

Tam Metin

İMAM GAZÂLÎ

KALPLERİN
KEŞFİ

GELENEK

KALPLERİN KEŞFİ

(MUKAŞEFETÜ'L-KULÛB)

İMAM GAZZÂLÎ

GELENEK YAYINCILIK GAZALİ KİTAPLIĞI

Kalplerin Keşfi
Mukāşefetü'l Kulûb

Yazan
İmam Gazali

Genel Yayın Yönetmeni
Murat Balıbey

Mütercim
Mahmut Yurdakul / Murat Balıbey

Editör
Mehmet Dinçarslan

Kapak Tasarım
Erkan Metiner

İç Tasarım
Mahmut Yurdakul

Baskı
Dergah Ofset
Küçükçekmece, İstanbul - 2015
0212 489 33 33

Birinci Basım
Mayıs 2015

Yayıncı Sertifika No
12062

ISBN
978-605-4810-18-5

© Bu kitabın tüm hakları yazarla anlaşmalı olarak yayınevine aittir. İzinsiz kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.

GELENEK

Gelenek Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adres: Fevzi Çakmak Mh. 1110 Sk. No:10/1 Esenler / İstanbul

Tel: 0212 562 01 71 **Faks:** 0212 562 01 72 www.gelenek.com.tr

İÇİNDEKİLER

Allah Korkusu	9
Tekrar Allah Korkusu	15
Sabır Ve Hastalık	23
Riyazet Ve Nefsânî Şehvet.....	29
Nefsi Yenmek Ve Şeytanla Mücadele Etmek	35
Gaflet	40
Allah Teâlâ'yı Unutmak, Fâsıklık Ve Nifak	46
Tevbe	52
Sevgi.....	59
Aşk.....	63
Allah'a İtaat, Allah Ve Resûlünü Sevmek.....	71
İblis Ve Göreceği Azap	80
Emanet.....	86
Namazı Huzur Ve Huşû İle Kılıp Tamamlamak	92
İyiliği Emretmek, Kötülükten Sakındırmak.....	99
Şeytanın Düşmanlığı.....	108

Emanet Ve Tevbe	125
Merhamet Etmenin Fazileti	138
Huşû İle Namaz Kılmak	145
Gıybet Ve Koğuculuk.....	153
Zekat.....	159
Zina	163
Sıla-i Rahim Ve Anne-Baba Hakkı	168
Ana-Babaya İyilik.....	181
Zekât Ve Cimrilik.....	191
Uzun Emel.....	196
İbadete Devam Etmek Ve Haramı Terk Etmek	201
Ölümü Hatırlamak.....	211
Gökler Ve Çeşitli Cinsler	216
Kursi, Arş, Mukarreb Melekler, Rızıklar Ve Tevekkül.....	219
Dünyadan El-Etek Çekmek.....	224
Dünyayı Zem Hakkında	249
Kanaat Etmenin Fazileti	258
Fakirlerin Fazileti.....	267
Allah'tan Başkasını Dost Edinmek.....	281
Sûr'a Üfürülmesi Ve Mezarlardan Kalkış	287
Mahlûkat Arasında Hüküm Verilmesi	295
Dünya Malının Kötülüğü	303
Ameller, Mizan Ve Cehennem Azabı.....	309
Allah Teâlâ'ya İtaatin Fazileti	329
Şükür	333

Kibrin Kötülüğü	340
Tefekkür Etmek.....	350
Ölümün Şiddeti	358
Kabir Ve Kabir Sualı	364
İlme'l-Yakîn, Ayne'l-Yakîn Ve Kıyamet Günü Sorgu-Sual.....	371
Allah'ı Zikretmenin Fazileti	376
Namazın Faziletleri	384
Namazı Terk Etmenin Cezası	390
Cehennem Meydanı Ve Azabı.....	408
Cehennem Azabı.....	411
Günahtan Korkmanın Fazileti.....	421
Tevbenin Fazileti	428
Zulümden Sakınmak.....	438
Yetimlere Zulmetmemek.....	443
Kibrin Kötülüğü	447
Tevâzu Ve Kanaatin Fazileti	452
Dünyanın Aldatıcılığı.....	457
Dünyanın Kötülüğü Ve Ondan Sakınmak.....	462
Sadakanın Fazileti.....	470
Müslüman Kardeşinin İhtiyacını Gidermek.....	476
Abdestin Fazileti.....	479
Namazın Fazileti.....	482
Kıyametin Dehşeti	490
Cehennem Ve Mizanın Özellikleri	494
Kibir Ve Kendini Beğenmişliğin Kötülüğü.....	498

Yetimlere İyilikte Bulunmak Ve Onlara Zulümden Kaçınmak.....	503
Haram Yemekten Sakınmak	508
Faiz Yemekten Sakındırmak	515
Kulların Birbirleri Üzerindeki Hakları.....	521
Nefsin İsteklerine Uymanın Kötülüğü Ve Zühd	527
Cennetin Özellikleri Ve Cennetliklerin Dereceleri.....	535
Sabır, Rıza Ve Kanaat	544
Tevekkülün Fazileti	552
Mescidin Fazileti.....	556
Riyazat Ve Keramet Ehlinin Fazileti	559
İman Ve Nifâk.....	568
Gıybet Ve Koğuculuğun Kötülüğü.....	575
Şeytanın Düşmanlığı.....	583
Muhabbet Ve Nefis Muhasebesi.....	588
Hakkın Batıla Karışması.....	594
Cemaatle Namaz Kılmanın Fazileti.....	598
Gece Namaz Kılmanın Fazileti.....	601
Dünyayı Seven Alimlerin Cezası	607
Güzel Ahlakın Fazileti.....	613
Gülmek, Ağlamak Ve Elbiseler	618
Kur'an-ı Kerim'in, İlmin Ve Âlimlerin Fazileti.....	622
Namaz Ve Zekatın Fazileti	625
Ana-Babaya İyilik Ve Evlat Hakkı	629
Komşuluk Hakkı Ve Muhtaçlara İyilik.....	635
İçki İçenin Cezası.....	640

Peygamberimizin Miracı	645
Cuma Namazının Fazileti	651
Kadının Kocas ı Üzerindeki Hakkı	654
Kocanın Karısı Üzerindeki Hakkı	662
Cihadın Fazileti	666
Şeytanın Hileleri	672
Çalgı Dinlemek	676
Bid'at Ve Nefse Uymanın Yasak Oluşu.....	679
Receb Ayının Fazileti	684
Şaban Ayının Fazileti	687
Mübarek Ramazan Ayının Fazileti	691
Kadir Gecesinde Fazileti.....	695
Bayramın Fazileti	698
Zilhiccenin İlk On Gününün Fazileti.....	700
Aşurenin Fazileti	704
Fakirlere Ziyafet Vermenin Fazileti	707
Cenaze Ve Kabir	711
Cehennem Azabından Korkmak.....	716
Mizan Ve Sırat	720
Allah Resûlü'nün (<small>Sallallâhu Aleyhi Ve sellem</small>) Vefatı.....	723

1. BÖLÜM

ALLAH KORKUSU

Peygamber Efendimiz (ﷺ) bir Hadis-i Şerif'te şöyle buyuruyor:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ مَلَكًا لَهُ جَنَاحٌ فِي الْمَشْرِقِ وَجَنَاحٌ فِي الْمَغْرِبِ وَرَأْسُهُ تَحْتَ الْعَرْشِ وَرِجْلَاهُ تَحْتَ الْأَرْضِ السَّابِعَةِ وَعَلَيْهِ بَعْدَ خَلْقِ اللَّهِ رَيْشٌ فَإِذَا صَلَّى رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى أَمْرِهِ اللَّهُ تَعَالَى بِأَنْ يَنْغَمَسَ فِي بَحْرٍ مِنْ نُورٍ تَحْتَ الْعَرْشِ فَيَنْغَمَسَ فِيهِ ثُمَّ يَخْرُجُ وَيَنْفُضُ جَنَاحَهُ فَيَقْطُرُ مِنْ كُلِّ رَيْشَةٍ قَطْرَةٌ فَيَخْلُقُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ كُلِّ قَطْرَةٍ مَلَكًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

“Allah Teâlâ, kanatlarının biri doğuya, öbürü batıya uzanan; başı arşın altında, ayakları ise yedi kat yerin altında olan bir kuş yarattı. Kuşun üzerinde bütün varlıkların sayısı kadar tüy bulunur. Ümmetimden kadın olsun, erkek olsun herhangi bir kimse bana salât-ü selâm getirdiğinde Allah Teâlâ (ﷻ) bu kuşa, Arş'ın altındaki nurdan bir denize dalmasını emreder. Kuş denize dalıp çıktıktan sonra kanatlarını silkeleyince her tüyünden bir damla akar. Allah Teâlâ (ﷻ) akan bu her damladan, kıyamete kadar salât-ü selâm getiren her kul için istiğfar edecek bir melek yaratır.”

Hikmet ehlerinden bazıları şöyle demiştir:

“Vücudun selâmeti az yemekte, ruhun selâmeti az günah işlemekte ve dinin selâmeti de varlıkların en hayırlısına (Peygamber Efendimiz’e) salât-ü selâm getirmektedir.”

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Ey iman edenler! Allah’tan sakınınız ve O’na itaat ediniz ve herkes yarını için (kıyamet gününe) ne amel işlediğine baksın. Allah’tan korkunuz, çünkü O, (iyilik olsun, kötülük olsun) yaptığınız her hareketten haberdardır.” *(Haşr Sûresi, 59/18.)*

Zira Kıyamet gününde melekler, gökler, yeryüzü, gece, gündüz... iyilik olsun, kötülük olsun insanların işlediği her şeye şahitlik edeceklerdir. Hatta insanoğlunun vücudunun azaları bile insanoğluna karşı şahit tutulacaktır. Yeryüzü, günah işlemekten sakınarak iyilik yapan mü’min kulun lehine şahitlik ederek “Bu kişi üzerimde namaz kıldı, oruç tuttu, hacca gitti, cihad etti” diyecek, bu şahitlikten dolayı kulun gönlü ferahlayacaktır.

Buna karşılık aynı yeryüzü, kâfir ve günahkârların aleyhinde de şahitlik ederek şöyle diyecek: “Bu kişi üzerimde Allah’a şirk koştı, içki içti, haram yedi” merhametlilerin en merhametlisi olan Allah Teâlâ, bu kişileri inceden inceye sorguya çekerse vay hallerine!

Mü’min, vücudunun bütün âzaları ile Allah’tan korkan kimsedir. Nitekim büyük fıkıh âlimi Ebû'l-Leys es-Semerkindî şöyle der:

Allah korkusunu gösteren yedi işaret vardır:

Birinci işaret dilde görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kişi dili ni yalandan, dedikodudan, koğuculuktan, iftiradan ve boş konuşmaktan

engeller, bunların yerine onu zikirle, Kur'an'la ve ilimle meşgul eder.

İkinci işaret kalpte görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kişi başkalarına karşı kalbinde düşmanlık, iftira ve kıskançlık beslemez. Çünkü kıskançlık iyilikleri yok eder.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

“Ateşin odunu yediği gibi kıskançlık da iyilikleri yer!” (Ebû Dâvûd, 4903.)

Şu husus iyice bilinmelidir; kıskançlık kalp hastalıklarının en büyüklerindedir. Bu hastalıklar da ancak ilim elde ederek ve salih amel işleyerek tedavi edilebilir.

Üçüncü işaret gözde görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kişi, haram olan yiyeceğe, içeceğe, giyeceğe bakmaz. Dünyaya, rağbet eden gözlerle değil, ibret almak amacı ile bakar. Helal olmayan hiçbir şeye bakmaz.

Nitekim Peygamberimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

مَنْ مَلَأَ عَيْنَيْهِ مِنَ الْحَرَامِ مَلَأَ اللَّهُ عَيْنَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ النَّارِ

“Kim gözünü haramla doldurursa Allah da onun gözünü kıyamet günü ateşle doldurur.” (Kaynaklarda, bu sözün aslının bulunamadığı belirtilmiştir. (el-Fetenî, Tezkiretü'l-Mevzuât))

Dördüncü işaret karında görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kişi, karnına haram lokma koymaz: Çünkü haram lokma yemek büyük günahdır. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إِذَا وَقَعَتْ لُقْمَةٌ مِنَ الْحَرَامِ فِي بَطْنِ ابْنِ آدَمَ لَعَنَهُ كُلُّ مَلِكٍ

فِي الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ مَا دَامَتْ تِلْكَ اللَّقْمَةُ فِي بَطْنِهِ وَإِنْ
مَاتَ عَلَى تِلْكَ الْحَالَةِ فَمَا وَاهُ جَهَنَّمُ

“İnsanoğlunun karnına haram bir lokma girdiğinde, lokma mide-sinde kaldığı sürece yerlerde ve göklerde bulunan melekler o kişiye lânet ederler. O lokma karnındayken ölürse varacağı yer cehennemdir.”

Beşinci işaret ellerde görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kimse, ellerini sadece Allah’ın rızasına uygun şeylere uzatır. Nitekim sahâbîlerden Kâ'b el-Ahbar’ın ^(Radyallâhu Anh) şöyle dediği rivayet edilir:

“Allah Teâlâ, içinde yetmiş bin ev olan, her evin içinde de yetmiş bin odası olan yakuttan bir köşk yaratmıştır. Kıyamet günü bu köşke ancak önlerine çıkan haram şeylerden Allah korkusu sebebiyle uzak duran kimseler girebileceklerdir.”

Altıncı işaret ayaklarda görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kimse ayaklarıyla günaha gitmekten uzak durur, Allah’ın emrine uygun ve O’nun rızasını kazandıracak işler için; âlimlerin ve sâlih kişilerin sohbetlerine katılmak için adım atar.

Yedinci işaret amelde görünür: Kalbinde Allah korkusu bulunan kimse ibadetini sadece Allah rızası için yapar; riyadan ve münafıklıktan korkar. Böyle yaptığında Allah Teâlâ’nın, haklarında şöyle buyurduğu kimselerden olur:

وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

“Rabbinin katında ahiret, günahlardan korkanlar içindir.” (Zuhruf Sûresi, 43/35.)

Başka bir ayette şöyle buyurur:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ

“Günahlardan sakınanlar, hiç şüphesiz, cennetlerde ve pınarların başlarındadırlar.” (Zariyat Sûresi, 51/15.)

Başka bir ayette de şöyle buyurur:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ

“Günahlardan sakınanlar cennet ve nimetler içindedirler.” (Târ Sûresi, 52/17.)

Diğer bir ayette ise şöyle buyurulur;

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ

“Günahlardan sakınanlar emin bir makamdadırlar.” (Duhân Sûresi, 44/51.)

Sanki Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu kimselerin kıyamet günü cehennemden kurtulacağını ifade buyurmaktadır.

O halde mü’min kişi, korku ile ümit arasında olmalıdır. Bir yandan ümit kesmeksizin Allah’ın rahmetini beklerken diğer yandan ibadet hali içinde çirkin hareketlerden vazgeçerek Allah’a (Celle Celâlehu) tevbe etmelidir.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ

“Sakın ola ki, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin!” (Zümer Sûresi, 39/53.)

Hız. Dâvûd (Aleyhis Selâm) ibadethanesinde oturmuş, Zebûr okurken yerde sürünen kırmızı bir kurt görür ve içinden “Acaba Allah’ın bu kurdu yaratmaktan muradı, ne ola ki!” diye düşünür. Bunun üzerine Allah’ın izni ile dile gelen kurt ona şöyle der. “Ey Allah’ın Resûlü! Her gün, gündüzleri bin kere Subhanellâhi vel-hamdülillâhi ve lâilâhe il-

lellahu vellahu ekber (Allah'ı noksanlıkların her türlüünden tenzih ederim, hamd O'na mahsustur, O'ndan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür) dememi Allah bana ilham etti. Geceleri ise yine bin kere Allahumme salli alâ seyyidina Muhammedinin nebiyyil ümmiyyi ve alâ alihi ve sahbihi ve sellem (Allah'ım! Okuma-yazmasız peygamberin olan Muhammed'e, onun soyundan gelenlere ve onun sahâbîlerine rahmet ve selâm ihsan eyle) dememi ilham etti. Sen zikrederken ne söylüyorsan bana da söyle ki, istifade edeyim.”

Hız. Dâvûd ^(Aleyhis Selâm) bu sözleri duyduğunda kırmızı kurdu küçümsediğine pişman oldu ve Allah'a tevbe ve tevekkül etti.

Hız. İbrahim ^(Aleyhis Selâm) işlediği bir günahı hatırlayınca baygınlık geçirir ve kalbinin çarpıntısı (deyim yerindeyse) millerce uzaklıktan duyulurdu. Allah Teâlâ'nın emri ile bir gün kendisine Cebrail ^(Aleyhis Selâm) geldi ve dedi ki, “Cebbar olan Allah ^(Celle Celâlehu) sana selâm ediyor ve ‘Dostundan korkan bir dost gördün mü?’ sual buyuruyor.”

Hız. İbrahim ^(Aleyhis Selâm) Cebrail'e şöyle cevap verir: “Ey Cebrail! Kusurumu hatırlayıp cezasını da düşününce dostluğumu unutuyorum.”

İşte peygamberlerin, velilerin ve sâlihlerin durumu budur. Bir de kendi halini düşün!

2. BÖLÜM

TEKRAR ALLAH KORKUSU

Büyük fıkıh âlimi Ebü'l-Leys es-Semerkindî şöyle der:

Allah'ın yedinci kat semada birtakım melekleri vardır ki, yaratıldıkları andan kıyamete kadar secdededirler. Vücutları Allah korkusundan devamlı titrer. Kıyamet günü başlarını kaldırarak: "Ey Rabbimiz, seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz. Sana layıkıyla kulluk yapamadık" diyeceklerdir. Allah Teâlâ'nın ^(Celle Celâlehu) şu sözü bundan bahseder:

 يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

"Onlar, onların üstlerindeki (emrinde oldukları) Rablerinden korkarlar. Ve emrolundukları şeyleri yaparlar." *(Nahl Sûresi, 16/50.)*

Yani göz açıp kapayıncaya kadar bile Allah Teâlâ'ya ^(Celle Celâlehu) asi olmazlar.

Peygamberimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

 إِذَا اقْشَعَرَ جَسَدُ الْعَبْدِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَحَاتَّتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ
 كَمَا يَتَحَاتُّ عَنِ الشَّجَرَةِ وَرَقُهَا

"Kulun vücudu Allah korkusuyla titrediği zaman günahları, ağacın yaprakları döküldüğü gibi dökülür." *(el-Beyhâkî, Şuabü'l-İman, 1-491.)*

Adamın birinin kalbi bir kadına vurulur. Kadın ihtiyacı için bir yere gittiğinde adam da onu takip eder. İnsanlar uyuyup yalnız kaldıklarında adam kadına sırrını açıklar. Kadın, "Bak bakalım, herkes uyumuş mu?" der. Bu sözü, kadının kendisine ram olduğuna işaret

sayan adam sevinçle kafilenin etrafını turlayarak kontrol eder ve herkesin uyuduğunu görür. Kadına dönerek, herkesin uyuduğunu söyler. Bunun üzerine kadın: "Peki Allah hakkında ne dersin; O şu an uyuyor mudur?" diye sorar. Adam: "Allah uyumaz, onu hiçbir zaman uyku ve uyuklama hali yakalamaz" şeklinde karşılık verir. O zaman kadın der ki: "İnsanlar bizi görmüyor olsa da, şu an uykuda olmayan ve hiçbir zaman uyumayan Allah bizi görüyor. Bu durumda asıl ondan korkmamız gerekir." Ve adam Allah Teâlâ'dan korkarak kadından uzaklaşır. Tövbe ederek yurduna döner. Bu adam vefat ettiğinde onu rüyada görürler: Kendisine "Allah sana nasıl muamele etti?" diye sorulunca, "O'ndan korkarak günah işlemekten vazgeçtiğim için beni mağfiret etti." şeklinde cevap verir.

Zamanın birinde İsrailoğullarından kendini ibadete vermiş biri vardı. Bu kişi çoluk çocuk sahibi biriydi. Aç kalıp iyice muhtaç hale düştükleri bir gün yiyecek bir şeyler bulması için karısını dışarı gönderdi. Kadın, bir tüccarın evine geldi ve ondan, çoluk-çocuğuna yedirecek bir şeyler istedi. Tüccar: "Tamam, ama kendini bana teslim et" diye karşılık verdi. Kadın cevap vermeden oradan ayrıldı ve evine döndüğünde çocuklarının: "Anneciğim, Açlıktan öleceğiz, ne olur bize yemek ver!" diye yalvardıklarını gördü. Tekrar tüccarın yanına döndü ve çoluk-çocuğunun durumunu hatırlattı. Tüccar: "Benim ihtiyacımı giderecek misin?" diye sorduğunda kadın "Evet" dedi. İki baş başa kaldıklarında kadının mafsallarını öyle bir titreme aldı ki, neredeyse azaları yerinden çıkacak gibi oldu. Kadının bu halini gören tüccar "Ne oluyor?" diye sordu. Kadın "Allah'tan korkuyorum" diye cevap verdi. Bunun üzerine tüccar "Sen halin vaktin yerinde olmadığı halde Allah'tan korkuyorsun, asıl Allah'tan korkması gereken benim!" der ve yapmak istediği şeyden vazgeçer ve kadının ihtiyacını giderir. Bir çok yiyecek ile evine dönen kadın, yavrularını sevindirir.

Bu sırada Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya ^(Aleyhis Selâm) "Falan oğlu filana, onun günahlarını affettiğimi söyle" diye vahiy gelir. Bunun üzerine Hz. Musa

(*Aleyhis Selâm*) tüccara gelip “Allah ile aranda kalan bir hayır işlemiş olmalısın” der. Tüccar başından geçen olayı anlatınca Hz. Musa (*Aleyhis Selâm*) “Allah senin günahlarını affetti” der ve onu ferahlatır. (*Mecme’ul-Letâif*)

Rivayet olunduğuna göre Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyuruyor:

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى لَا أَجْمَعُ عَلَى عَبْدِي خَوْفَيْنِ وَلَا أَمْنَيْنِ
مَنْ خَافَنِي فِي الدُّنْيَا أَمِنْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ أَمِنْتُهُ
فِي الدُّنْيَا أَخَفْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) buyuruyor ki, Ben kulumda iki korkuyu ve iki emniyeti bir arada buldurmam. Dünyada benden korkanı ahirette güvende tutarım. Dünyada benden korkmayanı ahirette korkuya düşürürüm.” (*İbn Hibbân, 460.*)

Nitekim Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) şöyle buyuruyor:

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنَا

“O halde insanlardan korkmayın, benden korkun.” (*Mâide Sûresi, 5/44.*)

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

“O halde, eğer iman etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, benden korkun.” (*Âl-i İmran Sûresi, 175/3.*)

Hz. Ömer (*Radiyallâhu Anh*) Kur’an-ı Kerim’den bir ayet duyduğunda baygınlık geçirip yere düşerdi. Bir gün eline bir saman çöpü alıp, “Keşke ben de böyle bir saman çöpü olsaydım da adı anılan biri olmasaydım! Keşke anam beni doğurmasaydı!” diyerek öylesine ağlardı ki gözlerinden yaşlar pınar olurdu. Ağlamaktan yüzünde siyah iki çizgi belirmişti.

Nitekim Nebiler serveri (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

لَا يَلِجُ النَّارَ مَنْ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ

Sağılan süt memeye dönmedikçe Allah korkusundan ağlayan kimse cehenneme girmez. (İmam Beğavî, Şerhu's-Sünne, 4168.)

Rekâiku'l-Ahbâr isimli kitapta anlatıldığına göre, kıyamet günü, günahları sevaplarından ağır basan bir kulun cehenneme atılması emredilecektir. Bu sırada kirpiklerinden bir tel dile gelerek:

“Ya Rabbi, Rasûlün Muhammed: ‘Kim Allah korkusundan ağlarsa Allah o gözün cehenneme girmesini haram kılar’ diye bildirdi. Ben senin korkundan ağladım!” diyecek. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) o kişinin günahlarını mağfiret edecek ve o tek kirpik bereketine o kişiyi cehennemden azad eyleyecektir. Cebrail (Aleyhis Selâm) bu durumu, “Falan oğlu filan tek kirpik sayesinde kurtuldu” diye ilan edecektir.

Bidayetü'l-Hidaye isimli kitapta geçtiğine göre, kıyamet günü cehennem öyle bir dehşet saçarak gelecek ki, korkudan bütün ümmetler diz kapakları üzerine çökeceklerdir. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu duruma şu Âyet-i Kerime ile işaret ediyor:

وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَائِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ
تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“O gün her ümmeti, diz çökmüş görürsün. Her ümmet kendi kitabına çağırılır, (onlara şöyle denilir:) ‘Bu gün, yaptıklarınızla cezalandırılacaksınız!’” (Câsiye Sûresi, 45/28.)

İnsanlar cehennemi gördüklerinde onun öfke ve kükreyişine şahit olacaklardır. Bu kükreyiş beşyüz yıllık mesafeden duyulacaktır. O zaman peygamberler dahil herkes kendi derdine düşerek “Bana ne olacak, bana ne olacak!” derken, Habibi Mustafa (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) “Ümmetimin hali ne olacak, ümmetimin hali ne olacak!” diyecektir.

Bu sırada cehennemden, dağlar büyüklüğünde bir ateş parçası çı-

kacaktır. Hz. Muhammed'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ümmeti:

"Ey ateş parçası, namaz kılanların, sadaka verenlerin, Allah'tan korkanların, oruç tutanların hürmetine geri dön!" diye yalvaracak fakat ateş geri dönmeyecektir. Daha sonra Cebrail'in (Aleyhis Selâm): "Ateş parçası, ümmet-i Muhammed'i yakacak!" diye haykırıp Fahr-i Kainat'a (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir bardak su getirecek ve;

"Ey Allah'ın Resûlü, bu suyu al, ateşin üzerine dök!" diyecektir. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu suyu ateşin üzerine döktüğü an ateş sönmeyecektir.

Fahr-i Kainat (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) Cebrail'e: "Bu su nedir?" diye sorduğunda Cebrail (Aleyhis Selâm):

"Bu, ümmetinden Allah korkusuyla ağlayan günahkârların gözyaşlarıdır. Bu suyu, ateşin üzerine dökmen için sana getirmem emredildi" diyecektir.

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyururdu:

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي عَيْنَيْنِ تَبْكِيَانِ مِنْ خَشْيَتِكَ قَبْلَ
أَنْ لَا يَكُونَ الدَّمْعُ

"Allahım gözyaşından önce bana korkudan ağlayacak gözler ihсан eyle!" (İmam Suyûti, Camiu'l-Ehâdis, 4823; Ebu Nuaym, Hilyetü'l-Evliya.)

Şu sözler da bu konuda ibretamizdir:

Günahlarıma ağlayın, ey gözlerim!

Ömrüm tükendi gitti, değerini bilemedim!

مَا مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ يَخْرُجُ مِنْ عَيْنِهِ مِنَ الدَّمْعِ مِثْلَ
رَأْسِ الذُّبَابِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى فَيُصِيبُ حُرًّا وَجْهَهُ
فَلَا تَمَسَّهُ النَّارُ أَبَدًا

“Gözlerinden sinek başı kadar yaş çıkıp yanaklarına inen mü'min kişiye cehennem ateşi dokunmaz.” (Ibn Mâce, 4197.)

Muhammed bin Münzir hakkında anlatıldığına göre, o ağladığında gözyaşlarıyla yüzünü ve sakallarını ovar ve şöyle dermiş:

“Duyduğuma göre cehennem ateşi gözyaşlarının değdiği yere değmeyecekmiş.”

O halde mü'mine yakışan, Allah Teâlâ'nın azabından korkarak nefisini şehvi arzulardan uzak tutmasıdır. Bu hususta Yüceler yücesinin şu Âyet-i Kerime'si çok açıktır:

فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ۖ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيمَ
هِيَ الْمَأْوَىٰ ۗ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ
عَنِ الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۗ

“Azana ve dünya hayatını ahirete tercih edene, şüphesiz cehennem tek barınaktır. Rabbinin makamından korkan ve nefisini kötü arzulardan uzaklaştıran için ise şüphesiz cennet yegâne barınaktır.”

(Naziât Sûresi, 37-41.)

Allah Teâlâ'nın azabından kurtulup onun sevap ve merhametine kavuşmak isteyenler dünyanın külfet ve meşakkatlerine göğüs germeli, Cenab-ı Mevla'ya itaat ederek, günahlardan sakınmalıdır.

Zehrû'r-Riyâz isimli kitapta anlatıldığına göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ تَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ بِكُلِّ خَيْرٍ
وَنِعْمَةٍ فَتَوَضَّعَ لَهُمُ الْمَنَابِرُ وَتُفْرَشَ وَيُؤْتَى لَهُمُ بِالْوَانَ
الْأَطْعَمَةِ وَالْفَوَاكِهِ وَتَكُونُ فِيهِمْ مَعَ هَذِهِ النِّعْمَةِ حَيْرَةٌ

فَيَقُولُ اللَّهُ يَا عِبَادِي مَا هَذِهِ الْحَيْرَةُ وَلَيْسَتْ هَذِهِ دَارُ الْحَيْرَةِ
فَيَقُولُونَ إِنَّ لَنَا مَوْعِدًا قَدْ جَاءَ وَقْتُهُ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى
ارْزَعُوا الْحُجُبَ عَنِ الْوُجُوهِ فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ يَا رَبَّنَا
كَيْفَ يَرُونَكَ وَقَدْ كَانُوا عَصَاةً فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى ارْزَعُوا الْحُجُبَ
فَإِنَّهُمْ كَانُوا ذَاكِرِينَ سَاجِدِينَ بَاكِينَ فِي الدُّنْيَا طَمَعًا فِي
لِقَائِي فَتَرْفَعُ الْحُجُبَ فَيَنْظُرُونَ فَيَخِرُّونَ سُجَّدًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى ارْزَعُوا رُؤُوسَكُمْ فَإِنَّ هَذِهِ لَيْسَتْ بِدَارِ الْعَمَلِ
بَلْ دَارُ الْكِرَامَةِ فَيَتَجَلَّى لَهُمْ بِلا كَيْفٍ وَيَقُولُ لَهُمْ ائْبَسَاطًا
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ عِبَادِي فَقَدْ رَضِيْتُ عَنْكُمْ فَهَلْ رَضِيْتُمْ عَنِّي
فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا يَا رَبَّنَا لَا نَرْضَى وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَا عَيْنٌ
رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرٌ عَلَى قَلْبٍ بَشَرٍ وَهُوَ قَوْلُهُ
تَعَالَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَقَوْلُهُ تَعَالَى سَلَامٌ

قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَجِيمٍ

Cennetlikler cennete girdiğinde melekler onları güzellik ve ni-
metlerle karşılar. Onlara minderler döşenir, çeşitli yiyecek ve meyve-
ler sunulur. Fakat buna rağmen onlarda bir durgunluk vardır. Bunun
üzerine Allah Teâlâ ^(Celle) _(Celâlehu):

“Ey kullarım, bu durgunluğunuz niye? Burası durgunluk yurdu
değildir” buyurur. Onlar da:

“Bize yapılmış bir vaad vardı, şimdi zamanı geldi” derler. Bu cevap

karşısında Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) meleklerle:

“Gözlerinden perdeleri kaldırın!” diye emreder. Melekler de:

“Bunlar dünyada günah işlediler, bu halde seni nasıl görürler” diye cevap verirler. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) meleklerle:

“Kaldırın perdeleri! Onlar dünyadayken bana kavuşmak arzusuyla zikrettiler, secde ettiler, ağladılar!” buyurur. Bunun üzerine perdeler kaldırılır, Allah Teâlâ’yı (Celle Celâlehu) nazar eylemler ve hemen secdeye kapanırlar. Allah Teâlâ:

“Başınızı kaldırın, burası amel yeri değil, bağış ve mükafat yeridir” buyurup onlara zaman ve mekandan münezzeh olarak tecelli eder, cemalini gösterir. Ardından onları sevindirmek için şöyle der:

“Ey kullarım, size selam olsun. Ben sizden razı oldum, siz de benden hoşnut oldunuz mu?” onlar da:

“Ey Rabbimiz! Nasıl razı olmayalım; sen bize hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği, hiçbir kulun hatırına gelmeyen nimetler verdin” diye cevap verirler.

İşte, Yüceler Yücesi’nin şu ayetleri bu duruma işaret etmektedir: “Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah’tan razı olmuşlardır.”

(Beyyine Sûresi, 98/8.) “Rahim olan Rabb’dan onlara selam vardır” (Yasîn Sûresi, 36/58.)

3. BÖLÜM

SABIR VE HASTALIK

Allah Teâlâ'nın azabından kurtulup onun sevap ve merhametine kavuşmak isteyenler dünyanın külfet ve meşakkatlerine göğüs germeli, Cenab-ı Mevlâ'ya itaat ederek, günahlardan sakınmalıdır. Bu hususta Mevla Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurmuştur:

 وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

“Allah sabredenleri sever” *(Âl-i İmran Sûresi, 146/3.)*

Sabrın birkaç çeşidi vardır: Allah'a itaat etmekte sabır, Allah'ın yasaklarından sakınmakta sabır ve musibetlere, özellikle ilk şok sarıntısı anında sabır.

Allah'ın emirlerine itaat etmekte sabredenlere cennette üçyüz derece verilecektir. Her bir derece arasında yerle gök arası kadar mesafe vardır.

Allah'ın yasaklarından sakınmakta sabredenlere cennette altıyüz derece verilecektir. Her bir derece arasında yedinci yerle yedinci gök arası kadar mesafe vardır.

Allah'tan gelen musibetlere sabırla katlananlara cennette, her biri arasında arş ile yeryüzü arası kadar mesafe olan yediyüz derece verilecektir.

Anlatıldığına göre Hz. Zekeriya ^(Aleyhis Selâm) bir gün Yahudilerden kaçır. Onlar da peşine düşerler. Peşindekiler ona yaklaştığında bir ağaç görür:

“Ey ağaç beni içine al” diye yakarır. Ağaç ikiye yarılıp Hz. Zekeriya'yı içine alır ve kapanır. Bu sırada İblis gelerek Yahudilere Hz. Zekeriya'nın yerini gösterir. Bir testere ile ağacı ikiye keserek Hz.

Zekeriya'yı öldürmelerini telkin eder. Onlar da İblis'in dediğini yaparlar. Allah Teâlâ'ya değil de bir ağaca güvendiği için başına böyle bir musibet gelir ve testereyle ortadan ikiye bölünür.

Rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurmuştur:

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى مَا مِنْ عَبْدٍ نَزَلَتْ بِهِ بَلِيَّةٌ فَاعْتَصَمَ بِى إِلَّا
أَعْطَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِى وَاسْتَجَبْتُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَدْعُونِى وَمَا
مِنْ عَبْدٍ نَزَلَتْ بِهِ بَلِيَّةٌ فَاعْتَصَمَ بِمَخْلُوقٍ دُونِى إِلَّا أَغْلَقْتُ
أَبْوَابَ السَّمَاءِ عَلَيْهِ

"Allah Teâlâ (ﷻ) buyuruyor ki: Kulum, başına bir sıkıntı geldiği an bana sığınırsa o benden bir şey istemeye kalmadan ben ona istediğini veririm. Bana değil de başka bir varlığa sığınırsa gök kapılarını üzerine kilitlerim."

Testere başını kesmeye başladığında Hz. Zekeriya acıyla feryat etmeye başlar. Bunun üzerine: "Ey Zekeriya, Allah: 'Niçin belaya sabretmiyorsun! Şayet ikinci kez feryat edersen adını peygamberler defterinden silerim!' buyuruyor." Bu ihtar üzerine Hz. Zekeriya dişlerini sıkar, iki parça oluncaya kadar sabreder.

Aklı başında kişiye düşen, bela ve musibetler karşısında şikayet etmeyip sabretmek ve bunun karşılığında dünya ve ahiret azabından kurtulmaktır. Unutulmamalıdır ki, belaların en ağır ve şiddetli olanları peygamberlere ve Allah dostlarına gelir.

Cüneydi Bağdadi (ﷺ) der ki:

"Bela, ariflerin kandili, müridlerin uyarıcısı, mü'minlerin kurtuluşu, gafillerin helak olma sebebidir. Başına bela gelip de sabredip hamdetmeyen hiç kimse imanın lezzetini hissedemez."

مَنْ مَرَضَ لَيْلَةً فَصَبَرَ وَرَضِيَ بِهَا عَنِ اللَّهِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ
 كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ فَإِذَا مَرَضْتُمْ فَلَا تَتَمَنَّوْا الْعَافِيَةَ ❀

“Bir gece hastalanıp da hastalığına sabreden ve Mevla’dan razı olan kimse anasından doğduğu gün gibi günahsız olur. O halde hastalandığınızda iyileşmek istemeyiniz!” (İmam Suyûti, Camiu’s-Sağîr, 9044.)

Alimlerden Dahhâk demiştir ki: “Kırk gecede bir, başına bir bela, musibet veya üzüntü gelmeyen kişinin Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) nezdinde bir değeri yoktur.”

Muaz bin Cebel (Radiyallahü Anih) şöyle buyuruyor: “Bir kimse hastalık ile imtihan olduğunda Allah sol yanındaki meleğe: ‘Kalemi ondan kaldır’, sağ yanındaki meleğe de: ‘Bu kuluma şimdiye kadar yaptığı amellerin en güzelini yaz’ der.” (İbn Ebi Şeybe, Musannef, 10920.)

Peygamber Efendimiz’den (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) gelen bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur:

إِذَا مَرَضَ الْعَبْدُ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَكَيْنِ فَقَالَ انظُرَا مَا يَقُولُ
 عَبْدِي ❀ فَإِنْ هُوَ إِذَا جَاءُوهُ حَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ رَفَعَا ذَلِكَ
 إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ أَعْلَمُ فَيَقُولُ لِعَبْدِي عَلَىٰ إِنْ تَوَفَّيْتُهُ
 أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ وَإِنْ أَنَا شَفَّيْتُهُ أَنْ أُبَدِّلَ لَهُ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ
 لَحْمِهِ وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهِ وَأَنْ أَكْفَرَ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ ❀

Kul hastalandığı zaman Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ona iki melek gönderir:

“Bakın bakalım, kulum ne diyor” der. Eğer kul Allah’a hamd ve senalar ediyorsa bunu Allah Teâlâ’ya bildirirler ama o zaten her şeyi biliyordur. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

Kulumun ruhunu aldığımda onu cennete koymak üzerime haktır!

Ona şifa verirsem, azalarını daha hayırlı olanıyla, kanını daha hayırlı olan bir kanla değiştirmek ve bütün günahlarını affetmek üzerime haktır! (Imam Mâlik, Muvatta, 3465.)

İsrailoğulları arasında sürekli günah işleyen bir fasık vardı. Günah işlemekten bir türlü vazgeçmiyordu. Artık beldesinin halkı ondan bıkınca Allah Teâlâ'ya yalvardılar. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa'ya (Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti:

"İsrailoğulları içinde bir delikanlı var, onu şehrinden sür ki, onun günahları yüzünden belde halkına ateş yağmasın." Hz. Musa da o delikanlıyı başka bir beldeye sürdü. Fakat Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya o delikanlıyı bu beldeden de sürmesini vahyetti. Delikanlı bu sefer insansız, hayvansız, bitkisiz, kuş uçmaz bir yere gitti. Delikanlı burada hastalandı, yanında ona bakacak hiç kimsesi yoktu. Kendini toprağın üzerine bıraktı ve başını yere koyara şöyle hayıflandı:

Annem başucumda olsaydı bana acır ve şu halime üzülürdü. Babam yanımda olsaydı yardımıma koşar, elimden tutardı. Karım burada olsaydı ayrılığımıza ağlardı. Çocuklarım burada olsaydı cenazemin ardından gözleri pınar olur, "Allahım, şu garip, çaresiz, günahkâr, bir beldeden öbür beldeye oradan da ıssız bir çöle sürülmüş, dünyadan umutsuzca ayrılıp ahirete gidecek olan babamıza mağfired eyle!" derlerdi.

"Ya Rabbi, beni ana-babamdan ayırdın, hiç olmazsa rahmetinden ayırma. Onların ayrılığıyla kalbime ateş düşürdün, hiç olmazsa günahlarım sebebiyle beni ateşinde yakma."

Delikanlının bu yalvarmaları üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) annesi ve hanımı suretinde bir huri, çocukları suretinde genç melekler ve babası suretinde bir melek gönderdi. Huri ve melekler delikanlının yanına oturup ağladılar. Onları gören genç:

"İşte, annem-babam, hanımım ve çocuklarım yanıma gelmişler!" diyerek kalbini sevinç kapladı. Tertemiz, affedilmiş bir halde Allah'ın rahmetine kavuştu.

Daha sonra Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa'ya (Aleyhis Selâm) vahyederek

“Falanca ıssız yere git, orada benim veli kullarımdan biri vefat etti, onu al, son yolculuğuna uğurla” buyurdu. Hz. Musa söylenen yere vardığında, Allah'ın vahyi ile sürdürdüğü delikanlıyı buldu. Cenazesinin etrafında hurilerin bulunduğunu da görünce:

“Ya Rabbi, bu delikanlı senin emrinle beldeden sürdürdüğüm genç değil mi?” diye sordu. Allah Teâlâ:

“Evet ey Musa, ben ona yurdundan, evladından, eşinden ayrılığın üzüntüsünden dolayı acıdım ve merhamet ettim. Onun son nefesindeki haline üzülp ağlasınlar diye annesi ve hanımı kılığında huri, babası kılığında melek gönderdim. Zira kimsesiz biri öldüğünde yer ve gök ehlinin hepsi onun için yas tutarlar. Ben merhamet edenlerin en merhametlisiyken ona nasıl acımadım.”

Garip bir kişi son nefesini vereceği zaman Allah meleklerle:

Ey meleklerim, bu kişi gariptir, yolcudur. Evladından, ailesinden ayrı düşmüştür. Öldüğünde ona üzülp, gözyaşı dökcek kimsesi yoktur.” der. Sonra da meleklerden birini babasının suretine, birini annesi suretine, birini çocuğu suretine, bir diğerini de akrabasından biri suretine çevirir. Bunlar o garibin yayına gelirler. Son nefesini vermek üzere olan hasta gözlerini açar ve çoluk çocuğunu, ailesini yanında görünce kalbi huzur içinde son nefesini verir.

Bu kişinin cenazesi kabre götürülürken melekler onu son yolculuğuna uğurlarlar ve kabri başında kıyamet gününe kadar dua ederler. İşte bu olay Allah Teâlâ'nın şu sözünün bir tecellisidir:

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ

“Allah kullarına karşı lütuf sahibidir.” (Şûra Sûresi, 19/42.)

İbn Atâ ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh} der ki:

“Kulun imanında gerçekçi olup olmadığı bela ve ferahlık anında belli olur. Ferah haldeyken şükredip de bela geldiğinde isyan eden yalancıdır.”

Bir kimse insanların ve cinlerin bilgisine sahip olsa bile bela ve musibet rüzgarları estiğinde açıkça şikayet etmeye başlarsa ilmi de ameli de ona hiçbir fayda vermez. Nitekim bir Hadis-i Kudsî’de şöyle buyurulmuştur:

مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَلَمْ يَشْكُرْ لِعَطَائِي فَلْيَطْلُبْ
رَبًّا سِوَائِي

“Benim takdirime rıza göstermeyip, verdiklerime şükretmeyen kişi benden başka bir Rab arasın!” *(el-İbânî, Zaifu Camiu's-Sağîr, 4/4057.)*

Vehb İbn Münebbih’in anlattığına göre ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh}: Bir peygamber Allah Teâlâ’ya tam elli yıl boyunca ibadet etmişti. Allah Teâlâ ^(Celle) _(Celâlehu) ona “Seni mağfiret ettim” diye vahyeder. Bunun üzerine o Peygamber:

“Ya Rabbi, ben hiçbir günah işlememişken sen neyimi mağfiret ediyorsun!” diye karşılık verir. Bu cevap karşısında Allah Teâlâ ^(Celle) _(Celâlehu) o peygamberin boyun damarlarından birine hızlıca atmasını emreder. Peygamber o gece uyuyamaz Sabah karşılaştığı meleğe boyun damarının hızlıca atmasının verdiği acıdan şikâyet eder. Bunun üzerine melek şöyle cevap verir:

“Rabbin diyor ki: Elli yıllık ibadetin bu şikâyetinin günahını bile karşılayamaz!”

4. BÖLÜM

RİYAZET VE NEFSÂNÎ ŞEHVET

Mevla Teâlâ ^(Celle Celâlehu) hazretleri Hz. Musa'ya ^(Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti:

“Ey Musa, benim sana, sözünün diline, düşüncelerinin kalbine, ruhunun bedenine, görme gücünün gözüne, işitme gücünün kulağına yakınlığından daha yakın olmamı istiyorsan Muhammed'e ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) çokça salatü selam getir.”

Nitekim Yüce Allah ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve herkes, yarına ne hazırladığına baksın. Allah'tan korkun, çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.” *(Haşr Sûresi, 59/18.)*

Ey insan! Şunu iyice bilmelisin ki, kötülüğü ısrarla tavsiye eden nefis sana İblis'ten daha düşmandır. Şeytan sadece nefsin hevâ ve şehvi istekleriyle seni ele geçirmeye çalışır. Sakın ola ki, nefsinin aşırı emellerine aldanmayasın! Çünkü gamsızlık, gaflet, rehavet düşkünlüğü, gevşeklik ve tembellik nefsin özelliklerindedir. O her zaman yanlış hedeflere yönlendirir. Onun her şeyi boş bir aldatmadır.

Eğer ona uyarsan mahvolup gidersin. Şayet kendini kontrol etmekten bir an gafil olursan ellerinde boğulursun. Ona karşı gelmekten aciz olur da isteklerine kapılırsan seni cehenneme sürükler.

Nefis hiçbir zaman hayra yönlendirmez. Bela ve musibetlerin

başı, rezilliklerin kaynağıdır. Şeytanın hazinesi, kötülüklerin yuvasıdır. Onu, sadece yaratıcısı olan Yüce Allah bilir. Nitekim O da şöyle buyurmuştur:

وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Allah’tan korkun, çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.”

(Haşr Sûresi, 59/18.)

Kul, ömrünün geçen kısmını, ahiret için hazırlık yapıp yapmadığı konusunda bir değerlendirmeye tabi tutarak tefekkür ederse bu tefekkür onun kalbini temizler. Nitekim bu konuda Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

تَفَكَّرُ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ

“Bir an tefekkür etmek bir sene ibadet etmekten daha değerlidir.”

Aklı başında olan kişinin geçmiş günahlarına tövbe etmesi, ahirette onu kurtaracak ve Allah Teâlâ’ya yaklaştıracak şeyler üzerinde düşünmesi, aşırı emelleri dizginlemesi, bir an önce Yüce Mevla’yı zikretmesi gerekir. Ayrıca yasaklardan sakınması ve nefsin isteklerine kapılmaması lazımdır. Çünkü nefis bir puttur; kim nefesine kulluk ederse bir puta ibadet etmiş olur. Fakat Allah Teâlâ’ya kul olan kimse ise nefisini kahr-u perişan eder.

Rivayet edilir ki, Mâlik bin Dinar bir gün Basra çarşısında gezinirken gözü incire ilişir ve canı ister. Terliğini çıkartıp dükkân sahibine verir ve:

“Bana biraz incir ver” der. Dükkan sahibi terliği inceler ve:

“Bu şey beş para etmez” diye cevap verince Mâlik bin Dinar oradan uzaklaşır. Olayı duyanlar dükkân sahibine: “O adam kimdi, biliyor musun?” diye sorarlar. “Hayır” der dükkân sahibi. “O, Mâlik bin Dinar’dı!” derler. Bunun üzerine dükkân sahibi, tabağı incirle doldu-

rup bir köleye verir ve der ki:

“Bu incirleri kabul etmesini sağlarsan özgür bir adamsın!” Köle Mâlik bin Dinar’a gelerek:

“Bu incirleri kabul et” der. Mâlik bin Dinar reddeder. Köle ısrar ederek:

“Bunları kabul et, bu işin sonunda benim özgürlüğüm var!” der. Mâlik bin Dinar:

“Bu işte senin özgürlüğün varsa benim de azaba müstahak olmam var” köle ısrar etmekte devam edince Mâlik bin Dinar şöyle der:

“Bir incir karşılığında dinimi satmamaya ve kıyamet gününe dek incir yememeye yemin ettim!”

Yine rivayet edilir ki Mâlik bin Dinar, ölümüyle neticelenen son hastalığı günlerinde canı, içine çörek doğranmış ve bal karıştırılmış bir bardak süt çekti. Hizmetçisi gidip istediğini ona getirdi. Mâlik bin Dinar sütü eline alıp bir müddet baktıktan sonra:

“Ey nefsim, otuz sene sabrettin, artık sayılı saatlerin kaldı!” diye rek bardağı fırlattı. Bu şekilde nefesine karşı sabretti ve ruhunu teslim etti.

İşte nebilerin, Allah dostlarının, Allah’a karşı sözlerini tutmuş sadık kulların, Allah’a aşık kulların ve dünya nimetlerinden el etek çekmiş kulların halleri böyledir!

Hz. Dâvûd’un ^(Aleyhis Selâm) oğlu Hz. Süleyman ^(Aleyhis Selâm) şöyle demiştir:

“Nefsini dizginleyen kimse tek başına bir şehir fetheden kişiden daha yiğittir!”

Hz. Ali bin Ebi Talip (kerremallahu vechehû) şöyle der:

“Ben ve nefsim koyun sürüsü ile çoban gibiyiz. Onları bir taraftan toplasan öbür taraftan dağılıverirler. Kim nefsinin öldürürse rahmet kefenine sarılır ve mükafat toprağına gömülür. Kim kalbini öldürürse lanet kefenine sarılır ve azap toprağına gömülür.

Yahya bin Muaz er-Râzî ^(Rahmetullâhi) _(Aleyh) şöyle demiştir:

“Allah Teâlâ’ya itaat ederek ve arzularına karşı koyarak (riyazet) nefsinle mücadele et.” Riyazet, az uyumak, az konuşmak, insanların acısını dindirmek ve az yemektir.

Az uyumak insanı sağlam irade sahibi yapar.

Az konuşmak başına bela gelmesini engeller.

İnsanların acısını dindirmek amaca ulaşmayı sağlar.

Az yemek nefsin arzularını öldürür. Çünkü çok yemek kalbin katişmasına ve nurunun kaybolmasına sebep olur. Çünkü hikmetin nuru açlıkta saklıdır. Tokluk ise insanı Allah Teâlâ’dan uzaklaştırır. Nitekim Peygamber Efendimiz ^(Sallâllâhu) _(Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

نَوِّرُوا قُلُوبَكُمْ بِالْجُوعِ وَجَاهِدُوا أَنْفُسَكُمْ بِالْجُوعِ وَالْعَطَشِ
وَأَدِيمُوا قَرْعَ بَابِ الْجَنَّةِ بِالْجُوعِ فَإِنَّ الْأَجْرَ فِي ذَلِكَ
كَأَجْرِ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَمَلٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ
تَعَالَى مِنْ جُوعٍ وَعَطَشٍ وَلَنْ يَلْجَأَ مَلَكَوتَ السَّمَاءِ مِنْ مَلَأَ
بَطْنَهُ وَمَنْ مَلَأَ بَطْنَهُ فَقَدْ حَلَاوَةَ الْعِبَادَاتِ

“Kalplerinizi açlık ile aydınlatın. Aç ve susuz kalarak nefislerinizle cihat edin. Aç kalarak cennetin kapılarını devamlı surette çalın. Çünkü bu yolla cihat eden mücahit, Allah yolunda cihat eden gibi mükafat kazanır. Allah katında, açlık ve susuzluktan daha güzel bir ibadet yoktur. Karnını yemekle dolduran kimse Melekût alemine asla giremez. Karnı yemekle dolu kimse ibadetlerden lezzet de alamaz.”

Hz. Ebû Bekir Sıddık ^(Radiyallâhu) _(Anh) şöyle demiştir:

“İslâmla şereflendiğimden beri, Rabbime ibadet etmekten tat ala-

yın diye doyasıya yemedim. İslâm'la şereflendiğimden beri, Rabbime kavuşmayı arzuladığım için kanasıya içmedim. Çünkü çok yemek az ibadet etmeye sebep olur; insan çok yediğinde bedeni ağırlaşır, gözleri kapanır, azaları gevşer; artık uyumaktan başka bir şeye mecali kalmaz, çöpe atılmış leş gibi olur." Bu anlatılanlar Minhacu'l-Abidin isimli kitapta aynen böyle geçmektedir.

Lokman Hekim, oğluna şöyle demiştir:

"Yemekte ve uykuda ölçüyü kaçırma! Zira bunları çok yapanlar kıyamet günü sâlih amelleri açısından iflas etmiş halde geleceklerdir." Münyetü'l-Feta isimli kitapta bu şekilde anlatılmaktadır.

Nebiler Nebisi Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) de şöyle buyurmuştur:

لا تَمِثُوا الْقُلُوبَ بِكَثْرَةِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ؛ فَإِنَّ الْقَلْبَ
يَمُوتُ كَالزَّرْعِ إِذَا كَثُرَ عَلَيْهِ الْمَاءُ

"Çok yiyip, içerek kalplerinizi öldürmeyin; çünkü bitkiler çok sulandığında nasıl ölüyorsa kalpler de aynı şekilde ölür!"

Salihlerden bazı kimseler mideyi kalbin altında kaynayan bir kazana benzetirler. Kazan kaynadıkça buharı kalbe ulaşır. Buhar çoğaldıkça kalbi karartır.

Çokça yemek, anlama ve idrak kabiliyetini zayıflattığı gibi bilginin azalmasına da yol açar.

Anlatıldığına göre bir gün Hz. Zekeriya'nın oğlu Hz. Yayha (Allah'ın selâmı üzerlerine olsun) İblis ile karşılaşır. İblis'in elindeki yularları fark eder ve ona bunların ne olduğunu sorar. İblis:

"Bunlar insanları avladığım nefsi arzularıdır" der. Hz. Yahya:

"İçinde benim için bir şey var mı?" diye sorar. İblis:

"Hayır, fakat bir gece karnını fazlaca doyurdun, bu sayede namazın sana ağır gelmesini sağladık." Bunun üzerine Hz. Yahya:

“Bundan böyle doyasya yemem” der. Bu söze karşılık İblis de:

“Bundan böyle kimseye nasihat vermem” der.

Bu olay ömrü boyunca sadece bir gece karnını doyuran hakkındadır. Peki ya, ömründe bir gece aç kalmamış, buna rağmen kendini ibadet heveslisi sanan kişinin haline nice olur?

Yine anlatıldığına göre bir defasında Hz. Zekeriyya'nın oğlu Hz. Yayha (Allah'ın selâmı üzerlerine olsun) arpa ekmeğiyle karnını fazlaca doyurur. Yemeğin ağırlığıyla gece yapması gerek zikirleri yapmadan uyuyakalır. Bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) vahiy yoluyla onu şöyle uyarır:

“Ey Yahya, Benim evimden daha hayırlı bir ev mi buldun? Benden daha hayırlı bir komşu mu buldun? İzzetim ve Celalim üzerine yemin olsun ki, Firdevs ve cehennemın nasıl bir şey olduğunu görseydin gözyaşı yerine irin ağlar, elbise yerine demir giyerdin!”

5. BÖLÜM

NEFSİ YENMEK VE ŞEYTANLA
MÜCADELE ETMEK

Aklı başında olan kimseye yakışan, nefsinin arzularını açlık ile kontrol altında tutmaktır. Çünkü Allah düşmanını ancak açlık durdurabilir. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ فَضَيِّقُوا
مَجْرِيَهُ بِالْجُوعِ

“Şeytan insanın damarlarında dolaşır. (Buhârî, 2038; Müslim, 2147.)
Onun dolaştığı yerleri açlıkla daraltın!”

Kiyamet günü insanların Allah Teâlâ'ya en yakın olanı uzun süre aç ve susuz kalanlar olacaktır. Âdemoğluna zarar veren en büyük tehlike midesinin azgın arzularıdır. Hz. Adem (Aleyhis Selâm) ile Hz. Havva'nın cennetten çıkartılıp açlık ve yokluk yurduna gönderilmesine sebep olan da budur. Zira Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onlara bir ağacın meyvesini yemeyi yasaklamasına rağmen, nefislerinin isteklerine mağlup düşerek o ağaçtan yediler ve çıplak kaldılar. Gerçek şudur ki, mide azgın aruzların kaynağıdır.

Hikmet sahibi bazı kişiler şöyle der:

“Nefsi tarafından ele geçirilen kimse onun arzularını istemeye, onun günah zindanına mahkûm olur. Kalbini faydalı şeylerden mahrum bırakır. Kim ki, aşırı isteklerle kalbini sularsa o kişi kalbine pişmanlık ağacı dikmiş olur.”

Yüceler yücesi Rabbimiz insanları, melekleri ve hayvanları şöyle yaratmıştır:

Akıl verip, nefsi arzu vermediği Melekler,
Nefsi arzu verip, akıl vermediği Hayvanlar,
Hem akıl hem de nefsi arzu verdiği İnsanlar...

Kimin nefsi arzuları aklını ele geçirirse hayvanlar o kişiden daha hayırlıdır. Kimin akli da nefsi arzularını ele geçirirse o kişi meleklerden daha hayırlıdır.

İbrahim el-Havvâs başından geçen bir olayı şöyle anlatmıştır:

Lukam Dağı'nda gidiyordum. Bir nar ağacı gördüm, canım istedi ve bir nar kopardım. Yarıp bir parçasını ağızıma attığımda ekşi olduğunu hissettim. Narı bırakıp yoluma devam ettim. Bir süre sonra yere uzanmış birini gördüm, başına arılar üşüşmüştü. Selam verdim. "Aleyküm selam, ey İbrahim!" dedi. "Beni nereden tanıyorsun" diye sordum. "Allah'ı tanıyan kişiye hiçbir şey gizli kalmaz" diye cevap verdi. Bunun üzerine:

"Senin Allah'a yakın olduğunu görüyorum. Seni şu arılardan kurtarmasını Allah'tan istesene" dedim. Bana şu karşılığı verdi:

"Ben de seni Allah'a yakın görüyorum. Seni şu nar arzusundan kurtarmasını Allah'tan istesene!" dedi ve şöyle devam etti: "Narın acısını insan ahirette çeker oysa arı sokmasının acısını sadece dünyada hisseder. Ayrıca arılar bedenlere zarar verir fakat nefsanî arzular kalpleri etkiler."

Aldığım bu dersten sonra oradan ayrılıp yoluma devam ettim."

Nefsin arzuları padişahları köle yapar, köleleri ise padişah yapar. Hz. Yusuf (Aleyhis Selâm) ile Züleyha'nın kıssasını hatırla, Hz. Yusuf (Aleyhis Selâm) sabri neticesinde Mısır meliki oldu. Züleyha ise nefsinin arzularını ve Hz. Yusuf'a olan aşkını kontrol edemediği için rezil rüsva, gözleri görmez bir yaşlı oldu.

Anlatıldığına göre Ebû'l-Hasen er-Râzi, vefatından iki sene sonra babasını rüyasında görür. Üzerinde katrandan bir elbise vardır. Babasına:

“Babacığım, seni neden cehennemliklerin kılığında görüyorum?” diye sorar. Babası:

“Yavrum, nefsim beni cehenneme sürükledi. Sakın ona aldanma!” diye cevap verir.

Başıma sarıldı dört bela
İradesizliğimden düştüm bunlara
Şeytan, nefsim, bitmeyen arzular ve dünya
Nasıl kurtulabilirim, hepsi düşman bana
İhtiras ve arzuların karanlığında
Nefsimin beni çağırđığını görüyorum,
Sonu gelmeyen arzulara.

Hatem-i Esam ^(Rahmetullahi) _{Aleyh} şöyle der:

Nefsim ayak bağım, ilmim ise silahımdır. Günahlarım hüsrانım, şeytan ise düşmanımdır.

Marifet ehlinden bazıları şöyle demiştir:

Üç çeşit cihat vardır:

Birincisi, Kâfirler ile yapılan cihaddır ki, buna zahirî cihad denir. Allah Teâlâ:

يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

37

“Allah yolunca cihad ederler...” (Mâide Sûresi, 5/54.) derken bu cihaddan bahsetmiřtir.

İkincisi, Hak yoldan sapmış kişilerle ilim ve delil getirmek suretiyle yapılan cihaddır. Allah Teâlâ:

وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

“Onlarla en güzel şekilde mücadele et” (*Nahl Sûresi, 16/125.*) sözleriyle bu cihadı ifade etmiştir.

Üçüncüsü, durmadan kötülüğü emreden nefis ile yapılan cihaddır. Allah Teâlâ:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا

“Bizim uğrumuza cihad edenleri elbette yollarımıza hidayet edeceğiz” (*Ankebut Sûresi, 9/69.*) buyurarak bu cihadı yapan kişilere vereceği mükafatı bize bildirmiştir. Fahri Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ise bu cihad ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

أَفْضَلُ الْجِهَادِ جِهَادُ النَّفْسِ

“Cihadın en faziletlisi nefisle yapılan cihaddır.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu sözü anlamlıdır. Zira, Sahabe-i Kiram efendilerimiz (radiyallahu anhum) kâfirlerle cihaddan (savaş-tan) döndüklerinde “Küçük cihaddan büyük cihada döndük” derlerdi. Nefis, şeytan ve sonu gelmez arzularla yapılan mücadeleye “büyük cihad” denmesi, kâfirlerle yapılan cihadın aksine, sürekli ve devamlı olmasıdır. Kâfirlerle karşı ise belli zaman cihad edilir.

Ayrıca gaziler, düşmanı gözle görür, fakat şeytanı asla göremez. Gözle görülen bir düşmanla cihad etmek, görünmeyen düşmanla mücadele etmekten elbette daha kolaydır.

Bunun yanında, şeytanla mücadele ederken nefsin arzuları ona destek çıkar. Halbuki kâfirlerle mücadele ederken kâfirlerin bu tür bir destekçisi yoktur. Dolayısıyla şeytanla mücadele daha zordur.

Bir de, kâfirlerle cihad ederken onu öldürdüğünde zafer ve ganimet kazanırsın; kâfir seni öldürürse şehadet şerbetini içer cennetle şereflenirsin. Fakat şeytanı öldürmeye kudretin yoktur. Şeytan seni

öldürürse (haramlara düşürürse) Rahman olan Allah'ın azabına duçar olursun. Nitekim denir ki:

“Savaşta atı kaçan düşmana esir düşer. İmanı elinden giden Cebbar'ın (Allah'ın) öfkesine düşer” Allah bizi böyle bir duruma düşmekten korusun.

Öte yandan, Kâfirlere esir düşenin elleri boynuna bağlanmaz, ayağına prangalar vurulmaz, karnı aç, sırtı çıplak kalmaz. Cebbar olan Allah'ın gazabına maruz kalanın ise yüzü kapkara olur, elleri boynuna bağlanır, ayakları ateşten prangalara vurulur. Bu kişinin yiyeceği de, içeceği de, giyeceği de ateştir.

6. BÖLÜM

GAFLET

Gaflet pişmanlığı artırır, nimetin elden gitmesine sebep olur, insanlara faydalı olmanın önünü keser, kıskançlığı tahrik eder, kınanmaya ve ezilmeye mahkûm eder.

Anlatıldığına göre, salihlerden biri rüyasında hocasını görür ve ona en çok neden pişman olduğunu sorar. Hocası:

“En büyük pişmanlığım gafletimdir” der.

Yine anlatıldığına göre, salihlerden biri rüyasında Zünnûn-i Mısırî'yi görür. Ona, Allah Teâlâ'nın nasıl muamele ettiği sorar. Zünnûn-i Mısırî şöyle cevap verir:

“Beni karşısına alarak: ‘Seni palavracı! Seni yalancı! Beni sevdiğinden bahsediyorsun sonra benden gafil kalıyorsun!’ diyerek beni azarladı.”

Şair bu konuda şu mısrayı söyler:

Sen gaflettesin, kalbin yanılmakta,

Ömür geçti, günahlar olduğu gibi durmakta.

Salihlerden biri rüyasında babasını görür. “Babacığım, nasılsın, halin keyfin yerinde mi?” diye sorar. Babası:

“Yavrucuğum, dünyada gafil yaşadık ve gafil olarak öldük. Gerisini sen düşün” der.

Zehr-ü Riyad isimli kitapta geçtiğine göre, Hz. Yakub ^(Aleyhis Selâm) ölüm meleğiyle sürekli görüşürdü. Bir gün ölüm meleği Hz. Yakub'un ^(Aleyhis Selâm) yanına gelir. Hz. Yakub: “Ey ölüm meleği, ziyarete mi, yoksa ruhumu

almaya mı geldin?” diye sorar. Ölüm meleği: “Hayır, ziyarete geldim” diye cevap verir. Hz. Yakub “Senden bir şey istiyorum” der. Ölüm meleği “Nedir?” diye sorunca Hz. Yakub:

“Ecelim yaklaşmış, ruhumu almak istediğinde bana bildirmeni istiyorum” der. Ölüm meleği: “Tamam, sana bunu bildirmek için iki veya üç haberci gönderirim” diye cevap verir.

Gün gelir, Hz. Yakub’un vakti tamamlanır, Ölüm meleği yanına gelir. Hz. Yakub “Ziyarete mi, yoksa ruhumu almaya mı geldin?” diye sorar. Ölüm meleği: “Ruhunu almaya geldim” der. Hz. Yakub: “Hani haberciler gönderip bana ölümümün geldiğini söyleyecektin?” diye sorar. Bunun üzerine Ölüm meleği:

Habercileri gönderdim; siyahken beyazlayan saçların, kuvveti yerindeyken zayıf düşen vücudun, dimdik dururken kamburlaşan belin sana ve insanoğluna gönderdiğim habercilerdir! diye cevap verir.

Günler, yıllar geçti, günahlar birikti,
Kalp gaflette, ölüm habercisi geldi.
Dünyadan nasibin gurur ve pişmanlık,
Dünyada kalacağını sanman tam bir aptallık!

Ebû Ali ed-Dekkâk anlatıyor: Hasta bir sâlih dostumu ziyarete gittim. Büyük hocalardan biriydi ve talebeleri etrafını çevirmişti. Ağladığımı fark ettim. Oldukça yaşlı, ömrünün son günlerinde olduğu belliydi. Ona sordum: “Ya şeyh, niye ağlıyorsun, dünyanın haline mi?” Şeyh cevap verdi: “Hayır, kaçırdığım namazlarıma ağlıyorum!” Bunun üzerine “Nasıl olur, sen namazlarını hep kılardın?” diye sordum. Şöyle cevap verdi:

“Öyle ama bu zamana kadar hep gaflet içinde namaz kıldım, ve aynı gaflet içinde ölüyorum” dedi. Ardından derin bir iç çekerek şu şiiri söyledi:

Düşündüm dirilip kıyamete varacağım günü,
Dört duvarlı kabrin içinde bekleyeceğim günü,
Yapayalnız, makam ve mevkiden sonra,
Günahlarımın esiri olarak, toprağa uzanacağımı düşündüm.

Düşündüm enine boyuna hesaba çekileceğimi,
Amel defterimi alınca rezil olacağımı,
Ümidimin ancak sen olduğunu, Ey Rabbim,
Hatalarımı sadece senin affedeceğini düşündüm.

Uyûnül-Ahbar isimli kitapta anlatıldığına göre Şakîk-i Belhî
(*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

“İnsanlar şu üç sözü söylerler fakat yaptıkları sözleriyle çelişir:

Birincisi, “Biz Allah’ın kulu ve kölesiyiz” derler, fakat özgürlükte sınıır tanımazlar. Bu sözlerine ters bir durumdur.

İkincisi, “Allah bizim rızkımıza kefildir” derler, fakat dünyalık şeyler elde etmedikçe kalpleri tatmin olmaz. Bu da söylediklerine terstir.

Üçüncüsü, “Ölümden kurtuluş yok” derler fakat hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için çalışırlar. Bu da sözlerine ters düşmektedir.

Ey kardeşim, sen kendine dikkat et! Hangi bedenle Allah’ın huzuruna çıkacaksın, hangi dil ile ona cevap vereceksin, büyük-küçük her şeyden sorguya çekildiğinde ne cevap vereceksin, bir düşün! Sorulara şimdiden doğru cevaplar hazırla! “Allah’tan sakın, çünkü Allah (iyi-kötü) tüm yaptıklarınızdan haberdardır.” (*Haşr Sûresi, 59/18.*)

Bununla da yetinme, insanlara gizli ve aşikâr her durumda Allah’ın emirlerine uyup yasaklardan kaçınmalarını öğütle (emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münker yap).

Bir Hadis-i Şerif'te Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

مَكْتُوبٌ عَلَى سَاقِ الْعَرْشِ أَنَا مُطِيعٌ مَنْ أَطَاعَنِي وَمُحِبٌّ
مَنْ أَحَبَّنِي وَمُجِيبٌ مَنْ دَعَانِي وَغَافِرٌ لِمَنْ اسْتَغْفَرَنِي

“Arşın bir yerinde şöyle yazılır: Bana ibadet edene karşılığını veririm. Beni seveni ben de severim. Bana dua edenin duasına icabet ederim. Benden af dileyeni affederim.”

O halde akıllı başında olan kişinin, Allah Teâlâ'ya korku ve ihlas içinde itaat etmesi, verdiği belalara sabrederek nimetlerine şükretmeyi ihmal etmemesi ve onun verdiklerine kanaat getirmesi gerekir. Zira Yüceler Yücesi bir Hadis-i Kudsi'de şöyle buyuruyor:

مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَلَمْ يَصْبِرْ عَلَيَّ بِلَائِي وَلَمْ يَشْكُرْنِي
عَلَيَّ نِعْمَائِي وَلَمْ يَقْنَعْ بِعَطَائِي فَلْيَطْلُبْ رَبًّا سِوَايَ

“Benim verdiğim hükme razı olmayan, belalarıma sabretmeyen, nimetlerime şükretmeyen, verdiğim rızık ile yetinmeyen benden başka ilah arasın!” (et-Taberani, Mu'cemü'l-Kebir, 807.)

Bir kişi, Hasan-ı Barsi'ye (Rahmetullâhü Aleyh) “İbadet yaparken lezzet alamıyorum” der. O da şöyle cevap verir:

“Herhalde sen Allah'tan korkmayan birinin yüzüne bakmışsın!” İbadet, Allah için bütün her şeyi akıldan çıkartmak demektir.”

Aynı soruyu Ebû Yezid el-Bestami'ye sordular. Dedi ki:

“Çünkü sen ibadete tapıyorsun, Allah Teâlâ'ya değil. Allah'a ibadet et ki, bu ibadetin karşılığında lezzet bulasın.”

Anlatıldığına göre adamın biri namaza durur. اِيَّاكَ نَعْبُدُ. “Ancak sana ibadet ederiz” Âyet-i Kerime'sine geldiğinde gerçekten Allah'a ibadet ettiğini içinden geçirir. O esnada gizli bir ses “Yalan söylüyorsun! Sen

insanlara tapıyorsun!" diye seslenir. Bu sesle irkilen adam hemen tevbe eder ve insanlarla ilişkiyi keserek inzivaya çekilir. Yine namaza durur. **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** "Ancak sana ibadet ederiz" Âyet-i Kerime'sine geldiğinde aynı gizli ses "Yalan söylüyorsun! Sen malına tapıyorsun!" diye seslenir. Bunun üzerine adam tüm servetini Allah yolunda infak eder. Sonra yine namaza durur. **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** "Ancak sana ibadet ederiz" Âyet-i Kerime'sine geldiğinde aynı gizli ses "Yalan söylüyorsun! Sen elbiselerinin kulusun!" diye seslenir. Bunun üzerine adam ihtiyacı dışındaki tüm elbiselerini fakirlere dağıtır. Sonra tekrar namaza durur. **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** "Ancak sana ibadet ederiz" Âyet-i Kerime'sine geldiğinde aynı gizli ses bu sefer "İşte şimdi doğru söylüyorsun! Sen Allah'a kulluk ediyorsun!" diye seslenir.

Ravnaku'l-Mecalis isimli kitapta geçtiğine göre bir adam heybesini kaybeder, kime verdiğini bir türlü hatırlayamaz. Bir ara namaza durduğunda hatırlayıverir. Namazını bitirince kölesine "Falan oğlu filana git, heybeyi al" der. Kölesi: "Ne zaman hatırladın, onda olduğunu?" diye sorar. Adam "Namaz kılariken..." der. Bunun üzerine köle:

"Efendim, anlaşılan o ki sen yaratanın değil, heybenin peşindesin" diye cevap verir. Bu güzel inanç karşısında adam kölesini azad eder.

Azıcık akli olan kişinin dünyalık şeyleri terk edip Allah Teâlâ'ya kulluk etmesi, geleceğini düşünerek, ahireti temenni etmesi gerekir. Tıpkı Yüce Mevla'nın buyurduğu gibi:

44 مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

"Kim ahiret kazancını istiyorsa, onun kazancını arttırırız. Kim de dünya kârını istiyorsa ona da dünyadan bir şeyler veririz. Fakat onun ahirette bir nasibi olmaz." (Şâra Sûresi, 20.)

Yani, Kim yiyecek, içecek ve giyecek gibi dünyalık lezzetler isterse

bunları ona veririz fakat kalbinden ahiret sevgisini almak suretiyle onu ahiretten nasipsiz bırakırız.

İşte bu sebeple, Hz. Ebû Bekir es-Sıddîk ^(Radiyallâhu)_{Anh} din adına gizliden kırk bin dinar, açıktan da kırk bin dinar infak etmiş, sonunda hiçbir şeyi kalmamıştır. Efendimiz ^(Sallallâhu)_(Aleyhi Ve sellem) ve ailesi ^(Radiyallâhu)_(Anh) dünyadan, onun haz ve arzularından yüz çevirmişlerdir.

Bundan dolayı Peygamberimiz ^(Sallallâhu)_(Aleyhi Ve sellem) Hz. Fatıma'yı ^(Radiyallâhu)_(Anha) Hz. Ali'yle ^(Radiyallâhu)_(Anh) evlendirirken çeyizi tabaklanmış koç derisi ve içi hurma lifi ile doldurulmuş bir yastıktan ibaretti.

7. BÖLÜM

ALLAH TEÂLÂ'YI UNUTMAK,
FÂSIKLİK VE NİFAK

Bir gün kadının biri Hasan-i Basrî'ye gelerek "Benim genç bir kızım vardı, vefat etti. Onu rüyamda görmek istiyorum. Onu görmem için bana yardım etmenizi istiyorum" dedi. Hasan-ı Basrî kadına gerekli olan şeyi öğretti. Kadın kızını rüyasında görür; fakat kızının üzerinde katrandan bir elbise, boynunda bukağı, ayaklarında prangalar! Hemen Hasan-ı Basrî'ye gider ve durumu anlatır. Hazret bu duruma çok üzülür. Bir müddet sonra kızı bu sefer Hasan-ı Basrî rüyasında görür. Kız cennettedir ve başında bir tac vardır. Der ki "Ey Hasan, beni tanıdın mı? Sana gelerek şöyle şöyle istekte bulunan kadının kızıyım." Hasan-ı Basrî kızı tanır ve "Seni bu hale getiren nedir?" diye sorunca kız şöyle cevap verir:

"Bulduğum kabristanda azap gören beş yüz elli kişiydik. Bir gün bir adam yanımızdan geçerken Peygamberimize (ﷺ) salat-u selam getirdi. O esnada "Bu kişinin getirdiği salat-u selam hürmetine onlardan azabı kaldırın!" diye bir ses duyuldu."

Bir kişinin Peygamberimize (ﷺ) salat-u selam getirmesiyle bu kadar kişi affediliyorsa elli sene boyunca O'na salavat getiren kişi için ne demeli? Bu kişinin şefaate nail olmaması mümkün mü?

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ

"Allah'ı unutan o kişiler gibi olmayın!" (Haşr Sûresi, 59/19.)

Yani, Allah'ın emirlerine yüz çevirip tersini yapan ve dünyanın aldatıcı arzularına kapılarak onun lezzetlerinden haz almaya çalışan

münafıklar gibi olmayın!

Fahri Kainat Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) "Mü'min ve Münafık kimdir?" diye sorulduğunda buyurmuştur ki:

"Mü'minin gözü namazda ve oruçtadır, Münafığın derdi ise -tıpkı hayvanlardaki gibi- yemek ve içmektir."

Mü'min sadaka vererek Allah'tan mağfiret ister. Münafık ise hırs sahibidir, dünyalık boş hedefler peşindedir.

Mü'min sadece Allah'a ümit bağlamıştır. Münafık ise tersine Allah'tan başka herkesten ümitlidir.

Mü'min dini yerine malını feda eder. Münafık ise malını korur dini feda eder.

Mü'min Allah'tan başka kimseden korkmaz. Münafık ise herkes-ten korkar, Allah'tan korkmaz.

Mü'min iyilik işler, yine de ağlar. Münafık ise kötülük yapmasına rağmen güler.

Mü'min tek başına kalıp Allah'ı zikretmekten hoşlanır. Münafık ise kalabalığa karışmaktan hoşlanır.

Mü'min çalışır, üretir, fitne ve fesattan kaçınır. Münafık ise zarar vericidir, çalışmadan ürün toplamak ister.

Mü'min dininin gereği olarak emir ve yasaklar koyar ve toplumu ıslah eder. Münafık ise toplumu karıştıracak yasalar koyar. Kötülüğü tavsiye eder, faydalı şeyleri engeller. Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi:

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ
إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٠٠﴾ وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ
وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ

وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِمٌّ

“Münafık erkekler ve münafık kadınlar (sizden değil), birbirlerindedir. Onlar kötülüğü emreder, iyilikten alıkor ve cimrilik ederler. Onlar Allah’ı unuttular. Allah da onları unuttu! Çünkü münafıklar fâsıkların kendileridir. Allah erkek münafıklara da kadın münafıklara da kâfirlere de içinde ebedî kalacakları cehennem ateşini vâdetti. O, onlara yeter. Allah onlara lânet etmiştir! Onlar için devamlı bir azap vardır.” (Tevbe Sûresi, 9/67, 68.)

إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا

“Elbette Allah, münafıkları ve kâfirleri cehennemde bir araya getirecektir.” (Nisa Sûresi, 4/140.)

Âyet-i Kerime’de önce münafıklardan söz edilmesi, onların kâfirlere daha azılı oldukları içindir.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا

“Şüphe yok ki münafıklar cehennemde en alt katındadırlar. Artık onlara asla bir yardımcı bulamazsın.” (Nisa Sûresi, 4/145.)

Münafık kelimesi “nafikâul-yerbû” deyiminden türetilmiştir. Söylendiğine göre Arap tavşanının yuvasında iki delik bulunur. Birine “nafikâ” diğerine “kasiâ” denir. Arap tavşanı bu deliklerin birinden kendini gösterir, diğerinden kaçır. İşte bu sebeple münafığa da bu isim takılmıştır. Çünkü münafık kendini Müslüman gösterir ama gerçekte Müslümanlıktan çıkıp kâfirlığe girer.

Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

مَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ الشَّاةِ تَرَى بَيْنَ قَطِيعَيْنِ مِنَ الْغَنَمِ

تَارَةً تُثِيرُ إِلَىٰ هَذَا الْقَطِيعِ وَتَارَةً إِلَىٰ هَذَا الْقَطِيعِ وَلَا تَسْكُنُ
لِوَاحِدٍ مِنْهُمَا لِأَنَّهَا غَرِيبَةٌ لَيْسَتْ مِنْهُمَا

“Münafık, iki sürü arasında kalmış bir koyun gibidir; bazen birine gider bazen diğerine ama iki sürüde de barınmaz. Çünkü o sürülere ait olmadığından onlara yabancısıdır.” (Müslim, 17; Nesaî, 5037. (Farklı lafızlarla.))

Münafık da böyledir, ne Müslümanların arasında tamamen kalabilir ne de kâfirlerin yanına yerleşebilir.

Cenab-ı Mevla cehennemi yedi kapı olarak yaratmıştır. Nitekim şu Âyet-i Kerime’de bunu bize açıkça bildirmiştir:

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ

“Onun yedi kapısı vardır.” (Hicr Sûresi, 15/44.)

Bu yedi kapı, lanetle kaplanmış demirdendir. Dış tarafları bakırdan, iç tarafları kurşundandır. Tabanı azap, tavanı gazapla yoğurulmuştur. Zemini bakır, cam ve demirdendir. Cehennemlikler üstlerinden, altlarından, sağ ve sollarından ateşle kuşatılmıştır. Cehennem üst üste tabakalar halindedir. En alt katı münafıklara ayrılmıştır.

Hadis-i Şerif’te geçtiğine göre, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve Sellem) bir gün Hz. Cebrail’e (Aleyhis Selâm) “Bana cehennemden ve sıcaklığından bahset” der. Bunun üzerine Hz. Cebrail (Aleyhis Selâm) şöyle der:

“Allah Teâlâ (Celâlehu) cehennemi yarattığında onu kıpkızıl oluncaya dek bin yıl yaktı. Sonra bembeyaz oluncaya dek bin yıl daha yaktı. Sonra kapkara oluncaya dek bin yıl daha yaktı. Şu an simsiyah, kapkaradır. Seni peygamber olarak gönderen Allah’a yemin olsun ki, cehennem ehlinden birinin üstündeki elbise insanlara gösterilse dehşetten hepsi bir anda ölüverir. Cehennemliklerin içtiği sudan bir kova dünya sularına karıştırılsa o sudan içen oracıkta ölüverir. 'Sonra da onu yetmiş arşın uzunluğunda bir zincir içinde oraya sokun!' Âyet-i

Kerime'sindeki zincir –ki uzunluğu doğudan batıya kadardır- dünyadaki dağların üzerine konsa dağlar o an eriyiverir. Aranızdan biri cehenneme atılıp da sonra çıkartılıp dünyaya gönderilse kokusunun ağırlığından yeryüzündeki tüm insanlar ölüverir." (et-Taberani, Mucemu'l-Evsat, 2583.)

Daha sonra Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) Hz. Cebrail'e "Bana cehennemin kapılarından bahset, bizim evlerimizin kapıları gibi mi?" diye sorar. Hz. Cebrail:

"Hayır ey Allah'ın Resûlü, o kapılar alt alta tabakalar halindedir. Bir kapıdan diğerine yetmiş yıl yürüme mesafesi vardır. Her kapı bir öncekinden yetmiş kat daha sıcaktır" der.

Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) "Bu kapılardan kimler girecek?" diye sorar. Hz. Cebrail:

Cehennemin "Hâviye" isimli en alt kapısından münafıklar girecek. Âyet-i Kerime'de "Şüphe yok ki münafıklar cehennemin en alt katındadırlar" buyurulduğu gibi. "Cahîm" isimli ikinci kapıdan müşrikler girecek. "Sakar" isimli üçüncü kapıdan putperestler girecek. "Lezâ" isimli dördüncü kapıdan İblis (Allah lanet etsin) ve ona tapan Mecûsiler girecek. "Hutame" isimli beşinci kapıdan Yahudiler girecek. "Saîr" isimli altıncı kapıdan Hıristiyanlar girecek dedi ve bir an duraksadı. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) "Yedinci kapıdan girecekleri söylemedin?" deyince Hz. Cibril: "Ey Allah'ın Resûlü, bunu bana sorma" diye rica etti. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) "Söyle" deyince Hz. Cibril:

"O kapıdan, ümmetinden büyük günah işleyip de tövbe etmeden ölenler girecek" dedi.

Rivayet edildiğine göre:

وَأَنَّ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا

"Sizden oraya uğramayacak hiç kimse yoktur!" (Meryem Sûresi, 19/71.)
Âyet-i Kerime'si indiğinde Nebiler Nebisi (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ümmeti için kor-

karak hüngür hüngür ağlamıştı.

Allah Teâlâ'yı hakkıyla tanıyan O'nun gazabından ve tokadından çok korkar. Bu dehşet anlarını görmeden, o korkunç yurda (cehennem) tanıklık etmeden, gözlerdeki perde kalkıp intikam sahibi Allah'ın huzurunda cehenneme gönderilmeden önce kendi için ağlar.

Cehennemde nice yaşlılar vardır ki "Eyvah yaşlılığım!" diye feryat eder, nice gençler vardır "Vah gençliğime!" diye haykırır, nice kadınlar vardır "Yazık o yaptığım rezilliklere, ortaya çıkan sırlarıma!" diye feryad-u figan ederler. Hepsinin yüzü ve bedenleri kapkaradır, belleri bükülmüştür. Büyüklere saygı gösterilmez, küçüklere acınmaz, kadınlar anadan doğmadır.

Allahım! Bizi cehennemden, onun azabından ve ona yaklaştıracak işler yapmaktan muhafaza et! İyi kullarınla birlikte bizi cennetine koy! Rahmetine sığınarak sana yalvarıyoruz, ey izzet ve mağfiret sahibi Allahım!

Allahım! Kusurlarımızı ifşa etme, korktuklarımızdan bizi koru! Ayaklarımızı senin yolunda sabit kıl! Huzurunda bizi rezil eyleme, ey merhametlilerin en merhametlisi!

Efendimiz Muhammed'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem), onun âline ve ashabına salat-u selam olsun.

8. BÖLÜM

TEVBE

Tevbe etmek kadın erkek her Müslümana farzdır. Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا

“Ey iman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah’a dönün.”

Emir farziyyet ifade eder.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

“Allah’ı unutan ve bu yüzden Allah’ın da onlara kendilerini unuttuğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir.” (Haşr Sûresi, 59/19.)

Yani, Allah’a söz verdikleri halde sözlerinden cayarak O’nun kitabına uymaktan yüz çevirdiler. “Allah da onlara kendilerini unutturdu” sözü ise kendi durumlarını hesaba çekerek hayır işlemleri gerektiğini unutturdu demektir. Nitekim Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyuruyor:

مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ

“Kim Allah’a kavuşmayı arzularsa Allah da o kişiye kavuşmayı arzular. Fakat Allah’a kavuşmayı arzulamayan kişiye kavuşmayı Allah da arzulamaz!”

“Onlar yoldan çıkan (fasık) kimselerdir” âyetindeki yoldan çıkmak asi olmak ve verdikleri ahdi bozmak anlamına gelir. Bu durumda ayette bahsedilen kişilerin “yoldan çıkması”, hidayet, rahmet ve mağfiret yolundan çıkmaları anlamına gelmektedir.

İki türlü fasık vardır. İman dairesinden çıkmış (kâfir) fasık ve günahkâr fasık.

Birincisi (kâfir fasık) Allah’a ve Resûlüne inanmayan, hidayetten çıkıp sapıklığa giren kişilerdir. Şu Âyet-i Kerime’de bahsedildiği gibi:

فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ

“Rabbinin emrinden çıktı” (*Kehf Sûresi, 18/50.*) yani, Rabbinin “İman et!” emrine karşı geldi.

İkincisi (günahkâr fasık) ise, içki içip haram yiyen ve zina ederek Allah’a isyan eden, ibadet etmeyerek masiyet çukuruna batan ama iman dairesinden çıkmasını gerektirecek söz ve davranışlarda bulunmayan kişidir.

İkisi arasında şu fark vardır: Kâfir fasık, ancak ölmeden Kelime-i Şehadet getirip tevbe ederek Allah’ın onu bağışlamasını umabilir. Günahkâr fasık ise, ölmeden önce sadece tevbe etmek suretiyle Allah’ın onu bağışlamasını umabilir.

Burada kriter şudur: Nefsani isteklerden kaynaklanan günahların affedilmesi mümkündür, fakat kibir ve gururdan kaynaklanan masiyetin affedilmesi düşünülemez. Örneğin İblis’in -Allah Teâlâ’yı inkar ederek- işlediği masiyet kibrinden kaynaklanmıştır.

O halde sana yakışan, ölmeden önce Cenab-ı Mevla’nın kabul edeceğini umarak tüm günahlarından tevbe etmendir. Nitekim Yüceler Yücesi (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ

“O, kullarının tevbesini kabul eden, kötülükleri bağışlayandır.”

(Şûrâ Sûresi, 25/42.)

Böylece Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) kulun tevbesini kabul etmek suretiyle yaptıklarını bağışlamaktadır. Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

“Günahlarından tevbe eden, hiç günah işlememiş gibidir.” (İbn Mâce,

4250; Camiu's-Sahih, 3008.)

Anlatıldığına göre adam biri işlediği her günahı bir deftere kaydedermiş. Bir gün yine günah işlediğinde günahını yazmak için defterini açtığı anda tüm yazıların silindiğini, sadece:

فَأُولَئِكَ يَبْدَلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ

“Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir” Âyet-i Kerime’sinin yazılı olduğunu görür. Kötülüklerin iyiliklere çevrilmesi, örneğin zinanın mağfirete, isyanın da itaate çevrilmesi demektir.

Hz. Ömer bir gün Medine sokaklarında dolaşırken elbisesi altında bir şey gizleyen bir genç gördü. Genç, içki şişesi taşıyordu. Hz. Ömer gence yaklaşarak “Elbisenin altında ne var?” diye sordu. Genç içki taşıdığını söyleyecekken bir anda vaz geçti ve içinden Allah’a yalvardı:

54

“Allahım, beni Ömer’in karşısında rezil etme. Ayıbımı gizle. Bundan sonra asla içki içmeyeceğim!” Sonra Hz. Ömer’e: “Ey Mü’minlerin Emiri, sirke taşıyorum” diye cevap verdi.

Hz. Ömer “Göster bakayım” dedi. Delikanlı şişeyi çıkarıp açtığı anda Hz. Ömer şişenin içinde gerçekten de sirke bulunduğunu gördü.

Burada bir faninin başka bir faniden korkarak ihlas ile yaptığı tevbe sonucu Allah Teâlâ’nın içkiyi sirkeye çevirdiğini görüyoruz. Peki ya, günaha batmış, iflas etmiş bir fasık günahlarına pişman olarak

samimi şekilde tevbe etse Allah onun içkisini (günahlarını) sirkeye (ibadet ve sevaba) çevirmez mi?

Ebû Hüreyre ^(Radiyallâhu Anh) başından geçen bir olayı şöyle anlatmıştır:

Bir gece yatsı namazını Resûlullah ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ile kıldıktan sonra çıktım. Yolda bir kadınla karşılaştım, dedi ki: “Ey Ebû Hüreyre! Bir günah işledim, tevbe etsem kabul olur mu?” Ona, ne günah işlediğini sordum, şöyle cevap verdi: “Zina yaptım ve zinadan olan çocuğumu da öldürdüm” ona dedim ki:

“Mahvoldun sen! Bir cana kıydın! Allah’a yemin olsun ki, senin tevben kabul olmaz!” kadın oracıkta düşüp bayılıverdi.

Yoluma devam ettim. Bir an içimden “Resûlullah hayattayken kendi başıma fetva verdim” diye düşündüm. Hemen Efendimiz’e ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) dönerek durumu anlattım. Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Kendini de kadını da mahvetmişsin! Şu ayetler varken yaptığın işe bak!” diyerek beni azarladı:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا
يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا
إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ
سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, günahının cezasını bulur; Kıyamet günü azabı kat kat arttırılır ve onda (azapta) alçaltılmış olarak devamlı kalır. Ancak tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar başkadır; Allah

onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir." (*Furkân Sûresi, 25/68-70.*)

Bunu duyunca fırlayarak çıktım ve "Az önce benden fetva isteyen kadına beni kim götürecektir" diye bağırdım. Çocukların halime şaşırarak ve "Ebû Hüreyre çıldırdı" dediklerini duyuyordum. Sonunda kadına ulaştım ve Peygamberimizin söylediklerini ona ilettim. Kadını kaplayan neşe ve sevincin tarifi imkânsızdı. Bana dönerek "Bir bahçem var, onu Allah ve Resûlü yolunda sadaka olarak veriyorum" dedi.

Utbetul Ğulam önceleri kötü şeyler yapmak ve sarhoş olmasıyla meşhurdu. Bir gün Hasan-ı Basrî'nin ilim meclisine girdi. Bu esnada üstad:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ

"İman edenlerin Allah'ı anma ve O'ndan inen Kur'an sebebiyle kalplerinin ürpermesi zamanı daha gelmedi mi?" (*Hadîd Sûresi, 57/16.*) Âyet-i Kerime'sini okuyordu. Üstad bu Âyet-i Kerime ışığında öylesine etkili bir sohbet verdi ki, oradaki insanlar gözyaşlarını tutamadı. Sohbet arasında bir genç ayağa kalkarak: "Ey mü'minlerin muttakisi, Allah benim gibi günahkâr ve fasık birinin tevbesini kabul eder mi?" diye sordu. Hasan-ı Basrî:

"Evet, Allah senin günahlarının tevbesini elbette kabul eder" dedi. Bu cevap karşısında sevinen Utbetul Ğulam'ın yüzü sarardı, vücudu titremeye başladı ve bir çığlıkla bayılıp yere düştü. Ayıldığında Hasan-ı Basrî'nin yanı başına gelerek şu beyitlerini söylediğini fark eder:

Ey genç, arşın sahibine reva gördün isyanı,
Bilir misin nedir günahkârın cezası?
Günahkârlar için çılgın bir ateş vardır, oraya atılacak,
Alın saçlarından tutulup fırlatılacak,

Dayanabileceksen bu ateşe işle günah,
Dayanamayacaksan vazgeç işlemekten günah,
Şu günahların yüzünden ki işledin,
Kurtarmaya çalış nefsinin, esir ettin.

Bu beyitleri duyan Utbetul Ğulam bir kere daha çığlık atarak ba-
yıldı. Ayılınca üstada sordu: “Merhamet sahibi Allah benim gibi alçak
bir günahkârın tevbesini kabul eder mi?” Hasan-ı Basrî:

“Günahkâr kulun yakarışını Allah’tan başka kim kabul eder ki?”
diye cevap verdi. Bunun üzerine genç başını kaldırarak Allah’a şu üç
şey için yakardı:

1. Allah’ım, tevbeni kabul edip günahlarımı affettiysen bana anla-
yış ve hafıza kuvveti ver; Kur’an’ı ve ilim olarak duyduğum her şeyi
ezberleyeyim.

2. Allah’ım, bana güzel ses ver, öyle ki, kalbi katı olan biri bile be-
nim Kur’an okuyuşumu duyduğunda kalbi yumuşasın.

3. Bana helalinden rızık ver; beni hiç ummadığım yerden rızıklandır.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) gencin dularını kabul ederek anlayış ve hafıza-
sını güçlendirdi. Kur’an-ı Kerim okuyuşunu duyan kişiler oracıkta
tevbe ediyordu. Her gün evine bir tencere çorba, iki çörek geliyordu
fakat bunları kimin getirdiği bilinmiyordu. Yüceler Yücesi’ne kavu-
şuncaya kadar bu durum devam etti.

İşte, Allah Teâlâ’ya her şeyiyle yönelen kulların durumu böyledir.
Çünkü Mevla’mız güzel ameller işleyenin ecrini asla zayi etmez.

Âlimlerden birine şöyle soruldu: “Kul tevbe ettiğinde, tevbesinin
kabul edilip edilmediğini anlayabilir mi?” Âlim şöyle cevap verdi:

“Bu konuda kesin hüküm vermek doğru olmaz. Fakat tevbenin ka-
bul edildiğine dair bir takım işaretler vardır:

- Tevbe ettikten sonra günahlarla arasında bir mesafenin olduğu-
nu hisseder.

- Dünya sevgisinin kalbinden silindiğini ve Allah Teâlâ'nın sürekli onu gördüğünü hatırlar.
- Fasık ehlinden uzak durur, İyi kişilerle ilişkiler kurar.
- Dünya malının azını çok, Ahiret kazancının çoğunu az olarak görür.
- Kalbini devamlı Allah'ın farz kıldığı ibadetlerle meşgul görür.
- Dilini, günaha sebep olacak sözlerden korur. Sürekli bir tefekkür hali yaşar. Daha önce işlediği günahlardan devamlı pişmanlık duyar.

9. BÖLÜM

SEVGİ

Anlatıldığına göre, adamın biri çölde giderken çirkin suratlı biriyle karşılaşır. Adam “Sen kimsin?” diye sorar. Çirkin suratlı “Senin kötü amellerinim!” der. Adam “Senden nasıl kurtulabilirim?” diye sorunca çirkin suratlı:

“Hz. Peygamber’e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) salat-u selam getirerek...” diye cevap verdi.

Nitekim Fahr-i Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

الصَّلَاةُ عَلَى نُوْرٍ عَلَى الصِّرَاطِ فَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ
ثَمَانِينَ مَرَّةً غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ ثَمَانِينَ عَامًا

“Bana getirilen her salat-u selam, Sırat üzerinde bir nurdur. Kim, Cuma günü bana seksen defa salat-u selam getirirse Allah onun seksen senelik geçmiş günahlarını bağışlar.”

Anlatıldığına göre, bir adam Efendimiz’e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) salat-u selam getirmezdi. Bir gece rüyasında Efendimiz’i (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gördü, fakat Peygamberimiz adamı tanımadı. Adam Peygamberimiz’e: “Ey Allah’ın Resûlü, bana dargın mısın?” diye sordu. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Hayır” dedi. Adam: “O halde neden bana bakmadınız?” diye sorunca Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Çünkü seni tanıyamadım” dedi. Adam: “Nasıl tanıyamadınız, Ey Allah’ın Resûlü! Ben senin ümmetindenim. Âlimlern bize rivayet ettiğine göre, sen ümmetini ananın çocuğunu tanıdığından daha iyi tanırmışsın!” deyince Peygamberimiz şöyle cevap verdi:

“Doğru söylemişler fakat sen bana salat-u selam getirmiyorsun. Ben ümmetimi, onların bana salat-u selam getirdiği kadar tanıyabilirim.”

Bu rüya üzerine adam Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) her gün yüz adet salat-u selam getirmeyi kendine görev bildi. Buna düzenli olarak devam ederken bir gece Efendimiz'i (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) rüyasında tekrar görür. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) adama:

“Şimdi seni tanıyorum. Sana şefaet edeceğim” der. Artık adam Allah Resûlünü seven kişilerdendir.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bir Âyet-i Kerime'sinde şöyle buyuruyor:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Â-i İmrân Sûresi, 31/3.)

Bu Âyet-i Kerime şöyle bir olay üzerine nazil olmuştur:

Allah Resûlü, Kab bin Eşref ve arkadaşlarını İslâm'a davet etti. Onlar da dediler ki: “Biz Allah'ın oğulları sayılırız; O'nu en çok biz severiz!” Bunun üzerine Allah Teâlâ, Nebiler Nebisine: “(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz!” dedi. Çünkü ben, Allah'ın elçiliği görevini yerine getirerek onun hükümlerini size bildiren kişiyim! Dolayısıyla bana uyunuz ki “Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”

Mü'minlerin Allah sevgisi, onun emirlerine uyup, ibadete devam etmekle ve onun hoşnutluğunu aramakla mümkündür. Allah Tela'nın mü'minleri sevmesi ise onlara rahmet etmesi, onları mükâfatlandırması, bağışlaması ve onlara nimetler vermesiyle kendini gösterir.

İmam Gazzali (Rahmetullahi Aleyh) İhyâü Ulûmi'd-Dîn adlı eserinde şöyle der:

Şu dört şeyi yapmadığı halde Yüceler Yücesi'ni sevdiğini iddia eden yalancıdır:

1. Cenneti sevdiğini iddia edip ibadet etmeyen kişi yalancıdır.
2. Hz. Peygamberi (^{Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) sevdiğini söyleyip âlimler ve fukarayı sevmeyen kişi yalancıdır.
3. Cehennemden korktuğunu iddia edip de hâlâ fîsk-u fücuru terk etmeyen yalancıdır.
4. Allah Teâlâ'yı sevdiğini iddia edip onun verdiği bela ve musibetlerden şikayet eden de yalancıdır.

Rabiatül Adeviyye'nin bu konuda söylediği söz manidardır:

Allah'a isyan edip, sonra da sevgiden bahsediyorsun,

Hayatım hakkı için bunun mantıklı bir tarafı yok, biliyorsun,

Ona itaat ederdin, samimi olsaydın sevginde,

Çünkü itaat eder, seven sevdiğine.

Sevginin belirtisi, sevgilinin isteğine uymak ve ona ters düşmekten kaçınmaktır.

Rivayete göre bir gurup insan Şiblî'yi (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) ziyarete geldiler. Şiblî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) onlara: "Kimsiniz" diye sordu. Dediler ki: "Biz senin hayranlarıyız!" Bu insanları sınamaya karar veren Şiblî yerden taş alarak onları taşlamaya başlar. Adamlar Allah dostundan kaçmaya başlarlar. Bunun üzerine Şiblî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) der ki:

"Kaçıyor musunuz benden? Beni gerçekten seviyor olsaydınız verdiğim sıkıntı ve beladan rahatsız olup kaçmazdınız!" Sonra sözlerine şöyle devam etti:

"Allah'ın sevgi kadehinden içen muhabbet ehline yeryüzü ve şehirler dar gelir. Allah'ı hakkıyla tanırlar, onun büyüklüğü ve kudretine hayranlık duyarlar. O'nun sevgi kadehinden içenler O'nda fani olurlar ve ona yalvarıp yakarmaktan zevk alırlar.

Ardından şu şiiri söyledi:

Ey Mevlam, sevgini hatırlamak sarhoş etti beni,

Hiç gördün mü, âşık olup da sarhoş olmayan kimseyi?

Söylendiğine göre develer sevdiği zaman kırk gün yem yemezmiş. Taşıma kapasitelerinin üstünde yük yüklense taşırılmış. Zira deve-
nin kalbi sevgilisini hatırlamakla meşgul olduğu için ağır yükten do-
layı hiçbir şikâyetle bulunmazmış.

Deve bile sevgilisine olan muhabbetinden nefsinin arzusunu diz-
ginliyor ve normalinden kat be kat fazla yük taşıyabiliyorken peki
sen ey kardeşim, haram olan bir şeyi Allah için terk edebiliyor mu-
sun? Allah rızası için nefsine ağır bir görev yüklediğin oldu mu? Eğer
bu güzel amellerden birini yapmadıysan senin –“Allah’ı seviyorum”
şeklindeki- iddian ne dünyada ne de ahirette, ne insanlar ne de Allah
karşısında fayda sağlamayacak boş bir sözdür.

Hız. Ali (Kerramallahü vecheh) şöyle der:

“Cenneti özleyen güzel amellere koşar. Cehennemden korkan nef-
sini dünyalık arzulardan engeller. Ölümün geleceğinden kuşkusu ol-
mayana dünyanın lezzetleri önemsiz gelir.”

İbrahim Havas’a ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh} “Muhabbet nedir?” diye sorulduğunda
şöyle cevap verdi:

“İradeni silip atmak, tüm unvanını ve ihtiyaç duyduğun her şeyi
yakmak, kendini işaretler denizinde boğmaktır.”

10. BÖLÜM

AŞK

Sevgi, bir canlının hoşuna gittiği bir şeyi beğenmesidir. Bu beğeni artar ve iyice güçlenirse buna aşk denir. Bazı durumlarda bu sevgi, sevgilinin kölesi olmasına kadar gidebilir; sevdiği uğruna sahip olduğu her şeyi feda edebilir.

Hız. Züleyha'nın Hız. Yusuf'a ^(Aleyhis Selâm) olan sevgisi ne boyuta ulaşmıştı, hatırlayın; malı da güzelliği de gitmişti. Tam yetmiş deve yükü mücevher ve gerdanlıktan oluşan servetinin tümünü Hız. Yusuf'un ^(Aleyhis Selâm) sevgisi uğruna feda etmişti. "Bugün Yusuf'u gördüm" diyen herkese, onu zengin edecek miktarda mücevher veriyordu. Öyle ki artık elinde hiçbir şey kalmamıştı.

Hız. Yusuf'a ^(Aleyhis Selâm) olan aşkından dolayı ondan başka her şey aklından silindiği için, her şeyi Yusuf ismiyle çağırıyordu. Başını göğe kaldırdığında Yusuf ismini yıldızlara yazılı görür olmuştu.

Rivayet edildiğine göre, Hız. Züleyha iman edip Hız. Yusuf'la evlendiğinde Hız. Yusuf'tan ayrı yaşayarak Allah'a ibadet için inzivaya çekilmiş, kendini Allah'a vermişti. Hız. Yusuf onu sabah yatağa çağırduğunda akşama, akşam çağırduğunda sabaha erteliyor ve şöyle diyordu:

"Ey Yusuf, ben Allah'ı tanımadan önce seni sevmiştim. O'nu tanıyınca başka hiçbir şeye sevgim kalmadı. O'nun sevgisine bedel hiçbir şey istemiyorum."

Bir müddet böyle devam ettikten sonra bir gün Hız. Yusuf şöyle dedi: "Allah Tela senden iki çocuğum olmasını emretti ve bunları peygamber yapacağını bana bildirdi." Hız. Züleyha şöyle karşılık verdi:

"Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) sana böyle bir emirde bulunduysa ve beni buna vesile kıldıysa bana düşen O'na itaat etmektir." Bu sözlerden sonra

kendini Hz. Yusuf'a teslim etti.

Leyla ile Mecnun'u duymayan yoktur; Bir gün Mecnun'a sorarlar: "İsmin nedir?" Mecnun cevap verir: "Leyla!"

Başka bir gün yine sorarlar: "Leyla öldü mü?" Mecnun cevap verir: "Leyla benim kalbimde! O ölmedi, ben Leyla'yım!"

Mecnun bir gün Leyla'nın evine gider ve evin önünde gökyüzüne bakmaya başlar. Ona "Mecnun, gökyüzüne değil Leyla'nın evine bak; belki onu görürsün" diyenlere şöyle cevap verir:

"Gölgesi Leyla'nın evine düşen yıldıza bakmak bana yetiyor."

Anlatıldığına göre Hallac-ı Mansur'u (Rahmetullâhi Aleyh) on sekiz gün hapsedtiler. Hapis günlerinde Şiblî (Rahmetullâhi Aleyh) yanına gelerek "Ey Mansur, muhabbet nedir?" diye sordu. Hallac-ı Mansur: "Bu soruyu, bugün değil, yarın sor!" dedi. Ertesi gün, Hallac-ı Mansur (Rahmetullâhi Aleyh) hapisten çıkarılıp idam sehпасına getirdiklerinde Şiblî'nin (Rahmetullâhi Aleyh) de orada olduğunu fark etti ve ona:

"Ey Şiblî, muhabbetin başlangıcı (sevgiden) yanmaktır, sonu da ölümdür!" diye seslendi.

Hallacı Mansur bu sözleriyle başına gelen meşhur olayın perde arkasına işaret etmektedir: Onun gözünde Allah'ın dışında her şey boş ve gerçek (hakk) varlığın Allah olduğu ayan beyan sabit olunca Allah'ın isminin (hakk) yanında kendi ismini unutmuş; "Sen kimsin?" sorusuna "Ben hakk'ım!" cevabını vermiştir.

Rivayet edilir ki, gerçek aşk'ın şu üç özelliği vardır:

1. Sevdiğinin sözünü diğerlerinin sözüne tercih eder.
2. Sevdiğiyile oturup sohbet etmeyi başkalarıyla oturup sohbet etmeye tercih eder.
3. Sevdiğinin hoşnutluğunu kazanmayı başkalarının hoşnutluğu-

nu kazanmaya tercih eder. El-Müntehâ isimli eserde bu şekilde geçmektedir.

Denir ki, aşk; perdeleri yırtıp, sırları keşfetmektir. Vecd ise, zikrin tadı hissedildiği anda o hazzın yoğunluğundan dolayı ruhun acze düşmesidir. Hatta vecd halinde olan birinin azalarından biri kesilse hiçbir şey hissetmez.

Şöyle bir olay anlatılır: Adamın biri, Fırat nehrinde yıkanırken, birinin:

وَأَمَّا زُورَ الْيَوْمِ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

“Ayrılın bir tarafa bugün, ey günahkârlar!” (Yasin Sûresi, 36/59) Âyet-i Kerime’sini okuduğunu duydu. Âyetin dehşetinden (vecde gelerek) çırpınmaya başlayan adam çok geçmeden boğularak canını verdi.

Muhammed bin Abdullah el-Bağdadi şöyle nakleder: “Basra’dayken bir genç gördüm, yüksek bir çatıya çıkmış insanlara şöyle diyordu:

“Âşık olarak ölmek isteyen böyle ölsün! Öldürmeyen aşktan bir hayır gelmez!” Sonra kendini boşluğa bıraktı. Vefat eden gencin cenazesini kaldırdılar.

Cüneyd-i Bağdadi (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Tasavvuf, iradeyi (Allah’ın iradesine) terk etmektir.”

Anlatıldığına göre Zünnûn-i Mısırî (Rahmetullâhi Aleyh) bir gün Mescid-i Haram’a girer. Mescidin direkleri dibinde hasta, çıplak bir delikanlının derinden inlediğini görür. Şöyle devam eder anlatmaya:

Ona yaklaştım, selam verdim ve şöyle dedim: “Kimsin, ey delikanlı?” Delikanlı: “Ben garip bir aşığım!” dedi. Ne demek istediğini anlamıştım, dedim ki: “Ben de senin gibiyim” Bu sözüm üzerine delikanlı olanca yüksek sesiyle bağırarak ağlamaya başladı ve oracıkta

ruhunu teslim ediverdi. Elbisemi üzerine örttüm ve kefen almak için oradan ayrıldım. Kefen alıp geri döndüğümde delikanlının cesedini orada göremedim. İçimden: “FeSubhanallah!” dedim. O esnada gizli bir ses işittim, şöyle diyordu:

“Ey Zünnûn, bu garip var ya, şeytan onu dünyada tırım tırım aradı, bulamadı; (cehennemin bekçisi) Mâlik aradı, bulamadı; (cennetin bekçisi) Rıdvan aradı ama bulamadı! (Sen mi bulacaksın?!)” Dedim ki: “Peki nereye gitti?” O gizli ses şöyle cevap verdi:

Allah’a olan aşkı, çokça ibadeti ve tövbesini geciktirmemesinden dolayı,

فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ

“Güçlü ve Yüce Allah’ın huzurunda hak meclisindedir.” (Kamer Sûresi, 54/55.) Zühr-i Riyad isimli kitapta aynı şekilde geçmektedir.

Meşayihden birine: “Birinın âşık olduğu nereden belli olur?” diye soruldu. Şeyh şöyle cevap verdi:

“Âşık, insanların arasında az bulunur, genelde yalnızdır. Sürekli te-fekkür halindedir, pek konuşmaz. Baktığında görmez, çağrıldığında duymaz, söyleneni anlamaz. Başına bir bela gelse üzülmez. Açta açıkta kalsa dert etmez. Ağır bir söz söylense korkmaz. Yalnız kaldığında Allah’ı düşünür, O’nunla ünsiyet kurar ve O’na yalvarır. Dünyalık konularda insanlarla tartışmaya girmez.”

Sakın ha, aldanma! Sevgilinin alametleri vardır,

Üzerinde sevgiliden hediye işaretler vardır,

Lezzet alır ondan gelen her beladan,

Sevinç duyar onun yer yaptığından,

Onun reddetmesi makbul bir hediye,lik,

Fakirlik bir ikram, geçici bir iyilik,

Delillerden biri, onu azimli görmendir,
 Tüm engellere katlanarak itaat etmendir,
 Güzel yüzlü olmasıdır, delillerden diğeri,
 Heyecanla kaynaşır, kalbinde sevgili,
 Anlayışlı olmasıdır, delillerden biri,
 Karşısında soru soran kişiye karşı,
 Titizliktir, delillerden diğeri,
 Ölçerek konuşur sevgilinin sözlerini.

Rivayete göre, Hz. İsa (Aleyhis Selâm) bir gün bahçesini sulayan bir gencin yanından geçiyordu. Genç Hz. İsa'ya: "Rabbinden, sevgisinin zerre ağırlığı kadarını bana bahşetmesini iste" dedi. Hz. İsa: "Zerre ağırlığı kadar da olsa, bunu kaldıramazsın" dedi. Delikanlı: "O zaman zerrenin yarısını iste" dedi. Hz. İsa (Aleyhis Selâm): "Ya Rabbi, ona sevginden yarım zerre miktarı kadar ver" diye dua ederek yoluna devam etti. Uzun bir zaman sonra delikanlının bulunduğu beldeye tekrar yolu düştü. Hz. İsa (Aleyhis Selâm) delikanlıyı oradakilere sorduğunda: "Delirip dağa çıktı" cevabını aldı. Bu cevap karşısında Hz. İsa, Allah Teâlâ'ya delikanlının yerini göstermesi için dua etti. Delikanlıyı, iki dağ arasında, bir kaya üzerinde gözlerini gökyüzüne dikmiş halde gördü. Hz. İsa selam verdi ama delikanlı selamını almadı. Bu sefer "Ben İsa'yım" diyerek kendini tanıtmaya çalıştı. O esnada Allah Teâlâ Hz. İsa'ya şöyle vahyetti:

"Benim sevgimden zerrenin yarısı kadarını kalbinde taşıyan insanoglunun sözünü nasıl duysun! İzzetim ve Celalim üzerine yemin olsun ki, onu testereyle ikiye biçsen kesinlikle anlamaz!"

Şu üç şeyden kurtulmadan şu üç iddiada bulunan kimse yalancıdır:

1. Dünyayı sevdiği halde, Allah'ı zikretmekten lezzet aldığını söyleyen,
2. İnsanların kendisini övmesinden hoşnutluk duyduğu halde amel işlerken ihlası sevdiğini söyleyen,

3. Nefsini ezmediği halde Allah Teâlâ'yı sevdiğini söyleyen.

Nitekim Peygamber Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurur:

Zamanı geldiğinde insanlar şu beş şeyi sevip, şu beş şeyi de unutacaklar:

1. Dünyayı sevip, ahireti unutacaklar.
2. Serveti sevip, hesaba çekileceklerini unutacaklar.
3. Mahlûkatı sevip yaratana unutacaklar.
4. Günahı sevip tevbeyi unutacaklar.
5. Sarayları sevecek, kabirleri unutacaklar."

Mansur bin Ammar (Rahmetullâhi Aleyh) bir gence şöyle nasihat vermişti:

Ey delikanlı, gençliğin seni aldatmasın. Dünyalık peşinde koştu-
rup ölümü hatırlamayan ve "Yarın, öbür gün tevbe ederim ya!" di-
yerek tevbeyi geciktiren ne delikanlılar var; tevbeden gafil oldukları
bir anda kendilerini kabirde buluverirler. Onlara ne mal, ne köle, ne
çocuk, ne de ana-baba hiçbir şeyin faydası dokunmaz. Tıpkı Allah
Teâlâ'nın buyurduğu gibi:

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

"O gün, ne mal fayda verir ne de evlât. Ancak Allah'a kalb-i selîm (temiz bir kalp) ile gelenler (o günde fayda bulur)."

Allah'ım! Bize ölmeden önce tevbe etmemizi ihsan eyle!
Gaflete düştüğümüz an bizi uyar! Nebileri en şerefli si Peygamber
Efendimiz'im (ﷺ) şefaatine bizleri nail eyle!

Mü'min kulun özelliği, günah işlediği an tevbe ederek yaptığı gü-
nahtan dolayı pişmanlık duymasıdır. Dünyadan ona yetecek bir azık-
la yetinmesi ve dünyalık şeylerle meşgul olmamasıdır. Bunun yerine
ahirette kendine fayda sağlayacak amellerle meşgul olması ve Allah
Teâlâ'ya ihlasla ibadet etmesidir.

Cimri bir münafık, karısına hiçbir kimseye sadaka vermeyeceğine

dair yemin ettirmiş. Bir gün bir dilenci kapıya gelip: "Allah rızası için bana bir şey verin!" diye yalvarmış. Bu sözler karşısında kadın dayanamayıp dilenciye üç çörek verir. Dilenci evden ayrılınca münafık adamla karşılaşır. Çörekleri tanıyan adam: "Bunları sana kim verdi" diye sorar. Dilenci falan evden aldığını söyler. Hızla evine dönen münafık, karısını: "Sana, kimseye sadaka vermeyeceksin" demedim mi! diye azarlar. Kadın: "Allah rızası için sadaka vermiştim" diye kendini savunur. Bunun üzerine münafık gidip fırını kıpkızıl oluncaya kadar yakar. Sonra da karısına dönerek: "Hadi bakalım, Allah rızası için at kendini fırına!" der. Kadın kalkar, ziynet eşyalarını takar. Adam karısına müdahale eder: "Süs eşyalarını bırak!" der. Kadın: "Seven, sevgili için süslenir! Ben sevdiğimi ziyarete gidiyorum!" der ve kendini fırına atar. Münafık fırının kapağını kadının üzerine kapatır ve çeker gider.

Aradan üç gün geçer, münafık merak eder ve gelip fırının kapağını açar. Bir de ne görsün, kadın fırında, Allah'ın takdiriyle sapasağlam duruyor! Bu durum karşısında adam şaşkınlıktan donakalır. O sırada gizli bir ses duyar:

Sevdiklerimizi ateşin yakmayacağını tahmin edemedin mi?"

Riyayet edildiğine göre, Firavun'un karısı Hz. Asiye validemiz Allah'a iman ettiğini Firavun'dan saklıyordu. Firavun, Hz. Asiye'nin iman ettiğini öğrenince işkencenin her türlüünü ona reva görür ve "Dininden dön!" der fakat Hz. Asiye dininden dönmez. Bunun üzerine özel sopalar getirten Firavun, işkenceyi iyice artırır ve "Dininden dön!" der. Hz. Asiye: "Sen de biliyorsun ki, benim nefsim Allah'ın koruması altındadır. Beni paramparça etsen bile bu sadece Allah'a sevgimi artırır!" diye cevap verir.

Bir gün Hz. Musa ^(Aleyhis Selâm), Asiye validemizi ziyarete gider. Hz. Asiye: "Rabbim benden razı mı, yoksa bana kızgın mı?" diye sorar. Hz. Musa: "Ey Asiye, Semanın tüm melekleri senin yolunu gözlüyor, hepsi seni özlemekte! Allah seninle gurur duyuyor! Benden ne istersen, dileğin

anında yerine getirilecek!” diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Asiyeye:

قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

“Rabbim! Katından bana cennette bir ev yap; beni Firavun’dan ve onun işlediklerinden kurtar; beni zalim milletten kurtar” der. (*Tahrîm Sûresi, 66/11.*)

Selman-ı Farisi (^(Radyallâhu Anh)) şöyle derdi: “Hz. Asiyeye, kızgın güneşin altına yatırılarak işkence görürdü. İşkenceciler ara verdiklerinde melekler gelip Hz. Asiyeye’nin üzerine kanatlarıyla gölge yapardı. Bu esnada Hz. Asiyeye cennetteki evini seyredirdi.”

Ebû Hüreyre’den de (^(Radyallâhu Anh)) şöyle nakledilir: Firavun, dört kazık çaktırmıştı, Hz. Asiyeye’yi onların üzerine yatırtır, üstüne değirmen taşı koyarak kızgın güneş altına terk ederdi. Hz. Asiyeye bir gün dayanamayıp başını semaya kaldırdı ve: “Rabbim! Katından bana cennette bir ev yap” diye dua etti. Hasan-i Basrî (^(Rahmetullâhi Aleyh)) der ki: “Allah onu onurlu bir şekilde kurtarmış ve cennetteki evine almıştır. O şu an cennetin nimetlerinden istifade ediyor.”

Tüm bu anlatılanlar aslında, bela ve musibet anında Allah’a sığınarak ona yalvarmanın mü’min kulların özellikleri olduğuna bir işarettir.

11. BÖLÜM

ALLAH'A İTAAT, ALLAH VE
RESÛLÜNÜ SEVMEK

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin.” (Âl-i İmrân Sûresi, 31/3.)

Bu Âyet-i Kerime’yle Yüceler Yücesi bizlere şunu bildirmiş oluyor: Kulun Allah ve Resûlünü sevmesi her ikisine de tabi olarak, her ikisinin de buyruklarını yapmasıdır. Allah Teâlâ’nın kullarını sevmesi de onlara mağfiretini ihsan etmesidir.

Denir ki, kul gerçek kemâlin sadece Allah’a ait olduğunu, kendinde veya başkasında gördüğü kemâlin Allah’tan ve Allah sayesinde olduğunu kavradığı vakit sadece Allah için ve sadece onun uğrunda sever. Bu makama erişen kul tüm iradesini, kendini ona yaklaştıracak ibadetler yapmak için kullanır. Bu sebeple muhabbet; “bütün iradesiyle ibadet etmek” diye izah edilmiştir. Ayrıca muhabbet Peygamber Efendimiz’e (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) tabi olmayı da zorunlu kılar.

Hasan-ı Basrî’den şöyle rivayet edilir:

“Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) zamanında bazı kimseler: ‘Ey Muhammed, biz Rabbimizi zaten seviyoruz!’ deyince Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) yukarıdaki Âyet-i Kerime’yi indirdi.”

Bişr-i Hafî şöyle anlatır:

Efendimiz’i (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) rüyamda gördüm. Bana dedi ki: "Ey Bişr,

Allah arkadaşların arasından senin derecenı neden yükseltti, biliyor musun?" Ben: "Hayır, ey Allah'ın Resûlü" dedim. Şöyle cevap verdi:

"Salihlere hizmet ettiğın için, kardeşlerine nasihat ettiğın için, arkadaşlarını ve yolundan gidenleri sevdiğın için ve sünnetime tabi olduğun için."

Nitekim bir Hadis-i Şerif'te Fahri Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

"Sünnetimi ihya eden (yaşatan) beni seviyor demektir. Beni seven kişiye cennette benimle birliktedir." (Tirmizî, 2678.)

Meşhur hadislerde anlatıldığına göre, fitnelerin zuhur edip, dinin unutulmaya yüz tutacağı ahir zamanda yaratılmışların ve nebilerin en hayırlısı Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sünnetine sınıksıkı sarılan kişiye yüz şehid sevabı verilir. Şıratü'l İslâm isimli kitapta bu şekilde geçmektedir. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبِي قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ
يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى
كُلُّ عَمَلٍ لَيْسَ عَلَيَّ سُنَّتِي فَهُوَ مَعْصِيَةٌ

"Ümmetimin tamamı cennete girecektir, yüz çevirenler hariç." Ashab-ı Kiram sordular: "Ya Resûlallah, yüz çevirenler kimlerdir?" Şöyle buyurdu: "Bana tabi olan cennete girer, bana karşı gelen benden yüz çevirmiş sayılır; sünnetime ters düşen her amel bana karşı gelmektedir."

İrfan ehlinde biri şöyle der:

Allah'ın farz kıldığı şeyleri veya sünnetleri yapmayan bir şeyhi havada uçarken, suda yürürken, ateş yerken... ve benzeri harikula-de şeyler yaparken görürsen anla ki, o kişi yalancının tekidir. Onun yaptığı kesinlikle keramet değil, istidraçtır. (İstidraç: Kâfir veya fâsıkların

eliyle meydana gelen olağandışı olaylardır. Bu olayların, iman sahibi kişilerin eliyle meydana gelmesine keramet, Peygamberlerin eliyle meydana gelmesine mucize denir.) Bu tür şeylerden Allah'a sığınırız.

Cüneyd-i Bağdadi ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

"Allah Teâlâ'ya ancak onun yardımıyla ulaşılır. Allah Teâlâ'ya ulaşmanın tek yolu vardır, o da Fahri Kainat Efendimiz'e ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ittibadır."

Ahmet el-Havari ^(Rahmetullâhi Aleyh) de şunu söyler:

"Peygamber Efendimiz'e ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) tabi olma dışında yapılan her amel değersizdir" nitekim Nebiler Serveri şöyle buyuruyor:

"Sünnetimi terk eden şefaattimden mahrum bırakılır" Şiratü'l-İslâm isimli kitapta da bu şekilde geçmektedir.

Hikayeye göre adamın biri tanımadığı bir delinin işini görür ve durumu Maruf Kerhî'ye ^(Rahmetullâhi Aleyh) anlatır. Şeyh tebessüm ederek şöyle der:

"Allah'ı sevenler arasında küçükler de vardır, büyükler de; akıllısı da vardır, delisi de. Senin gördüğün kişi onların delilerindedir."

Cüneyd-i Bağdadi'den ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle bir olay nakledilir:

"Hocamız Sırrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) hastalanmıştı. Hastalığının ne sebebini anlayabildik ne de tedavisini bulabildik. Bir gün alanında uzman bir doktor tavsiye ettiler. Şeyhin idrarını bir şişeye koyarak ona götürdük. Doktor şişeyi detaylı bakışlarla iyice inceleyerek şöyle dedi: "Bir aşğın idrarını görüyorum" o an çılgın atarak bayılmışım, şişe de elimden düşmüş. Ayıldığımda hocam Sırrî'ye döndüm ve durumu anlattım. Gülerek: "Allah canını alsın, nasıl da gördü!" dedi. Ben: "Hocam, demek ki muhabbet idrarda bile kendini belli ediyor" dedim. Hocam: "Aynen öyle" dedi.

Fudayl bin İyaz ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki:

"Sana 'Allah'ı seviyor musun?' diye sorduklarında sus, sakın cevap

verme. Çünkü eğer 'hayır' dersen dinden çıkarsın. 'Evet' dersen bu cevabı vererek Allah'ı sevenlere yakışan bir tutum işlemiş olmazsın. Allah'ın gazabından kork."

Süfyan es-Sevrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

"Allah'ı seven kişiyi Allah için seveni Allah Teâlâ da sever. Allah'ın lütuf ve ikramda bulunduğu kişiye ikramda bulunana Allah Teâlâ da lütuf ve ikramda bulunur."

Sehl ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki:

"Allah sevgisinin alameti Kur'an-ı Kerim'i sevmektir. Allah ve Kur'an-ı Kerim sevgisinin alameti ise Peygamberimizi sevmektir. Peygamber Efendimiz'i ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) sevmenin alameti de onun sünnetini sevmektir. Onun sünnetini sevmenin alameti de ahireti sevmektir. Ahireti sevmenin alameti dünyaya buğzetmektir. Dünyaya buğzetmenin alameti de ahirette işe yarayacak amel yapmaya yetecek kadar azık elde etmektir."

Ebû Hasan Zencanî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

"İbadetler şu asıllar üzerine konulmuştur: kalp, göz ve dil.

Gözün ibadeti ibret almaktır.

Kalbin ibadeti tefekkür etmektir.

Dilin ibadeti de doğruyu söylemek ve Allah Teâlâ'yı tesbih ve zikreyledir."

Nitekim Yüceler Yücesi şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَسَبِّحُوهُ
بُكْرَةً وَأَصِيلًا

"Ey inananlar! Allah'ı çokça zikredin. Ve O'nu sabah-akşam tesbih edin." ^(Ahzâb Sûresi, 33/41-42.)

Rivayete göre Abdullah ^(Rahmetullâhi Aleyh) ve Ahmet bin Harb ^(Rahmetullâhi Aleyh) bir yere

gitmişlerdi. Ahmet bin Harb yerden bir ot kopardı. Bunun üzerine Abdullah ona şöyle dedi:

“Bu hareketinin sana faturası şu beş şeydir:

1. Kalbini Allah'ı zikretmekten alıkoydun
2. Kalbini Allah'tan başkasını hatırlamakla meşgul ettin
3. Bu hareketinle başkalarının da aynı şeyi yapmasına sebep oldun.
4. Bu otun Allah'ı zikretmesini engelledin.
5. Kıyamet günü aleyhinde işleyecek bir delil oluşturdun.”

Ravnaku'l-Mecalis isimli kitapta böyle geçmektedir.

Sırrî es-Sakatî'nin ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle dediği rivayet edilir:

Cürcani'yi ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} kavrulmuş un yutarken gördüm. Ona: “Niye başka bir yemek yemiyorsun?” diye sordum. O da: “Çiğneyerek yemek ile yutarak yemek arasında yetmiş tesbihlik bir zaman olduğunu tespit ettim, bu yüzden kırk senedir yemek çiğnemedim” dedi.

Sehl bin Abdullah ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} on beş günde bir yemek yedi. Ramazan geldiğinde sadece bir kere iftar ederdi. Bazı zamanlar yetmiş gün yemek yediği görülmezdi. Yemek yediğinde takatsiz kesilir, aç kalınca dinçleşirdi. Mescid-i Haram'da, Ebû Hammad el-Esved'e otuz sene komşuluk yaptığı müddet içinde yiyip içtiği ve Allah'ı zikretmeyi bir an olsun bıraktığı görülmemiştir.

Anlatıldığına göre Amr bin Ubeyd ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} evden sadece şu üç şey için çıkardı: Cemaatle namaz kılmak, hasta ziyareti ve cenaze namazı kılmak için. Şöyle derdi:

“İnsanları hırsız ve eşkıya olarak görüyorum.”

Ömür kıymeti bilinmeyen çok değerli bir mücevherdir. Ondan ahiret için bir servet, hazine doldurmak gerekir. Şunu iyice belleyin, ahireti isteyen kişinin dünyalık arzularını bir kenara bırakması gerekir ki, özüyle sözü bir olsun. Kişinin bu halini muhafaza etmesi de iç ve dış dünyasını sürekli kontrol altında tutmasıyla mümkün olur.

Şiblî ^(Raḥmetullâhî) _{Alayh} der ki: “İlk günlerde uyukum gelince gözlerime tuz sürerdim. Uyku iyice bastırınca mili kızdırıp gözlerime sürme çekerdim.”

İbrahim bin el-Hakim şöyle anlatır: “Babamın uykusu geldiğinde denize girerek yıkanır ve orada Allah Teâlâ’yı tesbih ederdi, balıklar da etrafında toplanır, onunla beraber Allah’ı tesbih ederlerdi.

Anlatıldığına göre Vehb bin Münebbih, Allah Teâlâ’ya dua edip uykuyu kendisinden kaldırmasını istemişti. Duası kabul edilerek uyku ondan kaldırılmış ve kırk sene uyumamıştı.

Hasan el-Hallâc ise topuğundan dizlerine kadar on üç pranga vurur. Bu haldeyken her gün, her gece bin rekat namaz kılar.

Cüneyd-i Bağdadî tasavvufa intisab ettiği ilk zamanlarda çarşıya gelirdi. Dükkanını açıp içine girer, bir perde arkasına geçerek dört yüz rekat namaz kılar, sonra evine dönerdi.

Habeşî bin Dâvûd’un kırk sene boyunca yatsı namazının abdestiyle sabah namazını kıldığı rivayet edilir.

Mü’mine yakışan daima abdestli olmasıdır. Abdesti bozulduğunda abdest alarak iki rekat namaz kılar ve otururken kibleye dönmeye özen gösterir. Peygamberimizin karşısında oturuyormuş gibi düşünmesi gerekir. Böylelikle her hareketinde sükûnet ve vakarını muhafaza eder, kabalıklara karşılık vermez. Mü’min kusurlarından dolayı istiğfar etmelidir. Kendini ve işlediği amellerini beğenmemelidir. Çünkü kendini beğenme şeytanın özelliklerindedir. Tevazu sahibi olmalıdır, salihlere ihtiram ve tâzimde bulunmalıdır. Salihlere hürmet etmeyen kişiye, Allah Teâlâ ^{(Celle} _{Celâlehu)} onların sohbetinde bulunmayı haram kılar. İbadete hürmet göstermeyen kişinin kalbinden, ibadet lezzeti sökülüp atılır.

Fudayl bin İyad’a sorulur: “Ey Ebû Ali, bir kişi ne zaman sâlih kullardan olur?” Şöyle cevap verir:

“Niyeti insanlara nasihat, kalbinde korku, sözünde doğruluk ve

tüm amelleri sâlih olursa, o zaman...”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Miraç'ta Peygamber Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dedi: “Ey Ahmed, İnsanlar arasında günahlardan en sakınanı olmak istiyorsan dünyalık her şeyden vazgeç (zâhid ol) ve ahirete yönel” Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sordu: “Nasıl zâhid olabilirim?” Yüce Allah: “Dünyadan sadece yiyeceğini, giyeceğini ve elbiseni al, yarına bir şey biriktirme, sürekli Allah'ı zikret” Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Ya Rabbi, seni sürekli nasıl zikrederim?” diye sordu. Allah Teâlâ: “İnsanlardan uzaklaşp yalnız kalarak... Uykun namaz, yemeğin açlık olsun” buyurdu.

Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ

“Dünyadan uzak durmak kalbi de vücudu da ferahlatır. Dünyaya rağbet göstermek üzüntü ve kederi artırır. Dünya sevgisi her hatanın başıdır. Dünyadan uzaklaşmak ise her çeşit iyilik ve ibadetin başıdır.”

(Beyhaki, Şuabul-İman, 10019. Hadisin diğer lafızlarının aslı bulunamadı.)

Sâlihlerden biri bir grubun yanından geçiyordu. Grubun içinde bir doktor hastalıkları ve tedavi yollarını anlatıyordu. Sâlih zat:

“Ey bedenlerin tabibi, kalpleri de tedavi edebilir misin?” diye sordu. Tabip: “Evet, hastalığını söyle bakalım” dedi. Sâlih zat: “Kalbim günahlardan karardı, katılaşıp kupkuru kesildi. Bunun tedavisi var mı?” diye sordu. Tabip:

“Bu kalbin ilacı gece gündüz Allah Teâlâ'ya yalvarmak, ona yönelmek, her şeyin sahibi Yüceler Yücesi'ne boyun eğmektir. Hasta kalbinin tedavisi budur, şifayı ise ancak Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) verecektir” diye cevap verdi. Bu cevap üzerine sâlih zat vecde gelerek çılgık atar, ağlayarak yoluna devam eder ve: “Sen ne güzel bir doktormuşsun, kalbinin tedavisini gerçekten bildin” der. Tabip:

“Bu reçetem, kalbiyle tevbe ederek Allah Teâlâ'ya yönelenler içindir” der.

Anlatıldığına göre, adamın biri bir köle satın alır. Köle efendisine der ki:

“Kabul edersen aramızda şu üç şey şart olsun:

1. Vakti gelince farz namazlarımı kılmama engel olmayacaksın.
2. Gündüzleri benden ne istersen iste ama geceleri benden bir şey istemeyeceksin.
3. Bana, benden başka kimsenin girmeyeceği bir oda vereceksin.”

Efendisi “Tamam, şartlarını kabul ediyorum. Odalara bak, beğen” der. Köle dolaşır ve virane bir odayı seçer. Efendisinin “Böyle bir oda-yı niye seçtin?” sorusuna: “Efendim, bilmez misin, Allah ile beraber olduktan sonra harabe cennet bahçesine döner.”

Köle gündüzleri efendisine hizmet, geceleri Allah Teâlâ’ya ibadet ediyordu. Bir müddet böyle geçtikten sonra bir gece efendisi evin bahçesini kontrol ederken kölenin odasına gelir. Bir de bakar ki, oda apaydınlık, köle secdede ve başında yerle gök arasında asılı parlayan bir kandil! Köle Rabbine yalvarıp yakarıyor: “Gündüz efendime hizmet ederek onun hakkını yerine getirdim. Bunu yapmak zorunda kalmasaydım gece gündüz senin hizmetinde olurdum, özrümü kabul et ya Rabbi!” Efendisi onu seyrederken sabah oldu, kandil söndü ve evin çatısı kapandı. Dehşete kapılan efendi, dönüp gördüklerini karısına anlattı.

İkinci gece olunca karısının elinden tutup birlikte kölenin odasının yanına gittiler. Köleyi bir önceki gece gibi secdede buldular, başının üzerinde yine kandil vardı. Kapının önünde gözyaşlarıyla köleyi seyrettiler. Sabah olunca efendi köleyi çağırды ve ona:

“Seni Allah için azad ediyorum, böylece sadece özür beyan ettiğin kişiye ibadet edebilirsin” dedi. Köle ellerini semaya açtı:

Ey sır sahibi! Sırrım çıktı açığa,

Yayıldıktan sonra veda etmek istiyorum hayata.

Sonra da: “Ya Rabbi, ölümü istiyorum” dedi ve yere düşerek oracıkta ruhunu teslim etti.

İşte sâlihlerin, aşıkların ve taliplerin durumu böyledir.

Zehr-ü Riyad isimli kitapta geçtiğine göre, Hz. Musa'nın sürekli görüştüğü bir arkadaşı vardı. Bir gün Hz. Musa'ya: "Ya Musa, Allah'ı hakkıyla tanımam için O'na dua et" dedi. Duası kabul edildi. İnsanlardan uzaklaşıp dağdaki vahşi hayvanların arasına karıştı. Bir gün Hz. Musa onu aradı ama bulamadı. Elini açıp: "Ya Rabbi, dostumu kaybettim" dedi. Gaipten bir ses şöyle cevap verdi:

"Ey Musa, beni hakkıyla tanıyan kimse hiçbir insanla dost kalmaz."

Rivayete göre Hz. Yahya ile Hz. İsa (Allah'ın selâmı üzerlerine olsun) yolda yürürken bir kadın onlara çarpar. Hz. Yahya "Vallahi görmedim" der. Hz. İsa: "Subhanallah! Bedenin benimle ama kalbin nerede?" diye tepki gösterince Hz. Yahya:

"Ey halamın oğlu, kalbim göz kapatıp açasıya kadar masivâyâ kaysa o an Allah'ı hakkıyla tanımadığımı anlarım!" der.

Denir ki, Allah'ı hakkıyla tanımak dünya ve ahiretten iyice koparak sadece Allah Teâlâ'nın rızası için yaşamak ve muhabbet şarabıyla sarhoş olduktan sonra O'nun cemalini görünceye kadar ayılmamaktır. İşte bu kişi Allah'tan gelen bir nur içindedir.

12. BÖLÜM

İBLİS VE GÖRECEĞİ AZAP

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

“Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez.”

Yani Allah ve Resûlüne itaat etmekten yüz çevirirlerse ne affedilirler ne de tevbeleri kabul edilir. İnkâr ettiği ve kibirlendiği için İblis’in tevbesi kabul edilmemiş, buna karşılık suçunu ikrar edip pişmanlık duyarak kendini kınadığı için Hz. Âdem’in ^(Aleyhis Selâm) tevbesi kabul edilmiştir. Hz. Âdem’in yaptığı aslında bir karşı gelme değildi; çünkü peygamberler Allah’a karşı gelecek bir davranışta bulunmaktan –peygamber olmadan önce de, sonra da- korunmuşlardır. Fakat yaptığı (yasak ağaçtan meyve yemesi) görünüşe bakıldığında günah sayılırdı. Bundan dolayı Hz. Âdem ve Hz. Havva yaptıklarından pişmanlık duyarak:

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ

مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٠١﴾

“Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz” *(Arâf Sûresi, 7/23.)* âyetinde ifadesini bulan sözlerle vakit geçmeden tevbe ettiler, Allah’tan umut kesmediler. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur:

لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ﴿١٠٢﴾

"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer Sûresi, 39/53.)

İblis ise günahlarını kabul etmedi, pişmanlık duymadı, yaptıklarından dolayı kendini kınamadı, Allah'ın rahmetinden umudunu kesti, tevbe etmedi aksine kibrine kibir kattı. İblis gibi davranan kişinin tevbesi kabul görmez, Hz. Âdem ^(Aleyhis Selâm) gibi davranan kişinin tevbesini ise Allah kabul eder. Çünkü nefsi arzulardan kaynaklanan kusurların affedilmesi mümkündür ama Allah'a karşı kibirden kaynaklanan kusurlar kesinlikle affedilmez. Hz. Âdem'in kusuru nefsanî arzusundan kaynaklanmıştı, buna karşın İblis'in isyanı ise kibrinden geliyordu.

Rivayete göre İblis Hz. Musa'ya gelir ve der ki: "Allah elçilik görevini vermek suretiyle seni seçmişlerden kıldı; ayrıca senle gerçekten konuştu." Hz. Musa İblis'i tanıyamadı: "Kimsin sen, ne istiyorsun?" İblis kendini tanıtmadan isteğini söyledi: "Ey Musa, Rabbine söyle, yarattıklarından biri tevbe etmek istiyor" bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Hz. Musa'ya şöyle vahyeder: "Ona de ki, tevbesini kabul edeceğim, fakat ona Hz. Adem'in kabrine secde etmesini emret! Secde ettiğinde tevbesini kabul edip günahlarını affedeceğim."

Hz. Musa durumu İblis'e bildirince o küplere biner ve kibirlenerek şöyle der:

"Ey Musa, ben cennette onun dirisine secde etmedim, şimdi ölüsüne mi secde edeceğim!"

Rivayet edildiğine göre, cehennemde çok şiddetli bir azap görüyorken Şeytan'a sorulur: "Allah'ın azabını nasıl buldun?" Der ki: "Olabileceğinden çok daha çetinmiş!" Bu cevap karşısında şöyle bir teklifte bulunulur: "Âdem şu an cennet bahçelerinde... Ona secde ederek özür dile ki mağfiret edilesin" Şeytan bu teklifi reddeder. Bunun üzerine azabı tüm cehennemliklerin azabının yetmiş katı daha ağırlaştırılır.

Yine şöyle rivayet edilir:

Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) her yüz bin senede bir İblis'i cehennemden çıkartır, Hz. Âdem'e secde etmesini emreder. İblis secde etmez ve tekrar cehenneme atılır.

Kardeşlerim, şeytandan kurtulmak istiyorsanız Allah'a sarılınız, O'na sığınınız.

Kıyamet günü ateşten bir kürsü kurularak İblis (Allah lanet etsin) ona oturtulur. Şeytanlar ve kâfirler etrafına toplaşır. İblis, eşek sesine benzer bir sesle onlara bağırır: "Ey cehennem ehli, Rabbinizin size vadettiklerini bugün nasıl buluyorsunuz?" Oradakiler: "Hepsi geçmiş" diye cevap verir. İblis devamında şöyle der:

"İşte bugün, Allah'ın rahmetinden ümidimi kestiğim gündür!" Daha sonra Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) meleklerle, İblis ve ona uyanları ateşten topuzlarla dövmelerini salık verir. Bu azap kırk sene boyunca sürer. Allah bu azaba düşmekten bizleri korusun!

Rivayete göre, Kıyamet günü İblis (Allah lanet etsin), ateşten bir kürsü üzerine oturtulur, boynunda lanet halkası vardır. Allah Teâlâ, zebanilere onu kürsüden indirip cehenneme atmalarını emreder. Zebaniler boynundaki halkaya asılırlar fakat onu kıpırdatamazlar. Sonra Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) Hz. Cebrail ile birlikte seksen bin meleğe emreder; onlar da başaramazlar. Daha sonra Hz. İsrail'e ve Hz. Azrail'e yanlarına seksen bin melek alarak İblis'i cehenneme atmalarını emreder; fakat onlar da başaramazlar. Bu durum üzerine Yüce Mevla şöyle buyurur:

"O lanet halkası boynunda asılıyken, yarattığım meleklerin kat kat fazlası gelse onu cehenneme sürükleyemezsiniz!"

Anlatıldığına göre İblis'in adı dünya semasında Âbid, ikinci kat semada Zâhid, üçüncü kat semada Ârif, dördüncü kat semada Velî, beşinci kat semada Takî, altıncı kat semada Hâzin, yedinci kat semada Azazîl idi. Fakat Levh-i Mahfûz'daki ismi İblis idi, akıbetinden tama-

men gafildi. Bir gün Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) İblis'e, Adem'e secde etmesini emredince İblis: "Onu bana üstün mü tutuyorsun? Ben ondan daha üstünüm; beni ateşten, onu topraktan yarattın!" diye cevap verdi. Allah Teâlâ: "Ben dilediğimi yaparım!" dedi.

İblis kendinin daha şerefli olduğunu düşünerek nefret ve kibirle Hz. Adem'e secde etmekten yüz çevirdi. Melekler uzun süre secdeye kapanmış haldeyken o sap gibi ayakta dikildi. Melekler başlarını kaldırdığında onun secde etmediğini fark ettiler, bunun üzerine ikinci bir defa şükür secdesine gittiler. İblis hâlâ onlardan yüz çevirerek ve yaptığına pişman olmayarak ayakta duruyordu.

Allah Teâlâ, İblis'in güzel suretini bozdu; onu domuz şekline çevirdi. Başını deve başına, göğsünü büyük deve hörgücüne, yüzünü maymuna döndürdü. Gözleri, yüzü boyu uzanan iki yarık haline; burun delikleri hacamat çanağı gibi açılıp öküç dudağı haline; azı dişleri domuzunki gibi ağızdan dışarı fırlamış hale geldi. Çenesinde yedi seyrek sakal kaldı.

Yüce Mevla onu önce cennetten, sonra gökyüzünden sonra da yeryüzünden kovarak adalara sürdü. Yeryüzüne ancak gizlice gelebilmektedir. Allah Teâlâ'ya kibriyle karşı geldiği için kıyamete kadar lanet altındadır.

Bakınız, yakışıklı, dört kanatlı, çok bilgili, çok ibadet eden, meleklerin en güzeli ve en büyüğü ve daha birçok mezziyetleri olan İblis'e bunların hiçbirini fayda etmedi.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرًا لِأُولَى الْأَلْبَابِ ؕ

"Şüphesiz akıl sahipleri için bunda ibret vardır" (Zümer Sûresi, 39/21.)

Rivayete göre, İblis bu duruma düşünce Hz. Cebrail ve Hz. Mikail ağlamaya başlar. Bu durumlarına vakıf olan Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onlara: "Neden ağlıyorsunuz?" diye sorar. Derler ki: "Ya Rabbi senin imtihanını kazanacağımızdan emin değiliz" Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) cevaben şöyle der:

"Benim imtihanım ve tuzaklarımdan emin olmadan böyle devam edin!"

Yine rivayete göre, İblis şöyle der: "Ya Rabbi, beni cennetten Adem'in yüzünden çıkardın. Fakat ben ancak sen izin verirsen ona musallat olabilirim" Allah Teâlâ: "Ona musallat olamazsın, çünkü peygamberler benim korumam altındadır. Fakat onun nesline musallat olabilirsiniz" diye cevap verir. İblis: "Fazlasını istiyorum" deyince Allah Teâlâ: "Senin oğulların onun iki misli olacak" der. İblis yine: "Fazlasını istiyorum" deyince Allah Teâlâ: "Onların kalpleri senin evindir, damarlarında gezinebilirsin" der. İblis yine: "Fazlasını istiyorum" deyince Allah Teâlâ:

أَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجْلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ وَعَدْتَهُمْ

"Süvarilerinle, yayalarınla onları yaygaraya boğ; mallarına, evlâtlarına ortak ol, kendilerine vaadlerde bulun" Atlı-yaya tüm ordunu üzerlerine gönder. Haram yoldan kazanıp harama harcamalarını sağla. Helal olmayan yoldan çocuk edinmelerini, bu çocuklara da putperestlik inancını çağrıştıran isimler takmalarını sağla. Çocuklarını kötü işlere, batıl inançlara yönelt. Onlara, putların şefaathane gibi batıl vaatlerde bulun. Babalarının soylarıyla övünmelerini ve tevbe etmeyi sürekli geciktirmelerini sağla. Bu aslında tehdit yollu bir emirdir, "Elinizden geleni ardınıza komayın!" (Fussilet Sûresi, 41/40.) Âyet-i Kerime'si gibidir.

Bunun üzerine Hz. Adem: "Ya Rabbi, İblis'i bana musallat ettin ama ben ondan ancak senin yardımınla kurtulabilirim" der. Bunun üzerine Allah Teâlâ: "Doğan her çocuğuna bir koruyucu melek tayin ediyorum" der. Hz. Adem: "Fazlasını istiyorum" deyince Allah Teâlâ: "Yapılan bir iyilik on katıyla mükafatlandırılacak" der. Hz. Adem

yine: “Fazlasını istiyorum” deyince Allah Teâlâ: “Ruhları bedenlerinden ayrılmadıkça tevbelerini kabul edeceğim” der. Hz. Adem yine: “Fazlasını istiyorum” deyince Allah Teâlâ: “Onları kolayca affedeceğim” der. Hz. Adem: “Bu kadar yeterli” diye cevap verir.

Bu konuşmadan bir zaman sonra İblis tekrar Allah Teâlâ’ya:

“Ya Rabbi, Ademoğluna peygamberler gönderdin, onlara kitaplar indirdin. Benim elçilerim kim olacak?” Allah Teâlâ: “Kahinler!” diye cevap verir.

“Kitaplarım ne olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Dövmeler!” diye cevap verir.

“Sözlerim ne olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Yalan!” diye cevap verir.

“Kur’an’ım ne olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Şiir!” diye cevap verir.

“Müezzini kim olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Çalgı aletleri!” diye cevap verir.

“Mescidim neresi olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Çarşı, pazarlar!” diye cevap verir.

“Evim neresi olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Hamamlar!” diye cevap verir.

“Yiyeceğim ne olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Üzerine ismim zikredilmeyen her yiyecek!” diye cevap verir.

“İçeceğim ne olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Sarhoş yapan her şey!” diye cevap verir.

“Tuzağım ne olacak?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Kadınlar!” diye cevap verir.

13. BÖLÜM

EMANET

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ
فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ
إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

“Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.”

Yer, gök ve dağların emaneti yüklenmekten çekinmeleri, onu hakıyla taşıyamayıp veya bu emanete hıyanet ederek azaba düşer olmaktan korkmaları sebebiyledir. Âyet-i Kerime’deki emanet, sonucunda mükâfat veya ceza bulunan ibadet ve görevlerdir.

Büyük müfessir İmam Kurtubî şöyle der:

“Doğru olan görüşe göre emanet, dinin tüm görevlerini içermektedir. Detaylarda bir takım ihtilaflar bulunsa da çoğunluk ulemanın görüşü bu yöndedir.”

Örneğin İbn Mes’ûd (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Emanet sözü, başkasına emanet bırakılan mallar anlamına gelir”
Yine ona nispet edilen başka bir görüşte: “Âyet-i Kerime’de kastedilen emanet, dinin tüm görevleri ve özellikle emanet mallardır” der. Ebü’d-Derdâ (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}): “Cünüp kişinin yıkanması emanettir” der. İbn Ömer de (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) ilk olarak insanın cinsel uzvunu yarattı ve ona

şöyle dedi: 'Bu sana teslim ettiğim bir emanettir. Onu yerinde kullan. Onu koruduğun müddetçe seni korurum' şu halde cinsel uzuv bir emanettir; kulak bir emanettir; göz bir emanettir; dil bir emanettir; mide bir emanettir; el bir emanettir. Emanete hıyanetlik edenin imanı yoktur."

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki:

"Emanet, yeryüzü, gökyüzü ve dağlara teklif edildiğinde hepsi titredi. Bunun üzerine Allah Teâlâ: 'Emanetimi güzelce korursanız sizi ödüllendiririm, koruyamazsanız cezalandırırım!' buyurdu. Bunun üzerine 'Hayır' diyerek emaneti kabullenmediler."

Mücahid ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki:

"Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Âdem'i yarattığında emaneti ona teklif etti. Âdem: 'Onu yükleniyorum' dedi."

Allah Teâlâ'nın yeryüzü, gökyüzü ve dağlara emaneti yüklenmelerini zorunlu tutmayarak bunu kendi tercihlerine bıraktığı aşikar bir durumdur. Onları mecbur bırakmış olsaydı emaneti yüklenmekten kaçmaları mümkün olmazdı.

Büyük fıkıh alimi Kaffâl ve onun görüşünde olanlara göre Âyet-i Kerime'deki teklif etme, şu anlama gelen sembolik (temsîlî) bir anlamdır: "Yeryüzü, gökyüzü dağlar bu büyüklüğüne rağmen şayet onlara bu yük teklif edilseydi sonucunda mükafat ve ceza bulunan bu görevleri yüklenmek onlara elbette ağır gelecekti. Bu durumda mükellef olmak, yeryüzü, gökyüzü ve dağların bile yüklenmekten aciz kaldığı çok büyük bir sorumluluktur. İşte bu sorumluluğu da insanoğlu yüklenmiştir." Hz. Adem, tohum aleminde zürriyeti sulbundan çıkarken ve onlardan Allah'a karşı söz alınırken kendisine bu emanet teklif edildiğinde bu sorumluluğu üstlenmiştir. İnsanoğlu bu yükü alırken, neyin veya ne kadar sorumluluğun altına girdiğini bilmediği için kendine çok zulmetmiştir.

İbn Abbas'ın (radiyallahu anhuma) şöyle dediği rivayet edilir:

"Emanet Hz. Adem'e teklif edilip: 'Bu emaneti, içinde ne varsa al; itaat edersen bağışlanırsın, asi olursan azap görürsün' dendiğinde: 'Bu sorumluluğu, içinde ne varsa alıyorum' diyerek kabul etmişti. İkinci ile gece arası kadar bir vakit geçmemiştir ki malum ağacın meyvesinden yedi. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ona rahmetini ulaştırdı da hemen tevbe edip hidayet buldu."

Emanet kelimesi "iman" kelimesiyle aynı kökten gelmektedir. Bu bakımdan Allah'ın emanetini koruyan kimsenin imanını da Allah korur. Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) bu konudaki bir Hadis-i Şerif'i şöyledir:

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

"Emaneti korumayanın imanı, sözünde durmayan kişinin de dini olmaz!" (İbn Hibban, Sahîh, 194; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 7532; Ahmet bin Hanbel, Müsned, 12567.)

Şair şöyle der:

Boynu devrilsin, korkarak hiyanete razı olanın,
O yüzden emaneti korumaya çalışanın,
Dini ve insanlığı bırakarak başını alıp gider,
Yaşadıkça belalar birbirini takip eder.

Bir diğeri şöyle der:

Hiyanete razı olanlar, başkasına,
Sıra onlara da gelir, zamanla,
Zilletler sürekli elem indirirler,
Hainlere ve sözünde durmayanlara.

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

يُطَبِّعُ الْمُؤْمِنُ عَلَى كُلِّ خُلُقٍ لَيْسَ الْخِيَانَةَ وَالْكَذِبَ

“Mü’min, ihanet ve yalan hariç her huyu kendine ahlak edinebilir.”

(Müsnedi Şihab, 382; Suyutî, Camiu’l-Ehadis, 26883.)

Başka bir Hadis-i Şerif’inde şöyle buyurur:

لَا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا لَمْ تَرَ الْأَمَانَةَ مَغْنَمًا وَالصَّدَقَةَ مَغْرَمًا

“Ümmetim, emaneti ganimet; sadaka vermeyi de boş saymadıkça hayır içindedir.” (İbn Abdî’l-ber, el-Isti’ab, 2880.)

Başka bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyuruyor:

إِذَا الْأَمَانَةَ إِلَى مَنْ اتَّمَنَكَ وَلَا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ

“Emaneti güvendiğin kimseye teslim et. Sana ihanet edene sen ihanet etme!” (Ebû Dâvûd, 3536; Tirmizî, 1264.)

Buhârî ve Müslim’in Ebû Hüreyre’den naklederek rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif’te Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

أَيُّهُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ
وَإِذَا اتَّمَنَ خَانَ

“Münafığın üç belirtisi vardır: Konuştuğunda yalan söyler, söz verdiğinde cayar, emanet bırakıldığında hıyanet eder.” (Buhârî, 33, 2682, 2749.) Yani uhdesine saklaması için bir sır verildiğinde onu insanlara yayar veya bir emanet verilse ya onu inkar eder ya da onu gerektiği gibi muhafaza etmeyip, izinsiz kullanarak emanete hıyanet eder.

Emaneti koruyup muhafaza etmek meleklerin, mukarreb kulların ve peygamberlerin özelliklerindedir. Nitekim Allah Teâlâ (Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا

“Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi emreder.”

(*Nisa Sûresi, 4/58.*)

Müfessirler, bu Âyet-i Kerime'nin dinin birçok temel prensibini kapsadığını ifade etmişlerdir. Âyet-i Kerime'nin muhatabı yönetim sahibi (veli) olan-olmayan herkestir. Bu durumda velilere (yönetim sahibi) mazlumları koruyup onlara hakkını verme görevi düşmektedir; zira bu bir emanettir. Özellikle yetimler olmak üzere, tüm Müslümanların mallarını korumak onların görevidir. Halka dinin prensiplerini öğretmek âlimlere bir emanettir, bu emaneti muhafaza etmeleri için görevlendirilmişlerdir. Ana-babaya, oğullarını güzelce terbiye etmeleri bir görevdir, emanettir. Nitekim Fahri Kâinat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

“Her biriniz birer çobansınız ve her biriniz sürünüzden sorumlusunuz.” (*Buhârî, 2554.*)

Zehrû'r-Riyâz'da anlatıldığına göre, kıyamet günü bir kul Allah Teâlâ'nın huzuruna getirilir. Allah Teâlâ: “Falancanın emanetini geri verdin mi?” diye sorar. Kul: “Hayır, ya Rabbi” der. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bir meleğe emreder; melek onun elinden tutarak cehenneme götürür ve cehennemin dibinde duran emaneti gösterir. Kul cehenneme düştüğünde dibe inene kadar yetmiş sene geçer. Dibe inince emaneti alır ve yükselmeye başlar. Cehennemin ağzına yükselince ayağı kayar ve yine cehennemin dibine doğru düşer. Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem), Allah Teâlâ'nın lütfuyla şefaathat edip emanetin sahibi o kuldan razı oluncaya kadar bu iniş-çıkışlar devam eder.

Ebû Seleme'den (Radiyallâhu Anhi) şöyle rivayet edilir:

“Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanında otururken namazı kılınmak üzere bir cenaze getirildi. Peygamberimiz:

“Bu kişinin borcu var mı?” diye sordu. Oradakiler:

“Hayır” deyince cenaze namazını kıldı. Sonra başka bir cenaze getirdiler. Peygamberimiz:

“Bunun borcu var mı?” diye sordu. Oradakiler:

“Evet, var” dediler. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Miras olarak bir şey bıraktı mı?” diye sorunca,

“Üç dinar bıraktı” cevabını verdiler. Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu kişinin de cenazesini kıldı. Daha sonra bir cenaze daha getirdiler. Peygamberimiz:

“Borcu var mı?” diye sordu. Oradakiler:

“Evet, var” dediler. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Miras olarak bir şey bıraktı mı?” diye sordu. Oradakiler:

“Hayır” diye cevap verince Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Arkadaşınızın namazını siz kılın” dedi ve kendisi kılmadı.

Katade şöyle rivayet eder:

Bir kişi:

“Ya Resülallah, Allah’a yönelerek, karşılığını sadece ondan bekleyerek, arkamı dönüp kaçmadan sabrederek Allah yolunda öldürülsem Allah benim günahlarımı bağışlar mı?” diye sordu. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Evet, bağışlar” dedi. Adam dönüp giderken Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ona şöyle seslendi:

“Allah şehidin borç (kul hakkı) hariç her günahını affeder.” (Ahmed bin Hanbel, Müsned, 8075; İmam Mâlik, el-Muvatta, 1676; Nesai, 3155, Darimi, 2412; İbn Hibban, Sahîh, 4654; Beyhakî, Süneni Kübrâ, 11281.)

14. BÖLÜM

NAMAZI HUZUR VE HUŞÛ
İLE KILIP TAMAMLAMAK

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾

“Gerçekten mü’minler kurtuluşa ermiştir; Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler.” (Mü’minûn Sûresi, 23/1-2.)

Bilesin ki, âlimlerin bir kısmı huşûyu korkmak ve ürpermek gibi kalbi fiillerden görmüş, bir kısmı da sükûnet, sağa sola bakmamak ve oynamamak gibi fiziksel fiillerden kabul etmiştir.

Fıkıh âlimler huşûnun namazın farzlarından mı, yoksa faziletlerinden mi olduğu konusunda fikir ayrılığına düşerek iki görüş etrafında toplanmışlardır.

Farz olduğunu savunanlar şu Hadis-i Şerif’e:

لَيْسَ لِلْعَبْدِ مِنْ صَلَاتِهِ إِلَّا مَا عَقَلَ

“Kulun namazından ona düşen pay sadece Allah Teâlâ’nın huzurunda bulunduğunu düşündüğü miktardır.” (El-İrakî, Tahricu Ehadisil-İhya, 444. İrakî, hadis kaynaklarında bu sözün peygambere nisbet edildiğini (merfû) görmediğini ifade eder.) Ve şu Âyet-i Kerime’ye dayanırlar:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

“Beni anmak için namaz kıl.” (Tâhâ Sûresi, 20/14.)

Gaflet zikre ters düştüğü için Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu savunurlar:

وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ

“Gafillerden olma!” (A'râf Sûresi, 7/205.)

Beyhaki'den rivayetle Muhammed bin Sirîn şöyle der: “Bana gelen rivayete göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) namaz kılarken gözlemini semaya dikti, bunun üzerine bu Âyet-i Kerime indi.” Aburrazzak Hadis-i Şerif'e şöyle bir ayrıntı ekler: “Böylece Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ona huşûyu ve bakışlarını secde yerine çevirmesini emretti”

Hakim Nisâburî ve Beyhaki'nin birlikte Ebû Hüreyre'den naklettiği rivayete göre Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) namaz kılarken bakışlarını semaya kaldırmış, peşinden bu Âyet-i Kerime nazil olunca hemen başını öne eğmiştir.

Hasan-ı Basrî'den rivayet edilen bir Hadis-i Şerif'te Sözlere Sultanı şöyle buyurur:

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ عَلَى بَابٍ
أَحَدِكُمْ يَغْسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَمَاذَا
يُبْقِينَ مِنْ دَرْنِهِ

“Beş vakit namaz evinizin önünden akan ve her gün beş kere orda yıkandığınız nehir gibidir; bedeninde hiç kir bırakır mı?” (Müslim, 667. 668.) Yani beş vakit namaz günahları temizleyip, büyük günahlar dışında kulda hiçbir günah bırakmaz. Fakat, namaz huşû ve huzurlu bir kalp ile kılındığında bu geçerlidir, aksi halde namaz kabul görmez. Nitekim Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

مَنْ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ لَمْ يُحَدِّثْ فِيهِمَا نَفْسَهُ بِشَيْءٍ غَفِرَ

لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“Dünyadan ilgi ve alakasını keserek iki rekat namaz kılanın geçmiş tüm günahları affedilir.” (Ibn Ebi Şeybe, Musannef, 7713.)

إِنَّمَا فُرِضَتِ الصَّلَاةُ وَأُمِرَ بِالْحَجِّ وَالطَّوَّافِ
وَأُشْعِرَتِ الْمَنَاسِكُ لِإِقَامَةِ ذِكْرِ اللَّهِ

“Namaz, hacc, tavaf ve diğer ibadetler Allah’ı hatırlamak için farz kılınmıştır.” (Ebû Dâvûd, Tirmizî. (Hasen-sahih hadis))

İbadet yaparken kişinin kalbinde huşû ve huzur olmadıktan sonra o ibadetin ne kıymeti kalır?

مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلَاتُهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ يَزِدْ بِهَا
مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا

“Kişiyi kötülük ve çirkinliklerden engellemeyen namaz onu Allah’tan uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramaz.” (Suyutî Camiul-Ehadis, 23826.)

Bekr bin Abdullah şöyle der:

“Ey insanlar, Allah’ın huzuruna izinsiz girip onunla tercümanlı konuşmak isterseniz bunu kolaylıkla yapabilirsiniz” Onu dinleyenler: “Bu nasıl olacak peki?” diye sorunca şöyle der:

“Güzel bir abdest alıp namazgâha geldiğinde işte sen Allah’ın huzuruna girmiş ve onunla tercümanlı konuşuyor olursun.”

Hız. Âişe (Radıyallahü Anha) şöyle der:

Allah Rasülü ile konuşurken o da bize bir şey söyler, biz de ona bir şey söyledik. Fakat namaz vakti geldiğinde namazın azametinden sanki birbirimizi tanıyamıyormuşuz gibi davranırdı ve şöyle derdi:

“Kalbiyle bedeni beraber olmayan kişinin kıldığı namaza Allah değer vermez.”

Hız. İbrahim (halilullah) namaza durduğunda iki mil uzaktan kalp çarpıntısı duyulurdu.

Sâid et-Tenuhî namaz kıldığında gözyaşları yanağından sakalına doğru sürekli akardı.

Bir defasında Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir adamı namaz kılarken sakalıyla oynadığını gördü ve şöyle dedi: “Bu kişinin kalbi huşû içinde olsaydı azaları da huşû içinde olurdu.”

Rivayet edilir ki, namaza duracağı vakit Hız. Ali (kerramellahu vechehû) titremeye başlar, yüzünün rengi değişirdi. “Ey mü’minlerin emiri, ne oluyor sana?” diye sorduklarında:

“Allah Teâlâ’nın yeryüzü, gökyüzü ve dağlara teklif edip de korkup yüklenmeyi kabul etmedikleri halde benim yüklendiğim sorumluluğun vakti geldi” derdi.

Rivayete göre Ali bin Hüseyin (Aleyhis Selm) abdest alırken rengi sararırdı. Yanındakiler: “Abdest alırken sana neden böyle oluyor?” diye sorduklarında şöyle derdi:

“Kimin huzuruna çıkmak için hazırlandığının farkında mısınız?”

Hatem-i Esam’a nasıl namaz kıldığı sorulduğunda şöyle der:

“Namaz vakti yaklaştığında abdestimi alırım, namaz kılacağım yere gelir, azalarım kendine gelene kadar orada otururum. Sonra kalkarım, iki kaşım arasında Kabe, ayağımın altında sırat köprüsü, sağımda cennet, solumda cehennem, arkamda ölüm meleği, kılacağım son namazmış gibi düşünerek korkuyla ümit arasında namaza başlarım. Güzelce tekbir alırım, talim ve tecvidle Kur’an-ı Kerim okurum, tevazu ile rukû’a giderim, huşû içinde secde ederim. Sonra sol ayağımın dışını yere yayıp sağ ayağımı başparmak üzerine dikerek otururum. Hepsini ihlas ile yapmaya çalışırım ama yine de bu ibadetim kabul edilir mi edilmez mi orasını bilemem.”

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle derdi:

“Allah’ı tefekkür ederek kılınan iki rekat namaz, kalp gafil olduğu halde gece boyunca yapılan ibadetten daha hayırlıdır.”

Peygamber Efendimiz de (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

يَأْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ الْمَسَاجِدَ
فَيَقْعُدُونَ فِيهَا حَلَقًا ذَكَرَهُمُ الدُّنْيَا وَحُبُّ الدُّنْيَا
وَلَا تَجَالِسُوهُمْ فَلَيْسَ لِلَّهِ بِهِمْ حَاجَةٌ

“Ahir zamanda ümmetinden öyle insanlar gelecek ki, mescitlere gidip orada gruplar halinde oturacaklar. Sürekli dünyalık şeylerden ve dünya sevgisinden bahsedecekler. Onlarla sakın oturmayın, Allah’ın onlara ihtiyacı yoktur.” (İmam Mâlik, Muvatta, 579; İbn Hibban, Sahih, 1888.)

Hasan-ı Basrî’den rivayet edildiğine göre Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَسْوَأِ النَّاسِ سِرْقَةً قَالُوا مَنْ هُوَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِي يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ قَالُوا
يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ لَا يَتِمُّ
رُكُوعَهَا وَلَا سُجُودَهَا

“Size insanların en hırsızını söyleyeyim mi?” Sahabe-i Kiram: “Kimdir Ey Allah’ın Resûlü?” diye sorarlar. Fahri Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Namazından çalandır!” buyurur. Sahabe: “Namazından nasıl çalar?” diye sorunca Sözlere Sultanı şöyle der: “Rukûsunu ve secdesini eksik yaparak!” (Ahmet bin Hanbel, Müsned 3/57; Camius-Sağir, 986.)

Başka bir Hadis-i Şerif'te Nebiler serveri şöyle buyurur:

أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ فَإِنْ كَانَ
 قَدْ أَتَمَّهَا هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْحِسَابَ وَإِنْ كَانَ قَدْ أَنْقَضَ
 مِنْهَا شَيْئًا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ
 فَاتِمُّوا الْفَرِيضَةَ مِنْهُ

“Kıyamet günü kulun hesaba çekileceği ilk amel namazıdır. Şayet bu ameli tastamam yerine getirmişse Allah diğer amellerinin hesabını kolaylaştırır. Eğer namazında bir eksiklik varsa Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) der ki: ‘Kulumun nafilâ ibadeti var mı? Varsa onlardan ekleyerek eksik farzları tamamlayın” (Ahmet bin Hanbel, Müsned, 4/65; İbn Mâce, 1426; Camius-Sağir, 2574.)

Başka bir Hadis-i Şerif'te şöyle buyurur:

مَا أُعْطِيَ عَبْدٌ عَطَاءً خَيْرًا مِنْ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ فِي رَكَعَتَيْنِ
 يُصَلِّيَهَا

“Bir kula verilecek en güzel hediye iki rekat namaz kılmasına müsaade etmektir.” (İbn Ebi Şeybe, Musannef, 7714.)

Hız. Ömer namaza duracağı vakit vücudu titremeye başlar ve dışları çatırdardı. “Ne oluyor?” diye soranlara: “Emaneti ve farzı eda etme vakti geldi; halbuki onu hakkıyla nasıl eda edeceğimi bile bilmiyorum” derdi.

Anlatıldığına göre Halef bin Eyyüb'ü namaz kılarken arı sokar ve arının soktuğu yerden kan akar, fakat büyük şeyh bunları hissetmez. Bu esnada İbn Saîd çıkagelip ona durumu bildince Halef bin Eyyüb elbisesini yıkar. Ona sorarlar: “Seni arı sokuyor, kanın akıyor; bunları

hissetmiyorsun?” Der ki: “Önünde Melikül-Cebbar olan Allah, tepesinde ölüm meleği, solunda cehennem, ayağının altında da sırat köprüsü bulunan biri bunu nasıl hissetsin?”

Zühd ve ibadette zirve yapmış bir zat olan Amr bin Zerr’in eli kangren olmuştu. Doktorlar ona elinin kesilmesinden başka çarenin olmadığını belirttiler. Amr bin Zerr sükunetle bunu kabul ederek elini kesmelerini söyledi. Doktorlar ise onu iple bağlamadan elini kesemeyeceklerini söyleyince büyük zat: “Gerek yok, ben namaza durunca kesersiniz” dedi. Namaza durduğunda elini kestiler ve gerçekten de hiçbir acı hissetmedi.

15. BÖLÜM

İYİLİĞİ EMRETMEK,
KÖTÜLÜKTEN SAKINDIRMAK

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim bana bir salat-ü selam getirirse Allah Teâlâ o kişiden beyaz bir bulut yaratır. Sonra Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) o buluta rahmet denizinden su yüklenmesini emreder, o da yüklenir. Sonra ona yağmur yağdırmasını emreder. Yere düşen her damladan altın, dağlara düşen her damladan gümüş yaratır. O damladan bir kâfire isabet ederse Allah onu imanla rızıklandırır.”

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

“Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah'a inanırsınız.” (Âl-i İmrân Sûresi, 110/3.)

Kelbî der ki: “Bu Âyet-i Kerime, bizim ümmetimizin diğer ümmetlere karşı neden üstün kılındığını açıklamaktadır. Ayrıca bu ümmetin mutlak olarak diğer ümmetlerin üstünde olduğunu; bu konuda ümmetin başı ile sonunun aynı olduğunu ifade eder. Fakat ümmetin kendi içinde, fertler arasında üstünlük bakımından farklılık vardır. Sahabe-i Kiram'ın diğerlerine olan üstünlüğü gibi.”

Âyet-i Kerime'de geçen “İnsanların iyiliği için ortaya çıkarılmış” ifadesi, onların menfaatleri için bütün asırlarda temeyyüz etmiş demektir.

“İyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız” cümlesi, hayırlı oldukları yönleri açıklar. Ayrıca bu meziyetleri taşıdıkları müddetçe üstün olacaklarını, emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münkeri terk ettiklerinde bu üstünlüğünü kaybedeceklerini ifade eder. Buradan anlaşılan o ki, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) bu ümmeti emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münker yaptıkları ve iman etsinler diye kâfirlerle cihad ettikleri için insanlara faydası dokunan en üstün ümmet kılmıştır. Nitekim bu konuda Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“İnsanların en hayırlısı, insanlara faydası dokunandır. İnsanların en şerlisi insanlara zararı dokunandır.” *(Camius-Sağır, 3289. (Benzer bir lafızla.))*

“Allah’a inanırsınız” ifadesi, O’nun birliğini tasdik edersiniz ve bunda sebat halinde olursunuz. Hz. Muhammed’in Allah’ın nebisi olduğunu ikrar edersiniz. Hz. Muhammed’i inkar eden Allah’a iman etmiş sayılmaz; çünkü o kişi Hz. Muhammed’in vahiy ile aldığı bu kadar mucizevi ayetleri kendisinin uydurduğunu iddia eder.

Peygamber Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ
فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أضعفُ الإيمَانِ

“Sizden biri bir kötülük gördüğünde onu eliyle düzeltsin. Gücü yetmiyorsa diliyle düzeltsin. Ona da gücü yetmiyorsa kalbiyle buğzetsin. Bu sonuncusu imanın en zayıf göstergesidir.” *(Müslim, 78; İbn Mâce, 4013; İbn Hibban, Sahih, 307.)*

Bazı âlimler der ki, el ile düzeltme idarecilerin, dil ile düzeltme âlimlerin, kalp ile buğzetme ise halkın görevidir. Bazı alimler de, kimin neye gücü yetiyorsa kötülüğü o şekilde düzeltmesi onun görevidir, derler. Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

“İyilik ve (Allah’ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın.”

İyilikte yardımlaşmak ona teşvik etmekle ve ona götüren yolları mümkün olduğunca kolaylaştırmakla, kötülüğe ve azgınlığa götüren yolları da mümkün olduğunca kapatmakla yapılır.

Başka bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyurulmuştur:

“Kim bir bid’at sahibini önlerse Allah onun kalbini iman ve emniyetle doldurur. Kim bir bid’at ehline karşı çıkarsa Allah onu en korkulu günde emniyette kılar. Kim iyiliği emreder, kötülükten sakındırırsa İşte o Allah’ın yeryüzündeki halifesidir, Allah’ın kitabının vekilidir, Allah Rasülü’nün de halifesidir.”

Hüzeyfe bin Yeman der ki:

“İnsanlar öyle bir zamana tanık olacaklar ki, içlerinden birinin emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münker yapmasındansa bir merkep leşinin yanlarında bulunmasını tercih edecekler.”

Hz. Musa Allah Teâlâ’ya şöyle der:

“Ya Rabbi, kardeşini çağırıp da emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münker yapan kişinin mükafatı nedir?” Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle cevap verir:

“Söylediği her kelimeye karşılık bir senelik ibadet sevabı yazarım ve onu cehennemde yakmaktan hâya ederim.”

Bir hadisi kutside Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

“Ey insanoğlu, tevbeyi geciktirip dünyalık emeller peşinde koşanlardan ve sonunda ahirete amelsiz dönenlerden olma! Bu kişiler abidlerin ağzıyla konuşur ama münafıklar gibi amel ederler; bir şey verilse yetinmezler, yokluğa sabretmezler. Salihleri sever görünürler ama asla salihleri sevenlerden değillerdir. Münafıkları sevmediklerini söylerler ama gerçekte münafıkların ta kendileridir. İyiliği emrederler ama kendileri yapmazlar; kötülükten sakındırırlar ama kendileri kötülük işlerler.”

Buhârî ve Müslim’deki bir rivayette Hz. Ali şöyle der:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَأْتِي
فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ حُدَثَاءُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ
يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا
يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ

“Resülullah’ı şöyle derken işittim:

Ahir zamanda öyle düşük çeneli, kısa akıllı kişiler türeyecek ki, insanların en hayırlısının sözlerini söyleyecekler fakat o sözler gırtlaklarını geçip kalplerine inmeyecek; okun yaydan fırladığı gibi dinden çıkacaklar.” (Buhârî, 6934; Müslim, 143-145.)

Başka bir Hadis-i Şerif’te Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي رِجَالًا تَقْرَضُ شِفَاهَهُمْ بِمَقَارِيضَ
مِنْ نَارٍ فَقُلْتُ يَا جِبْرِيْلُ مَنْ هَؤُلَاءِ قَالَ هَؤُلَاءِ خُطَبَاءُ مِنْ
أُمَّتِكَ يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ

Miraca çıkarıldığım gece, ağızları ateşten makaslarla kesilen insanlar gördüm. “Bunlar kim, Ey Cebrail” diye sordum. “Onlar, ümetinden insanlara iyiliği emredip de kendilerini unutan vaizlerdir” dedi” (İbn Hibban, Sahih, 53.)

Nitekim Yüceler yücesi bu kişiler hakkında şöyle buyurur:

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ

“Sizler Kitab’ı okuduğunuz (gerçekleri bildiğiniz) halde, insanlara

iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?”

Yani, Allah'ın kitabını okuyorsunuz ama içindekilerle amel etmiyorsunuz. Bu durumda sadaka vermeyi emrediyorsunuz ama kendiniz sadaka vermiyorsunuz!

Dolayısıyla mü'minlerin, iyiliği emredip kötülüklerden sakındırırken kendilerini bundan istisna etmemeleri gerekir. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

“Mü'min erkeklerle mü'min kadınlar da birbirlerinin velileridir. Onlar iyiliği emreder, kötülükten alıkoşur, namazı dosdoğru kılarlar...”

Bu Âyet-i Kerime'de Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) mü'minleri emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker yapan kişiler olarak nitelemiştir. O zaman emri bi'l-ma'rûfu terk eden kişi mezkur nitelikteki mü'minlerden sayılmaz. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) emri bi'l-ma'rûfu terk eden kavimleri şu Âyet-i Kerime'yle kınamıştır:

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

“Onlar, işledikleri kötülükten, birbirini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Andolsun yaptıkları ne kötüdür!”

Ebü'd-Derdâ'dan (Radıyallâhu Anh) rivayetle Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيَسْلَطَنَّ اللَّهُ
عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا ظَالِمًا لَا يُجِلُّ كَبِيرَكُمْ وَلَا يَرْحَمُ صَغِيرَكُمْ

فِيَدْعُو خِيَارَكُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ وَتَسْتَنْصِرُونَ فَلَا
تُنْصِرُونَ وَتَسْتَغْفِرُونَ فَلَا يُغْفَرُ لَكُمْ

“Ya emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker yaparsınız ya da Allah başınıza zalim bir idareci verir; büyüklerinize saygı, küçüklerinize merhamet göstermez. İçinizdeki hayırlı kişiler dua eder fakat duası kabul görmez; yardım dilenirler de yardım görmezler; bağışlanmayı isterler fakat mağfiret edilmezler.” (Camiul-Ehadis, 27637.)

Hz. Âişe (Radiyallahü Anha) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle dediğini söyler:

عَذَّبَ اللَّهُ أَهْلَ قَرْيَةٍ فِيهَا ثَمَانِيَةَ عَشَرَ أَلْفًا عَمَلُهُمْ
عَمَلُ الْأَنْبِيَاءِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ قَالَ
لَمْ يَكُونُوا يَغْضَبُونَ لِلَّهِ وَلَا يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَلَا يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

“Allah Teâlâ, içinde, peygamberler gibi amel eden on sekiz bin kişinin bulunduğu bir beldeyi topluca helak etmiştir” oradakiler “Ya Resûlullah, bu nasıl olabilir?” diyerek şaşırıldılar. Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verir: “Emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker yapmıyorlar ve Allah için buğzetmiyorlardı.” (El-İraki, Muğni, 2249.)

Ebû Zerr el-Ğifari'den (Radiyallahü Anh) rivayet edildiğine göre, Ebû Bekir es-Sıddîk (Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'e (Sallallahü Aleyhi Ve sellem): “Ey Allah'ın Resûlü, müşriklerle savaşın dışında bir cihad var mıdır?” diye sordu. Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verdi:

“Evet, Ey Ebû Bekir; yeryüzünde şehitlerden daha üstün olan Allah için cihad edenler vardır. Onlar diridirler, yer içerler ve yeryüzünde dolaşırlar. Allah onlarla semadaki meleklerle karşı gurur

duyar. Ümmü Seleme Allah Resûlü için nasıl süsleniyorsa cennet de onlar için süslenir.”

Hz. Ebû Bekir: “Kimdir bunlar, Ey Allah’ın Resûlü?” diye sorunca Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle devam etti:

“İyiliği emredenlerdir, kötülükten sakındıranlardır, Allah için sevip Allah için buğzedenlerdir. Nefsim kudretinde olan Allah’a yemin olsun ki, bu kimselerin cennetteki köşkleri şehitlerin köşklerinden yedi kat daha yüksektedir. Bu köşklerin her birinde yeşil zümrüt ve yakuttan üç yüz kapı vardır. Her kapının üzerinde nur vardır. O kişilerden her biri sadece eşlerinin gözüne bakan üç yüz huri ile evlendirilecektir. Ne zaman hurilerden birine yanaşsa huri ona, emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münker yaptığı anı hatırlatacaktır.”

Rivayete göre Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa’ya şöyle der:

“Ey Musa, benim için yaptığın bir amelin var mı?” Hz. Musa:

“Ya Rabbi, senin için namaz kıldım, senin için oruç tuttum, senin için sadaka verdim, senin için secde ettim, senin için hamd-ü sena getirdim, senin kitabını okudum, seni zikrettim” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle cevap verir:

“Namaz senin (ahirette cehennemden koruyacak) kanıtındır, tuttuğun oruç sana kalkan olacaktır, verdiğin sadaka sana gölge olacaktır, kitabımı okuman köşk ve huri sağlayacaktır, yaptığın zikirler de nur olarak sana geri dönecektir. Sırf benim için ne amel işledin?” Bunun üzerine Hz. Musa:

“Ya Rabbi bana bir amel göster de onu yapayım” der. Allah Teâlâ:

“Ey Musa, Benim rızam için bir dost edindin mi? Benim rızam için düşman edindin mi?”

Bunun üzerine Hz. Musa anlar ki, amellerin en faziletlisi Allah’ı ve O’nun dostlarını Allah için sevmektir, Allah’ı ve O’nun düşmanlarına da Allah için düşmanlık etmektir.

Ebû Ubeyde bin Cerrah (Radiyallâhu Anh) şöyle anlatır: “Peygamberimize:

‘Şehitlerin hangisi Allah katında en değerli olandır?’ diye sordum. Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verdi:

رَجُلٌ قَامَ إِلَى إِمَامٍ جَائِرٍ فَأَمَرَهُ وَنَهَاهُ فَقَتَلَهُ

Zalim bir idarecinin karşısına dikilip ona emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker yapan ve bunun neticesinde öldürülen adamdır. (Camiul-Ehadis, 4335.) Şayet öldürülmez ise ne kadar yaşarsa yaşasın amel defterine günah yazılmaz.”

Hasan-ı Basrî (Rahmetullahi Aleyh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediğini nakleder:

“Ümmetimin en üstün şehidi zalim bir idarecinin karşısına dikilip emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker yapan ve bu uğurda öldürülen kişidir. İşte bu şehidin cennetteki yeri Hamza ve Cafer'in yanı başıdır.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Yûşa bin Nun'a (Aleyhis Selâm) şöyle vahyeder:

“Kavminin hayırlılarından kırk bin, şerlilerinden de altmış bin kişiyi helak edeceğim.” Hz. Yûşa: “Ya Rabbi, hadi onlar şerli olanlar; hayırlı olanların suçu ne?” Mevla Teâlâ (Celle Celâlehu) cevap verir:

“Onlar benim için (şerli olanlara) buğzetmediler aksine onlarla yiyip içtiler!”

Hız. Enes'ten şöyle rivayet etmiştir: Peygamber Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) sorduk:

“Ey Allah'ın Resûlü, tamamını yapıncaya kadar iyiliği emretmeye-
lim mi? Hepsinden kaçınıncaya kadar kötülükten sakındırmayalım
mi?” Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verdi:

بَلْ مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَإِنْ لَمْ تَعْمَلُوا بِهِ كُفِّهِ وَانْهَوْا
عَنِ الْمُنْكَرِ وَإِنْ لَمْ تَنْهَوْا عَنْهُ كُفِّهِ

“Aksine, tamamını yapmasanız bile iyiliği emredin. Hepsinden kaçınmasanız bile kötülükten sakındırın.” (Taberani, Mucemul-Evsat, 6628; el-İraki, Muğni, 2265.)

Selef-i salihinden biri oğluna şöyle tavsiye vermiştir:

“Emri bi'l-ma'rûf yapmak istediğinde nefsinin sabırlı olmaya alıştı, sevabını Allah'tan bekle. Çünkü Allah'tan gelecek sevaba güvenen eziyetlerin acısını hissetmez.”

16. BÖLÜM

ŞEYTANIN DÜŞMANLIĞI

Mü'min kişinin alim ve salihleri severek onların sohbetlerine sıkça gitmesi, kendine gerekli olan her şeyi onlara sorması, onların nasihatlerini dinlemesi, kötü amellerden kaçınarak şeytanı düşman bellemesi gerekir. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

“Şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman sayın.”

Yani Allah Teâlâ'ya itaat edip boyun eğerek şeytana düşmanlık yapın. Tersine Allah Teâlâ'ya isyan ederek ona uymayın. Bütün davranışlarınızda, duruşunuzda ve inancınızda samimi bir kalp ile onun tuzaklarına karşı kendinizi koruyun.

Yaptığınız her işin farkında olun; çünkü siz o işi yaparken fark etmeden kalbinize riya bulaştırmış veya kötü şeyleri size süsleyerek güzel göstermiş olabilir. Bu durumda hemen Allah Teâlâ'dan yardım dileyin.

Abdullah bin Mesud şöyle derdi:

“Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sallem) bir gün bir çizgi çizdi ve

'Bu Allah'ın yoludur' dedi. Sonra sağına ve soluna başka çizgiler çizdi ve şöyle dedi:

'Bunlar da Allah yolunun dışındaki yollardır. Bunların her birinde bu yollara sapmaya çağırın şeytan vardır.' Sonra şu Âyet-i Kerime'yi okudu:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ
فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ

Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. Başka yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır' daha sonra bize şeytanın yolların ne kadar çok olduğunu açıkladı." (Buhârî, 6418.)

Peygamber Efendimiz'den (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) nakledildiğine göre, İsrailoğullarında bir rahip yaşardı. Şeytan bir gün bir kızın boğazını sıkarak onu amansız bir hastalığın kollarına atmıştı. Kızın ailesinin kalbine de onu rahibin iyileştireceği bilgisini atmıştı. Rahibin yanına gelerek ondan kızlarını tedavi etmesini istediler. Bunu önce kabul etmeyen rahip, ısrarlar karşısında dayanamayıp sonunda kabul etti. Tedavi etmek için kızın yanına girdiğinde şeytan gelir ve kızın ırzına geçmek için rahibi teşvik eder. Rahip şeytanın vesveselerine kapılarak kızın ırzına geçer ve onu hamile bırakır. Şeytan tekrar rahibe gelerek:

"İşte şimdi yandın, ailesi gelince kız her şeyi söyleyecek, en iyisi onu öldür, konuşmasın! Sorarlarsa kız öldü dersin" diye vesvese verir. Rahip şeytana uyararak kızı öldürür ve bir yere gömer. Bu esnada şeytan kızın ailesine giderek onlara: "Rahip kızının ırzına geçti, sonra da onu öldürdü ve gömdü" diye vesvese verir. Bu düşüncelerle kızın ailesi rahibe gelerek kızlarını sorarlar. Rahip, kızın öldüğünü söyleyince inanmazlar ve rahibi öldürmek için tutup götürürler.

Bu esnada şeytan rahibe tekrar gelir, "Kızın boğazını sıkın bendim, ailesine vesvese veren de bendim. Şimdi benim dediklerime uyarısan seni bu durumdan kurtarabilirim" der. Rahip can korkusuyla "Ne yapmamı istiyorsun?" diye sorar. Şeytan "Bana iki defa secde et" der. Rahip secde ettiğinde şeytan: "Seni tanımıyorum!" diyerek rahibi kaderine terk eder. İşte şeytanın bu huyu şu Âyet-i Kerime'de ifade edilmektedir:

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ

إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ

Münafıkların durumu tıpkı şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana "İnkâr et" der. İnsan inkâr edince de: "Ben senden uzağım" der.

Rivayet edildiğine göre Şeytan, İmam Şafiî'ye gelerek: "Beni istediği gibi yaratıp da istediği gibi kullanan sonra da dilerse cennete dilerse cehenneme sokacak olan hakkında ne dersin, bu yaptığında adil midir, yoksa zalim midir?" diye sorar. İmam Şafiî ne söyleyeceğini bir düşünür ve şöyle cevap verir: "Eğer seni, sen istedin diye yarattıysa sana zulmetmiştir, yok eğer kendi isteği doğrultusunda yaratmışsa o yaptığı işten sorumlu tutulamaz" bu cevap karşısında afallayan şeytan şöyle der:

"Ey Şafiî, yemin ederim bu sualimle yetmiş âlimin kalbine vesvese sokup onları kulluk divanından çıkartmışım."

Şunu iyice bilmen gerekir; kalp tıpkı bir kaleye, şeytan da kaleye girerek onu ele geçirmek isteyen bir düşmana benzer. Kaleyi düşmandan korumak ancak onun kapılarını ve oraya girilebilecek başka zayıf noktalarını korumakla mümkün olabilir. Kaleyi iyice tanımayan kişinin, onun girişlerini korumaya gücü yetmez.

Dolayısıyla kalplerini şeytanın vesvesesinden korumak her mükellef kula gerekli olan bir "farz-ı ayn"dır. Yapılması vâcip olan bir şeye sadece kendisiyle ulaşılacak şey de vâciptir. Bu durumda şeytanın kaleye sızma yollarını bilmeden onu püskürtmek düşünülmemeyeceğine göre bu yolları bilmek vâciptir. Şeytanın, kulun kalbine/kalesine girmek için kullandığı bu yollar aslında kulda bulunan birçok özelliklerdir:

1. Öfke ve nefsin arzuları (şehvet):Öfke, aklın üzerini örterek onu zayıf düşürür. Akıl zayıflayınca şeytanın ordusu ona hücum ederek kontrolü ele geçirir. İnsan öfkelenildiği esnada şeytan insanla, çocuğun topkla oynadığı gibi oynar.

Alimlerden biri İblis'e: "İnsanoğluyla nasıl oynadığını bana göster" der. İblis:

“Öfkesi ve nefsi arzuları kabardığı esnada onu ele geçiririm” cevabını verir.

2. Kıskançlık ve aşırı hırs (ihtiras): İnsan bir şeye ihtiraslı olursa bu hırsı onu kör ve sağır eder. Tam da bu esnada şeytana fırsat sunmuş olur. O an insana şeytanın da etkisiyle, aşırı arzuladığı şeye ulaştıracak her yol, ne kadar kötü ve iğrenç olsa bile güzel görünür.

Rivayet edildiğine göre, Hz. Nuh, gemisine Allah Teâlâ'nın emrettiği gibi her canlı türünden birer çift almıştı. Bir gün gemide, tanımadığı bir yaşlı gördü. Yanına gidip: “Gemiye niye girdin?” diye sordu. Yaşlı şöyle dedi:

“Tayfanın kalplerini ele geçirip bedenlerinin seninle, kalplerinin de benimle olmasını sağlamak için” Hz. Nuh bu kişinin şeytan olduğunu hemen anlar ve: “Defol gemimden, Allah düşmanı! Senin lanetlinin tekisin!” diye bağırır. Bunun üzerine şeytan Hz. Nuh'a şöyle der:

“Ben insanları beş şeyi kullanarak helâke götürürüm. Bunlardan üçünü sana söylerim ama ikisini kesinlikle söylemem” der. Bu esnada Allah Teâlâ ^(Celîle Celâlihu) Hz. Nuh'a, “O üç şeye ihtiyacın yok, ikisini söyle” diye vahyeder. Hz. Nuh da ona “İki şeyi söyle yeter” der. Şeytan şöyle cevap verir:

“O ikisi öyle özelliklerdir ki, beni hiçbir zaman yalancı çıkartmamışlar ve yolda bırakmamışlardır. Bunlar ihtiras ve kıskançlıktır. Kıskançlık yüzünden lanetlendim ve cehennemden kovuldum. İhtirasa gelince, Âdem'e malum ağaç dışında cennetteki bütün her şey mubah kılınmıştı ben onun ihtirasını/nefsi arzularını körükleyerek yasak ağaçtan yemesini sağladım ve amacıma ulaştım.”

3. Tıka basa doymak: Bu tokluk helal ve temiz yoldan bile olsa fark etmez. Zira tıka basa doymak nefsin isteklerini (şehvet) güçlendirir, bunlar da şeytanın insana karşı kullandığı silahlarıdır.

Anlatıldığına göre bir gün Hz. Yayha ^(Aleyhis Selâm) İblis ile karşılaşır. İblis'in elindeki yularları fark eder ve ona bunların ne olduğunu sorar. İblis:

“Bunlar insanları avladığım nefsî arzularıdır” der. Hz. Yahya:

“Onlar arasında benim için kullandığın bir şey var mı?” diye sorar.

İblis:

“Bir gece karnını fazlaca doyurdun, bu sayede namazın sana ağır gelmesini sağladık.”

“Başka bir şey var mı?”

“Yok”

Bunun üzerine Hz. Yahya:

“Allah’a yemin olsun ki, bundan böyle doyasıya yemem” der. Bu söze karşılık İblis de:

“Allah’a yemin olsun ki, bundan böyle hiçbir Müslümana nasihat vermem” der.

4. Ev, elbise ve mobilyada süse düşkünlük:Şeytan bu şeylere düşkünlüğü fark edince insanın kalbine tohumlar ekerek o kişinin yeni evler yapmasını, duvarları tavanları süslemesini, odalarını genişletmesini teşvik eder. Elbiselerle süslenmesini, arabalar almasını söyler ve ömrü boyunca onun kalbini esaret altına alır.

Şeytan onu bir kere tuzağına düşürürse ikinci defa onu ele geçirmeye gerek görmez. Çünkü bu arzuların bir kısmı diğer bazı arzulara kapı aralamaktadır. Bu şekilde şeytanın peşinden, onun gösterdiği istikamette ölüme gider. Böyle kimselerin kötü bir sonla hayata gözlerini yummalarından korkulur. Böyle bir sondan Allah’a sığınırız.

5. İnsanlara umut bağlamak:

Safvan bin Selim’den şöyle rivayet edilir:

İblis, Abdullah bin Hanzala’ya göründü ve ona: “Ey Ebû Hanzala, sana işine yarayacak bir şey öğretmek istiyorum” der. Ebû Hanzala: “Senin bir şeyine ihtiyacım yok” diyerek onu tersler. İblis: “Bak, eğer faydalı görürsen alırsın, zararlı bulursan bırakırsın: Allah dışında hiçbir kimseye bel bağlayarak ondan bir şey umut etme.

Öfkelendiğinde kendine mukayyet ol, çünkü öfke anında seni ele geçirebilirim!" der.

6. Aceleci davranmak, teenniye bırakmak

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

الْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّانِي مِنَ اللَّهِ تَعَالَى

"Acelecilik şeytandandır, teenni ile davranmak Allah Teâlâ'dandır."

(Beyhaki, 1/104; 10/104.)

Çünkü acele edildiğinde şeytan insana hiç ummadığı yerden zarar verir.

Rivayet edildiğine göre Hz. İsa doğduğunda şeytanlar İblis'e gelerek: "Putların başları eğildi" diye rapor verirler. İblis: "Bu yeni bir gelişme; siz işinize bakın" der ve uçarak yeryüzünü en uç noktasına kadar kontrol eder, fakat olayı açıklayacak bir şey bulamaz. Derken Hz. İsa'nın doğduğunu ve meleklerin etrafını sararak onu koruduğunu görür. Hemen şeytanların yanına dönerek şöyle der:

"Dünyaya bir peygamber geldi. Şimdiye kadar erkek olsun kız olsun her doğumdan mutlaka haberim olurdu. Bu gecedен sonra artık insanların puta tapmasından ümit kesin. Bundan sonra acelecilik ve sebatsızlık zafiyetlerini kullanarak insanoğlunu ele geçireceksiniz!"

7. Para ve mal hırsı: İhtiyacın fazlası olan her türlü para, mal ve mülk şeytanın yuvalandığı bir tuzaktır.

Sabit el-Benanî şöyle anlatır:

"Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) peygamber olarak gönderildiğinde İblis şeytanlarına "Yeni bir olayın meydana geldiğini hissediyorum, gidip bir araştırın!" der. Şeytanlar araştırırlar ama bir şey öğrenemezler ve gelip: "Bir şey anlayamadık" derler. İblis: "Ben gideyim de ne olduğunu öğreneyim" der. Geri döndüğünde: "Allah Muhammed'i peygamber olarak göndermiş" der. Bundan sonra şeytanlarını sürekli Ashab-ı

Kiram'a gönderir ama şeytanlar her defasında perişan olmuş şekilde geri dönerler ve şöyle derler: "Şimdiye kadar böyleleriyle hiç karşılaşmadık, onlara musallat oluyoruz ama kalkıp namaza duruyorlar; tüm çabamız boşa gidiyor!" Bunun üzerine İblis onlara şöyle der:

"Biraz ara verin, sabredip bekleyin. Yakında Allah onlara dünyanın kapılarını açar ve böylece biz de onları ele geçirip hedefimize ulaşırız."

Rivayete göre Hz. İsa bir taşı yastık olarak kullanarak, başını koyar. Şeytan hemen çıkagelir ve: "Ey İsa, sen de dünyayı sevmeye başladın, anlaşılın..." der. Hz. İsa fırlayıp: "Taş da dünya da senin olsun!" diyerek elindeki taşı şeytana atar.

8. Fakirlik korkusu ve cimrilik: Bu ikisi, insanı Allah yolunda infak ve sadaka vermekten engelleyip mal ve servet biriktirmeye götüren ve sonu acı bir azap olan huylardır. Ayrıca cimriliğin felaketlerinden biri de çarşı-pazar dolaşmaktır. Buralar da şeytanların cirit attığı yerlerdir.

9. Taassub: Kendi istek ve görüşlerinde ısrarcı olup karşındakine kin besleyerek, küçümseyici bakışlar atmaktır. Bu bir topluluktaki iyileri de kötülerini de helak eder.

Hasan el-Basrî der ki; İblis şöyle der:

"Ümmeti Muhammed'i günah işlemeleri için ayarttım, fakat onlar hemen tevbe ederek benim belimi kırdılar. Ben de onlara istiğfar etmeyecekleri türden günah işlemeleri için ayartıyorum. Bu günah nefsanî arzulardır."

Doğru söylüyor, melun; gerçekten de insanlar bu huyları yüzden günaha sürüklendiklerini bilmezler ki, nasıl tevbe etsinler?

10. Müslümanlara su-i zanda bulunmak: Müslümanlar hakkında kötü zanda bulunmaktan, hatta insanların kötülerine bile bunu yapmaktan kaçınmak gerekir. Orada burada sürekli insanların ayıplarını araştırıp su-i zanda bulunan birini görürsen bil ki onun içi pislik

doludur ve aslında içindeki pisliği dışarıya akıtmaktadır. Dolayısıyla insanın, Allah Teâla'yı zikrederek ondan yardım alıp, kalbinin bu kapılarını şeytana kapalı tutması gerekir.

İbn İshak şöyle der:

“Kureyş kâfirleri Ashab-ı Kiram'ın hicret edeceğini ve Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) taraftarlarının arttığını görünce ondan korkmaya başladılar; zira bu taraftarların bir gün onlarla savaşacaklarını biliyorlardı. Bunun üzerine Kusay bin Kilab'ın evi olan Dar'un-Nedve'de toplandılar. Toplantılar genelde bu evde yapıldığı ve kararlar bu evde alındığı için buraya böyle isim vermişlerdi. Kureyşilerin dışında, kırk yaşına ulaşmamış kişiler bu toplantılara katılamazdı. Ebû Cehil başkanlığında bir cumartesi günü toplandılar. Bundan dolayı da cumartesiye hile ve aldatma günü dendiği rivayet edilir.

Necid'li bir ihtiyar kılığında giren İblis de (Allah'ın laneti üzerine olsun) aralarında idi. İblis'in toplantıya katılması şöyle oldu: Toplantı başlamadan önce ipek cübbeli, gösterişli bir ihtiyar kılığında kapıda beliriverdi. Kâfirler “Bu da kim?” dediler. İblis:

“Necid'liyim. Toplandığınızı duydum; ne konuşacağını ve hangi kararları alacağınızı duymaya geldim. Bu arada birkaç fikir ve tavsiyede de bulunabilirim” dedi.

“İçeri girebilirsin” dediler. Böylece toplantıya katıldı. İçeride Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) hakkında görüş bildiriyorlardı. Yüz kişiydiler; bir rivayete göre on beş kişiydiler. İçlerinden -daha sonra Bedir'de kâfir olarak öldürülen- Ebû'l-Buhteri ortaya şöyle bir teklif attı:

“Onu demir parmaklıkların ardına hapsedin, üzerine de kapıyı kilitleyin. Sonra daha önce bu şekilde yapıp da ölen şairler gibi ölmesini bekleyin.”

Necid'li (Allah'ın laneti üzerine olsun) ihtiyar hemen araya girerek şöyle der:

“Bu fikir isabetli olmaz; Allah’a yemin olsun ki, siz onu demir parmaklıklar ardına hapsederseniz dostları baskın düzenleyerek onu kurtarır, elinizden alırlar. Sonra daha da çoğalarak geri döner ve size galip gelirler. Bu yüzden bence bu görüş isabetli değil, başka bir yol düşünün.”

Esved bin Rabia bin Amr el-Amiri şöyle bir teklifte bulunur:

“Onu aramızdan çıkartarak, beldemizden sürgün edelim, istediği yere gitsin. Orada ne yaparsa yapsın, bizi ilgilendirmez.”

Necid’li (Allah’ın laneti üzerine olsun) yine araya girer ve şöyle der:

“Allah’a yemin olsun ki bu da isabetli bir görüş değildir. Yahu, ne güzel konuştuğunu, çok akıllı olduğunu ve insanların kalbini nasıl fethettiğini görmüyor musunuz? Allah’a yemin olsun ki, bunu yaparsanız bir Arap kabilesine yerleşir, sözleriyle oradaki insanları etrafına toplar ve size karşı kıskırtır. Sonra gelir elinizdeki her şeyi sizden alır ve size istediği her şeyi yapar. Başka bir çare düşünün” derim.

Bunun üzerine Ebû Cehil söz alır ve şu görüşü ortaya atar:

“Allah’a yemin olsun ki benim sizinkilerden çok farklı olan bir görüşüm var: Şöyle düşünüyorum, her kabileden güçlü, atılgan ve cesur bir genç bulacaksınız, her birinin eline keskin bir kılıç vereceksiniz, hepsi birden üzerine atlayıp bir adam vuruyormuş gibi vurarak onu öldürecekler ve ondan sonsuza dek kurtulmuş olacağız. Tüm kabileler suç ortağı olacağı için Abdi Menafoğulları hepsiyle savaşmaya cesaret edemez. Biz de onun diyetini veririz, olay böylece hallolur.”

Necid’li (Allah’ın laneti üzerine olsun) yine söz alır ve:

“Bu görüş çok isabetli, bence tek çıkar yol budur” der. Böylece Peygamber Efendimiz’i (ﷺ) öldürmek üzerine görüş birliğine vararak oradan dağıldılar. Bu sırada Cebrail (Allah’ın selamı üzerine olsun) Peygamber Efendimiz’e (ﷺ) gelerek:

“Bu gece, her zaman yattığın yatağına yatma” dedi.

Gece olunca Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) kapısının önünde sessizce toplandılar. Uyuyunca kadar onu gözetleyip sonra üzerine çullanacaklardı. Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) Hz. Ali'ye yatağına yatıp uyumasını emretti. Hz. Ali, Peygamberimizin cuma ve bayram günlerinde giyeceği yeşil hırkasını üzerine alarak yatağa yattı. Böylece Hz. Ali, hayatını ortaya koyarak Peygamberimizi koruyan ilk kişi oldu. Bu konuda Hz. Ali şöyle bir şiir söylemiştir:

Canımla korudum, toprağa basan en hayırlı kişiyi,
Beyt-i Atik'i ve Hacerül Esved'i tavaf edeni,
Allah Resülünü, ki kâfirlerin tuzağından korkmuştu,
Gerçekte onu bu tuzaktan Allah korudu,
Allah Resülü emin olarak sabahladı mağarada,
Yüceler Yücesi'nin koruması altında,
Ben, bana yapacaklarını düşünerek geçirdim, geceyi,
Ölüme ve esarete adamıştım, kendimi.

Pusu kurdukları gece Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) kapıdan çıkarak onların yanından geçti. Allah Teâlâ (Celâlehu) onların gözünden görme duyularını kaldırdığı için hiçbiri onu fark edemedi. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) elindeki toprağı onların üzerine attı ve şu Âyet-i Kerimleri okudu:

يَسْ ۞ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ۞ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۞ عَلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۞ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا
أَنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ۞ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ
فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞ إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ

إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ
سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٠﴾

“Yâsîn. Hikmetli Kur’anın hakkı için. Sen şüphesiz peygamberlerdensin. Doğru yol üzerindesin. (Bu Kur’an) Üstün ve çok merhametli Allah tarafından indirilmiştir. Ataları uyarılmamış, bu yüzden kendileri de gaflet içinde kalmış bir toplumu uyarman için indirilmiştir. Andolsun ki onların çoğu cezayı hak etmişlerdir. Çünkü onlar iman etmiyorlar. Biz, onların boyunlarına halkalar geçirdik. O halkalar çenelere kadar dayanmaktadır. Bu yüzden kafaları yukarı kalkıktır. Önlerinden bir set ve arkalarından bir set çektik de onları kapattık, artık göremezler.” (Yâsîn Sûresi, 36/1-9.)

Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu Âyet-i Kerimleri okuyarak aralarından geçip gitti. Bir müddet sonra biri geldi, orada bekleyenlere: “Burada ne bekliyorsunuz, böyle?” diye sordu. “Muhammed’i bekliyoruz!” dediler. O kişi de: “Allah sizi hayal kırıklığına uğrattı. O sizin aranızdan geçip gitti, bunu yaparken de başınızın üzerine toprak serpti. Başınızın üstündekini görmüyor musunuz?” dedi. Onlar ellerini başlarının üzerine götürdüklerinde başlarındaki toprağı o zaman fark ettiler. Toprağı görünce hemen fırlayıp eve daldılar ve yatakta Peygamberimizin hırkasına sarılı halde yatan Hz. Ali’yi buldular: “İşte Muhammed! Üzerinde hırkası var, uyuyor!” Bu düşünce ile sabaha kadar yanında beklediler, sabah olup yataktan Hz. Ali kalkınca afalladılar ve “Gece yanımıza gelen adam doğru söylemiş” dediler. Bunun üzerine şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ
وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿١١﴾

“Hatırla ki, kâfirler seni tutup bağlamaları veya öldürmeleri yahut seni (yurdundan) çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar (sana) tuzak kurarlarken Allah da (onlara) tuzak kuruyordu. Çünkü Allah tuzak kuranların en iyisidir.”

Üzülme her zorluğun ardından kolaylık vardır,

Herşeyin takdir edilmiş bir vakti vardır,

Takdir eden durumumuzu biliyor,

Bizim tedbirimizin üstünde Allah'ın tedbiri vardır.

Bu olaydan sonra Allah Teâlâ, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) Medine'ye hicret etmesine izin verdi.

İbn Abbas (radiyallahu anhuma): “Şöyle niyaz et: Rabbim! Gireceğim yere dürüstlükle girmemi sağla; çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkmamı sağla. Bana tarafından, hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver” Âyet-i Kerime'sinin tefsirini yaparken: “Hz. Cebrail Peygamberimize, hicret ederken yanına Hz. Ebû Bekir'i almasını emretti” der.

Hakim Nîsâbûrî, Hz. Ali'den şöyle rivayet eder:

Peygamberimiz Cebrail'e: "Hicret ederken yanımda kim olacak?" diye sorar. Cebrail: "Hz. Ebû Bekir" diye cevap verir. Hz. Peygamber de çıkacağını Hz. Ali'ye haber verdi ve gittikten sonra insanların yanına bıraktığı emanetleri sahiplerine teslim etmesini söyledi.

Taberani, Esmâ binti Ebû Bekir'den şöyle rivayet eder:

Allah Resûlü, Mekke'de sabah ve akşam olmak üzere günde iki kere evimize gelirdi. Hicret günü, öğle vakti evimize gelmişti. Dedim ki: “Babacığım, Resûlullah başını sarmış bize geliyor” babam: “Anam babam yoluna feda olsun, bu saatte geldiğine göre önemli bir şey olmalı!” dedi.

Bundan sonrasını Hz. Âişe anlatıyor:

“Allah Resûlü geldi ve girmek için izin istedi. Hz. Ebû Bekir buyur etti ve Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) içeri girdi. Oturunca Hz. Ebû

Bekir'e: "Yanıdakileri dışarı çıkar" dedi. Hz. Ebû Bekir: "Bunlar Âişe ve Esmâ'dır, senin ailen sayılır" dedi. Başka bir rivayete göre Hz. Ebû Bekir: "Yabancı yok, bunlar kızlarım" dedi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) konuya girerek: "Hicrete izin verildi!" dedi. Hz. Ebû Bekir: "Anam babam sana feda olsun, yanında geleyim mi ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Peygamberimiz: "Evet, gel" dedi. O esnada Hz. Ebû Bekir'in ağladığını gördüm. Daha önce kimsenin sevinçten ağlayacağını düşünmemiştim.

Hz. Ebû Bekir: "Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü, şu iki binek hayvanından birini al" dedi. Peygamberimiz "Parası karşılığında olursa alırım" diye cevap verdi. Binek hayvanını sadece parasıyla kabul etmesi, Allah yolunda yapacağı hicreti malıyla ve canıyla yaparak eksiksiz bir şekilde tamamlamak istemesinden kaynaklanıyordu.

Hemen yol hazırlığına başladık. Azık hazırlayıp torbalarına koyduk. Torbalarına koyduğumuz azık pişmiş koyun etiydi. Hz. Esmâ torbanın ağzını bağlayacak ip bulamadığı için belindeki kuşaktan bir parça kesti ve torbanın ağzını bağladı. Bundan dolayı "çift kuşaklı" lakabıyla anıldı.

Böylece Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) ve Hz. Ebû Bekir yola çıktılar. Sevr mağarasında üç gece kaldılar. Bu dağ Mekke yakınlarında olup üzerine ilk defa Sevr bin Abdi Menaf çıktığı için bu isim verilmiştir.

Bir rivayete göre, Hz. Ebû Bekir'in evinin arkasında bulunan küçük bir kapıdan gizlice çıkarak gece vakti Sevr Dağı'na gittiler.

Başka bir rivayete göre yolda Ebû Cehil ile karşılaştılar, fakat Allah onun gözünü körleştirdi ve o fark etmeden geçip gittiler.

Hz. Esmâ (Radıyallâhu Anha) der ki: "Hz. Ebû Bekir beş bin dirhemden ibaret olan tüm parasını yanına alarak hicret etmişti."

Kureyşliler, Peygamberimizi ellerinden kaçırınca Mekke'nin altını üstüne getirdiler, aranmadık yer bırakmadılar. Her yöne iz sürücüler

gönderdiler. İz sürücüler Peygamberimizle Hz. Ebû Bekir'in ayak izlerini bulup mağaranın kapısına kadar takip ettiler.

Peygamber Efendimiz'i (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ellerinden kaçırmak Kureyşlilere çok ağır gelmişti, bu yüzden onu ölü veya diri olarak getirene yüz deve vereceklerini ilan ettiler.

Kadı İyad'dan rivayet edildiğine göre Sebir Dağı Peygamber Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) "Ya Resûlullah, Benden kaç; üzerimdeyken öldürülmeden ve Allah'ın lanetine uğramaktan korkuyorum" der. Hira Dağı da: "Bana gel, ey Allah'ın Resûlü" diye seslendi.

Rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanında Hz. Ebû Bekir ile mağaraya girdiğinde Alla Teâlâ (Celle Celâlehu) mağaranın girişinde Ümmü Gaylan adıyla bilinen bir ağaç bitiriverdi. Bu ağaç mağarayı gizledi. Ayrıca bir çift örümcek göndererek mağaranın ağzını ağıla ördürdü, bir çift güvercin gönderdi; gelip mağaranın ağzına yuva kurdular. Tüm bunlar müşriklerin mağaraya girmesini engelledi. Söylendiğine göre, bugün Harem-i Şerif'teki güvercinler bu güvercinlerin soyundan gelmiştir.

Kureyş'in her kabilesinden seçilen delikanlılar ellerinde sopa, mızrak ve kılıçlarla mağaranın yakınına geldiler. İçlerinden biri mağaranın ağzına yaklaştı ve mağaranın ağzındaki örümcek ve güvercin yuvasını gördü. Arkadaşlarının yanına döndüğünde ona ne gördüğünü sordular. O da: "Girişte örümcek ve güvercin yuvası var, içeride kimse yok anlaşılan" dedi.

Bu konuşmaları Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) duydu ve Allah Teâlâ'nın onları koruduğunu o zaman anladı.

Bu arada içlerinden biri: "Yine de içeri girelim" dedi. Ümeye bin Halef tepki göstererek: "İçeri girip de elinize ne geçecek! Girişte Muhammed'in doğumundan daha eski bir örümcek yuvası var. İçeri giren olsaydı ağ parçalanmış, yumurtalar kırılmış olurdu" dedi. Bu söz mantıklı bir açıklamaydı ve Kureyşliler içeriye girmekten vazgeçtiler.

Düşünebiliyor musun, ağaç mağarayı kapatarak arananı nasıl gizliyor, örümcek geliyor mağara girişini kapatıyor, iz sürücülerin gözlerine perde çekerek aramaktan vazgeçmelerini sağlıyor! Böylelikle bu hayvanlar Peygamberimizi koruma şerefine ulaştı. İbn Nakib'in şu şiiri ne güzeldir:

İpek böceği koza örür,
Her tülü elbise olur,
Örümcek ondan daha üstündür,
Peygamberin başına ördüğü ağ sebebiyle.

Buhârî ve Müslim Hz. Enes'ten şöyle rivayet etmiştir: Ebû Bekir bana, mağaradayken Peygamber Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediğini söyledi: "İçlerinden biri ayakucuna baksa bizi görecektir, ey Allah'ın Resûlü!" Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ona şöyle cevap verdi: "Sen bu iki kişiyi ne sanıyorsun? Bunların üçüncüsü Allah'tır!" (Buhârî, 366; Müslim, 2381.)

Bazı siyer araştırmacılarının naklettiğine göre Hz. Ebû Bekir bu sözü söyleyince Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ona: "Onlar bu taraftan girse bu taraftan çıkarız" dedi. Hz. Ebû Bekir, Peygamberimizin gösterdiği yöne bakınca oradan bir kapının açıldığını, denizin belirmediğini ve bir geminin karaya yanaşmış beklediğini gördü.

Hasan-ı Basrî'den rivayet edildiğine göre hicret gecesi Hz. Ebû Bekir bazen Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) önünden bazen de arkasından yürüyordu. Peygamberimiz bunun sebebini sorunca dedi ki: "Gözetleme görevimi hatırlayınca arkandan, kılavuzluk görevimi hatırlayınca önünden yürüyorum" Peygamberimiz: "Başımıza bir olay gelecek olsa uğruma canını verir misin?" diye sordu. Hz. Ebû Bekir: "Seni hak peygamber olarak gönderene yemin ederim, veririm!" diye cevap verdi.

Mağaraya geldiklerinde Hz. Ebû Bekir, Peygamberimize: "Sen biraz otur ya Resûlüllah, ben mağarayı temizleyeyim" dedi ve içeriyi

temizlemeye başladı. El yordamıyla bulduğu her deliğe elbisesinden bir parça tikiyordu. Böyle yaparak tüm elbisesini kullandı. Tek bir delik kalmıştı, içinden Efendimiz'e (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) zarar verecek bir şey çıkmasın diye ayak topuğuyla orasını da tıkadı. Peygamberimiz mağaraya girince başını Hz. Ebû Bekir'in dizine koyarak uyudu. Bu esnada bir şey Hz. Ebû Bekir'in ayağını ısırıldı. Acıya rağmen Peygamberimiz uyanmasın diye kıpırdamadı. Fakat acının etkisiyle Hz. Ebû Bekir'in gözünden düşen yaş Peygamberimizin yüzüne isabet etti. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) kalkarak: "Ne oldu sana böyle, ey Ebû Bekir?" diye sorunca Hz. Ebû Bekir: "Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü, ısırıldım" dedi. Bunun üzerine Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) tükürüğünü yaraya sürdü ve Allah'ın izniyle Hz. Ebû Bekir'in acısı dindi.

Hassan bin Sabit'in (Radıyallâhu Anh) şu şiiri manidardır:

O güzel mağaradaki iki kişinin ikincisiydi,
Düşman her yanı aradı, dağa çıkınca ikisi,
Düşmanlar bütün canlılardan öğrendiler ki,
Peygamberimize duyulan sevginin yoktur dengi.

Peygamberimiz Mekke'den Perşembe günü çıkmıştı. Mağaradan da Pazartesi günü ayrıldığına göre orada üç gün kalmış oldu.

Bu olay Rebîülevvel ayının başlarında meydana geldi. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) Rebîülevvel ayının on ikisi Cuma günü Medine'ye ulaştı.

Rivayete göre Zekeriya adında bir zahid, ölüm hastalığına yakalanmıştı. Eceli yaklaşınca bir arkadaşı yanına geldi ve "Lailahe illallah, Muhammedün Resûlüllah" demesini istedi. Zahid bu sözleri söylemek istemedi. Arkadaşı ikinci kez teklif etti, zahid yine yüz çevirdi. Üçüncü kere söyletmeye çalıştığında zahid "Hayır söylemeyeceğim" deyip baygın olarak arkadaşının kucağına yığıldı.

Bir müddet sonra kendine geldiğinde "Bana bir şey mi dediniz?" diye sordu. Yanındakiler, "Sana Kelime-i Şehadet getirmeni telkin

ettik, sen söylemek istemedin” dediler. Bunun üzerine zahid olayın aslını anlatmaya başladı:

"O esnada, elinde bir bardak suyla bana İblis geldi. Sağımda durdu ve 'Su ister misin?' diye sordu. 'Evet' dedim. 'İsa Allah'ın oğludur dersin bu suyu sana veririm' dedi. Ben de ondan yüz çevirdim.

Sonra ayakucumdan yaklaşip aynı şeyleri söyledi, ben tekrar ondan yüz çevirdim. Üçüncü defa gelerek bana aynı şeyleri söyletmek isteyince 'Hayır söylemiyorum' dedim, bardağı yere fırlattı ve defolup gitti.

Ben İblis'in sözlerini reddettim, sizin telkininizi değil; Şehadet ederim ki Allahtan başka ilah yoktur, yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Resûlüdür."

Ömer bin Abdülaziz şöyle der:

"Salihlerden biri, şeytanın insanoğlunun neresinde olduğunu Allah'tan kendine göstermesini ister. Bunun üzerine Allah ona rüyasında şeffaf bir insan bedeni gösterir. Şeytan sol omuzuyla başı arasında elinde bir hortumla oturur haldedir. Hortumunu insanın kalbine uzatarak vesvese veriyordu fakat o kişi Allah Teâlâ'yı zikrettiğinde şeytan görünmez oluyor vesvese veremez hale geliyordu."

Allahım lanetlenmiş şeytanı ve hasetçileri bize musallat etme! Sana zikir ve şükürde bulunmamız için Peygamberimiz hürmetine bize yardım eyle!

17. BÖLÜM

EMANET VE TEVBE

Muhammed bin Münkedir'in şöyle anlattığı rivayet edilir: Babamın şöyle anlattığını işittim:

Süfyan-ı Sevri, Kabe'yi tavaf esnasında her adımda Peygamber Efendimiz'e (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) salat-u selam getiren birini görür. Ona, "Tesbih ve tehlil etmek varken Peygamber Efendimiz'e (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) salat-u selam getiriyorsun. Bildiğin bir şey mi var?" diye sorar. Adam: "Allah seni bağışlasın, kimsin sen?" der. "Ben Süfyan'ım" diye cevap verir. Bunun üzerine adam:

Sen zamanın zahidlerinden olmasan bunu sana açıklamazdım: Babamla hac etmek için yola çıktık. Fakat babam yolda hastalandı, ben de onun yanında bulunarak kendisiyle ilgilendim. Bir süre sonra vefat ettiğinde yüzünün simsiyah olduğunu fark ettim. "İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn - Allah'tan geldik, yine ona döneceğiz" diyerek yüzünü örttüm ama üzüntüden halsiz düştüm, o sırada uyuyakalmışım. Rüyamda, şimdiye kadar görmediğim kadar güzel yüzlü, temiz elbiseli, güzel kokulu bir kişi babamın yanına geldi. Eliyle babamın yüzünü açıp okşadı. Babamın yüzü bembeyaz oluverdi. Adam kalkıp gitmeye yeltendiğinde elbisesinden tutarak: "Ey Allah'ın kulu, sen kimsin de Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) senin sayende babama bu iyiliği yaptı?" diye sordum. Şöyle cevap verdi:

"Beni tanımadın mı? Ben kendine Kur'an-ı Kerim indirilen, Abdullah oğlu Muhammed'im. Babana gelince, o günahkâr biriydi fakat bana çok salat-u selam getirirdi. Hastalandığında benden yardım istedi. Bana salat-u selam getirenin yardımına koşarım."

O esnada uyanmışım. Hemen kalkıp babamın yüzüne baktım, bembeyazdı.

Amr bin Dinar'ın Ebû Cafer'den rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ أَخْطَأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ

“Bana salat-u selam getirmeyi unutan kişi cennetin yolunu şaşırır.” (İbn Mâce, 908.)

Emanet kelimesi “emn” kökünden türetilmiştir. Zira emanetin bulunduğu yerde mal zayi olmaktan, mal sahibi de haksızlığa uğramaktan korunur. Emanetin zıddı ise hıyanettir. Bu da “havn” kökünden türemiştir, eksiklik, noksanlık anlamındadır; zira birinin emanet verdiği malı kullandığında ona kusur bulaştırmış olursun.

Fahri Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

الْمَكْرُ وَالْخَدِيعَةُ وَالْخِيَانَةُ فِي النَّارِ

“Hile yapan, aldatan ve emanete hıyanet eden cehennemdedir!” (Hakim, 3/607.)

Başka bir hadiste şöyle buyurulur:

“İnsanlarla münasebet kurduğunda onlara haksızlık etmeyen ve onlarla konuştuğunda yalan söylemeyen kişi kemale ermiştir, adaleti ortaya çıkmıştır. Bu kişiyle arkadaş olmak gerekir.”

Çöl bedevinin biri bir topluluğu şöyle söyleyerek över: “Emanete riayet konusundan son derece hassastırlar, emanete kesinlikle hıyanet etmezler, hiçbir Müslümanın hakkına girmezler, onlarda hiç kimsenin hakkı kalmaz, ümmetin en hayırlılarıdır.”

Bu konuda ben de şunu söyleyebilirim: Günümüzde, çöl bedevinin öve öve bitiremediği bu kişilerden hiç kimse kalmamıştır. Şu an gördüklerimiz ise insan maskesi takmış kurtlardan başkaları değildir. Şairin şiirinde anlattığı gibi:

Kime güvenebilir insan, bir şeye niyetlendiğinde

Mert ve soyluların dostu hani, nerede?

Pek azı hariç hepsi değişmiş,

Oluvermişler birer kurt, üstüne elbise geçirilmiş.

Bir başka şair de şöyle hayıflanır:

Kaybedildiklerinde hakkında şöyle söylenenler gitti,

Keşke beldeler, içindekilerle yok olsaydı da onlar gitmeseydi!

Hz. Huzeyfe'den ^(Radiyallahü Anh) rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الْأَمَانَةَ سَتُرْفَعُ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَّبَاعُونَ فَلَا يَكَادُ أَحَدٌ
يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا ❁

“Emanet hassasiyeti ortadan kalkacak; insanlar alışveriş yapacaklar fakat neredeyse hiç kimse emanete riayet eden birini bulamayacak. Öyle ki, 'filan oğullarında güvenilir biri varmış' diye konuşacaklar.” ^(Buhârî, 6497.)

Şunu iyice bilesin ki, tevbe hem hadislerle hem de ayetlerle vâcip kılınmış bir husustur. Allah Teâlâ ^(Celâlehu) şöyle buyurur:

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ❁

“Ey mü'minler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.” ^(Nâr Sûresi, 24/31.) Âyet-i Kerime'de ifade edilen husus bütün herkesi içine alacak şekilde emir kipiyle kullanılmıştır. Bir başka Âyet-i Kerime'de Allah Teâlâ ^(Celâlehu) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا ❁

“Ey iman edenler! Samimi (nasuh) bir tevbe ile Allah'a tevbe edin.”

^(Tahrîm Sûresi, 66/8.)

Âyet-i Kerime’de geçen nasuh kelimesi her türlü gösterişten uzak, sadece Allah için tevbe etmek anlamındadır. Bu kelime “nush” mastarından türemiştir; tevbenin faziletli olanını ifade eder. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

“Şunu iyi bilin ki, Allah tevbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever.” (Bakara Sûresi, 2/222.)

Peygamber Efendimiz de (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

التَّائِبُ حَيْبُ اللَّهِ وَالتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

“Tevbe eden Allah’ın sevgilisidir. Günahlarından tevbe eden günah işlememiş gibidir.” (Muğni, 3586.)

اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ مِنْزِلًا وَبِهِ مَهْلَكَةٌ وَمَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ حَتَّى إِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْحَرُّ وَالْعَطَشُ أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَى مَكَانِي فَرَجَعَ فَنَامَ نَوْمَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَهُ

“Allah kulun tevbe etmesine şu kimsenin sevincinden daha çok sevinir: Bu adam yanında devesi, yiyeceği ve içeceği varken tehlikeli bir yerde konaklamış, başını yere koyarak kısa bir uykuya dalmıştı. Uyandığında devesi yanında yoktu. Bir zaman sonra sıcaklık, susuzluk ve Allah’ın dilediği başka sıkıntılar çekilmez bir hal aldığında, ‘Yerime döneyim’ diyerek döndü ve kısa bir uyku daha uyudu.

Uykudan kafasını kaldırdığında birden devesinin yanında olduğunu fark etti.” (Buhârî, 6308.)

Hasan-ı Basrî’den rivayet edildiğine göre Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Adem’in (Aleyhis Selâm) tevbesini kabul ettiğinde melekler onu tebrik etti. Cebrail (Aleyhis Selâm) ve Mikail (Aleyhis Selâm) yanına gelerek, “Gözün aydın ey Adem, Allah tevbeni kabul etmiş” dediler. Hz. Adem: “Ey Cibril, tevbeden sonra bir şey istenirse, benim makamım neresi olur, bilmek isterim” dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ona şöyle vahyetti:

“Ey Adem, zürriyetine zorluk ve sıkıntı miras bıraktın. Aynı zaman da tevbeyi de miras bıraktın. Zürriyetinden bana dua edene, sana yetiştiğim gibi yetişirim. Benden mağfiret isteyene asla cimrilik yapmam. Çünkü ben kullarıma çok yakıным, dualara icabet ederim. Ey Adem, tevbe edenleri kabirlerinden sevinçli ve güler yüzlü olarak haşrederim, onların duaları müstecaptır.”

Peygamber Efendimiz de (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ وَبِالنَّهَارِ
لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا

“Allah Teâlâ, gündüz günah işleyenler tevbe etsin diye geceleri, gece günah işleyenler tevbe etsin diye de gündüzleri elini uzatır. Güneş batıdan doğuncaya kadar bu böyle devam eder.” (Müslim, 31.)

Buradaki “el uzatmak” tabiri tevbeyi kabul etmekten kinayedir. “İsteyen”, “kabul eden”den öte bir mana taşır. Zira nice “kabul eden” vardır ki “isteyen” değıllerdir. Buna karşılık “isteyen” mutlaka “kabul eder”

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

لَوْ عَلِمْتُمْ أَنَّ الْخَطَايَا حَتَّى تَبْلُغَ السَّمَاءَ ثُمَّ نَدِمْتُمْ
لَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ

“İşlediğiniz günahlarınız semaya ulaşacak kadar çok olsa bile tevbe ederseniz Allah tevbenizi kabul eder” (*İthafu's-Sadeti'l-Müttakin*, 274/5.)

Bir başka hadiste şöyle buyurur:

“Kul günah işler de bu günahı onu cennete sokar!” Yanındakiler: “Bu nasıl olur, ey Allah'ın Resûlü?” Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Günah işlediği anda hemen tevbe eder, bu sebeple cennete girer” der.

Bir başka hadiste şöyle buyurur:

“Günahın keffareti pişmanlıktır.”

Bir başka hadiste de şöyle buyurur:

“Günahından pişman olan günah işlememiş gibidir.”

Rivayet edildiğine göre Habeşli biri Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek: “Ey Allah'ın Resûlü, ben çirkin şeyler yaptım; tevbem kabul olur mu?” diye sorar. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Evet!” diye cevap verir. Habeşli kalkıp gider, bir süre sonra tekrar döner: “Ey Allah'ın Resûlü, ben o şeyleri yaparken Allah beni görüyor mu?” diye sorar. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Tabi ki!” diye cevap verince Habeşli ansızın öyle bir çılgınlıkla bağırır ki canı oracıkta çıkarır.

Rivayet edilir ki, Allah Azze ve Celle İblis'i rahmetinden kovup onu lanetlediğinde İblis Allah Teâlâ'dan kıyamet gününe kadar mühlet istedi ve “İzzetine yemin olsun ki, canı çıkana kadar ademoğlunun kalbinden çıkmayıp onlar saptıracağım” dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da: “İzzetim ve Celalim üzerine, canları çıkana kadar ben de onların tevbelerini kabul edeceğim!” dedi.

Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ كَمَا يَذْهَبُ الْمَاءُ الْوَسَخَ

“Suyun kiri temizlediği gibi güzel ameller günahları temizler.” (*Taberani*, 9/160.)

Saîd bin Müseyyeb'ten (Radiyallâhu Anh) rivayet edildiğine göre;

فَانَّهُ كَانَ لِلْأَوَابِينَ غَفُورًا

“Şunu bilin ki Allah, kötülükten yüz çevirerek tevbeye yönelenleri son derece bağışlayıcıdır” (*İsrâ Süresi, 25/17.*) âyeti günah işleyip tevbe eden sonra tekrar günah işleyip tevbe eden kişiyi anlatmaktadır.

Fudayl bin İyaz (*Radiyallâhu Anh*) şöyle der: “Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) der ki, Günahkârları, eğer tevbe ederlerse tevbelerini kabul edeceğimi müjdele! Sadık kullarıma da, adaletimi uygularsam onları azaba çekeceğimi söyleyerek uyar!”

Abdullah bin Ömer (*Radiyallâhu Anh*) şöyle der: “Günahını hatırlayıp pişmanlık duyan ve kalbi titreyen kişinin bu günahı amel defterinden silinir.”

Rivayet edildiğine göre bir nebi ufak bir günah işlemişti. Bunun üzerine Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) ona şöyle vahyetti: “İzzetime yemin olsun, bu günaha tekrar dönersen seni azaba çekerim” Nebi şöyle der: “Ya Rabbi, sen Rab’sin, ben ise kul. İzzetine yeminle, sen beni korumazsan ben o günahı tekrar işleyebilirim” bu niyaz üzerine Allah onu koruyarak, günah işlemesine engel oldu.

Rivayet edilir ki bir adam İbn Mes’ûd’a (*Radiyallâhu Anh*) gelerek pişmanlık ve acı duyulmuş bir günahın tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. İbn Mes’ûd (*Radiyallâhu Anh*) önce cevap vermedi, bir süre sonra adama bakınca iki gözünün pınar gibi aktığını gördü. Dedi ki: “Cennetin sekiz kapısı vardır, hepsi belli zamanlarda açılır ve kapanır. Fakat tevbe kapısı hariç; bu kapının önünde görevli melek vardır, asla kapanmaz. Güzel ameller işle ve Allah’ın rahmetinden ümidini asla kesme!”

Rivayet edildiğine göre, İsrailoğullarından bir genç Allah’a yirmi sene ibadet eder. Sonra O’na yirmi sene isyan eder. Derken bir gün aynaya bakınca sakalında beyazlık görünce buna çok üzülür. Allah Teâlâ’ya niyaz ederek: “Ya Rabbi, sana yirmi sene itaat ettim, peşinden yirmi sene isyan ettim. Şu an sana dönersem beni kabul eder misin?” deyince gaipten şöyle bir ses işitir: “Bizi sevdin biz de seni sevdik, bizi terk ettin biz de seni terk ettik, bize isyan ettin sana müh-

let verdik; eğer bize dönersen elbette seni kabul ederiz.”

İbn Abbas'tan (radiyallahu anhuma) rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurur:

“Kul tevbe ettiğinde Allah tevbesini kabul eder. Bununla da kal-maz, hafaza meleklerine, yazdıkları günahları; azalarına işledikleri günahları; günah işlediği yere ve semadaki makamına da günahları-nı unutturur. Böylelikle kıyamet günü Allah'ın huzuruna geldiğinde mahlûkattan hiçbir şey aleyhine şahitlik etmez.”

Hız. Ali'den (kerramellahu vechühû) rivayet edildiğine göre Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurmuştur:

“Mahlukat yaratılmadan dört bin yıl önce arşın etrafına şöyle ya-zılmıştır:

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى

Muhakkak ki ben, tevbe eden, inanan ve yararlı iş yapan, sonra (böylece) doğru yolda giden kimseyi bağışlarım.” (Tâhâ Sûresi, 20/82, İthafat, 273.)

Tevbe, küçük büyük, günahlardan sonra hemen yapılması gere-ken farz-ı ayn bir görevdir. Küçük günahları çok yapmak onları bü-yük günaha çevirir, bu yüzden küçük günahlardan da tevbe etmek gerekir. Allah Teâlâ (ﷻ) şöyle buyurmaktadır:

132

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ
فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ إِلَّا اللَّهُ
وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ

“Onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettik-lerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar

ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler.”

Nasuh tevbe ise, kulun hem içten/kalpten hem de dıştan/görünüştten bir daha dönmek üzere tevbe etmesidir. Sadece görünüşte tevbe eden kimse üzerine ipek örtü serilmiş çöplüğe benzer; insanlar ona hayretle bakarlar. Üzerindeki örtü kalktığında gerçeği görüp yüz çevirirler.

Mahlukat da böyledir; zahiren itaat ehli görünen kişilere hayretle bakarlar. Gizlenenlerin ortaya döküldüğü (Târik Süresi, 86/9.) Kıyamet günü perdeler ortadan kalkıp da Melekler o itaat ehlinde yüz çevirdiklerinde insanlar da yüz çevirir. Bu sebeple Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şu hikmetli sözlerini söylemişlerdir:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صَوْرِكُمْ وَإِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ

“Allah sizin dış görüntünüze değil, kalplerinize bakar!” (Müslim, 33-34.)

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der: “Kıyamet günü nice tevbe edenler gelir, bu kişilerin tevbe ettiği sanılır fakat gerçekte onlar tevbe etmemişlerdir” çünkü bu kişiler,

- İşlediği günahı pişmanlık duymak,
- Bir daha o günaha dönmemeye karar vermek,
- İmkânı varsa hak sahibine hakkını geri vermek,
- Hak sahibinden helallik istemek,
- Helallik istemek mümkün değilse hak sahibi ve kendisi için istiğfar etmek...

gibi tevbenin şartlarını yerine getirmemişlerdir. Bunlara riayet edildiğinde Allah Teâlâ'nın o kişiden razı olup tevbesini kabul etmesi umulur.

Kişinin işlediği günahı unutmaması en çirkin musibetlerdendir. Akıllı

olan kimse nefsini sürekli muhasebeye çekerek günahını asla unutmaya terk etmez. Şairin dediği gibi:

Ey günahlarımı sayan, asi!

Günahlarını asla unutma, hatıla geçmiş,

Ölmeden tevbe et, bırak günah işlemeyi,

İtiraf edeceksen, günahlarını itiraf et, ey asi!

Fıkıh alimi Ebû'l-Leys es-Semerkindî senediyle şöyle rivayet eder:

Hz. Ömer ^(Radıyallâhu Anh) bir gün ağlayarak Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/) yanına girer. Allah Resûlü: "Niye ağlıyorsun, ey Ömer?" diye sorar. "Ey Allah'ın Resûlü, kapının önünde bir genç var, onun ağlayışı yüreğimi dağladı" der. Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/) Hz. Ömer'e onu içeri getirmesini söyler. Genç gözleri yaşlı içeri girer. Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "Niye ağlıyorsun, ey genç?" diye sorar. Genç der ki: "İşlediğim günahlar beni ağlatıyor, Cebbar olan Allah'ın bana kızgın olmasından korkuyorum!"

Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "Allah'a şirk mi koştun?" Genç: "Hayır, ey Allah'ın Resûlü",

Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "Haksız yere adam mı öldürdün?" Genç: "Hayır, ey Allah'ın Resûlü",

Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "O zaman dağlar, yerler ve yedi kat gökler kadar bile olsa günahlarını Allah affeder" der. Genç: "Günahım bunlardan çok daha büyük" der.

Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "Günahın mı büyük, yoksa kürsi mi?" Genç: "Günahım daha büyük, ey Allah'ın Resûlü",

Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "Günahın mı büyük, yoksa arş mı?" Genç: "Günahım daha büyük, ey Allah'ın Resûlü",

Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem/): "Günahın mı büyük, yoksa seni yaratanın affı mı?" Genç: "Hayır, Allah Azze ve Celle daha büyük, ey Allah'ın Resûlü",

Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Evet, zira büyük bir günahı ancak büyük olan Allah affedebilir. Peki bana günahını söyle” der. Genç: “Bunu sana söylemekten utanıyorum, ey Allah’ın Resûlü” der. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) “Utanma, söyle” der. Bunun üzerine genç:

Ey Allah’ın Resûlü, ben yedi yıldır kefen soyardım. Bir gün ensarın kızlarından biri vefat etti. Kabrini açıp kefenini aldım. Oradan uzaklaşmamışken şeytan aklıma girdi ve dönüp kızın ırzına geçtim. Dönüp giderken o kızın ayağa kalkarak bana şöyle seslendiğini duydum:

“Yazıklar olsun sana ey genç! Mazlumun hakkını zalimden söküp alan Allah’tan da mı utanmıyorsun! Beni ölülerin arasında çıplak bıraktığın yetmezmiş gibi, Allah’ın huzurunda da cünüp bıraktın!”

Gencin bu sözleri üzerine Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) dehşete kapılarak sıçrar ve “Ey fasık, seni ateşe daha yakın görüyorum, defol karşımdan” der. Genç huzurdan çıkar, kırk gece Allah’a tevbe eder, kırkıncı gün başını semaya kaldırır ve şöyle der:

“Ey Muhamed’in, Adem’in ve İbrahim’in ilahı! Eğer beni mağfiret ettiysen Muhammed ve ashabına bunu bildir. Yoksa semadan bir ateş gönderip beni yak; böylece ahiret azabından beni kurtar” diye niyaz eder. Bunun üzerine Cebrail (Aleyhis Selâm) Efendimiz’e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek:

“Ey Muhammed, Rabbin sana selam söylüyor ve mahlukatı sen mi yarattın diye soruyor” Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Hayır, beni ve diğer mahlukatı yaratan, rızık veren O’dur” der. Hz. Cebrail:

“Allah Teâlâ, o gencin tevbesini kabul ettiğini söyledi” der. Bunun üzerine genci çağırarak Allah’ın tevbesini kabul ettiğini müjdeler.

Hikaye edildiğine göre Hz. Musa (Aleyhis Selâm) zamanında bir adam tevbesinde durmaz, ne zaman tevbe etse çok geçmeden onu bozarmış. Yirmi yıl bu şekilde devam eder. Derken Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa’ya vahyederek: “Falanca kuluma söyle, ona çok kızgınım!” der. Hz. Musa

(*Aleyhis Selâm*) mesajı ulaştırdıca adam üzülür ve hemen bir çöle giderek Allah Teâlâ'ya (*Celle Celâlehu*) şöyle niyaz eder:

“Ey Allah'ım, rahmetin mi bitti yoksa günahlarım sana zarar mı verdi? Af hazinelerin mi tükendi yoksa kuluna karşı cimri mi oldun? Hangi günah senin affından daha büyük ki? Kerem senin kadim bir sıfatın iken günahkârlığım sonradan ortaya çıkmış bir sıfattır; benim sıfatım senin sıfatına üstün gelebilir mi? Kullarını rahmetinden esir-gersen kimden medet umarlar? Onları kovarsan kime sığınırılar? Ey Allah'ım, rahmetin bittiyse ve beni cezalandırman kaçınılmazsa bütün kullarının günahlarını bana yükle, ben kendimi onlar için feda ediyorum” bunun üzerine Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) Hz. Musa'ya (*Aleyhis Selâm*) vahye-derek şöyle der:

“Ey Musa, git ve o kuluma de ki; Kudretimi, af ve rahmetimi ke-maliyle anladığı için günahları yeryüzünü dolduracak kadar çok olsa bile onu affettim.”

Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurur:

“Tevbe eden günahkâr kulun sesinden Allah'a daha güzel gelen bir ses yoktur. O kul 'ya Rabbi' deyince Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) 'Buyur ey ku-lum, dile benden ne istersen. Sen benim kulumsun, Meleklerimden bazıları gibisin. Ben senin sağ yanındayım, sol yanındayım, üstün-deyim. Kalbinden daha yakıным. Ey meleklerim! Şahit olun, ben bu kulumu affettim' diye icabet eder.”

Zünnûn-i Mısıri (*Rahmetullâhi Aleyhi*) der ki:

“Allah'ın bazı kulları var ki, kalp çiçeği diker gibi hata ağaçları di-kip onları tevbe ile suladılar. Ağaçlar pişmanlık ve üzüntü meyvesi verdi. Bu kullar deli değildirler ama deli gibi görünürler. Bilinmeyen şeyler konuşarak mutlu olurlar. Bunlar Allah ve Resûlünü hakkıyla tanıyan güzel ve fasih sözlüdürler. 'Safâ' bardağından su içerek uzun süren belaların mirasçısı olmuşlardır. Kalpleri Melekût alemine dal-

mış, düşünceleri Ceberût aleminde dolaşmış, pişmanlık revakı altında gölgelenmişlerdir. Günah sayfalarını okumuşlar, kendilerini acıya varis saymışlar, böylece 'vera' merdiveninden tırmanarak 'zühd'ün zirvesine ulaşmışlardır.

Dünyada ayrılık acısını tatlı görmüşler, kabrin sertliğini yumuşak saymışlar, böylece selamet ve kurtuluş ipine sarılarak nefislerine karşı zafer kazanmışlardır. Yükseklerdeki ruhları 'Naîm' cennetlerine konmuş ve hayat denizine dalmışlardır. Sıkıntı hendeklerini doldurmuşlar, heva köprülerini aşarak ilim fenasında konaklamışlar, hikmet pınarlarından doyasıya içmişlerdir.

Zeka gemisine binmişler, selamet denizinde kurtuluş rüzgarı ile yol alarak rahat bahçelerine, izzet ve keramete ulaşmışlardır.”

18. BÖLÜM

MERHAMET ETMENİN
FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا رَحِيمٌ قُلْنَا كَلْنَا رَحِيمٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ
قَالَ لَيْسَتْ الرَّحْمَةُ أَنْ يَرْحَمَ أَحَدُكُمْ خَاصَّتَهُ وَلَكِنَّ الرَّحِيمَ
مَنْ يَرْحَمُ نَفْسَهُ وَغَيْرَهُ

“Cennete sadece merhametli kişiler girebilecek” orada bulunurlar: “Hepimiz merhametliyiz ey Allah’ın Resûlü” deyince Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verir: “Sadece kendine merhamet eden merhametli sayılmaz; hem kendine hem de başkasına merhamet eden merhametli sayılır” (Kenzül Ummal, 5974.)

Kişinin kendine merhamet etmesi, günahlardan sakınarak ve tevbe ederek, ihlasla itaat ederek nefsini Allah’ın (Celle Celâlehu) azabından koruması demektir. Başkasına merhamet etmesi ise Müslüman kardeşine eziyet vermemeye çalışması demektir. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle der:

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, Müslümanların dilinden ve elinden emin olduğu kişidir.” (Buhârî, 9.)

Hayvanlara merhamet etmesi onları güçleri yetmeyecek işlerde çalıştırmaması demektir. Nitekim Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle

buyurduğu rivayet edilir:

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اِسْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بَيْتًا
فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَاِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ مِنَ الْعَطَشِ
فَقَالَ الرَّجُلُ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ
بَلَغَ بِي فَنَزَلَ الْبَيْتَ فَمَلَأَ حُفَّهُ ثُمَّ اَمْسَكَهُ بِيَدِهِ فَسَقَى الْكَلْبَ
فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُوْلَ اللهِ وَاِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ
اَجْرًا فَقَالَ نَعَمْ فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٍ اَجْرٌ

“Adamın biri yolcuk esnasında çok susadı. Bir kuyu buldu, kuyuya inderek susuzluğunu giderdi. Kuyudan çıktığında bir köpek gördü; susuzluktan dili sarkıyordu. Adam; ‘Bu köpek de biraz önce benim susadığım gibi susamış’ diye düşündü ve kuyuya indi. Ayakkabısını suyla doldurdu. Onu ağzıyla tutarak yukarı çıktı ve köpeğe su verdi. Adamın bu davranışı Allah’ın hoşuna gitti ve onu affetti” etrafındaki-ler dediler ki: “Ey Allah’ın Resûlü, Hayvanlara karşı yaptığımız davranışlarda da bize ecir verilir mi?” Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verdi: “Tabi ki, Can taşıyan her mahluka karşı bir ecir vardır.” (Buhâri, 6009.)

Enes bin Mâlik’ten (Radiyallâhu Anhu) rivayet edildiğine göre bir gece Hz. Ömer (Radiyallâhu Anhu) Medine sokaklarında teftiş yaparken bir kervanın konaklamış olduğunu gördü ve eşyalarının çalınmasından korkarak Abdurrahman bin Avf’ın (Radiyallâhu Anhu) evine geldi. Hz. Abdurrahman: “Gecenin bu saatinde seni buraya getiren nedir, ey Mü’minlerin Emiri?” diye sordu. Hz. Ömer: “Bir kafil gördüm, yakınlarda konakladılar. Geceyin uyuyunca hırsızlık olayı vuku bulur diye endişelendim” dedi. Bunun üzerine birlikte gidip kervanın yakınında oturarak

sabaha kadar nöbet tuttular. Güneş doğmaya yakın Hz. Ömer: “Ey yolcular, namaza!” diye bağırdı. Kafiledelikler yattıkları yerden hareketlenmeye başlayınca Hz. Ömer oradan ayrıldı.

Bize düşen Sahabe-i Kiram’a (^{Radiyalâhu}_{Anh}) tabi olmaktır. Zira Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) onları “...kendi aralarında çok merhametlidirler...” sözleriyle övmüştür. Sahabe-i Kiram gerçekten de Müslümanlara ve tüm mahlukata, hatta Müslümanlar arasında yaşayan zimmet ehline karşı da çok merhametliydi.

Rivayet edildiğine göre Hz. Ömer zimmet ehlinden yaşlı birini kapı kapı dolaşır dilenirken görür ve ona: “Sana insafı davranmadık! Gençliğinde senden cizye aldık ve senin bugün zayıf düşmene sebep olduk!” diyerek o andan itibaren geçiminin beytül-mal’den (devlet hazinesi) karşılanmasını emreder.

Peygamber Efendimiz (^{Sallâllâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurur:

“Ümmetimin faziletli olanları çok namaz kılar ve oruç tutmaları sebebiyle cennete girmeyeceklerdir. Bilakis oraya temiz kalpli, cömert ve tüm Müslümanlara merhametli olmaları sebebiyle gireceklerdir.” (Kitabul-Evliya, 58.)

Bir başka hadiste şöyle buyurur:

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ اِرْحَمُوا اَهْلَ الْاَرْضِ يَرْحَمَكُمُ
مَنْ فِي السَّمَاءِ

140

“Merhamet gösterenlere, merhamet sahibi Allah da merhamet gösterir. Yeryüzündekilere merhamet gösterin ki semadaki (Allah da) size merhamet gösterecek.” (Ebû Dâvûd, 4943.)

Yine bir hadisinde şöyle der:

مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ

“Merhamet etmeyene merhamet gösterilmez.” (Buhârî, 5997.)

Enes bin Mâlik'ten ^(Radiyallâhu Anh) rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Dört şey senin üzerinde Müslümanların hakkıdır: İyilerine yardım etmen, günahkârları için istiğfar etmen, hastalarını ziyaret etmen, tevbe edenlerini de sevmen!” ^(İthafu's-Sadeti'l-Müttakin, 252/6.)

Anlatıldığına göre Hz. Musa ^(Aleyhis Selâm) Allah Teâlâ'ya: “Ya Rabbi, hangi nedenden beni seçkin kul yaptın” diye sorar. Allah Teâlâ: “Yarattıklarına merhamet etmen sebebiyle...” der.

Ebü'd-Derdâ ^(Radiyallâhu Anh) çocukların peşinde dolaşır, yakaladıkları serçeleri satın alıp serbest bırakarak: “Git, özgürce yaşa!” derdi.

Peygamber Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِمِهِمْ وَتَوَادِّهِمْ وَتَعَاطِفِهِمْ
كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عَضُوًّا تَدَاوَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ
بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى

“Birbirlerine merhamet etmekte, sevmekte ve hoş geçinmekte mü'minleri, bir uzvu hastalandığında diğer uzuvlarının ateşi çıkan ve uykusuz kalan vücut gibi görürsün.” ^(Buhârî, 6011.)

İsrailoğulları büyük bir kıtlık içindeyken âbid kullardan biri bir kum yığına rastlar. İçinden: “Bu kum yığını un olsaydı İsrailoğullarının karnını doyururdum” diye geçirir. Bunun üzerine Allah İsrailoğullarının nebisine o âbide şöyle söylemesini vahyeder: “O kum yığını un olsaydı insanların karnını doyurduğunda hasıl olan sevabı Allah şu an amel defterine yazdı” işte bu yüzden Peygamber Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Mü'minin niyeti amelinden öncedir.” ^(Taberani, 6/228.)

Hikaye edildiğine göre İsa ^(Aleyhis Selâm) bir gün İblis (Allah'ın laneti üzerine olsun) ile karşılaştı, İblis'in bir elinde bal, diğer elinde kül vardı.

Hız. İsa: "Bu bal ve külle ne yapıyorsun ey Allah düşmanı?" diye sordu.
İblis:

"Balı gıybet yapanların ağzına sürüyorum ki daha rahat gıybet yapsınlar. Külü de yetimlerin yüzüne serpiyorum ki insanlar buğzetsinler" diye cevap verdi. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

"Yetime vurulduğunda ağlayışından dolayı Rahman'ın arşı titrer ve Allah Azze ve Celle şöyle der: Ey Meleklerim, babasını toprakta gizlediğim şu çocuğu kim ağlatıyor!" (İbn Adıyy, 722/2.)

Bir başka hadisinde şöyle buyurmuştur:

مَنْ أَوَى يَتِيمًا إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ

"Kim bir yetimi, sofrasına çağırarak yedirip içirirse Allah o kişiye cennetini vâcip kılar." (Şerhu's-Sünne, 44/13.)

Ravzatu'l-Ulema isimli kitapta geçtiğine göre İbrahim (Aleyhis Selâm) bir şeyler yemek istediğinde bir iki mil yürüyerek yemek arkadaşı arardı.

Hız. Ali'yi (kerramellâhu vechehû) bir defasında ağlarken gördüler ve "Niye ağlıyorsun?" diye sordular. Hız. Ali: "Yedi gündür evime misafir geldiği yok, Allah'ın beni unutmamasından korkuyorum" dedi.

Peygamber Efendimiz de (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın rızasını kazanmak için bir aç doyuran kişiye cennet vâcip olur. Açtan yemeği engelleyen kişiyi, Allah da fazlından mahrum bırakır ve cehennemde azap eder."

Bir başka hadisinde şöyle buyurur:

"Cömert kişi Allah'a yakındır, cennete yakındır, insanlara da yakındır; cehennemeden uzaktır. Cimri ise Allah'tan uzaktır, cennetten uzaktır, insanlardan da uzaktır; cehenneme yakındır."

Yine bir hadisinde şöyle buyurur:

"Cömert kişi, cimri olup da çok ibadet edenden Allah'a daha sevimlidir."

Bir başka hadisinde şöyle buyurur:

“Kıyamet günü insanlardan şu dört kısmı sorgusuz sualsiz cennete girecektir:

1. İlimiyle amel eden alim,
2. Haccedip, bu esnada insanlarla çekişmeyen, günah işlemeyen ve bu halini ölene dek devam ettiren,
3. Allah'ın dinini yüceltmek için savaşırken savaş meydanında öldürülen şehit,
4. Helalinden mal kazanıp, gösteriş yapmadan Allah yolunda bu malını infak eden cömert kişi. Bu dört kısım insan cennete hangimiz önce gireceğiz diye çekişirler.”

İbn Abbas'tan (radiyallahu anhuma) rivayet edildiğine göre Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Allah'ın bazı kulları vardır ki, insanlara faydalı olsunlar diye onlara özel bazı nimetler verilmiştir. Bu nimetlerde kim cimrilik yaparsa Allah o nimeti alır, başka bir kuluna verir.”

Bir başka hadisinde şöyle buyurur:

“Cömertlik, dalları yeryüzüne kadar uzanan cennet ağaçlarından bir ağaçtır; o dallardan birine tutunan kişiyi cennete ulaştırır.”

أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ السَّمَاةُ وَالصَّبْرُ

Hız. Cabir'den (Radiyalâhu Anh) Peygamber Efendimiz'e (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem): “Ya Resûlüllah, hangi amel daha faziletlidir?” diye sordu. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem): “... Sabır ve bağışlamak” diye cevap verdi. (Ahmet bin Hanbel, 37/390.)

143

إِنَّ مِنْ مُوَجِّبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَذْلُ الطَّعَامِ وَإِفْشَاءُ السَّلَامِ
وَحُسْنُ الْكَلَامِ

Mikdâm bin Şurayh babasından, o da dedesinden rivayetle şöyle demiştir: “Ey Allah’ın Resûlü, beni cennete sokacak bir amel söyler misin?” diye sordum. Şöyle buyurdu:

“Yemek yedirmek, selamı yaymak ve güzel söz söylemek affedilmeyi gerekli kılan şeylerdendir.” (*Sahihu'l-Camii's-Sağir*, 2232.)

19. BÖLÜM

HUŞÛ İLE NAMAZ KILMAK

Hadiste anlatıldığına göre Cebrail (Aleyhis Selâm) bir gün Peygamber Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek şöyle der:

“Ey Allah'ın Resûlü, semada bir taht üzerinde bir melek görmüş-tüm. Etrafında yetmiş bin melek saf tutmuş ona hizmet ediyordu. Aldığı her nefesten Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bir melek yaratıyordu. Şu an bu meleği Kaf Dağı üzerinde kanadı kırık halde ağlarken gördüm. Beni görünce 'Bana şefaatchi olur musun?' diye sordu. Günahın nedir diye sordum: 'Miraç gecesi tahtımda otururken Muhammed yanıma geldi, onun için ayağa kalkmadım, Allah da beni bu şekilde cezalandırarak buraya gönderdi' dedi. Bunun üzerine ona şefaatchi olarak Allah'a yalvardım. Allah Teâlâ: 'Ey Cibril, ona söyle Muhammed'e salat-u selam getirsin' Melek salat-u selam getirince Allah onu affetti ve kanadını iyileştirdi.”

Şunu iyice bilesin; hadislerden bize ulaştığına göre kıyamet günü kulun öncelikle dikkat edilecek ameli namazdır. Namazında bir kusur bulunmazsa hem namazı hem de diğer amelleri kabul edilir. Namazında bir kusur bulunduğu anda namazı ve diğer amelleri reddedilir. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

إِنَّ مَثَلَ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ كَالْمِيزَانِ مَنْ أَوْفَى اسْتَوْفَى

“Farz namazlar terazi gibidir, eksiksiz yerine getiren karşılığını eksiksiz alır.” (Şuabu'l-İman, 3151.)

Yezid er-Rakkaşî (Radiyallâhu Anh) der ki: “Resûlüllah'ın namazı terazi gibi düzgündü.”

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Ümmetimden iki kişi namaza başlar, rukü ve secdeleri görünüşte aynıdır ama gerçekte ikisinin namazı arasında yer ve gök kadar fark vardır” bu Hadis-i Şerif’te Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) huşûya dikkat çekmektedir.

Bir başka Hadis-i Şerif’te şöyle buyurur:

لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى صَلَاةِ رَجُلٍ لَا يُقِيمُ صُلْبَهُ بَيْنَ
رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ

“Rükusu ile secdesi arasında belini doğrultmayan kişinin Allah namazına bakmaz.” (Ahmet bin Hanbel, 16/466.)

Bir başka hadiste şöyle buyurur:

Kim abdesetini tastamam alır, namazı vaktinde kılar, namazının kıyam, rüku, secde ve huşûuna riayet ederse o kulun namazı bembeyaz ve parlak bir şekilde göğe yükselir. Bu esnada: “Beni muhafaza ettiğin gibi Allah da seni muhafaza etsin” diye dua eder.

Kim abdestini düzgün almaz, namazını vakti dışında kılar, namazında rukü, secde ve huşûuna riayet etmezse o kulun namazı da kapkara bir şekilde göğe yükselir. Bu esnada: “Beni zayı ettiğin gibi Allah da seni zayı etsin” diye beddua eder. Allah’ın dilediği (kıyamet) gün geldiğinde kirli çamaşır gibi yumuşturularak kulun suratına vurulur.”

Bir başka hadisinde şöyle buyurur:

إِنَّ أَسْوَأَ النَّاسِ سَرِقَةً الَّذِي يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ

“İnsanların en kötü hırsız namazından çalandır.” (Süneni Kübra, 3809.)

İbn Mes’ûd (Radiyallahu Anhu) şöyle demiştir:

“Namaz terazi gibidir; eksiksiz yerine getiren karşılığını eksiksiz alır. Eksik yapan ise Allah Teâlâ’nın “Tartıda eksik yapanların vay ha-

line!” sözünü bilmelidir!”

Alimlerden biri şöyle bir tespitte bulunmuştur: Namaz kılanın durumu ticaret yapan kişinin durumuna benzer; önce sermayesini kurtarmalıdır ki, kar elde edebilsin. Namaz kılanın da farz olan namazlarını yerine getirmeden nafîle namazları kabul edilmez.

Hz. Ebû Bekir ^{(Radiyallâhu}_{Anh}) namaz vakti geldiğinde: “Kalkın, ellerinizle tutuşturduğunuz ateşi söndürün” derdi.

Peygamber Efendimiz ^{(Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurur:

إِنَّمَا الصَّلَاةُ تَمَسْكُنُ وَتَوَاضِعُ

“Namaz bir ağırbaşlılık ve tevazudur.” *(Muğni, 395.)*

Bir başka Hadis-i Şerif’te şöyle buyurur:

“Namazı, kendisini kötülüklerden ve çirkin işlerden alıkoymayan kişi Allah’tan sadece uzaklaşır. Gafil kişinin namazı, onu kötülük ve çirkin işlerden alıkoymaz.”

Bir başka hadiste şöyle der:

كَمْ مِنْ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهْرُ

“Nice namaz kılan vardır ki, kıldıkları namazdan onlara kalan uykusuzluktur.” *(Ahmet bin Hanbel, 15/428.)* Bu namazı kılan da ancak gafil kişidir.

Bir diğer Hadis-i Şerif’te şöyle buyurur:

لَيْسَ لِلْمُؤْمِنِ مِنْ صَلَاتِهِ إِلَّا مَا عَقَلَ مِنْهَا

“Mü’minin namazından ona fayda sağlayan sadece şuurlu olduğu kadarıdır.” *(Muğni, 674.)*

Marifet ehli namazda şu dört şeye dikkat edilmesini söyler:

1. Allah’ın huzurunda olduğunu bilerek namaza başlamak

2. Edeple kıyamda durmak
3. Tâzim göstererek namazı eda etmek
4. Korku içinde namazı bitirmek.

Allah dostlarından biri de, insan kalbini ve düşüncesini gerçek manada toplamadan namaz kılsa namazı fasit olur demiştir.

Nebi Zîşan Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Cennette Efyah denilen bir nehir vardır. İçinde Allah'ın zaferandan yarattığı ve inci ve yakutla oynayan huriler vardır. Allah'ı yetmiş bin farklı dilde tesbih ederler. Sesleri Dâvûd'un (Aleyhis Selâm) sesinden daha güzeldir. Şöyle derler: “Biz namazını huşû ve huzur içinde kılanlara aitiz” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da o kimseler için: “Onları evimde barındırır, misafirim sayarım” buyurur.

Rivayet edildiğine göre, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa'ya (Aleyhis Selâm) şöyle vahyeder:

“Ey Musa! Beni zikrederken vücudun titresin. Beni sükunet halinde zikret ki, kalbinin derinliklerinden gelsin. Huzuruma çıktığında kimsesiz aciz bir köle gibi dur. Benden bir şey isterken de ürkek bir kalp ve doğru söyleyen bir dil ile istekte bulun.”

Yine rivayet edilir ki, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa'ya şöyle vahyeder:

“Ümmetinden asi olanlara söyle, beni zikretmesinler. Çünkü ben, beni zikredeni anacağıma söz verdim. Onlar beni zikrettiğinde ben de onları lanet ile anarım” bu, asi olduğunu bildiği halde gafil olmadan zikredenlere has bir durumdur. Gaflet ve isyan bir araya nasıl gelebilir?

Sahabeden bazıları (radiyallahu anhum) demişlerdir ki, insanlar Allah'ın huzuruna namazlarındaki duruma göre çıkartılırlar. Namazını düzgün kılan ve ondan haz ve huzur alan Allah'ın huzurunda da aynı durumda olur.

Hız. Peygamber (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) namazda sakalıyla oynayan bir adam gördüğünde: “Bu adamın kalbi huşû içinde olsaydı azaları da huşû içinde olurdu” diye tepki vermiştir.

Bir başka sözünde: “Kalbi huşû içinde olmayan kişinin namazı reddedilir” buyurmuştur.

Şunu iyice bilesin, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) bir çok Âyet-i Kerime’de namazda huşû ve tavazu sahibi olanları öve öve bitirememiştir. İşte bunlardan bir kaçı:

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

“Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler.” (Mü’minûn Sûresi, 23/2.)

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

“Ve onlar namazlarını hakkıyla kılmaya devam edem kimselerdir.”

(En’âm Sûresi, 6/92.)

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ

“Onlar ki namazları üzerine devam ederler.” (Meâric Sûresi, 70/23.)

Denilir ki, namaz kılanlar çoktur ama huşû içinde kılanlar azdır. Haccedenler çoktur ama haccı kabul edilenler azdır. Kuşlar çok sayıdadır ama pek azı bülbüldür. Alimler çoktur ama ilmiyle amel edenler azdır.

Namaz boyun eğme yeridir; tevazu ve huşû kaynağıdır. Bunlar da namazın kabul görmesine birer işarettirler. Zira namazın borç olması açısından ve kabul edilmesi açısından iki şartı vardır. Namaz borcunu üzerinden düşürmek onu eda etmekle, namazın kabul edilmesi ise huşû ile olur. Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

“Gerçekten mü’minler kurtuluşa ermiştir; Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler.”

Namazın kabul edilmesinin şartlarından biri de namazı tavka üzere kılmaktır. Nitekim Yüceler yücesi şöyle buyurur:

إِنَّمَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

“Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder.” (Mâide Sûresi, 5/27.)

Peygamber Efendimiz de (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Kalbiyle Allah’a yönelerek iki rekat namaz kılan kişi namazdan anasından doğmuş gibi çıkar.”

Şurası kesindir ki, insanı namazda bazı düşünceler meşgul eder. Bu şeyleri bir şekilde defetmek gerekir. Bu da namazı sakın, sessiz ve bakıldığına kalbi meşgul etmeyecek süsü olmayan mekanlarda ve elbiseler içinde kılmakla mümkün olabilir.

Rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) kendisine Ebû Cehm’in (Radiyallâhu Anh) hediye ettiği süslü bir elbiseyle namaz kılmıştı. Namazı bittiğinde elbisesini çıkardı ve şöyle dedi:

اَذْهَبُوا بِخَمِيصَتِي هَذِهِ إِلَى أَبِي جَهْمٍ فَإِنَّهَا الْهَثْبِيُّ
انْفَا عَنْ صَلَاتِي

“Bunu Ebû Cehm’e götürün, çünkü bu şey beni az önce namazımda oyaladı” (Buhârî, 366.)

150

Yine bir defasında Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ayakkabısının bağcıklarının yenilenmesini söylemişti. Namaz kıldığında gözleri bu yeni bağcıklara takıldığına onların sökölüp eskilerininin takılmasını söyledi.

Erkeklerin altın takması haram kılınmadan önce, Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) parmağında altın bir yüzükle hutbe veriyordu. Birden yüzüğü çıkarıp attı ve: “Bu yüzüğe bakmak beni size bakmaktan engelliyor” dedi.

Sahabeden biri hurma bahçesinde namaz kılıyordu. Hurmalar iyice olgunlaşmıştı. Namaz kılarken hurmalara bakarak, onların olgun hali hoşuna gitti. Bu esnada kaç rekat kıldığını şaşırdı. Bu durum üzerine Hz. Osman'a ^(Radiyallâhu Anh) giderek: "Bu bahçemi sadaka olarak veriyorum, Allah yolunda kullanın" dedi. Hz. Osman bu bahçeyi elli bin dirheme sattı.

Seleften biri şöyle der: Şu dört şey namazı ifsat eder:

1. Namazda bakılması gerekmeyen yerlere bakmak,
2. Yüzü sıvazlayıp durmak,
3. Secde yerindeki taşları temizlemekle uğraşmak,
4. İnsanların önünden geçebileceği yerde namaza durmak.

Nebiler nebisi ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) der ki: "Allah Azze ve Celle namaz kılanın namazını, o kişi namazda gereksiz şeylerle meşgul olmadıkça kabul eder."

Ebû Bekir Sıddîk ^(Radiyallâhu Anh) namazda öylesine huşû içinde dururdu ki kıyâmı bir direk gibi dimdikti.

Sahabeden bazıları da rükûa eğildiklerinde öylesine hareketsiz dururlardı ki kuşlar onları cansız sanıp üzerine konardı.

Bütün bunlar dünyada ileri gelen şahsiyetlere tabii olarak yapılan hürmetlerdir. Peki padişahların padişahı olanın huzurunda insanın nasıl bir hürmet içinde olması gerekir?

Tevrat'ta şöyle yazılıdır:

"Ey İnsanoğlu! Huzurunda namaz kılarken ağlamaktan çekinme! Çünkü ben sana kalbinden daha yakınım ve benim nurum gaybı görür."

Rivayet edildiğinde göre bir defasında Hz. Ömer minberde hutbe verirken şöyle demiştir:

"İnsan sakallarını Müslüman olarak ağartır da Allah için kamil manada bir namaz kılmamış olabilir" bunun nasıl olabildiğini sor-

duklarında: “Namazını huşû ve tevazu içinde, kalbini Allah’a yönelterek kılmamıştır.”

Ebû Aliye’ye, ^(Rahmetullâhi Aleyh) “Onlar namazlarında gaflet içindedirler” *(Mâûn Sûresi, 107/5.)* Âyet-i Kerime’si sorulduğunda şöyle dedi: “Bu kişiler, namazlarında gaflet içinde olup namazdan ayrılmalarına iki rekat mı, tek rekat mı kaldığını şaşırان kimselerdir.”

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) de: “Bu kişiler namazın vaktinden gafil olup, namaz vaktini kaçıranlardır” der.

Peygamber Efendimiz de ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir Hadis-ii Kudsi’de Allah Teâlâ’nın şöyle dediğini bildirir:

لَا يَنْجُو مِنِّي عَبْدِي إِلَّا بِأَدَاءِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ

“Kulum benim azabımdan ancak üzerine farz kıldığım namazları eda ederek kurtulabilir.” *(Muğni, 464.)*

20. BÖLÜM

GIYBET VE KOĞUCULUK

Şunu iyice bilesin ki, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Sübhanehü kitabı Kur'an'ı Kerim'de gıybeti açıkça kötölemiş ve şu sözlerle gıybet edeni ölü eti yiyene benzetmiştir:

وَلَا يَغْتَبُ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ
أَخِيهِ مِثْلًا فَكَرِهْتُمُوهُ

“Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz.” (Hucurât Sûresi, 49/12.)

Peygamber Efendimiz de ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعَرَضُهُ

“Her bir Müslümanın Müslümana kanı, malı ve ırzı haramdır!” (Müslim, 32.)

Diğer bir hadiste şöyle buyurur:

“Gıybetten kaçının! Gıybet zinadan daha tehlikelidir. Çünkü sizden biriniz zina edip tevbe etse Allah da tevbesini kabul eder. Fakat gıybet eden kişi, gıybetini yaptığı kişi onu affetmedikçe mağfiret olunmaz.”

Alimler gıybet eden kişiyi, mancınık kurup sağa sola taş atana benzetirler; o da sevaplarını sağa sola atmış olur.

Fahri Kainat Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

وَمَنْ رَمَى مُسْلِمًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ بِهِ حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرٍ

جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ

“Müslüman kardeşinin kötülüğünü düşünerek gıybetini yapan kişiye kıyamet günü Allah cehennem üzerinde sözlerinden dönünceye kadar bekletir.” (Ebû Dâvûd, 4885.)

Başka bir hadisinde şöyle buyurur:

ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ

“Gıybet, kardeşinin arkasından hoşuna gitmeyecek şekilde ondan bahsetmendir.” (Müslim, 70.)

Burada bahsedilen şeyin kardeşinin bedenindeki, nesebindeki, işindeki, sözündeki, dinindeki, dünyasındaki hatta elbisesindeki veya bineğindeki bir kusur olması fark etmez, hepsi gıybettir.

Alimlerden bazıları, “Falancanın elbisesi uzun veya kısa” sözünün bile gıybet olacağını söylerken, kişinin hoşuna gitmeyeceği şeyleri arkasından konuşmak gıybetin hangi derecesine girer bir düşün!

Rivayete göre kısa boylu bir kadın bazı sorular sormak için Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) yanına gelmişti. Çıkıp gittiğinde Hz. Âişe (Radıyallahü Anha): “Boyu ne kadar kısaymış!” dedi. Bunun üzerine Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem):

اِغْتَبْتِهَا يَا عَائِشَةَ

“Şu anda gıybet yaptın, ey Âişe” diyerek onu uyardı. (Muvatta, 25049.)

Başka bir hadiste Nebiler Nebisi şöyle buyurur:

مَنْ كَانَ ذَا وَجْهَيْنِ فِي الدُّنْيَا كَانَ لَهُ لِسَانَانِ مِنْ نَارِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

“Kıyamet günü insanların en şerlileri dünyada ikiyüzlü olanlardır; kıyamet günü onların ateşten iki dili vardır.” (İbn Hibban, 5756.)

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَامٌ

“Söz taşıyan cennete giremez!” (Müslim, 169.) buyurmuştur.

Konuşan ve konuşmayan tüm canlıların dili olduğu halde balığın dilinin olmamasının hikmeti nedir? Bu soruya şöyle cevap verilmiştir:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Adem'i yarattığında meleklerle ona secde etmelerini emretti. İblis dışında hepsi secde ettiler. Yüce Mevla, İblis'e lanet edip, onu cenneten kovunca İblis yeryüzüne indi ve deniz kenarına geldi. Karşılaştığı ilk şey bir balık oldu. Balığa, Adem'in yaratıldığını, Adem'in kara ve deniz canlılarını avlayacağını söyledi. Balık hemen bu haberi tüm deniz canlılarına yaydı. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onun dilsiz hale dönüştürdü.

Amr bin Dinar (Radıyallâhu Anh) şöyle anlatır:

Medineli bir adamın şehrin kenar mahallesinde yaşayan hasta bir kızkardeşi vardı. Sürekli ziyaretine giderdi. Derken kadın öldü. Adam kızkardeşini kefenleyip kabre koydu. Evine dönerken cüzdanın yanında olmadığını fark etti. Hemen bir arkadaşını çağırarak mezarı açtılar ve cüzdanı buldular. Bu esnada adam arkadaşına: “Biraz uzaklaş da, kızkardeşimin ne durumda olduğuna bir bakayım” dedi. Mezarın bir köşesini kaldırıp baktığında kabrin ateşler içinde olduğunu gördü. Deşhete kapılan adam hemen annesine gelerek kızkardeşinin ne gibi şeyler yaptığını sordu. Annesi: “Kardeşin, komşuların kapısına kulağını dayayıp ne konuştuklarını dinler sonra onları başkalarına taşırdı” diye cevap verdi. Adam kızkardeşinin çektiği kabir azabına bu amelinin sebep olduğunu anlamıştı.

Bu sebeple kabir azabından kurtulmak isteyen kimse gıybet ve koğuculuktan kesinlikle kaçınmalıdır.

Ebû'l-Leys es-Semerkindî (Rahmetullâhi Aleyhi) hacc etmek için yola çıktığında cebine iki dirhem koymuş ve “Mekke'ye gelip giderken birinin

gyibetini yaparsam bu paraları infak edeceğim” diye yemin etmişti. Mekke’ye gidip geldi, paralar cebinde duruyordu. Bunu bilen dostları durumu sorduklarında şöyle dedi: “(Allah muhafaza) Yüz kere zina etmem bir kere gyibet etmemden daha hayırlıdır.”

Ebû Hafs el-Kebîr ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki: “Bir insanın dedikodusunu yapacağıma (Allah muhafaza) bir Ramazan ayı oruç tutmam daha iyi!” Sonra şöyle devam etmiştir: “Bir fıkıh aliminin gyibetini yapan kişi kıyamet günü yüzünde 'Bu Allah'ın rahmetinden uzaktır' yazılı halde getirilir.”

Fahri Kainat Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) de şöyle buyurur:

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِى عَلَى قَوْمٍ يَخْمُسُونَ وُجُوهُهُمْ
بِأَظْفِيرِهِمْ فَقُلْتُ يَا جِبْرِيلُ مَنْ هَؤُلَاءِ قَالَ
هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَغْتَابُونَ النَّاسَ

“Miraç gecesi tırnaklarıyla yüzlerini deşen bir gurup gördüm. Sordum: “Ey Cibril, kim bunlar?” dedi ki: “Bunlar insanların gyibetini yapanlardır!” *[Camiul-Ehadis, 21102.]*

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki: “Gyibetin, insanın dinini bitirmesi bir böceğin cesedi yiyip bitirmesinden daha hızlıdır.”

Ebû Hüreyre ^(Radiyallâhu Anh) şöyle demiştir: “Kardeşiniz gözündeki çapağı görürsünüz ama kendi gözünüzdeki pislği görmezsiniz!”

Rivayete göre Selman-ı Farisi ^(Radiyallâhu Anh) Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer’le birlikte sefere çıkmışlardı. Bir yerde konakladılar. Hz. Selman onların aşçısıydı fakat yemek için bir şeyler hazırlayamamıştı. Bunun üzerine yiyecek bir şey bulması için onu Hz. Peygambere gönderdiler. Oradan da bir şey bulamadan geri dönünce Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer aralarında: “Selman falanca kuyuya gitse, suyunu kurutur” diye konuştular. Bunun üzerine şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُّجِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ
 أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ

“Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz.” (Hucurât Sûresi, 49/12.)

Ebû Hüreyre'den (Radiyallâhu Anh) nakledilen bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor: Dünyada kardeşinin etini yiyen kişiye kıyamet günü kardeşinin eti sunulur ve şöyle denir: “Bunu diriyken yemiştin, şimdi ölüsünü ye!” o da yer. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sonra “Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?” Âyet-i Kerime'sini okudu.

Cabir bin Abdullah el-Ensârî (Radiyallâhu Anh) şöyle der: Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) zamanında gıybetin kokusu hemen hissedilirdi. Şu zamanda ise gıybet çoğaldığı ve insanların burunları onun kokusuyla dolduğu için kokusu hissedilmez oldu. Bu, tabakhaneye girip de ağır kokudan dolayı orada duramayan kimseye benzer. Hâlbuki tabakhanede çalışanlar ağır kokudan rahatsız olmadan orada yiyip içebilirler. Çünkü onlar bu kokuyu sürekli aldıkları için, burunları bu kokuyu ayırt edemez. Günümüzde gıybetin durumu da böyledir.

Ka'b (Raḥmetullâhi Aleyh) der ki: “Bazı kitaplarda okuduğuma göre ettiği gıybetten tevbe eden kimse cennete en son giren, sürekli gıybet eden ise cehenneme ilk giren kişi olacaktır.”

Yüceler Yücesi şöyle buyurmaktadır:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ

“Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi âdet edinen herkesin vay haline!” (Hümeze Sûresi, 104/1.) Yani, hem arkadan hem de yüzüne karşı seni ayıplayan kişiye şiddetli bir azap vardır.

Bu Âyet-i Kerime, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ve Mü'minlerin yüzüne karşı alay eden Velid bin Muğire hakkında nazil olmuştur. Fakat âyetin sebebi özel olsa bile ifade ettiği tehdit herkesi ilgilendirmektedir.

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Gıybetten kaçının! Gıybet zinadan daha tehlikelidir. Çünkü sizden biriniz zina edip tevbe etse Allah da tevbesini kabul eder. Fakat gıybet eden kişi, gıybetini yaptığı kişi onu affetmedikçe mağfiret olunmaz.”

Bu durumda gıybet eden kişinin, Allah'ın hakkı üzerinden kalkması için hemen pişmanlık duyup tevbe etmesi ve kul hakkından kurtulması için de gıybetini yaptığı kişiye gidip helallik istemesi gerekir.

Nebiler Nebisi şöyle buyurmaktadır:

“Kim Müslüman kardeşinin gıybetini yaparsa kıyamet günü Allah onun yüzünü kıçına çevirir!”

Gıybet eden kişinin, o meclisten kalkmadan ve yaptığı gıybet sahibine ulaşmadan hemen Allah'a tevbe etmesi gerekir. Çünkü gıybet sahibine ulaşmadan yapılan tevbe makbuldür. Fakat gıybet sahibine ulaştıktan sonra yapılan tevbe, gıybeti yapılan kişiden helallik alınmadıkça makbul olmaz.

Terk edilen namaz, zekat, oruç ve haccdan ise tevbe etmekle sorumluluk kalkmaz; kaçırılan bu ibadetlerin kaza edilmesi gerekir Allah en iyisini bilendir.

21. BÖLÜM

ZEKAT

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٢٤﴾

“Onlar ki, zekâtı verirler.” (Mü’minûn Sûresi, 23/4.)

Ebü Hüreyre’den rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ كُلَّمَا رُدَّتْ أُعِيدَتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيُرَى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى جَنَّةٍ وَإِمَّا إِلَى نَارٍ ﴿٢٤﴾

“Altın ve gümüşü olup da zekatlarını vermeyenler için bu altın ve gümüşler levhalar haline getirilip cehenneme ateşinde kızdırılarak o kişilerin yüzleri ve sırtları dağlanır. Levhalar soğudukça tekrar kızdırılıp elli bin seneye denk gelen gün süresince bu tekrarlanır. İnsanlar arasından cennet ve cehenneme gideceklerin hükmü verinceye kadar bu devam eder.” (Müslim, 24.)

Allah Teâlâ (Celâlehu) şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﴿٢٥﴾

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٦٠﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ
فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ
لَأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٦١﴾

“...Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, işte onlara elem verici bir azabı müjdele! (Bu paralar) Cehennem ateşinde kızdırılıp bunlarla onların alınları, yanları ve sırtları dağlanacağı gün (onlara denilir ki): İşte bu kendiniz için biriktirdiğiniz servettir. Artık yığmakta olduğunuz şeylerin (azabını) tadın!” (Tebve Sûresi, 9/34-35)

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

Kıyamet günü fakirlerin: “Bize vermekle mükellef oldukları hakkımızı vermeyerek bize zulmettiler” diyecekleri o zenginlerin vay haline! Allah Teâlâ (Celâlehu) da onlara şöyle hitap edecek: “Sizi kendime yaklaştıracam, onları da kendimden uzaklaştıracam!” Hz. Peygamber peşinden şu Âyet-i Kerime’yi okudu:

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٦٢﴾ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٦٣﴾

“O kişiler, mallarında, isteyene ve (isteyemediği için) mahrum kalmışa belli bir hak tanır.” (Meâric Sûresi, 70/24-25.)

Rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) Miraç gecesi, otlamaya götürülen hayvanlar gibi, zakkum, dikenli ot yemeye ve kızgın taşa götürülen, önü arkası yamalı insanlar gördü. Cebrail’e: “Kim bunlar ey Cibril?” diye sorunca Cebrail (Aleyhis Selâm): “Bunlar mallarının zekatını vermeyenlerdir. Allah onlara zulmetmiyor, çünkü Allah kullarına kesinlikle zulmetmez” dedi.

Tabiinden bir gurup Ebû Süfyan’ı (Radıyallâhu Anih) ziyarete gider. Yanına girip oturduklarında Ebû Süfyan: “Hadi, kalkalım, kardeşi ölen bir

komşumuz var, ona taziyeye gidelim” der. İçlerinden Muhammed bin Yusuf Feryabi ^(Rahmetullâhi Aleyh) devamında şöyle anlatır: Birlikte kalkıp adamın evine gittik, evine girdiğimizde üzüntüden ağlıyordu. Ona teselli verip taziyede bulunduk fakat bizim tesellilerimize aldırış etmiyordu. “Ölüm kaçınılmaz bir gerçektir, bu kadar ağlama” deyince bize “Biliyorum ama ben buna değil, kardeşimin sabah-akşam gördüğü azaptan dolayı ağlıyorum” dedi.

Biz, “Allah sana gaybı mı bildirdi?” diye sorunca, Hayır, onu kabre koyup insanlar ayrıldığında kabrinin kenarına oturdum. O esnada kabirden bir ses: “Eyvah, beni tek başıma bıraktıklar. Namaz kılıp oruç tuttuğum halde burada azap çekiyorum” diye feryat etmeye başladı. Beni ağlatan bu sestir. Ben de ne olduğunu anlamak için kabri açtım, bir de ne göreyim, kabir ateşle dolmuş! Kardeşimin boynunda ateşten halka vardı. İçimde kardeşime karşı bir merhamet duygusu hissettim ve boynundaki ateş halkasını çıkarmak için elimi uzattım. Fakat elim ve parmaklarım yaniverdi. Bize elini gösterdiğinde gerçekten de eli yanmış, kapkara olmuştu. Adam anlatmaya devam etti: “Topraklarla yeniden mezarı örttüm. Ben nasıl bu duruma üzülüp ağlamayayım?!”

“Kardeşin hayattayken ne yapardı?” diye sorduk. “Malının zekatını vermezdi!” diye cevap verdi. Biz de, “Bu gördüğün Allah Teâlâ’nın şu Âyet-i Kerime’sinde bize bildirdiği durumdur dedik:

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا
بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Allah’ın, kereminden kendilerine verdiklerini (infakta) cimrilik

gösterenler, sanmasınlar ki o, kendileri için hayırlıdır; tersine bu onlar için pek fenadır. Cimrilik ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." (Âl-i İmrân Sûresi, 180/3.) Kardeşine daha kıyamet günü gelmeden önce azap verildiğini söyledik ve yanından çıktık. Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sahâbîlerinden Ebû Zerr'in (Radiyallâhu Anh) yanına uğradık. Konuşurken o adamın durumunu anlatarak şunu sorduk: "Yahudi ve Hıristiyanlar öldüklerinde bu durumu neden onlarda görmüyoruz?" bize şöyle cevap verdi:

"Allah bu olayları Müslümanlara, ibret alsınlar diye gösteriyor."

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurmuştur:

فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ

"Artık kim hakkı görürse faydası kendisine, kim de kör olursa zararı kendinedir. Ben üzerinize bekçi değilim." (En'âm Sûresi, 6/104.)

Hadislerde bize anlatıldığına göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

"Zekatı vermeyenler Allah katında Yahudi ve Hıristiyanlar gibidir. Öşür vermeyenler ise Allah katında Mecûsiler mertebesinde. Zekat ve öşür vermeyenler ise Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) ve meleklerin ağzıyla lanetlenirler, şهادetleri de kabul edilmez."

Yine şöyle buyurmuştur:

"Zekat ve öşür verenlere müjdeler olsun! Kabirde ve kıyamet gününde azap çekmeyecek bu kişilere müjdeler olsun!"

Malının zekatını verenlerden Allah kabir azabını kaldırır, etini cehenneme haram kılar, sorgusuz sualsiz cenneti ona vâcip kılar, kıyamet günü susuzluk nedir bilmez.

22. BÖLÜM

ZİNA

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Sübhanehü şöyle buyuruyor:

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ

“Ve onlar ki, iffetlerini korurlar.” *(Mü’minûn Sûresi, 23/5.)* Yani iffetlerini çirkin ve kendilerine helal olmayan her türlü şeyden korurlar. Nitekim başka bir Âyet-i Kerime’sinde Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطْنٌ

“...Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ...” *(En’âm Sûresi, 6/151.)* Yani büyük olanından –ki bu zinadır– ve küçük olanından –ki bunlar da bakmak, dokunmak ve öpmektir– kaçının. Peygamber Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyurmuştur:

الْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ وَالرِّجْلَانِ تَزْنِيَانِ

“Gözler de zina eder, eller de zina eder, ayaklar da zina eder!”
(Ahmed bin Hanbel, 10911.)

Yüceler Yücesi de Âyet-i Kerime’sinde şöyle buyurur:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ
ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

“(Resûlüm!) Mü’min erkeklere, gözlerini (harama) dikmemeleri-

ni, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır.” (Nûr Sûresi, 24/30.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) erkek ve kadınlara haramdan gözlerini çekmelerini ve iffetlerini haramdan korumalarını emretmiştir. Ayrıca bir çok Âyet-i Kerime’de zinanın haram olduğu açıkça ifade edilmiştir. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

“Bunları yapan, günahı (cezasını) bulur!” (Furkân Sûresi, 25/68.) Yani cehennemde ateş bulur! Bu ifadenin cehennemdeki bir vadinin adı olduğu da söylenmiştir. Bir başka görüşe göre, cehennemde bir kuyunun adıdır; bu kuyunun ağzı açıldığında etrafa dağılan pis kokunun dehşetinden cehemmliler çılgın atar!

Sahabe’den bazıları şöyle der: “Zinadan sakının! Çünkü o, üçü dünyada üçü de ahirette olmak üzere insanı altı şeye düşürür. Dünyada geçim sıkıntısı verir, ömrü kısaltır ve yüzü karartır. Ahirette Allah’ın gazabına, sıkı sorguya ve cehenneme girmeye sebep olur.”

Rivayet edildiğine göre Hz. Musa (Aleyhis Salâm) demiştir ki: “Ya Rabbi, zina edenin cezası nedir?” Mevla Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle cevap vermiştir: “Ona ateşten öyle bir zırh giydirim ki, onu büyük bir dağın üstüne bıraksan dağı kül eder!”

164

Zinakar bir kadının Şeytan’a zinakar bin erkekten daha sevimli geldiği rivayet edilmiştir. Mesabih isimli eserde Peygamber Efendimiz’in şöyle dediği rivayet edilir:

إِذَا زَنَى الْعَبْدُ خَرَجَ مِنْهُ الْإِيمَانُ فَكَانَ فَوْقَ رَأْسِهِ كَالظُّلَّةِ

فَإِذَا خَرَجَ مِنْ ذَلِكَ الْعَمَلِ عَادَ إِلَيْهِ الْإِيمَانُ

“Kul zina yaptığında imanı çıkıp bir gölge gibi başının üstünde durur. Bu ameli bıraktığında imanı tekrar kendine geri döner.” (Ebû Dâvûd, 4690.)

El-İknâ isimli kitapta Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediği rivayet edilir:

“Bir adamın helali olmayan bir kadının rahmine bırakacağı nutfeden daha büyük bir günah Allah katında yoktur.”

Livata (erkek erkeğe cinsi münasebet) zinadan daha ağır bir günahdır. Nitekim Enes bin Mâlik yoluya Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediği rivayet edilir:

“Beş yüz yıllık mesafeden bile duyulabilen cennet kokusunu livata yapanlar duyamaz!”

Kadı İmam (Rahmetullâhi Aleyhi) şöyle der: Bazı alimlerden işittiğime göre, her kadının yanında bir şeytan, her delikanlının yanında ise on sekiz şeytan bulunur.

Yine anlatıldığına göre, bir oğlanı şehvetle öpeni Allah cehennemde beş yüz sene azap eder. Bir kadını şehvetle öpen yetmiş bakire ile zina etmiş gibidir. Bakire bir kızla zina eden yetmiş bin dul ile zina etmiş sayılır.

Ravnakut-Tefsir'de geçtiğine göre Kelbî (Rahmetullâhi Aleyhi) şöyle der: Lût kavminin ameli olan livatayı ilk yapan İblis'tir. Parlak bir oğlan suretine girip onları kendini onlara sunmuştur. Onlar da ilişkiye girdiler. Böylelikle onların adeti haline geldi ve yabancılara da bu işi yapmaya başladılar. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celâlehu) da onlara Hz. Lût'u (Aleyhis Selâm) gönderdi. Hz. Lût, onları bu çirkin amelden sakındırarak Allah'a ibadet etmelerini tavsiye etti. Bu günahta ısrar ederlerse Allah'ın azabının çetin olacağını anlattı. Fakat onlar, “Eğer doğru söylüyorsan Allah'ın azabını getir!” (Ankebut Sûresi, 9/29.) karşılığını verdiler. Çaresiz kalan Hz. Lût, Rabbine yalvararak ona yardım etmesini istedi: “Ey Rabbim, fesat çıkartan şu kavme karşı bana yardım et!”

(*Ankebut Sûresi, 9/30.*) Bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) semaya Lût kavmine taş yağdırmasını emretti; her taşın üzerinde kime isabet edeceği isim isim yazılıydı. İşte bu olay şu Âyet-i Kerime'nin bahsettiği olaydır:

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ ﴿٦٧﴾ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ
مِنَ الظَّالِمِينَ بَعِيدٍ ﴿٦٨﴾

“Emrimiz gelince, oranın altını üstüne getirdik ve üzerlerine (balçuktan) pişirilip istif edilmiş taşlar yağdırdık. (O taşlar:) Rabbin katında işaretlenerek (yağdırılmıştır). Onlar zalimlerden uzak değildir.” (*Hûd Sûresi, 11/82-83.*)

Lût kavminden inkârcı bir tüccar kavmi helak edildiği esnada ticaret için Mekke'de bulunuyordu. Ona isabet edecek olan taş, Harem'e girecekken Melekler o taş: “Geldiğin yerde kal, o adam şu an Allah'ın koruması altında” dediler. Taş Harem sınırları dışında sema ile yer arasında kırk gün bekledi. Nihayet adamın işi bittiğinde Mekke'den çıkınca taş ona isabet ederek adamı helak etti.

Hz. Lût ^(Aleyhis Selâm) kavmi helak edildiği esnada, ona tabi olanları ve karısını yanına alarak şehri terk ederken, yanındakilere arkaya bakmalarını yasakladı. Fakat karısı bu yasağı takmadı; şehrin helak olma seslerini işittiğinde arkasına dönüp “Tüh, yazık oldu şehrimize!” diye feryat etmeye başladı. Bunun üzerine kafasına bir taş isabet ederek canını aldı.

Mücahid ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: O günün sabahı Cebrail ^(Aleyhis Selâm) bu facirlerin beldesine geldi, kanadını altına sokarak şehrin yeryüzüyle irtibatını kesti. Şehri kanadıyla gökyüzüne öylesine kaldırdı ki, göktekiler şehrin horozlarının ötüşünü ve köpeklerinin havlamasını duyuyor-

lardı. Sonra şehri ters çevirerek bıraktı; yere ilk düşen evlerin çatıları oldu, peşinden tüm şehir yerle bir oldu.

Onların başına gelen hiçbir kavmin başına gelmemiştir. Allah onların önce gözlerini kör etti, sonra da evlerini ters yüz etti. Burada en büyükleri Sodom olmak üzere toplam beş şehir bulunmaktaydı. Tevbe Sûresi'nde anlatılan, afete uğramış karyeler bu şehirlerdir. Söylendiğine göre bu olay gerçekleştiğinde şehrin nüfusu dört milyon civarındaydı.

23. BÖLÜM

SILA-İ RAHİM VE ANNE-
BABA HAKKI

Allah Teâlâ (Celle Celâlihu) şöyle buyurmuştur:

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

“Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.” (Nisa Sûresi, 4/1.) Yani akrabalık bağlarını kesmekten sakınılması gerektiği ifade edilmektedir.

Bir başka Âyet-i Kerime’de şöyle buyurur:

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا
أَرْحَامَكُمْ ﴿۱﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى
أَبْصَارَهُمْ

“Geri dönerseniz, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalık bağlarını kesmeye dönmüş olmaz mısınız? İşte bunlar, Allah’ın kendilerini lânetlediği, sağır kıldığı ve gözlerini kör ettiği kimselerdir.” (Muhammed Sûresi, 47/22-23.)

Yüceler Yücesi bir başka yerde şöyle buyuruyor:

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ

مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ
لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

“Allah’a verdikleri sözü kuvvetle pekiştirdikten sonra bozanlar, Allah’ın riayet edilmesini emrettiği şeyleri (akrabalık bağlarını) terk edenler ve yeryüzünde fesat çıkarırlar; işte lânet onlar içindir. Ve kötü yurt (cehennem) onlarıdır.” (Ra’d Sûresi, 13/25.)

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْخَلْقَ حَتَّىٰ إِذَا فَرَغَ مِنْ خَلْقِهِ قَالَتْ الرَّحِمُ هَذَا
مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ نَعَمْ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ
وَصَلَّكَ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكَ قَالَتْ بَلَىٰ يَا رَبِّ قَالَ فَهُوَ لَكَ قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاقْرَأُوا إِنْ شِئْتُمْ فَهَلْ عَسَيْتُمْ
إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقْطِعُوا أَرْحَامَكُمْ

Ebû Hüreyre’nin (Radiyallahü Anh) rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmaktadır: “Allah mahlûkâtı yarattıktan sonra rahim ayağa kalkıp (Allah’a yönelerek) şöyle der: Bu makam, sila-i rahmi kesenlerden sana sığınanın makamıdır. Allah Teâlâ: 'Evet, istemez misin sila-i rahmi yapanlara ihsan edeyim, sila-i rahmi kesenlere de ihsanımı keseyim. Rahim, evet yâ Rabbî öyle yap, dedi. Allah Teâlâ, senin bu dileğin yerine getirilecek buyurdu' Resûlullah (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) bundan sonra (Ashaba yönelerek): İsterseniz şu âyeti okuyunuz: “Geri dönerseniz, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalık bağlarını kesmeye dönmüş olmaz mısınız? İşte bunlar, Allah’ın kendilerini lânetlediği, sağır kıldığı ve gözlerini kör ettiği kimselerdir” buyurdu. (Muhammed Sûresi, 47/22-23.) (Buhârî, 5987; Müslim, 2554.)

Bu hadisi aynı zamanda Tirmizî de rivayet etmiş ve bu hadisin

“Hasen-Sahih” derecesinde (güvenilir bir hadis) olduğunu söylemiş; İbn Mâce ve Hakim de isnadının sahih olduğunu söyleyerek rivayet etmişlerdir.

Ebû Bekre'den ^(Radiyallâhu Anh) rivayet edildiğine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

مَا مِنْ ذَنْبٍ أَجْدَرُ أَنْ يُعَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى لِصَاحِبِهِ الْعُقُوبَةَ
فِي الدُّنْيَا مَعَ مَا يَدَّخِرُ لَهُ فِي الأُخْرَةِ مِثْلُ البَغْيِ
وَقَطِيعَةِ الرَّحِمِ

“Dünyada cezası acil olarak verilmeye; azgınlık ve akrabalık bağlarını koparmak suçlarından daha layık bir suç yoktur. Bununla birlikte bu suçların ahirette de ayrıca cezası vardır!” (Tirmizî, 2511.)

Buhârî ve Müslim'in ittifakla rivayet ettiği bir hadiste Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ

“Akrabalık bağlarını kesen cennete giremez!” (Buhârî, 5984; Müslim, 2556.)

Ahmet bin Hanbel, ravileri güvenilir olan bir senetle şu Hadis-i Şerif'i nakleder:

170

إِنَّ أَعْمَالَ بَنِي آدَمَ تُعْرَضُ كُلُّ خَمِيسٍ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ
فَلَا يُقْبَلُ عَمَلٌ قَاطِعٌ رَحِمٍ

“Ademoğlunun amelleri her Perşembe günü, Cuma gecesi Allah'a arz olunur; akrabalık bağlarını kopartanların ameli kabul görmez.”

(Ahmet bin Hanbel, 10272.)

İbn Hibban ve diğer bazı hadis kaynaklarında şöyle rivayet edilir:

ثَلَاثَةٌ لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَقَاطِعُ الرَّحِمِ وَمُصَدِّقٌ بِالسِّحْرِ

“Şu üç kısım insan cennete giremez: Devamlı içki içen, akrabalık bağlarını kopartan, büyücülere inanan.” (İbn Hibban, 5346.)

Beyhaki, İbn Ebîd-Dünya ve Ahmet bin Hanbel’in muhtasar olarak rivayet ettiği bir hadiste Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Bu ümmetten bir kavim gelecek, bir gece yiyip içerek oynayarak herkes gibi geceleyecekler, sabah olduğunda maymun ve domuza dönüşecekler. Bu kişiler yerin dibine batırılacak ve üzerlerine taş yağdırılacaktır. Sabah olduğunda insanlar falanoğulları yerin dibine battı, filanoğullarının da evi yerin dibine battı diyecekler. Lût kavminin bazı karyelerine nasıl taş yağdıysa onların üzerine de taş yağacaktır. Ad kavminin bazı şehirlerini helak eden kasırga gibi üzerlerine kasırgalar esecektir. Bu afetlerin sebebi içki içmeleri, erkeklerin ipek giymeleri, oyuncu ve şarkıcı kadınlarla düşüp kalkmaları, faiz yemeleri ve akrabalık bağlarını koparmalarıdır” Hadisi rivayet eden Hz. Cafer (Radiyallahü Anh) der ki, “Onları helak eden bir sebep daha vardı, onu unuttum.” (El-Hakim, Müstedrek, 4/515.)

Hz. Cabir’den rivayetle Fahri Kainat Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur: Biz birarada iken Allah Resûlü yanımıza gelerek şöyle dedi:

“Ey Müslümanlar! Allah’tan korkun, akrabalarınızı ziyaret edin. Çünkü sıla-i rahim gibi sevabı hızlıca verilen başka bir amel yoktur. Azgınlıktan da sakının; çünkü azgınlık gibi cezası hemen verilen başka bir günah yoktur. Ana-babaya karşı gelmekten sakının; çünkü cennetin kokusu bin yıllık mesafeden hissedilmesine rağmen ana-babasına karşı gelen ve sıla-i rahimi kesenler, yaşlıyken zina edenler, kibir için uzun elbise giyenler Allah’a yemin olsun, cennetin o kokusunu hissedemezler. Çünkü kibir sadece alemlerin Rabbi Allah’a ait bir sıfattır.” (Mecmeau’z-Zevaid, 5/125.)

İsbehanî'de geçen bir rivayette şöyle anlatılır:

Birlikte otururken Allah Resûlü şöyle dedi: "Akrabasıyla bağını kesen bizimle oturmasın" Aramızdan bir genç kalkarak teyzesine gitti. Aralarında geçen bir olaydan dolayı özür diledi, teyzesi de özrünü kabul etti. Genç sonra aramıza dönerek oturdu. Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle buyurdu:

إِنَّ الرَّحْمَةَ لَا تَنْزِلُ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعُ الرَّحِمِ

"Akrabalık bağlarını kopartan birinin bulunduğu topluma Allah'ın rahmeti inmez!" (Edebul-Müfred, 63.)

Taberânî de benzer bir hadisi şöyle nakletmiştir:

إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَنْزِلُ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعُ الرَّحِمِ

"Akrabalık bağlarını kopartan birinin bulunduğu topluma melekler inmez!"

Yine Taberânî sahih bir senetle A'meş'ten şu Hadis-i Şerif'i rivayet eder:

İbn Mes'ûd (Radıyalâhu Anh) sabah namazını kıldıktan sonra cemaatle birlikte otururken şöyle dedi:

"Aranızda akrabalık bağını kopartan varsa kalkıp gitsin; çünkü biz Allah'a dua edeceğiz, sema kapıları ise akrabalarıyla ilişkisini kesen kişiyi kapalıdır."

Buhârî ve Müslim'in ittifakla rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te şöyle buyrulur:

الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللهُ
وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللهُ

“Sıla-i rahim arşa asılı halde şöyle der: Kim beni gözetirse Allah da onu gözetir; kim benimle ilişkisini keserse Allah da onunla ilişkisini keser.” (Buhârî, 5988; Müslim, 2555.)

Abdurrahman bin Avf'tan (^{Radıyallahü Anh}) rivayet edildiğine göre Fahri Kainat Efendimiz (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurur: Allah Teâlâ (^{Celle Celâlehu}) şöyle buyurmuştur:

أَنَا اللَّهُ وَأَنَا الرَّحْمَنُ خَلَقْتُ الرَّحِمَ وَاشْتَقَقْتُ لَهَا مِنْ اسْمِي
فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَهَا بَتَّئْتُهُ

“Ben Allah'ım, ben Rahman'ım! Sıla-i rahimi ben yarattım ve onu kendi ismimden (Rahmân) türettim. Kim onu gözetirse ben de onu gözetirim; kim onunla ilişkisini keserse ben de onunla ilişkiyi keserim.” (Tirmizî, 1907.)

Ahmed bin Hanbel, sahih bir isnadla şu Hadis-i Şerif'i rivayet etmektedir:

وَإِنَّ الرَّحِمَ شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَقَالَ اللَّهُ مَنْ وَصَلَكَ
وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَكَ قَطَعْتُهُ

“Sıla-i rahim Rahmân'ın adından türetilmiştir. Allah Teâlâ (^{Celle Celâlehu}) şöyle der: Kim seni gözetirse ben de onu gözetirim; kim seninle ilişkilerini kopartırsa onunla ilişkiyi kopartırım.” (Buhârî, 5988.)

Yine Ahmed bin Hanbel, sahih bir isnadla şu Hadis-i Şerif'i rivayet etmektedir:

إِنَّ الرَّحِمَ شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ تَقُولُ يَا رَبِّ إِنِّي قُطِعْتُ يَا رَبِّ
إِنِّي أُسِيءُ إِلَىٰ يَا رَبِّ إِنِّي ظَلِمْتُ يَا رَبِّ يَا رَبِّ قَالَ فَيَجِيبُهَا

أَمَّا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلِكَ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكَ

Sıla-i rahim Rahmân'ın adından türetilmiştir. Şöyle der: “Ya Rabbi, beni çiğnediler! Ya Rabbi, bana kötülük yaptılar! Ya Rabbi, bana zulmettiler!” Allah Teâlâ da ^(Celle Celâlehu): “Seni gözeteni gözetmeme, seni mahrum bırakanı mahrum bırakmama razı değil misin?” der. (Ahmed bin Hanbel, 8975.)

Bezzâr, “hasen” isnadı derecesinde bir Hadis-i Şerif’te Peygamberimizin şöyle buyurduğunu aktarır:

“Sıla-i rahim arşa asılı bir halkadır. Güzel bir lisan ile şunları söyler: Allah’ım beni gözeteni sen de gözet! Beni mahrum bırakanı sen de mahrum bırak! Allah Tebareke ve Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da şöyle cevap verir: Ben Rahman ve Rahim’im! Sıla-i rahimi kendi ismimden (Rahmân) türettim; kim onu gözetirse ben de onu gözetirim; kim onunla ilişkisini kopartırsa ben de onunla ilişkiyi kopartırım!”

Yine Bezzâr şu Hadis-i Şerif’i nakletmiştir:

Üç şey arşa asılıdır.

1. Sıla-i rahim: “Allah’ım ben seninleyim; seninle ilişkiyi kesinlikle koparmam” der.
2. Emanet: “Allah’ım ben seninleyim; sana asla ihanet etmem” der.
3. Nimet: “Allah’ım ben seninleyim; sana asla nankörlük etmem” der.

174

Yine Bezzâr ve Beyhakî’nin rivayetine göre Peygamber Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Mühür arşa asılıdır. Sıla-i rahim şikayette bulunduğu ve kul günah işlemeye cüret gösterdiğinde Allah mührü göndererek o kulun kalbini mühürler, bundan sonra yaptığı hiçbir kötülüğün farkına bile varmaz.”

Buhârî ve Müslim’in ittifakla rivayet ettiği bir hadiste Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ
كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحْمَهُ وَمَنْ كَانَ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

“Allah’a ve ahiret gününe inanan misafirine ikramda bulunsun. Allah’a ve ahiret gününe inanan sıla-i rahim yapsın. Allah’a ve ahiret gününe inanan ya hayırlı şeyler konuşsun ya da sussun!” (Buhârî, 6019; Müslim, 47-48.)

Aynı şekilde şu Hadis-i Şerif’i de nakletmişlerdir:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ
فَلْيَصِلْ رَحْمَهُ

“Rızkının bol, ömrünün de uzun olmasını isteyen sıla-i rahim yapsın.” (Buhârî, 5987; Müslim, 2557.)

Ebû Hüreyre’den (Radiyallahü Anih) rivayet edildiğine göre Fahri Kainat Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ
فَلْيَصِلْ رَحْمَهُ

“Rızkının bol, ömrünün de uzun olmasından hoşnut olan sıla-i rahim yapsın.” (Buhârî, 2067; Müslim, 2557.)

Ahmet bin Hanbel Müsned’inin zevaid bölümünde, Bezzâr da Müsned’inde şu Hadis-i Şerif’i rivayet etmişlerdir:

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ اللَّهُ لَهُ فِي عُمُرِهِ وَيُوسَّعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيَدْفَعَ

عَنْهُ مِيتَةَ السُّوءِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

“Allah’ın ömrünü uzatmasını, rızkını genişletmesini ve imansız ölmekten korumasını isteyen kişi Allah’tan korkup sila-i rahim yapsın.”

Bezzâr ve Hâkim’in sağlam isnadla rivayet ettikleri bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَةِ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَزَادَ فِي عُمُرِهِ وَيَزَادَ فِي رِزْقِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

“Tevrat’ta şöyle yazar: “Ömrünün uzatılmasını, rızkının artmasını isteyen sıla-i rahim yapsın.”

Ebû Ya’la şöyle demiştir: “Sadaka ve sıla-i rahim sebebiyle Allah ömrü uzatır, son nefeste kötü sondan kurtatır, kötü ve çirkin şeyleri insandan uzaklaştırır.”

Ebû Ya’la şöyle rivayet etmiştir: Hatem kabilesinden bir adam şöyle anlatır: Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sahabelerle birlikteyken yanına geldim ve: “Allah’ın Resûlü olduğunu iddia eden sen misin?” diye sordum. “Evet” diye karşılık verdi. “Ey Allah’ın Resûlü, Allah’a en sevimli gelen amel hangisidir?” diye sordum. “Allah’a iman etmek” dedi. “Sonra hangisi?” diye sordum; “Sıla-i rahim” diye cevap verdi. “Peki, ey Allah’ın Resûlü, Allah’ın en çok kızdığı amel hangisi?” diye sordum. “Allah’a şirk koşmak” dedi. “Sonra hangisi?” diye sordum. “Sıla-i rahimi kesmek” diye cevap verdi. (Müsnedi Ebi Ya’la, 7/139.)

Buhârî ve Müslim şu Hadis-i Şerif’i rivayet etmektedir:

تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ

Allah Resûlü bir seferdeyken bir çöl bedevisi yanına yaklaşmış de-

vesinin yularından tutarak: “Ey Allah’ın Resûlü, beni cennete yaklaştı-
tırıp cehennemden uzaklaştıracak bir amel söyle” dedi. Resûlüllah
bir an duraksadı, sonra: “Bu adam muvaffak oldu” veya “Bu adam
doğru yolu buldu” dedi ve “Ne demiştin?” diye adama soruyu tekrar-
lattı. Sonra şöyle cevap verdi:

“Allah’a hiçbir şeyi şirk koşmadan ibadet edersin, namazı kıalarsın,
zekatı verirsin ve sıla-i rahim yaparsın. Şimdi devemi bırak!” Bedevi
uzaklaşınca Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Emrettiğim şeyleri güzelce yaparsa
cennete girer” buyurdu. (Buhârî, 1397; Müslim, 14.)

Taberâni hasen derecesinde isnadla naklettiğine göre Peygamber
Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle der:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) yarattığından beri yüzlerine bakmayarak buğ-
zettiği bir topluma mallar vererek şehirlerini mamur edebilir” et-
rafındakiler: “Bu nasıl olur?” diye sorarlar. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):
“Akrabalık ilişkilerini gözetmeleriyle...” buyurur.

Ahmed bin Hanbel şöyle nakleder:

“Yumuşak huylu kişi dünya ve ahiret hazzını tatmış kimsedir. Sıla-i
rahim, güzel komşuluk ve ahlak sahibi olmak şehirleri mamur edip
ömürleri uzatacak kadar değerlidir.”

İbn Hibban ve Beyhaki şu Hadis-i Şerif’i rivayet eder:

Bir adam gelip, “Ya Resûlüllah, insanların en hayırlısı kim?” diye
sorar. Peygamberimiz: “Allah’tan en çok korkanı, akrabalık ilişkileri-
ni en çok gözeteni, emri bi’l-ma’rûf nehyi ani’l-münkeri en iyi şekilde
yapanı” buyurur.

İbn Hibban ve Taberani rivayetine göre Ebû Zerr (Radiyallâhu Anh) şöyle
demiştir:

“Dostum (Peygamberimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem)) bana şunları tavsiye etmiştir:

1. Mal konusunda benden üstte olana bakmamamı, altta olana
bakmamı,
2. Fakirleri sevmemi ve onlara yakınlık göstermemi,

3. Onlar bağlarını koparsalar bile, akrabalık ilişkilerimi kesmememi,
  4. Allah yolunda hiçbir kimsenin beni kınamasından korkmamamı,
  5. Acı da olsa hakkı söylememi,
  6. 'La havle vela kuvvete illa billah' sözünü çokça söylememi.
- Çünkü bu söz cennet hazilerinden bir hazinedir.”

Buhârî, Müslim ve diğer hadis kaynaklarında rivayet edildiğine göre Hz. Meymune ^(Radıyallahü Anha) Peygamber Efendimiz'e ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) danışmadan kölesini azad etti. Nöbeti gelince durumu Efendimiz'e ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) bildirdi. Peygamberimiz: “Onu dayılarına verseydin daha çok sevap kazanırdın” buyurdu. *(Ahmed bin Hanbel, 26277.)*

İbn Hibban ve Hakim'de şöyle bir hadis nakledilir:

Adamın biri Allah Resûlüne ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) gelerek: “Ben büyük bir günah işledim, tevbem var mıdır?” diye sordu. Peygamberimiz ona annesinin yaşayıp yaşamadığını sordu. Adam, hayır deyince teyzesini sordu. Adam, yaşıyor cevabını verince: “Ona iyilikte bulun” cevabını verdi. *(Tirmizî, 1905.)*

Buhârî ve diğer hadis kaynaklarının rivayetine göre Efendimiz ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِيِّ وَلَكِنَّ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ
رَحْمَتُهُ وَصَلَّهَا

“Akrabalarına karşılıklı ziyaret eden sıla-i rahim yapmış olmaz. Sıla-i rahim yapan, akrabaları ilişkiyi kesse bile onları ziyaret eder.” *(Buhârî, 5991; Ahmed bin Hanbel, 2/163.)*

Tirmizî şu Hadis-i Şerif'i nakleder: “İnsanlar bize iyilik yaparsa iyilik yaparız, kötülük yaparsa kötülük yaparız diyenler gibi olmayın. İnsanlar iyilik yaparsa iyilikle karşılık vermeye, kötülük yaparsa siz kötülük yapmamaya çalışın.” *(Tirmizî, 2007.)*

Müslim'de geçen bir rivayete göre sahabelerden biri Peygamberimize gelerek "Ya Resûlüllah, benim akrabalarım var; ben onlara ziyarete gidiyorum, onlar bana gelmiyor; ben onlara iyilik ediyorum, onlar bana kötü davranıyorlar; onlara yumuşak davranıyorum onlar bana kaba davranıyorlar" dedi. Peygamberimiz "Söylediğin gibiyse sen onlara sıcak kül serpiyorsun. Bu şekilde devam edersen Allah sana yardım eder." (Müslim, 2557.)

Taberâni, İbn Huzeyme ve Hakim şöyle rivayet eder: "En faziletli sadaka düşmanlığı içine gömerek akrabaya verilen sadakadır." (Ahmed bin Hanbel, 14896.) Bu Hadis-i Şerif'i, Peygamberimizin "Seninle ilişkisini kesen akrabalarına sen akrabalık haklarını gözet" sözü desteklemektedir.

Bezzâr, Taberâni ve Hâkim'in naklettiğine göre Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

"Üç şey vardır ki, Allah onları yapanın hesabını kolaylaştırır ve onu cennetine sokar" yanındakiler, "Nedir onlar, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordular. Peygamberimiz:

1. Sana vermeneyene senin vermen,
2. Seninle akrabalık ilişkilerini keseni senin gözetmen,
3. Sana zulmedip haksızlık yapmanı affetmen. Bunları yaparsan bunlar seni cennete sokar"

Ahmet bin Hanbel rivayet ettiğine göre Ukbe bin Amir (Radiyallahu Anh) şöyle demiştir: Allah Resûlünün elini tutarak: "Ya Resûlüllah, bana amellerin en faziletlilerini söyler misin?" diye sordum. Buyurdular ki: "Ey Ukbe, seni gözetmeyen akrabaları gözet! Sana vermeye sen ver! Sana haksızlık yapmanı bağışla!" (Ahmed bin Hanbel, 16999.)

Hâkim, Peygamberimizin (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle devam ettiğini aktarır: "Dikkatinizi çekerim; kim ömrü uzun ve rızkı bol olsun isterse sıla-i rahim yapsın." (Hâkim, 2/563.)

Taberâni sağlam bir senedle şu Hadis-i Şerif'i nakleder: "Sana,

dünya ve ahiretin en güzel ahlakını söyleyeyim mi? Seni gözetmeyen akrabanı gözetmen, Seni mahrum bırakana karşı elini açman ve sana zulmedeni affetmendir." (Mecmeuz-Zevaid, 8/188.)

Yine Taberâni şu Hadis-i Şerif'i rivayet eder: "Amellerin en faziletlisi seni gözetmeyen akrabanı gözetmen, Seni mahrum bırakana karşı elini açman ve sana cimlilik edene cömert olmandır." (Mucemul-Kebir, 20/188.)

Bezzâr, Peygamberimizin (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediğini rivayet eder:

"Allah'ın, dereceleri hangi sebeple yükselttiğini size söyleyeyim mi?" (Taberâni'deki rivayette "Allah'ın, şehirlere hangi sebeple şeref bahşederek derecelerini yükselttiğini size söyleyeyim mi?" şeklinde geçer.) Etrafındakiler "Evet, söyle Ey Allah'ın Resûlü" dediler. Peygamberimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): "Sana kaba davranana senin yumuşak davranman, sana haksızlık edeni bağışlaman, seni boş çevirene senin vermen ve akrabalık ilişkilerini kesene sıla-i rahim yapman!" buyurdu.

İbn Mâce, şu Hadis-i Şerif'i nakleder:

"Sevabı en hızlı verilen hayırlar; iyilik ve sıla-i rahimdir. Günahı en hızlı verilen şerhler ise azgınlık ve sıla-i rahimi kesmektir."

Taberâni, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediğini aktarır:

مَا مِنْ ذَنْبٍ أَجْدَرُ أَنْ يُعَجَّلَ اللَّهُ لِمَصَابِحِهِ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا
مَعَ مَا يُدْخِرُ لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْبَغْيِ وَقَطِيعَةِ الرَّحِمِ

"Dünyada cezası acil olarak verilmeye; azgınlık, akrabalık bağlarını koparmak, hıyanet ve yalandan daha layık bir suç yoktur. Bununla birlikte bu suçların ahirette de ayrıca cezası vardır! Sevabı en hızlı verilen iyilik ise sıla-i rahimdir. Öyle ki ailenin tamamı günahkâr olsa mallarının çoğalmalarını isteseler sıla-i rahim yapmaları sebebiyle bu istekleri verilir." (Tirmizî, 2511.)

24. BÖLÜM

ANA-BABAYA İYİLİK

Buhârî ve Müslim'in ittifakla rivayet ettiği bir hadiste İbn Mes'ûd (Radiyalâhu Anh) şöyle der:

سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ
قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا قَالَ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ قَالَ
ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَلْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Peygamberimize (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) “Hangi amel Allah’a daha sevimlidir?” diye sordum. “Vaktinde kılınan namaz!” diye cevap verdi. “Sonra hangisi?” diye sordum. “Sonra ana-babaya iyilik!” dedi. “Sonra hangisi?” diye sordum. “Sonra Allah yolunca cihad etmek!” dedi.”

Müslim ve diğer bazı kaynaklarda şöyle devam etmiştir: “Evlat, babanın hakkını hiçbir şekilde ödeyemez; ancak onu köle olarak görüp da satın alır, azad ederse ödeyebilir.” (Müslim, 1510.)

أَقْبَلَ رَجُلٌ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ
أَبَايُكَ عَلَى الْهَجْرَةِ وَالْجِهَادِ ابْتِغَى الْأَجْرَ مِنَ اللَّهِ قَالَ
فَهَلْ مِنْ وَالِدَيْكَ أَحَدٌ حَيٌّ قَالَ نَعَمْ بَلْ كِلَاهُمَا قَالَ
فَتَبْتَغَى الْأَجْرَ مِنَ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَارْجِعْ إِلَى وَالِدَيْكَ
فَأَحْسِنْ صُحْبَتَهُمَا

Yine Müslim'de geçen bir rivayayete göre, bir adam Allah Resûlünün (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanına gelerek: "Ecrini Allah'tan bekleyerek cihad ve hicret etmek üzere sana biat ediyorum" der. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): "Anan-baban sağ mı?" diye sorar. Adam "Evet, ikisi de sağ" diye cevap verince şöyle sorar: "Gerçekten sevap kazanmak istiyor musun?" Adam "Evet, istiyorum" der. Peygamberimiz:

"O zaman dön ve ana-babana güzelce bak!" buyurdu. (Müslim, 2549.)

Ebû Ya'la ve Taberâni şöyle rivayet etmiştir:

Peygamberimize (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir adam gelerek "Ben cihad etmek istiyorum fakat buna gücüm yok" dedi. Peygamberimiz: "Ana-babandan sağ olan var mı?" diye sordu. Adam "Annem sağ" dedi. Peygamberimiz şöyle devam etti:

"Öyleyse ona iyilik yaparak Allah'ın rızasını kazanmaya çalış. Bunu yaptığın takdirde hacc, umre ve cihad yapmış sevebi alırsın."

(Müsnedü Ebi Ya'la, 2/149.)

Taberâni'de geçen bir hadiste bir adam Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek: "Ben cihad etmek istiyorum" der. Peygamberimiz adama şöyle bir baktıktan sonra "Annen sağ mı?" diye sorar. Adam "Evet" der. Peygamberimiz:

"Onun hizmetini gör, çünkü cennet onun ayakları altındadır" buyurdu. (Taberani, 8/372.)

İbn Mâce'de geçen bir rivayette sahabeden biri Peygamberimize "Ey Allah'ın Resûlü, ana-babanın evlatları üzerinde ne gibi bir hakkı var?" diye sordu. Peygamberimiz:

هُمَا جَنَّتِكَ وَنَارُكَ

"Onlar senin hem cennetin hem de cehennemindir!" buyurdu. (İbn Mâce, 3662.)

İbn Mâce ve Nesâî'de geçen ve Hâkim'in de senedinin sağlam

olduğunu söylediği Hadis-i Şerif'te bir adam Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) gelerek: "Ey Allah Resûlü, gazveye katılmak istiyorum; bu konuda sana danışmaya geldim" dedi. Peygamberimiz: "Annen sağ mı?" diye sordu. Adam "Evet" dedi. Peygamberimiz:

"Ona sürekli bak, çünkü cennet onun ayakları altındadır" buyurdu. (İbn Mâce, 2781; Camius-Sağir, 9-1248.)

Yine sahih bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz: "Anan-baban var mı?" diye sorar. Adam, evet deyince: "Ona sürekli bak, çünkü cennet onun ayakları altındadır" buyurur.

Tirmizî'nin, senedinin sağlam olduğunu söyleyerek Ebû'd-Derdâ'dan rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te bir adam ona gelerek der ki: "Benim bir karım var, annem onu boşamamı istiyor. Ne yapmalıyım?" Ebû'd-Derdâ şöyle cevap verir: "Allah Resûlünün şöyle dediğini işittim: "Anne cennetin orta kapısıdır; dilersen onu zayi edersen, dilersen muhafaza edersin." (Tirmizî, 1900.)

İbn Hibban "Sahih" isimli kitabında şu rivayete yer verir: Bir adam Ebû'd-Derdâ'ya gelerek: "Ben sürekli babamla yaşadım, hatta beni o evlendirdi. Fakat şimdi eşimi boşamamı istiyor. Ne yapmalıyım?" Ebû'd-Derdâ: Babanla eşinin arasına girmek istemem. Fakat istersen sana Allah Resûlünden duyduğum şu Hadis-i Şerif'i söylebilirim. Peygamberimiz şöyle buyururdu: "Baba cennetin orta kapısıdır; dilersen onu muhafaza et, dilersen kendi haline terket" atâ bin Rebâh der ki, "Bu söz üzerine adam eşini boşadı" (Tirmizî, 1900.)

Dört sünen sahibi, İbn Hibban Sahih isimli eserinde ve Tirmizî de sahih-hasen derecesinde olduğunu belirterek İbn Ömer'in (Radiyallahu Anh) şöyle dediğini nakletmişlerdir: "Nikahım altında sevdiğim bir kadın vardı. Babam Ömer (Radiyallahu Anh) ondan hoşlanmıyordu. Bana, o eşimi boşamamı söyledi fakat ben boşamadım. Bunun üzerine Allah Resûlüne giderek durumu anlatmış. Allah Resûlü de bana: 'O eşini boş' dedi."

Ahmed bin Hanbel, sağlam bir senedle şu Hadis-i Şerif'i aktarır:

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِي عُمُرِهِ وَيُزَادَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَبْرِّ
وَالِدَيْهِ وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

“Kim, ömrünün uzun, rızkının bol olmasını isterse ana-babasına güzelce baksın ve sila-i rahim yapsın”

Ebû Ya’la ve diğer kaynaklarda geçen ve Hâkim’in de sahih olduğunu belirttiği bir rivayette Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyrurur:

مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ طُوبَى لَهُ زَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي عُمُرِهِ

“Ana-babasına güzelce bakan kimseye müjde! Allah onun ömrünü uzatır.” (Hakim, 4/154.)

İbn Mâce, İbn Hibban Sahih isimli eserinde ve Hakim de senedinin sahih olduğunu belirterek şu Hadis-i Şerif’i rivayet etmişlerdir:

“Kişinin, işlediği günahlardan dolayı rızkı kesilir. Kader ancak dua ile geri çevrilir. Ömrü sadece iyilik uzatır.” (Tirmizî, 2139.)

Tirmizî’de geçen bir rivayet de şöyledir: “Kazayı ancak dua geri çevirir. Ömrü ancak iyilik uzatır.”

Hâkim’in rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Kadınlara iffetli olun ki sizin kadınlarınıza da iffetli olunsun. Babalarınıza iyilik yapın ki çocuklarınıza da size iyilik yapsın. Müslüman kardeşi kime özür dilerse kabul etsin. Bu şekilde davranmayan Kevser havuzuna kabul edilmez.”

Taberâni hasen derecesindeki isnadla şu Hadis-i Şerif’i nakleder:

“Babalarınıza iyilik yapın ki çocuklarınıza da size iyilik yapsın. Başka kadınlara iffetli olun ki sizin kadınlarınıza da iffetli olunsun.”

(Mecmeuz Zevaid, 8/31, 81.)

Müslim’de şöyle bir rivayet vardır: Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)

şöyle buyurur: “Burnu sürünsün! Burnu sürünsün! Burnu sürünsün!” Yanındakiler “Ya Resûlüllah, kimin burnu sürünsün?” buyurdu ki:

“Yaşlandıklarında ana-babasıyla veya sadece biriyle yaşayıp da cennete giremeyen...” (Müslim, 2551.)

Taberâni, biri hasen derecesinde olan birçok isnadla şu rivayeti aktarır:

صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ
 آمِينَ آمِينَ آمِينَ قَالَ آتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ
 يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَدْرَكَ أَحَدَ وَالِدَيْهِ فَمَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ
 فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ قُلْ آمِينَ فَقُلْتُ آمِينَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَنْ
 أَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَمَاتَ فَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ فَأَدْخَلَ النَّارَ
 فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ قُلْ آمِينَ فَقُلْتُ آمِينَ قَالَ وَمَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ
 وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ فَمَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ قُلْ
 آمِينَ فَقُلْتُ آمِينَ

Peygamberimiz minbere çıkarak “Amin, amin, amin...” dedi ve şöyle devam etti: Cibril yanıma geldi ve şöyle dedi: “Ey Muhammed! Ana-babasından biriyle yaşayıp da affedilmeden ölen cehenneme girsin. Allah’ın rahmetinden de uzak olsun. Sen de amin de!” ben de amin dedim. Sonra devam etti: “Ey Muhammed! Ramazan ayına ulaşıp da affedilmeden ölen cehenneme girsin. Allah’ın rahmetinden de uzak olsun. Sen de amin de!” ben de amin dedim. Sonra devam etti: “Ey Muhammed! Yanında zikredilip de sana salat-u selam getirmeden ölen cehenneme girsin. Allah’ın rahmetinden de uzak olsun. Sen

de amin de!" ben de amin dedim. (Mecmeuz Zevaid, 8/139.)

Bu Hadis-i Şerif'i İbn Hibban da Sahih'inde rivayet etmiş fakat ilgili kısmını şöyle aktarmıştır: "Ey Muhammed! Ana-babasıyla veya onlardan biriyle yaşayıp da onlara güzelce bakmadan ölen cehenne-me girsin. Allah'ın rahmetinden de uzak olsun. Sen de amin de!" ben de amin dedim.

Hâkim ve başka bazı kaynaklarda Hadis-i Şerif'in son kısmı şu şekilde aktarılmıştır: "Yaşlılarken ana-babasından biriyle yaşayıp da onlara kendini cennete sokturamayarak ölen Allah'ın rahmetinden de uzak olsun. Sen de amin de!" ben de amin dedim.

Taberâni'nin rivayetiye şu şekildedir: "Ana-babasından biriyle yaşayıp da onlara güzelce bakmadan ölen cehenneme girsin. Allah'ın rahmetinden de uzak olsun. O buna müstahaktır. Ben de amin dedim."

Ahmet bin Hanbel, biri hasen derecesinde olan birçok isnadla şu rivayeti aktarır:

"Kim Müslüman bir köleyi azad ederse onu cehennemden kurtaracak fidye olur. Kim ana-babasından biriyle yaşar da onlardan helal-lik alamazsa Allah onu rahmetinden uzaklaştırır."

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمَّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمَّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ

Buhârî ve Müslim'in birlikte rivayet ettikleri bir hadiste saha-belerden biri Peygamber Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü, kendisiyle güzel geçinmeye en layık insan kimdir?" diye sordu. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem): "Annen!" diye cevap verdi. Adam "Sonra kim?" diye sordu, Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) tekrar: "Annen!" dedi. Adam

üçüncü kez “Sonra kim?” diye sorunca Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) “Baban!” dedi. (Müslim, 2548.)

عَنْ أَسْمَاءِ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهَا قَالَتْ قَدِمْتُ عَلَىٰ أُمِّي فِي
عَهْدِ قُرَيْشٍ وَهِيَ مُشْرِكَةٌ حِينَ عَاهَدُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ إِنَّ أُمَّي قَدِمْتُ عَلَىٰ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَاصِلُهَا
قَالَ نَعَمْ صَلَّى أُمَّكَ

Yine Buhârî ve Müslim’in birlikte rivayet ettikleri bir hadiste Hz. Ebû Bekir’in (Radiyallâhu Anha) kızı Hz. Esma (Radiyallâhu Anha) der ki: Annem henüz iman etmediği zamanlardan bir gün yanıma geldi. Allah Resûlüne sordum: “Annem geldi, o henüz iman etmiş değil; annemle görüşeyim mi?” Peygamberimiz: “Tabi ki! Annenle ilgilen!” buyurdular.

İbn Hibban şöyle bir Hadis-i Şerif nakletmiştir: “Ana-babaya asi olmak yaradana asi olmak anlamına gelir!”

Bezzâr’daki rivayet ise şöyledir: “Rabbin rızası ana-babanın rızasına bağlıdır. Rabbin gazabı da ana-babanın gazabına bağlıdır.”

رِضَا الرَّبِّ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ وَسَخَطُهُ فِي سَخَطِهِمَا

Taberâni’de geçen bir rivayette işe şöyle denir: “Allah’a itaat etmek ana-babaya itaatten geçer. Allah’a karşı gelmek de ana-babaya karşı gelmekle olur.”

Aynı kaynaktaki diğer bir rivayet şöyledir: “Allah Tebareke ve Teâlâ’nın rızası ana-babanın razı olmasına bağlıdır. Allah Tebareke ve Teâlâ’nın gazabı da ana-babanın gazabına bağlıdır.”

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَذْنَبْتُ ذَنْبًا عَظِيمًا فَهَلْ لِي مِنْ تَوْبَةٍ فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَاكَ وَالِدَةٌ قَالَ لَا قَالَ أَلَاكَ
خَالَةٌ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَبَرَّهَا

Tirmizî ve İbn Hibban'ın rivayet ettikleri; Hakim'in de isnadının, Buhârî ve Müslim'in sıhhat şartlarını taşıdığını söylediği bir Hadis-i Şerif'te, adamın biri Allah Resûlüne (ﷺ) gelerek: "Ben büyük bir günah işledim, tevbem var mıdır?" diye sordu. Peygamberimiz ona annesinin yaşayıp yaşamadığını sordu. Adam, hayır deyince teyzesini sordu. Adam, yaşıyor cevabını verince: "Ona iyilikte bulun" cevabını verdi. (Tirmizî, 1905.)

Ebû Dâvûd ve İbn Mâce'nin rivayet ettiği bir hadiste sahabelerden biri Efendimiz'e (ﷺ) gelerek "Ey Allah'ın Resûlü, anam-babam vefat ettikten sonra onlar için yapabileceğim bir iyilik var mı?" diye sordu. Peygamberimiz "Evet, Onlar için dua ve istiğfar edersin, vasiyetlerini yerine getirirsin, onlardan yana olan akrabalık bağlarını gözetirsin ve dostlarına da ikramda bulunursun" buyurdular. (Tirmizî, 3975.)

İbn Hibban'ın rivayetinin devamında adam şöyle der: "Bundan başka yapabileceğim bir şey var mı?" Resûlüllah "Bunları yap, yeter" buyurdu.

أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَعْرَابِ - لَقِيَهُ بِطَرِيقِ مَكَّةَ - فَسَلَّمَ عَلَيْهِ
عَبْدُ اللَّهِ وَحَمَلَهُ عَلَى حِمَارٍ كَانُ يَرْكَبُهُ وَأَعْطَاهُ عِمَامَةً
كَانَتْ عَلَى رَأْسِهِ فَقَالَ ابْنُ دِينَارٍ فَقُلْنَا لَهُ أَصْلَحَكَ اللَّهُ
إِنَّهُمْ الْأَعْرَابُ وَإِنَّهُمْ يَرْضَوْنَ بِالْيَسِيرِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ
إِنَّ أَبَا هَذَا كَانَ وُدًّا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَإِنِّي سَمِعْتُ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ أَبَرَ الْبِرِّ

صِلَةُ الْوَالِدِ أَهْلَ وَدِّ أَبِيهِ

Müslim’de geçen bir rivayette İbn Ömer ^(Radyallâhu Anha) Mekke yolunda giderken bir bedevi ile karşılaşır. Bedeviye selam verir, devesinden inerek onu bindirir ve sarığını ona hediye eder.

Bu olayı gören İbn Dinar şöyle anlatıyor: Dedik ki: “Allah seni islah etsin, bu adam bedavidir ve az bir şeyle yetinir!” İbn Ömer şöyle karşılık verdi:

Bu adamın babası babam Ömer’in (Hz. Ömer) yakın dostuydu. Allah Resûlünden şunu duymuştum: “İyiliklerin en güzeli evladın, babasının dostuna yaptığı iyiliktir.” *(Müslim, 2552.)*

İbn Hibban’ın rivayetine göre Ebû Burde ^(Radyallâhu Anh) şöyle der: Medine’ye geldiğimde İbn Ömer ^(Radyallâhu Anh) beni ziyarete geldi. Bana “Seni niçin ziyarete geldiğimi biliyor musun?” diye sordu. Hayır, dedim. “Allah Resûlünden şöyle işittim: “Babasını öldükten sonra gözetmek isteyen onun dostlarını ziyaret etsin. Babamla senin baban arasında sıkı bir dostluk vardı, bu yüzden seni ziyaret etmek istedim.” *(Camius Sağir, 590.)*

Buhârî, Müslim ve diğer hadis kaynaklarından bazılarının rivayet ettiği meşhur Hadis-i Şerif’te Allah Resûlü şöyle buyurur:

“Eski kavimlerden üç kişi ailelerinin geçimlerini sağlamak için yola gitmişlerdi. Yağmur bastırınca bir mağaraya sığındılar. Bu esnada dağdan bir kaya yuvarlanarak mağaranın girişini tamamen kapattı. Çaresiz kalan kişiler birbirlerine, bizi bu mağaradan sadece Allah için işlediğimiz salih amellerimiz kurtarabilir, dediler.

Bunun üzerine aralarından biri elini açarak Allah Teâlâ’ya şöyle dua etti: Ey Allah’ım, benim yaşlı bir annem ve babam vardı. Onlara süt vermeden aileme ve hayvanlara bakmazdım. Bir gün odun toplamaya gittim, eve döndüğümde geç olmuştu; ikisi de uyuyordu. Bu

arada gidip hayvanların sütünü sağdım, geldiğimde hâlâ uyuyorlardı. Onlara süt içirmeden ailemle ve hayvanlarla ilgilenmek istemedim. Süt elimde, sabah tan yeri ağırana kadar uyanmalarını bekledim. Uyandıklarında sütlerini içirdim. Ya Rabbi, bu ameli senin rızan için yaptıysam bu kaya yüzüden düştüğümüz sıkıntıdan bizi kurtar!"

Adamın bu duası üzerine kaya yerinden biraz kıpırdadı fakat çıkabilecekleri kadar delik açılmadı. *(Buhârî, 2465; Müslim, 2743.)*

Aralarından ikincisi iffetli davranarak amcasının kızıyla zina etmekten, son anda kaçındığını söyleyerek dua etti.

Üçüncüsü yanında çalışıp da ücretini almadan ayrılan işçisinin parasını çoğalttığını, bu paranın tamamını işçisine verdiğini, bunu sadece Allah rızasını kazanmak için yaptığını söyledi.

Bu dualardan sonra mağaranın kapısı tamamen açıldı ve dışarı çıkarak yollarına gittiler.

25. BÖLÜM

ZEKÂT VE CİMRİLİK

Yüceler Yücesi, Âyet-i Kerime'de şöyle buyuruyor:

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا
بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

"Allah'ın, kereminden kendilerine verdiklerini (infakta) cimrilik gösterenler, sanmasınlar ki o, kendileri için hayırlıdır; tersine bu onlar için pek fenadır. Cimrilik ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." (Âl-i İmrân Sûresi, 180/3.)

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ
فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ
لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

"De ki: Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana ilâhınızın bir tek İlâh olduğu vahy olunuyor. Artık O'na yönelin, O'ndan mağfiret dileyin. Ortak koşanların vay haline! Onlar zekâtı vermezler; ahreti inkâr edenler de onlardır." (Fussilet Sûresi, 41/6-7.)

Allah Resûlü (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Malının zekâtını vermeyen kişinin o zekâtı kıyâmet günü azgın bir yılanâ dönüştürölüp boynuna dolanacaktır.” (İbn Mâce, 1784.)

Başka bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyurur:

يَا مَعشَرَ الْمُهَاجِرِينَ خِصَالُ خَمْسٍ إِنْ ابْتَلَيْتُمْ بِهِنَّ وَنَزَلَنَّ بِكُمْ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ تُدْرِكُوهُنَّ لَمْ تَظْهَرَ الْفَاحِشَةُ فِي قَوْمٍ قَطُّ حَتَّى يُعْلِنُوا إِلَّا فَشَا فِيهِمُ الْأَوْجَاعُ الَّتِي لَمْ تَكُنْ فِي أَسْلَافِهِمْ وَلَمْ يَنْقُضُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِلَّا أَخَذُوا بِالسِّنِينَ وَشِدَّةِ الْمُؤْنَةِ وَجَوْرِ السُّلْطَانِ وَلَمْ يَمْنَعُوا زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ إِلَّا مُنِعُوا الْمَطَرَ مِنَ السَّمَاءِ وَلَوْلَا الْبَهَائِمُ لَمْ يُمَطَّرُوا وَلَا يَنْقُضُوا عَهْدَ اللَّهِ وَعَهْدَ رَسُولِهِ إِلَّا سَلَّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ فَيَأْخُذُ بَعْضَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ وَمَا لَمْ يَحْكَمْ أَمَّتْهُمْ بَيْنَهُمْ إِلَّا جَعَلَ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ

“Ey muhacir topluluğu! Beş şey vardır ki, bunlarla imtihan olursanız ve bunlar size yanasırsa onlara bulaşmanızdan Allah’a sığınırım.

1. Bir toplumda fuhuş yaygınlaşıp alenen yapılmaya başlandığında o toplumda daha önce görülmemiş hastalıklar baş gösterir.

2. Ölçü ve tartıda hile yaparak eksik tartıldığı zaman o toplumda uzun seneler kıtlık, geçim sıkıntısı ve zalim yöneticiler ortaya çıkar.

3. Mallarının zekâtını vermedikleri takdirde sema yağmur vermez. Hayvanlar da olmasa hepten yağmursuz kalırlar.

4. Allah ve Resûlüne verdikleri sözü bozarlarsa başlarına düşmanlar olarak ellerindeki nimetleri de alırlar.

5. Devlet erkânı Allah'ın kitabıyla hükmetmedikleri takdirde toplumda iç kargaşalar ortaya çıkar." (*İbn Mâce, 4019.*)

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) başka bir hadiste şöyle buyurur:

"Allah, hayatı boyunca cimri olup da öleceği zaman cömertliği tutan kişiye buğzeder."

Bir başka Hadis-i Şerif'te şöyle der:

"İki sıfat vardır ki, bunlar mü'minde bir araya gelmez! Cimrilik ve kötü ahlak."

Fahri Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir defasında şöyle buyurmuştur:

"Cimrilikten kaçınınız! Çünkü cimrilik toplumu zekat vermemeye, sıla-i rahim yapmamaya ve birbirlerinin kanlarını dökmelerine sevkeder!" (*İthafus-Sadetil-Müttakin, 192/8.*)

Bir başka hadiste şöyle buyururlar:

"Allah kötü ahlakı yarattı; etrafını da cimrilik ve malla çevirdi."

Hasan-ı Basrî'ye cimrilik hakkında sorulduğunda şöyle dedi:

"Cimrilik insanın infak edilen şeyleri telef, elinde tuttuğu şeyleri de şeref bilmesidir. Mal, uzun emel, fakirlik korkusu ve evlat sevgisi cimriliğe yol açar" nitekim bir Hadis-i Şerif'te Nebiler Nebisi (Aleyhis Selâm) şöyle demişlerdir:

"Evlat, insanı korkaklaştırır ve cimrileştirir." (*İbn Mâce, 3666.*)

İnsanlardan öyleleri vardır ki, ne malının zekatını verir ne de kendine ve ailesine ihsanda bulunur. Bu insanların tüm zevki paralarını kasalarında görmekten ibarettir. Ölürken bunları yanlarında götüremeyeceklerini de bilirler!.. Böyleleri hakkında şair şu beyitleri yazmıştır:

Ey kardeşim, insanların içinde hayvan olanları vardır,

Bakarsın akıllı, olgun ama aslında o bir hayvandır.

Bir başka şair de şöyle der:
 Malına zarar gelse hemen anlarlar,
 Diline zarar gelse farkına bile varmazlar;
 Cimrilik salgın bir hastalık,
 Olgun, dini bütün ve akli olana yakışmaz,
 Cimriliği cömertliğe tercih eden,
 İki dünyada iflah olmaz!
 O kişiye veyl olsun, mahvetti iki dünyasını da,
 Dininden sonra azıcık karşılığa sattı dünyasını da!

Başka bir şairin kaleminden şu mısralar dökülür:
 Malın dostlara ve akrabalara faydası yoksa,
 Fayda etmez o mal, hiçbir yoksula,
 Sonunda bir varisin eline geçer,
 Cimri de ahirette pişmanlık çeker.

Bişr-i Hafî ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh} der ki: "Cimri ile karşılaşmak acı bir durumdur, ona bakmak zorunda kalmak ise kalbi sıkıntıya sokar."

Şair de şöyle der:
 Allah için ver, malım azalır diye korkma,
 Kulların rızkını Rahman ezelde takdir etti, unutma,
 Dünya fani, cimriliğin faydası yoktur,
 Ahireti isteyenin vermesinde zarar yoktur.

Başka bir şair şöyle seslenir:
 Bütün insanlar cömertlerin dostu,
 İki âlemde de yok, cimrinin dostu,

Baktım ki, cimri birini kınadı ailesi,

Kendime ikram ettim, bana denilmesin diye cimri!

Cimriye başkaları için mal toplayıp da topladığı maldan hayır görmeyip bir zevk alamaması ibret olarak yeter. Şair Veki'nin bunun gibilerle ilgili güzel bir mısrası vardır:

Varisler için mal biriktirir, cimri,

Aynı zamanda o, mal koruyan bir bekçi!

Bir köpek gibidir, yakalayan, avını,

Kendi aç kalır, avı yer başkası!

Bu konuda çok hikmetli bir söz söylenmiştir: “Cimrinin malını ya bir felakete ya da bir varise müjdele!”

İmam-ı Azam Ebû Hanife ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle der:

“Ben cimri kişinin adalet sahibi olacağını düşünmüyorum. Çünkü cimri olması, onu çok ince hesap yapmaya ve nihayetinde zarara uğramak kaygısıyla hakkından fazlasını almaya götürür. Böyle birinin güvenilir olması mümkün değildir.”

Hz. Yahya ^(Aleyhis) _{Selâm} İblis'le karşılaştığında ona “Ey Allah düşmanı, insanlardan en sevdiğin kim, söyle!” der. İblis:

“En sevdiğim insan cimri mü'mindir; en buğzettiğim ise cömert fasıktır” diye cevap verir. Hz. Yahya nedenini sorduğunda:

“Cimrilik başlı başına benim için yeterli bir sebeptir. Cömert fasığın ise cömertliğinden dolayı tevbesinin kabul edileceğinden korkarım” bu sözleri söyledikten sonra çekip giderken: “Yahya olmasan bunları söylemezdim!” diye söyleniyordu.

26. BÖLÜM

UZUN EMEL

Peygamber Efendimiz (ﷺ) bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyor:

إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ اثْنَتَيْنِ طُولُ الْأَمَلِ
وَاتِّبَاعُ الْهَوَىٰ فَمَا طُولُ الْأَمَلِ فَيُنْسِي الْأَخِرَةَ وَأَمَّا
اتِّبَاعُ الْهَوَىٰ فَيَصُدُّ عَنِ الْحَقِّ

“Sizin hakkınızda korktuğum şeylerin en korkunç olanı şu iki şeydir: Uzun emel ve nefsinizin isteklerine uymak. Uzun emel ahireti unutturur; nefsinize uymak Allah’ın yolundan saptırır.” (Beyhaki, 8/370.)

Ebü'd-Derdâ (Radıyallahü Anh) Hıms şehrine geldiğinde oranın halkına şöyle seslendi:

“Oturamayacağınız binalar yapmaktan, ulaşamayacağınız emeller peşinde koşmaktan, yiyemeyeceğiniz kadar mal toplamaktan utanmıyor musunuz? Sizden önceki kavimler ihtişamlı binalar inşa ettiler, çok mal sahibi oldular ve uzun planlar yaptılar fakat o yapıları kabirleri oldu, uzun emelleri onları sadece aldattı, topladıkları mallar da onlara fayda vermedi.”

Hız. Ali (Radıyallahü Anh) Hız. Ömer'e (Radıyallahü Anh) şöyle demiştir:

“İki dostuna (Hız. Peygamber ve Hız. Ebû Bekir) benzemek istiyorsan elbisen yamalı, ayakkabın da parçalı olmalıdır. Uzun vadeli dünyalık şeyler peşinden koşmamalı ve tıka basa yememelisin.”

Adem (Aleyhis Selâm) oğlu Şit'e (Aleyhis Selâm) şu beş şeyi nasihat etti ve bunları oğullarına da söylemesini istedi:

1. Oğullarına söyle dünya hayatına aldanmasınlar. Çünkü ben bâki olan cennete güvendiğim halde Allah beni oradan çıkardı.

2. Oğullarına kadınların nefsî isteklerine uymamalarını tavsiye et. Çünkü ben eşimin isteğine uyarak yasak ağacın meyvesini yedim ve pişman oldum.

3. Yapacakları her işin sonucunu daha baştan hesaplamalarını söyle. Çünkü ben yaptığım o işin sonucunu düşünseydim pişman olmazdım.

4. Bir işi başladıktan sonra o iş hakkında kalpleri daralıp sıkılırsa o işi bıraksınlar. Çünkü ben o meyveden yerken kalbim daralmıştı. Aldırış etmedim ve sonunda pişman oldum.

5. Bir iş yapmadan önce bir bilene danışın, istişare edin. Ben o meyveden yemeden önce meleklerle istişare etseydim pişman olmazdım.

Mücahid ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh} der ki: Abdullah bin Ömer ^(Radyallâhü) _{Anh} bir defasında bana şöyle demişti:

“Sabah kalktığında akşama çıkacağını düşünme! Akşam olduğunda sabaha ereceğini de düşünme! Yaşarken ölümden sonrası için hazırlık yap! Sağlığında hastalığın için hazırlık yap; yarın başına ne geleceğini bilemezsin!”

أَيُّرِيدُ كُلُّكُمْ أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ قَالُوا نَعَمْ قَالَ
قَصِّرُوا الْأَمَلَ وَاسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ قَالُوا
يَا رَسُولَ اللَّهِ كُلُّنَا نَسْتَحْيِي مِنَ اللَّهِ تَعَالَى قَالَتْ لَيْسَ ذَلِكَ
بِالْحَيَاءِ وَلَكِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى أَنْ تَذْكُرُوا الْمَقَابِرَ
وَالْبُلَى وَتَحْفَظُوا الْجَوْفَ وَمَا وَعَى وَالرَّأْسَ وَمَا حَوَى

وَمَنْ يَشْتَهَى كَرَامَةَ الْآخِرَةِ يَدَعُ زِينَةَ الدُّنْيَا فَهَنَّالِكَ
يَسْتَجِي الْعَبْدُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى حَقَّ الْحَيَاءِ وَبِهَا يُصِيبُ
وَلَايَةَ اللَّهِ تَعَالَى

Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir gün yanındaki sahâbîlere şöyle sordu: "Hepiniz cennete girmek ister misiniz?" Oradakiler: "Tabii ki, Ey Allah'ın Resûlü" diye karşılık verdiler. Peygamberimiz: "O zaman ulaşamayacağınız emeller peşinde koşmayın ve Allah'tan hakkıyla hâya edin!" Sahâbîler: "Biz zaten Allah'tan hâya ediyoruz, ey Allah'ın Resûlü!" dediklerinde Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem): "Kastım o hâya değil, benim kastettiğim hâya bedenlerin orada çürüdüğünü düşünüp, karın boşluğunuzu, başınızı ve organlarınızı haramlardan korumanızdır. Ahiretin ikram ve güzelliklerini isteyen dünya süslerini bırakır. İşte bu şekilde kul Allah'tan gerçek manada hâya etmiş olur ve böylece Allah'ın dostluğunu kazanır." (Camiul Ehadis, 15757.)

Allah Resûlü bir Hadis-i Şerif'te şöyle buyururlar:

أَوَّلُ صَلاَحِ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِالزُّهْدِ وَالْيَقِينِ وَآخِرُ فَسَادِهَا
بِالْبُخْلِ وَالْأَمَلِ

"Ümmetimin ilklerinin huzur ve saadeti zühd ve yakîn sayesinde-
dir. Son kuşağının felaketiye cimrilik ve uzun vadeli emeller peşinde
koşmaları sebebiyle olacaktır." (Mişkatül Mesabih, 5281.)

Ümmü Münzir'den (Radiyallâhu Anh) rivayet edildiğine göre, bir defasında
Aleyhissalatü Vesselam Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) yanımıza çıkagelip şöyle dedi:

"Ey insanlar, Allah'tan utanmıyor musunuz!" Oradakiler şaşkınlıkla:
"Ne oldu ki, ey Allah'ın Resûlü?" dediler. Fahri Kainat Efendimiz
(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verdi:

“Yiyemeyeğiniz kadar mal biriktiriyorsunuz! Ulaşamayacağınız emeller peşinde koşuyorsunuz! Oturamayacağınız binalar yapıyorsunuz!”

Ebû Saîd el-Hudri ^(Radiyallâhu Anh) şöyle anlatır:

Sahâbîlerden Usame bin Zeyd, Zeyd bin Sabit'ten ^(Radiyallâhu Anh) parasını bir ay sonra vermek şartıyla köle satın aldı. Bunu duyan Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

“Bir ay sonra parasını vermek kaydıyla köle alan Usame'ye şaşırıyor musunuz? Usame uzun vadeli emel peşinde koşmaktadır. Allah'a yemin olsun ki, şu gözlerimi açtığım her an onları bir daha kapayamadan Allah'ın canımı alacağını düşünürüm. Gözlerimi bir yere çevirdiğimde oradan başka bir yere çevirmeden öleceğimi düşünürüm. Lokmayı ağızıma her koyduğumda onu yutamadan öleceğimi düşünürüm.”

Sonra konuşmasına şu sözlerle devam etti: “Ey insanlar, Aklınız başınızdaysa kendinizi ölümlerden sayın. Nefsim kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, size vadedilen her şey başınıza gelecektir, siz bunu engelleyemezsiniz.”

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ يَخْرُجُ فِيهِرِيْقُ الْمَاءِ فَيَتَمَسَّحُ بِالْتُّرَابِ
فَأَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْمَاءَ مِنْكَ قَرِيبٌ فَيَقُولُ
وَمَا يُدْرِينِي لِعَلِّي لَا أَبْلُغُهُ

İbn Abbas ^(Radiyallâhu Anh) der ki; Allah Resûlü suyun yakınında bir yerde abdest bozmuştu, taş ile mesh yaptı. Dedim ki: “Ya Resûlüllah, su çok yakınında?” Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

“Suya kadar gideceğimi, nereden bilebilirim?” ^(Ahmed bin Hanbel, 1/288.)

Anlatıldığına göre, Hz. İsa ^(Aleyhis Selâm) elinde çapayla çalışan yaşlı birini

görür. Hz. İsa der ki: “Allah’ım bu adamın kalbinden uzun emeli çıkar!” Bunun üzerine adam elindeki çapayı bırakıp bir müddet uzanır. Hz. İsa bu sefer: “Allah’ım bu adama uzun emelini geri ver!” diye dua eder. Adam kalkar ve çalışmaya devam eder.

Bu durum üzerine Hz. İsa kalkıp adamın yanına gelir ve adamın bu hareketlerinin sebebini sorar. Yaşlı adam şöyle cevap verir:

Çalışırken içimden bir ses: “Çok yaşlısın, daha ne kadar çalışacaksın” dedi, ben de elimdeki çapayı bırakıp uzandım. Bir müddet sonra içimden başka bir ses: “Kalan günlerinde geçinmen için çalışman lazım” dedi; kalkıp çalışmaya başladım.

27. BÖLÜM

İBADETE DEVAM ETMEK VE
HARAMI TERK ETMEK

İbadetin manası; Allah'ın farz kıldığı ibadetleri yapmak, haram kıldıklarından kaçınmak ve O'nun çizdiği sınırları aşmamaktır.

Mücahid (Rahmetullâhi
Aleyh) Allah Teâlâ'nın:

وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

“...Dünyadan da nasibini unutma!...” (Kasas Sûresi, 28/77.) Âyet-i Kerime'sini açıklarken şöyle demiştir:

“Bu, kulun Allah'a ibadet etmeye çalışmasıdır.”

Şunu bilesin ki, Allah'a ibadetin temeli Allah'ı bilmek, ondan korkmak ve umudunu ona bağlamaktır. Kul kendini bu hasletlerden soyutladığında imanın hakikatine eremez. Çünkü Allah için ibadet etmek O'nu tanımakla ve O'nun Hâlik, Âlim, Kâdir ve ilminin her şeyi kuşattığını, hiçbir düşüncenin onu tasavvur edemeyeceğini bilmekle ancak mümkün olabilir.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

“O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir.” (Şura Sûresi, 11/42.)

Bir bedevi Muhammed bin Ali bin Hüseyin'e (Radiyallahü
Anh) gelerek şöyle sordu: “Allah'a ibadet ederken onu görüyor musun?” Muhammed bin Ali bin Hüseyin şöyle cevap verdi: “Görmediğim kimseye ibadet etmem” adam “Nasıl oluyor da görüyorsun?” diye sorunca Muhammed

bin Ali bin Hüseyin şöyle dedi:

“O’nu gözler, çıplak gözle bakarak göremez. Fakat imanın hakika-tine ererek kalpler onu görebilir. O hislerle idrak edilemez. İnsanlara asla benzemez, Âyet-i Kerimelerde anlatılmış, sıfatları sayılmıştır. Yaptığı işlerde asla zulmetmez. O Allah’tır, Ondan başka ilah yoktur, göklerin ve yerin Rabbidir” bunun üzerine bedevi: “Allah risaletini kime vereceğini en iyi bilendir” dedi.

Rivayete göre, Ka’b el-Ahbar şöyle der: “Şayet insanlar Allah’ın bü-yüklüğü hakkında zerre ağırlığında ilmi yakîne sahip olsaydı suda yürür, rüzgârla uçarlardı.”

Nimetlerinin şükürünü yerine getirmekten aciz olduğumuzu itiraf etmeyi “şükür” kabul ettiği gibi, Onu hakkıyla idrakten aciz olduğumuzu ikrar etmeyi de “iman” kabul eden Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) noksan sıfatlardan münezzehtir.

Mahmud el-Verrâk bir şiirinde şöyle der:

Allah’ın nimetlerine şükretmem de bir nimettir,

O nimete de şükretmek gereklidir,

Onun fazlı olmasa şükretmek nasıl olur mümkün?

Günler birbirine eklense uzasa bile ömür.

Herkes etkilenir, insana saadet gelince,

Sonu mükafattır, bir sıkıntı gelince,

Sevinç ve sıkıntıda da Allah’ın nimeti var,

Bunu anlamak için hayaller, karalar ve denizler dar!

Allah’ın Rabb olduğu sabit olunca Ona kulluk etmek de kendiliğinden belli olur. İman kişinin kalbine yerleştiğindeyse Allah Teâlâ’ya ibadet etmek vâcip hale gelir.

İman iki türdür: Zahirî iman, batınî iman. Birincisi, lisan ile söylemektir, ikincisiyse kalben inanmaktır. Mü’minlerin Allah’a yakınlık dereceleri birbirinden farklı olduğu gibi, ibadetlerinin

makbul olma dereceleri de farklıdır. İman, herbirine verilen pay nisbetinde, İhlas ve tevekküldeki mertebelerine göre onları bir araya getirmektedir.

İhlas: Kulun yaptığı amel karşısında Allah'tan herhangi bir mükâfat beklentisi içerisinde olmamasıdır. Yüce Mevla şöyle buyurur:

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

“Sizi ve yapmakta olduklarınızı Allah yarattı” (Saffat Sûresi, 37/96.)

Eğer kul ibadeti, sevap kazanmak ve cezadan korktuğu için yapıyorsa o ihlaslı değildir; nefsi için uğraşiyor demektir.

Rivayet edildiğine göre Aleyhissalatü Vesselam Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

“Sizden biriniz koktuğunda çalışan kötü köpek gibi ve ödemesi yapılmadığında çalışmayan kötü işçi gibi olmasın.”

Allah Teâlâ (Cele Celâlehu) da şöyle buyuruyor:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ
خَيْرٌ اطمأنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انقلبَ عَلَى وَجْهِهِ
خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ

“İnsanlardan kimi Allah'a yalnız bir yönden kulluk eder. Şöyle ki: Kendisine bir iyilik dokunursa buna pek memnun olur, bir de musibete uğrarsa çehresi değişir (dinden yüz çevirir). O, dünyasını da, ahiretini de kaybetmiştir. İşte bu, apaçık ziyanın ta kendisidir.” (Hac Sûresi, 22/11.)

Allah Teâlâ'ya ibadet etmemiz ve bu ibadetin farz olması onun fazl-u keremi dolayısıyladır. Bu ibadetleri, ifa edene fazlından mükâfat veya sapıtana adaletiyle ceza vereceğini bize bildirmiştir.

Tevekkül: Zor ve sıkıntılı zamanlarda Allah Sübhanehü'ye dayanmaktır. Bela ve musibet geldiğinde sükunet ve mutmain bir kalple O'na güvenmektir. Rabblerine tevekkül edenler bütün sebeplerin Yaratanın hükmü altında olduğunu bilirler. Böyle insanlar ne atalarına, ne çocuklarına, ne mallarına ne de mesleklerine bel bağlamazlar. Aksine tüm işlerinde Allah'a tevekkül ederler. Herhangi bir durum karşısında yalnız O'na güvenirler.

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

“Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter.” (Talak Sûresi, 65/3.)

Rıza: Allah'ın takdir ettiği her şeyi nefsin hoşnutlukla karşılamasıdır.

Âlimlerden biri şöyle der: İnsanların Allah'a en yakın olanı kendisi için ayrılan paya (kadere) memnuniyet ile razı olandır.

Bu konuda şöyle bir hikmetli söz vardır:

“Nice sevinçler aslında bir hastalıktır; nice hastalıklar aslında bir şifadır.”

Şairin biri de şöyle der:

Nice nimetler var sana,

Belalar gizli arasında,

Bela bekliyorum derken,

Sevinebilirsin de o yerden,

Musibetlere sabret, sana gelen,

Herşeyin sonu var, daha erken,

Her üzüntünün bir ferahı var,

Her ferahın da bir üzüntüsü var.

Mevla Teâlâ (Celle Celâlehu) hazretlerinin şu Âyet-i Kerime'si bize yeter:

وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا
 شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Olabilir ki siz, bir şeyden hoşlanmazsınız; oysa o sizin için bir hayırdır. Yine olabilir ki, siz bir şeyi seversiniz, oysa o sizin için bir kötülüktür. Allah bilir, siz bilmezsiniz.” (Bakara Sûresi, 2/216.)

Şunu iyice bilesin; kul dünya sevgisini kalbinden söküp atmadıkça Allah’a ibadetini kamil anlamda yapmış olmaz.

Bir hikmetli sözde şöyle denir: “En değerli nasihat arada perde olmadan direk kalbe ulaşan vaazdır” bu perdelerde kalpteki dünyalık şeylerdir.

Diğer bir hikmetli söz şöyledir: “Dünya bir anlık; öyleyse onu ibadetle geçir.”

Şair Ebûl Velid el-Baci şöyle der:

Şunu yakinen anladım,

Bir anlıktır tüm hayatım,

Neden cimri davranıp da,

Onu Allah için kullanmayayım?

Peygamber Efendimiz’e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir adam gelerek: “Ey Allah’ın Resûlü, ölmek istemiyorum” dedi. Fahri Kainat: “Malın var mı?” diye sordu. Adam evet deyince Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Onu Allah yolunda harçayarak önden gönder; kişinin kalbi malının yanındadır” buyurdular.

Rivayete göre İsa (Aleyhis Selâm) şöyle demiştir: “İyilik şu üç şeyde kendini belli eder: Konuşmak, bakmak ve susmak. Kim Allah’tan başka şeylerden konuşuyorsa onun konuşması boş sözlerden ibarettir. Kim ibret almadan bakıyorsa o da hata etmiştir. Kim de susarken tefekkür etmiyorsa o da boş vakit geçirmiş demektir.”

Dünyayı terk etmek onunla ilgi her türlü ahvali elinin tersiyle itmek ve lezzetlerinden uzaklaşmak demektir. Çünkü bir şeyi tefekkür

etmek, nefisle fikir arasındaki bağdan dolayı ister istemez onu elde etmeyi istemeyi çağırır.

Gözlerini, ona helal olmayan şeylere gezdirmekten sakın. Çünkü her bakış hedefi vuran bir ok; her istediği gerçekleşen bir sultan gibidir.

Nitekim Nebiler Nebisi (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

إِنَّ النَّظْرَةَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ مَنْ تَرَكَهَا مَخَافَتِي
أَبَدَلْتُهُ إِيْمَانًا يَجِدُ حَلَاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ

“Bakış, şeytanın oklarından bir oktur. Her kim onu Allah korkusuyla terk ederse Allah ona, lezzetini kalbinde duyacağı bir iman bahşeder.” (Hakim, 4/314.)

Bu konu şöyle bir hikmetli söz vardır: “Bakışını salanın derdi çoğalır.”

Öte beri bakmak olayların iç yüzünü öğrenerek insanı rezil eder. Ayrıca cehennemde çok kalmasına sebep olur.

Gözlerine mukayyet ol. Onları başıboş bırakırsan seni günaha sapırlar. Onlara hakim olursan diğer azalarına da hakim olursun.

Eflatun’a sormuşlar: Hangisi kalbe daha çok zarar verir: kulak mı, göz mü? Eflatun demiş ki: “Bunlar kuşun iki kanadır gibidir; ikisi olmadan kuş ne uçabilir ne de konabilir. Bir kanadı olmasa diğer kanat onun zorluğunu çekmek zorunda kalır.”

Muhammed bin Dav’ şöyle der: “Kişinin önüne gelen her şeye bakması Allah ve saygın kişiler katında ona kusur olarak yeter.”

Zahitlerden biri, bir köleye bakarak gülen bir adam görür. Ona yaklaşıp şöyle der:

“Ey kalbi harap olmuş herif! Ey bakışları bozuk adam! Kiramen Katibin meleklerinden, amelleri yazan meleklerden utanmıyor musun! Sana bakıp da apaçık bir belada olduğuna şahitlik ediyorlar! Bu

halinle bataklığın içine düşmüşken, kendini seyredenlere aldırış etmeyen birinden farkın yok!"

Kadı el-Mercani şöyle der:

Ey gözlerim, bir bakıştan menfaatlendiniz,

Kalbimi şerli bir yere sürüklediniz,

Gözlerim, çekilsin kalbimden elleriniz,

İkiye karşı tekin ölümüne mertlik demeyiz.

Hız. Ali ^(Radyallâhu Anh) şöyle demiştir: "Gözler şeytanın tuzaklarından biridir; vücuttaki azaların en hızlı ve en zarar verenidir. Kim Allah'a ibadet için organlarını kontrol altında tutuyorsa hedefine varır. Kim azalarını nefsinin hevasına kurban ederse amelini zayi eder."

Şairin biri şöyle demiş:

Müridin gönlü ibadete hazır olunca,

Günah sebepleri ortadan kalkınca,

İşte bu ona bir nimet ve ihsan,

Bütün azaları ona uyunca.

Bekler onu ebediyette bir ikram,

Günahkâr tüm günahlarını bırakınca.

Abdullah bin Mübarek ^(Radyallâhu Anh) şöyle der: İmanın aslı Allah Resûlünün ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) getirdiklerini tasdik etmektir. Kur'anı Kerim'i tasdik eden kişi onunla amel etmeye başlayarak ateşte ebedi azaptan kurtulur. Haramlardan kaçınan kişi tevbe eder. Geçimini helal yolla kazanarak, şüpheli şeylerden de uzak durur. Farzları eda edenin teslimiyeti artar. Doğru söyleyen kimsenin başına sıkıntı gelmez. Zulmetmeyen kısıstan kurtulur. Sünnetleri yapanın amelleri temizlenir. İhlas ile amel işleyenin ameli kabul edilir.

Rivayet edildiğine göre Ebü'd-Derdâ ^(Radyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'e ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle der: Ya Resûlullah, bana tavsiyede bulun. Peygamber

Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem): "Helalinden kazan, salih amel işle, Allah'tan rızıkını günlük iste ve kendini ölümlerden say!"

Kişinin amellerini beğenmesinden sakınması gerekir. Çünkü bu afetlerin en büyüklerinden, amelleri silen süpüren felakettir. Amellerini beğenen kişi bu tutumuyla kabul edilip reddetmesi açısından Allah Teâlâyı minnet altında bıraktığını sanar. Hâlbuki boyun kırıklığı ve pişmanlık bırakan nice günah vardır ki gurur ve kibir getiren nice ibadetten çok çok hayırlıdır!

Riyâdan da kaçınmak gerekir. Zira Mevla Teâlâ (Celle Celâluhu) şöyle buyurur:

وَبَدَأَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ

"Hâlbuki (o gün) onlar için, Allah tarafından, hiç hesaba katmadıkları şeyler ortaya çıkmıştır." (Zümer Sûresi, 39/47.)

Bu Âyet-i Kerime'nin tefsiri sadedinde şöyle denmiştir: Onlar dünyada güzel amel işlediklerini sanacaklar ahirette onları kötü amel olarak karşılarında bulacaklar.

Selef-i salihinden biri bu Âyet-i Kerime'yi okuyup şöyle tepki vermiştir: "Vay o riyakârların başına geleceklere!"

Başka bir Âyet-i Kerime'de Yüce Mevla şöyle buyurur:

وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

208

"Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın." (Kehf Sûresi, 18/110.) Yani, ne gösteriş için yapsın ne de insanlardan gizlesin, demektir.

İbn Mes'ûd'dan (Radiyallahu Anh) nakledildiğine göre Kur'an-ı Kerim'in son Âyet-i Kerime'si şudur:

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

“Allah’a döndürüleceğiniz, sonra da herkese hak ettiğinin eksiksiz verileceği ve kimsenin haksızlığa uğratılmayacağı bir günden sakının.” (Bakara Sûresi, 2/281.)

Muhammed bin Beşir şu şiiri söyler:

Gün geride kaldı, o bir şahit,
Bu gün yaptıklarına şahit,
Bir kötülük yaptıysan dün,
Hamd et, iki iyilik yap bugün.
İyiliği bırakma yarına,
Gün gelir, çıkamazsın yarına.

Bir başkası şöyle söyler:

Nefsine uyararak hemen günah işlersin,
Ama tevbeyi sürekli ertellersin,
Ölüm sen gafilken gelir,
Bu yaptığın akıl karı değildir.

Dâvûd (Aleyhis Selâm) Süleyman'a (Aleyhis Selâm) şöyle demiştir:

“Mü'minin tavka sahibi olduğunu şu üç şey gösterir:

1. Ulaşamadığı şeylere güzelce tevekkül eder,
2. Elde ettiği şeylere güzelce rıza göstererek onlarla yetinir,
3. Elinden kaçırdığı şeylere de güzelce sabreder.”

Hikmetli bir sözde şöyle denmiştir: “Belaya sabreden vefâya ulaşır.”

Şair şöyle der:

Başına bir bela gelse sabretmelisin,
Üzüntü ve kedere düşmemelisin,
Dünya olanca güzelliğiyle gelse,
Takvanın habercisidir, sabretmelisin.
Mücadele et nefsinle,
Kavuşursun ummadığın şeylere.

Bir diğeri şöyle der:

Sabır umulan herşeyin anahtarı,

Sürekli kişinin yardımcısı,

Geceler bitmese de sabret,

Çünkü mahzunun yardımcısı.

Sabırla ulaşılır çoğu kere,

Olmaz denilen çoğu şeylere.

Başka bir şair söyle söylesin:

İmanın en sağlam kulpu sabırdır,

Şeytanın vesveselerine de kalkandır,

Sabrın sonunda güzellik vardır,

Acelenin ise hüsrân vardır.

Zamanla bir sıkıntıyla karşılaşırsan,

Adet budur, böyle eder zaman,

Hemen kuşan sabır zırhını,

Çünkü o cennetin anahtarı.

Sabrın çeşitleri bulunmaktadır:

Farzları, istenilen vakitte kemal-i vech ile eda etmeye sabır,

Nafileleri kaçırmamaya sabır,

Arkadaş ve komşuların sıkıntılarına sabır,

Hastalıklara sabır,

Fakirliğe sabır,

Günahları işlememek için sabır,

Nefsin isteklerine sabır,

Şüpheli şeylerden kaçınmaya sabır,

Tüm azaların boş ameller yapmasına karşı sabır.

28. BÖLÜM

ÖLÜMÜ HATIRLAMAK

Nebiler Serveri Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَا زِمِ اللَّذَاتِ

“Dünya lezzetlerini gözden düşüren ölümü sıkça hatırlayın”
(Tirmizî, 2307.) Yani ölümü sıkça hatırlayın ki dünya lezzetlerine karşı isteğiniz kırılsın. Bu şekilde Allah Teâlâ'ya yönelmiş olursunuz.

Başka bir Hadis-i Şerif'te Aleyhissalatü vesselam Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

لَوْ تَعَلَّمُ الْبَهَائِمُ مِنَ الْمَوْتِ مَا يَعْلَمُ ابْنُ آدَمَ مَا أَكَلْتُمْ
مِنْهَا سَمِينًا

“Hayvanlar ölüm hakkında ademoğlunun bildiklerini bilselerdi hiçbir zaman besili hayvan eti yiyemezsiniz.” (Beykaki, Şuabul İman, 849.)

Hz. Âişe (Radiyallâhu Anha) bir gün Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle sorar: “Ya Resûlüllah, şehitlerle haşrolacak kimse var mı?” Peygamberimiz şöyle cevap verir:

“Tabii, günde yirmi kez ölümü hatırlayan şehitlerle beraber haşrolur.”

Ölümü hatırlamanın insanı bu derece yüksek mertebeye ulaştırması, ölümün insanı aldanma yurdu olan dünyadan yüz çevirip ahirete hazırlık yapmaya sevk etmesine bağlıdır. Ölümü hatırlamamak dünyaya dalmaya ve sapkınlığa götürür.

Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmaktadır:

أَلْمَوْتُ تُحْفَةٌ الْمُؤْمِنِ

“Ölüm mü’minin hediyesidir.” (Hakim, Müstedrek, 4/319.)

Nefsin hevasına engel olduğu, onun istekleriyle başa çıkmanın verdiği yorgunluk ve şeytanla sürekli mücadele ettiği için dünya mü’minin zindanıdır. Ölüm ise mü’minin imdadına yetişerek onu kurtarır; bu anlamda ona güzel bir hediyedir.

Bir başka Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurmaktadır:

أَلْمَوْتُ كَفَّارَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ

“Ölüm her Müslüman için bir kefarettir.” (Beykaki, Şuabul İman, 1158.)

Burada kastedilen, Müslümanların elinden ve dilinden emin olduğu, İslâm ahlakıyla ahlaklı, büyük günah işlemeyen gerçek mü’minlerdir. Ölüm, büyük günahlardan sakınan ve Allah’ın emirlerini yerine getiren bu mü’minleri küçük günahlarından temizleyen bir kefaret olacaktır.

Ata el-Horasani (Rahmetullahi Aleyh) Peygamber Efendimiz’den (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle aktarır: Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) kahkahalarla gülen bir topluma rastladı. Onlara şöyle tavsiyede bulundu:

“İnsanı dünya lezzetlerinden soğutan şeyi çokça hatırlayın!” Oradakiler: “O nedir?” diye sorunca Peygamberimiz: “Ölüm!” diye cevap verdi. (Ahmed bin Hanbel, 42112.)

Hz. Enes’ten (Radiyallahu Anhi) rivayet edildiğine göre Aleyhissalatü vessalam Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ فَإِنَّهُ يُمَحِّصُ الذُّنُوبَ وَيَزْهَدُ فِي الدُّنْيَا

“Ölümü çokça hatırlayınız. Çünkü o hem günahları temizler, hem de dünyadan soğutur.” (Camius Sağir, 1410.)

Bir başka hadislerinde şöyle buyurmuştur:

“Ölüm ayırıcı olarak yeter!”

Bir başka hadislerinde de şöyle buyurmuştur:

“Vaiz olarak ölüm yeter!”

أَذْكُرُوا الْمَوْتَ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ تَعَلَّمُونَ مَا أَعْلَمُ
لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا

Fahri Kainat Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) birgün meclise geldi. İçeride bir gurup insan toplanmış konuşup gülüyorlardı. Peygamberimiz yanlarına gelerek: “Ölümü hatırlayın, nefsimi kudret elinde tutana yemin olsun ki, benim bildiklerimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız!”

(Buhârî, 4621. (Başka bir lafızla.))

Bir gün Hz. Peygamberin (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanında bir adamı övüyorlardı. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Bahsettiğiniz arkadaşın, ölümü hatırladığı oluyor mu?” diye sordu. Oradakiler: “Ölümü andığımı pek duymadık” dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: “O zaman arkadaşınız bahsettiğiniz gibi biri değilmiş” dedi.

İbn Ömer (Radiyallâhu Anh) anlatıyor: Allah Resûlünün yanında bir kalabalık vardı. İçlerinden biri “Ya Resûlullah, insanların en keremlisi ve akıllısı kimdir?” diye sordu. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Ölümü en çok hatırlayan ve ona en iyi hazırlanandır. İşte en akıllı olanlar bu kişilerdir; dünyada şerefi, ahirette de keremi yanlarında götürürler” buyurdu.

Hasan-ı Basrî (Rahmetullâhu Aleyh) şöyle der: “Ölüm dünyada değer, akıllı kişide de mutluluk bırakmadı.”

Rabi' bin Haysem (Rahmetullâhu Aleyh) şöyle der: “Ölüm kadar, mü'minin yanında olmayıp da beklediği hiçbir hayır yoktur” bir defasında de şöyle demişti: “Benim ölümümü kimsenin bilmesine gerek yok, beni hemen Rabbime gönderin.”

Hikmet sahibi insanlardan birinin arkadaşına yazdığı mektupta şu satırlar yazıyordu:

“Ey kadeşim, ölmeyi isteyip de ölemeyeceğin o yurda gitmeden önce bu yurttan ölümünden sakın, hazırlığını yap!”

İbn Sirîn, (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) yanında ölümden bahsedildiğinde bütün azaları güçten kuvvetten kesiliverirdi.

Ömer bin Abdulaziz (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) her gece fıkıh âlimlerini toplar ölüm, kıyamet ve ahiret hakkında konuşurlardı. Daha sonra önlerinde cenaze varmışçasına ağlaşırlardı.

İbrahim et-Teymî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) der ki: “İki şey iştahımı keser: Ölümü hatırlamak ve Allah Azze ve Celle'nin huzuruna çıkacak olmam.”

Ka'b (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle demiştir: “Ölümü gerçek manada idrak edebilen kişiye dünya musibet ve belaları vız gelir.”

Mudarrif bin Abdullah (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle der: “Rüyamda, Basra mescidinin ortasına şöyle bağırarak bir adam gördüm: Ölümü hatırlamak korkakların kalplerini paramparça eder. Allah'a yeminle, onların ne kadar şaşkın olacaklarını şimdiden görmekteyim!”

Eş'as (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle anlatır: "Biz Hasan-i Basrî'nin (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) yanına uğradık, bize hemen cehennemi, ahireti ve ölümü hatırlattırdı."

Safiyye (^{Radiyallâhu}_{Anha}) der ki: Bir kadın Hz. Âişe'ye, kalbinin katılığından dert yanıyordu. Hz. Âişe (^{Radiyallâhu}_{Anha}) dedi ki: “Ölümü çokça hatırla, kalbin yumuşar” Kadın bu nasihatini yerine getirdi ve kalbi gerçekten de yumuşadı. Bunun üzerine gelip Hz. Âişe'ye teşekkür etti.

Dâvûd (^{Aleyhis}_{Selâm}) yanında ölüm ve kıyametten bahsedilince azaları titreyene kadar ağlardı. Allah'ın rahmetinden bahsedilince anca kendine gelirdi.

Hasan-ı Basrî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) der ki: Gördüğüm tüm akıllı kimseler ölümden korkup, üzüntü duyardı.

Ömer bin Abdulaziz (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) bir alime “Bana nasihat et” dedi. Alim, ölmü tadacak ilk halife sen değilsin, dedi. Ömer bin Abdulaziz:

“Devam et” deyince alim: “Atan Adem’den bu yana herkes ölümü tattı, şimdi sıra sende” dedi. Bunun üzerine Ömer bin Abdulaziz ağlamaya başladı.

Rabi’ bin Haysem (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) evine bir çukur açmıştı, her gün orada uyur, ölümü hatırlardı. Şöyle derdi: “Kalbim bir an ölümü hatırlamasına mahvolur.”

Mutarraf bin Abdullah (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) der ki: “Şu ölüm, nimet ehlinin nimetlerini kursağında bıraktı. O halde siz de içinde ölüm olmayan bir nimet isteyin.”

Ömer bin Abdulaziz (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) Anbese’ye şöyle demişti: “Ölümü çokça an; yaşam şartların geniş ve rahatsa bunları daraltır, eğer darsa rahat ve huzura kavuşturur.”

Ebû Süleyman ed-Darani, Ümmü Harun’a şöyle sorar: “Ölümü seviyor musun?” Hayır, diye cevap alınca nedenini sorar. Ümmü Harun:

“Bir insana asi olsan onunla karşılaşmak istemezsin. Ben Allah’a asi olmuşken Onunla karşılaşmayı nasıl isterim?”

Ebû Musa et-Temimi şöyle anlatır: Ünlü şair Ferazdak’ın eşi öldüğünde Basra’nın ileri gelen simaları cenazeye gelmişlerdi. Aralarında bulunan Hasan-ı Basrî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) Ferazdak’a yanaşarak şöyle dedi: “Ey Ebû Firâs, bu gün için ne hazırlık yaptın?” Ferazdak şöyle cevap verdi:

“Altmış yıldır tekrarladığım, La ilahe illallah şهادet cümlesini...”

29. BÖLÜM

GÖKLER VE ÇEŞİTLİ CİNSLER

Rivayet edildiğine göre, Allah'ın ilk yarattığı şey cevherdir. Yarattıktan sonra heybet nazarıyla baktı. Allah korkusundan titreyen cevher suya dönüştü. Sonra ona rahmet nazarıyla bakınca yarısı dondu. Allah bu donmuş kısımdan arşı yarattı. Arş sarsılmaya başlayınca Allah üzerine La ilahe illallah, Muhammedün Resûlullah yazdı; arş sakinleşti. Diğer kısım suyu, kıyamete kadar hareket eder şekilde kendi haline bıraktı. Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurmuştur:

وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ

“Arş'ı su üzerinde iken, gökleri ve yeri altı günde yaratandır.” (Hâd Sûresi, 11/7.)

Daha sonra su çalkalanmaya ve köpürmeye başladı, üzerinden dumanlar çıktı ve yığılarak yükseldi. Dumanın köpüğü vardı Allah bu köpükten kat halinde yer ve gökleri yarattı. Bu esnada yer ve gök tabakaları birbirine yapıştı. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) rüzgarı yarattı ve ikisinin arasını ayırdı. Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ

“Sonra duman halinde olan göğe yöneldi.” (Fussilet Sûresi, 41/11.)

Hikmet ehlinden biri şöyle der: Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) göğü neden dumandan yarattı da buhardan yaratmadı? Çünkü duman tabakaları birbiriyle bağlantılı halde yaratılmıştır, sonuncusu yerinde sabit durur. Buhar ise dengesiz bir halde döner. Bu da Yüceler Yücesinin kemal-i ilmini ve hikmetini gösterir.

Faide: Gök ile yer arasında ve göğün bütün katları arasında beş yüz yıllık mesafe vardır. Her katın yüksekliği de yine beş yüz yıllık mesafedir.

Rivayete göre göğün birinci katı süttten beyazdır. Onu yeşil gösteren Kaf Dağı'nın yeşilliğinin yansımasıdır. Birinci göğün adı Rakîa'dır.

İkinci kat gökyüzü nur gibi ışık saçan demirdendir; adı Feydûm veya Mâun'dur.

Üçüncü kat gökyüzü bakırdandır; adı Melekût veya Hariyûn'dur.

Dördüncü kat sema parlaklığı gözleri kamaştıracak şekilde beyaz gümüştendir. Adı Zahîra'dır.

Beşinci kat sema kırmızı altındandır, adı Müzeyyene veya Müsahhara'dır.

Altıncı kat gökyüzü de nur gibi parlayan cevherden yaratılmıştır. Adı Halisa'dır.

Yedinci kat sema ise kırmızı yakuttandır. İsmi Labiyye veya Lâmia'dır. Beytu'l-Mamur, göğün bu katındadır. Beytu'l-Mamur'un biri kırmızı yakuttan, diğeri yeşil zebercetten, biri beyaz gümüştten, diğeri de kırmızı altından olmak üzere dört direği bulunur.

Başka bir rivayete göre akikten olan Beytu'l-Mamur'a her gün yetmiş bin melek gelir ve kıyamet gününe kadar bu melekler geri dönmeyiz.

Sağlam bir görüşe göre yeryüzü gökten daha faziletlidir. Çünkü peygamberler burada yaşayıp, buraya defnedilmişlerdir. Aynı sebeple yeryüzünün en faziletli tabakası da yüzeyidir. Bir diğer nedeni canlılar oradan faydalanıyor olmalarıdır.

İbn Abbas'tan (radiyallahu anhuma) şöyle nakledilir: Semanın en faziletli katı üzerinde "Arşu'r-Rahman"ın bulunduğu kattır. Arş'a yakın olduğundan dolayı bu katın ismi Kursî'dir. Ayrıca faydalanılan yıldızlar, yedi gezegen hariç bu kattadırlar. Yedi gezegen ise göğün yedi katındadır:

Zuhal yedinci kat göktedir; Cumartesi gününe tekabül eder.
 Müşteri altıncı kat göktedir; Perşembe gününe tekabül eder.
 Merih beşinci kat göktedir; Salı gününe tekabül eder.
 Güneş dördüncü kat göktedir; Pazar gününe tekabül eder.
 Zühre üçüncü kat göktedir; Cuma gününe tekabül eder.
 Utarit ikinci kat göktedir; Çarşamba gününe tekabül eder.
 Ay birinci kat göktedir; Pazartesi gününe tekabül eder.

Birbirlerine benzemedikleri halde yedi kat semanın dumandan yaratılması Allah Teâlâ'nın hayret verici kudretinin bir göstergesidir. Semadan su indirip birininden farklı bitkilere renk, tatları farklı meyvelere de hayat vermesi yine onun hayret verici kudretinin eseridir.

Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ
 وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ
 وَاحِدٍ وَنُفِضِلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

“Yeryüzünde birbirine komşu kıtalar, üzüm bağları, ekinler, bir kökten ve çeşitli köklerden dallanmış hurma ağaçları vardır. Bunların hepsi bir su ile sulanır. (Böyle iken) Yemişlerinde onların bir kısmını bir kısmına üstün kılarız. İşte bunlarda akıllarını kullanan bir toplum için ibretler vardır.” (Ra'd Sûresi, 13/4.)

Ademoğulunu da farklı farklı yaratmıştır: Kimi siyah, kimi beyaz, kimi bilgili, kimi cahil, kimi mü'min, kimi kâfirdir. Hâlbuki hepsinin kökü birdir, Âdem'dir.

Yarattığı her şeyi mükemmel bir şekilde yaratan Allah Teâlâ'yı noksan sıfatlardan tenzih ederiz.

30. BÖLÜM

KURSI, ARŞ, MUKARREB
MELEKLER, RIZIKLAR VE
TEVEKKÜL

Yüceler Yücesi şöyle buyurur:

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

“...O'nun kursîsi gökleri ve yeri içine alır...” *(Bakara Sûresi, 2/255.)*
Denilir ki, onun kursîsi, ilminden mecaz olarak kullanılmıştır. Başka bir nakile göre, O'nun mülkü, diğer bir görüşe göreyse gök cisimleridir.

Rivayete göre Hz. Ali *(Radıyallahü Anh)* şöyle der: Kursî incidendir; uzunluğunu Allah Teâlâ'dan başka kimse bilemez.

Hadiste geçtiğine göre, yedi kat yer ve sema sahraya atılmış bir yüzük gibidir.

İbn Mâce'de geçen bir rivayette Peygamber Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurur: “Sema kursînün boşluğundadır. Kursî ise arşın önünde durur.”

İkrime'den şöyle rivayet edilmiştir: Güneş Kursînin nurunun yetmiş parçasından biridir. Arş da Kursînin perdelerinin yetmiş parçasından biridir. Rivayete göre her perdenin arasında beş yüz yıllık mesafe vardır. Böyle olmasa Kursîyi taşıyan melekler nurdan yanarlardı.

Arş, Kursînin üzerinde nurânî ve ulvî bir cisimdir. Arş'tan farklı olarak yaratılmıştır. Hasan-ı Basrî buna katılmaz. Başka görüşlere göre,

kırmızı bir yakuttan, yeşil cevherden, beyaz inciden veya nurdan yaratılmıştır. Evla olan bu konuda görüş beyan etmeyip susmaktır.

Astronomi bilginleri Arş'ı dokuzuncu gezegen, en yüksek gezegen, Atlas gezegeni gibi çeşitli isimlerle anmışlardır. Çünkü onlara göre bütün gezegenler, burçlar gezegeni adındaki sekizinci gezengende toplanmaktadır.

Din âlimlerine göre ise Kursî ve Arş mahlukatın çatısıdır. Hiçbir varlık onların sınırı dışına çıkamaz. Arş kulların bilgisinin nihayet bulunduğu yerdir; ötesini idrak etmeye güçleri yetmez. Zaten ötesini araştırmaya girişmek de doğru değildir.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ
رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

“(Ey Muhammed!) Yüz çevirirlerse de ki: Allah bana yeter. O’ndan başka ilâh yoktur. Ben sadece O’na güvenip dayanırım. O yüce Arş’ın sahibidir.” (Tevbe Sûresi, 9/129.)

Âyet-i Kerime’de Allah Arş’ı “büyük” sıfatıyla vasıflandırmıştır; çünkü o mahlukatın en büyüğüdür.

Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) ayette geçen tevekkül emrini hakkıyla yerine getirmiş, bundan dolayı Tevrat ve diğer ilahi kitaplarda Mütevekkil diye isimlendirilmiştir.

Tevekkül Allah’ı tek ilah kabul etmenin ve onu hakkıyla tanımanın bir çeşididir. Efendimiz ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) de Allah’ı muvahhidlerin ve Allah’ı hakkıyla tanıyanların efendisidir.

Tevekkül, bazılarının sandığı gibi sebeplere sarılmaya zıt değildir. Zira bu da emredilen bir durumdur. Nitekim bir bedevi Efendimiz’e ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek: “Devemi bağlayayım mı yoksa salıp Allah’a tevekkül mü edeyim?” diye sorunca Peygamberimiz:

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ اعْقِلْهَا وَاتَّوَكَّلْ أَمْ أَطْلِقْهَا وَاتَّوَكَّلْ قَالَ
اعْقِلْهَا وَتَوَكَّلْ

“Onu bağla, sonra Allah’a tevekkül et!” buyurmuştur.

Bir başka hadiste şöyle buyurur:

“Allah’a hakkıyla tevekkül etseydiniz sabahleyin aç çıkıp akşam tok karınla yuvalarına dönen kuşlar gibi rızıklandırıldınız.”

İbrahim bin Edhem ^(Rahmetullâhi Aleyh) Şakîk-i Belhî ^(Rahmetullâhi Aleyh) ile Mekke’de karşılaşır. İbrahim bin Edhem ona: “Seni bu hale çeviren nedir?” diye sorunca Belhî şöyle der:

“Çölde giderken kanadı kırık bir kuş gördüm. ‘Bakayım, bu kuş nasıl hayatta kalıyor’ diyerek yakında bir yere oturup beklemeye başladım. Bir müddet sonra bir kuş gagasında bir çekirgeyle çıkageldi ve çekirgeyi kanadı kırık kuşun ağzına bıraktı. Bunu görünce içimden: ‘Bu kuşu aç bırakmayan Allah nerede olursam olayım beni rızıklandırmaya da kadirdir’ diye geçirdim ve çalışmayı bırakıp kendimi ibadete verdim.”

Bu sözler üzerine İbrahim bin Edhem şöyle dedi: Peki, sağlam olup da yaralı kuşa yardım eden o diğer kuş gibi olmadın? Bu şekilde olman daha faziletlidir. Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dediğini duymadın mı?

أَلَيْدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ أَلَيْدِ السُّفْلَى

“Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden daha hayırlıdır.” ^(Buhârî, 1427.) Ayrıca bütün işlerinde en yüksek derecelerin peşinde olmak mü’minlerin alametlerindedir ki, bu şekilde ebrar kulların derecesine ulaşılabilir.

Bu sözler üzerine Belhî, İbrahim bin Edhem'in elini tutarak öptü ve "Sen bizim üstadımızsın, ey Ebû İshak" diyerek ona hürmetlerini sundu.

Sonra insan sebeplere sarıldığında, o sebeplere bağlı kalmamaya çalışmalıdır. Bilakis sebeplerin arkasında Allah'ın olduğunu bilmeli ve neticeyi ondan beklemelidir. Nasıl ki dilenci elindeki bir kapla insanlardan ister; fakat asla o kaba değil, ona para verecek insanların eline bakar...

Hadis-i Şerif'te şöyle denilmiştir:

"İnsanların en zengini olmayı isteyen, elinde olandan daha çok Allah'ın katında olana güvensin."

Rivayete göre, İbrahim bin Edhem'in hizmetinde bulunmuş olan Hüzeyfe el-Meraşî şöyle anlatır:

Bir defasında Mekke'ye giderken günlerce aç kaldık. Derken yolumuzun üzerinde Küfe'de virane bir mescide girmek zorunda kaldık. Burada İbrahim bana baktı ve "Ey Hüzeyfe, acıkmış gibi görünüyorsun" dedi. Bende "Şeyhimin gördüğünün aynısı!" dedim. Bunun üzerine kağıt ve kalem istedi. İstediklerini getirdim. Besmeleden sonra "her durumda maksut ve her manada işaret edilen sensin" şeklinde yazarak şu beyitleri ekledi:

Hamdeden ben, şükreden ben, zikreden ben,
Aç olan ben, kaybolan ben, çıplak olan ben,
Bu altısının yarısına kefil olan ben,
Ya Rabbi, diğer yarısına da kefil ol sen.
Cehenneme girmemdir, senden başkasını övmem,
O halde koru aciz kullarını, ateşe düşmekten.

Sonra kağıdı bana vererek "Çık, kalbini Allah'tan başka kimseye bağlama. Bu kâğıdı karşılaştığın ilk kişiye ver" dedi. Çıktım, ilk olarak katırına binmiş bir adamla karşılaştım. Kâğıdı ona verdim. Alıp okuduğunda ağlayarak "Bunu yazan nerede?" diye sordu. "Falanca mescitte..." dedim. Bunun üzerine adam bana içinde altı yüz dinar olan bir kese verdi. Yanından ayrıldıktan sonra başka bir adama giderek

katırlı adamın kim olduğunu sordum. "O bir Hıristiyan.." dedi. Dönüp İbrahim'e olayı anlattım. İbrahim bin Edhem:

"Keseye dokunma, o adam birazdan buraya gelir" dedi. Bir müddet sonra gerçekten de adam çıkageldi ve el öperek Müslüman oldu.

İbn Abbas ^(Radiyallahü Anh) şöyle anlatmıştır:

Allah arşı taşıyacak melekleri yarattığında onlara: Arşımı taşıyın, dedi. Fakat onlar arşı taşıyamadılar. Bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) onlara yedi kat göklerdeki melek sayısında melek ekledi ve hepsine: Arşımı taşıyın dedi. Yine taşıyamadılar. Bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) yanlarına göklerdeki tüm melekler ve yerdeki canlılar kadar melek ekleyerek: Arşımı taşıyın dedi. Fakat melekler yine taşıyamadılar. Nihayet Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) meleklerle: La havle vela kuvvete illa billah - Allah'ın yardımı olmadan hiçbir güç ve kuvvet yoktur" diyerek deneyin dedi. Melekler bunu söyleyince arşı kaldırabildiler.

Fakat rüzgarın üstünde arşı taşıyan meleklerin ayakları yedi kat yerin altına düştü. Ayaklarını basacakları yer bulamadıklarından dolayı arşa tutunmak zorunda kaldılar. Bu arada biri düşer de, nereye düştüğü bilinmez korkusuyla sürekli bu kelimeyi tekrarlıyorlardı. Onlar arşı, arş da onları taşıyordu; fakat aslında hepsini taşıma kudreti Allah'ındı.

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

مَنْ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ سَبْعَ مَرَّاتٍ كَفَاهُ اللَّهُ مَا
أَهَمُّهُ صَادِقًا كَانَ بِهَا أَوْ كَاذِبًا

"Sabah-akşam حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (Allah bana yeter; Ondan başka ilah yoktur, ona tevekkül ettim, çok büyük olan arşın sahibidir) derse doğru veya yalan söylediğine bakılmaksızın Allah onun sıkıntılarını giderir." (Ebû Dâvûd, 5083.)

31. BÖLÜM

DÜNYA'DAN EL-ETEK
ÇEKMEK

Dünyayı zem hakkında birçok Âyet-i Kerime mevcuttur. Aslına baktığında Kur'an-ı Kerim'in genelinde dünya kötülenmekte, insanlar ondan çevrilip ahiret için amel etmeye çağırılmaktadır. Aslında bunlar tüm peygamberlerin hedefidir; insanları bunlara çağırmak için gönderilmişlerdir. Bu konu olabildiğince açık olduğundan bir daha açıklama yapmak için ilgili Âyet-i Kerimeleri aktarmaya gerek yoktur. Dolayısıyla sadece konu hakkındaki bazı hadisleri nakletmekle yetineceğiz.

Rivayete göre Fahri Kainat Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) bir koyun leşine gözü ilişti ve "Bu koyun leşinin sahibi nezdinde bir değeri var mıdır?" diye sordu. Yanındakiler: "Değeri olsa atmazdı" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem):

"Nefsim kudretinde olan Allah Teâlâ'ya yemin olsun ki, Allah'a göre dünya bu koyun leşinin sahibi yanındaki değerden daha değerlidir. Eğer dünyanın Allah katında sivrisinek kanadı nisbetinde bir değeri olaydı kâfire ondan bir yudum su bile vermezdi."

224

Başka bir Hadis-i Şerif'te şöyle buyuruyor:

الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ

"Dünya mü'minin zindanı, kâfirin cennetidir." (Müslim, 481.)

Bir başka Hadis-i Şerif'inde şöyle buyuruyor:

الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ وَمَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرُ اللَّهِ وَمَا وَالَاهُ

“Dünya ve içindekiler lanete uğramıştır. Ancak Allah’ı zikretmek ve ona sebep olan şeyler hariç.” (Tirmizî, 2122.)

Ebû Musa el-Eş’ari (Radiyallahü Anih) şöyle der:

“Kim dünyasını severse ahiretine zarar verir. Kim ahiretini severse dünyasına zarar verir. Siz ebedi olanı fani olana tercih edin.”

Peygamber Efendimiz de (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ

“Dünya sevgisi tüm hataların başını çeker.”

Zeyd bin Erkam (Radiyallahü Anih) şöyle anlatır: Bir gün Ebû Bekir Sıddık’ın yanında (Radiyallahü Anih) idik. İçecek istedi, bal şerbeti getirdiler. Ağzına yaklaştırdığı sırada ağlamaya başlayınca, yanındakiler de ağladı. Bir müddet sonra sustu, yanındakiler de sustu, sonra tekrar ağlamaya başlayınca oradakiler yine ağlamaya başladı. Bu böyle devam edince hiç susmayacaklar sandık. Neden sonra Hz. Ebû Bekir gözyaşlarını sildi. Sordular: “Ey mü’minerin halifesi, niye ağladın?” Dedi ki:

Resûlüllah ile beraberken, onu bir şeyi kendinden kovarmış gibi hareketler yaparken gördüm, halbuki yanında biri yoktu. Dedim ki: “Ya Resûlüllah, kendinden uzaklaştırdığım şey nedir?” Şöyle buyurdular:

O dünyadır, bana göründü ve ben de ona: “Benden sana hayır yok!” dedim. Bana dönerek şöyle dedi: “Benden kurtulabilirsin ama senden sonrakiler benden kurtulamayacak!”

Aleyhissalatü vessalam Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyuruyor: “Ebedilik yurduna inanıp da aldanma yurduna aldananlara çok şaşıyorum, çok!”

Rivayete göre Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) bir çöplüğün yanında durdu ve “Gelin, dünyayı görün” diye seslendi. Çöplükten eski bir bez parçasıyla çürümüş bir kemik alarak: “İşte dünya!” buyurdular.

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) bu sözleriyle, dünya süslerinin bu eski pez parçası gibi eskiyeceğini ve tüm canlıların çürümüş kemiğe dönüreceğine işaret etmiştir.

Nebiler Nebisi bir defasında şöyle buyurdular:

“Dünya tatlı ve güzeldir. Allah yeryüzüne sizi halife yaptı da nasıl ameller işleyeceğinize bakıyor. Dünya İsrailoğulları için yere serildiği zaman onlar süs, kadınlar, koku ve elbiseye aldanarak yoldan çıktılar.” (Müslim, 2742.)

Hz. İsa (Aleyhis Selam) şöyle der:

“Dünyayı kazanç olarak görmeyin ki sizi kul edinmesin. Kazancınızı, kazancı zayı etmeyen Allah katında biriktirin. Zira dünyada hazine sahibi olan kişi onun başına bir şey gelmesinden korkar. Hazinesi Allah katında olan kişinin böyle bir korkusu olmaz.”

Yine Hz. İsa (Aleyhis Selam) şöyle demiştir:

“Ey Havariler, ben sizin için dünyayı yere çaldım. Benden sonra onu ayağa dikmeyin. Dünyanın çirkinliklerinden biri, orada Allah’a isyan edilmesidir. Bir başka pisliliği de, ahiretin ancak dünyayı terk etmekle kazanılmasıdır. Bu şekilde düşünüp ibret alın. Şunu bilin ki, her hatanın başı dünyayı sevmektir. Bir anlık haz ve lezzet bazen sahibine uzun yıllar kurtulamayacağı üzüntüler verir.”

Bir başka sözünde şöyle der:

“Ben dünyayı sizin için yere serdim, sizde sırtına oturdunuz. Sakın orada kadınlar ve padişahlarla münakaşa etmeyin. Zira krallar onların dünyasına dokunmadıkça size müdahale etmezler. Kadınlardan da namaz ve oruçla korunun.

Dünyayı isteyenler olduğu gibi dünyanın onu istediği kişiler de vardır. Ahireti isteyenin dünya peşinden koşar; hatta rızkını ayağına getirir. Dünyayı isteyenleri ise ahiret de ister; nihayet bir gün ölüm gelip boynundan onu yakalıp götürür, teslim eder.”

Rivayete göre Hz. Süleyman (Aleyhis Selam) bir defasında bineğine binmiş,

üstündeki kuşların gölgesi altında, cinler ve insanlar sağında ve solunda giderken bir abide rastlar. Abid: “Ey Dâvûd’un oğlu, Allah’a yemin olsun ki, Mevla sana gerçekten çok büyük bir saltanat vermiş!” deyince Hz. Süleyman şöyle der:

“Mü’min kulun amel defterindeki bir tesbih, Dâvûd’un oğluna verilen tüm bu saltanattan daha hayırlıdır. Çünkü ona verilen gider ama o tesbih kalıcıdır.”

Peygamber Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurur:

أَلْهَيْكُمْ التَّكَاثُرُ وَيَقُولُ ابْنُ آدَمَ مَالِي مَالِي وَهَلْ لَكَ
مِنْ مَالِكَ إِلَّا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ أَوْ لَبَسْتَ فَبَابَيْتَ أَوْ
تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ

“Mal biriktirip onun çokluğuyla övünmek sizi aldattı. Ademoğlu: Malım, malım der! Halbuki yiyip tükettiğinden, giyip eskittiğinden ve sadaka verip ölümsüzleştirdiğinden başka malı var mıdır?” (Müslim, Tirmizî Nesai.)

Bir başka Hadis-i Şerif’te şöyle buyurur:

“Dünya, yurdu olmayanın yurdu, malı olmayanın malıdır. Akli olmayan orada mal biriktirir. İlmi olmayan çekişip durur. Anlayışı olmayan haset eder. Gerçek imana sahip olmayan da dünya için çalışıp durur.”

Her kim sabah kalktığında en önemli derdi dünya ise onun Allah in-dinde hiçbir değeri olmaz. Allah onun kalbinden şu dört şeyi çıkarmaz:

1. Yakasını bırakmayan endişe
2. Bitmeyen meşguliyet
3. Zenginliği olmayan fakirlik
4. Ulaşamayacağı bir emel.

Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) birgün Ebû Hüreyre'ye (Radiyallahü Anh) şöyle der: "Ey Ebû Hüreyre! Dünya ve içindekileri sana göstereyim mi?" "Evet, ya Resûlullah" Bunun üzerine Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem), elinden tutarak Medine'nin vadilerinden birine götürdü. Orada kafatasları, insan pislikleri, paçavralar ve kemiklerden meydana gelmiş bir çöplük vardı. Sonra şöyle dedi:

"Ey Ebû Hüreyre, şu kafalar sizin gibi hırs sahibiydi, sizin gibi uzun emellydi ama şu an etsiz ve derisiz birer kemikler! Sonra toza dönüşecekler. Şu insan pislikleri de onların çeşitli renklerdeki yiyecekleriydi. Sizin gibi onlar da çalışıp kazanarak bu yiyeceklerden yemişlerdi. Ama şu an bu yiyecekler insanların midesini bulandıran pislik haline geldi. Şu paçavralar onların elbise ve süsleriydi. Şimdi rüzgar onları savurup duruyor. Bu kemikler hayvanlarının kemikleri; üzerlerinde şehir şehir dolaşıyorlardı. Şimdi kim dünya için ağlamak istiyorsa varsın ağlasın" Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) bu sözleri bitince Ebû Hüreyre gözyaşlarına boğuldu.

Rivayete göre Allah Azze ve Celle Hz. Adem'i (Aleyhis Selam) yeryüzüne indirdiğinde ona dedi ki: "Yıkılacağını bilerek bina inşa et, öleceğini bilerek çocuk doğurun!"

Dâvûd bin Hilal şöyle der: Hz. İbrahim'e indirilen sahifelerde şöyle yazar:

"Ey dünya, benim rızamı kazanmak için çalışan seçilmiş kullarım için çok değersizsin. Çünkü ben onların kalbine senden buğzetme özelliği verdim. Yarattıklarım içinde en değersiz olanı sensin. Bütün işlerin küçüktür, fanidir. Çünkü seni yarattığım gün, bir gün yok olmana ve yok oluncaya kadar -cimri de olsa- birinin sana sahip olmasına karar verdim.

Kalbiyle rıza göstererek doğrulukla bana yönelenlere müjde! Kabirlerinden huzuruma getirilirken önlerinde bir nur bulunacaktır. Melekler etrafını sararlar. Bu hal rahmetim onları kuşatıncaya kadar devam eder."

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Teâlâ (Celîle Celâlehu) yarattığından bu yana dünya yeryüzü ile gök arasında durmaktadır. Allah ona rahmet nazarıyla bakmamıştır. Dünya kıyamet günü dile gelerek: "Ya Rabbi, beni dostlarım arasında en alt derecede olana ver" der. Allah Teâlâ: "Sus, ey kıymetsiz! Dünyadayken bile seni onlara vermeye razı olmadım, şimdi mi olacağım!"

Yine bir başka Hadis-i Şerif'te şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kıyamet günü Allah'ın huzuruna Tihame dağları kadar amel işleyenler getirilecek ve cehenneme atılmaları emredilecek" oradaki-ler "Ya Resûlüllah, namaz kılıyorlar mıydı?" diye sordular. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem): "Evet, kılıyorlardı; oruç da tutuyorlardı; hatta gecenin bir kısmında da ibadet ederlerdi. Fakat onlara dünyalık bir şey sunulduğunda hemen üzerinde atlarlardı."

Hz. İsa şöyle der:

"Su ile ateş bir kapta nasıl duramıyorsa dünya ve ahiret sevgisi de bir mü'minin kalbinde duramaz."

Anlatıldığına göre Cebrail (Aleyhis Selâm) Hz. Nuh'a (Aleyhis Selâm) şöyle sorar: "Ey en uzun ömürlü, dünyayı nasıl buldun?" Hz. Nuh şöyle söyler:

"İki kapılı bir ev gibi; birinden girdim, diğerinden çıktım."

Hz. İsa'ya (Aleyhis Selâm) havarileri "Oturacağın bir ev yapsana" deyince Hz. İsa: "Bizden öncekilerin yıkıntıları bize yeter" diye cevap verdi.

Rivayete göre Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

"Dünya'dan kaçın; çünkü o Harut ve Marut'tan çok daha yetenekli bir sihirbazdır."

Hasan-ı Basrî (Rahmetullâhi Aleyhi) şöyle aktarır:

"Allah'ın, kalbinden körlüğü giderip basiret sahibi yapmasını isteyeniz var mı? Dikkatinizi çekerim, kim dünyaya rağbet gösterir ve uzun emel sahibi olursa o miktarda Allah onun kalbini kör eder. Kim dünyadan el-etek çeker ve kısa emelli olursa Allah ona eğitimle öğrenilmeyen bir ilim verir, elinden tutan biri olmadan bir hidayete erdirir."

Rivayete göre Hz. İsa (Aleyhis Selâm) bir gün gök gürültülü, şimşekli bir yağmura tutulur ve sığınacak bir yer arar. Uzakta bir çadır görür, yanına gelir fakat içeride bir kadının oturduğunu görünce buraya girmekten vazgeçer. Daha sonra bir dağ mağarası görür, içeriye girer. Fakat içeride aslan vardır. Elini aslanın ağzına koyar ve şöyle der:

“Allah’ım her canlıya yuva verdin fakat bana vermedin!” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle icabet eder:

Senin yuvan benim rahmetimdir. Kıyamet günü seni kudretimle yarattığım yüz huri ile evlendireceğim. Senin düğününde dünyanın ömrü kadar olan dört bin sene ziyafet vereceğim. Sonra emir verip bir münadiye şöyle söyleyecek:

“Dünyadaki zahitler nerede? Dünyada zahit olan Meryem oğlu İsa’nın düğününe davetlisiniz” bunun üzerine Hz. İsa şöyle dedi:

“Dünyaya aldananlara yazıklar olsun. Nasıl ölüp de onu ve içindekileri terk edecekler? Dünya onları aldattığı halde ona nasıl güveniyorlar? O aldananlara yazıklar olsun.”

Rivayete göre Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Musa’ya şöyle vahyetti:

“Zalimlerin evini bırak, orası senin yurdun değil, orayı terket. Vaktini dünyadan ayır, orası ancak salih amel işleyenlerin yurdudur. Ey Musa, mazlumun hakkını alana dek zalimin peşini bırakmam.”

Rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) Ebû Ubeyde bin Cerrâh’ı cizye tahsil üzere Bahreyn’e gönderdi. Bir zaman geçtikten sonra Ensar Ebû Ubeyde’nin geldiğini haber aldı ve sabaha namazını kılmak için Peygamberimizin yanına koştu. Namaz bitince Ensar, Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) önünde durdu. Bunu gören Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) tebessüm etti ve:

أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ قَالُوا
أَجَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَبْشِرُوا وَأَمَلُوا مَا يَسْرُكُمْ فَوَاللَّهِ

مَا الْفَقْرَ أَخْشَىٰ عَلَيْكُمْ وَلَكِنِّي أَخْشَىٰ عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسِطَ الدُّنْيَا
عَلَيْكُمْ كَمَا بَسِطَتْ عَلَىٰ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا
تَنَافَسُوهَا فَتُهْلِكُكُمْ كَمَا أَهْلَكْتَهُمْ

“Ebû Ubeyde’nin Bahreyn’den bir şeyler getirdiğini duydunuz sanırım?” Oradakiler “Evet, ey Allah’ın Resûlü” diye cevap verdiler. Efendimiz (ﷺ) şöyle devam etti:

“Sevininiz ve sizi sevindirecek şeyler ümit ediniz. Allah’a yemin olsun ki, sizin adınıza fakirlikten korkmuyorum. Sizin adınıza korktuğum şey, dünyanın sizden öncekilerin önüne serildiği gibi sizin önünüze de serilmesi, dünya için onların yarıştıkları gibi sizin de yarışmanız ve bu yüzden helak oldukları gibi helak olmanızdır.” (İbn Mâce, 3997.)

Bir başka Hadis-i Şerif’te Peygamberimiz şöyle buyurur:

“Kalplerinizi dünyalık şeyler anarak meşgul etmeyin!”

Bu sözüyle dünyalık şeyleri konuşmayı bile yasaklamışken onlara bakmanın durumunu siz düşünün!

Ammar bin Saîd (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Hz. İsa (Aleyhis Selâm), havarileri ile birlikte gezerken bir köye uğrar, köyün halkını yollara, öteye beriye saçılmış, ölümler olarak bulur. Arkadaşlarına: “Ey havariler, bu köyün halkı Allah Teâlâ’nın gazabına uğrayarak ölmüş, yoksa birbirierini gömerlerdi” der. Havariler: “Ey Ruhullah, biz bunların baslarına gelenleri bilmek isteriz” derler. Bunun üzerine Hz. İsa, Allah Teâlâ’ya yalvarır. Allah Teâlâ da (Celle Celâlehu) ona: “Karanlık olunca onlara seslen, sana cevap verecekler” diye vah-yeder. Akşam olunca Hz. İsa, bir tümseğin üzerine çıkarak “Ey köy halkı” diye seslenir. Bir ses “Buyur ya Ruhullah” diye cevap verir. Hz. İsa: “Durumunuz nedir, başınızdan ne geçti?” diye sorar, “Akşam afiyetle yattık, sabah cehenneme postalandık” diye cevap verir.

Hız. İsa: "Nasıl bu hale düştünüz?" diye sorar. "Dünya'ya tapmamızdan ve Allah'ın (Celle Celâlehu) emrine karşı gelenlere boyun eğmemizden dolayı" diye cevap verir.

Hız. İsa: "Dünyayı nasıl seviyordunuz?" diye sorar. "Bebeğin annesini sevdiği gibi. Yüzünü bize doğru döndüğü zaman sevinir, arkasını döndüğü zaman üzülür, ağlardık" diye cevap verir.

Hız. İsa "Niye arkadaşların konuşmuyor?" diye sorar; o ses: "Onların ağızlarına ateşten gemler vurulmuş ve gemlerin öbür ucu çok sert meleklerin elinde bulunuyor" diye cevap verir.

Hız. İsa "O halde sen nasıl cevap verebiliyorsun?" diye sorar, o ses: "Ben onların arasındaydım fakat onlardan değildim. Fakat onlara azap inince beni de aldı, şu an cehennemın ağızını ellerimle tutunmuş sarkık halde duruyorum; kurtulur muyum, yoksa içine mi yuvarlanırım, bilmiyorum" diye cevap verir.

Bunun üzerine Hız. İsa havarilerine der ki: "Acı tuza batırılmış arpa ekmeği yiyerek kaba yünden elbise giymek ve çöplükte yatmak dünya ve ahiret afiyetini elde etmek için oldukça çoktur bile."

Sahâbîlerden Hız. Enes (Radiyallâhu Anh) der ki: Peygamberimizin Asbâ isminde bir devesi vardı, hiçbir deve onunla yarışamazdı. Fakat bir gün taşralı bir arap, yapılan yarış sonunda onun devesi Peygamberimizin devesini geçti. Bu durum Müslümanlara dokununca durumun farkına varan Peygamberimiz bize şöyle buyurdu:

"Dünyada Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bir şeyi yükseltince bir gün onu düşürmek O'nun hükmüdür." (Darekutni, 4/302.)

Hız. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der: "Denizin dalgaları üzerine kim ev yapabilir? İşte sizin dünyanız da böyledir, o halde onu yurt edinmeyin."

Hız. İsa'ya (Aleyhis Selâm) "Bize Allah Teâlâ'nın sevgisini kazandıracak bir bilgi öğret" derler. Hız. İsa da "Dünyadan nefret edin; Allah Teâlâ sizi sevsin" der.

Ebü'd-Derdâ ^{(Radıyallâhu}
_{Anh}) şöyle der:

“Allah'ın Resûlü bir gün bize: Benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler, çok ağlardınız. Dünya gözünüzde önemini kaybeder, ahireti tercih ederiniz” buyurdu. Sonra Ebü'd-Derdâ şu sözleri eklemiştir:

Şimdi de siz benim bildiklerimi bilseydiniz, başınızı alıp tepelere çıkar, halinize hüngür hüngür ağlayarak Allah Teâlâ'ya yakarırdınız. Yanınıza sadece ihtiyacınız kadar alır kimseye bir şey emanet etmeden ve geri dönmek üzere mallarınızı terkederdiniz.

Fakat uzun emelleriniz kalbinizden ahireti sildi, bütün gayretleriniz dünya için oldu. Bu yüzden hiçbir şey bilmeyenlerden farkınız kalmadı. Bazılarınız başına gelecek şeyden korkuyor, bu yüzden hayvanlardan daha kötüdür.

Birbirinizi sevmemenizin, doğru yolu tavsiye etmemenizin nedeni nedir? Sizler Allah Teâlâ'nın dinde ortak kardeşleri değil misiniz?

Arzularının bozukluğunun sebebi içinizin kötülüğüdür; iyilikte hemfikir olsanız birbirinizi seversiniz.

Dünyalık işlerde birbirinize tavsiyelerde bulunduğunuz halde, ahiretlik şeylerde bulunmuyorsunuz? Öyle ki, can-ciğer sevdiğiniz birine bile ahiretlik nasihat vermiyorsunuz?

İşte bu kalbinizde imanın çok zayıf olduğunu gösteriyor. Ahiretteki kar ve zarara dünyadaki kadar kalpten inansanız dünyanın değil, ahiretin peşinden koşarsınız. Çünkü orası size çok daha faydalıdır.

Eğer: “Bize yakın duran menfaati sevmemiz kaçınamadığımız bir durumdur” dersanız; sizin uzun emeller için dünyalık birçok yakın menfaate yüz çevirdiğinizi görüyoruz.

Çoğu zaman ulaşamayacağınız bir çok şey uğruna bir çok zorluklara giriyor, değişik yöntemlerle baş vuruyorsunuz. Ne biçim adamlarsınız; içinizdeki imanın derecesinin bilinmesini sağlayacak şekilde imanınızı hayata geçirmiş değilsiniz.

Allah Resûlünün getirdiği din hakkında herhangi bir şüphe için-

deyseniz gelin size bunları açıklayalım. Kalbinizdeki her türlü şüpheyi izale edelim. Allah'a yeminle, siz akılsız kimseler değilsiniz; sizi mazur göremeyiz. Çünkü dünyalık işlerinizde doğruyu-yanlışı pekala seçip, yerine göre gerekli kararları verebiliyorsunuz.

Size ne oluyor ki, elinize geçirdiğiniz dünyalık ufacık bir kazanca sevinip kaçırdığınız küçücük kazançlara üzülp duruyorsunuz? Bu durumu gizleyemezsiniz; yüzlerinizden ve sözlerinizden anlaşılıyor. Beğenmediğiniz durumları "musibet" olarak isimlendiriyor ve üzülyorsunuz.

Diğer taraftan birçoğunuz dininden birçok şeyi terketmesine rağmen hiçbiriniz oralı olmuyor, bu kayıpların derdi tasası hiçbirinizin yüzünde görünmüyor!

Allah Teâlâ'nın sizden beri olduğunu görüyorum. Dostlarınızı gü-leryüzle karşılırsınız. Hiçbiriniz dostunuz tarafından hoşunuza gitmeyeyceği şekilde karşılamak istemezsiniz. Peki aynı karşılığı ondan görürüm kaygısıyla dostlarınız arasında bu dengeyi gözetiyorsunuz da Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ile olan ilişkilerinizde buna niye riayet etmiyorsunuz?

Sahtekar oldunuz, meralarınızda sadece uzun emeller yetişiyor. Ölümü unutmak için saf tutmuşsunuz. Keşke Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) beni sizden kurtarsa da görmek istediğim o kişiye (Peygamberimiz) kavuştursa! Eğer o sağ olsaydı size kesinlikle sabretmezdi.

Eğer sizde bir hayır varsa ben size gerekeni anlattım. Allah katındaki şeyleri isterseniz onları çok kolay kazanırsınız. Kendim ve sizin için Allah'tan yardım temenni ediyorum."

Hız. İsa ^(Aleyhis Selâm) havarilerine şöyle der:

"Ey havariler! Dünyayı sevenlerin dünya için din perişanlığını göze aldığı gibi siz de din uğruna dünyanızı feda edin."

Abdullah bin Mübarek de şöyle der:

Çok insanlar görüyorum yeterli buluyorlar zayıf bir dini,

Oysa dünyada aza kanaat eder göremiyorum onları,
Krallar dinden nasıl bigâne kaldırsa dünya uğruna,
Sen de din uğruna bigâne kal, kralların dünyasına.

Hz. İsa ^(Aleyhis Selâm) da şöyle der:

“Ey iyiliği için dünya peşinde koşan, şunu bil ki, senin için en hayırlısı dünyayı terk etmendir.”

Peygamber Efendimiz de ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

“Benden sonra öyle bir dünya olacak ki, ateşin odunları yediği gibi sizin imanınızı yiyip bitirecek...” (Muğni, 3/202.)

Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya ^(Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti:

“Sakın dünya sevgisine meyledeyim deme; çünkü bana getirebileceğin en büyük günah odur.”

Hz. Musa ^(Aleyhis Selâm) bir gün yolda giderken ağlayan birini görür; bir müddet sonra aynı yoldan dönerken adamı hâlâ ağlarken görür. Bunun üzerine: “Ya Rabbi, bu kulun niye ağlıyor?” diye niyazda bulunur. Allah Teâlâ:

“Ey İmran'ın oğlu! O gördüğün adamın ağlamaktan beyni gözyaşlarıyla birlikte aksa, elleri yere düşünceye kadar dua etse yine de onu affetmem. Çünkü o kalbinde dünya sevgisi taşıyor!” buyurur.

Hz. Ali ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der:

Şu beş şeyi kendinde bulunduran kişi cennet için isteyecek bir şey; cehennemden de kaçacak bir yer bırakmamış olur:

1. Allah'ı tanıyıp, emirlerine uymak ve yasaklarından kaçmak
2. Şeytanı tanıyıp onun arzularından kaçmak
3. Hakkı bilip onun peşinden koşmak
4. Batılı tanıyıp ondan kaçmak
5. Ahireti tanıyıp onu istemek

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi) _(Aleyh) şöyle der:

“Allah, dünyayı emanet kabul edip onu güvendikleri kişilere teslim ederek rahat bir şekilde gidenlere rahmet etsin. Dinin hakkında yarışanla sen de yarış! Dünya hakkında senle yarışanın yüzüne dünyayı fırlat!”

Hız. Lokmân ^(Aleyhis) _(Selm) oğluna şöyle nasihatte bulunur:

“Ey oğlucağım, dünya, içinde birçok insanın boğulduğu engin bir denizdir. Onun için dünyada senin gemin Allah korkusu, geminin yükü Allah Teâlâ’ya iman, yelkeni de Allah Teâlâ’ya tevekkül etmek olsun. Bu şekilde kurtulabilirsin, yoksa kurtulacağımı sanmıyorum.”

Fudayl bin İyaz ^(Radiyallâhu) _(Anh) şöyle buyurur:

Şu iki ayet beni çok düşündürdü:

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ
عَمَلًا وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا

“Biz, insanların hangisinin daha güzel amel edeceğini deneyelim diye yeryüzündeki her şeyi dünyanın kendine mahsus bir zinet yaptık. (Bununla beraber) Biz mutlaka oradaki her şeyi kupkuru bir toprak yapacağız.” *(Kehf Sûresi, 18/7-8.)*

Hikmet ehlinden biri şöyle der: “Dünyada karşılaştığın her şeyle senden önce biri mutlaka karşılaşmış, senden sonra da bir başkası karşılaşacaktır. Dünyadan nasibin sadece akşam yemeği ve bir günlük gıdadır. Öyleyse birkaç öğün yemek için kendini mahvetme. Dünyaya karşı oruçlu, ahirette iftar açacakmış gibi hareket et. Çünkü dünyanın sermayesi hiç, kazancı cehennemdir.”

Rahibin birine “Zamanı nasıl görüyorsun?” diye sorarlar, Rahip şöyle der:

“Vücutları eskitirken emelleri yeniler. Ölümü yakınlaştırırken hedefleri uzaklaştırır.”

Aynı rahibe: “Dünya ehli hakkında ne düşünüyorsun?” diye sorarlar, o da şöyle der: “Dünya hakkında kim zafer kazanırsa yorgun düşer, kim kazanamazsa peşinden koşar.”

Bir şair de şöyle demiştir:

Ferah bir yaşam için dünyayı öven,
Ömrüm hakkı için kınayacaktır onu çok geçmeden,
İnsan özleme düşer, arkasını dönünce dünya,
Sıkıntısı artar, yüz verdiği zaman da!

Hikmet ehlinden biri şöyle der:

“Ben yokken dünya vardı, o yok olurken ben olmayacağım. Burada kalmaktan memnun da değilim. Çünkü hayatı pintilik, duruşu bulanıktır. Dünyadakiler nimetlerinin ellerinden kaçmasından, beklenmedik beladan ve kısa ömürden sürekli endişelidirler.”

Başka bir hikmet ehli zat da şöyle demiştir:

“Dünyanın en büyük ayıbı, herkese hakettiğini değil de azını veya çoğunu veriyor olmasıdır!”

Süfyan-ı Sevrî ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle buyurur:

“Dünya nimetlerini görüyor musun; sanki Allah’ın gazabını uğramışlar! Hepsi de ehli olmayan kişilere düşmüş!”

Ebû Süleyman ed-Dârâni şunları söyler:

“Dünyayı severek ondan bir şeyler isteyene azıcık bir şey verildiğinde daha çok ister. Ahirete talip olana da azıcık bir şey verilse daha çoğunu ister. Her ikisinin sevgisinin de bir sonu yoktur.”

Adamın biri Ebû Hâzım’a ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} gelerek şöyle dedi: “Bana ait bir yurt olmadığı halde dünyayı seviyorum, bu halimi sana şikayete geldim” Ebû Hazim adama şöyle der:

“Allah Teâlâ’nın sana dünyadan verdiği pay hakkında dikkatli davran. Helal yoldan kazanarak, doğru yolda harca. O zaman dünya sevgisinin sana zararı olmaz” böyle cevap vermesinin sebebi şudur:

Dünya sevgisinden dolayı onu kınasaydı adam üzülop dünyadan iyice soğuyarak oradan çıkmayı isteyebilirdi.

Yahya bin Muaz (^{Radiyallahü}_{Anh}) şöyle buyurur:

“Dünya şeytanın dükkanıdır; oradan hiçbir şey çalma sakın! Sonra onu arar ve seni yakalar!”

Fudayl bin Iyaz (^{Rahmetullâhî}_{Aleyh}) der ki:

“Dünya fânî bir altın, ahiret de bâkî bir boncuk olsa bize düşen bâkî olan boncuğu tercih etmektir. Halbuki durum tersinedir; biz fani boncuğu bâkî altına tercih ediyoruz!”

Ebû Hazim (^{Rahmetullâhî}_{Aleyh}) der ki:

“Dünyadan sakının! Çünkü rivayetlerden öğrendiğimize göre dünyayı büyük gören kimse Kıyamet günü Allah’ın huzuruna getirilecek ve ‘İşte bu, Allah’ın değersiz gördüğünü büyük kabul etti’ denilecektir.”

İbn Mes’ûd (^{Radiyallahü}_{Anh}) şöyle buyurur:

“Dünyadaki herkes birer misafir, malları da emanettir; misafir göçer, emanet de geri verilir.”

Şu beyitler bu konuda önemlidir:

Mal ve çoluk-cocuk bir emanettir,

Emanetleri bir gün geri vermek gerekir.

Hiz. Rabia el-Adeviye bir gün dostlarını ziyarete gider. Dostları dünyadan bahsederek onu kötülemeye başlarlar. Bunun üzerine Hiz. Rabia şöyle der:

“Dünyadan bahsedip durmayın, eğer onun kalbinizde yeri olmasaydı hakkında bu kadar konuşmazdınız. Birşeyi çok seven onu çok sık anar.”

İbrahim bin Edhem’e bir defasında “Nasılsın?” diye sorduklarında şu beyitleri söyler:

Yamadık dünyamızı, yırtarak dinimizden,

Hem dünyamız, hem de dinimiz gitti elimizden.

Başka bir şair şöyle der:

Dünyayı isteyeniy görüyorum, ömrü uzun olsa da,
Dünyanın nimetine herhangi bir yerde ulaşsa da,
Bir dülger gibidir, yükseltir binasını,
Fakat binası yıkılır, yapınca çatısını.

Bir başka şair de şöyle der:

Düşün ki, dünya sana verildi,
Akibeti fenâ (fanilik) değil midir?
Senin dünyanın sadece bir gölge gibi,
Gölge de geçici değil midir?

Lokman Hekim oğluna şöyle nasihat verir:

“Oğulcağızım, ahiretin için dünyanı feda et; her ikisini de kazanırsın. Sakın dünyanın için ahiretini feda etme, ikisini de kaybersin!”

İbn Abbas (radiyallahu anhumâ) şöyle buyurur:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) dünyayı üç parçaya böldü: Bir parçası mü'min için, diğeri münafık için, diğeri de kâfir için. Mü'min kendi payını azık yapar, münafık süslenir, kâfir de bir meta olarak faydalanır.

Hikmet ehlinden biri şöyle der: “Dünya bir leşten ibarettir, ondan bir şey almak isteyenler köpeklerle geçinmeye alışmalıdır.”

Şair bu konuda şöyle der:

Ey dünyaya kur yapan kişi,
Kur yapmaktan vazgeç, bul selameti,
Gaddar bir dişidir, peşinden koştuğun,
Yas töreninde dönecek, yapacağın düğün.

Ebü'd-Derdâ (^{Radıyallâhu}_{Anh}) der ki:

“Allah katında dünyanın sevilmemesinin nedenlerinden biri sadece orada Allah’a isyan edilmesi, Allah indindeki mükafatlara ulaşmanın yolu da ondan yüz çevirmekten geçmesidir.”

Şair şöyle der:

Dünyayı ileri görüşlü biri incelediği zaman,
Bulur karşısında, dost kılığına girmiş bir düşman.

Bir başka şair şöyle der:

Ey sevinçle uykuya dalan gece,
Olaylar seherde başlar, genelde,
Nice mutluluk devri son buldu,
O mülk uzunca bir dönem fayda ve zarar verdi.

Ebü Ümâme el-Bahilî (^{Rahmetulâhi}_{Aleyh}) şöyle anlatır:

Hz. Muhammed’e (^{Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) peygamberlik verildiğinde şeytanın yardımcıları koşarak “Yeni bir peygamber gönderildi, yeni bir ümmet çıktı” dediler. Şeytan “Dünyayı seviyorlar mı?” diye sordu. “Evet” cevabını alınca şunları söyler:

“Dünyayı seviyorlarsa putları tapmamalarının bana göre bir önemi yok. Ben onlar için şu üç şeyi önemserim

1. Haksız yoldan mal kazanmaları
2. Haksız yola harcamaları
3. Haklı yere harcamalarını engellemek.

Bütün kötülüklerin kaynağı bu üç şeyden geçer.”

Adamın biri Hz. Ali’ye (^{Radıyallâhu}_{Anh}) gelerek: “Ey Emirul Mü’minin, bana dünyadan bahset” der. Hz. Ali şöyle der: “Sana dünya hakkında ne diyeyim; orada sağlıklı olan hastadır, güvenli olan pişmandır, yoksul

olan acı çeker, zengin olan bir ton sıkıntı çeker. Helal kazancın hesabı, haram kazancın azabı, şüpheli kazancın da azarlaması vardır.”

Başka bir münasebetle aynı soru sorulduğunda şöyle cevap verir: “Kısa mı cevap vereyim, uzun mu?” “Kısa olsun” karşılığını alınca şöyle der: “Dünyanın helali hesap, haramı azabtır!”

Mâlik bin Dinar hazretleri şöyle buyurur:

“Dünyadan sakının; o çok yetenekli bir büyücüdür. Âlimlern kalplerine bile büyü yapabilir.”

Ebû Süleyman ed-Daranî ^(Radiyallâhu Anh) şöyle demiştir:

“Ahiretin bulunduğu bir kalbe dünya geldiğinde onu sıkıştırır, sonunda dışarıya atar. Fakat dünyanın yerleştiği bir kalbe ahiret geldiğinde onu dışarı atmaz. Çünkü ahiret şerefli, kerem sahibidir. Fakat dünya alçağın tekidir.”

Bu çok ağır bir benzetmedir. Seyyâr bin Hakem’in ^(Rahmetullâhi Aleyh) vardığı hükmün daha doğru olduğunu sanıyorum. Şöyle der:

“Dünya ve ahiret bir kalpte bulunduğu hangisi ağır basarsa diğeri ona tabi olur.”

Mâlik bin Dinar hazretleri şöyle der:

“Dünyalık şeylere ne kadar üzülürsen ahiret fikri kalbinden o derece uzaklaşır. Buna karşılık ahiret için kederlendiğin kadar dünya dertlerinden uzaklaşırsın.”

Mâlik bin Dinar’ın bu sözleri aslında Hz. Ali’nin ^(Radiyallâhu Anh) şu sözünden alınmıştır:

“Dünya ve ahiret iki kuma gibidir; birini hoşnut edersen diğerini kızdırmış olursun!”

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Allah’a yeminle söylüyorum, öyle insanlar arasında buldum ki, dünya onların gözünde üstüne bastıkları topraktan az değerliydi. Dünya doğmuş mu, batmış mı; o yana mı gitmiş, bu yana mı, umur-

larında değildi.”

Bir adam Hasan-ı Basrî'ye: “Allah'ın kendine mal verdiği ve sadakasını veren; sıla-i rahim yapan adam hakkında ne dersin? Bu servet ve bolluk içinde yaşaması güzel midir?”

Hasan-ı Basrî: “Hayır, güzel değildir. Dünyanın tamamı onun olsa bile sadece ona yetecek kadarını harcaması lazımdır. Geri kalanını fakirlik günlerine saklaması gerekir.”

Fudayl bin İyaz (^{Radiyallahü}_{Anh}) buyurur ki:

“Bütün dünya bana helal olarak verilse ve ahirette hesaba çekilmeyeceğimi bilsem yine de bir leş gördüğünüzde elbiseniz değmesin diye ondan nasıl kaçırıyorsanız ben de o dünyadan kaçırım!”

Rivayete göre Hz. Ömer (^{Radiyallahü}_{Anh}) Şam'a geldiğinde Ebû Ubeyde (^{Radiyallahü}_{Anh}) onu sade bir iple yularlı bir deve üstünde karşıladı. Hz. Ömer selam verdikten sonra beraberce evine gittiler. Evde kılıç, kalkan ve binek takımından başka bir şey göremedi. Bunun üzerine Ebû Ubeyde'ye: “Biraz mal edinseydin” deyince Ebû Ubeyde şöyle der:

“Ey mü'minlerin emiri, onlar bizi mezara terk eder!”

Süfyan-ı Sevrî (^{Rahmetullahi}_{Aleyh}) şöyle der: “Dünyadan beden için, ahiretten de kalbin için al!”

Hasan-ı Basrî (^{Rahmetullahi}_{Aleyh}) şöyle söylemiştir:

“Allah'a yemin olsun, İsrailoğulları Allah Teâlâ'ya ibadet etmelerine rağmen dünyayı sevdikleri için puta tapmaya başladılar.”

Vehb (^{Rahmetullahi}_{Aleyh}) de şöyle der:

“Bazı kitaplarda şunu gördüm: Dünya akıllı kimselere göre ganimet, cahiller için gaflet yurdudur. Oradan ayrılıncaya kadar onu bilemezler. Ayrılınca da oraya dönmek isterler ama dönemezler.”

Lokman Hekim oğluna şu nasihatte bulunur:

“Ey oğlum, dünyada geçirdiğin ilk günden beri dünyayı geride bırakıyor, ahireti karşılıyorsun. Hergün gitgide yaklaştığın yurt, gitgide

uzaklaştığın yurttan daha hayırlıdır.”

Sâîd bin Müseyyeb ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der:

“Dünya işleri tıklarında giderken ahiret hakkında amelleri sürekli eksilen ve bundan rahatsız olmayan birini görürsen bu kişi yüzüstü sürüdüğü halde farkında olmayan bir ahmaktır.”

Amr bin Âs ^(Radiyallâhu Anh) bir defasında hutbede şöyle diyordu:

“Allah’a yeminle söylüyorum; Allah Resûlünün yüz çevirdiği şeylere rağbet eden sizin gibi bir topluluk görmedim. Allah’a yemin ederim ki, Allah Resûlünün yanında üç kişi varsa ikisi kendi hesabına oraya geliyor!”

Hasan-ı Basrî, “O halde dünya hayatı sizi aldatmasın” ^(Fâtır Sûresi, 35/5.) Âyet-i Kerime’sini okuduktan sonra şöyle demişti:

“Bu sözü kim söylüyor? Dünyayı yarattığı için onu herkesten daha iyi tanıyan Allah Teâlâ ^(Celâlehu) söylüyor. Dünya meşguliyetlerine dalıp kaybolmayınız. Çünkü o kadar aldatıcıdır ki, bir meşguliyet başlasa ardından on meşguliyet kapısı açılır.”

Bir defasında de şöyle demişti:

Âdemoğlunun çok acınası hali vardır; helali hesap, haramı azap olan bir yurda rıza gösteriyor. Halbuki helalinden kazansa hesaba çekilecek, haram yoldan kazansa azaba uğrayacak... Ademoğlu malını hep az görür ama amelini az görmez. Dinine gelen afetlere takmaz ama dünyasına geldiği zaman hüzne boğulur.

Hasan-ı Basrî, ^(Rahmetullâhi Aleyh) Halife Ömer bin Abdulaziz’e yazdığı bir mektupta şöyle diyordu:

“Selam üzerine olsun, sanki sen ölüm yazılıp da ölen son canlısın.”

Ömer bin Abdulaziz de şöyle cevap yazdı: “Selam senin üzerine olsun, sen dünyadasın ama sanki hiç varolmamış gibisin; ahirettesin sanki sürekli oradasın.”

Fudayl bin İyaz ^(Rahmetullâhi Aleyh) buyuru ki: “Dünyaya girmek kolay, çıkmak zordur.”

Ariflerden biri şöyle der:

“Ölümün gerçek olduğunu bilen kişi nasıl sevinebiliyor, şaşıyorum. Cehennemın gerçek olduğunu bilen kişi nasıl gülebiliyor, şaşıyorum. Dünyanın nasıl insan değiştirdiğini görenler, ona nasıl güveniyor? Kadere inananlara şaşıyorum, hırsıyla dünya için nasıl çalışıyorlar?”

İki yüz yaşına gelmiş Necran’lı bir ihtiyar Hz. Muaviye’yi ^(Radıyallâhu)_{Anh} ziyarete gelir. Hz. Muaviye ona dünyayı nasıl bulduğunu sorar. İhtiyar şu cevabı verir:

“Afet ve kıtlık yılları sonra bolluk yılları... Günler geceler, günler geceler... Kimi doğar, kimi ölür... Doğanlar olmasa insan nesli tüke-
necek, ölen olmasa dünya insanlara dar gelecek...”

Bu sözler karşılığında Hz. Muaviye yaşlıya: “Ne ihtiyacın varsa bana söyle” der. Yaşlı der ki: “Geçen ömrümü geri getirebilir veya yaklaşan ecelimi uzaklaştırabilir misin?”

Hz. Muaviye: “Bunları yapamam” deyince yaşlı: “O zaman başka bir isteğim yok” der.

Dâvûd et-Tâi ^(Radıyallâhu)_{Anh} şöyle derdi:

“Ey Ademoğlu, hedeflerine ulaştın diye seviniyorsun ama ona ulaşmanın bedeli ölüme biraz daha yaklaşmak oldu. Bu arada amelini erteledin, sanki o amel senin değil de başkalarının faydasına...”

Bîşr-i Hafi ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

“Allah Teâlâ’dan dünyayı isteyen kişi kıyamet günü Allah’ın huzurunda uzunca beklemeyi istiyor demektir.”

Ebû Hazim ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} de şöyle der:

“Dünyada seni mutlu eden her şeye Allah Teâlâ ^(Celle)_(Celâlehu) seni üzecek bir şey bitirtmiştir.”

Hasan-ı Basrî şöyle söyler:

“İnsan ruhu dünyadan şu üç şeyle çıkar:

1. Topladıklarına doymaz,

2. Emellerini elde edemez

3. Gideceği yere yeterince azık hazırlayamaz.”

Ebû Süleyman ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

“Kalbini ahiretle meşgul etmeyenler dünya şevvetleriyle baş edemezler.”

Mâlik bin Dinar ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} bir defasında şöyle demiştir:

“Artık dünya sevgisi üzerine hemfikiriz. Birbirimize iyiliği emretmiyor, kötülükten de sakındırmıyoruz. Allah bizi bu şekilde bırakmaz; çok yakında Allah’ın azabı üzerimize iner!”

Ebû Hazım şöyle der: “Az bir dünya malı, insanı bir çok ahiret amelinden geri kalır.”

Hasan-ı Basrî de şöyle der:

“Dünyaya değer vermeyin. Allah’a yeminle, orası sadece ona değer vermeyenlere fayda sağladı. Allah Teâlâ ^(Celle)_{Celâlehu} bir kul için hayır murad ederse ona önce az bir dünyalık verir, sonra vermeyi keser. Verdiği dünyalık bitince yine verir. Kul o dünyalığa önem vermezse dünyayı onun önüne serer.”

Muhammed bin Münkedir ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle derdi:

“İnsan peşpeşe bütün günlerde oruç tutsa, geceleri uyumasa ibadet etse, malını sadaka olarak verse, Allah yolunda cihad etse ve Allah’ın haramlarından kaçınsa fakat kıyamet günü hakkında 'Bu adam Allah’ın değersiz gördüğü dünyaya önem verdi, önem verdiği-ne değer vermedi' denilse hali nice olur! Böyle olmayanımız var mı?”

Ebû Hazım şöyle der:

“Dünya ve ahiret kazancı çetin hale geldi. Ahiret kazancının zorluğu, onun hakkında yardımcı bulamazsın. Dünya kazancının zorluğu ise elini koyduğun her yerde senden önce gelmiş bir günahkâr bulursun.”

Ebû Hüreyre ^(Radıyallâhu Anhı) şöyle derdi:

“Dünya, gökyüzüyle yer arasında eski bir torba gibi asılıdır. Allah onu yarattığı günden, yok edeceği güne kadar 'Ya Rabbi, niye beni küçümsüyor, bana bakmıyorsun' diye Allah'a seslenir. Allah da ona 'Sus, ey hiç!' diye cevap verir.”

Abdullah bin Mübarek ^(Radıyallâhu Anhı) şöyle der:

“Dünya sevgisi ve günahlar kalbi kuşatmışsa, iyilik nereden girip imdada yetişsin!”

Vehb bin Münebbih şöyle der:

“Dünyalık herhangi bir şeye kalpten sevinen hikmetten sapıtır. Nefsin hırslı isteklerini çiğneyen şeytanı gölgelendiği yerden kovar. İşlediği amel, hevasına galip gelen kişi kesin muzafferdir!”

Bişr-i Hafi'ye “Falanca öldü” dediklerinde “Dünyalık kazandı; ahirete gitti, nefesine yazık etti” der. Yanındakiler “Ama adam şunları şunları yaptı” diye yaptığı iyilikleri sıralarlar. Bişr şöyle cevap verir:

“Dünyalık biriktirdiğine göre bunların hiçbiri fayda vermez.”

Bazı alimler şöyle der: “Dünya bizden nefret ettiği halde biz onu seviyoruz! Bizi sevseydi ne yapardık acep!”

Hikmet ehlinden birine sorarlar: “Dünya kimindir?” Cevap verir: “Onu terkedenindir” yine sorarlar “Peki ahiret?” O da: “Onu isteyenlerindir” diye cevap verir.

Yine hikmet ehlinden biri şöyle der:

“Dünya bir harabedir. Onu onarmaya çalışanın kalbi daha çok harabedir. Cennet mamur bir evdir. Onu isteyen kalp ise daha mamurdur.”

Cüneyd-i Bağdadi ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

İmam Şafii ^(Rahmetullâhi Aleyh) dünyada hak söyleyen kimselerdendi. Bir mü'min kardeşine Allah hakkında nasihat verdi onu Allah'tan korkutarak şunları söyledi:

“Ey kardeşim! Dünya batık bir zillet yurdudur. Gösterişli binaları zamanla yıkılır. Orada yaşayanlar kabre gidicidirler. Düzeni bir gün bozulur. Zenginleri fakirleşir. Oradaki bolluk aslında kıtlıktır. Kıtlığı ise bolluktur. Allah’tan kork, sana verdiği rızka razı ol. Fani yurdundan ebedi yurduna hazırlık yapmadan gitme. Çünkü senin hayatın geçici bir gölge, yıkılmaya yakın bir duvardır. Amelini çok yap, emelini kısa!”

İbrahim bin Edhem bir adama sorar: “Rüyada gördüğün bir dirhemi mi, yoksa uyanıkken aldığın bir dinarı mı tercih edersin?” Adam: “Tabii ki uyanıkken aldığımı...” der. Bunun üzerine İbrahim bin Edhem:

“Doğruyu söylemedin. Zira dünyada sevdiğin herşey uykuda sevdiğin o para gibidir. Ahiret için sevmediğin şeyler de uyanıkken istemediğin şey gibidir.”

İsmail bin Ayyâş ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle buyurdu:

“Arkadaşlarımız dünyaya dişi domuz ismini takmışlardı 'Ey dişi domuz, bizden uzak dur' derlerdi. Daha çirkin bir isim bulsaydılar dünyaya onu takarlardı.”

Ka'b bin Ahbar ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle der:

“Dünya ve içindekilere öylesine tutulacaksınız ki ona ve içindekilere tapınmaya başlayacaksınız.”

Yahya bin Muaz şöyle der: Şu üç kişi akıllıdır:

1. Dünya ona yüz çevirmeden o ondan yüz çeviren
2. İçine girmeden önce kabre hazırlık yapan
3. Katına varmadan önce Allah Teâlâ'nın rızasını kazanan.

Dünya öyle uğursuz bir şeydir ki, ona dalman şöyle dursun, onu istemen bile seni Allah'a ibadet etmekten uzaklaştırır.

Bekr bin Abdillâh şöyle der: “Dünyaya karşı dünyadan yardım isteyen, samanla ateş söndürmek isteyen gibidir.”

Bindâr ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} der ki:

“Dünyaya rağbet edenleri züht hakkında konuşurken gördüğünde anla ki, onlar şeytanın oyuncağıdır. Dünyaya meyledenleri onun hır-sı yakar. Ahirete yönelenleri de ahiret sevgisi temizleyip altın külçe haline getirir. Allah’a yönelenleri ise tevhid ateşi yakar, değeri biçilemez cevhere dönüştürür.”

Hz. Ali ^(Radiyallâhu)_{Anh} demiştir ki: “Dünya şu altı şeyden ibarettir: Yiyecekler, içecekler, giyecekler, binekler, nikahlılar, güzel kokular.

Yiyeceklerin engüzeli baldır; oysa o bir sineğin gıdasıdır. İçeceklerin en güzeli sudur; onda da iyi kötü herkes eşittir. Giyeceklerin en güzeli ipektir; o da bir böceğin dokumasıdır. Bineklerin en güzel attır; onun üstünde de adam öldürülür. Nikahlıların en güzeli kadındır; o da süslenir ama en çirkin yeri arzu edilir. Kokuların en güzeli misktir; o da kandan elde edilir.”

32. BÖLÜM

DÜNYA'YI ZEM HAKKINDA

Allah dostlarından biri şöyle der:

“Amellerinizi düşünerek işleyin. Her zaman Allah korkusuyla yaşayın. Uzun emeller ile ecelinizi unutmayın. Dünyaya güvenmeyin, çünkü o aldatıcıdır. Sizi, gözünüzü boyayarak aldatır. Boş vaatlerle sizi kandırır. Süslü bir gelin gibi görünür, kendine kur yaptırır. Bu şekilde gözler ona bakar, kalple ona vurulur, nefisler ona aşık olur. Fakat nice aşığı helak etmiş, nice sevenini yolda bırakmıştır.

Ona hakikat nazarıyla bakın. O nice belaların yurdudur. Onu, yaratıcısı kötölemiştir.

Onun yenisi eskir, malı elden gider, ileri geleni gözden düşer, çok olan azalır, sevgisi ölür, hayrı yok olur.”

Uykunuzdan uyanın, Allah sizi ıslah etsin! Birileri sizin için “Falanca çok hasta!” “Falanca çok rahatsız acaba iyi olması için çere var mı? Onu doktora götürelim” demeden önce gaflet uykunuzdan uyanın. Senin için doktor çağırırlar fakat bakarlar ki iyileşmenin bir çaresi yok! O esnada “Falanca vasi mallarını saydı” denmeye başlar. Sonra dili bir şey söyleyemez olur. “Dostlarıyla konuşamıyor, komşularını tanmıyor” derler. Ve alnından terler akar, iniltilerin duyulur, akıbetini görmeye başlarsın. Gözlerin açılır, bir noktada durur. Dilin peltekleşir, kardeşlerin ve yakınların ağlamaya başlar. “Bu oğlun falanca, bu da kardeşlerin filanca...” diyerek yanındakiler takdim edilir. Konuşamazsın, diline mühür vurulur.

Sonra hüküm sana uygulanır, ruhun azalarından çıkmaya başlar ve semaya yükselir.

Yakınların başına toplanır, kefenini hazırlarlar, cesedini yıkayıp

kefene sararlar. Gelen-gidenin kesilir, hasetçilerin rahatlar, ailen malını paylaşır, sen de amellerinle başbaşa kalırsın.

Hikmet ehlinden biri Padişaha şunları söyler:

Dünyayı en çok hakir görmesi gerekenler dünya önlerine serilmiş her hacetini ondan giderenlerdir. Zira her an malı yok olabilir, kazanç dengesi bozulabilir, bedeninde bir hastalık baş gösterebilir, dostlarının kıskanarak koruduğu bir şeyinden ayrı düşebilir. Dolayısıyla en hakir görülmesi gereken dünyadır. Çünkü o verdiği geri alır, kendisine gülen birine o da güler; biraz sonra bakarsın ona ağlamaya başlar.

Vermek için uzattığı eli çok geçmeden almak için uzatır. Başına taç koyduğu sahibini toprağa itiverir. Onun için giden ve kalanın kim olduğu önemsizdir; kalanı gidenin halefi sayar, herkes herkesin halefi olabilir.

Hasan-ı Basrî, halife Ömer bin Abdulaziz'e yazdığı mektupta şöyle der:

Dünya geçici bir konak yeridir; sürekli bir ikamet yeri değildir. Allah Teâlâ, Hz. Adem'i cennetten buraya ceza çeksün diye indirdi. Buna ondan sakın!

Geçirdiği her an birini öldürür. Onu üstün gören zelil olur. Mal biktiren fakirleşir. O, bilmeyenlerin yuttuğu zehir gibidir, hemen öldürür. Orada yarasını tedavi eden gibi ol; yaralı kişi uzun acılardan korkarak kısa nöbetleri göze alır, hastalığı uzun sürmesin diye kısa süre tedavinin acısına katlanır.

Bu aldatıcı gaddardan sakın! O hile ile süslenir, boş bir endamla sahibinin aklını çeler. Emeller ile insanın ruhunu kavrar, isteyenle riyle oynar. Bu şekilde çekici bir gelin kılığına girer. Bütün gözler ona bakar, kalpler onu sever, nefisler ona ram olur. Fakat o hiçbir eşini sevmez. Kalanlar gidenlerin durumundan ibret almaz. Bir önceki şurada aldananı yolundan alıkoymaz, Allah'ı tanıyan da onun hakkında varid olan nasihatleri dinlemez.

Onu sevenler, bir isteğine ulaşmışsa sevinçten uçarlar ona iyice ram olarak ahireti unuturlar. Zamanı gelip de ayağı kayınca çok pişman olur. Onu isteyenler hiçbir zaman onunla ilgili hedeflerini gerçekleştiremezler. Oradan azıksız ayrılır, kendileri için ev hazırladıkları ahirete göç ederler.

Ondan sakın, ey mü'minlerin emiri! Elinden geldiğince ondan uzak dur. Dünyayı sevenler ne zaman bir şeye sevinse o onlara bir kötülük eder. Dünyada insanlara zarar verenler bilmeden kibirlenirler; ondan yarar sağlayan insanlardır bu kişiler...

Onun nimetleri aldatıcıdır. Oradaki bolluk insanı sıkıntıya düşür eder; o lanetli yerde durmak insanı bir hiç eder. Onun sevinçleri aslında bir üzüntüdür. Ondan giden bir daha geri dönemez. İnsan ulaşacağını bilmediği emellerini bekler durur. Orada güvende olduğunu söyleyen yalancıdır. Onun arzularının içi boştur. Nimetleri hüznün ve kederdir. Orada yaşamak sürekli sıkıntı verir. İnsanlar orada hep belalarla yaşarlar.

İnsan aklını kullanırsa dünyada hep sıkıntılarla yaşadığını anlar. Eğer onu yaratan, onu kötülemediği olsaydı bile dünya uyuyanları gafilleri silkelemeye yeterdi. Dünyanın kendisi bile kendi kötülüğü hakkında insanı uyarmak için yeterliken Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) bu konuda ayetler indirmiştir. Buna rağmen insan dünyanın ne olduğunu anlayamazsa artık onun vah haline!

Allah Teâlâ'nın yanında dünyanın hiçbir ederi yoktur, yarattığı günden bu yana o tek bir rahmet nazarıyla bakmamıştır. Allah Teâlâ, içinden bir sivrisinek kanadı bile çıkarmadan dünya ve içindekileri Peygamberimize sunmuş, fakat Peygamberimiz onu kabul etmemiştir. Onun emirlerini yerine getirmek, sevmediğini sevmemek, alçattığı şeyleri yüceltmemek, Allah Resûlünün özellikleridir.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) dünya nimetlerini sevdiği kullarına vermeyerek onları sınar; düşmanlarına vererek de onları aldatır. Dünya nimetleri önlerine serilip de aldanan kişiler, iyi olduklarını sanıp bu yüzden

o nimetlerin kendilerine verildiğini sanarlar. Mahlukatın en şerefli Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve-sellem) şiddetli açlıktan dolayı karnına taş bağlamasının, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) tarafından ona verilen bir ikram olduğunu bu kafalar anlayamaz.

Rivayete göre Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya şöyle der:

Dünya nimetlerini sana yönelmiş görürsen; "Bu işlediğim günahın, peşin verilen cezasıdır" de. Fakirlik sana geldiğinde de "Merhaba, Salih kullar gibi hoşgeldin" de.

İstersen sözün ve ruhun sahibi Hz. İsa'ya uyarısın. O şöyle derdi:

"Katığım açlık, ilkem Allah korkusu elbisem yün, aydınlığım ay, bineğim ayaklarım, yiyeceğim ve meyvelerim yerin bitirdiğidir. Sabahları ve akşamları elimde bir şey yokken bile dünyanın en zengini benim."

Vehb bin Münebbih şöyle der: Allah Hz. Musa (Aleyhis Selâm) ile Hz. Harun'u (Aleyhis Selâm) Firavun'a gönderirken onlara şöyle buyurur:

Onun süslü, göz kamaştırıcı elbiseleri sizi ürkütmesin. Onun alnı benim elimdedir, benim iznim olmadan konuşamaz, gözünü sağa sola çeviremez, nefes bile alamaz. Onun sahip olduğu bol dünya nimetleri sizi şaşırtmasın. Çünkü onlar, dünya hayatının fani, süslü, sapkınların oyalandığı şeylerdir. Sizin üzerinizde gördüğünde Firavun'un elde edemeyeceğini anlayacağı bir nimet vermek isteseydim size verirdim. Fakat böyle olmanızı istemem, ve bundan da sakındırıyorum. Merhametli bir çoban, sürüsünü tehlikeli bir yerde otlatmaktan nasıl kaçınırsa ben de dostlarımı dünya nimet ve zevklerine düşmekten aynı şekilde engellerim.

Dostlarıma böyle davranmamın sebebi, onlara değer vermediğim için değildir. Aksine benim ikramımdan payları tam ve eksiksiz olarak almalarını isterim. Dostlarıminin bana karşı süsleri tevazuları, alçak gönüllü olmaları, benden korkmaları, bedenleride başlayıp kalplerinde biten takvalarıdır. Bu onların elbiseleri, nişanları, kur-

tuldukları reçeteleri ve ümit ettikleri emelleridir. Kendisiyle övündükleri şanlarıdır. Onunla karşılaştığında kendine çeki düzen ver. Kalbini ve dilini mütevazileştir. Kol ve kanatlarını onlar üzerine ger.

Şunu bil ki, kim benim dostlarımdan birini ürkütürse bana savaş açmıştır. Kıyamet günü o kişiden intikam alırım.

Hız. Ali ^{(Radiyallâhu}_{Anh}) bir kersinde hutbede şunları söyler:

Şunu bilin ki, bir gün mutlaka öleceksiniz, öldükten sonra dirileceksiniz. Dünyada işlediğiniz amellere bakılacak ve onların karşılığını alacaksınız. Dünya hayatı sizi aldatmasın. Çünkü orası bela ve musibetler dünyasıdır. O nimetlerin fani olduğunu herkes bilir. Gaddar olması dünyanın en önemli özelliğidir. Orada herşey gelip geçer, yok olur gider. Dünya malları da birinden diğerine geçerek, insanlar arasında dolanır durur. O dünya bir kişinin olmaz ve hiç kimse başına gelecek belalardan emin olamaz.

Oradakilerden bazıları sevinçli, bazıları üzüntülüdür. Bir kısmına bela isabet etmiştir. İnsanlar sürekli değişik hallere girerler; dünyada rahat etmek Allah Teâlâ'nın hoşuna gitmeyen şeylerdendir.

Dünyadaki bolluk sürekli değildir. İnsanların hepsi, ok atılan birer hedeftirler; isabet aldıkça ölürlere. Orada herkesin alacağı pay bellidir.

Ey Allah'ın kulları! Şunu iyice bilin ki, sizin halinizin, sizden öncekilerin halinden pek farkı yok. Sizden öncekiler sizden daha fazla yaşadılar ve kuvvetçe sizden üstündüler. Onlar daha fazla bina inşa ettiler ve eserler bıraktılar. Fakat gün geldi uzun seneler boyunca duyulan sesleri kesildi, cesetleri çürüdü. Evleri ve sarayları yıkılıp, birer harebeye döndü; neredeyse tüm izleri silinip gitti.

Ellerindeki süslü yastıkları bırakıp tahta ve toprakla kapalı, taşlar ile örtülmüş kabirlerindeki taşları yastık yaptılar. Onların mezarları yaşadıkları ihtişamlı yuvalarına çok yakın... Ama onlar kabirlerinde çok yalnızlar. Onların köşklerinde oturan da kabirlerindekiyle yakın... Şu an o ihtişamlı yuvalarda yaşayanlar işleriyle meşgul iken

kabirlerdeki durumunu hiç düşünmezler. O kabirde yaşayanlar bir kardeşin kardeşe, komşunun komşuya yakınlığı mesafesindeyken gelip gidemezler. Aralarında bir kardeşlik ve komşuluk görülmez. Çünkü zaman onları değirmen taşındaki un gibi öğütmüş, böcekler ve toprak onları yiyip tanınmayacak şekle sokmuştur. Bir zamanlar toprak üstünde hüküm sürerken şimdi toprak altında ölü vaziyettedirler. Yakınlarını keder ve hüzne boğup toprağın altına indiler. Vah ki ne vah! Artık onlar geri dönemez. Kur'an-ı Kerim onların durumunu bize şöyle anlatıyor:

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا
وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

“Ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve hareketler) yapayım. Hayır! Bu onun ağzından çıkan (boş) bir laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır.” (Mü'minûn Sûresi, 23/100.)

Şimdi sizler, kendinizi onların kabrine varmış, bedeni çürüp orada yatanlar sayın. Orada dünyada işlediğini amellerin kıymetine göre muamele edileceksiniz.

Kabirden çıkıp, Allah Teâlâ'nın huzuruna dikildiğinizde, dünyada yaptığınız herşeyin gerçek yüzü ortaya serildiğinde, korkudan kalpleriniz titremeye başladığında haliniz ne olacak!

Orada herkes yaptığının karşılığını bulacak. Nitekim Yüceler Yücesi şöyle buyurur:

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ
أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَىٰ

“Bu, Allah'ın, kötülük edenleri yaptıklarıyla cezalandırması, gü-

zel davrananları da daha güzeliyle mükâfatlandırması içindir.” (Necm Sûresi, 53/31.)

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ

“Kitap ortaya konmuştur: Suçluların, onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün.” (Kehf Sûresi, 18/49.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bizler ve sizleri kitabına uygun amel edenlerden, dostlarının yolundan çıkmayanlardan, fazl-u keremiyle cennete yerleştirdiklerinden eylesin. O hamîddir, mecîddir.

Hikmet ehlinden biri şöyle der:

“Günler birer ok, insanlar da hedefdir. Dünya hergün ok yağdırır; vücudunun her yerini kaplayacak şekilde gündüz ve geceler seni delik deşik etmektedir. Gündüzlerin birbirini takip etmesi ve gecelerin üzerine gelmesi karşısında kendini nasıl koruyabileceksin?

Gündüzlerin senden alıp götürdüklerini görebilseydin girdiğin her günden korkardın. Fakat Allah Teâlâ'nın tedbiri, kulların tedbirinden üstündür.”

Dünya nimetlerinden haz almak, ancak onun meşgalesinden kurtulmakla mümkündür. Dünya Ebû Cehil karpuzundan daha acıdır. Dünyanın kusurları, onu görebilen basiretli kimseler tarafından anlatılsa bitmez. Dünyanın bu kusurları nasihat verenlerin bile idrakinin üstündedir. Allah'ım bizi hidayete ulaştır.

Yine hikmet ehlinden biri şöyle der:

“Dünya şu an yaşadığın andan ibarettir. Zira geçmiş olan, geçmiş gitmiştir; onu geri getiremezsin. Gelecek zaman hakkında da net bilgin yoktur. Zaman; geceyi, gündüzü, saatleri haber verir. Dünyanın değişiklikleri insanı da değiştirir, ondan sürekli bir şeyler götürür. Zaman toplumların düzenini dağıtmak, fırsatları ondan ona el değiştirmesi için görevlendirilmiştir. Arzular çok, ömür kısa; bütün işler Allah Teâlâ'ya râcî...

Halife Ömer bin Abdulaziz (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) bir gün hutbesinde şöyle seslenir:

Ey insanlar! Siz öyle bir sebepten yaratıldınız ki, ona inanırsanız ahmaksınız; onu yalanlarsanız helak olursunuz.

Siz bu dünyada ebedi olarak kalmak için yaratılmadınız, diğer yurda göç etmek için yaratıldınız.

Ey Allah'ın kulları! Öyle bir yurtda yaşıyorsunuz ki orada yiyip içmeniz için bile sıkıntı çekersiniz. Elde ettiğiniz her sevindirici şeyi bir başka üzüntü verici şey takip eder. Nereye gittiğinizi ve nerede ebedi kalacağınızı iyi bilerek hareket edin.”

Bu sözlerden sonra halife öylesine ağlamaya başladı ki, daha fazla konuşamayarak minberden indi.

Hz. Ali (^{Radiyallâhu}_{Anh}) bir hutbesinde şöyle diyordu:

“Ey mü'minler, size Allah'tan korkmayı ve sizi terk edecek dünyayı şimdiden terk etmenizi tavsiye ediyorum. Her ne kadar siz onu terk etmek istemeseniz bile o sizi sürekli eskitmektedir.

Dünya ile siz; belli uzaklıktaki bir yere ulaşmak için yola çıkan fakat daha ilk adımda oraya vardığını sanan bir topluluğa ve ilim öğrenmeye yeni başlamış ama daha ilk oturumda ilmi öğrendiğini sanan öğrenci gibisiniz. Oysa o topluluğun menzile varmak için daha çok yol katmesi gerekir.

Dünyada da insanların azıcık ömrü olmasına rağmen ölünceye kadar dünya peşinden koşturup dururlar.

Dünyada başınıza gelen musibetlere üzülmenize gerek yok, çünkü onlar er ya da geç bitecektir. Bunun gibi, dünyanın nimetlerine de sevinmeyin, çünkü onlar da bir gün yok olacaklardır.

Ölüm peşinden onu yakalamaya çalışırken kendi hâlâ dünyalık şeyleri kovalayan, her ameli kayda geçildiği halde bundan habersiz yaşan kimsenin durumu ne kadar hayret vericidir!”

Muhammed bin Hüseyin (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

Edep, mağfiret, ilim ve irfan sahipleri Allah Teâlâ'nın dünyayı küçük gördüğünü, dostlarına layık görmediğini, dünyanın O'nun katında zelil olduğunu, Allah Resûlünün de ondan yüz çevirdiğini çok iyi anlayanlardır. Sahabe-i Kiram Efendilerimiz de dünyadan sakındırıldıklarını, Allah'ı seven kulların dünyadan ihtiyaçları kadarını aldıklarını, fazlasını ahirete azık olarak bıraktıklarını gördüler ve onlar da kendilerine yetecek kadar aldılar. Kendilerini meşgul edecek şeyleri terk ettiler.

Avret yerlerini örtecek kadar giyindiler, aç kalmayacak kadar yediler. Dünyayı fani, ahireti ise baki olarak gördüler. Yolcular gibi azık hazırladılar. Dünyalarını feda ederek ahiretlerini imar ettiler.

Dünyadayken ahirete kalpleriyle baktılar, bir gün orayı gözleriyle göreceklarını inandılar. Dünyadayken kalpleriye ahirete gittiler, bir gün oraya bedenleriyle gideceklerine inandılar. Dünyada az bir zahmetle ebedi sürecek nimetler kazandılar.

Bütün bunları Allah'ın tevfiğiyle yaptılar; Allah'ın onlar için sevdiğini sevdiler, hoşlanmadıklarından hoşlanmadılar.

33. BÖLÜM

KANAAT ETMENİN FAZİLETİ

Şunu iyice bilesin ki, fakirin elindekiyle yetinmesi, başkalarının elindeki göz dikmemesi, hangi yoldan olursa olsun zengin olmaya hırslı olmaması gerekir. Bu da ancak yiyecek, giyecek ve oturacağı yerde ihtiyacını giderecek kadar ve en ucuzuna razı olmasıyla mümkündür. Uzun vadeli planlardan kaçınmalı, günlük ve aylık geçim ihtiyaçlarını kazanmakla yetinmeli, uzun vadeli ihtiyaçlarını düşünerek kalbini meşgul etmemelidir.

Çünkü fakir çok mala sahip olma arzusuna kapılırsa kanaat gibi önemli bir özelliğini kaybetder. Bu da tamah ve ihtirasa yol açar; bunlar da insanı kötü ve yanlış davranışlarda bulunmaya sürükler. Zaten insanlar ihtiras, tamahkârlık ve kanaatsizliğe meyilli yaratılmıştır. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ
جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ

“İnsanoğlunun iki vadi dolusu malı olsa üçüncüsünü ister. İnsanoğlunun karnını ancak toprak doyurur. Allah tevbe edenlerin tevbesini kabul eder.” (Buhârî 6436.)

Ebû Vâkid el-Leysî (Radiyallahü Anh) şöyle anlatır:

“Allah Resûlüne bir vahiy geldiğinde hemen yanına giderdik, bize inen vahiy anlatırdı. Bir gün yanına gittiğimde bana şöyle dedi:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehü) buyuruyor ki: Biz kullara malı, namaz kılıp zekatını versinler diye verdik. İnsanoğlunun bir vadi dolusu altını olsa ikinsini, iki vadi dolusu altını olsa üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun

karnını topraktan başka bir şey doyurmaz. Allah tevbe edenlerin de tevbesini kabul eder.”

Ebû Musa el-Eşari (^{Radıyallahü}_{Anh}) şöyle der:

Tevbe Sûresi kadar bir süre inmişti, sonra Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) onu kaldırdı. O sürenin şu kısmı akıldında kaldı:

“Allah bu dini değersiz kavimler ile de yüceltir. İnsanoğlunun iki vadı dolusu malı olsa üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun karnını topraktan başka bir şey doyurmaz. Allah tevbe edenlerin de tevbesini kabul eder.”

Peygamber Efendimiz (^{Sallallahü}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurur:

مَنْهُوَ مَانَ لَا يَشْبَعَانِ طَالِبُ عِلْمٍ وَطَالِبُ دُنْيَا

“İki heves asla doymaz: İlim hevesi, dünya hevesi.”

Bir başka hadislerinde şöyle buyurur:

يَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ وَيَشْبُ مِنْهُ اثْنَتَانِ الْأَمَلُ وَالْحِرْصُ
عَلَى الْمَالِ

İnsanoğlunun yaşı ilerledikçe şu iki şey gençleşir: “Uzun emeller ve mal sevgisi.”

İhtiras ve tamahkârlık insanoğlunu saptıran ve helaka götüren bir huy olduğu için Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) ve O'nun Resûlü (^{Sallallahü}_{Aleyhi Ve sellem}) sürekli kanaati övüp, tavsiye etmişlerdir.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Zengin-fakir tüm insanlar kıyamet günü 'Keşke dünyada ihtiyacım kadar malım olsaydı' diye hayıflanacaklardır.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te şöyle buyurduğu rivayet edilir:

لَيْسَ الْغِنَىٰ عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَىٰ غِنَى النَّفْسِ

“Zenginlik mal çokluğu demek değildir; asıl zenginlik gönül zenginliğidir.” (Buhârî, 6446; Müslim, 1051.)

Öte yandan Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) aşırı hırs ve doyumсуz isteklere kapılmayı yasaklamış ve şöyle buyurmuştur:

“Ey insanlar, bir şey istersen en güzel şekilde isteyin. Çünkü kul için ancak ona yazılanı vardır. İstemese bile kendi için yazılan rızıkı almadan hiçbir kimse dünyadan ayrılmaz.”

Rivayet göre Hz. Musa (Aleyhis Selâm) Allah Teâlâ'ya: “Ya Rabbi, hangi kulun daha zengindir?” diye sorar. Yüce Mevla:

“Vediğim rızka en güzel kanaat getiren...” diye cevap verir. Hz. Musa: “Pek en adil kulun hangisidir?” diye sorar. Yüceler Yücesi:

“Kendine adil davranan” diye cevap verir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ruhul-Kudüs (Cebrail (Aleyhis Selâm)) bana hiç kimsenin rızkını tüketmeden ölmeyeceğini söyledi. O halde Allah'tan korkun ve meşru bir şekilde rızık elde edin.”

Ebû Hüreyre (Radiyallahü Anh) rivayetine göre Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurdu:

“Ey Ebû Hüreyre! Acıktığında sana gereken bir çörek ile bir kap sudur. Varsın dünya yok olup gitsin.”

Yine Ebû Hüreyre (Radiyallahü Anh) rivayetine göre Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurdu:

كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ وَكُنْ قَنِعًا تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسِ

وَإِحْبَبَ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا

“Allah Teâlâdan kork ki insanların en abidi olasın. Kanaatkâr ol,

insanların en şükredeni olursun. Kendin için istediğini mü'min kardeşin için de iste, o zaman gerçek mü'min olursun." (*İbn Mâce, 4217.*)

Ebû Eyyüb el-Ensari'den (*Radiyallâhu Anh*) gelen şu Hadis-i Şerif'te de Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) dünya tamahkârlığını yasaklar:

Bir bedevi Efendimiz'e (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü, bana kısa bir nasihatte bulun" dedi. Nebiler Nebisi şöyle buyurdu:

"Her namazını son namazınmış gibi kıl. Bir gün sonra özür dilemek zorunda kalacağın hiçbir söz söyleme. Başkalarının malına az gözle bakma."

Avf bin Mâlik el-Eşcaî şöyle anlatır:

"Bir gün yedi veya sekiz kişi Allah Resûlünün yanındaydık. Peygamberimiz bize "Allah Resûlüne biat edemez misiniz?" dedi. Biz "Daha önce sana biat etmedik mi ey Allah'ın Resûlü?" dedik. O yine "Allah Resûlüne biat edemez misiniz?" deyince hepimiz ellerimizi uzatarak biat etmeye başladık. İçimizden birine sıra gelince, "Daha önce sana biat etmiştik, niçin şimdi yeniden biat ediyoruz?" diye sordu. Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle buyurdu:

"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacağınıza, beş vakit namazınızı kılacağınıza, emirleri yerine getireceğinize, (sesini kısarak) kimse-den bir şey istemeyeceğinize dair bana biat etmenizi istiyorum" bu olaydan sonra içimizdekilerden biri atının üzerindeyken kamçısı yere düşse bile yanındakilerden onu istemez, inip kendi alırdı.

Hız. Ömer (*Radiyallâhu Anh*) şöyle der:

Tamahkârlık fakirlik, tok gözlülük ise zenginliktir. Başkasının malına göz dikmeyen kimse hiçbir şeye muhtaç olmaz.

Hikmet ehlinden birine "Zenginlik nedir?" diye sorduklarında: "Az şey istemek; geçimini sağlayacak kadar dünya nimetine razı olmaktır" diye cevap verir.

Şairin biri de şöyle der:

Hayat, peşpeşe zamanlardan,

İbarettir, tekerrür eden olaylardan.

Yaşamında kanaatkâr ve razı ol,

Hür yaşa, kurtul boş arzulardan.

Nice ölümler ibarettir,

İnci, yakut ve altından.

Muhammed bin Vâsi ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} kuru ekmeği suda ıslatarak yer ve “Bununla yetinen hiç kimseye muthaç olmaz” derdi.

Süfyan es-Sevrî şöyle der:

“Dünyada sizin için en hayırlı olan şey imhitan edilmediğiniz şeydir. Kendisiyle imtihan edildiğiniz dünyalık nimetlerinin en hayırlısı elinizden çıkıp gidendir.”

İbn Mes'ûd ^(Radiyallâhu)_{Anh} da şöyle der:

Her gün bir melek şöyle nida eder: “Ey ademoğlu, sana yeten az mal, seni azdıracak çok maldan hayırlıdır.”

Sümejd bin Aclân ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

“karnının eni-boyu birer karıştır; ne diye içine ateşle dolduruyorsun?”

Ehli hikmetten birine “Malın, mülkün neden ibarettir?” diye sorduklarında şöyle cevap verdi:

“Dış görüşüşüm tok, iç dünyam kanaatkâr, başkalarının elindekine göz dikmemektir.”

Rivayete göre Allah Teâlâ ^(Celle)_{Celâlehu} şöyle der:

Ey ademoğlu, dünyanın hepsi senin olsa ancak senin ihtiyacın kadarıyla ondan faydalanırdın. O zaman ben dünyalık olarak sana ihtiyacın kadarını verip kalanını başkalarına versem ve hesabını onlardan sorsam sana iyilik etmiş olurum.

İbn Mes'ûd ^(Radiyallâhu)_{Anh} şöyle buyurur:

Biriniz bir şey isterken nezaketi elden bırakmasın. “İstediğimi kesinlikle vereceksin, mutlaka vermelisin” diye sıkıştırmayın. Zira o

kişiye ancak kendi payına düşen kadar rızık verilir.

Emevi halifelerinden biri Ebû Hazım'a mektup yazarak isteklerini bildirmesini söyler. Ebû Hazım şöyle yazar: "Ben isteklerimi Rabbime bildirmiştim. Hangisini verirse kabul ediyorum, vermeklerine de kanaat ediyorum."

Hikmet ehlinden bir zata "Aklı başında olan biri için en çok sevindirici şey ve üzüntüsünü en çok giderecek şey nedir?" diye sorarlar. O da "Aklı başında olan biri için en çok sevindirici şey geleceği için şimdiden gönderdiği salih amel ve üzüntüsünü en çok giderecek şey ise Allah'ın takdirini rıza ile karşılmasıdır" diye cevap verir.

Yine hikmet ehlinden biri şöyle der:

"En sıkıntılı insanların kıskançlar, en mutluların kanaatkârlar, en çok eziyet çekenlerin tamahkârlar, en rahat yaşayanların dünyayı umursamıyanlar ve en çok pişman olanların da günahkâr âlimler olduğunu gördüm."

Bu konuda bir şair şöyle der:

O gence ne mutlu ki, güveniyor kesinlikle,
Rızıkları paylaştıranın, rızkını vereceğine,
Onun namusu dokulmazdır, kirlletmez onu,
Kanaat deryasına giren kimse
Ömrü boyunca karşılaşmaz tatsız bir olay ile.

Bir başka şair de şöyle der:

Ne zamana kadar süreceksin bu konup göçmem,
Koşturup, durmadan çalışmam,
Ne zamana kadar katlanacağım gurbete,
Dostlarımdan ayrı, gidiyorum bilinmeze,
Bir doğuda bir batıdayım,
Ölümü aklıma getirmiyor ihtirasım,

Oysa kanaatkâr olsam, rızıkım ayağıma gelirdi,
Zenginlik kanaatmiş, mal bolluğu değil, belli.

Hz. Ömer ^{(Radiyallâhu}
_{Anh)} şöyle der:

“Allah’ın malından kendim için ne kadarını helal bulduğumu size söyleyeyim mi? Biri kışlık biri yazlık olmak üzere iki elbise, Hacc ve Umrede giymek için bir ihram, bir Kureyşinin yiyeceği kadar azık. Bunlardan ne bir eksik ne de bir fazlasına sahip değilim. Allah’a yeminle söylüyorum, bu kadarcık mal bile bana helal mi orasını da bilmiyorum!”

Görüldüğü Hz. Ömer saydığı kendisine ait bu kadarcık malın bile gerekenden fazla olup olmadığı konusunda şüphe içinde...

Bir bedevi, kardeşinin aşırı hırsını görünce ona şu sözlerle fırça attı:

“Kardeşim, sen bir yandan arıyorsun diğer yandan aranıyorsun. Henüz elinde olmayan rızkın seni arıyor. Sen ise elindeki koruma peşindesin. Sanki elinde olmayan rızık sana gösterilmiş de elinden gitmiş gibi... Kardeşim, ihtiras sahiplerinin mahrum, zahid olanların rızıklandırıldığını görmüyor musun?”

Bu konuda bir şair şöyle der:

Görüyorum ki artıyor hırsın, arttıkça servetin,

Dünyada sanki hiç ölmeyecekmiş gibisin,

Senin bir emelin var mı, ulaşınca ona,

“Bu kadarı yeter” diyebilecek misin?

Şa’bî ^{(Rahmetullâhi}
_{Aleyh)} şöyle bir hikaye anlatır:

Avcının biri bir gün bir serçe avlar. Serçe dile gelerek “Beni ne yapıcaksın?” diye sorar. Avcı “Seni kesip yiyeceğim” cevabını verir.

Bunun üzerine serçe “Benim etimden ne o kadar lezzetlidir, ne de karın doyurur. Seninle anlaşalım; sana üç şey öğreteyim, onlar sana benim etimden daha fayda sağlar. Kabul edersen ilkini senin elindey-

ken, ikincisini karşıdaki ağaca konunca, üçüncüsünü de şu tepeye varınca söyleyeceğim.”

Avcı, serçenin teklifini kabul eder ve “İlk şeyi söyle bakalım” der. Kuş: “Elinden kaçan fırsatlara hayıflanma” der. Adam kuşu salar. Kuş uçar ve ağaca konar: “Olmayacak şeylere kesinlikle inanma” der. Sonra da uçup tepe varır ve “Beni kesseydin kursağında her biri yirmi miskal ağırlığında iki inci bulacaktın!” der.

Kuşun bu sözünü duyan avcı kaçırdığı fırsata yanarak dukaklarını kemirmeye başlar ve “Üçüncü şeyi de söyle!” der. Kuş avcıya şunları söyler:

“Sana söylediğim iki nasihati de aklından çıkardın, üçüncüsünü söylesem neye yarar ki! 'Kaçırdığın fırsatlara yanma' demiştim ama sen beni elinden kaçırdınca hayıflandın. 'Olmayacak şeylere inanma' dedim. Beni toplasan herşeyimle yirmi miskal etmez, kursağında her biri yirmi miskal iki inci nasıl bulunabilir?” der ve uçup gider.

Bu hikaye, insanoğlunun kendini tamahkârlığa kaptırdığında basiretinin kapanıp gerçeği nasıl idrak edemediğini ve olmayacak şeyleri olabilir gibi gördüğünü anlatması bakımından önemlidir.

İbn Semmâk ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle der:

“Başkasına bağladığın umut, kalbine düğüm ve ayağına bağlıdır. İnsanlara umut bağlamayı bırak ki ayağın köstekten kurtulsun.”

Ebû Muhammed el-Yezidî ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle demiştir:

Bir gün Harun Reşid'in yanına girince önünde bulunan altın yazılı kağıda baktığını gördüm. Beni görünce gülümsedi. Ona “Allah, Emirul-Mü'minin'e uzun ömür versin, elindeki faydalı bir şey mi?” diye sordum. Harun Reşid:

“Evet, Emevilerden kalma bir hazinede şu iki beyti gördüm. Hoşuma gitti, ben de üçüncü bir beyit ekledim” sonra bana o beyitleri okudu:

İhtiyacın için gittiğin kapı yüzüne kapanırsa,

Onu bırak, başka kapıya başvur, ya açılırsa?
 Sana mide torbanın dolması yeter,
 Çirkin işlerden sakınman da yeter,
 Namusunu serme ortalığa, sakın,
 Günaha girmekten ki, azabtan uzak kalasın!

Abdullah bin Selâm, Ka'b bin Ahbâr'a şöyle sorar: "Âlimlerin öğrenip de hafızalarına yerleştirdikleri ilimleri neler silebilir?" Ka'b şöyle der: "Tamahkârlık, nefsin heva ve arzuları ve kazanç peşinde koşmak!"

Adamın biri Fudayl bin İyâz'dan Ka'b'ın bu sözlerini ona açıklamasını ister. Fudayl de ona şunları söyler:

"İnsan bir şeye karşı aşırı istek duyarsa onun dini gidebilir. Nefsin kötü isteklerine uyunca da o nefis elinden hiçbir şeyi kaçırmak istemez. Böylece nefsin istediği her şey senin ihtiyacın haline gelmiş olur. Sen de nefsin bu ihtiyaçlarını yerine getirme zorunluluğu hissedince nefis seni esir almış olur. Artık nefis seni istediği yere sürükler; sen de onun istediği her şeyi yaparsın. Dünya için seni sevene verdiğin selam, hastaya yaptığın ziyaret Allah için değerlidir. Karşılaştığın adamlardan dünyalık beklentin olmasaydı senin için çok daha hayırlı olurdu."

34. BÖLÜM

FAKİRLERİN FAZİLETİ

Fahri Kainat Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

خَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ فَقْرًا وَهَا وَأَسْرَعُهَا تَضَجُّعًا فِي الْجَنَّةِ
ضَعْفَاؤُهَا

"Bu ümmetin en hayırlısı fakirleri, cennete ilk olarak gidecekler de düşkünleridir"

Yine Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurdu rivayet edilir:

"Benim iki mesleğim vardır, kim onları severse beni sevmiş; onlardan nefret eden de benden nefret etmiş olur; Fakirlik ve cihad."

Rivayet edildiğın göre Cebrail (Aleyhis Selâm) Peygamber Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek: Ey Muhammed, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) sana selam söylüyor ve diyor ki: "Şu dağları altına çevireyim mi, şu dağların nereye gidersen seninle gelmesini emredeyim mi?" Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu sözler karşısında başını eğerek biraz düşündü ve sonra şöyle dedi:

"Ey Cibril! Dünya yurtsuzların yurdu, malı olmayanların malıdır. Dünyada bırakmak için servet biriktirenler akıllı değildir" bu cevap karşısında Cebrail (Aleyhis Selâm): "Ey Muhammed! Allah seni sabit bir söz üzerine sebatkâr kıldı" der.

Rivayete göre, Hz. İsa (Aleyhis Selâm) bir yolculuğu esnasında elbisesine bürünmüş yere uzanmış birini görür. "Ey uyuyan, kalk ve Allah'ı zikret" der. Adam başını çevirerek "Benle ne derdin var, dünyayı sevenlerine bıraktım zaten!" der. Adamın bu cevabı karşısında Hz. İsa: "O halde uyu kardeşim" diyerek yoluna devam eder.

Başka bir rivayete göre, Hz. Musa (Aleyhis Selâm) yerde uzanmış, saçı sakalı

toprak olmuş, başının altında kerpiç ve elbisesini örtü yapmış uyuyan birine rastlar. Manzara karşısında Hz. Musa, Allah'a niyaz eder: "Ya Rabbi, senin kulun dünyada mahvolmuş!" Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da şöyle der:

"Ya Musa, sen bilmiyor musun ki, ben bir kuluma yüzümü dönüp baktığımda onu dünyadan tamamen mahrum ederim!"

Şahâbîlerden Ebû Râfi (Radiyallahü Anh) şöyle anlatır:

Bir gün Peygamberimize (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) misafir gelmişti. Ona ikram edecek bir şey bulamayınca beni Hayber Yahudilerinden birine göndererek "Git ve ona de ki, Muhammed önümüzdeki Recep ayına kadar ödünç olarak veya parasıyla un istiyor." Yahudiye gidip, durumu bildirdim. Yahudi "Rehin olmadan vermem" dedi. Dönüp Peygamberimize söyleyince şöyle buyurdular:

"Allah'a yemin olsun ki, ben semada nasıl emin olarak biliniyorsa dünya ehli gözünde de aynı şekilde eminim. Eğer bu Yahudi unu para veya ödünç olarak verseydi zamanı gelince onu öderdim. Madem öyle diyor, şu zırhımı rehin olarak götür."

Bu olay üzerine şu Âyet-i Kerime indi:

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ
زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ

268

"Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme! Rabbinin niyeti hem daha hayırlı, hem de daha süreklidir." (Tâhâ Sûresi, 20/131.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Mü'mine fakirlik, acem kızının yanağındaki benden daha güzel yakıştır."

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sizden biriniz sabahladığında sağlığı yerinde, bineğini akşam bıraktığı bulur ve o günlük azığını da yanında bulursa dünya bütünüyle ona verilmiş gibidir.”

Ka'b el-Abhar ^(Radıyallâhu Anh) şöyle der:

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Hz. Musa'ya: “Ey Musa, fakirliğin sana yöneldiğini görüne Salihlerin şiarıyla ona, merhaba de! buyurmuştur.”

Atâ el-Horosanî ^(Rahmetullâhi Aleyhi) de şöyle anlatır: Peygamberleden biri deniz kenarında giderken bir balıkçı görür ve onu izlemeye başlar. Balıkçı nehre “Bismillah” diyerek ağını bırakır, fakat ağdan hiçbir şey çıkmaz.

Yoluna devam eden peygamber başka bir balıkçı görür, bu balıkçı ağını “Bismiş-şeytan (Şeytanın adıyla...)” diyerek nehre atar. Ağa o kadar balık gelir ki, ağı denizden zor çıkartır.

Bu durum karşısında peygamber Allah'a niyazda bulunarak “Ya Rabbi, bu olayın hikmeti nedir? Biliyorum, bunların hepsi senin kudretinle oluyor” diye sorar. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da Meleklerine:

“Her iki kulum için de hazırlanan dereceleri gösterin” der. Peygamber birinin yüksek derecesi karşısında diğerrinin zillet derecesini görünce: “Şimdi anladım ya Rabbi” der.

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cennete girdim, çoğunun fakirlerden ibaret olduğunu gördüm. Cehenneme de girdim, çoğunluğunun zenginler ve kadınlardan meydana geldiğini gördüm.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te şöyle dediği aktarılır:

تُحَفَّةُ الْمُؤْمِنِ فِي الدُّنْيَا الْفَقْرُ

“Fakirlik, mü'minin dünyada hediyesidir.”

“En son cennete girecek Peygamber mülkünün büyüklüğünden dolayı Dâvûd bin Süleyman'dır. Cennete en son girecek sahâbîm ise

zenginliğinden dolayı Abdurrahman bin Avf'dır.”

Hz. İsa şöyle der: “Zengin cennete zorlar girer.”

Bir Hadis-i Şerif'te Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ (Celle Celalehu) bir kulunu sevdiğinde onu belalarla sınar. Ona sevgisi arttığında onu çoluk-çocuksuz ve malsız bırakır.”

“Fakirliğin sana doğru yöneldiğini görünce salihlerin şiarınca ona, merhaba de. Zenginliğin sana geldiğini görünce de 'Bu, günahlarımdan birinin dünyadaki cezasıdır' de.”

Hz. Musa (Aleyhis Selâm) Allah Teâlâ'ya: “Ey Allahım, kulların arasındaki dostları bana göster ki onları senin için seveyim” der. Allah Teâlâ (Celle Celalehu) da “Bütün fakirler” buyurur.

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) der ki: “Ben fakirliği seviyorum, zenginlikten de nefret ediyorum” Nitekim o en çok “Ey miskin!” diye çağırılmaktan hoşlanırdı.

Arapların ileri gelen isimleri ve zenginleri Müslüman olduklarından sonra Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) yanına gelerek “Fakirlerle bize ayrı günler belirle. Onlar kendi günlerinde gelsin, biz de kendi günlerimiz de gelemiz, bir arada bulunmayalım” diye teklif ederler. Fakirlerle; Bilal, Selman, Suheyb, Ebû Zerr, Habbab bin Eret, Ammar bin Yasir, Ebû Hüreyre ve Eshabı Suffe gibi tüm fakir sahabeleri kastediyorlardı.

Fakirlerin kokularından rahatsız olduklarını düşünerek Peygamberimiz onların bu teklifini kabul etti. Ashabı Suffe'nin kaba dokumadan yapılmış elbiseleri aşırı sıcaklarda ortalığa koku yayıyordu. Bu durum Akra bin Habis, Uyeyne bin Hısn el-Fezari, Abbas bin Mirdas es-Süllemi gibi sahâbîlere zor geliyordu.

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) onların bu teklifini kabul ederek, zenginleri ayrı bir toplantıda bir araya getireceğini söyleyince şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوِيَهُ وَكَانَ
أَمْرُهُ فُرُطًا ❀ وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ
وَمَن شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ❀

“Sabah akşam Rablerine, O’nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte candan sebat et. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme. Ve de ki: Hak, Rabbinizdendir. Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin...” (Kehf Sûresi, 18/28-29.)

Yine bir gün, Peygamberimizin yanında Kureyş’in ileri gelenlerinden biri varken İbn Ummi Mektûm içeri girmek için izin istedi. Bu duruma Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) biraz canını sıkınca şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

عَبَسَ وَتَوَلَّى ❀ أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى ❀ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ
يَزْكَى ❀ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى ❀

“Peygamber, âmânın kendisine gelmesinden ötürü yüzünü ekşitti ve çevirdi. (Resûlüm! onun halini) sana kim bildirdi! Belki o temizlenecek, yahut öğüt alacak da o öğüt ona fayda verecek.” (Abese Sûresi, 80/1-4.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

“Fakirleri arayıp bulun ve ellerinizi onlara uzatın. Çünkü onların

ayrıcalığı vardır” yanındakiler: “Onların ayrıcalığı nedir, ey Allah’ın Resûlü?” diye sorarlar. Peygamberimiz de şöyle cevap verir:

Kıyamet günü onlara: “Bakınız, size kim yemek yedirdi, kim su verdi, kim elbise giydirdi. Onların ellerinden tutun ve cennete götürün!” denir.

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

Cennete girdiğimde önümde ayak sesleri duydum. Bir baktım, Bilal! (Hz. Bilal-i Habeşi) Cennetin üst kısımlarına baktım, ümmetimin fakirleriyle onların evlatlarını gördüm. Cennetin en alt kısımlarına baktım, zenginleri ve kadınları gördüm. “Ya Rabbi, bunların durumu nedir?” diye sordum. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurdu:

“Kadınların derecesini kırmızı altın ve ipek düşürdü. Zenginleri ise uzun emel ve hesapları düşürdü.”

Ashabımı da aradım. Abdurrahman bin Avf’ı göremedim. Bir müddet sonra ağlayarak yanıma geldi. Ona “Benden niye uzaklaştın?” diye sordum. Şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resûlü, vallahi sana ulaşincaya kadar o kadar engelle karşılaştım ki seni bir daha asla göremeyeceğimi sandım” nedenini sordum: “Malımın hesabını veriyordum” cevabını verdi.

Sonra sözünün devamında buyurdu ki: Bu arada sahâbîlerimi aradım. Abdurrahman bin Avf’i göremedim. Bir müddet sonra kendisi ağlayarak yanıma geldi, ona “Neden bu kadar arkada kaldın?” diye sordum. Bana: “Yâ Resûlallah. Allah’a (Celle Celâlehu) yemin ederim, senin yanına gelinceye kadar öyle engellerle karşılaştım ki, seni bir daha göremeyeceğim sandım” diye cevap verdi. “Neden?” dedim. “Malımın hesabını veriyordum” cevabını verdi.

Abdurrahman bin Avf, Peygamberimizin en güzel arkadaşlarından ve dünyadayken cennetle müjdelenen on sahâbîden biri... Buna rağmen zenginliği yüzünden bu derece sıkıntıya düşüyor. Bizim halimizi varın siz düşünün!

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir fakiri ziyaret eder ve evinde hiçbir şeyi olmadığını görür. Bunun üzerine: “Eğer bu kişinin nuru yeryüzüne dağıtılsa her yere dağılırdı” buyurur.

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) Ashab-ı Kiram’a şöyle der:

“Size cennetin padişahlarının kimler olduğunu söyleyeyim mi?” Sahâbîler: “Söyle, ey Allah’ın Resûlü” diye cevap verirler. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şunları söyler:

“Bütün miskin, itibarsız, yüzü kirli, saç karışık, iki elbiseden başka giyeceği olmayan, kimsenin ona bakmadığı ama Allah adına bir yemin ettiği Allah tarafından mahcup edilmeyen kimselerdir.”

İmran bin Husayn (Radiyallâhu Anih) şöyle anlatır: Peygamberimizin yanında ayrı bir yerim vardı. Bir gün Allah Resûlü: “Ey İmran, senin yanımda farklı bir mevkiin var, benimle birlikte kızım Fatıma’yı ziyarete gelir misin?” dedi. Ben de: “Anam babam sana feda olsun ey Allah’ın Resûlü, tabii ki gelirim” dedim. Birlikte kalkıp Hz. Fatıma’nın evinin kapısına geldik. Kapıya vurduktan sonra “Selamun aleykum, girebilir miyim?” diye seslendi. Hz. Fatıma: “Gir ey Allah’ın Resûlü” dedi. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem): “Ben... Peki yanımdaki?” dedi. Hz. Fatıma “Yanımda kim var?” diye sordu. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) “İmran...” dedi. Hz. Fatıma: “Seni hak olarak gönderene yeminle, üzerimde sadece bir aba var” dedi. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) eliyle tarif ederek şöyle şöyle yap, örtün dedi. Hz. Fatıma: “Vücudumu örttüm diyelim, başımı nasıl örteceğim?” dedi. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) de belindeki kuşağını çözerek ona attı ve “Bununla başını bağla” dedi. Böylece izin verildi ve içeri girdik.

Peygamberimiz “Selamun aleykum kızım, gecen nasıl geçti” diye sordu. Hz. Fatıma: “Vallahi, sancıyla geçti. Yiyecek olmaması sancımı daha da artırdı. Açlık bana çok zarar veriyor” dedi.

Bu sözler karşısında Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) gözleri yaşardı ve şöyle dedi: “Kızım, üzülme. Vallahi ağzıma üç gündür yemek koymadım. Ben Allah’a senden daha yakınım, dileyeydim Allah beni bir şekilde

doyururdu ama ben ahireti dünyaya tercih ettim” sonra elini Hz. Fatıma’nın omuzuna vurarak:

“Müjdeler olsun! Allah’a yemin olsun ki sen cennet kadınlarının efendisisin!” Hz. Fatıma:

“Peki, Firavun’un karısı Asiye ile Meryem nerede?” deyince Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle dedi:

“Asiye kendi devrindeki kadınların, Meryem de kendi devrinin kadınlarının sen de kendi devrindeki kadınların efendisisiniz. Üçünüzün de kamıştan birer köşkü olacak, orada ne bir keder, ne bir gözyaşı ne de hüznün var. Amcamoğlunun (Hz. Ali) fakirliğine kanaat et. Vallahi seni hem dünyada hem de ahirette önder olan bir kocayla evlendirdim.”

Hz. Ali (Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet eder:

“İnsanlar fakirlere buğzedip, dünyaya tamahkârlıklarından dolayı para kazanmak için yarıştığında Allah onlara dört bela verir: Zamanın en büyük kıtlığı, devlet başkanının zulmü, devlet yetkililerinin hıyaneti, düşmanlarının galibiyeti.”

Ebûd-Derdâ (Radiyallâhu Anh) şöyle der: “İki dirhemi olanın hesaplaşması, bir dirhemi olanınkinden daha zordur.”

Bir gün halife Hz. Ömer, Saîd bin Amir’e (Radiyallâhu Anh) bin dinar gönderir. Amir eve üzgün olarak dönünce karısı: “Bir şey mi oldu?” diye sorar. Amir “Olacağın en kötüsü...” diye cevap verir. Bir müddet sonra karısına: “Bana eski hırkanı getir” der. Karısının hırkasını keserek keseler yapar ve bu parayı fakirlere dağıtmak için keselere böler. Daha sonra kalkıp sabaha kadar namaz kılar ve gözyaşı döker. Bu esnada karısına şöyle der:

Ben Peygamberimizin şöyle dediğini işittim: “Ümmetimin zenginleri fakirlerinden beş yüz yıl önce cennete girerler. Hatta zenginlerden biri fakirlerin arasına karışarak cennete girmek ister ama yakalanarak onların arasından çıkartılır.”

Rivayete göre bir fakir Süfyan-ı Sevri'nin meclisine gelir. Süfyan adama "Buyur otur, eğer zengin olsaydın seni buraya yaklaştırmazdım."

Fakirlere daha fazla yanaştığı ve zenginlerle oturup kalkmaktan hoşlanmadığı için onun zengin olan dostları fakirliğe özenirlerdi.

Ariflerden biri şöyle der: Sevri'nin meclisinde en az değer verilen kişiler zenginlerdir, en itibarlılar da fakirlerdir.

Hikmet ehlinden biri de şöyle der:

"Ah şu miskin insanlar! Fakirlikten korktukları kadar cehennemden korksalar ikisinden de necat bulacaklar! Zenginliğin peşinden koştukları kadar cennetin peşinden koşsalar ikisini de elde edecekler! İnsanlara saygılı oldukları kadar Allah Teâlâ'ya saygılı (haşyet) olsalar dünya ve ahirette saadete erecekler!"

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) bir defasında şöyle demiştir:

"Zengin olduğu için hürmet gösterip fakir olduğu için hor gören lanetlenmiştir."

Lokman Hekim, oğluna şöyle nasihat verir:

"Hiç kimseyi elbisesinin eski olduğundan dolayı hakir görme. Çünkü ikinizin de Rabbi aynıdır."

Yahya bin Muaz (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

"Fakirleri sevmen Peygamberlerin ahlakındandır. Onlar ile aynı mecliste oturup sohbet etmen salihlerin alametlerindedir. Onlarla sohbetten kaçman münafıklık alametlerindedir."

Eski semavi kitaplarda geçtiğine göre Allah Teâlâ (^{Cellê}_{Celâlehü}) peygamberlerinden birine şöyle der:

"Sana kızıp gözümden düşme sakın; çünkü o zaman dünyayı sana gerçekten dar ederim."

Hz. Âişe (^{Radiyallâhu}_{Anha}) validemiz, kendisine Hz. Muaviye, İbn Amir ve başka sahâbîlerin verdiği yüz bin dirhemi bir günde fakirlere dağıtırdı.

Oysa giydiği hırka yamalıydı. Oruçlu olduğu için cariyesi ona “Biraz para versen de akşam iftar etmen için et alsam” demişti. O da “hatırlarsam veririm” diyerek geçiştirmişti.

Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ona şöyle demişti:

“Eğer bana kavuşmak istersen fakirler gibi yaşa, zenginlerle düşüp kalkmaktan mümkün olduğun kadar uzak dur. Sırtındaki hırkanı da yamalamadan atma.”

Adamım teki İbrahim bin Edhem’e (Rahmetullahi Aleyh) onbin dirhem getirir. İbrahim bin Edhem bunları almak istemez. Adam diretince şöyle der:

“On bin dirhem karşılığında ismimi fakirler listesinden sildirmemi mi istiyorsun? Bunu kesinlikle yapmam!”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

طُوبَى لِمَنْ هَدَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَكَانَ عَيْشُهُ كَفَافًا وَقَنَّعَ بِهِ

“İslâmla hidayet bulana ve ihtiyaçları kadar bir hayat yaşayıp da buna kanaat getirene müjdeler olsun!” (Ahmed bin Hanbel, 6/19; Tirmizi, 2349.)

Bir başka hadisinde yine şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ey fakirler, Allah’a karşı kalbinizle rıza gösteriniz ki fakirliğinizin sevabına eresiniz. Aksi halde bir şey bulamazsınız.”

Bir önceki hadiste “kanaatkâr”, bu hadiste “Allah’a razı”. Bu iki hadis de dünyaya hırslı fakirin asla sevap kazanamayacağı ifade ediyor. Fakat fakirliğin fazileti hakkında gelen bilgiler her fakirin derecesine göre sevap kazanacağını gösteriyor.

Burada geçen “Allah’tan razı olmamak”tan maksat Allah Teâlâ’nın dünya malından uzak tutmasına rıza göstermemektir. Halbuki nice servet delisi vardır ki, malı olmasını istemesine rağmen Allah Teâlâ (Celâlihu) kendine niye fakirlik takdir etti diye isyan etmeyi düşünmez. Onun bu fiilinde hiçbir çirkinlik yoktur. O halde anlaşılıyor ki, fakirliği sevapsız bırakan Allah’ın iradesine karşı çıkmaktır.

Hz. Ömer'den (^{Radıyallahü Anh}) rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurur:

"Her şeyin bir anahtarı vardır. Fakirliğin anahtarı da sabrettikleri için fakirliktir. Onlar kıyamet gününde Allah'a çok yakındırlar."

Hz. Ali'den (^{Radıyallahü Anh}) rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurur:

"Allah Teâlâ'nın en sevdiği kul, rızıkına kanaat eden ve Allah'ın takdirine razı olandır."

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ey Allahım, Muhammed soyuna dünyada yetecek kadar azık ver."

Yine Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Zengin-fakir tüm insanlar kıyamet günü, keşke dünyadaki nasibim ihtiyacım nisbetinde verilseydi, diye hayıflanacaktır."

Allah Teâlâ, Hz. İsmail'e (^{Aleyhis Selâm}) şöyle vahyetti: "Beni kalbi kırık kullarımın yanında ara!" Hz. İsmail "Ya Rabbi, onlar kim?" diye sorunca Allah Teâlâ:

"Doğruluktan sapmayan fakirlerdir" buyurdu.

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir: Yüce Allah kıyamet günü şöyle buyurur:

"Nerede yarattıklarım arasından en seçkin kullarım?" Melekler: "Ey Rabbimiz, kimdir onlar?" diye sorarlar. Allah Teâlâ (^{Cellü Celâlehu}) şöyle cevap verir: "Benim takdirime rıza gösterip verdiğimle kanaat eden Müslüman fakirlerdir. Onları hemen cennete sokun" bunun üzerine onlar hemen cennete girerler; herkes hesap telaşındayken onlar yerler içerler...

Bütün bu anlatılanlar kanaatkâr ve takdire razı olan fakir kullar için geçerlidir. Bunların dışında bir de zahit kullar vardır ki onların faziletlerini de ileride anlatacağız.

Rıza ve kanaat hakkında birçok rivayet vardır. Şurası kesin ki, ka-
nattin zıddı tamahkârlıktır.

Hz. Ömer ^{(Radiyallâhu}
_{Anh}) şöyle der:

“Tamahkârlık fakirlik, kanaatkâr olmak zenginliktir. Çünkü kim elindeki kanaat getirirse hiç kimseye muhtaç kalmaz.”

İbn Mes'ûd ^{(Radiyallâhu}
_{Anh}) şöyle der:

Bir melek her gün arşın altından insanoğluna şöyle der: “Ey insa-
noğlu, ihtiyacını karşılayacak az mal seni azdıramaya götürecektir çok
maldan daha iyidir.”

Ebûd-Derdâ ^{(Radiyallâhu}
_{Anh}) şöyle der:

“Aklından noksan olmayan yoktur. Çünkü herkes dünyalık bir şey
elde ettiğinde ferahlıyor. Halbuki gece ve gündüz birlikte insanların
ömrünü törpülüyor, hiç kimse bundan üzüntü duymuyor. Çok yazık,
ömür kısalırken artan maldan ne fayda gelir!”

Hikmet ehlinde birine “Zenginlik nedir?” diye sorarlar. Adam da:
“Az şeyler istemen, sana yetene rıza göstermendir” diye cevap verir.

Anlatıldığına göre İbrahim bin Edhem ^{(Rahmetullâhi}
_{Aleyh}) önceleri Horosan'ın en varlıklı insanlarından biriydi. Bir gün sarayındayken sarayının av-
lusunun dışında bir adam görür. Adam elindeki kuru ekmeği yer ve
uyumak için yere uzanır. İbrahim bin Edhem hizmetçilerinden birine,
uyanınca adamı çağırmasını söyler. Hizmetçi adamı huzura getirir.
İbrahim bin Edhem: “O ekmeği yerken aç mıydın?” diye sorar. Adam:
“Evet” der. “Peki doyabildin mi?” diye sorar. Adam “Evet” der. “Rahat
uyuyabildin mi?” diye sorar. Adam “Tabii ki...” deyince İbrahim bin
Edhem, kendi kendine şöyle der:

“Nefis bu kadarla yetinebiliyorsa ben bu kadar dünyayı ne yap-
yım!”

Amir bin Abdulkays ^{(Rahmetullâhi}
_{Aleyh}) tuzlanmış bakla yerken yanına biri gel-
ir, “Ey Allah'ın kulu, dünyadan bu kadar nasibe razı mısın?” diye so-
rar. Amir “Bundan daha kötüsüne razı olanları sana söylüyeyim mi?”

diye sorarak cevaplar. Adam “Kimdir onlar?” deyince Amir “Ahirete karşılık dünyaya razı olanlar” diye cevap verir.

Muhammed bin Vâsi ^(Rahmetullâhi Aleyh) acıktığında kuru bir ekmeği çıkarır, suda ıslatır ve tuza bandırarak yerdi ve şöyle derdi: “Bu kadarlık bir dünyalıya razı olanlar kimseye muhtaç olmazlar.”

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Allah Teâlâ'nın laneti, Allah onlara yemin ettiği halde O'nu tasdik etmeyenlere olsun! Sonra da şu âyeti okudu:

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ فَوَرَبِّ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ

“Semada da rızığınız ve size vâdedilen başka şeyler vardır. Göğün ve yerin Rabbine andolsun ki bu vaad, sizin konuşmanız gibi kesin ve gerçektir.” *[Zariyet Sûresi, 22-23.]*

Ebû Zerr ^(Radiyallâhu Anh) bir gün insanlarla beraber otururken karısı gelir ve “Evde bir lokma yemek yok, sen bunlarla oturuyorsun!” diye kızar. Ebû Zerr karısına: “Yahu önümüzde öyle çetin kaya var ki ondan ancak halini saklayanlar kurtulur” karısı bu cevap karşısında haline razı olarak evine döner.

Zünnûn-i Mısırî şöyle der: “İnsanlar arasında küfre en yakın kişi sabırsız fakirdir.”

Hikmet ehlinden birine “Mal olarak neyin var?” diye sorarlar. Şöyle der:

“Başkasına karşı tokgözlülük, içimde iktisad ve insanların elindekine göz dikmemek.”

Rivayete göre eski ilahi kitaplardan birinde Yüce Mevla şöyle buyurur:

“Ey ademoğlu, Dünyanın tamamı senin olsa senin payın geçinebi-

leceğin kadarıdır. Dolayısıyla sana geçimin kadar azık verir, kalanını başkalarına yüklersem sana ihsan etmiş olurum.”

Bir şair kanaat hakkında şu beyitleri söylemiştir:

El açma insanlara, yalvar Yüce Allah’a,
Kanaatkâr ve tok gözlü ol, çünkü şeref bunlarda.
Güvenme akraba ve yakınlarına,
Çünkü zengin, ihtiyaç duymaz başkasına.

Bir başka şair de şöyle der:

Gözetip engellemeye çalışırken, zaman seni,
Ey mal yığan, ölüm nasıl bulacak seni?
Bir sabah baskınla mı, ansızın,
Yolda önünü keserek mi, bir düşün!
Ne biriktirdin bu kadar serveti, söyle,
Dağıtmak için mi, gün gelip de!
Yanındaki mal varislerin için,
Mal, ancak infak edersen senin!
Güvenle sabahlayan, huzur içindedir yine,
Rızıkları paylaştıran, ona da verir, diye.
Kirlenmezsin, maldan çevirirsen yüzünü,
Eski değildir, taptazedir onun özü.
Karşılaşmaz kanaate sığınan kimse,
Uykularını kaçırarak acı bir kederle.

35. BÖLÜM

ALLAH'TAN BAŞKASINI DOST
EDİNMEK

Yüceler Yücesi şöyle buyuruyor:

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ

“Zulmedenlere meyletmeyin; sonra size ateş dokunur (cehen-
nemde yanarsınız). Sizin Allah’tan başka dostlarınız yoktur. Sonra
(O’ndan da) yardım göremezsiniz!” *(Hüd Sûresi, 11/113.)*

Müfessirlerden bazıları bu Âyet-i Kerime hakkında şöyle demişlerdir:

“Bütün dil âlimler ayette geçen 'rükn' kelimesinin az çok farket-
meden mutlak olarak meyletme anlamına geldiğinde görüş birliğin-
dedirler.”

İkrime *(Raḥmetullâhî
Aleyh)* şöyle der: “Meyil göstermeyin demek, onlarla
hiçbir şekilde işbirliğine girmeyin demektir.”

Âyetin zahirinden anlaşıldığına göre genel olarak müşriklerle
fasık Müslümanlara meyletmek nehyedilmiştir.

Nisâburi tefsirinde şöyle der:

“Muhakkik alimler, burada yasaklanan 'meyil' ile zalimlerin dav-
ranışlarından memnun olma, onların yolunu başkalarına güzel gös-
termek ve onların zulmüne ortak olmak kastedildiğini söylerler. Bu
görüştekilere göre, bir zarara önlem amacıyla veya geçici de olsa
fayda amacıyla zalim idarecilere başvurmak ayette yasaklanan meyil
kapsamına girmez.”

Nisâburi kendi görüşünü şöyle açıklıyor: “Bana göre bu görüş ruhsat yoludur; yoksa zalimlerin hepsine uzak durmak gerekir.”

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ

“Allah, kuluna yeterli değil midir?” (Zümer Sûresi, 36.)

Ben de şu görüşteyim: Nisâburi doğru söylemiştir. Zalimlere meyletme maddesini, özellikle emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münkerin yapılamadığı bu zamanda tümüyle yasaklamak evladır. Zalimlere meyletmede nice aldanma ve aldatmalar vardır. Bazı açıdan zulüm sıfatını kazananlara meyil göstermek insanı cehennemine ateşine götürüyorsa zulme batmış kişilere meyletmek, onların yardımcısı ve dostu olmak, kötülüklerine ortak olmak, nişan ve rütbelerinden memnuniyet duymak, onların saltanatına hayranlık beslemek kalbin onlara meyletmesi anlamına gelmez mi!

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَنْ يُخَالِلُ

“İnsan dostunun dini üzeredir. Herkes kimi dost edindiğine dikkat etsin.” (Tirmizî, 2378.)

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السُّوءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ
وَنَافِخِ الْكَيْرِ فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ
مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخُ الْكَيْرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ
ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً

“Salihlerle arkadaşlık yapan misk taşıyan kişinin dostu gibidir; sana o miskten vermese bile kokusu bulaşır. Kötülerle arkadaşlık yapan körükçünün dostu gibidir. Ateşi seni yakmasa bile sana bulaşır.”

Nitekim Allah Teâlâ ^{(Celle} ^{Celâlehu)} şöyle buyuruyor:

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
 اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ
 لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

“Allah’tan başka dostlar edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek bir yuva edinir; hâlbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi!” (Ankebut Sûresi, 9/41.)

Peygamber Efendimiz’in ^{(Sallâllâhu} ^{Alleyhi Ve sellem)} şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim bir zengine zenginliğinden dolayı tevazu gösterirse dininin üçte ikisi gider.”

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz’in ^{(Sallâllâhu} ^{Alleyhi Ve sellem)} şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Fasık övüldüğünde Allah öfkelenir ve Arş titrer.”

Yüceler Yücesi de bir Âyet-i Kerime’inde şöyle buyurur:

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ
 فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظَلَمُونَ فَتِيلًا

“Her insan topluluğunu önderleri ile birlikte çağıracağımız o günde kimlerin amel defteri sağından verilirse, onlar, en küçük bir haksızlığa uğramamış olarak amel defterlerini okuyacaklar.” (İsrâ Sûresi, 71/17.)

Âyet-i Kerime’de geçen “önderler” kelimesinden maksadın ne

olduğu konusunda alimler birçok görüş belirtmişlerdir.

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) ve onun görüşünü paylaşanlara göre “önderler” ile kastedilen, insanın amellerinin yazılı olduğu defterlerdir. Bu görüşe göre ayet, herkes amel defteriyle çağırılacak anlamına gelmektedir. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulur:

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَآؤُمْ أَقْرَبُ كِتَابِيهِ ۗ

“Kitabı sağ tarafından verilen: Alın, kitabımı okuyun, der.” (Hakka Süresi, 19.)

İbn Zeyd (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Âyet-i Kerime’de geçen “önderler”le kastedilen Allah Teâlâ’nın indirdiği Kitap’tır. Bu görüşe göre insanlar kıyamet günü: “Ey Tevrat Ümmeti”, “Ey İncil ümmeti” “Ey Kur’ân Ümmeti” şeklinde çağırılacaktır.

Mücahid (Rahmetullâhi Aleyh) ve Katâde’ye (Rahmetullâhi Aleyh) göre ise “önderler”den maksat her ümmetin peygamberidir. Bu görüşe göre: “Musa’ya tabi olanları getirin!”, “İsa’ya tabi olanları getirin!”, “Muhammed’e tabi olanları getirin!” denilecektir.

Hz. Ali (Radiyallâhu Anh) şöyle der: “Önderler”den maksat her devirde yaşayan insanların o devirdeki önderlerdir. Bu görüşe göre herkes kendi devrinde emir ve yasaklarına uyduğu önderleri ile çağırılacaktır.

İbn Ömer (Radiyallâhu Anh) tarafından rivayet edilen bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) önceki ve sonraki tüm ümmetleri bir araya toplar; her gaddar kişi için bir sancak dikerek: “Bu falan oğlu filancaya haksızlık edendir.”

Tirmizî ve diğer bazı hadis kaynakları, Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh) yoluyla Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu âyetin tefsiri sadesinde şöyle buyurduğunu rivayet ederler:

O gün, insanlardan biri çağırılır ve amel defteri sağından verilir.

Boyu altmış zira kadar uzatılır ve yüzü bembeyaz yapılır, başına inciden parlayan bir taş konur. Bu kişi hemen arkadaşlarının yanına giderken arkadaşları onu görür ve “Allah’ım onu bize ver, hakkımızda hayırlısını ihsan eyle” diye dua ederler. Adam onların yanına gelince: “Müjdeler olsun, hepiniz benim gibi olacaksınız” der.

Kâfirin ise yüzü simsiyah hale getirilir, boyu Adem sureti gibi altmış zira uzatılır ve başına bir taş giydirilir. Arkadaşları onu görünce “Bu adamın şerrinden Allah’a sığınırız, Allah’ım onu bize verme” diye dua ederler. Adam arkadaşlarının yanına gelince: “Allah’ım onu zelil eyle” derler. O da “Allah sizi rahmetinden uzaklaştırsın, hepiniz benim gibi olacaksınız” der. (Tirmizi, 3136.)

Yüce Mevla şöyle buyuruyor:

اِذَا زُلْزَلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ۖ وَاخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ۖ
 وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ۖ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ۖ
 بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا ۖ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا
 لِيُرَوْا اَعْمَالَهُمْ ۖ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۖ
 وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۖ

“Yerküre kendine has sarsıntısıyla sallandığı, toprak ağırlıklarını dışarı çıkardığı ve insan 'Ne oluyor buna!' dediği vakit, işte o gün (yer) Rabbinin ona bildirmesiyle bütün haberlerini anlatır. O gün insanlar amellerini görmeleri (karşılığını almaları) için darmadağın geri dönüp gelirler. Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür.” (Zilzâl Sûresi, 99/1-8.)

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“Yer altından sarsıntılarla içinde bulunan tüm ölü ve hazineleri dışarıya bırakır.”

Ebû Hüreyre ^(Radıyallâhu Anh) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Peygamberimiz, “İşte o gün (yer) Rabbinin ona bildirmesiyle bütün haberlerini anlatır” âyetini okudu ve “Onun vereceği haberleri biliyor musunuz?” diye sordu. Yanındakiler: “Allah ve Resûlü en iyisini bilir” dediler. Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) de şöyle buyurdu: “Yeryüzünün, üzerinde kadın ve erkeğin işlediği her amel hakkında tek tek şahitlik etmesidir.” *(Tirmizî, 2429.)*

Yine bir hadislerinde Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Yeryüzünden sakının. Çünkü o sizin ananızdır; hayır ve şer olarak yaptığınız her amelin muhbiridir.”

36. BÖLÜM

SURA ÜFÜRÜLMESİ VE
MEZARLARDAN KALKIŞ

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

وَكَيْفَ أَنْعَمُ وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ التَّقَمَ الْقَرْنَ وَاسْتَمَعَ الْأُذْنَ
مَتَى يُؤْمَرُ بِالنَّفْخِ فَيَنْفُخُ

“Surun sahibi İsrâfil, boru şeklindeki boynuzu ağzına dayamış, yüzünü dönmüş, kulak kesilmiş, ne zaman üfürme emri verilecek diye beklerken nasıl nimet içinde yüzebilirim?” (Tirmizî, 2431.)

Mukatil (Radıyallahü Anh) şöyle der:

“Sûr bir boynuzdur. Hz. İsrâfil (Aleyhis Selâm) ağzını boru şeklindeki bu boynuzla dayamıştır. Boynuzun genişliği yer ile gök arasındadır. İsrâfil (Aleyhis Selâm) gözünü arşa dikmiş, Sûr'a ilk üfleme emrini beklemektedir. İlk üflemede yer ve gökte bulunan tüm canlılar yere baygın düşerler. Yani Allah Teâlâ'nın canlı kalmalarını dilediği hariç hepsi ölür. Canlı olarak kalanlar Cebrail (Aleyhis Selâm), İsrâfil (Aleyhis Selâm), Mikâil (Aleyhis Selâm), Azrail'dir (Aleyhis Selâm).”

Sonra Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ölüm meleşine, sırasıyla Cebrail (Aleyhis Selâm), İsrâfil (Aleyhis Selâm) ve Mikâil'in (Aleyhis Selâm) canlarını almasını emreder. O da emri yerine getirerek canlarını alır. Sonunda Azrail (Aleyhis Selâm) da aldığı emirle ölür. Sûr'a ilk üflemeyle ölen bütün canlılar bu şekilde kırk yıl beklerler. Kırk yıl sonra Allah Teâlâ, İsrâfil'i (Aleyhis Selâm) diriltirerek Sûr'a ikinci kez üflemesini emreder. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu durumu Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatır:

وَنفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نَفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

“Sûr’a üflenince, Allah’ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar!” (Zümer Sûresi, 39/68.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) de şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Peygamber olarak gönderildiğimde Sûr’a üflemeyle görevli melek bana geldi. Sûr’u ağzına alıp bir adımını ileri, diğerini geri attı. Bu şekilde ne zaman Sûr’a üfleme emri gelecek diye bekliyor. Sûr’a üflenmesinden korkun!”

O zaman, kabirlerinden fırlarken Sûr’a ilk üflemeden meydana gelen dehşeti üstünden hâlâ atamamış, haklarında verilecek hükmün iyi mi kötü mü olacağından endişeye düşen canlıların çaresizlik ve zavallılığını bir düşün...

Sen de onların arasında olacaksın. Dünyadayken varlık ve nimet içinde yaşayanlardan bile olsan onlar gibi sen de bu zillet ve perişanlığı yaşayacaksın. Yeryüzünün kralları o gün herkesten daha çaresiz, değersiz, zavallı ve ezik olacaklardır. Canlıların ayakları altında tohum tanesi gibi ezilip gideceklerdir.

O gün günahsız vahşi hayvanlar bile başları eğik halde dağlardan ve çöllerden akıp, ürkerek kaçtıkları canlılar arasında mahşere giderler. Sûr’a üflemenin dehşeti o kadar etkilidir ki, bu dehşet onlara, canlılardan korktuklarını unutturur.

Nitekim Yüceler Yücesi bu konuda şöyle buyurur:

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥٧﴾

“Vahşi hayvanlar toplanıp bir araya getirildiği zaman...” (Tekvir

Sûresi, 81/5.)

Bu manzaranın dehşeti karşısında ürperen şeytanlar ve kâfirler, Allah Teâlâ'nın şu Âyet-i Kerime'sini haklı çıkarmak üzere mahşere yönelirler:

فَوَرِّبِكَ لَنَحْشُرَنَّهٖمُ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهٖمُ حَوْلَ
جَهَنَّمَ جِثِيًّا

“Öyle ise, Rabbine andolsun ki, muhakkak surette onları şeytanlarla birlikte mahşerde toplayacağız; sonra onları diz üstü çökmüş vaziyette cehennemın çevresinde hazır bulunduracağız.” (Meryem Sûresi, 19/68.)

Mahşerin o dehşetli anında kendinin ve kalbinin hali nice olacak, bir düşün!

Daha sonra bütün canlıların diriltilip, kabirlerinden kaldırılarak çıplak, yalın ayaklı ve sünnetsiz olarak mahşer yerine nasıl sevk edildiklerini düşün. Mahşer meydanı bembeyaz, dümdüz ve açık bir yerdir. Üzerinde arkasına saklanılabilecek ne bir tümsek ne de bir çukur vardır. Alabildiğine düz, geniş ve her yanı aynı olan bir meydana. İnsanlar oraya bölük bölük sevk edilecekler.

Sûr'a ilk üflemeden sonra ikinci Sûr üflemesiyle birlikte aralarında bulunan bütün farklara rağmen insanları bir araya toplayıp mahşer yerine sevk eden Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bütün noksan sıfatlardan münezzehtir. Öyle bir günde kalplerin korkudan titreyip gözlerin yuvalarından çıkacak gibi olması da normal bir durumdur.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ عَفْرَاءَ
كَقُرْصَةِ نَقِيٍّ

“Kıyamet günü insanlar beyaz, dümdüz, bitkisiz, sığınacak hiçbir yerin olmadığı bir alanda toplanacaklardır.” (Buhârî, Rikak, 44; Müslim, Münafikun, 28.)

Bu meydanın, yeryüzünün meydanları gibi olduğunu sanma; aralarında sadece bir isim ortaklığı vardır. Nitekim Yüce Mevla şöyle buyuruyor:

يَوْمَ تَبْدُلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا
 لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

“Yer başka bir yer, gökler de başka gökler haline getirildiği, (insanlar) bir ve gücüne karşı durulamaz olan Allah’ın huzuruna çıktıkları gün Allah bütün zalimlerin cezasını verecektir.” (İbrahim Sûresi, 48/14.)

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“Bu değişiklik şöyle yapılır: Yeryüzünün bazı yerlerine ilave, bazı yerlerine de eksiltme yapılır. Yeryüzündeki ağaçlar, dağlar, vadiler, içindikilerle birlikte ortadan kaldırılır. Yeryüzü tabaklanmış deri gibi uzatılır. Üzerinde hiç günah işlenmemiş gibi bembeyaz hale getirilir. Göklerin de güneşi, ayı ve yıldızları ortadan kaldırılır.”

Ey aciz insan! Bu günün dehşetine ve o günde yaşanacak korku için dikkatli ol. Bütün canlılar mahşer yerine toplandığında gökyüzündeki yıldızlar yerlere dökülürler. Güneş ve ay kapkara kesilir, bu esnada tüm ışık kaynakları yok olacağı için yeryüzü koyu bir karanlığa gömülür. İnsanlar bu şekildeyken, meleklerin bazısı göklerin üstünde, bazısı da eteklerinde dururken sema beş yüz sene boyunca döner ve çok sağlam olmasına rağmen sonunda parçalanır. Sema parçalanırken onların kulaklarına gelen dehşet verici sesi bir düşün.

Göklerin olanca sağlamlığına rağmen parçalanması, peşinden sararmış sıvı gümüş gibi akması, kızarmış yağ gibi gül rengini alması, göklerin erimiş maden, dağların hallaç pamuğu gibi savrulması, in-

sanların ateşin etrafını salmış kelebekler gibi sağa sola çırpınarak, cıvılcıplak, yalın ayak ve sünnetsiz olarak dağılması ne kadar korkunç ve dehşet verici bir tablodur.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanlar çıplak, yalın ayak ve sünnetsiz olarak diriltirler. Öylesine ter içinde kalırlar ki terleri kulak memelerine kadar ulaşır.” (Hakim, 4/564; Nesai, 4/114.)

Bu Hadis-i Şerif'i rivayet eden Hz. Sevde (Radıyallahü Anha) şöyle diyor: “Bu sözleri işitince: Ey Allah'ın Resûlü, avret yerlerimize ne olacak? Birbirimize bakmayacak mıyız?” diye sordum. Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

“İnsanların o günkü dertleri buna fırsat bile vermeyecek. O gün herkes için kendine yetecek kadar derdi vardır” (Abese Süresi, 80/37.) buyurdu.

O kadar dehşetli bir gün ki, herkesin avret yeri açık olduğu halde kimsenin kimseye bakacak mecali yoktur. Çünkü kimi insanlar yüzü ve karnı üzerine sürünürken, nasıl başkasına bakabilir? Nitekim Ebû Hüreyre'den gelen bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanlar kıyamet günü üç sınıf olarak haşrolunur. Binekliler, yalyalar, yüzüstüler” oradakilerden biri “Ya Resûlüllah, yüzüstü nasıl yürürler?” diye sordu. Allah Resûlü şöyle cevap verdi: “Onları ayakları üzerinde yürütmeye kadir olan yüzüstü yürütmeye de kadirdir.” (Tirmizî, 3142.)

Gözlerinin görmediği şeyleri inkar insanoğlunun bir özelliğidir. Eğer insan yılanın karnı üstünde hem de çok hızlı gittiğini görseydi ayaksız yol almayı düşünmeye bile yeltenmezdi. Aslında ayak üstünde yürümeyi görmeyen kişi de farksızdır, bu da onun inanılacak bir şey değildir.

O zaman sakın ha, dünya kriterlerine göre değerlendirip kıyamet günü hakkında gelen akıl almaz haberlerden herhangi birini inkar etmeye kalkma. Çünkü sen gözlerinle görmemiş olsaydın sana verilecek dünya ile ilgili bazı ilginç haberleri şiddetle inkar ederdin. O halde çırlıçıplak, zelil, perişan ve şaşkın halde, hakkında verilecek hükmün iyi mi, kötü mü olduğunu beklerken halini bir düşün. Çünkü bu, olabileceğinin en büyüğüdür.

Sonra canlıların toplanmasını ve o esnada oluşacak izdihamı düşün. Öyle ki, insan, melek, cin, şeytan, vahşi ve yırtıcı hayvan... ne varsa yerlerin ve göklerin bütün canlıları toplanıp bir araya yığılıyor. Isısı kat kat yükseltilmiş güneş, canlıların üstüne iki yay kadar yaklaştırılıyor. O meydanda Arş'ın gölgesinden bir başka gölge yok. O gölgenin altında da Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarına uyanlardan başkası yok.

Bu gölgede duranlar ile o kızgın güneşin altında bekleyenlerin arasındaki fark güneş altındakilerin yüzlerindeki endişe ve ıstıraptan hemen anlaşılıyor.

Bunların yanında bir de canlıların birbirini itip kakaladığını, birbirlerini ezdiğini düşün. Bu sıkıntıların yanında, Allah Teâlâ'nın huzuruna çıkıldığında içine düşülecek perişanlık ve rezilliğin korku ve utancını düşün.

Güneşin kızgınlığı, nefeslerin sıcaklığı, kalplerdeki korku ve utançla bir araya geliyor. Bedendeki her kılın dibinden terler akarak herkesin derecesine göre; kiminin dizine, kiminin beline, kiminin ise kulak memelerine kadar yükseliyor. Kiminin teri ise onu boğacak kadar yükseliyor.

İbn Ömer'den rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Kıyamet günü insanlar, alemlerin Rabbi olan Allah'ın huzuruna çıkarlar; neredeyse yarı kulak hizasına kadar ter içindedirler.”

Ebû Hüreyre'den gelen bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü insanlar öyle terlerler ki, o terler bir yandan yetmiş kulaç yerin dibine sızarken, diğer yandan da ağızlarına gem vurulur ve onları kulak hizasına kadar ter içinde bırakır.”

Buhârî ve Müslim, sahih isimli kitaplarında aynen böyle nakletmişlerdir.

Diğer bir hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanlar kıyamet günü kırk yıl gözlerini semaya dikmiş olarak öylesine beklerler ki, çektikleri sıkıntıdan dolayı ağızlarına kadar ter içinde kalırlar.”

Ukbe bin Amir'den (Radiyallâhu Anhu) gelen bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü güneş yere yaklaşır. Güneşe yakınlığından dolayı insanlar öylesine terlerler ki, kiminin teri topuğuna, kiminin dizinin yarısına, kiminin diz kapağına, kiminin kalçasına, kiminin göğsüne, kiminin teri de ağzına kadar ulaşır. (Allah Resûlü bunu söylerken elini ağzına vurarak gem yaptı) Kimi de bütünüyle tere gömülür. (Bunu söylerken de elini başına vurdu.)”

Ey aciz, mahşerdekilerin dökeceği terleri ve sıkıntılarını bir düşün. Bu sıkıntılara dayanamayan bazı insanlar “Ya Rabbi, cehenneme bile gönderecek olsan beni bir an önce bu sıkıntılardan kurtar!” diye yalvarmaya başlar. Bütün bunlar daha hesap ve sorgu başlamadan çekilen sıkıntılardır.

Sen de bu sıkıntılarla yüzleşeceklerden birisin ve terinin nerene kadar yükseleceğini henüz bilmiyorsun!

Şunu iyice belle; hacc, cihad, oruç, namaz, Müslümanların sıkıntısını gidermek için koşturmak, emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker uğrunda yorulmak gibi Allah yolunda çalışarak dökmediğin

o terler, kıyamet günü mahşer meydanında korku ve dehşetten dökülecek ve orada uzun bir süre sıkıntı çekmene sebep olacaktır.

İnsanoğlu, cehalet ve gururundan kurtulabilmiş olsa ibadet için sıkıntı çekerek terlemenin yol açacağı yorgunluğun, kıyamet günü çekilecek sıkıntılarla orada bekleme azabının yol açacağı terlemenin yorgunluğundan hem daha kısa hem de daha kolay olduğunu kolayca anlardı.

Çünkü o günün dehşeti büyük, müddeti uzundur.

37. BÖLÜM

MAHLÛKAT ARASINDA
HÜKÛM VERİLMESİ

Ebû Hüreyre'den (Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

هَلْ تَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْمُفْلِسُ
فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعٌ قَالَ إِنْ الْمُفْلِسُ مِنْ
أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصِيَامٍ وَصَلَاةٍ وَصَدَقَةٍ
وَيَأْتِي قَدْ ظَلَمَ هَذَا وَآكَلَ مَالَ هَذَا وَضَرَبَ هَذَا
وَسْتَمَ هَذَا فَيَقْعُدُ فَيُقْتَصُّ لَهُذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَلِهَذَا
مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يَقْضَى الَّذِي
عَلَيْهِ مِنَ الْخَطَايَا أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ
ثُمَّ طُرِحَ بِهِ فِي النَّارِ

Peygamberimiz şöyle buyurdu: "Müflis kimdir, bilir misiniz?" Dedik ki: "Ya Resûlullah, bize göre müflis parası, pulu, malı kalmamış kimsedir" bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ki ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekat sevabıyla gelip, fakat şuna sövüp, buna zina isnad ve iftirası yapıp, şunun malını yiyip, bunun kanını döküp, şunu dövüp, bu se-

bepile iyiliklerinin sevabı şuna buna verilen ve üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilip sonra da cehenneme atılan kimsedir.” (Müslim, Birr 59.)

Böyle bir hesabın görüldüğü günde başına gelebilecekleri düşün. Çünkü riya ve şeytanın tuzağına düşmemiş bir amelin yok. Buna rağmen uzun bir süre içinde şeytanın tuzağından ve riyadan kurtulabilmiş bir amelin olursa onun başına da hak sahipleri toplanır ve onu elinden alırlar.

Gündüzleri oruç tutan, gecelerini ibadetle geçiren biri olsan da kendini muhasebeye aldığında neredeyse her gün gybet yaptığını fark edersin. Müslümanların gybetini yapmak bile başlı başına sevapların tümünün gitmesine sebep oluyorsa haram ve şüpheli şeyleri yemenin ve bazı ibadetleri terk etmenin hesabını vermekten, kıyamet gününde nasıl kurtulacaksın?

Ebû Zerr'den (Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Resûlüllah bir gün tokuşan iki koç gördü ve bana: “Ey Ebû Zerr, niye dövüşüyorlar, biliyor musun?” dedi. Ben de “Hayır, bilmiyorum” dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“Fakat Allah niçin dövüşüklerini biliyor ve kıyamet günü aralarında hüküm verecek!”

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh):

296 وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ
إِلَّا أُمَّمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ

“Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi ancak sizin gibi topluluklardır. Biz

o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Nihayet (hepsi) toplanıp Rablerinin huzuruna getirilecekler." (En'âm Sûresi, 6/38.) Âyet-i Kerime'si hakkında şöyle der:

Hayvanlar ve kuşlar da dahil olmak üzere bütün canlılar kıyamet günü mahşer meydanında bir araya getirilir. Boynuzsuz koyunun boynuzludan hakkını almasını sağlayacak şekilde ince ilahi adalet bütün canlılara uygulanır. Sonra Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) hayvanlara; "Toprak olun" diye emir verir. İşte o zaman kâfirler: "Keşke biz de toprak olsaydık" (Nebe' Sûresi, 8/40.) diye hayıflanırlar.

Ey zavallı insan! O gün defterinde, uzun uğraşlar sonunda işlediğin iyilikler sayfasını boş görüp "yaptığım iyilikler nerede?" diye şaşırınca "Onlar haksızlık ettiğin kimselerin defterlerine nakledildi" cevabını alacaksın.

Bir ömür boyu nefsinin arzularına karşı direnerek kaçındığın günahlar ile amel defterinin kötülük sayfalarını dolu görüp: "Yâ Rabbi, bunlar hiç işlemediğim kötülükler!" deyince "Bunlar dedikodusunu yaptığın, küfrettiğin, haklarında kötülük kurduğun alışverişte, komşulukta, karşılıklı konuşurken, tartışırken, ders çalışırken, ilmî araştırma yaparken veya başka her hangi bir ortak münasebet esnasında aldattığın, hakkını yediğin kimselerin günahlarıdır" diye cevap alınca halin ne olacak!

İbn Mes'ud ^(Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Şeytan Arap yarımadasında puta taptırmaktan artık umudunu kesmiştir. Fakat o sizin küçük günahlar işlemenize razı olur. Bunlar da insanı helaka götürür. Gücünüz nisbetinde zulümden kaçının.

Bir kul kıyamet günü Allah'ın huzuruna dağlar kadar ibadetiyle gelir de ibadetlerinin onu kurtaracağını umar. Fakat o esnada biri çıkar: 'Ya Rabbi, falan kişi benim hakkıma girdi' der. Allah da: 'Git onun iyiliklerinden al' der. Hak sahipleri adamın iyilikleri bitinceye kadar bu şekilde haklarını alırlar.

Bu adam, çölde yolculuk yapan bir kafileye benzer; bir yerde konaklarlar ama yanlarında ateş yakmak için odunları yoktur. Dağılıp odun toplarlar, ve o odunları yakarlar. İşte günahlar da böyledir.”

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ
تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

“Muhakkak sen de öleceksin, onlar da ölecekler. Sonra şüphesiz, siz de kıyamet günü, Rabbinizin huzurunda davallaşacaksınız” (Zümer Sûresi, 39/30-31.) âyeti indiğinde Hz. Zübeyr (Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'e (Sallallahü Aleyhi Ve sellem): “Ya Resûlullah, birbirimiz arasındaki günahlar yeniden görülecek mi?” diye sordu. Fahri Kainat Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem):

“Evet, haklı olana hakkı verilmek için aranızdaki tüm meseleler yeniden görülecek” dedi. Bunun üzerine Hz. Zübeyr: “Vallahi, işimiz çok zor!” dedi.

O halde, yapılan tek bir yanlışta bile göz yumulmayan, haksız yere söylenen bir kelimenin bile hesabının sorulacağını, mazlumun hakkının mutlaka alınacağı o günün önemini çok iyi belle.

Hz. Enes bin Mâlik (Radiyallahü Anh) şöyle der: Bir gün Efendimiz'i (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle derken işittim:

يُحْشِرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَوْ قَالَ الْعِبَادُ عُرَاءَ غُرْلًا بَاهِمًا قَالَ
قُلْنَا وَمَا بَاهِمًا قَالَ لَيْسَ مَعَهُمْ شَيْءٌ ثُمَّ يُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ
يَسْمَعُهُ مِنْ قُرْبٍ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الدِّيَانُ وَلَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ
أَهْلِ النَّارِ أَنْ يَدْخُلَ النَّارَ وَلَهُ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَقٌّ حَتَّى
أَقْصَهُ مِنْهُ وَلَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ

وَلَا حِدِّ مِنْ أَهْلِ النَّارِ عِنْدَهُ حَقٌّ حَتَّى أَقْصَهُ مِنْهُ حَتَّى اللَّطْمَةُ
قَالَ قُلْنَا كَيْفَ وَإِنَّا إِنَّمَا نَأْتِي اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عُرَاءَ غُرْلًا بِهِمَا

قَالَ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ

Allah (Celle Celâlehu) bütün insanları çırlıçıplak ve toprağa bulaşmış halde yeniden dirilterek mahşerde toplayacak. Sonra hem yakından ve hem de uzaktan duyulan bir sesle şöyle seslenecek:

“Ben hem sultan hem de hâkimim! Cennetlik bir kimse, üzerinde cehennemlik birinin hakkı varsa, bu hak cehennemliğe verilmeden cennete giremez. Buna karşılık cehennemlik birinde cennetlik birinin hakkı varsa, ben de bu hakkı cehennemlikten alıp cennetliğe vermedikçe cehenneme girmez. Bu haksızlık isterse bir tokat olsun, fark etmez” biz Peygamberimize “Nasıl olur? Hani biz çırlıçıplak ve toz toprak içinde, yalnız olarak mahşere gidecektik?” diye sorduk. Peygamberimiz bize: “Oradaki hakların ödeşmesi iyilikler ve kötülükler ile olacak” diye cevap verdi. (Ahmed bin Hanbel, 25/432.)

Ey Allah’ın kulları, başkalarının mallarına el koyarak, ırzlarına geçerek, kalplerini kırarak, onlarla yaptığınız dostluklarınızda onlara kötülük yapmaktan sakının.

Çünkü Allah’la kul arasında gizli olan günahların affedilmesi kolay ve çabuk olur. Fakat üzerinde kul hakkı bulunup onlardan tevbe eden fakat hak sahiplerinden helallik almaya fırsat bulamayanlar, insanlar arasında hüküm verilip herkesin birinden hakkını alacağı gün için hazırlansın; sadece Allah için ihlasla amel edip O’nunla kul arasında gizli kalan iyilikler yapmaya devam etmelidir.

Böylelikle Allah Teâlâ’ya yaklaşıp O’nun sevdiği kulları adına hak sahiplerine vermek için ayırdığı paydan nasiplenir.

Nitekim Hz. Enes bin Mâlik (Radiyallahü Anih) şöyle anlatır: Bir gün Efendimizle (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) otururken, Peygamberimiz azı dişleri görünecek kadar gül-

dü. Hz. Ömer: “Anam-babam sana feda olsun, ey Allah’ın Resûlü; seni güldüren nedir?” diye sorunca Peygamberimiz:

Ümmetimden iki kişi Allah’ın huzuruna çıkar da biri:

“Ya Rabbi, kardeşimden hakkımı al” der. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) diğerine: “Kardeşine hakkını ver” der. Verecekli adam der ki:

“Ya Rabbi, hiçbir iyiliğim kalmadı” bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) diğerine: “Ne diyorsun? Kardeşinin hiçbir sevabı kalmamış!” Alacaklı adam:

“Ya Rabbi, günahlarımdan kendine alsın” der. Bu esnada Allah Resûlünün gözlerinden yaşlar boşaldı ve şunları söyledi:

“O gün gerçekten çok dehşetli bir gündür; insanlar günahlarını yükleyecek birini ararlar” sonra devam ederek: Allah Teâlâ, alacaklı adama:

“Başını kaldır ve şu cennete bak” der. Alacaklı başını kaldırır ve şöyle der:

“Altından bir takım yüksek evler ile incilerle bezenmiş şehirler görüyorum. Bunlar acaba hangi peygambere veya hangi Sıddîk’a yahut hangi şehide ait?” Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle der:

“Bu gördüğün ev ve köşkler bana bedelini ödeyenlere verilecek” alacaklı adam: “Ya Rabbi, onların bedelini sana kim ödeyebilir?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Sen verebilirsin” buyurur. Adam: “Nedir o bedel?” diye sorar. Allah Teâlâ: “Kardeşine hakkını bağışlaman” der. Bunun üzerine alacaklı adam: “Ya Rabbi ona hakkımı bağışladım” der. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da alacaklıya:

“O halde onun elinden tut ve onu cennete götür” buyurur.

Sonra Peygamber Efendimiz ^(Sallallahu Aleyhi Ve sellem) bize dönerek: “Allah Teâlâdan korkun ve aranızdaki çekişmeleri tatlıya bağlayın. Görüyorsunuz ki, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) mü’minlerin arasını bulmaktadır” dedi.

Bu Hadis-i Şerif’te, helalliği alınmamış hak sahipleri arasında Allah Teâlâ’nın arabuluculuk yapması için mü’minlerin arasını dü-

zeltmek ve bunun gibi diğer güzel ahlakları şiar edinmenin gerekli olduğunu bizlere bildiriyor.

Şimdi sen kendi halini bir düşün; kıyamet gününde amel defterinde kul hakkı bulunmaz veya Allah Teâlâ'nın affına kavuşursan onun huzurundan nasıl büyük bir sevinçle ayrılırsın?

Üzerine "rıza" elbisesini giymiş ve nihayeti bedbahtlık olmayan bir mutluluğa ve hiçbir şekilde sonu gelmeyecek, ebedi nimetlere mazhar olursun.

İşte o an kalbin sevinç neşeye boğulur, mutluluk ve huzurdan uçarsın! Yüzün ayın on dördü gibi parlar. Canlıların arasından başın dik, sırtın yüklerden kurtulmuş, yüzünde sevinç kıvılcımları saçarak geçtiğini bir düşün.

Dünyanın başından sonuna kadar gelmiş geçmiş tüm insanlar senin o haline bakıp huzur ve saadetine gıpta ederler. Melekler etrafında pervane olur, şahitler huzurunda; "Bu falan oğlu filandır. Allah ondan razı oldu ve onu da kendinden razı etti. O artık sonu bedbahtlık olmayan bir huzura kavuştu" derler.

Bu makamı, dünyada yalakalık, iki yüzlülük ve süslenip püslenecek insanların kalbinde edindiğin makamdan daha üstün görmüyor musun? Eğer ahirette elde edeceğin bu makamın daha hayırlı olduğunun farkındaysan, hatta ikisini kıyas bile kabul etmenin doğru olmadığını düşünüyorsan Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ile arandaki münasebetlerini samimiyet üzerine bina ederek o makama ulaşmaya çalış. Çünkü bu makama ulaşmanın başka bir çaresi yoktur.

Allah korusun, bir de tersi olur; amel defterinde pek önem vermediğin fakat Allah katında büyük görülen bir günahın ortaya çıkarsa bu yüzden Allah'ın gazabına uğrayabilirsin. O zaman gerçekten durumun çok acı olur. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) sana: "Ey kötü kul, lanetim üzerine olsun! İbadetlerini kabul etmiyorum" der. Allah'ın gazabına uğradığın yetmez, melekler de sana gazap eder ve "Bizim ve bütün canlıların gazabı üzerine olsun!" derler.

O zaman zebaniler, Allah'ın gazabına uğradığın için öfkeyle ve korkunç bir dehşetle üzerine atlarlar; bütün canlılar senin siyah yüzünü ve perişan halini izlerler. Bu esnada senin "Ah keşe ölsem, yok olsam" feryatların karşısında zebaniler "Bir kere ölmekle kurtulamazsın, sayısız kere ölüm dile!" diye cevap verirler.

Melekler senin için "Bu falan oğlu filandır. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) bunun pisliklerini ortaya çıkartarak ona lanet etti. Artık bu kişi sonu saadet olmayan ebedi bir bedbahtlığa mahkum olmuştur" diyerek tüm canlıların duyacağı sesle bağırlarlar.

Bu istenmeyen son, dünyada insanlar görmeden veya birilerinin gözüne gireyim diye veya onların gözünde itibarım düşer diye düşünmeden dolayı yaptığın bir günah yüzünden başına gelmiş olabilir.

Dünyanın fani ve ahiret yanında çok az kalan kalabalığı karşısında utanç verici duruma düşmekten korkup ahiretin dehşet verici kalabalığı karşısında rezil olmaktan korkmaman ne büyük cehalettir.

Üstelik burada rezil olmak seni kurtarmayacak; Allah'ın gazabı, zebanilerin eliyle cehenneme atılmak başta olmak üzere bir dizi elem verici azapla karşılaşacaksın.

İşte ahirette karşılaşacağın durumlar bunlar; tehlikenin farkında mısın?

38. BÖLÜM

DÜNYA MALININ KÖTÜLÜĞÜ

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ
عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar ziyana uğrayanlardır.”

(Münâfikun Süresi, 63/9.)

Bir başka Âyet-i Kerime’inde şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

“Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır. Büyük mükâfat ise Allah’ın yanındadır.” (Teğabun Süresi, 64/15.)

Ayetten anlaşıldığına göre çoluk-çocuğu ile oyalanıp Allah katında olan mükafatları önemsemeyenler büyük bir hüsrân ve zarara uğrayacaklardır.

Bir başka Âyet-i Kerime’inde Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ
أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٠٠﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ
لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا
وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠١﴾

“Kim, (yalnız) dünya hayatını ve ziynetini isterse, işlerinin karşılığını orada onlara tam olarak veririz ve orada onlar hiçbir zarara uğratılmazlar. İşte onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şeyleri olmayan kimselerdir; (dünyada) yaptıkları da boşa gitmiştir; yapmakta oldukları şeyler (zaten) bâtıldır.” (Hûd Sûresi, 11/16.)

Bir başka Âyet-i Kerime’sinde Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيْطَغِي ۖ أَنْ رَأَهُ اسْتَعْنَىٰ

“Gerçek şu ki, insan kendini kendine yeterli görerek azar!” (Alak Sûresi, 96/6-7.)

Bir başka Âyet-i Kerime’sinde Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

الْهِكْمُ التَّكَاثُرُ

“Çokluk kuruntusu sizi son derece oyaladı.” (Tekâsür Sûresi, 102/1.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Mal biriktirme ve şöret düşkünlüğü suyun yeşillikleri bitirdiği gibi kalpte nifakı yeşertir.”

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Üstünlük, mal ve makam sevgisinin Müslümana verdiği fesadı, vahşi iki kurt koyun sürüsüne veremez.”

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Malı çok olanlar helak olacaklardır. Ancak Allah’ın kulları arasında, falan şu kadar, filana şu kadar veriyorum, diyenler hariç; bunlar da çok azdır.”

Peygamber Efendimiz’e (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) “Ümmetinin en şerlileri kimdir, ey Allah’ın Resûlü?” diye soruldu. Peygamberimiz: “Zenginlerdir” cevabını verdi.

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sizden sonra öyle bir kavim gelecek ki, dünyanın en güzel ve be-sili yiyeceklerini yiyecekler, en güzel ve çeşitli elbiseleri giyecekler, karınları asla doymaz, nefisleri çoğa bile kanaat etmez. Dünyayı se-verler, sabah akşam onun etrafında dönerler. Kendi ilahlarını bırakıp ona taparlar. Sadece onun işiyle uğraşır ve sadece hevâlarına tabi olurlar. Abdullah oğu Muhammed'in bu zamana varanlara tavsiyesi şudur: Böyle kimselere ne selam verilir, ne hastası ziyaret edilir, ne cenazesine gidilir, ne de yaşlılarına saygı gösterilir. Kim bunları ya-parsa İslâm'ın yıkılışına yardım etmiş olur.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Dünyayı ehline terk edin. Kim dünyadan kendine yetecek mik-tardan fazlasını alırsa farkında olmadan kendi sonunu hazırlamıştır.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

يَقُولُ ابْنُ آدَمَ مَالِي مَالِي وَهَلْ لَكَ مِنْ مَالِكَ إِلَّا مَا أَكَلْتَ
فَأَفْنَيْتَ أَوْ لَبَسْتَ فَأَبْلَيْتَ أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ

“Mal biriktirip onun çokluğuyla övünmek sizi aldattı. Ademoğlu: Malım, malım der! Halbuki yiyip tükettiğinden, giyip eskittiğinden ve sadaka verip ölümsüzleştirdiğinden başka malı var mıdır?” (Müslim,

Tirmizi, Nesai.)

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ademoğlunun üç dostu vardır. Biri ruhu alınıncaya kadar onu takip eder. İkincisi, kabirde, üçüncüsü de mahşerde onu takip eder. Ruhu alınıncaya kadar onu takip eden malıdır. Kabre kadar onu takip eden ailesidir. Mahşere kadar onu takip eden amelidir.”

Havarileri, Hz. İsa'ya (Aleyhis Selâm) şöyle sorarlar: "Sen su üzerinde yürüebilirken biz neden bunu başaramıyoruz?" Hz İsa onlara: "Size göre dinar ve dirhem nasıl bir şeydir?" Dediler ki: "Güzel bir şeydir!" Hz. İsa da şöyle cevap verdi:

"Bana göre dinar da, dirhem de, toprak da birdir."

Selman-ı Farisi, Ebü'd-Derdâ'ya (radiyallahu anhuma) yazdığı mektupta şöyle diyordu:

Ey kardeşim, şükürünü yapamayacağın kadar dünya malından sakın. Çünkü Peygamberimizin şöyle dediğini işittim:

"Dünyada Allah Teâlâ'ya itaat eden kişi sırat köprüsüne getirilir. Üstünden geçerken Sırat onu sarstığı her defasında malı ona: 'Devam et, sen Allah'ın bendeki hakkını ödedin!' Sonra dünyada Allah Teâlâ'ya itaat etmeyen kişi malı önüneyken Sırat köprüsüne getirilir. Sırat köprüsü onu salladığı her defasında malı ona: 'Yazık olsun sana, Allah'ın bendeki hakkını ödeseydin ya!' der. Adam helak olmak isteyince kadar malı bu sözler söylemeye devam eder."

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Bir kul öldüğünde melekler: "Önden ne gönderdi?"; insanlar da "Geride ne bıraktı?" der.

"Allah' unutturacak meslek edinmeyin; sonra dünyayı seversiniz."

Rivayete göre bir adam Ebü'd-Derdâ'ya (Radiyallâhu Anh) söverek onu üzer. Ebü'd-Derdâ da ona şöyle beddua etmiş: "Allahım, bana kötülük edenin bedenini sıhhatli, ömzünü uzun kıl, malını da çoğalt."

Bedenin sıhhatli, ömrün uzun ve malın çokluğunu ne kadar büyük bir bela olarak kabul ediyor anlayabiliyor musun? Çünkü malın çokluğu bunlarla birleşince insanı azgınlığa sürükler.

Hz. Ali (Radiyallâhu Anh) bir defasında avucuna bir dirhem alarak ona şöyle dedi:

"Sen elimden çıkmadıkça bana bir faydan dokunmaz."

Rivayete göre Hz. Ömer (Radiyallâhu Anh) Zeyneb binti Cahş'a (Radiyallâhu Anha) devlet hazinesinden bir miktar bağış gönderdi. Hz. Zeyneb "Nedir bu?" diye

sordu. "Bunu Ömer gönderdi" dediler. Hz. Zeyneb:

"Allah onu bağışlasın!" diye dua etti ve eski bir örtüsünü parçalayıp keseler haline getirdi. Gelen parayı onlara paylaştırdı ve ailesine, yakınlarına ve yetimlere dağıttı. Sonra elini kaldırıp şöyle niyazda bulundu:

"Allahım, bu seneden sonra Ömer'in bağışı bana ulaşmasın." Gerçekten de Hz. Zeyneb, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) hanımları içinde ona en erken kavuşan kişidir.

Hasan-ı Basrî şöyle der: "Allah'a yemin olsun ki, parayı üstün göreni Allah zelil eder."

Söylendiğine göre, altın ve gümüş para ilk basıldığında şeytan onları öpüp alnına koyar ve şöyle der: "Sizin peşinden koşturan benim kölemdir."

Sumeyt bin Aclân (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: "Altın ve gümüş para, münafıkları cehenneme sürükleyen yulardır."

Yahya bin Muaz (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: "Para akrebe benzer. Onun çare ve ilacını bilmiyorsan ona dokunma. Eğer seni ısırırsa zehri seni helak eder" oradakiler "İlacı nedir?" diye sordular. O da: "Onu helal yoldan kazanarak hak ettiği yere kullanmaktır" dedi.

Alâ bin Ziyâd (Radıyallâhu Anh) şöyle der: Dünya olanca nimet ve ziynetleriyle bana süslendi. Onu bu ihtişamıyla gördüğümde "Şerrinden Allah'a sığınırım" dedim. Dünya bana dedi ki: Eğer Allah'ın seni benden korumasını istiyorsan paradan uzak dur.

Çünkü dünya, para demektir. Çünkü parayla dünyada istediğin her şeyi elde edersin. Bu yüzden kim paradan uzak durursa dünyadan kendini korumuş olur. Nitekim bir şair şöyle der:

Sanmayın başkasından buldum;
Dünyadan sakınmayı şu paradan buldum.
Eline geçtikten sonra onu bırakırsan,
Bil ki, Müslüman takasıdır, senin takvan.

Bir başka şair de şunları söyler:

Sırtında gördüğün yamalı gömlekle aldatmasın seni kimse,

Bileğinin üstünde de var kısa bir elbise,

Alnından silinmiş ibadet izi,

Parayı göster, anlarsın takvasını ve Allah sevgisini.

Rivayet edildiğine göre Emevi halifelerinden Müselleme bin Abdülmelik ölüm döşeğindeki Ömer bin Abdulaziz'in yanına girdi ve şöyle dedi:

“Ey mü'minlerin emiri! Senden önce hiçbir kimsenin yapmadığı şeyler yaptın; çoluk-çocuğunu parasız halde bıraktın” dedi. On üç çocuğu bulunan halife şu sözleri işitince: “Beni oturtun” dedi. Kendisini oturttukları zaman şöyle dedi:

“Çoluk-çocuğuma para bıkmadın, diyorsun. Ben onların hakkını engellemedim; başkalarının hakkını da onlara vermedim. Benim çoluk-çocuğum şu ikisinden biridir: Ya Allah'ın takdirine kanaat eder; bu kişiye Allah kafidir. Ya da Allah'a asi biridir; bu kişinin başına gelene de umursamam.”

Rivayete göre adamın biri bir gün Ebû Abdirabbih'e ^(Radıyallâhu Anh) gelerek ona: “Ey kardeşim, şerleri yanında götürüp, çoluk-çocuğuna hayırla bırakma” Bu söz üzerine Abdirabbih elindekilerden yüz bin dirhemi sadaka verir.

Yahya bin Muaz şöyle der: “Öldükten sonra maldaki şu iki musibetin benzerini ne evvelkiler, ne de sonrakiler duymamıştır” oradakiler: “Bunlar nedir?” diye sorduklarında şöyle der:

“Malının tamamı elinden alınır, üstelik hepsinden de hesaba çekilir.”

39. BÖLÜM

AMELLER, MİZAN VE
CEHENNEM AZABI

Ey kardeşim, mizan ve amel defterlerinin sağa sola uçuşması hakkında tefekkür etmekten gafil olma! Çünkü insanlar hesaptan sonra şu üç firkaya ayrılırlar:

1. Hiçbir güzel ameli olmayanlar. Cehennemden bir boyun çıkar bu insanları kuşun yemleri kaptığı gibi kapar. Boyunlarına dolanarak onları ateşin içine atar; ateş de onları hemen yutar. Onlara şöyle nida edilir: “Bu durumunuz, sonu saadet olmayan bir bedbahtlıklıktır.”

2. Hiçbir kötülüğü olmayanlar. Meleklerden biri olanca gücüyle: “Tüm hallerinde Allah’a hamdedenler ayağa kalsın” diye bağırır. Bu kısım insanlar bu şekilde cennete gönderilirler.

3. Sonra aynı muamele geceleri kalkıp ibadet edenler için, peşinden alışveriş ve ticaretin Allah’ı zikirden alıkoymadığı insanlar için yapılır ve onlara da şöyle nida edilir: “Sonu bedbahtlık olmayan bir saadete kavuştunuz.”

Hem iyiliği hem de kötülüğü olanlar. Çoğunluk kısımdadır. Onlar bilmeseler bile iyiliklerinin mi, yoksa kötülüklerinin mi ağır bastığını, hiç şüphesiz Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) iyi bilir. Fakat affettiği takdirde fazileti ve cezalandırdığı takdirde adaletin titizliği açıkça ortaya çıksın diye Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) amelleri ile ilgili kesin bilgisini mutlaka onlara da göstermek ister.

İşte bunun için iyilik ve kötülüklerin kayıtlı olduğu amel defterlerinin yaprakları rüzgârda uçuşur gibi hızla uçurur ve terazi kurulur. “Sağ yüzünde mi, yoksa sol yüzünde mi kayıt var” diye gözler amel defterine dikilir aynı anda “acaba sağ kefes mi yoksa sol kefes

mi baskın çekiyor” diye bakışlar terazinin diline dikilir. Bu sahne, insanların aklını kaçırarak derecede korkunçtur.

Hasan-ı Basrîden rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz bir defasında başını Hz. Âişe'nin ^{(Radıyallâhu}_{Ânehı}) dizine koyarak uyur. Bu esnada Hz. Âişe ahireti hatırlar ve yaşaran gözlerinden akan bir damla gözyaşı Peygamberimizin yanağına düşünce Efendimiz ^{(Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem)} uyanır: “Niye ağlıyorsun ey Âişe” diye sorar. Hz. Âişe, “Aklıma ahiret geldi, bundan ağladım. Acaba orada ailelerinizi hatırlar mısınız?” diye sorar. Peygamber Efendimiz de ^{(Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem)} şöyle cevap verir:

“Nefsimi kudretinde tutan Allah Teâlâ'ya yemin olsun ki, ahiretin şu üç yerinde kişi kendinden başkasını hatırlamaz:

1. İnsan terazisi hafif mi, ağır mı anlayıncaya kadar, terazi kurulup ameller tartılırken kimseyi hatırlamaz.
2. Amel defterleri dağıtılırken onu sağından mı solundan mı alacağını görünceye kadar kimseyi hatırlamaz.
3. Sırat köprüsünden geçerken kimseyi hatırlamaz.”

Hız. Enes bin Mâlik ^{(Radıyallâhu}_{Ânehı}) şöyle der:

“Kıyamet günü insanlar getirilip terazinin iki kefeşi arasına konur ve ona bir melek görevlendirilir. Tartıda sevapları ağır gelirse melek: “Falan kişi sonu bedbahtlık olmayan bir saadete kavuştu” diye nida eder.

Günahları ağır gelirse: “Falan kişi sonu saadet olmayan bir bedbahtlığa uğradı” diye nida eder. İyilik kefeşi hafif gelenleri, ellerinde demir kamçılar ve üzerinde ateşten elbiseler bulunan zebaniler alır ve cehenneme götürürler”

Peygamber Efendimiz'in ^{(Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem)} kıyamet günü hakkında şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Kıyamet günü Allah Teâlâ, Hz. Adem'e: “Ey adem, kalk; cehennem yolcularını cehenneme gönder” buyurur. Hz. Adem: “Cehennem kafilesi ne kadardır?” diye sorunca Allah Teâlâ: “Her bin kişiden dokuz

yüz doksan dokuzu” der. Peygamberimizin bu son kelimeleri üzerine orada bulunanların korkudan nutuklarını bağladı. Bu durumu fark eden Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem):

“Güzel ameller yapın ve sevinin. Nefsim kudretinde olan Allah’a yemin olsun ki, sizinle beraber iki canlı daha vardır ki, bunlar hangi ümmetle olsalar onu insan ve şeytanlardan ölenler kadar çoğaltırlar” buyurdu. “Onlar kim, ey Allah’ın Resûlü?” diye sordular. Peygamberimiz: “Ye’cüc ve Me’cüc’tür” buyurdu. Bu sözle birlikte sahabenin üzüntüsü dindi. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) devamında şöyle buyurdu:

“Güzel ameller yapın ve sevinin. Nefsim kudretinde olan Allah’a yemin olsun ki, kıyamet günü siz diğer ümmetlerin yanında devenin beneği ve hayvanın bacağındaki alaca renk gibi olacaksınız.” (Buhârî, 3348; Müslim, 222.)

Ey kendini bilmez! Sonu yaklaşan dünya ile işigali bırak ve düşünceni varacağı ebedi yurda yoğunlaştır. Çünkü cehennem tüm insanların uğrayacağı bir yer olduğu bildiriliyor. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَأَن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ۖ ثُمَّ
نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ۖ

“İçinizden, oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra biz, Allah’tan sakınanları kurtarıyoruz; zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakırız.” (Meryem Sûresi, 19/71-72.)

Buna göre sen kesin olarak cehenneme uğrayacaksın fakat kurtulabilir misin orası kesin değil. O halde bu ebedi yurdun dehşetini kalbinde hisset ve kurtulabilmek için şimdiden hazırlığını yap.

Mahlukatın halini bir düşün; kıyametin sıkıntıları altında perişan

haldeki korkuyla başlarına gelecek şeyin ne olduğunu öğrenmeyi ve şefaathçilerin şefaatinin beklediğini düşün. Günahkârları karanlıklar kaplar ve alevli ateş onların üstüne geçer. Cehennemin harları bütün herkes tarafından duyulur; öfke ve kinden çatırtılar gelir.

İşte o esnada günahkârlar başlarına gelen felaketin farkına varırlar. Bütün ümmetler dizüstü çökerler. Öyle ki iyi kullar bile kötü bir duruma düşmekten korkarlar. Bu sırada zebanilerden bir tanesi şöyle nida eder:

“Dünyada uzun emellerle uğraşıp kötü şeylerle ömrünü ziyan eden falan oğlu filan nerede!” Cehennem melekleri demir kamçılarla üzerine yürüyüp onu tehditlerle şiddetli azaba sürüklerler. Onu cehennemin dibine atarlarken:

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ

“Tat bakalım! Sen pek değerli ve şerefli biriydin!” (Duhân Sûresi, 44/49.)

Sonra bu kişi çıkışı olmayan, başına ne geleceğinden habersiz bir yere konur. Burası esirlerin ebedi yurdudur ve orada sürekli ateş yanar. Cehennemliklerin orada içecekleri kaynamış sudur, yurtları da “Cahîm”dir (Cehennemin tabakalarından birinin adı).

Cehennemlikleri zebaniler topuzlarla döverken son derece kızgın ateş de onları bir araya toplar. Hepsisi helak olmuşlardır. Hiçbir şekilde kurtulamazlar. Ayakları perçemlerine bağlanarak, günahlarının karanlığından yüzleri kapkara kesilmiştir. Orada etrafa seslenerek feryat ederler: “Ya Mâlik! Şüphesiz Allah’ın bize vaadi gerçekleşti. Demir kamçılarını kaldıramıyoruz, derilerimiz pişti, dağıldı. Ey Mâlik, bizi buradan çıkar, söz bir daha günahlara dönmeyiz!”

Zebaniler şöyle cevap verirler: “Zaman feryat zamanı değil. Bu zillet yuvasından size çıkış yok. Buradan çıksanız bile aynı günahları tekrar işlersiniz siz!”

Artık ümitler tükenmiştir ve Allah’a karşı yaptıkları yanlışlara

üzüntü başlamıştır. Fakat ne çare, bu üzüntüler onları kesinlikte kurtaramayacaktır. Azapları devam eder; kelepçelerle yüzüstü sürünürler, her yanlarında ateşler vardır, ateşe boğulmuş vaziyettedirler. Yedikleri, içtikleri, giydikleri, düştükleri yer ateştir. Onlar ateş parçaları, katrandan elbiseler, kamçı darbeleri ve zincirlerle bir aradadırlar. Cehennem azabında helak olur, alt katlarda parçalanır ve ateşler arasında kıvranıp dururlar. Ateşte tencerenin içindeymiş gibi kaynarlar. “Yazıklar olsun bize” diye feryat edip dururlar.

Yok olmak istediklerinde başlarından karınlarındakini ve derilerini eritecek kadar kaynar su boşaltılır. Yüzlerine yarıklar açan demir topuzlarla vurulur. Ağızlarından irinler çıkar, susuzluktan ciğerleri dağlanır, göz bebekleri yanaklarına akar. Derileri dökülür, döküldüğünde yerine başka deriler gelir, sonra yine eriyip dökülür. Kemikleri etlerinden ayrılır; fakat ruhları çıkmaz, damar ve sinirlerinde durmaktadır. Ölmek ister fakat ölemezler.

Onları bu halde görsen halin nice olurdu! Sıcak sudan yüzleri kapkara kesilmiş, gözleri kör, elleri tutulmuş, belleri ve kemikleri kırılmış, kulakları kesilmiş, derileri paramparça olmuş, elleri boyunlarına kelepçelenmiş, perçemleri ve ayakları birleştirilmiş, yüzüstü cehenneme yürütülürler. Gözbebekleriyle demir dikenlere basarlar, cehennemin yalın alevi içlerine içler, cehennem yılan ve akrepleri de dışlarına yapışır.

Bütün bunlar onların hallerinin sadece bir kısmını anlatıyor. Sen oradaki acı durumu tafsilatlı olarak düşün ve ibret al.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennemde yetmiş bin vadi ve her vadide yetmiş bin kol vardır. Her kolda yetmiş bin yılan ve yetmiş bin akrep bulunur. Kâfir ve münafiklar bu kollardan geçmedikçe mevkillerine varamazlar.”

Hız. Ali'den (Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Hüzün kuyusu veya hüzün vadisinden Allah’a sığınırım” oradaki-
ler “Hüzün kuyusu veya hüzün vadisi nedir, ey Allah’ın Resûlü?” diye
sorunca Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurur:

“Şerrinden cehennem bile Allah’a sığındığı, cehennemdeki bir
vadidir. Allah onu riyakâr kullarına hazırlamıştır.”

İşte cehennemim büyüklüğü böylesine bir şeydir. Cehennem
dünyanın vadileri ve nefsin azgın istekleri sayısındadır. Kapılarının
sayısı da kulun isyan ederken kullandığı yedi azası sayısı ile eşittir.

Bu kollar ve kapılar birbirinin üstünde bulunur. En üstteki
“Cehennem”, bir alttaki “Sekar”, bir alttaki “Lezâ”, bir alttaki “Hutame”,
bir alttaki “Saîr”, bir alttaki “Cahîm”, en alttaki “Hâviye” dir.

Bir de cehennem derinliğini bir düşün! Dünya nimetlerinin bile
bir sınırı yokken cehennem işkence ve azaplarının ne kadar sınır-
sız olacağını tefekkür et. Dünyadaki bir arzu kendini bir başkasına
bırakırsa cehennemdeki işkence ve azaplarda kendilerini bir başka
işkence azaba bırakacaklar ama sonları hiç gelmeyecektir.

Ebû Hüreyre (رضي الله عنه) şöyle anlatır:

“Bir gün Peygamberimizle birlikteyken yankılı bir ses duyduk”
Peygamberimiz: “Bu ne sesidir, biliyor musunuz?” diye sordu. Biz:
“Allah ve Resûlü daha iyi bilir” dedik. Peygamberimiz şöyle dedi:

“Bu ses, cehennem dibine yetmiş sene önce atılan ve şu anda
dibine varan bir taşın yankısıydı.”

314

Bir de cehennem derecelerinin farklılığına bakarak bir düşün!
Çünkü ahiretteki dereceler birbirinden çok farklıdır. İnsanlar
dünyaya nasıl farklı dalyorlarsa; kimi boğulmuş gibi dalarken, kimi
de az bir derinliği kadar dalyorsa günahkârların cehenneme dalma-
sı da bunun gibi birbirinden farklıdır. Zira Allah Teâlâ (ﷻ) kimse-
ye zerre ağırlığınca bile zulmetmez. Bundan dolayı herkese rastgele
azap verilmez; herkes için yaptığı kötülükler kadar azap vardır.

Şu var ki, cehennemde en az azap çeken birine, oradan

kurtulabilmesi için dünya ve içindekileri fidye verme imkanı sunulsa tereddüt etmeden bunları verir.

Peygamber Efendimiz'in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü cehennemlikler içinde azabı en hafif olan kişiye, sıcaklığından beynini kaynatan iki ayakkabı giydirilir.”

Bu hafif azaba bak da şiddetli azaba dûçar olanın halini sen düşün. Cehennemin ateşinin azabını hissedemediğin an parmağını ateşe değdir ve cehennem ateşini buna kıyasla! Sonra şunu bil ki, bu kıyas kesinlikle doğru değildir; zira dünya ateşi cehenneminkine denk olamaz. Onun yanından bile geçemez. Fakat dünyada en acı azap ateş olduğundan cehennemin azabını ona kıyaslayarak anlatabilirdik.

Yoksa cehennemdekiler dünya ateşi gibi bir ateş bulabilseler, cehennem ateşinin şiddetinden dolayı hiç düşünmezler, dünya ateşine atlayıverirlerdi.

Nitekim bazı hadislerde bu, ifadelerle bizlere aktarılmıştır:

“Şüphesiz dünya ateşi rahmet sularından yetmiş su ile yıkanmıştır. Böylelikle dünya ehli ona katlanabilsin...”

Peygamber Efendimiz'in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) cehennemin niteliğini beyan sadedinde şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ (*Cellê Celâlehu*) cehennemin bin sene boyunca devamlı yakılmasını emretti, sonunda kıpkırmızı oldu. Sonra bin sene daha yakılmasını emir buyurdu; sonunda bembeyaz kesildi. Ardından bin sene daha yakılmasını emretti; sonunda simsiyah oldu. Cehennem ateşi şu an karanlık ve kapkaradır.”

Peygamber Efendimiz'in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir;

Cehennem Rabbine: “Bir yanım, diğer bir yanımı yedi bitirdi” diyerek şikayette bulundu. Allah Teâlâ (*Cellê Celâlehu*) da biri kışta diğer yazda olmak üzere iki nefes almasına müsaade etti. Yazın hissettiğiniz en şiddetli sıcak cehennemin sıcaklığından, kışın hissettiğiniz en şiddetli soğuk cehennemin soğüğundandır.”

Enes bin Mâlik ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der:

Dünyanın en refah yaşamını süren kâfir getirilir ve “Onu bir defa cehenneme daldırın” denir. Sonra ona “Hiç refah gördün mü?” diye sorulur. O da “Hayır” der.

Sonra dünyada en çok sıkıntı çeken mü’min kul getirilir ve “Onu bir kere cennete daldırın” denir. Sonra ona “Hiç sıkıntı gördün mü?” diye sorulur. O da “Hayır” diye cevap verir.

Ebû Hüreyre ^(Radiyallâhu Anh) bir defasında şöyle demişti:

“Şu bizim mescitte yüz bin kişiden fazla insan olsa, onların üzerine cehennemdeki biri üflese tek nefesiyle hepsi ölüverirdi.”

Alimlerden biri Allah Teâlâ’nın:

تَلْفَحُ وُجُوهُهُمْ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالْحِوْنِ

“Ateş yüzlerini yakar; orada suratları çirkin ve gülünç bir halde bulunurlar.” ^(Mü’minün Süresi, 23/104.) Âyet-i Kerime’si hakkında şöyle der:

“Cehennem onların yüzünü bir defa yakmak suretiyle kemiklerine yapışık bütün etlerini topluklarına akıtıverir.”

Şimdi de cehennemliklerin vücutlarından akarak içinde boğuldukları, adına “Ğassâk” denen irinin kokusunu bir düşün!

Ebû Saîd el-Hudri’den Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennemın Ğassâkından bir kova dünyaya boşaltılsa yeryüzündeki tüm canlıları kokuştururdu.”

İşte bu Ğassâk, susadıkları zaman su istediklerinde cehennemliklere sunulacak içecektir. Bu durum Kur’an-ı Kerim’de şöyle tasvir edilir:

مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ يَتَجَرَّعُهُ

وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ
وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ

“Ardından da (o inatçı zorbaya) cehennem vardır; kendisine irinli su içirilecektir! Onu yudumlamaya çalışacak, fakat boğazından geçiremeyecek ve ona her yandan ölüm gelecek, oysa o ölecek değildir (ki azaptan kurtulsun). Bundan ötede şiddetli bir azap da vardır.”

(İbrahim Sûresi, 17-16/14.)

وَأَنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ
بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا

“(Susuzluktan) imdat dileyecek olsalar imdatlarına, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. Ne fena bir içecek ve ne kötü bir kalma yeri!” (Kehf Sûresi, 18/29.)

Sonra cehennemliklerin “Zakkûm” ismindeki yiyeceğini bir düşün!

Nitekim Yüce Mevla şöyle buyurur:

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمُكْذِبُونَ لَا تَكُونُونَ مِنْ شَجَرٍ
مِنْ زَقُّومٍ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ
مِنَ الْحَمِيمِ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهَيْمِ

“Sonra siz ey sapıklar, yalancılar! Elbette bir ağaçtan, zakkum ağacından yiyeceksiniz. Karınlarınızı ondan dolduracaksınız. Üstüne de kaynar sudan içeceksiniz. Susamış develerin suya saldırışı gibi içeceksiniz.” (Vâkıa Sûresi, 56/51-55.)

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ طَلْعُهَا

كَانَهُ رُؤُوسَ الشَّيَاطِينِ ۖ فَإِنَّهُمْ لَا كِلُونَ مِنْهَا فَمَالِؤُنَّ
مِنْهَا الْبُطُونَ ۖ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ
ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ

“O, cehennemın dibinde bitip yetişen bir ağaçtır. Tomurcukları sanki şeytanların başları gibidir. (Cehennemdekiler) Ondan yerler ve karınlarını ondan doldururlar. Sonra zakkum yemeğinin üzerine onlar için, kaynar su karıştırılmış bir içki vardır. Sonra kesinlikle onların dönüşü, çalgın ateşe olacaktır.” (Saffât Sûresi 64-68.)

تَصْلَى نَارًا حَامِيَةً ۖ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آتِيَةٍ ۖ

“Kızgın ateşe girer. Onlara kaynar su pınarından içirilir.” (Gaşiyeh Sûresi, 88/4-5.)

إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا ۖ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا

“Hiç şüphesiz bizim nezdimizde (onlar için hazırlanmış) boyunduruklar, yakıcı bir ateş, boğazdan geçmez bir yiyecek ve elem verici bir azap vardır.” (Müzzemmil Sûresi, 73/12-13.)

İbn Abbas'tan (radiyallahu anhuma) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Zakkum'un bir damlası dünya üzerine damlatılsa dünyadakilerin bütün dengesini bozardı.”

Enes bin Mâlik'ten (Radiyallahu Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ'nın sizi teşvik ettiği şeyleri isteyin, kendisinden sakındırdığı azabından, cezasından ve cehenneminden sakının ve çekinin. Zira cennetin bir damlası içinde bulunduğunuz şu dünyada sizinle

olsa dünyanızı çok daha güzel hale getirir. Cehennemin bir damlası şu dünyanızda sizinle olsa dünyanızı çok daha kötü bir hale getirir.”

Ebü'd-Derdâ'dan ^(Radıyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Cehennemdekilere, buldukları azaba eşdeğer olan bir açlık verilir. “Yemek!” diye feryat ettiklerinde “Darî” isminde bir yemek verilir. Bu yiyecek ne doyurur ne de aç bırakır. Tekrar, yemek diye feryat ettiklerinde bu sefer boğazlarından geçmeyen bir yiyecek verilir. Bu yiyeceği boğazlarından su ile geçirebileceklerini düşünürler ve: su, diyerek yardım isterler. Onlara demir ile kaynar sular verilir. Bu su, yüzlerine yaklaştırdıklarında yüzlerini kaynatır, iç organlarına inince hepsini paramparça eder.

Cehennem bekçilerini çağırıp: “Ne olur Rabbinize söyleyin, bir gün olsun azabı biraz hafifletsin” diye yalvarırlar. Bekçiler şöyle der:

“Size gönderilen peygamberler size çok açık deliller getimemiş miydi?” Onlar, “Evet, getirdi” derler. Bekçiler: “Öyleyse siz dua edin, zaten kâfirlerin duası da bir işe yaramaz” derler.

Bu sefer cehennemlikler “Mâlik'i çağırın” derler. Gelince ona: “Ey Mâlik, Rabbin bizim için ölüm kararı versin!” diye yalvarırlar. Mâlik de onlara: “Şüphesiz siz (burada ebedi) kalacaksınız” diye cevap verir.

A'meş'in ^(Rahmetullâhu Aleyh) dediğine göre cehennemlikler Mâlik'i çağırdıktan bin yıl sonra ancak ondan geri dönüş alabilirler.

Başka çare kalmayınca birbirlerine: “Rabbinize dua edin, O'ndan daha hayırlı kimse yoktur” derler ve

“Derler ki: Rabbimiz! Azgınlığımız bizi altetti; biz, bir sapıklar topluluğu idik. Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer bir daha (ettiklerimizimize) dönersek, artık belli ki biz zalim insanlarız” ^(Mü'minûn Sûresi, 23/106-107.) diyerek yalvarırlar.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da onlara şu cevabı verir:

“Alçaldıkça alçalın orada! Bana karşı konuşmayın artık!” ^(Mü'minûn Sûresi, 23/108.)

Bu cevabı alan cehennemlikler bütün çarelerden ümitlerini kesmiş vaziyette ağlayıp inlemeye ve kendilerine lanetler okumaya başlarlar.

Ebû Ümame'den ^(Radiyallâhu Anh) rivayet edildiğine göre Allah Teâlâ'nın şu Âyet-i Kerime'si hakkında Peygamber Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

وَيُسْقَى مِنْ مَّاءٍ صَدِيدٍ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ

“...Kendisine irinli su içirilecektir! Onu yudumlamaya çalışacak, fakat boğazından geçiremeyecek...” *(İbrahim Sûresi, 17-16/14.)*

“Cehennemiğe irinli su yaklaştırıldığında ondan tiksindir. İyice yaklaştırıldığında yüzü kaynar ve başının derisi erip düşer. O suyu içtiğinde ise bağırsakları paramparça olup arkasından çıkar.”

Kahhâr olan Allah buyuyor ki:

وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ

“...Hiç bu, ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?” *(Muhammed Sûresi, 47/15)*

وَأَنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا

“(Susuzluktan) imdat dileyenler olsalar imdatlarına, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. Ne fena bir içecek ve ne kötü bir kalma yeri!” *(Kehf Sûresi, 18/29.)*

İşte acıktıklarında ve susadıklarında onlara verilecek yiyecek ve içecek bunlardır.

Şimdi de cehennemin yılanlarının, akreplerinin, zehirlerinin ne kadar tehlikeli olduğunu, ne kadar iri ve korkunç göründüklerini bir düşün! Bunlar cehennemliklerin üzerine salınır, onları durmadan ısırır ve sokarlar.

Ebû Hüreyre'den ^(Radiyallâhu Anhu) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah'ın verdiği malın zekatını ödemeyenlerin o malı atılğan, zehrinin çokluğundan dolayı başındaki tüyler dökülmüş ve gözleri üzerinde iki siyah nokta bulunan bir yılan kılığına girerek kıyamet günü o kişinin boynuna dolanır; çenesinden tutarak şöyle der:

“Ben senin malınım, senin yığıdığın hazinenim.”

Sonra Allah Resûlü ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şu Âyet-i Celile'yi okudu:

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا
بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Allah'ın, kereminden kendilerine verdiklerine (infakta) cimrilik gösterenler, sanmasınlar ki o, kendileri için hayırlıdır; tersine bu onlar için pek fenadır. Cimrilik ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.” (Âl-i İmrân Sûresi, 180/3.)

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennemde devenin boynu gibi kalın, bir ısırığında acısı kırk sene hissedilecek yılanlar ve semerli katırlar kalınlığında, bir sokuşunda acısı kırk sene hissedilecek akrepler vardır.”

Bu yılan ve akrepler, cimrilik, kötü ahlak ve insanlara zarar verme

gibi kötü huy sahiplerinin üzerine salınır. Kim bu huylardan uzak durursa malının bu yılan ve akreplere dönüşerek karşısına çıkmasından uzak durmuş olur.

Sonra bir de cehennemliklerin bedenlerinin ne kadar büyük olacağını bir düşün! Allah Teâlâ (Selle Celâlehu) onları enine-boyuna büyütecek; bu şekilde ateşin sıcaklığını, akrep ve yılanların sokup ısırmasını tüm organları aynı şiddette hissedecektir.

Ebû Hureye (Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Cehennemde kâfirin azı dişi Uhud Dağı kadar, derisinin kalınlığı üç günlük yol kadardır."

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Cehennemde kâfirin alt dudağı göğsüne sarkacak, üst dudağı yüzünü kaplayacak."

"Kıyamet günü kâfirlerin dili cehennemde öylesine uzak ki, insanlar üzerine basarak çiğnerler."

Bu kadar büyük ve iri olmalarına rağmen ateşten eriyip akan deri ve etleri tekrar yenilenip eski haline gelecek, azabı tekrar tekrar tadacaktır.

Hasan-ı Basrî (Rahmetullahi Aleyh) Allah Teâlâ'nın;

كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا
لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ

"Onların derileri pişip acı duymaz hale geldikçe, derilerini başka derilerle değiştiririz ki acıyı duysunlar!" (Nisa Süresi, 4/56.) Âyet-i Kerime'si hakkında şöyle der:

"Ateş cehennemlikleri günde yetmiş bin kez yiyip eritir; fakat her

eriyişinde onlara 'Eski halinize dönün' diye emir verilir, bedenleri hemen eski hallerine dönerler.”

Şimdi de cehennem ehlinin hıçkırıklarla ağlayışlarını ve yazıklar olsun keşke ölüp gitseydik diye feryat etmelerini bir düşün! Bu durum daha cehenneme ilk atıldıklarında başlar.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennem kıyamet günü, her birini yetmiş bin meleğin çektiği yetmiş bin urgan ile çekilerek getirilir.”

Enes bin Mâlik (Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemdekilere bir ağlama gönderilir, onlar da gözyaşları bitinceye kadar ağlarlar. Sonra öylesine kan ağlarlar ki, gözlerine gemiler salınsa yüzecek kadar boşluklar açılır.” (İbn Mâce, 4324.)

Muhammed bin Ka'b (Rahmetullahi Aleyh) şöyle der:

Cehennemliklerin beş duası vardır. Allah Teâlâ (Celalehu) bunların dördüne cevap verir, beşinci isteklerini de söyledikten sonra bir daha ebedi olarak konuşamazlar.

Birinci dualarında şöyle derler:

رَبَّنَا أَمَّنَّا اِثْنَيْنِ وَاٰخِيَّتِنَا اِثْنَيْنِ فَاَعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ
إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ

“Rabbimiz, bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin. Biz de günahlarımızı itiraf ettik. Bir daha (bu ateşten) çıkmaya yol var mıdır?” (Mü'min Süresi, 40/11.)

Allah Teâlâ (Celalehu) da onlara şöyle cevap verecek:

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَاِنْ يُشْرِكْ بِهِ تُوْمِنُوْا

فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ

“İşte bunun sebebi şudur: Tek Allah'a ibadete çağrıldığı zaman inkâr edersiniz. O'na ortak koşulunca (bunu) tasdik edersiniz. Artık hüküm, yücelerin yücesi Allah'ındır.” (Mü'min Sûresi, 40/12.)

İkinci dualarında şöyle derler:

رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

“Rabbimiz! Gördük duyduk, şimdi bizi (dünyaya) geri gönder de, iyi işler yapalım, artık kesin olarak inandık!” (Secde Sûresi, 32/12.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da onlara şöyle cevap verecek:

أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ

“Daha önce, sizin için bir zevâl olmadığına, yemin etmemiş miydiniz?” (İbrahim Sûresi, 44/14.)

Üçüncü dualarında şöyle derler:

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ

“Bizi çıkar, (önce) yaptığımızın yerine iyi işler yapalım!” (Fatır Sûresi, 35/37.)

324

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da onlara şöyle cevap verecek:

أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ

“Size düşünecek kimsenin düşünebileceği kadar bir ömür vermedik mi? Size uyarıcı da gelmedi mi? (Niçin inanmadınız?)” (Fatır Sûresi, 35/37.)

Üçüncü dualarında şöyle derler:

رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾ رَبَّنَا
 أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

“Rabbimiz! Azgınlığımız bizi altetti; biz, bir sapıklar topluluğu idik. Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer bir daha (ettiklerimize) dönersek, artık belli ki biz zalim insanlarız.” (Mü’minûn Sûresi, 23/106-107.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da onlara şöyle cevap verecek:

“Alçaldıkça alçalın orada! Bana karşı konuşmayın artık!” (Mü’minûn Sûresi, 23/108.)

Bundan sonra ebedi olarak konuşamazlar. Artık azabın şiddeti son haddine varmıştır.

Enes bin Mâlik’in (Radiyallahü Anh) dediğine göre Allah Teâlâ’nın: “Şimdi sızlansak da sabretsek de birdir” (İbrahim Sûresi, 21/14.) Âyet-i Kerime’si hakkında Zeyd bin Eslem (Radiyallahü Anh) şöyle der:

Yüz sene sabrederler, peşinden yüz sene yalvarırlar. Sonra yüz sene daha sabrederler ve sonunda: “Artık sızlansak da sabretsek de birdir” derler.

Peygamber Efendimiz’in (Sallıllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü ölüm koç şeklinde getirilir ve cennet ile cehennem arasında boğazlanır. Sonra şöyle nida edilir: 'Ey cennet ehli! Burada ölümsüz olarak ebedi kalacaksınız! Ey cehennem ehli! Burada ölümsüz olarak ebedi kalacaksınız!' diye nida edilir.”

Hasan-ı Basrî şöyle der:

“Bin sene sonra cehennemden bir adam çıkar. Keşke o çıkan adam ben olsam!”

Bir defasında de bir direğe yaslanmış ağlarken görüldü. “Niçin ağlıyorsun ya Hasan?” diye sorulduğunda şöyle cevap verdi:

“Cehenneme atılıp orada ilgilenilmemekten korkuyorum.”

Bunlar genel olarak cehennem ehlinin şiddetle azabının bir çeşididir.

Ey şu kimselerin pişmanlığı! Artık o fırsatlar kaçmış ve türlü türlü belalar, dünya nimet ve lezzetlerinden hiçbir şey kalmamıştır. Onlar kendilerine gösterilen cennet nimetlerini görmeselerdi bu kadar çok pişman olmazlardı.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Kıyamet günü bazı insanlar cehennemden çıkartılıp cennete getirilir. Cennete yaklaşıncı kokusunu burunlarına çektiklerinde ve orada Allah Teâlâ'nın cennet ehli için hazırladığı nimetlere baktıklarında "Onları uzaklaştırın, onlar için orada hiçbir hayır yoktur" diye seslenilir. Onlarda gelmiş geçmiş hiçbir insanın yaşamayacağı bir pişmanlıkla dönerken:

"Ey Rabbimiz, cenneti ve dostların için orada hazırladığın nimetleri göstermeden bizi cennete koysaydın bize bu kadar zor gelmezdi" derler.

Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle der:

"Bu benim sizin için istediğim bir durumdur. Siz dünyada tek başınıza bana büyüklük taslayıp kafa tuttunuz. İnsanlarla karşılaştığınızdaysa mütevazi ve alçakgönüllü davrandınız. Kalplerinizde bana gösterdiğinizin tam tersini insanlara gösterdiniz. İnsanlardan korkunuz; benden korkmadınız. İnsanları yücelttiniz; beni yüceltmediniz. İnsanlar için bazı şeyleri bıraktınız; benim için hiçbir şeyi terk etmediniz. Bugün ben size bundan dolayı daimi sevaptan mahrum bırakacak o acı azabı tattırıyorum."

Ahmed bin Harb (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

"Ne gariptir ki, hepimiz gölgeyi güneşe tercih ederiz ama cehenneme karşı cenneti tercih etmeyiz!"

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der:

"Nice sağlam bedenler, nice parlak yüzler ve nice güzel konuşan diller yarın cehennem katları arasında feryat edecekler!"

Hız. Dâvûd ^(Aleyhis Selâm) da şöyle der:

“Ya Rabbi, daha güneşin sıcağına sabredemezken cehennemın sıcağına nasıl sabredeceğim! Rahmetinin sesine dayanamıyorum; peki ya gazabının sesine nasıl dayanacağım!”

Ey aciz insan, bu dehşet anlarını düşün ve şunu bil ki, o cehennemi ve onun dehşetini yaratan Allah Teâlâdır. Cehennemlikleri de o yaratmıştır. Onların sayısı ne azalır; ne çoğalır. Bu kesinleştirilmiş bir hükümdür.

Yüce Mevla şöyle buyuruyor:

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

“(Resûlüm!) Sen onları pişmanlık ve üzüntü günü hakkında uyar. Çünkü onlar bir gafletin içinde dalmış oldukları halde ve henüz iman etmemişken (bakarsın) iş olup bitmiştir.” (Meryem Sûresi, 19/39.)

Allah’a yeminle, bu Âyet-i Kerime ile kıyamet gününe; ezelde verilen kararın kıyamet günü açıklandığına işaret edilmektedir.

Ezelde hakkında nasıl hüküm verildiğini bilmeden dünyanın deşersiz şeyleriyle meşgul olman şaşkınlık veren bir durumdur.

“Gideceğim yeri, durağımı, sığınağımı ve ezelde hakkımda verilen hükmü nereden bileyim?” diyorsan senin için istediğin şeyin cevabını bulmada yardımcı olabilecek bazı işaretler var.

Bu işaret, hallerini ve durumlarını incelemendir. Çünkü herkese yaşadığı şeylere göre bazı şeyler nasip olur. Eğer sana hayırlı bir yol nasip olmuşsa müjde! Cehennemden uzakta duruyorsun!

Eğer hayır yolunda değilsen, hayır yapmak istediğinde olmuyor, şer yapmak istediğinde kapılar ardına kadar açılıyorsa bil ki senin aleyhine hüküm verilmiştir. Bunun sonuca olan delaleti yağmurun bitkiye, dumanın ateşe delaleti gibidir.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٤﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٣﴾

“İyiler muhakkak cennette, kötüler de cehennemdedirler.” (İnfitâr

Sûresi, 14-13/82.)

Kendini bu iki ayete göre değerlendir; iki dünyada yerini anlamış olursun. Allah en doğruyu bilendir.

40. BÖLÜM

ALLAH TEÂLÂ'YA İTAATİN
FAZİLETİ

Şunun iyice bilinmesi gerekir; Allah Teâlâ'ya itaat etmek bütün iyiliklerin özüdür. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Kitab'ının birçok yerinde buna çağırılmış; nefislerin karanlıklarından kurtulup Kuddûs olan Allah'ı bilme aydınlıklarına çıksınlar ve cennette takva sahipleri için hazırlanan, hiç kimsenin duyup görmediği, hatıra gelmez nimetlere kavuşsunlar diye peygamberlerini göndererek insanları itaate davet etmiştir. Zira insanlar başıboş olarak yaratılmamışlardır. Aksine:

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا
بِالْحُسْنَىٰ

“Bu, Allah'ın, kötülük edenleri yaptıklarıyla cezalandırması, güzel davrananları da daha güzeliyle mükâfatlandırması içindir.” (Necm Sûresi, 53/31.) Âyet-i Kerime'sinde anlatılan husus için yaratılmışlardır.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onların itaatine muhtaç değildir, yapmış oldukları isyanlar ona zarar da veremez. Onun büyüklüğüne hiçbir şey etki edemez.

فَإِنْ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ

“Eğer insanlar büyüklük tasarlarsa (bilsinler ki) Rabbinin yanında bulunanlar (melekler) hiç usanmadan, gece gündüz O'nu tesbih ederler.” (Fussilet Sûresi, 41/38.)

“Kim iyi bir iş yaparsa, bu kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa aleyhinedir. Rabbin kullara zulmedici değildir.” *(Fussilet Sûresi, 41/46.)*

“Allah zengindir, siz ise fakirsiniz.” *(Muhammed Sûresi, 47/38.)*

Ne hayret vericidir; birimiz köle satın alır ve az bir dünyalıkla sahip olduğu efendisine boyun eğerek hizmet etmesini ister. Bir hatasını görünce ona kızıp bağırır; ücretini ödemez, onu kovar veya satar.

Şimdi bize ne oldu da, bizi yaratan gerçek Efendimiz'e *(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem/)* itaat etmiyoruz; yağmur taneleri sayısı kadar ona karşı yanlış yapıyoruz. Fakat O buna rağmen nimetlerini bizden esirgemiyor. Oysa ki yaptığımız bu hatalardan dolayı bize pekala azap verebilir. Fakat o tevbe ederiz diye bekliyor, tevbemizi kabul ederek günahlarımızı silmek için bize vakit tanıyor.

Aklı başında olan, boyun eğmeye en layık kişinin kim olduğunu çok iyi bilerek, O'na yönelir. Günah işlediğinde vakit geçirmeden tevbe eder. Sadece onu yaratana yalvarır ve rahmetinden asla ümit kesmez. Böylece o sahibine kavuşmayı, sahibi de ona kavuşmayı beklerken ölüm onları birleştirir.

Ebü'd-Derdâ *(Radiyallâhu Anh)* Ka'b el-Ahbar'a *(Radiyallâhu Anh)* “Tevrat'taki en kısa âyeti bana söyle” der. O da şöyle cevap verir:

Allah Teâlâ *(Celle Celâlehu)* buyuruyor ki: “İyi kullarımın bana kavuşma süresi uzadı; onlara kavuşmaya ben çok daha arzuluyum” bu âyetin yanında şöyle yazılıdır: “Beni arayan, beni bulur; başkasını arayan beni bulamaz!” Bu sözler karşısında Ebü'd-Derdâ *(Radiyallâhu Anh)* şöyle der:

“Şehadet ederim ki, aynısını ben de Allah Resûlünden işitmiştim.”

Hz. Dâvûd *(Aleyhis Selâm)* hakkında gelen rivayetlerde Allah Teâlâ *(Celle Celâlehu)* şöyle buyurur:

“Ey Dâvûd, yeryüzünde yaşayanlara şunu yay; beni seveni ben de severim. Benimle oturanla ben de otururum. Beni sürekli zikredenle ben de arkadaş olurum. Benimle arkadaş olanın dostu olurum. Beni seçeni ben de seçerim. Bana itaat edenin isteklerine icabet ede-

rim. Beni kalbiyle seven kulumu mutlaka katımda makbul sayarım. Yarattıklarım arasında en çok onu severim. Beni kalbiyle arayan bulur, benden başkasını arayan beni asla bulamaz.

Ey yeryüzünde yaşayanlar! Dünyanın sizi aldatmasına imkan vermeyin; benim keremime, dostluğuma ve beraberliğime koşun. Benimle dost olun, ben de sizinle dost olayım. Zira ben sevdiklerimin toprağını dostum İbrahim'in, sırdaşım Musa'nın ve seçilmiş kulum Muhammed'in toprağından yarattım. Beni özleyenlerin kalbini de nurumdan yarattım ve celalim ile besledim."

Selef âlimlerinden birinden aktarıldığına göre, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) sıddık kullarından birine şöyle ilham etti:

"Kullarım içinde öyleleri vardır ki, onlar beni sever; ben de onları severim. Onlar beni arzular ben de onları arzularım. Onlar beni zikreder ben de onları zikrederim. Onlar bana nazar eyler ben de onlara nazar eylerim. Eğer sen de onlara tabi olursan seni de severim. Onlara yüz çevirirsen sana buğzederim" Sıddık: "Ya Rabbi, onların alametleri nelerdir?" diye sorunca Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurdu:

"Merhametli bir çoban koyunlarını nasıl koruyup muhafaza ediyorsa onlar da gündüzleri gölgeleri; güneş battıktan sonra bir kuş yuvası nasıl özlerse onlar da geceleri özlemle beklerler. Gece karanlığıyla her şeyi örtüp, yataklar serilip sevenler koyun koyuna girdiğinde onlar benim için ayakta dikilir, yüzlerini secdeye vardırır ve benim kelimimle bana niyazda bulunurlar, nimetlerime şükrederler.

Bazen yalvarır, bazen ağlar, bazen ah-u figan eyleyip acı çekerler. Benim için çektikleri sıkıntıyı görür ve bana olan sevgilerini kalplerinde hissederim.

Onlara verdiğim şeylerin üçü şunlardır:

1. Kalplerine kendi nurumdan bırakırım. Bu şekilde ben onlardan nasıl haber verirsem onlar da benden haber verebilirler.

2. Gökler, yerler ve içinde ne varsa onların amel defterlerinde olsa onlara daha fazlasını layık görürüm.

3. Zâtımla onlara teveccüh ederim. Zâtımla yöneldiğim kimselere vermeyi istediğim şeyleri kimselere vermem.”

Hız. Dâvûd <sup>(Aleyhis
Selâm)</sup> ile ilgili rivayet edilen haberlerde şöyle söylenir:

Allah Teâlâ <sup>(Celle
Celâlehu)</sup> Hız. Dâvûd'a şöyle vahyetti: Beni sevdiğini iddia ediyorsun; eğer beni gerçekten seviyorsan dünyayı kalbinden çıkar. Çünkü benim sevgimle dünya sevgisi bir arada bulunamaz.

Ey Dâvûd! Sevdiğin kimseyi samimi olarak sev! Dünya ehliyle birlikteyken dinini bana yönelt, onlara sakın ha, uyma! Benim sevgime sebep olacak şeyleri terk etme. Sana karışık görünen durumları bana bildir, çözeyim. Senin rehberin olayım ve sana zorluk anında yardım edeyim. Nefsim adına yemin ettim ki, ancak isteğini benden önceye almayı ve kendini benden müstağni saymayı mükâfata boğarım. Böyle olursan senin kalbini de temizler, ahiret zenginliğini oraya yerleştiririm. Zira ben nefsim adına yemin ettim ki, bir kul iş yaparken kalbini bana bağlayıp itimat etmezse onu işiyle baş başa bırakırım, ona yardım etmem.

Ameline uygun olan fiilleri bana isnad et; beraberindekiler de seninle faydalansın. Beni nihai olarak bilemezsin, ben sonsuzum. Benden marifet adına ne istersen sana onu veririm. Benim nimetimin bir sınırı olmaz.

Artık İsrailoğullarına şunu bildir; benimle mahlukatım arasında hiçbir nesep bağı yoktur! Onlar bana ne derece rağbet ederlerse ben de onlara o derecede hiçbir gözün görmediği, kulağın işitmediği, hatırlara gelemeyecek nimetler bahşedeyim. Beni kalp gözünle görmeye çalış. Başındaki gözle akıllarıyla beni idrak etmelerinden yasadığım kimselere sakın bakma. Onlar akıllarını bozdukları için sevabımdan mahrum kalmışlardır.

İzzet ve celalim üzere yemin olsun ki, dünyalık bir şeyler için bana ibadet edene rahmet kapılarımı açmam! İlim öğrettiğin kişilere karşı mütevazı ol. Beni isteyenlere karşı kaba olma. Beni sevenler, onların katımdaki değerini bilselerdi ayakları altında toz olmayı isterlerdi.

41. BÖLÜM

ŞÜKÜR

Allah Teâlâ, Kitab-ı Kerim’inde şöyle buyuruyor:

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ ۗ

“Allah’ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür.” (Ankebut Sûresi, 9/45.)

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ۗ

“Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!” (Bakara Sûresi, 2/152.)

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ ۗ

“Eğer siz iman eder ve şükrederseniz, Allah size neden azap etsin!” (Nisa Sûresi, 4/147.)

وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ۗ

“Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız.” (Âl-i İmrân Sûresi, 145/3.)

لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ۗ

“And içerim ki, ben de onları saptırmak için senin doğru yolunun üstüne oturacağım.” (A’râf Sûresi, 7/16.)

Denilir ki, buradaki yoldan kasıt şükür yoludur. Zaten şeytan mahlukatı saptıracağını söyleyerek onların çoğunun şükretmeyeceğini iddia etmişti.

Nitekim Yüceler Yücesi şöyle buyurur:

وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ

“Onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın!” (A'râf Sûresi, 7/17.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şükür edilirse her şeyi artıracığını ifade ederek şöyle buyuruyor:

“Eğer şükrederseniz mutlaka nimetlerimi artıracam!”

Şu beş yerde ise istekleri kayda bağlamış, dilerse vereceğini bildirmiştir:

1. Zenginlik:

“Allah dilerse fazlından sizi zengin eder” (Tevbe Sûresi, 9/28.)

2. Duaları kabul etmek:

“Dilerse ona dua ettiğiniz şeyi açar” (Bakara Sûresi, 2/212)

3. Rızık:

“Allah dilediğini hesapsız olarak rızıklandırır.” (Nûr Sûresi, 24/38.)

4. Af:

“O bunun (şirkin) dışındaki günahları ise dilediği kimse için affeder.” (Nisa Sûresi, 4/48.)

5. Tevbeleri kabul etmek:

“Allah dilediği kimselerin tevbesini kabul eder.” (Tevbe Sûresi, 9/15.)

Şükür, Allah'a has olan özelliklerdendir. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ

“Allah çok mükâfat verendir, ceza vermekte acele etmeyendir.” (Teğabun Sûresi, 64/17.)

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) cennet ehlinin ilk sözünün de şükür olacağını bildirmiştir:

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ

“Onlar: Bize verdiği sözde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız bu cennet yurduna vâris kılan Allah’a hamdolsun.”

(Zümer Sûresi, 39/74.)

دَعْوِيهِمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ
وَآخِرُ دَعْوِيهِمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Onların oradaki duası: 'Allah'ım! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz!' (sözleridir). Orada birbirleriyle karşılaştıkça söyledikleri ise 'selâm' dır. Onların dualarının sonu da şudur: Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.” (Yûnus Sûresi, 10/10.)

Bu konuda varid olan hadislere gelince; Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Yediğine şükreden sabrederek oruç tutan kimse konumundadır.”

(Tirmizî, 2486.)

Atâ bin Rebah ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Bir gün Hz. Âişe'nin ^(Radiyallâhu Anha) yanına girdim ve ona: “Resûlullah'tan gördüğün en ilginç şeyi bana söyler misin?” diye sordum. Bunun üzerine Hz. Âişe ağlayarak şunları söyledi:

Onun hangi hali ilginç değildi ki! Bir gece yanıma geldi, yatağıma girdi (Bir rivayette: teni tenime değdi şeklinde geçer) ve bana şöyle dedi: “Ey Ebû Bekir'in kızı, beni bırak, Rabbime ibadet edeyim” ben de ona:

“Seni yanımda isterim ama senin isteğine uymayı tercih ediyorum” diyerek izin verdim. Bunun üzerine kalkarak su tulumuna gitti,

abdest aldı, namaza durdu. O esnada ağlıyordu. Rükua gitti, ağlamaya devam ediyordu. Secdeye gitti; hâlâ ağlıyordu. Sonra başını secde-den kaldırdı. Bilal-i Habeşi sabah ezanı için izin istemeye gelinceye kadar ağladı. Dayanamayıp sordum:

“Ey Allah’ın Resûlü, seni ağlatan nedir? Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamadı mı?” Şöyle cevap verdi:

“Şükreden bir kul olmayayım mı?” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şu âyeti indir-mişken ben neden böyle bir kul olmayayım:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لَايَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٠١﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٠٢﴾

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akliselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır. Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!” (Âl-i İmrân

Sûresi, 191-190/3.)

336

Bu Hadis-i Şerif, sürekli ağlamak gerektiğine işarette bulunmaktadır. Nitekim şu rivayet de buna delalet eder:

Peygamberlerden biri yolda giderken içinden çok su çıkan küçük bir taş görür. Peygamber bu duruma şaşırır. Bunun üzerine taş parçası dile gelerek: Ben Allah Teâlâ’nın:

فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا

النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

“Bunu yapamazsanız -ki elbette yapamayacaksınız- yakıtı, insan ve taş olan cehennem ateşinden sakının.” (Bakara Sûresi, 2/24.) Âyet-i Kerime’sini duyduğumda cehennemın tutuşturucularından olma korkusuyla ağlıyorum” der. Bunun üzerine peygamber o taşın cehennem tutuşturucusu olmaktan kurtulmasını Allah Teâlâ’dan istedi.

Aradan bir zaman geçer; peygamber o taşı tekrar ağlar halde görür: “Niye ağlıyorsun?” diye sorunca taş ona cevap verir:

“Önceki ağlamam korkudandı, şimdikiyse şükür gözyaşlarıdır.”

İnsanın kalbi taş gibi hatta ondan daha da katıdır. Kalpteki bu katılık ancak gözyaşı içinde şükür ve korkuyla yumuşatılabilir.

Nitekim Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü: 'Hamd edenler ayağa kalksın' diye nida edilir. Bunun üzerine bir topluluk ayağa kalkar ve onlara bir sancak verilerek hepsi cennete gönderilir” oradakiler: “Hamd edenler kimlerdir, ya Resûlullah?” diye sorunca Peygamberimiz şöyle buyurur:

“Her hallerinde Allah’a şükredenlerdir.”

Başka bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Onlar bolluk ve sıkıntıda Allah’a şükredenlerdir.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Hamd, Rahman’ın ridâsıdır.”

Allah Teâlâ’nın Hz. Eyyüb’e (Aleyhis Selâm) vahyettiği uzun sözler arasında şu sözler bulunur:

“Ben veli kullarımın şükrünü mükafat olarak kabul ederim.”

Yine Allah Teâlâ, Hz. Eyyüb’e (Aleyhis Selâm) sabredenlerin özellikleri sadedinde şunları vahyetti:

“Onların yurdu Darus-Selâm’dır. Oraya girdiklerinde onlara şükretmelerini ilham ederim. Şükür sözlerin en hayırlısıdır. Şükrettiklerinde beni görmelerini sağlayarak, onlara verdiğim nimetleri artırırım.”

Mal biriktirme konusunda ayetler nazil olmaya başlayınca Hz. Ömer ^(Radiyallâhu Anh) Peygamberimize gelerek: “Hangi malı biriktirelim?” diye sorar. Allah Resûlü şöyle cevap verir:

“Her biriniz zikreden bir dil ile şükreden bir kalp edinsin.”

Böylece Allah Resûlü, Hz. Ömer’in sorusuna mal biriktirme yerine şükreden bir kalbe sahip olunması gerektiğini ifade etmiştir.

İbn Mes’ûd ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der: “Şükür, imanın yarısıdır.”

Şunu iyice bil ki, şükür hem kalp, hem dil, hem de diğer organları ilgilendirir. Kalp ile şükür, iyilik yapmayı isteyerek bunu tüm canlılara yapmaktır. Dil ile yapılan şükür, Allah Teâlâ ^(Celîle Celâlehu) için hamd ve şükür sözlerini şükür kastıyla söylemektir. Diğer azalar ile yapılan şükür, Allah Teâlâ’nın verdiği nimetleri onun yolunda ona itaat etmek için kullanmaktır. Gözlerle yapılan şükür, Müslüman için ayıp ve sakıncalı olan her şeyden gözlerini sakınmaktır. Kulaklarla yapılan şükür, Müslüman için ayıp ve sakıncalı olan her şeyden kulaklarını sakınmaktır.

Bu organlarla verilen her nimete şükür edebilmek de azalarla yapılması gereken şükür kapsamına girer.

Allah’ın kaderine boyun eğdiğini dile getirmek de dil ile yapılması gereken şükür çeşitlerindedir.

Nitekim Peygamberimiz, sahabeden birine: “Nasıl sabahladın?” diye sorar. Sahâbî: “Hayırla...” der. Allah Resûlü aynı soruyu tekrar tekrar sorar. Üçüncüsünde sahâbî: “Allah’a şükürler olsun, hayırla sabahladım” deyince Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyururlar:

“Bu cevabı vermeni bekliyordum.”

Bizden önce yaşayan salih kullar, birbirlerinin hal ve hatırlarını sürekli soruyorlardı. Onlar sürekli Allah’a şükür için bahane arama niyetindeydiler. Bu şekilde hem kendisi hem de halini sorduğu kişi

Allah'a şükretme fırsatı buluyordu. Yoksa onların kastı hal hatır soruyorum diye arkadaşına gösteriş yapmak değil.

Hali sorulan her kişi ya şükreder, ya halinden şikayetçidir ya da susar. Hal sorulunca şükürle mukabelede bulunmak bir ibadettir. Durumundan şikayetçi olmak Müslümana asla yakışmaz. Her şeyin sahibi ve her şeye kadir olan Allah Teâlâyı bir kula şikayet etmek ne kadar çirkin bir davranıştır.

Bela ve musibetlere karşı sabredemediği ve kendi zayıf iradesinin onu şikayete zorladığı bu kimsenin Allah'a şikayette bulunması daha yeğdir. Çünkü belayı veren O olduğu gibi, onu kaldıracak olan da O'dur.

Kulun Rabbi karşısında acizliğini göstermesi izzettir; Allah'tan başkasına şikayet etmesi de zillettir. Karşısındaki de kendi gibi aciz olduğu halde ona şikayette bulunması kesinlikle doğru değildir.

Nitekim Yüce Mevla şöyle buyurmaktadır:

"Siz Allah'ı bırakıp birtakım putlara tapıyor, asılsız sözler uyduruyorsunuz. Bilmelisiniz ki, Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, size rızık veremezler. O halde rızık Allah katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükredin. Ancak O'na döndürüleceksiniz." *(Ankebut Sûresi, 9/17.)*

"(Ey kâfirler!) Allah'ı bırakıp da taptıklarınız sizler gibi kullardır. (Onların tanrılığı hakkında iddianızda) Doğru iseniz, onları çağırın da size cevap versinler!" *(A'râf Sûresi, 7/194.)*

Rivayete göre bir heyet Ömer bin Abdülaziz'i *(Rahmetullâhî Aleyh)* ziyarete geldiler. Aralarından bir genç heyetin meramını ifade etmek için ayağa kalkar. Bunu gören Ömer bin Abdülaziz:

"En yaşlınız konuşsun!" der. Bunun üzerine genç: "Ey mü'minlerin emiri! Yaşa bakılsaydı, Müslümanlar arasında senden yaşlısı çok var" deyince Halife: "Peki, konuş bakalım" der. Genç şunları söyler:

"Bizler ne himaye ne de başka bir şey istemek için geldik. Çünkü senin yönetimin bizi bunlara zaten kavuşturdu. Bizler şükretmek için geldik; sana şükranlarımızı sunmaya geldik."

42. BÖLÜM

KİBRİN KÖTÜLÜĞÜ

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'in bir çok yerinde kibri ve kibirli kişileri kınamıştır. Nitekim O şöyle buyurur:

سَاصْرِفْ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَإِنْ يَرَوْا كَلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ
لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الغِيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ

“Yeryüzünde haksız yere böbürleneni âyetlerimden uzaklaştıracam. Onlar bütün mucizeleri görseler de iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Fakat azgınlık yolunu görürlerse, hemen ona saparlar. Bu durum, onların âyetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gafil olmalarından ileri gelmektedir.” (A'râf Sûresi, 7/146.)

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتِيهِمْ كَبْرٌ مَقْتًا
عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ
مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ

“Kendilerine gelmiş hiçbir delil olmadığı halde Allah'ın âyetleri hakkında mücadele edenler gerek Allah yanında, gerekse iman edenler yanında büyük bir nefretle karşılaşır. Allah, büyüklük tasla-

yan her zorbanın kalbini işte böyle mühürler.” (Mü’min Sûresi, 40/35.)

وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٧﴾

“(Peygamberler) Fetih istediler (Allah da verdi). Her inatçı zorba da hüsrana uğradı.” (İbrahim Sûresi, 15/14.)

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٨﴾

“Hiç şüphesiz Allah, onların gizleyeceklerini de açıklayacaklarını da bilir. O, büyüklük taslayanları asla sevmez.” (Nahl Sûresi, 16/23.)

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلِيكَةُ أَوْ نَرَى
رَبَّنَا لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٩﴾

“Bizimle karşılaşmayı (bir gün huzurumuza geleceklerini) ummayanlar: Bize ya melekler indirilmeliydi ya da Rabbimizi görmeliydik, dediler. Andolsun ki onlar kendileri hakkında kibire kapılmışlar ve azgınlıkta pek ileri gitmişlerdir.” (Furkân Sûresi, 25/21.)

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ
عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿١٠﴾

“Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim. Çünkü bana ibadeti bırakıp büyüklük taslayanlar aşağılanarak cehenneme gireceklerdir.” (Mü’min Sûresi, 40/60.)

Kur’an-ı Kerim’de kibri kınayan daha çok Âyet-i Kerime bulunmaktadır.

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ise bu konuda şöyle der:

“Kalbinde hardal tanesi ağırlığında kibir bulunan kimse cennete giremez. Keza, kalbinde hardal tanesi kadar iman bulunan kimse de cehenneme giremez.”

Ebû Hüreyre (Radiyallahü Anh) bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle der: “Kibir benim ridâm, azamet de benim gömleğimdir. Bu iki şeyde bana ortak olmayı isteyen kişiyi hiç umursamadan cehenneme atarım.”

Ebû Seleme bin Abdurrahman (Radiyallahü Anh) şöyle der:

Bir gün İbn Amr ile İbn Ömer (radiyallahu anhuma) safa tepesinde karşılaşarak ayaküstü konuşurlar. Biraz sonra İbn Amr oradan ayrılır, İbn Ömer ise orada kalıp ağlamaya başlar. Ona: “Ey Abdurrahman’ın babası seni ağlatan şey nedir?” diye sorduklarında şöyle cevap verir:

Bu kişi (İbn Amr) Peygamberimizin, “Kalbinde hardal tanesi ağırlığında kibir bulunana kişiyi Allah yüzüstü cehenneme atar” buyurduğunu işittim diyor.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet edilir:

“Kişi nefisini takip ede ede, günün birinde zorbalar listesinde adı yazılır. Sonra da zorbaların azabı ona da isabet eder.”

Hz. Dâvûd’un (Aleyhis Selâm) oğlu Hz. Süleyman (Aleyhis Selâm) bir defasında kuşlara, cinlere, insanlara ve tüm canlılara dedi ki:

“Hepiniz karşıma gelin!” Bunun üzerine iki yüz bini insan, iki yüz bini cin olanlar toplandılar. Bunlar gökyüzünde meleklerin sesini duyacak kadar göğe yükseltildiler. Sonra da ayakları denizlere degecek kadar aşağıya indirildiler. Bu esnada şöyle bir ses işittiler:

“Eğer bu dostunuzun kalbinde zerre kadar kibir olsaydı onu yükselttiğimden daha fazla aşağı indiriridim.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet edilir:

“Kıyamet günü iki işiten kulağı, iki gören gözü ve konuşan dili olan bir boyun cehennemden uzanarak şöyle der: Şu üç kimseyi yakalamakla görevliyim: İnatçı zorbalar, Allah’a başkasını ortak koşanlar ve resim ve heykel yapanlar.”

“Cimriler, zorbalar ve kötü ahlaklılar cennete giremez.”

Cennet ile cehennem birbiriyle üstünlük yarışına girerler. Cehennem der ki:

Bütün kibirli ve zorbalar bana gönderildi. Cennet de şöyle karşılık verir:

“Bana sadece zayıf, aciz ve düşkünler bırakıldı” bunun üzerine Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) cennete şöyle buyurur:

“Sen benim rahmetimsin, seninle dilediğim kula rahmet ederim” Cehenneme de şöyle söyler:

“Sen de benim azabımsın; seninle dilediğim kula azap ederim. İkiniz de dolacaksınız.”

Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Yüce olan Cebbâr’ı unutarak kibirlenen ve haddi aşan ne kötüdür. En büyük ve yüce olanı unutarak kibirlenen ve haddi aşan ne kötüdür. Kabri ve orada çürüyeceğini unutarak kibirlenen ve haddi aşan ne kötüdür. Hayatın başlangıç ve bitişini unutarak kibirlenen ve haddi aşan ne kötüdür.”

Sâbit’in ^(Radiyallâhu Anhu) şöyle dediği rivayet edilmiştir: Peygamberimize bir adam hakkında şöyle demişlerdi: “Ya Resûlullah, falanca çok kibirli!” Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“O kibrin sonu ölüm değil mi?”

Abdullah bin Amr ^(Radiyallâhu Anhu) Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Nuh ölüm döşeğindeyken iki oğlunu yanına çağırarak onlara şöyle dedi: Size iki şeyi emrediyor, iki şeyi de yasaklıyorum:

Size Allah'a şirk koşmak ve kibri yasaklıyorum!

Emrettiğim şeylere gelince; birinci olarak "La ilahe illallah" demenizi emrediyorum. Zira gökler, yerler ve içindekiler terazinin bir kefesine konulsa diğer kefesine de "La ilahe illallah" sözü konulsa bu kefe daha ağır basar.

Aynı şekilde, yerler ve gökler arasında bulunanlar bir halka oluştursa "La ilahe illallah" sözü onun üzerine konsa halkayı kırar.

İkinci olarak "Subhanallahi ve bihamdihi" demenizi emrediyorum. Bütün canlı ve cansız varlıklar bu dualar sebebiyle rızıklandırılır."

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der:

"Allah'ın, kitabını kendisine öğrettiği ve öldüğünde zorba olmayan kişiye müjdelersun!"

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Cehennemlikler; bütün kötü huylu, kalbi katı, kibirli, havalı, mal biriktirip onu hayırda kullanmayarak insanlara faydası olmayanlardır. Cennetlikler ise mütevazı ve fakirlerdir."

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Bize en sevimli ve kıyamet günü en yakın olanınız güzel ahlaklı olanlarınızdır. Buna karşılık bize en sevimsiz ve kıyamet günü en uzak olanınız gereksiz yere çok konuşan ve mütefeyhik olanlarınızdır" oradakiler: "Ya Resûlullah, mütefeyhik kimlerdir?" diye sorunca Peygamberimiz:

"Kibirli olanlardır" buyurdu.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kibirli kiyamet günü karınca şeklinde haşr olunurlar. Bütün insanlar o karınca küçüklüğündeki kibirli kiyamet ezerler. En küçük cisim bile onlardan büyük haldedir. Sonra da cehennemde 'Bûles' adında bir zindana hapsedilirler. Ateş onları yutar. Cehennemde yanan insanlardan çıkan irinle susuzluklarını gidermeye zorlanırlar."

Ebû Hüreyre ^(Râdiyâllâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Zalimler ve kibirliler kıyamet günü karıncalar şeklinde haşr olurlar. Allah katında değersiz oldukları için insanlar onları çiğneyip dururlar.”

Muhammed bin Vâsi ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Bilal bin Ebû Bürde'nin yanındayken ona: "Ey Bilal, senin babana kendi babasından Resûlullah'ın şöyle dediğini aktardı:

“Cehennemde 'Hebheb' isimli bir vadi bulunur. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) zorbaların her birini oraya koymayı kesin olarak murat etmiştir” ya Bilal, sakın ola o vadinin sakinlerinden olma!”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Cehennemde bir yer vardır; bütün kibirli insanlar oraya tıka basa koyulup kapıları da üzerine kapatılır.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Allahım! Kibrin kokusundan bile sana sığınırım!”

“Ruhu bedeninden ayrılırken şu üç şeyden ari olan cennete girer: Kibir, borç ve ihanet.”

Hz. Ebû Bekir Sıddîk ^(Râdiyâllâhu Anh) şöyle der: “Hiç kimse bir Müslümanı küçük görmemelidir. Çünkü Müslümanın küçüğü bile Allah katında büyük değere sahip olabilir.”

Vehb bin Münebbih ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: “Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Adn” cennetini yaratığında ona nazar ederek şöyle buyurmuştu: “Bütün kibirli olanlara seni haram kılıyorum!”

Muhammed bin Hüseyin bin Ali ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: “İnsanın kalbine gelen kibirli her düşünceden dolayı aklından o miktarda eksiltilir. Bu kibir ne kadar az veya çok olursa olsun, fark etmez.”

Süleyman el-Havâs'a ^(Rahmetullâhi Aleyh) “İnsanda bulunduğu zaman zarfında,

yaptığı iyiliklerin ona fayda sağlamasına engel olan kötülük nedir?" diye sorarlar. O da: "Kibirdir" diye cevap verir.

Numan bin Beşir ^(Radıyallâhu Aleyhi Ve sellem) bir gün minberde insanlara vaaz ederken şöyle der:

"Şeytan birtakım tuzaklar kurar. Allah'ın nimetlerini O'nun rıza göstermeyeceği yerlerde kullanmak, o nimetlerle böbürlenip O'nun kullarına kibirlenmek, Allah'ın emirlerini terk edip, nefsin isteklerine uymak şeytanın tuzaklarına düşmek demektir. Allah'ın lütfuyla ondan mağfiret isteriz."

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah Teâlâ, kibirle elbisesini yerde sürükleyen kişinin suratına bakmaz."

Yine Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Adamın biri cübbesinin içinde kibirle yürürken kendini beğendi. Yaptığı bu hareketten dolayı Allah onu yerin dibine batırdı. Bu kişi kıyamet gününe kadar yerin dibinde batmaya devam eder." *(Buhârî, 5789.)*

Zeyd bin Eslem ^(Radıyallâhu Aneh) şöyle anlatır: Bir gün İbn Ömer'in ^(Radıyallâhu Aneh) yanına gitmişim. O sırada içeriye Abdullah bin Vakid ^(Radıyallâhu Aneh) girdi. Üzerinde yeni bir elbise bulunan Abdullah'a, İbn Ömer şöyle dedi: "Oğlum, elbiseni yerde sürüme! Çünkü ben Allah Resûlü'nün 'Allah Teâlâ, kibirle elbisesini yerde sürükleyen kişinin suratına bakmaz' buyurduğunu işittim." *(Buhârî 5783; Müslim, 2085.)*

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ümmetim kibirle yürüdüğünde ve İranlılar ve Bizanslılar onların hizmetine girdiğinde Allah onları birbirine düşürür."

"Kendini büyük gören ve yürürken kibirle yürüyen kişi, Allah'a kavuştuğunda O'nu kendisine öfkeli halde bulur."

Ebû Bekir el-Huzeli ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Hasan-ı Basrî ile birlikteyken

İbn Ehtem, camiinin sultan mahfiline gitmek üzere yanımızdan geçti. Sırtındaki cübbe topuğuna kadar sarkmış, paltosu kısa kalmıştı. Bu haliyle salınarak kibirle yürüyordu. Hasan-ı Basrî gözlerini ona dikerek şöyle seslendi:

“Of, of! Şuna bak, burnu havada, suratı asık, kibirle yürüyor! Seni ahmak, Allah’a karşı şükrü eda edilmemiş elbiseleri içinde kibirle yürüyorsun! Onun içindeki her uzuv Allah’ın bir nimeti! Şeytanın onları kötüye kullanırmak için türlü tuzakları var! Allah’a yeminle, bir insanın normal veya deliler gibi yürümesi bu şekilde yürümesinden çok daha hayırlıdır.”

İbn Ehtem bu sözleri işitince gelip Hasan-ı Basrî’den özür diler. Fakat Hasan-ı Basrî ona şöyle der:

Benden ne özür diliyorsun! Rabbine tevbe et, ondan af dile. Allah Teâlâ’nın şöyle buyurduğunu işitmedin mi?

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ
تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا

“Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma. Çünkü sen (ağırlık ve azametle) ne yeri yarabilir ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin.”

(İsrâ Sûresi, 37/17.)

Bir başka gün üzerinde kırmızı renkli, alımlı kumaştan dikilmiş güzel bir elbise bulunan bir genç Hasan-ı Basrî’nin yanından geçiyordu. Hasan-ı Basrî ona şöyle dedi:

“Ey gençliğiyle böbürlenene! Görüşünün güzelliği hoşuna gidip, bundan hoşlanan ademoğlu! Şu an kabre girdiğini ve amellerinle yüzleştiğini düşün. Yazıklar olsun sana. Kalbini bir an önce tedavi et; çünkü Allah Teâlâ ^{(Celle} ^{Celâlehu)} kalplerin temizliğine önem verir.”

Muhammed bin Vâsi ^{(Radıyallahü} ^{Anh)} oğlunun kibirle yürüdüğünü görünce onu çağırır ve şöyle der:

“Sen kim olduğunu sanıyorsun? Annen, yüz dirheme satın aldığım bir kadındı. Baban ise, Allah onun gibilerin sayısını çoğaltmasın.”

Abdullah bin Ömer (^{Radıyallâhu}_{Anh}) elbisesini yerde sürüyen birini görür ve ona: “Şeytanın da dost ve kardeşleri var...” diyerek bu sözünü birkaç kez tekrarlar.

Rivayet edildiğine göre Mutarrif bin Abdullah bin Şuhayr bir defasında ipek cübbe giymiş kibirle dolaşan Mühelleb'i görür ve ona şöyle der:

“Ey Allah'ın kulu, bu Allah ve Resûlünün sevmediği bir yürüyüş-tür” Mühelleb ona: “Sen beni tanıyor musun?” diye sorar. Mutarrif şöyle cevap verir:

“Tabii ki; başın bir damla meni, nihayetin kokuşmuş bir leş parçası, sen de bu ikisi arasında pislik taşıyan birisin!” Bu cevap karşısında Mühelleb onun yanından ayrılır ve kibirle yürümeyi bırakır.

Bu konuda şairin biri şunları söyler:

Şaşarım, görünüşüyle böbürlenene,
Oysa ki, dün bir damla meni idi,
Güzel görünüşün ardından yarın,
Kabirde olacak, kokan leşin teki.

Şair Halef el-Ahmar da şunları söyler:

Bir dostumuz var muhalefet hastası,
Sevabı pek az; çoktur hatası,
Tartışırken mayıs böceğinden inatçı,
Yürürken ise kargadan daha çalımlı.

Bir başka şair şöyle der:

Dedim ki, kendini beğenmiş kişiye,

“Benim gibisi gelmez” deyince,
Ey ölümü yaklaşan kimse,
Alçak gönüllü davranmıyorsun, niye?

Zünnün el-Mısrî de şöyle der:

Ey burnu Kaf Dağı’nda, boyun eğmez kişi,
Biz çamurdanız, selam üzerine olsun!
Bir metâdır, dünyanın her şeyi,
Ölüm ile bütün ayaklar eşit olsun!

Mücahit ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} “sonra da çalımla yürüyerek ailesine gitti” (Kıyâmet Sûresi, 33.) Âyet-i Kerime’si hakkında şöyle der:

“Bu Âyet-i Kerime’de kastedilen, kibirlenerek yürüyen kimselerdir.”

Şüphesiz her şeyin doğrusunu ve hakikatini en iyi Allah Teâlâ ^(Celle) _(Celdlehu) bilir.

43. BÖLÜM

TEFEKKÜR ETMEK

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'in sayılamayacak kadar çok yerinde tefekkür etmeyi ve düşünüp ibret almayı emreder.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَبْصَارِ

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akliselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır.”

(Âl-i İmrân Sûresi, 190/3.)

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ
أَوْ أَرَادَ شُكُورًا

“İbret almak veya şükretmek dileyen kimseler için gece ile gündüzü birbiri ardınca getiren de O'dur.” (Furkân Sûresi, 25/62.)

Atâ bin Rebâh (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

Âyet-i Kerime'de geçen “خِلْفَةً” kelimesiyle kastedilen gece ile gündüzün karanlığının değişmesi ve gece ve gündüzün uzayıp kısalmasıdır.

Bu konuda şair ne güzel söyler:

Ey geceleyin uykuya dalan, sevinç içinde,

Kötü olaylar kapıyı çalar, seher vaktinde,

Başlangıcı güzel gecelere hemen sevinme,

Nice ateşler düşer, gecenin bitiminde.

Başka bir şair de şöyle der:
 Geceler canlılar için birer duraktır,
 Sonunda ömürler düğümlenir ya da açılır,
 Onların kisası kederle uzundur,
 Uzunları da sevinçle kısadır.

Yüceler Yücesi tefekkür edenleri şu sözleriyle övmektedir:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ
 فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
 سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!” (Âl-i İmrân Sûresi, 191/3.)

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der: Resûlullah, Allah Teâlâ (Celâle Celâlihu) hakkında tefekkür eden bir gurupla karşılaştı ve onlara şöyle dedi:

“Allah’ın yarattığı hakkında tefekkür edin; fakat Allah hakkında kesinlikle tefekkür etmeyin. Zira sizin aklınız onu tefekkür etmeye güç yetiremez.”

Yine bir gün Allah Resûlü, tefekküre dalmış bir topluluk görür ve onlara şöyle buyurur:

“Ne oldu size böyle, neden konuşmuyorsunuz?” Onlar da: “Allah’ın yarattığı varlıklar hakkında düşünüyoruz” diye cevap verirler. Bu cevap karşısında Allah Resûlü şöyle der:

“Böyle yapmaya devam edin. Allah’ın yarattığı hakkında tefekkür edin; fakat Allah hakkında kesinlikle tefekkür etmeyin. Şu batı yönünde bembeyaz bir yer var; nurunun aydınlığı beyazından, beyazı da nurundandır. Güneşe uzaklığı kırk yıllık yoldur. Allah o yerde öyle kimseler yaratmıştır ki, göz açıp kapayıncaya kadar olan bir zaman içinde bile Allah’a karşı gelmezler” oradakiler: “Şeytan onlara musallat olmuyor mu, ey Allah’ın Resûlü?” diye sorarlar. Peygamberimiz:

“Şeytanın yaratılıp yaratılmadığından haberleri bile yoktur” der. Oradakiler: “Onlar Adem’in neslinden mi geliyorlar?” diye sorarlar. Peygamberimiz:

“Adem’in yaratılıp yaratılmadığından da haberleri yoktur” diye cevap verir.

Atâ bin Rebâh ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle anlatır:

Bir gün Ubeyd bin Ümeyr ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} ile birlikte Hz. Âişe’nin ^(Radıyallâhu) _{Anha} yanına vardık. Aramızda perde varken şöyle bir konuşma oldu: Hz. Âişe dedi ki: “Ey Ubeyd, beni ziyarete gelmene engel olan şey nedir?” Ubeyd şöyle dedi:

Allah Resûlünün, “Ziyaretini ara sıra yap ki sevgin artsın” sözüdür. Bize “Resûlüllah’tan gördüğün en ilginç şeyi bana söyler misin?” Bunun üzerine Hz. Âişe ağlayarak şunları söyledi:

Onun hangi hali ilginç değildi ki! Bir gece yanıma geldi, yatağıma girdi (Bir rivayette: teni tenime değdi şeklinde geçer) ve bana şöyle dedi: “Ey Ebû Bekir’in kızı, beni bırak, Rabbime ibadet edeyim” Ben de ona:

“Seni yanımda isterim ama senin isteğine uymayı tercih ediyorum” diyerek izin verdim. Bunun üzerine kalkarak su tulumuna gitti, abdest aldı, namaza durdu. O esnada ağlıyordu. Rükua gitti, ağlamaya devam ediyordu. Secdeye gitti; hâlâ ağlıyordu. Sonra başını secdeden kaldırdı. Bilal-i Habeşi sabah ezanı için izin istemeye gelinceye kadar ağladı. Bilal gelince dayanamayıp sordu:

“Ey Allah’ın Resûlü, seni ağlatan nedir? Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamadı mı?” Şöyle cevap verdi:

“Şükreden bir kul olmayayım mı?” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şu âyeti indir-mişken ben neden böyle bir kul olmayayım:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ۝ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır. Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!” (Âl-i İmrân Sûresi, 191-190/3.)

Sonra da “Bu âyeti okuyup da tefekkür etmeyenlere yazık!” buyurdu.

İmam Evzaî’ye “Bu âyetler hakkında düşünmekten kasıt nedir?” diye sorarlar. Şöyle cevap verir:

“Ayetleri okuduktan sonra manalarını iyice anlamaktır.”

Basralı biri, Ebû Zerr (Radıyalâhü) vefat ettikten sonra eşinin yanına gelerek ona, Ebû Zerr’in nasıl ibadet ettiğini sorar. Eşi şöyle der:

“Günün tamamımı evin bir odasında tefekkür ederek geçirirdi.”

Hasan-ı Basrî şöyle der:

“Bir anlık tefekkür, bütün geceyi ibadetle geçirmekten çok daha faziletlidir.”

Fudayl bin İyaz ^(Rahmetullâhî)_{Aleyh} şöyle der: “Tefekkür sana tüm iyilik ve kötülüklerini gösteren bir aynadır.”

İbrahim bin Edhem'e ^(Rahmetullâhî)_{Aleyh} “Neden çok tefekküre dalıp gidiyorsun?” diye sormuşlar. O da şöyle demiş: “Tefekkür aklın özüdür.”

Süfyan bin Uyeyne ^(Rahmetullâhî)_{Aleyh} tefekkür hakkında sık sık bir şairin şu şiirini söylerdi:

Kişi tefekkür sahibi olduğunda,
İbret bulur, hemen her olayda.

Tavûs ^(Rahmetullâhî)_{Aleyh} şöyle anlatır: Havariler Hz. İsa'ya ^(Aleyhis)_{Selâm} sorarlar: “Ey Ruhullah, acaba şu an yeryüzünde senin gibi biri var mıdır?” Hz. İsa onlara şöyle cevap verir:

“Evet, konuşması zikir, susması tefekkür, bakışı ibret olan kişi benim gibidir.”

Hasan-ı Basrî şöyle der: “Hikmetsiz söz boştur. Tefekkür içermeyen suskunluk faydasızdır. İbret almayan bakış oyalanmaktır.”

Allah Teâlâ ^(Celle)_{Celâlehu} şöyle buyurur:

سَاَصْرِفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَإِنْ يَرَوْا كَلًّا آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ
لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ

“Yeryüzünde haksız yere böbürleneni âyetlerimden uzaklaştıracam. Onlar bütün mucizeleri görseler de iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Fakat azgınlık yolunu görürlerse, hemen ona saparlar. Bu durum, onların âyetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gafil olmalarından ileri gelmektedir.” *(A'râf Sûresi,*

7/146.)

Yukarıdaki Âyet-i Kerime’de geçen “âyetlerimden uzaklaştıracağım” sözü ile ilgili Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Kalplerini, yarattığım mahlukat hakkında tefekkür etmesinden uzaklaştıracağım.”

Ebû Saîd el-Hudrî ^(Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Gözlerinize ibadetten hak ettiği payı verin” dediler ki: “Ey Allah’ın Resûlü, gözlerin ibadetten payı nedir?” Peygamberimiz şöyle cevap verdi:

“Kur’an-ı Kerim’e bakmak, onun âyetleri hakkında tefekküre dalmak ve onun hayret verici özelliklerinden ibret almaktır.”

Mekke yakınlarında bir çölde yaşayan, Allah’ın sevgili kullarından bir kadın şöyle der:

“Müttakilerin kalpleri Allah’ın onlar için hazırladığı nimetler hakkında tefekkür etse dünyadaki hayatından mutluluk duymaz, yüzleri gülmezdi.”

Lokman Hekim yalnız başına kalmayı adet haline getirmişti. Hizmetçisi gelir ve şöyle derdi: “Sürekli yalnızsın. İnsanlar arasına çıksan, onlarla konuşup biraz açılсан daha iyi olur.” Lokman Hekim ona şöyle dedi:

“Uzun süreli yalnızlık tefekkür etmeyi kolaylaştırır. Uzun süreli tefekkür etmek de insanı cennete sokar.”

Vehb bin Münebbih ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Uzun tefekkür insanı ilim sahibi yapar. İlim de insanı amel etmeye sevk eder.”

Ömer bin Abdülaziz ^(Rahmetullâhi Aleyh) der ki:

“Allah’ın nimetleri hakkında tefekkür etmek en faziletli ibadetlerdendir.”

Abdullah bin Mübarek (*Radiyallâhu Anh*) bir defasında Sehl bin Ali'yi (*Radiyallâhu Anh*) tefekkürde dalmış bir halde görür ve ona: "Nereye vardın?" diye sorar. O da: "Sırât'a..." diye cevap verir.

Bîşr-i Hafî (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

"İnsanlar Allah'ın azametini tefekkür edebilseler O'na kesinlikle karşı gelemezler!"

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

"Tefekkürle kılınan orta uzunluktaki bir namaz kalb huzuru olmadan gece boyu yapılan ibadetten daha faziletlidir."

Ebû Şurayh (*Rahmetullâhi Aleyh*) yolda yürürken ansızın yere oturur ve elbisine yumularak ağlamaya başlar. Onun bu halini görenler yanına koşup: "Niye ağlıyorsun?" diye sorduklarında şöyle der:

"Ömrünün çoğunun tükendiğini, amelimin çok az olduğunu ve ecelimin yaklaştığını tefekkür ettim; bundan dolayı ağlıyorum."

Ebû Süleyman ed-Dârâni (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der: "Gözlerinizi ağlamaya, kalplerinizi tefekkür etmeye alıştırmınız. Dünyayı düşünmek ahireti tefekkür etmeye engel, Allah dostlarına bir cezadır. Ahireti tefekkür ise insanı hikmet sahibi yapar ve kalpleri diriltir."

Hatem bin Esam (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

"İbret almak kişinin ilmini, zikrini ve tefekkürde Allah korkusunu artırır."

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

"Güzel bir iş hakkında tefekkür etmek onu yapmaya vesile olur; kötülüğe pişmanlık duymak da onu terk etmeye vesile olur."

Hasan-ı Basrî (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

"Akıllı insanlar zikirden tefekküre, oradan tekrar zikre döner dururlar; böylece kalpleri uyanık kalır. Kalpleri de hikmetle konuşur."

İshak bin Halef (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle bir olay anlatır: Dâvûd et-Tâi (*Rahmetullâhi Aleyh*) mehtaplı bir gecede evinin çatısına çıkar. Bakışlarını göğe dikerek

göklerin ve yerin büyüklüğü hakkında tefekküre dalar. Ağlarken kendine o kadar geçer ki, yuvarlanıp komşusunun evine düşer.

Komşusu eve hırsız girdi sanarak elde kılıç üstü çıplak Dâvûd et-Tâi'nin üstüne atlar. Nihayet onun Dâvûd et-Tâi olduğunu anlayınca çekilip: "Damdan nasıl düştün?" diye sorar. Dâvûd et-Tâi: "Ben de anlamadım!" diye cevap verir.

Cüneyd-i Bağdadi (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle der:

"Meclislerin en şerefli ve üstünü, tevhid meydanında tefekküre dalarak oturmak, marifet rüzgarlarını solumak, muhabbet kasesiyle marifet deryasından içmek ve Allah Teâlâ'ya hüsnü zan ile bakmaktır. Ey meclislerin en yücesi! Ey içeceklerin en lezzetlisi! Sizden nasiplenen kişilere müjdeler olsun!"

İmam Şafii (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle der:

"Susarak konuşmaya, tefekkür ederek ilmi meseleleri çözmeye yardım edin. Meselelere doğru açıdan bakmak yanlışla düşmekten kurtarır. Düşünce ve görüşte kararlı olmak, kişiyi aşırılık ve pişmanlıktan kurtarır. Muhakeme ve tefekkür düşünürken anlayışı geliştirir, zekayı açar.

Hikmet sahibi kimselerle istişare etmek nefse sebat, basirete güç verir. O halde bir işe başlamadan evvela tefekkür et, tedbirini al ve adımını atmadan önce mutlaka istişare et.

Fazilet şu dört şeydedir

İlki hikmettir; bu tefekkürle mümkündür.

İkincisi iffettir; bu da şehvetine hakim olmakla mümkündür.

Üçüncüsü kuvvettir; bu da öfkeyi yenmekle mümkündür.

Dördüncüsü adalettir; bu da nefsin kuvvetleri arasında dengeyi sağlamaktır."

44. BÖLÜM

ÖLÜMÜN ŞİDDETİ

Hasan-ı Basrî'den gelen rivayete göre Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ölüm acısını anlatırken şöyle buyurur:

“Ölümün verdiği acı üç yüz kılıç darbesinin acısı kadardır.”

Peygamber Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ölümü ve onun acısını sorduklarında şöyle buyurdu:

“Ölümün en hafif olanı yünün içine sokulmuş ve içinden çıkartılırken yünleri sökerek çıkan diken gibidir.”

Yine Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem), bir defasında ölüm döşeğinde olan bir hastanın yanına gelerek şöyle buyururlar:

“Ona verileni biliyorum; tüm damarları ölümün şiddetinden dolayı acı çekiyor.”

Hz. Ali (Radiyallahu Anh) insanları cihada teşvik ederken şöyle derdi:

“Öldüremiyorsanız, ölünüz. Nefsimi kudretinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki, bana vurulan bin kılıç darbesi, yatağımdayken ölmemden daha hafif gelir.”

İmam Evzaî (Rahmetullahi Aleyhi) şöyle derdi:

“Bize ulaştığına göre, ölen kimse ölümün acısını kıyamet gününe kadar tadar.”

Şeddat bin Evs (Radiyallahu Anh) şöyle der:

“Müslümana en korkunç gelen dünya ve ahiret hadisesi ölümdür. Ölümün verdiği acı, testereyle biçilmenin, makas ile kesilmenin ve tencerede kaynatılmanın verdiği acıdan daha fazladır. Şayet ölü diriltilse ve dünyadakilere ölümün acısını anlatsa dünyadakiler ne hayatlarından bir tat ne de uykularından bir lezzet alırlar.”

Zeyd bin Eslem ^(Radiyallâhu Anh) babasından şunu nakleder:

Mü'min, dünyada ameliyle ulaşabileceği derecelere ulaşamamışsa ölümünün acısı fazlaştırılır. Mü'min bu acı sebebiyle ameliyle ulaşamadığı cennetteki derecesine ölürken duyduğu acı sayesinde ulaşır.

Kâfirin yaptığı iyiliklerden bir kısmının karşılığı henüz verilmiş ise bunların karşılığı olarak ölüm ona kolaylaştırılır ve cehenne me gönderilir.

Hikmet ehlinden biri, ölüm döşeğindeki ölümün nasıl geldiğini sormayı adet haline getirmişti. Kendisi hasta olup ölüm döşeğine düştüğünde aynı şeyi ona sordular. O da şöyle cevap verdi:

“Sanki gök ve yer birbirine yapışmış ben de aradaki bir iğne deliğinden geçiyorum.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ansızın gelen ölüm mü'min için bir rahatlık; kâfir içinse bir üzüntüdür.”

Mekhül ^(Raḥmetullâhi Aleyh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ölünün bir saçı gök ve yer halkı arasına konsa Allah'ın izniyle hepsi ölüverirdi. Çünkü o her saçta ölüm vardır ve ölüm uğradığı her şeyi öldürür.”

Rivayet edildiğine göre, ölümün acısından bir damla dünya dağlarının üstüne dökülse hepsi eriyiverirdi.

Rivayete göre İbrahim ^(Aleyhis Selâm) vefat ettiğinde Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ona: “Ey dostum İbrahim! Ölümü nasıl buldun?” diye sorar. Hz. İbrahim: “Yaş yüne sokulup çekilen bir diken gibi” der. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle karşılık verir:

“Ölümü biz sana gerçekten çok kolaylaştırdık.”

Rivayet edildiğine göre, Hz. Musa ^(Aleyhis Selâm) vefat ettiğinde Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ona: “Ey Musa, ölümü nasıl buldun?” diye sorar. Hz. Musa:

“Kendimi tuzağa düşmüş kuş gibi hissettim; ölemedim ki rahatlayayım, kurtulamadım ki uçup kaçayım” diye cevap verir.

Başka bir rivayet, Hz. Musa'nın şöyle dediğini aktarır: “Kendimi kasabım elinde canlı canlı derisi yüzülen koyun gibi hissettim.”

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) vefatı esnasında hemen yanında bulunan, içi su dolu bardağa elini sokup yüzünü siliyor ve şöyle diyordu:

“Ey Allah'ım! Bana ölüm sarhoşluğunu kolay kıl!” Kızı Hz. Fatıma (Radiyallahu Anha) şöyle diyerek üzülüyordu:

“Eyvah! Babam acı çekiyor!” Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) onu şöyle teskin ediyordu:

“Ey Fatıma, bu günden sonra baban için üzülecek hiçbir keder yoktur.”

Hız. Ömer (Radiyallahu Anh) Ka'b el-Ahbar'a (Radiyallahu Anh) ölüm hakkında sorduğunda şöyle cevap verir:

“Ey Emirul-Mü'minin, Ölüm dalları ve budakları çok olan büyük bir ağaç dalı gibidir ki, o dal ölen adamın karnına sokulur ve şiddetli bir şekilde çıkartılır; o dallar adamın karnından çıkardığını çıkarmış, kalan da kalmıştır.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Kul, ölümün acı ve sarhoşluğunu tedavi eder. O kulun bazı azaları diğerlerine şöyle der: “Sana selam olsun, birbirimizden kıyamete kadar ayrılıyoruz.”

Buraya kadar anlatılanlar Allah'ın sevgili kullarının yaşayacağı ölüm halidir. Peki bizler gibi masiyet çukuruna batmış kimselerin hali nice olacaktır? Bizleri ölüm sarhoşluğuyla birlikte dehşet verici başka şeyler de beklemektedir.

Ölümün üç şiddetli hali vardır:

İlki, olanca şiddetiyle can çekişme. Bunu yukarıda anlatmıştık.

İkincisi, ölüm meleğinin suretini görmek. Onu görünce kalbine şiddetli bir korku saplanır. Şayet dünyada şiddete dayanıklı olan biri o meleği ruhu kabzetme vakinde bir görse korkudan dizleri üzerine çökerek bayılırdı.

Hz. İbrahim ^(Aleyhis Selâm) ölüm meleğine şöyle der:

“Ey ölüm meleği, facir birinin ruhunu kabzetme anındaki yüzünü bana gösterebilir misin?” Ölüm meleği: “Peki sen buna dayanmaya güç yetirebilir misin?” Hz. İbrahim: “Evet, dayanabilirim” der. Bunun üzerine Azrail ^(Aleyhis Selâm) “Yüzünü çevir” der ve Hz. İbrahim yüzünü çevirip tekrar baktığında karşısında saçları simsiyah, iğrenç kokulu, simsiyah elbiseli, ağzından ateş püsküren bir adam görür.

Dayanamayan Hz. İbrahim yere düşerek bayılır. Bir müddet sonra kendine gelince ölüm meleğine der ki: “Ey ölüm meleği, sen facir birine sadece bunu göstersen azap olarak ona yeter.”

Ebû Hüreyre Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet eder:

Hz. Dâvûd çok kıskanç biriydi. Evinden çıkarken kapısını mutlaka kilitlerdi. Bir gün evinden çıkarken aynısını yaparak çıktı ve gitti. Bu esnada eşi içeride bir adam fark etti. Hizmetçilerine “Bu adam nereden geldi, Dâvûd gelirse seni mahveder” diye kızarken Hz. Dâvûd çıkageldi. Adama: “Kimsin sen?” diye sordu. Adam:

“Ben hiçbir melikten korkmayan ve engel tanımayan biriyim” dedi. Hz. Dâvûd: “Sen ölüm meleğisin!” dedi ve bulunduğu yerde üzerini örtüp gizlendi.,

Rivayete göre Hz. İsa ^(Aleyhis Selâm) yolda giderken bir kafatasına rastladı. Ayağı ile dürterek: “Konuş” dedi. Kafatası dile gelerek:

“Ey Allah’ın ruhu! Ben falanca zamanın kralyım. Bir ara tahtımda otururken başımda tacım etrafımda asker ve adamlarım duruyordu. Bir anda karşımda ölüm meleğini gördüm ve bütün uzuvlarım ve ruhum benden ayrılıp onun yanına gitti. Keşke sahip olduklarıma sahip

olmasaymışım, keşke yalnız bir insan olsaymışım.”

İşte bunlar isyankar kulların başına gelecek felaketlerdir. Bu belalar itaat eden kulların başına bi iznillah gelmeyecektir.

Peygamberler ölüm meleğini gören kişinin dehşet ve korkusunu değil; sadece ölüm sarhoşluğunu anlatmışlardır. Can çekişmesini ölüm meleğini görmeden rüyada görenin bile kalan günleri zor geçer. Peki ya, uyanıkken ölüm meleğini görenin hali nice olur?!

Allah’a itaat edenlere, onun emir ve yasaklarına riayet edenlere ölüm meleği en güzel surette gelir.

İkrime’nin ^(Radiyahallahu Anhi) İbn Abbas’tan (radiyallahu anhuma) rivayet ettiğine göre Hz. İbrahim ^(Aleyhis Selâm) çok kıskanç biriydi. İbadet ettiği evinden çıkarken kapısını kilitlerdi. Bir gün evine geldiğinde evde bir adamla karşılaşır. Ona: “Seni buraya kim soktu?” diye sorar. Adam “Bu evin sahibi soktu” der. Hz. İbrahim “Bu evin sahibi benim” deyince adam: “Bu eve senden de benden de daha mâlik olan biri beni buraya soktu” der. Hz. İbrahim: “O zaman sen meleklerdensin!” der. O da: “Evet, ben ölüm meleğiyim” diye cevap verir. Hz. İbrahim: “Bana imanlı birinin ruhunu kabzederken nasıl görüldüğünü gösterebilir misin?” diye sorar. Ölüm meleği: “Evet, arkanı dön” der. Hz. İbrahim arkasını dönüp tekrar yüzünü çevirince karşısında çok yakışıklı, güzel elbise-li, güzel kokulu bir genç gördü ve şöyle der:

“Ey ölüm meleği, sen mü’min birinin ruhunu alırken bu yüzünü gösteren mükafat olarak bu ona yeter!”

Ölüm anının dehşetlerinden biri de ölen kimsenin Hafaza meleklerini görmesidir.

Vüheyb ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

Canı çıkmakta olan herkese hafaza melekleri gösterilir. O, Allah’a itaat eden bir kul ise, ona: “Allah seni mükafatlandırısın, bizi ne güzel meclislerde bulundurdun, ne güzeller ameller getirdin” derler.

Ölen kişi günahkâr ise ona da “Allah sana gün yüzü göstermesin;

ne kadar kötü meclis varsa bizi götürdün, ne kadar kötü amel varsa bize gösterdin, ne kadar kötü söz varsa bize duyurdun” derler.

Üçüncüsü, günahkârların, gidecekleri yeri ölmeden önce görüp korkmasıdır. Onlar bu durumdayken ölüm sarhoşluğunu yaşarlar, bütün kuvvetleri çekilir. Ruhları çıkmaya hazırlanır. Ölen kimsenin ruhu, çıkmadan önce ölüm meleğinin şu iki müjdesini mutlaka işitir:

1. Ey Allah’ın düşmanı, sana cehennemi müjdediyorum!
2. Ey Allah’ın sevgilisi, sana cenneti müjdediyorum!

İşte akıl sahibi olanların bütün korkusu, bu müjdelerden hangisini işitecekleri konusunda şüphe içinde bulunmalarındandır.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu
Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sizden biriniz varacağı yer olan cennet veya cehennemdeki makamını görmeden dünyadan çıkmaz.”

45. BÖLÜM

KABİR VE KABİR SUALİ

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:
Ölen kişi kabre konulduğunda kabir ona şunları söyler:

Yazık sana ey insanoğlu! Beni sana unutturan nedir? Bilmez misin, ben imtihan eviyim, karanlık bir evim, yalnızlık eviyim. Beni sana unutturan nedir? Sen bana her an gelmek üzereydin!

Vefat eden kişi salih ameller işlemiş biriye kabre şöyle cevap verir:

"Görmüyor musun, ben emri bi'l-ma'rûf nehyi ani'l-münker yapardım!" Kabir şöyle cevap verir:

"O halde senin üzerinde yeşillikler bitireyim" Sonra o kişinin bedeni nura dönüştürülür ve ruhu da Allah'a yükselir.

Ubeyd bin Umeyr el-Leysî (Rahmetullahi Aleyh) şöyle der: Kabri ona şu şekilde seslenen hiçbir ölü yoktur:

"Ben imtihan eviyim, karanlık bir evim, yalnızlık eviyim. Dünyada itaatkar bir kul isen bugün sana rahmet olurum. Asi isen bugün sana ceza olurum. Bana itaatkar olarak giren sevinçli olarak çıkar; asi olarak girer helak olarak çıkar."

364

Muhammed bin Subeyh (Rahmetullahi Aleyh) şöyle der: "Bize ulaştığına göre bir insan kabre konulduğunda hemen azap başlar ve korktuğu şeyler ona gösterilir. Sonra yanındaki kabirlerde bulunanlar ona seslenir:

Ey arkadaşlarından ve yakınlarından sonra kabre giren! Sen bizden ibret alıp, tefekkür etmedin mi? Bizim ölüp amellerimizin kesildiğini görmüyor muydun? Sen hep boş şeylerle uğraştın! Kardeşlerinin öldüğünü de mi görmedin! Sonra yeryüzünün tüm zerrelere ona seslenir:

“Ey dünyanın süsüne aldanan! Senden önce dünyaya aldanıp da ansızın ölüm gelerek toprağa girenlerden hiç ibret almadın mı? Arkadaşlarının onları götürüp bıraktığı yerden kaçış imkânsızdı!”

Yezid er-Rakkasi ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der: Ölen kişi kabre konulduğunda amelleri dile gelerek şöyle der:

“Ey kabirde bir başına kalan! Bugün arkadaşların yanında yok! Tüm ehlin yok oldu, arkadaşsız kaldın!”

Ka'b el-Ahbâr ^(Radiyallâhu)_{Anh} şöyle anlatır:

Salih bir kimse kabre konulduğunda salih amelleri olan namaz, oruç, zekat, sadaka hemen yanına gelir. Azap melekleri ölüye ayaklarından sokulmak istediğinde namaz şöyle diyerek onları engeller: “Uzak durun! Bu kimse beni işte bu ayakları üstüne kıldı!” Bunun üzerine azap melekleri başından sokulmak ister. Bu sefer oruç şöyle diyerek onları engeller: Uzak durun! Bu kimse uzun süre aç ve susuz kaldı! Bu sefer azap melekleri yan tarafından sokulmak ister. Bu sefer hacc ve cihad şöyle diyerek onları engeller: “Uzak durun! Bu kimse nefisini yenmiş, kendini meşakkate sokmuş; hacc ve cihad yapmıştır! Ona yanaşamazsınız!” bu sefer de ellerinden sokulmaya çalışırlar; karşılıklarına sadaka çıkar: “Uzak durun! Sahibimi terk edin! Bu eller nice sadakalar vermiş ve bu kişiden Allah razı olmuştur.”

O kişiye şöyle seslenilir:

“Refah içine yaşayıp temiz halde öldün. Rahmet melekleri gelerek cennetten getirdikleri süslü döşekleri hazırlar. Cennetten bir kandil getirilir, bununla kabir kıyamete kadar aydınlanır.”

Ubeyd bin Umeyr ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

Bize ulaştığına göre Peygamber Efendimiz ^(Sallâllâhu)_{Aleyhi Ve sellem} şöyle buyuruyor:

Meyyit kabre konulduğunda, onu kabre koyanların ayak seslerini duyar. Ona kabri şöyle der:

“Yazık sana ey âdemoğlu! Sen benden, benim seni sıkımdan,

pis kokumdan, azap ve yalnızlığımdan korkardın da niye hiç hazırlık yapmadın!”

Berâ bin Azib (^{Radiyallahü}_{Anh}) der ki: Bir defasında Efendimizle (^{Sallallahü}_{Aleyhi Ve sellem}) beraber Ensar’dan birinin cenazesindeydik. Peygamberimiz başı önde, kabrinin başına oturdu ve şöyle niyaz ett:

“Allah’ım, kabir azabından sana sığınırım” Allah Resûlü, bu sözleri üç defa tekrarlayarak şöyle buyurdu:

Bir mü’minin ameli kesilip ahirete gittiğinde Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) ona yüzleri güneş gibi olan melekler gönderir. Onlar da güzel kokulu kefenlerle gelip ölünün yüzünün baktığı yere otururlar. Ruhu kabzedilince yer ve gökteki tüm melekler onun için dua ederler. Sema kapıları ona açılır, ruhu semaya yükseldiğinde melekler şöyle der:

“Ya Rabbi! Falan kulunu getirdik” Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) da şöyle buyurur:

Onu geri götürün; onun için hazırladığım yüksek dereceleri ona gösterin. Çünkü dünyada ona:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى

“Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız” (*Tâhâ Sûresi, 20/55.*) diye vaatte bulunmuştum.

O meyyit, kendini kabre bırakan dostlarının ayak seslerini duyar. Bu sırada ona şu sorular sorulur: “Rabbin kim? Dinin ne? Peygamberin kim?” O da: “Rabbim Allah, dinim İslâm, Peygamberim Muhammed’dir” diye cevaplar. Sorgu sırasında şiddetli muamele görür. Fakat bu onun karşılaşacağı en son sıkıntıdır. Sorulara cevap veren kişiye: “Doğru söyledin” diye seslenilir.

İşte Allah Teâlâ’nın şu Âyet-i Kerime’si bu olaya işaret eder:

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ

“Allah Teâlâ sağlam sözle iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sapasaglam tutar. Zalimleri ise Allah saptırır. Allah dilediğini yapar.” (İbrahim Sûresi, 27/14.)

Sonra güzel yüzlü, güzel kokulu, güzel elbiseli biri gelir ve şöyle der:

“Seni Rabbinin rahmetiyle, cennetiyle ve cennetteki sonsuz nimetlerle müjdeliyorum!” O kişi: “Allah sana hayır versin, sen kim-sin?” diye sorar. O da:

“Ben senin salih amelini. Allah’a yemin olsun ki, ben seni çok iyi tanıyorum; sen salih işlerde acele eder, günahlardan sakınırdın”
Sonra biri şöyle seslenir:

“Ona cennetten döşekler hazırlayın. Ona cennetten bir kapı açın”
hemen bir cennet kapısı açılır ve döşek hazırlanır. Bunun üzerine ka-birde bulunan şöyle der:

“Allahım, kıyamet günü bir an önce gelsin de ben mükafatlarıma kavuşayım!”

Kâfire gelince, dünyadan ayrılıp ahirete gidince ellerinde ateşten elbiseler, katrandan gömlekler bulunan kaba ve sert melekler başına dikilir. Ruhu çıktığında gökteki ve yerdeki tüm meleklerle ona lanet okurlar. Göğün tüm kapıları kapanarak, onun kendilerinden semaya yükselmesini istemezler. Bu yüzden ruhu göklerden kovularak şöyle denir:

“Ya Rabbi, falancıyı ne gök kabul ediyor, ne de yer!” Bunun üzeri-ne Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle der:

Onu götürün de, ona hazırladığım azabı gösterin! Çünkü dünyada ona:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

“Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız” (*Tâhâ Sûresi, 20/55.*) diye vaatte bulunmuştum.

O meyyit, kendini kabre bırakanların ayak seslerini duyar. Bu sırada ona şu sorular sorulur: “Rabbin kim? Dinin ne? Peygamberin kim?” O da: “Bilmem ki!” cevabını verince “Demek bilmiyorsun!” diye azarlanır; korkunç yüzlü, pis kokulu, çirkin elbiseli biri gelir ona şöyle der:

“Allah’ın gazabı ve sonsuz acı verici azabıyla seni müjdeliyorum!” Kabirdeki: “Allah seni mahvetsin, kimsin sen?” diye sorar. O da: “Ben senin kötü amellerinim; Allah’a yemin olsun ki, sürekli Allah’a isyan üzereydin, hiç itaat etmedin. Allah belanı versin” der. Kabirdeki “Senin de Allah belanı versin” diye mukabelede bulunur.

Sonra ona yanında demirden bir tokmak taşıyan, kör, sağır ve dilsiz bir adam gönderilir. O tokmağı kaldırmak için ins-u cin güçlerini birleştirseler buna güçleri yetmez. O tokmakla bir dağa vurulsa dağ toz duman olur. O adam tokmağıyla kâfire öyle bir vurur ki, kâfir toprağa dönüşüp yok olur. Ruhu yeniden iade edilir ve iki gözünün arasına tekrar öyle bir vurur ki onun sesini insanlar ve cinler dışında tüm varlıklar duyar.

Sonra bir ses: “Ona ateşten bir döşek hazırlayın, cehennemden bir kapı açın” diye seslenir. Ona ateşten bir döşek hazırlanır ve cehennemden bir kapı açılır.

Muhammed bin Ka’b el-Kurazi ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh} Allah Teâlâ’nın:

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٥٦﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا

وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

“Nihayet onlardan (müşriklerden) birine ölüm gelip çattığında: 'Rabbim! der, beni geri gönder; Ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve hareketler) yapayım' hayır! Bu onun ağzından çıkan (boş) bir laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır” (Mü'minûn Sûresi, 23/100.) Âyet-i Kerime'sini şöyle tefsir eder:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu sözleri söyleyene şöyle der: “Ne istiyorsun? Mal toplamak, ağaçlar dikmek, binalar inşa etmek, şelaleler yapmak mı?” Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle o şöyle cevap verir: “Boşa geçirdiğim dünyada iyi işler yapayım” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu söze şöyle karşılık verir: “Hayır! Bu onun ağzından çıkan (boş) bir laftan ibarettir.”

Yani bu kişinin sözüne inanmayın; çünkü bu ölüm dehşetiyle söylenmiş sözlerdir.

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Mü'min kişi kabirde yeşilliklerle dolu bir bahçededir. Kabri yetmiş arşın genişletilir ve ayın on dördü gibi parlaktır. Allah'ın 'Şüphesiz onun sıkıntılı bir hayatı olacak' âyetinin ne hakkında nazil olduğunu bilir misiniz?” Oradakiler: “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” dediler. Allah Resûlü:

“Kabirdeki azap hakkında nazil oldu. O kâfire doksan dokuz adet 'Tin'in' musallat edilir. Bilir misiniz, Tin'in nedir? Her birinin yedi başı bulunan doksan dokuz yılandır. Bunların her biri o kâfiri ısırır, yalar ve ona üfler. Bu azap kıyamete kadar sürer.”

Yılanların bu kadar çok sayıda olmasına şaşmamak gerekir; çünkü bu yılan ve akrepler o kişinin sayılamayacak kadar kibir, haset, riya, yalancılık gibi türlü kötü ahlaklarının surete girmiş halleridir.

Bu sıfatların belli sayıda asılları vardır. Bu asılların da çeşitli dalları vardır. Bu sıfatların hemen hepsi helak edicidir; hepsi yılan ve

akrebe dönüştürülebilir. Kuvvetli olanlar yedi başlı Tinîn yılanı gibi ısırır; zayıflar akrep gibi ısırır. Tinîn ve akrep arasında büyüktekiler normal yılan gibi ısırıp sokar.

Kalp gözü açık olan kişiler kabirdeki bu helak edici şeyleri müşahade eyleyebilir. Öyle ki, bu helak edici sıfatların inceliklerini bile görebilir. Ancak bunların tam sayısını bilebilmek için nübüvvet nuru gerekir. Bu tür bilgilerin mutlaka açık, sahih senetleri ve gizli sırları vardır. Hakikati görme yetisi olmayanlar bu haberleri inkar ederek boşa kürek çekerler. Fakat şurası kesindir ki, imanın en alt derecesi kalben tasdik edip, kayıtsız şartsız teslim olmaktır.

46. BÖLÜM

İLME'L-YAKÎN, AYNE'L-YAKÎN
VE KIYAMET GÜNÜ SORGU-
SUAL

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۝

“Gerçek öyle değil! Kesin bilgi ile bilmiş olsaydınız...” (Kevser Sûresi, 108/5.)

Yani, kıyamet gününün kargaşasını bilseniz çokluğunuzla övünmezsiniz. Hayır işlerinde koşturur, hayırsız işlerden sakınırdınız.

Denilir ki: Mal ve evlatların kıyamet günü hiçbir fayda vermeyeceğini peygamberler gibi idrak edebilseydiniz bunlarla övünmeyi terk ederdingiz. Sonra Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝

“(Orada) mutlaka cehennem ateşini görürdünüz.” (Kevser Sûresi, 108/6.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu ayetle cehennemın kıyamet günü apaçık bir şekilde görüleceğine yemin ediyor. Sonra şöyle buyuruyor:

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ۝

“Sonra ahirette onu çıplak gözle göreceksiniz.” (Kevser Sûresi, 108/7.)

Yani onu hayal olmadan, yakinen göreceksiniz, anlamındadır.

Peki, ilm-el-yakîn ile aynel-yakîn arasındaki fark nedir? Bu soruya şöyle cevap verilebilir:

İlmel-yakîn, nübüvvetleri sebebiyle nebilere has bir özelliktir. Aynel-yakîn ise Kürsi, Arş, Levh-i Mahfûz, cennet ve cehennemi görebilmeleri dolayısıyla meleklere has bir özelliktir.

Şöyle de denilebilir: İlmel-yakin canlılara ait bir özelliktir. Çünkü ölümlerin kabirde oluşunu onlar bilirler ama onların hangi durumda olduklarını bilemezler. Aynel-yakin ise ölenlere ait bir özelliktir. Çünkü onlar kabirde ne olup bittiğini bizzat yaşayarak biliyorlar. Zira onların kabirleri ya cennet bahçesi ya da cehennem çukurudur.

Şöyle de denilebilir: İlmel-yakin kıyameti bilmektir. Aynel-yakin ise onu görüp yaşamaktır. Aynı şekilde, ilm-el-yakin cennet ve cehennemi bilmek; aynel-yakin ise onlara girerek onları görmektir.

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

“Nihayet o gün (dünyada yararlandığınız) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekileceksiniz.” (Kevser Sûresi, 108/8.)

Yani, Kıyamet gününde dünyada verilen sıhhat, gözler, kulaklar, kazançlar, yemek ve içeceklerden “Bunlara şükrettiniz mi? Rabbinizi biliyor musunuz? Yoksa nankör müsünüz?” diye sorguya çekileceksiniz.

İbn Ebû Hatim ve İbn Mirdeveyh, Zeyd bin Eslem'den, o da babasından şöyle rivayet eder: Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) Tekâsür Sûresini okuyarak şöyle buyurdu:

أَلْهَيْكُمْ التَّكَاثُرُ

“Çokluk kuruntusu sizi oyaladı” âyeti sizi ibadetten alıkoydu demektir.

حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۗ

“Nihayet kabirleri ziyaret ettiniz” âyeti de ölüm sizi buldu demektir.

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۖ

“Hayır! Yakında bileceksiniz!” âyeti kabre girdiğinizde anlayacaksınız, anlamındadır.

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۗ

“Elbette yakında bileceksiniz!” âyeti kabirlerinizden çıkıp mahşere gittiğinizde anlayacaksınız, demektir.

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۗ

“Gerçek öyle değil! Kesin bilgi ile bilmiş olsaydınız” âyeti, Rabbinizin huzurunda sadece amellerinizle kalacağınızı bilmiş olsaydınız, demektir.

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۖ

“(Orada) Mutlaka cehennem ateşini görürdünüz” âyeti, Sırat köprüsünün cehennem tam ortasından geçiyor olması ve oradan kiminin geçip kurtulması, kiminin de cehenneme düşmesi anlamındadır.

ثُمَّ لَسْئَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۗ

“Nihayet o gün (dünyada yararlandığınız) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekileceksiniz” âyeti, karınlarınızı doyurmanızdan, soğuk içeceklerinizden, evlerinizdeki gölgeliklerinizden ve uykunun tadından mutlaka hesaba çekileceksiniz, demektir.”

Hız. Ali'ye (Radiyallahü Anh) göre buradaki nimetlerden maksat sıhhat ve afiyettir. Yine o şöyle der: "Kim buğday ekmeği yer, Fırat nehrinin soğuk suyundan içer ve oturacak bir evi bulunursa işte bunlar sorguya çekilecek nimetlerdir."

Ebû Kilabe'den gelen bir rivayette Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem), "Nihayet o gün (dünyada yararlandığınız) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekileceksiniz" âyetindeki sorguya çekilecek kimsele-
rin yağ ile balı karıştırarak yiyenler olduğunu söylemiştir.

İkrime'den (Radiyallahü Anh) rivayet edildiğine göre bu ayet nazil olduğun-
da sahâbîler: "Ey Allah'ın Resûlü, Bizde ne nimeti var ki! Karnımızı azıcık arpa ekmeğiyle doyuruyoruz" dediklerinde Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Peygamberimize şöyle vahyetti:

Onlara şöyle: "Ayakkabı giymiyor musunuz? Soğuk su içmiyor mu-
sunuz? İşte bunlar da birer nimettir."

Tirmizî ve diğer bazı hadis kaynaklarında aktarılan rivayete göre Tekâsür Sûresi indirildiğinde Peygamberimiz "Nihayet o gün (dün-
yada yararlandığınız) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekile-
ceksiniz" âyetini okuduğunda sahâbîler:

"Hangi nimetten sorguya çekileceğiz? Elimizde iki siyahtan (su ve hurma) başka bir şey yok. Kılıçlarımız boynumuzda düşman karşı-
mızda" dediler. Peygamberimiz şöyle buyurdu:

"Kulun kıyamet günü nimetlerden sorguya çekilmesi, ona: 'Bedenine sağlık vermedik mi? Sana soğuk sular içirmedik mi?' diye sorulmasıdır."

Müslim ve diğer bazı hadis kaynaklarının rivayetine göre Ebû Hüreyre (Radiyallahü Anh) şöyle der: Peygamberimiz bir defasında evinden dışarı çıktığında Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'le karşılaşır ve onlara:

"Bu saatte ne işiniz var dışarıda?" diye sorar. Onlar da: "Ey Allah'ın Resûlü, karnımız açtı" derler. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurur:

“Nefsîmî kudretinde bulunduran Allah’a yemin olsun, beni de, sizi çıkartan şey çıkardı” daha sonra onlara: “Haydi” der ve Ensardan birine giderler, fakat adam evde değildir. Adamın hanımı: “Hoş geldiniz” diyerek onları karşılar. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Falanca nerede?” diye sorar. Kadın “Su getirmeye çıktı” der. Çok geçmeden adam gelir ve:

“Allah’a şükürler olsun, bugün bana çok değerli konuklar göndermiş” der. Koşarak ham ve olgun hurmalardan bir salkım getirir ve “Buyurun, yiyin” diyerek ikram eder. Sonra eline bir bıçak alır. Bunu gören Peygamberimiz “Sakın ha süt veren koyun kesme” diye onu uyarır. Adam bir koyun keser ve birlikte koyun ve hurmadan yerler. Peşinden soğuk soğuk su da içerler. Bu sırada Peygamberimiz şöyle buyurur:

“Nefsîmî kudretinde bulunan Allah’a yemin olsun, kıyamet günü bu yediklerinizden hesaba çekileceksiniz.”

47. BÖLÜM

ALLAH'I ZİKRETMENİN
FAZİLETİ

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

فَاذْكُرُونِي أَذْكَرْكُمْ

“Öyle ise siz beni zikredin ki ben de sizi anayım.” (Bakara Sûresi, 2/152.)

Sabit el-Bennanî (Rahmetullahi Aleih) şöyle der:

“Rabbimin beni ne zaman zikredeceğini biliyorum” yanındakiler bu söze şaşırarak “Nasıl biliyorsun?” diye sorarlar. O da şöyle cevap verir:

“Ben onu ne zaman zikredersem o da beni zikreder!”

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

“Ey inananlar! Allah'ı çokça zikredin.” (Ahzâb Sûresi, 33/41.)

فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ
وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ
لَمَنِ الضَّالِّينَ

“Arafat'tan ayrılıp akın ettiğinizde Meş'ar-i Haram'da Allah'ı zikredin ve O'nu size gösterdiği şekilde anın. Şüphesiz siz daha önce yanlış gidenlerden idiniz” (Bakara Sûresi, 2/198.)

فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ

“Hac ibadetlerinizi bitirince, babalarınızı andığınız gibi, hatta ondan daha kuvvetli bir şekilde Allah’ı zikredin.” (Bakara Sûresi, 2/200.)

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ
فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!” (Âl-i İmrân Sûresi, 191/3.)

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ

“Namazı bitirince de ayakta, otururken ve yanınız üzerinde yatarken (daima) Allah’ı zikredin.” (Nisa Sûresi, 4/103.)

İbn Abbas (radiyallahu anhum) bu âyetin tefsirinde: “Yani gece ve gündüz, karada ve denizde, yolculukta ve evde, zenginken ve fakirken, hastalıkta ve sağlıkta, gizlide ve açıkta kısaca her yerde Allah’ı zikredin” der.

Allah Teâlâ, münafıkları, O’nu az zikrettiklerinden dolayı şu Âyet-i Kerime’de kötüler:

وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

“Allah’ı çok zikrederler!” (Nisa Sûresi, 4/142.)

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ
مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ

“Kendi kendine, yalvararak ve ürpererek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam Rabbini zikret. Gafillerden olma.” (Arâf Sûresi, 7/205.)

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ

“Allah’ı zikretmek elbette her şeyden üstündür.” (Ankebut Sûresi, 9/45.)

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der: “Bu ayet kerime iki şekilde anlaşılabilir:

1. Allah’ın sizi zikretmesi, sizin O’nu anmanızdan çok daha büyüktür.

2. Allah’ı zikretmek tüm ibadetlerden üstündür.”

Zikretmenin fazileti hakkında daha bir çok Âyet-i Kerime bulunmaktadır.

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve Sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Gafiller içinde Allah’ı zikreden, kuru otlar içindeki yeşil ağaç gibidir.”

“Gafiller içinde Allah’ı zikreden, savaştan kaçanlar içinde savaşan gibidir.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) diyor ki: “Kulum beni zikrettiği müddetçe, dudakları benim için hareket ettikçe ben onunla beraberim.”

“Kullar amelleri için onu Allah’ın azabından kurtaracak en iyi olanı, Allah’ı zikretmesidir” oradakiler: “Ya Resûlüllah, Allah yolunda cihad etmek buna denk değil mi?” diye sordular. Peygamberimiz şöyle

dedi:

“Allah yolunca cihad buna denk değildir. Fakat elindeki kılıç düşmana vurdukça parçalanır, sonra yine vurdukça parçalanır, sonra yine vurdukça parçalanır... bu durum istisnadır.”

“Kim cennet bahçelerinde dolaşıp gezmek isterse Allah’ı çokça zikretsın.”

Peygamberimize “En faziletli amel nedir?” diye sordular. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Dilin Allah’ın zikrinden kaynaklanan o ıslaklığı kurumadan ölmendir” buyurdu.

Başka bir rivayette şöyle cevap verir: “Dilinin sabah akşam Allah zikriyle ıslanmasıdır.”

Başka bir rivayette de şöyle cevap verir: “Dilinin Allah zikriyle ıslak olduğu halde sabahla ve akşamla; hiçbir günah işlemeyen sabahlamış ve akşamlamış olursun.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Sabah akşam Allah’ı zikretmek Allah yolunda cihad ederken kılıcın parçalanmasından ve malını infak etmekten çok daha faziletlidir.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor: “Kulum beni içinden zikredince ben de onu gizli zikrederim. Kulum beni bir topluluk içinde zikrettiğinde ben onu daha hayırlı bir topluluk içinde zikrederim. O bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir dirsek boyu yaklaşırım. O bana bir dirsek yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelse ben ona koşarak giderim.”

Buradaki koşarak giderim sözünden maksat, dualarına hemen icabet ederim, demektir.

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Yedi sınıf insan vardır ki, kendi gölgesinden başka bir gölgenin

olmadığı o günde Allah onları gölgelendirir. Bu kimselerden biri, yalnız başına Allah'ı zikredip, O'ndan korkarak göz yaşı döken kişidir.”

Ebü'd-Derdâ ^(Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Amellerinizin en hayırlısını, Rabbiniz katında en temizini, derece bakımından en üstününü, altın infak etmekten, düşmanla karşılaşp boynuna vurmanızdan ve boynunuza vurulmasından daha hayırlı olanını size söyleyeyim mi?” Sahâbîler: “Evet, bu amel nedir ey Allah'ın Resûlü?” diye sorular. Peygamberimiz:

“Devamlı olarak Allah'ı zikretmektir” cevabını verdi.

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor: “Beni zikretme meşguliyetinden dolayı benden bir şey istemeye vakit bulamayan kimselere, benden bir şeyler isteyenlerden daha faziletlisini veririm.”

Fudayl bin İyaz ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Bize ulaştığına göre Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

“Ey kulum, sabahdan sonra bir müddet beni zikredersen, ikinci vaktinden sonra da bir müddet zikredersen bu iki vakit arasında geçen süre içinde ben sana yeterim.”

Alimlerden biri şöyle der: Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor: “Kalbine baktığımda beni zikrettiğini gördüğüm kulumun işlerini ben yürütürüm. Onun meclis arkadaşı, sohbet ettiği kişi ve en yakın arkadaşı ben olurum.”

Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Zikir iki türlüdür. Allah'ı, senle aranızda kalacak şekilde zikretmek. Bu zikir çok güzel ve faziletlidir. Bundan daha faziletli olan zikir ise Allah'ın haram kıldığı bir şeyle karşılaştığında O'nu zikretmektir.”

Rivayet edildiğine göre Allah'ı zikredenler hariç herkesin ruhu, dünyadan susuzluk çekerek ayrılır.

Muaz bin Cebel (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der: “Cennet ehli, dünyada Allah’ı zikretmeden harcadıkları zamanlarından dolayı üzüntü içinde olacaklardır.”

Peygamber Efendimiz’in (^{Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir topluluk Allah’ı zikretmek için toplandıklarında melekler onları çevreler, Allah’ın rahmeti onları kuşatır ve Allah da onları katındakiler arasında anar.”

“Sadece Allah’ın rızası maksadıyla O’nu zikretmek için bir araya gelen topluluğa semadan bir ses şöyle der: “Günahlarınız bağışlanmış olarak kalkın, günahlarınız artık sevaba dönüşmüştür.”

“Bir yerde oturup da Allah’ın adını anmayan ve Peygamberine de salat-u selam getirmeyen her topluluk Kıyamet günü bu yaptıklarından dolayı pişman olacaklardır.”

Hız. Dâvûd (^{Aleyhis}_{Selâm}) Allah Teâlâ’ya şöyle dua eder:

“Seni zikredenlerden meclisini terk edip de gafillerin yanına gittiğimi görürsen benim ayağımı kır. Bu bana senden bir hediyedir!”

Peygamber Efendimiz’in (^{Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Salih bir mecliste bulunması, mü’minin iki milyon defa kötü bir mecliste bulunmasına kefarete sayılır.”

Ebû Hüreyre (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Semadakiler birbirlerine gökte bulunan yıldızları gösterir gibi, yeryüzünde Allah’ın zikredildiği meclisleri gösterir.”

Süfyan bin Uyeyne (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle der:

“Mü’minler toplanıp Allah’ı zikrettiklerinde şeytan ve dünya oradan uzaklaşır. Şeytan dünyaya: Görüyor musun, şu yaptıklarını! der. Dünya da şöyle karşılık verir: Onları şu an kendi hallerine bırak! Dağıldıklarında ben onları tutar, sana getiririm.”

Ebû Hüreyre (^{Radiyallâhu}_{Anh}) bir defasında çarşıya iner ve çarşıda gördüğü insanlara der ki:

“Resûlullah’ın mirası mescitte bölüşülürken, siz burada ne yapıyorsunuz!” Bunu duyanlar alışverişi falan bırakıp soluğu mescitte alırlar. Fakat orta ne mal vardır, ne de bölüşen! Hemen Ebû Hüreyre’ye gelerek:

“Ey Ebû Hüreyre! Biz mescitte bölüşülen miras göremedik!” derler. Ebû Hüreyre ^(Radiyahü Anh) onlara: “Peki ya, gördüğünüz neydi?”

“Allah’ı zikreden ve Kur’an-ı Kerim okuyan kişiler gördük” derler. Ebû Hüreyre de şu cevabı verir:

“Allah Resûlünün mirası da zaten budur!”

A’mes’in Ebû Salih’ten, onun da Ebû Hüreyre ve Ebû Saîd el-Hudri’den (radiyallahu anhuma) rivayet ettiğine göre Efendimiz ^(Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

Allah Teâlâ’nın, kulların amellerini kayda geçiren melekleri dışında başka melekleri vardır. Bu melekler Allah’ın adını anan bir topluluğu gördüklerinde “Haydi gelin, işte aradığımız!” diyerek birbirlerine seslenirler. Toplanıp göğe kadar o gurubu çevirirler.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) onlara: “Kullarımı bıraktığınızda ne yapıyorlardı?” diye sorar. Onlar da: “Sana hamd ediyor, senin adını yüceltiyor, seni tesbîh ediyorlardır” derler. Allah Teâlâ: “Peki onlar beni gördüler mi?” diye sorar. Melekler: “Hayır” derler. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Peki beni görselerdi, ne yaparlardı?” diye sorar. Melekler: “Seni daha fazla hamd eder, yüceltir ve tesbih ederlerdi” derler.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Hangi şeyden bana sığınıyorlar?” diye sorar. Melekler: “Cehennemden” derler. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Cehennemi gördüler mi?” diye sorar. Melekler: “Hayır” derler. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Peki görselerdi ne yaparlardı?” diye sorar. Melekler: “Ondan daha fazla korkar, nefret ederlerdi” derler.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Onların istekleri nedir?” diye sorar. Melekler: “Cennet” derler. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Cenneti gördüler mi?” diye sorar. Melekler: “Hayır” derler. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “Cenneti görselerdi ne yaparlardı?” diye sorar. Melekler: “Onu görselerdi daha bir iştiyakla is-

terlerdi” derler.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) “Şahit olun, onların hepsini mağfiret eyledim” der. Melekler: “Aralarında falanca zat vardı, zikir için değil, bir ihtiyacı üzere gelmişti” derler. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) “Onlar öyle güzel bir topluluktur ki, onlarla oturan mahrum kalmaz” buyurur. (Ahmed bin Hanbel, 1/44.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Benim ve önceki peygamberlerin sözünün en faziletlisi: Lâ ilahe illallahu vahdehû lâ şerike lehû (Allahtan başka ilah yoktur. O tektir; ortağı yoktur.) sözüdür.”

“Bir kimse günde yüz defa

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ﴿١﴾ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

derse bu söz on köle azat etmesine denktir. Ona yüz iyilik yazılır, yüz kötülüğü silinir. Bu söz o gün akşama kadar onu şeytana karşı korur. Bu sözleri daha fazla söyleyen dışında, onun yaptığından daha faziletli bir amel ile Allah’ın karşısına kimse gelmez.”

“Kim güzelce abdest alıp başını semaya kaldırır ve

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ﴿١﴾

derse cennetin bütün kapıları ona açılır ve dilediğinden içeri girer.”

48. BÖLÜM

NAMAZIN FAZİLETLERİ

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

﴿ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ﴾

“Huzura kavuşunca da namazı dosdoğru kılın; çünkü namaz mü’minler üzerine vakitleri belli bir farzdır.” (Nisa Sûresi, 4/103.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) kullarına şu beş şeyi farz olarak yazmıştır. Hakını hafife almadan günde beş vakit namaz kılmak; bu kişiyi Allah cennetine koymayı ahdetmiştir. Bunu yapmayanlara Allah’ın bir ahdi yoktur. Dilerse onu azaba çeker, dilerse cennete sokar.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Beş vakit namaz, sizden birinin evinin kapısı önünde akan ve günde beş defa içinde yıkandığı, suyu bol bir nehir gibidir. Böyle birinde kir kalır mı? Sahabe: “Hiçbir kir kalmaz” deyince Peygamberimiz şöyle devam etti:

“Beş vakit namaz da suyun kirleri giderdiği gibi günahları temizler.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Beş vakit namaz, büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde vakitler arasındaki günahlara kefarettir.”

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيْ النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ
يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّاكِرِينَ

“Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır.” (Hûd Sûresi, 11/114.)

“Kötülükleri giderir” sözü sanki onları hiç işlememiş gibi olur anlamındadır.

Buhârî, Müslim ve diğer hadis kaynaklarında İbn Mes’ûd (Radiyallahü Anih) Peygamber Efendimiz’in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Bir adam yabancı bir kadını öpmüştü. Yaptığını Efendimiz’e (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) söyledi. Sanki bunun kefarecini soruyordu. Bunun üzerine şu Âyet-i Kerime nazil oldu.

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيْ النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ
يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّاكِرِينَ

“Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır.” (Hûd Sûresi, 11/114.)

Adam: “Bu ayettekiler bana özel mi?” diye sorunca Peygamberimiz:

“Bu, ümmetinden amel işleyen herkes için geçerlidir” buyurdu.

Ahmed bin Hanbel, Müslim ve diğer bazı hadis kaynakları Ebû Umame’den (Rahmetullâhi Aleyh) şunu aktarırlar: Bir adam Efendimiz’e (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) gelerek: “Ya Resûlüllah, Allah’ın emrettiği cezayı bana uygula” dedi. Bu sözlerini toplam üç defa tekrarladı. Allah Resûlü cevap vermedi, namaza durdu. Namazı bitince: “Nerede o kişi?” diye sordu. Adam “Buradayım” diyecek yaklaştı. Allah Resûlü: “Güzелce abdest alıp az önce bizimle namaz kılmış mıydın?” diye sordu. Adam “Evet” diye ce-

vap verince Allah Resûlü şöyle buyurdu:

“O halde sen anandan doğduğun günkü gibi günahlarından arındın, aynı günahı tekrar işleme!”

Bu olay üzerine şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ
يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّاكِرِينَ

“Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır.” (Hûd Sûresi, 11/114.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Münafıklarla aramızdaki fark yatsı ve sabah namazlarıdır. Bu iki namazı kılamazlar.”

“Namazını zayi ederek Allah'ın huzuruna çıkanların Allah diğer amellerine aldırış etmez.”

“Namaz dinin direğidir, onu terk eden dinini yıkmış olur.”

Bir başka rivayete göre, Peygamber Efendimiz'e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) “Hangi amel en faziletlidir” diye sordular. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Vaktinde kılınan namaz!” buyurdu.

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim güzelce abdest alarak beş vakit namazını kılsa namazı kıyamet günü ona bir nur ve şahit olur. Namazını savsaklayan ise Firavun ve Hâmân ile birlikte haşır olunur.”

“Cennetin anahtarı namazdır.”

“Allah Teâlâ, kelime-i tevhid dışında namaz kadar kendine sevimli gelen başka bir ibadeti kullarına farz kılmamıştır. Eğer O'na namazdan daha sevimli gelen bir ibadet olsaydı melek onunla ibadet eder-

di. Şu an meleklerin bir kısmı rükuda, bir kısmı secdede, bir kısmı da ayakta ve oturuyor; namaz kılıyor.”

“Kim namazı kasten terk ederse kâfir olur.”

Yani namazını kasten terk eden kişi iman kulpun eli kayarak o iman direğini yıktığı için küfre yaklaşmış olur. Nitekim bir şehre yaklaşan kişi için “şehre ulaştı, girdi” denilebilir. Bu da aynı böyledir.

Ebû Hureye (^{Radiyallahü}_{Anh}) şöyle der:

“Kim güzelce abdestini alır sonra namaz kılmak için evinden çıkarsa o kişi bu niyette olduğu süre içinde namaz kılıyor gibidir. Attığı her adıma karşılık bir iyilik yazılır, diğer bir adımına karşılık bir günahı silinir. O halde ezanı duyduğunuzda oyalanmayın! En çok müka-fatı evi mescide en uzak olanınız kazanır” oradakiler “Niçin, ey Ebû Hüreyre?” diye sorunca şöyle der:

“Mescide giderken çok adım attığı için!”

Peygamber Efendimiz’in (^{Sallallahü}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Hiçbir ibadet, gizli yapılan secde kadar kulu Allah’a yaklaştırmaz.”

“Allah için secde eden her mü’mine, Allah o secde sebebiyle bir derece yükseltir ve onun bir günahını siler.”

Rivayete göre Sahabelerden biri Peygamber Efendimiz’e (^{Sallallahü}_{Aleyhi Ve sellem}): “Allah’a dua et, beni şefaatine nail ve cennette seninle birlikte olanlardan eylesin!” der. Allah Resûlü ona şöyle cevap verir:

“Sen de çok secde ederek bana yardım et.”

Denilir ki, kulun Allah’a en yakın olduğu yer secdedir. Allah Teâlâ’nın:

وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ

“Secde et ve yaklaş!” (*Alak Sûresi, 96/19.*) Âyet-i Kerimesi’nin anlamı da budur.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ

“Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir.” (Fetih Sûresi, 48/29.)

Denilir ki, buradaki nişandan maksat namaz kılan kimselerin alınlarına yapışan toz toprak gibi şeylerdir. Başka bir görüşe göre, bu nişan; huşûdan dolayı içten dışa vuran nurdur. Bu görüş daha isabetlidir. Bir başka görüş ise bu nişanın, alınan abdestin kıyamet gününde paralayacak nurudur.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Ademoğlu secde âyeti okuyup secdeye vardığında şeytan bir köşeye çekilip şöyle diyerek ağlar:

“Yazık, şu adam secdeyle emrolundu ve secdesini yaptı; şimdi ona cennet var. Ben de secdeyle emredildim ama ben karşı geldim; bana da cehennem var!”

Rivayet edildiğine göre, Ali bin Abdullah bin Abbas (radiyallahu anhuma) günde bin defa secde ederdi. Bu yüzden ona; çok secde eden anlamına gelen “Seccâd” ismi verilmişti.

Rivayete göre Ömer bin Abdulaziz, yalın toprak üzerine secde ederdi.

Yusuf bin Esbât (Raĥmetullâhî Aleyh) şöyle der: “Ey gençler, hastalık gelmeden ibadete koşun. Ben rükû ve secde yapandan başka kimseye özenmiyorum. Çünkü artık ihtiyarım ve bu sebeple rükû ve secdeyi yapamıyorum.”

Saîd bin Cübeyr (Raĥmetullâhî Anh) şöyle derdi:

“Dünyada yapamadığım o secdelerden başka hiçbir şey için hayıflanmıyorum.”

Ukbe bin Müslim (Raĥmetullâhî Aleyh) de şöyle derdi:

“Allah'ın kulunda en çok sevdiği şey, kulun O'na kavuşmayı sev-

mesidir. Kulun O'na en yakın olduğu yer ise O'nun için secde ettiği zamandır.”

Ebû Hüreyre ^{(Radiyallâhu}
_{Anh}) şöyle der:

“Kulun Allah'a en yakın olduğu yer secdedir. Secdedeyken Allah'a çok dua ediniz.”

49. BÖLÜM

NAMAZI TERK ETMENİN
CEZASI

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) cehennemdekilerin durumunu bizlere şu Âyet-Kerimelerle bildiriyor:

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿١﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٢﴾
وَلَمْ نَكُ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ ﴿٣﴾ وَكُنَّا نَحْوُضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤﴾

“...Günahkârlara: Sizi şu yakıcı ateşe sokan nedir? diye sorarlar: Onlar şöyle cevap verirler: Biz namaz kılanlardan değildik, Yoksulu doyurmuyorduk, (Bâtıla) dalanlarla birlikte dalyorduk...” (Müddessr Sûresi, 74/42-45.)

Ahmed bin Hanbel Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kişi ile küfür arasında namazı terk vardır.”

Müslim de Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bir kişiyle şirk veya küfür arasında sadece namazı terk etmesi vardır.”

Ebû Dâvûd ve Nesâi de Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kul ile küfür arasında sadece namazı terk etmesi vardır.”

Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Küfür ile iman arasında namazı terk vardır.”

İbn Mâce, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kul ile küfür arasında sadece namazı terk etmesi vardır.”

Tirmizî, sahih bir isnadla Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bizimle onlar arasındaki fark namazdır; onu terk eden kâfir olur.”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kasten namazı terk eden göz göre göre kâfir olmuştur.”

Başka bir rivayette, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kul ile küfür veya şirk arasında namazı terk etmek vardır; namazı terk edince küfre girer.”

Başka bir rivayet şöyledir:

“Kul ile küfür veya şirk arasında namazı terk etmek vardır; namazı terk edince şirke girmiş olur.”

Ubade bin Sâmit (Radiyallâhu Anh) şöyle der: Dostum Resûlullah bana şu yedi şey tavsiye etti:

Kesilseniz de yakılsanız da asılsanız da Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayın. Namazı kasten terk etmeyin. Kim onu kasten terk ederse dinden çıkmış olur. Günahları işleyerek masiyete dalmayın. Çünkü bu Allah'ı öfkelerendir. İçki içmeyin; o bütün kötülüklerin başıdır.

Tirmizî'den gelen rivayete göre, Sahabe-i Kiram, namazı terk etmekten başka hiçbir ameli küfür olarak saymazlardı.

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kulun imanı ile küfrü arasında namaz vardır. Onu terk eden şirke girmiş olur.”

Bezzâr, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namazı olmayanın İslâm’dan payı olmaz. Abdesti olmayan da namazı olmaz.”

Taberani’de Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Emanete riayeti olmayanın imanı da yoktur. Abdesti olmayanın namazı da yoktur. Namazı olmayanın dini de yoktur. Namazın dindeki yeri başın vücuttaki yeri gibidir.”

İbn Mâce ve Beyhaki, Ebü’d-Derdâ’dan şöyle rivayet ederler:

“Dostum Resûlullah bana şunları tavsiyede bulundu:

Seni kesip yaksalar da Allah’a şirk koşma. Farz namazları kasten terk etme. Bunları kasten terk eden benim korumamdan çıkmış olur. İçki içme; çünkü o bütün kötülüklerin anahtarıdır.”

Bezzar ve diğer bazı hadis kaynakları İbn Abbas’tan (radiyallahu anhuma) şöyle rivayet ederler:

Gözbebeğim yerinde durduğu halde göremez hale geldiğimde bana şöyle dediler: “Birkaç günlüğüne namazı bırak, gözlerini tedavi edelim” ben de onlara şöyle cevap verdim:

Olmaz, çünkü Allah Resûlü şöyle buyurmuştu: “Kim namazı terk ederse ona gazaplanmış olarak Allah’a kavuşur.”

Taberani’de geçtiğine göre bir adam Allah Resûlüne gelerek: “Ey Allah’ın Resûlü, yaptığımda beni cennete sokacak bir amel söyle” dedi. Allah Resûlü şöyle buyurdu:

“Sana işkence etseler de, seni yaksalar da Allah’a sakın şirk koşma. Seni sahip olduğun mallardan ve diğer tüm şeylerinden çıkarsalar bile ana-babana itaat et. Kasıtlı olarak namazını terk etme. Çünkü kim namazını kasten terk ederse Allah’ın korumasından çıkar.”

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Öldürülse de yakılsan da Allah’a hiçbir şeyi ortak koşma. Malını ve aileni terk etmeni emretseler de ana-babana bakmaktan vazgeç-

me. Kasten farz namazlarını asla terk etme. Kim onları kasten terk ederse Allah'ın korumasından çıkar. Asla içki içme; çünkü içki her kötülüğün başıdır. Günah işlemekten sakın; çünkü günahkâr Allah'ın gazabına uğrar. Bütün insanlar ölse bile savaş meydanından kaçma, onlar ölseler bile sen yerinde sabit kal. Gücün yettiği kadar ailene infakta bulun. Onları terbiye et; sürekli Allah'tan korkut.”

İbn Hibban, Sahih'inde Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bulutlu havalarda namazınızı erken kılın; çünkü namazı terk eden kâfir olur.”

Taberani, Resûlullah'ın (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) azatlısı olan Ümeyme'den (Radiyallahu Anh) şöyle rivayet eder: Bir gün Allah Resûlünün başına su döküyordum. Bir adam gelerek: “Bana tavsiyede bulun” dedi. Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

“Seni ateşle yaksalar da, kesseler de Allah'a şirk koşma. Ailenden ve dünyalıklarından ayrılmanı isteseler de ana-babana isyana kalkışma. İçki içme; çünkü o bütün kötülüklerin anahtarıdır. Kasten namazını terk etme; çünkü böyle yapan Allah'ın korumasından çıkmış olur.”

Ebû Nuaym Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim namazını kasten terk ederse Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onun adını cehennem kapısına, oraya girecekler arasında kaydeder.”

Taberani ve Beyhaki, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet ederler:

“Namazını kasten terk eden kişi ailesini ve malını yitirmiş gibidir”

Hâkim'de geçtiğine göre Hz. Ali (Radiyallahu Anh) Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ey Kureyşliler, ya namazınızı kılar ve zekâtınızı verirsiniz ya da dinin emri gereği boynunuzu vurmak üzere bir adam gönderirim.”

Bezzâr, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namazı olmayanın İslâm'dan bir payı olmaz; abdesti olmayın da namazı olmaz.”

Ahmed bin Hanbel, “mürsel” olarak Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Dört şeyi Allah İslâm dininde farz kıldı. Bunlardan üçünü yapıp da birini terk edene yaptıkları fayda vermez. Bunlar: namaz, zekat, ramazan orucu ve Kabe'yi tavaf etmektir.”

İsfehâni, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kasten namazını terk edenin amelini Allah mahveder. Tevbe edip Allah'a dönünceye kadar Allah'ın korumasından çıkmış olur.”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namazı terk eden göz göre göre kâfir olur.”

Ahmed bin Hanbel de Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namazını kasten terk etme. Çünkü namazını kasıtlı olarak terk eden Allah ve Resûlünün korumasından çıkmış olur.”

İbn Ebi Şeybe, Musannef'inde; Buhârî de Tarih'inde “mevkuf” olarak Hz. Ali'nin (Radiyallâhu Anh) şöyle dediğini rivayet ederler: “Namaz kılmayan kişi kâfirdir.”

Muhammed bin Nasr ve İbn Abdilberr “mevkuf” olarak İbn Abbas'tan (radiyallahu anhuma) şöyle aktarırlar: “Namaz kılmayan kişi kâfir olur.”

Muhammed bin Nasr “mevkuf” olarak İbn Mes'ûd'dan (Radiyallâhu Anh) şöyle nakleder: “Namaz kılmayan kişinin dini yoktur.”

İbn Abdilberr'in “mevkuf” olarak rivayet ettiğine göre Cabir bin

Abdullah şöyle der: “Namaz kılmayan kişi kâfirdir.”

Muhammed bin Nasr şöyle der: İshak'ın şöyle söylediğini duydum: Allah Resûlünün “Namaz kılmayan kişi kâfirdir” Hadis-i Şerif'i doğrudur. Çünkü Allah Resûlünden gelen bir rivayeti dikkate alan bazı fıkıh âlimler özürsüz olarak vakit çıkıncaya kadar kasten namaz kılmayanın kâfir olacağını söylerler.

Eyyüb ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der: “Namazı terk etmek küfürdür; bunda herhangi bir ihtilaf yoktur.”

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ
فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا ۗ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ۗ

“Nihayet onların peşinden öyle bir nesil geldi ki, bunlar namazı zayi ettiler; nefislerinin arzularına uydular. Bu yüzden ileride sapıklıklarının cezasını çekecekler. Ancak tevbe eden, iman eden ve iyi davranışta bulunan kimseler hariçtir. Bunlar, hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın cennete girecekler.” (Meryem Sûresi, 19/59-60.)

İbn Mes'ûd ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der:

“Âyet-i Kerime'de geçen “namazı zayi ettiler” cümlesi “namazı vakitlerinde kılmayarak tamamen bıraktılar” anlamındadır.

Saîd bin Müseyyeb ^(Raḥmetullâhi Aleyh) şöyle der:

Ayette geçen “namazı zayi ettiler” cümlesi ile ikinci olmadan öğle namazını, akşam olmadan ikinci namazını, yatsı olmadan akşam namazını, sabah olmadan yatsı namazını, güneş doğmadan sabah namazını kılmak kastedilmiştir. Tevbe etmeden bu terk hali üzere ölen kişiyi Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) cehennemde Ğayyâ kuyusuna atacaktır. Ğayya kuyusu cehennemin dibinde, azabın en şiddetli yerindedir.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı zikretmekten alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar ziyana uğrayanlardır.” (Münâfikun Sûresi, 63/9.)

Tefsir âlimlerinden bazıları ayette geçen “Allah’ı zikretmek” sözünden maksadın beş vakit namaz olduğunu söyler. Buna göre malı, alışverişi, mesleği veya çocukları kendini namaz kılmaktan engellen kimse hüsrana uğrar.

Nitekim Allah Resûlü şöyle buyurur:

“Kıyamet günü, kulun ilk hesaba çekileceği ameli namazdır. Eğer bu hesabı güzelce verebilirse kurtulur ve felaha erer. Eğer onda bir eksikliği varsa hüsrana uğrar, harap olur.”

“Onlar, namazlarını vaktinden sonraya bırakanlardır.”

Ahmed bin Hanbel, Taberani ve İbn Hibban’da geçen bir hadiste Peygamberimiz bir defasında namazı anlattı ve şöyle dedi:

“Kim namazı muhafaza ederse namaz kıyamet günü onun için nur, şahit ve kurtuluş olur. Namazını muhafaza etmeyen kişiye de o namaz nur, şahit ve kurtuluş olmaz. Onlar kıyamet gününde Karun, Firavun, Haman ve Ümeyye bin Halef’le birlikte dirler.”

Alimlerden bazıları şöyle açıklamışlardır: Bu kişiler kıyamet gününde hadiste ismi geçenlerle şu sebeple birlikte dirler: Karun gibi malı, kendisini namazdan engellerse onunla haşır olur. Firavun gibi saltanatı, kendisini namazdan engellerse onunla haşır olur. İşi, kendisini namazdan engellerse Haman ile haşır olur. Ticareti, kendisini namazdan engellerse Ümeyye bin Halef’le haşır olur.

Bezzâr'dan gelen rivayete göre Sa'd bin Ebi Vakkâs şöyle der: Allah Resûlüne; "Onlar namazlarını ciddiye almazlar" (*Mâûn Sûresi*, 107/5.) âyetini sorduğumda bana şöyle dedi:

"Onlar namazlarını vaktinde kılmayanlardır."

Ebû Ya'la'dan gelen rivayete göre Mus'ab bin Sad (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der: Babama şöyle dedim: Ey babacığım, "Onlar namazlarını ciddiye almazlar" âyeti hakkında ne düşünüyorsun? Hangimiz namaz konusunda gafil değiliz? Hangimiz namazda düşüncelerine hâkim olabiliyor? Babam şöyle cevap verdi:

"Bu âyetin anlamı senin düşündüğün gibi değil; namazı ertele-yerek vaktini geçirmektir. Ayetteki veyl kelimesinin manası şiddetli azaptır. Söylendiğine göre cehennemdeki vadinin bir ismi de olabilir. Dünyadaki tüm dağlar oraya konulsa sıcaklığı onları eritir. İşte bu vadi namazı hafife alıp vaktini geçirenler için hazırlanmıştır. Fakat o kimse tevbe eder ve Allah'a yönelirse bu azaptan kurtulabilir."

İbn Hibban, Sahih isimli eserinde Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Kim namazını kaçırırsa ailesini ve malını kaçırmış gibidir."

Buhârî, Müslim ve diğer dört hadis kitabının beraber rivayet etti-ğine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Namazını kaçırın kimse ailesini ve malını kaçırmış gibidir."

İbn Huzeyme, Sahih isimli kitabında şöyle der: "İmam Mâlik bu Hadis-i Şerif'i izah sadedinde; namazı kaçırmak namazın vaktini geçirmektir" demiştir.

Nesâî, Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Namazlar içinde öyle biri vardır ki onu kaçırın kimse ailesini ve malını kaçırmış gibidir."

Bu Hadis-i Şerif'teki namazla ikinci namazı kastedilmiştir.

Müslim ve Nesâî, Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle

buyurduğunu rivayet eder:

“Şu (ikinci) namazı sizden öncekilere farz kılındı da onlar bu namazı zayi ettiler. Sizden her kim bu namazı muhafaza ederse onu iki kat ecir vardır. Bu namazdan sonra yıldızlar doğuncaya kadar başka namaz yoktur.”

Buhârî, Ahmed bin Hanbel ve Nesâî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet ederler:

“Kim ikinci namazını terk ederse ameli boşa gider.”

Ahmed bin Hanbel ve İbn Ebi Şeybe, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kasıtlı olarak ikinci namazını terk eden ve onu kaçıranın ameli boşa gider.”

İbn Ebi Şeybe'nin “mürsel” olarak aktardığı Hadis-i Şerif'te şöyle buyrulur:

“Özürsüz olarak, güneş kayboluncaya kadar ikinci namazını terk ederse ameli boşa gider.”

Abdurrazzak, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Aranızdan birinin ailesini ve malını kaybetmesi ikinci namazını kaybetmesinden daha iyidir.”

Taberani ve Ahmed bin Hanbel, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Güneş batıncaya kadar ikinci namazını kasten terk eden kişi ailesini ve malını kaybetmişten farksızdır.”

İmam Şafii ve Beyhaki, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namazını kaçıran kişi ailesini ve malını kaybetmiş gibidir.”

Semüre bin Cündeb (Radiyallâhu Anh) şöyle anlatıyor: Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sık sık: “Sizden bir rüya gören yok mu?” diye sorardı. Görenler de, ona

Allah'ın dilediği kadar anlatırlardı. Bir sabah bize yine sordu:

“Sizden bir rüya gören yok mu ?” Kendisine: “Bizden kimse bir şey görmedi!” dediler. Bunun üzerine:

“Ama ben gördüm” dedi ve anlattı:

Bu gece bana iki kişi geldi. Beni alıp haydi yürü! dediler. Yürüdüm. Yatan bir adamın yanına geldik. Yanında biri, elinde bir kaya olduğu halde başucunda duruyordu. Bazen bu kayayı başına indirip onunla başını yarıyordu, taş da sağa sola yuvarlanıp gidiyordu. Adam taşı takip ediyor ve tekrar alıyordu. Ama başı eskisi gibi iyileşinceye kadar vurmuyordu. İyileştikten sonra tekrar indiriyor, önceki yaptıklarını aynen yeniliyordu. Beni getirenlere:

“Subhânallah” nedir bu? dedim. Dinlemeyip: “Yürü! Yürü!” dediler. Yürüdük, sırtüstü uzanmış birinin yanına geldik. Bunun da yanında, elinde demir kancalar bulunan biri duruyordu. Adamın bir yüzüne gelip, çengeli takıp yüzünün yarısını ensesine kadar soyuyordu. Burnu, gözü enseye kadar soyuluyordu. Sonra öbür tarafına geçip, aynı şekilde diğer yüzünün derisini de ensesine kadar soyuyordu. Bu da, yüz derileri iyileşip eskisi gibi sıhhate kavuşuncaya kadar bekliyor, sonra tekrar önce yaptıklarını yapmaya başlıyordu. Ben burada da:

“Subhanallah, nedir bu?” dedim. Cevap vermeyip: “Yürü! Yürü!” dediler. Beraberce yürüdük. Fırın gibi bir yere geldik. İçinden bir takım gürültüler, sesler geliyordu. Gördük ki, içinde bir kısım çıplak kadınlar ve erkekler var. Aşağı taraflarından bir alev yükselip onları yalıyordu. Bu alev onlara ulaşınca çığlık koparıyorlardı. Ben yine dayanamayıp:

“Bunlar kimdir?” diye sordum. Bana cevap vermeyip: “Yürü! Yürü!” dediler. Beraberce yürüdük. Kan gibi kırmızı bir nehir kenarına geldik. Nehirde yüzen bir adam vardı. Nehir kenarında da yanında birçok taş bulunan bir adam duruyordu. Adam bir müddet yüzüp kıyıya doğru yanaşınca yanında taşlar bulunan kıyıdaki adam geliyor, öbürü ağzını açıyor bu da ona bir taş atıp kovalıyordu. Adam

bir müddet yüzdükten sonra geri dönüp adama doğru yine yaklaşıyordu. Her dönüşünde ağzını açıyor, kıyıda ki ona bir taş atıyordu. Ben yine dayanamayıp:

“Bu nedir?” diye sordum. Cevap vermeyip yine: “Yürü! Yürü!” dediler. Beraberce yürüdük. Çok çirkin görünüşlü bir adamın yanına geldik. Böylesi çirkin kimseyi görmemişsinizdir. Bunun yanında bir ateş vardı. Adam ateşi tutuşturup etrafında dönüyordu. Ben yine:

“Bu nedir?” diye sordum. Cevap vermeyip: “Yürü! Yürü!” dediler. Beraberce yürüdük. İri iri ağaçları olan bir bahçeye geldik. İçerisinde her çeşit bahar çiçekleri vardı. Bu bahçenin içinde çok uzun boylu bir adam vardı. Semaya yükselen başını neredeyse göremiyordum. Etrafında çok sayıda çocuklar vardı. Ben yine:

“Bunlar kimdir?” dedim. Cevap vermeyip: “Yürü! Yürü!” dediler. Beraberce yürüdük. Ulu bir ağacın yanına geldik. Ne bundan daha büyük, ne de daha güzel bir ağaç hiç görmedim. Arkadaşlarım:

“Ağaca çık!” dediler. Beraberce çıkmaya başladık. Altın ve gümüş tuğlalarla yapılmış bir şehre doğru yükselmeye başladık. Derken şehrin kapısına geldik. Kapıyı çalıp açmalarını istedik. Açtılar ve beraberce girdik. Bizi bir kısım insanlar karşıladı. Bunlar yaradılışça bir yarısı çok güzel, diğer yarısı da çok çirkin kimselerdir. Sanki böylesine güzellik, böylesine çirkinlik görmemişsinizdir. Arkadaşlarım onlara:

“Gidin şu nehre banın!” dediler. Meğerse orada açıkta bir nehir varmış. Suyu sanki sâfi süttü, bembeyaz. Gidip içine banıp çıktılar. Çirkinlikleri tamamen gitmiş olarak geri geldiler. İki tarafları da en güzel şekli almıştı.

Beni dolaştıran arkadaşlarım açıkladılar:

“Bu gördüğün, Adn cennetidir. Şu da metin makamındır” gözümü çevirip baktım. Bu bir saraydı, tıpkı beyaz bir bulut gibi. “Beni gezdirin, içine bir gireyim!” dedim.

“Şimdilik hayır! Amma mutlaka gireceksin” dediler. Ben: “Gecedен beri acayip şeyler gördüm, neydi bunlar?” diye sordum. “Anlatacağız” dediler ve anlattılar:

“Taşla başı yarılan, o ilk gördüğün adam, Kur’ân’ı atıp reddeden, farz namazlarda uyuyup kılmayan kimsedir. Ensesine kadar yüzünün derileri, burnu, gözü soyulan adam, evinden çıkıp yalanlar uydurup, etrafa yalan saran kimsedir. Fırın gibi bir binanın içinde gördüğün kadınlı erkekli çıplak kimseler, zina yapan erkek ve kadınlardır. Kan nehrinde yüzüp ağzına taş atılan adam fâiz yiyen adamdır. Ateşin yanında durup onu yakan ve etrafında dönen pis manzaralı adam, cehennem, ateşin bekçisidir. Bahçede gördüğün uzun boylu adam Hz. İbrahim’di (Aleyhis Selâm). Onun etrafındaki çocuklar ise, fitrat üzere (bûluğa ermeden) ölen çocuklardır.”

Cemaatten biri hemen atılarak: “Ey Allah’ın Resûlü! Müşrik çocukları da mı?” diye sordu. Resûlullah:

“Evet, müşrik çocukları da” dedi ve anlatmaya devam etti:

“Yarısı güzel yarısı çirkin yaratılışlı olan adamlara gelince, bunlar iyi amellerle kötü amelleri birbirine karıştırıp her ikisini de yapan kimselerdir. Allah onları affetmiştir.” (Buhârî, Müslim.)

Bezzâr’dan gelen rivayet şu şekildedir:

Sonra Allah Resûlü, başları taşla ezilen bir topluluğa rastladı. Başlar her ezilişinde tekrar eski haline dönüyordu. Allah Resûlü “Ey Cibril, kim bunlar?” diye sordu. Hz. Cebrail: “Namazdan ağırlanarak, kafalarını kaldırmayanlardır” dedi.

Hatib ve İbn Neccâr, Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“İslâm’ın alameti namazdır. Kalbini namaza verip de şartlarını, vaktini ve sünnetlerini muhafaza ederse o kişi mü’mindir.”

İbn Mâce de, Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor: Ümmetine beş vakit namaz farz kıldım. Kendime de şöyle bir söz verdim: Onları muhafaza edenleri cennetime sokacağım. Onları muhafaza etmeyenlere verilmiş bir sözüm yok!”

Ahmed bin Hanbel ve Hâkim, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namazın, üzerine gerekli bir hak olduğunu bilir ve onu eda ederse cennete girer.”

Tirmizî, Nesâi ve İbn Mâce, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü, kulun ilk hesaba çekileceği ameli namazdır. Eğer bu hesabı güzelce verebilirse kurtulur ve felaha erer. Eğer onda bir eksikliği varsa hüsrana uğrar, harap olur. Eğer farzlarında bir eksikliği varsa Allah şöyle buyurur: 'Bakın bakayım, kulumun nafilisi var mı?' Nafile ibadetleri varsa eksik farzları bunlardan tamamlanır. Diğer amellerini de böyle hesaba çekilir.”

Ahmed bin Hanbel, Ebû Dâvûd, Nesâi ve Hâkim, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü, kulun ilk hesaba çekileceği ameli namazdır. Allah Teâlâ, en iyi o bildiği halde, şöyle der: 'Bakın bakayım, kulum namazlarını tam kılmış mı, eksikliği var mı?' Namazlarını eksiksiz kılmışsa tam yazılır. Eksik kılmışsa Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle der: 'Bakın bakayım, kulumun nafilisi var mı? Nafile ibadetleri varsa eksik farzları bunlardan tamamlayın' diğer amellerini de böyle hesaba çekilir.”

Tayâlisi, Taberâni ve el-Muhtar isimli kitabında Ziya el-Makdisi, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Allah Teâlâ'nın katından Cibril bana gelerek şöyle dedi: Ey Muhammed, Allah Azze ve Celle şöyle diyor: “Ümmetine beş vakit namaz farz kıldım. Onlara, abdestlerine, vakitlerine, rukûlarına ve secdelerine özen göstererek kılsa onu cennete koymayı ahdedtim.

Bunlardan birini eksik yaparak bana gelene böyle bir sözüm yok: dilersem onu cezalandırır, dilersem ona rahmet ederim.”

Behyakî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namaz terazidir; tam eda edene, tam karşılık verilir.”

Deylemî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namaz şeytanın yüzünü karartır. Sadaka belini kırar. Allah için sevişmek ve ilme karşı muhabbet kökünü kurutur. Bunları yaptığınızda şeytan sizden güneşin doğuşundan batışına olan mesafe kadar uzaklaşır.”

Tirmizî, İbn Hibbân ve Hâkim ise Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah'tan korkun, beş vakit namazınızı ifa edin, Ramazan orucunuzu tutun, mallarınızın zekatını verin, başınızdakilere itaat edin ki Rabbinizin cennetine girebilesiniz.”

Buhârî, Müslim, Ahmed bin Hanbel, Ebû Davûd ve Nesâi de Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah Teâlâ'ya amellerin en sevimli olanı vaktinde kılınan namazdır; sonra ana-babaya iyilik; sonra Allah yolunda cihattır.”

Beyhakî'den gelen rivayette, Hz. Ömer şöyle anlatır: Bir adam Allah Resûlüne şöyle dedi: “Ey Allah'ın Resûlü, İslâm'da Allah'a en sevimli amel hangisidir?” Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

“Vaktinde kılınan namazdır. Kim namazı terk ederse dini yoktur.”

Namaz dinin direğidir. Bundan dolayı, Hz. Ömer hançerlendiğinde ona: “Ey mü'minlerin emiri, namaz!” denildiğinde şöyle cevap vermişti:

“Namaz ne güzel bir ibadettir. Namaz kılmayanın dinden nasibi olmaz” bu sözleri söyledikten sonra yarasından kanlar damlar vaziyette namazını kıldı.

Zehebî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Namaz vakti girdiği ilk anda kul namazını kılsa ondan nurlar çıkararak arşa varır. Sahibi için kıyamete kadar şöyle diyerek istiğfar eder. Beni muhafaza ettiğin gibi Allah da seni muhafaza etsin. Fakat namaz vakti çıktıktan sonra kul o namazı kılsa o namaz, üzerinde karanlık olduğu halde semaya çıkar. Semaya ulaştığında kirli bir paçavra gibi buruşturulup sahibinin yüzüne atılır.”

Ebû Davûd, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah şu üç kişinin namazını kabul etmez: (Bunlardan biri de) Vaktini geçirdikten sonra namazını kılanlar.”

Bazı alimler demişlerdir ki; hadislerde anlatılanlardan anlaşıldığına göre namazını muhafaza edenlere Allah şu beş hasleti verir:

1. Geçim sıkıntısını kaldırır,
1. Kabir azabını kaldırır,
3. Amel defterini sağ tarafından verir,
4. Sırat köprüsünden şimşek hızıyla geçer,
5. Sorgusuz sualsiz cennete girer.

Namazını savsaklayan kişiyi de Allah Teâlâ (Celîle Celâlehu) şu on beş cezaya çarptırır. Bunların beşi dünyada, üçü ölürken, üçü kabirde diğer üçü de kabirden kalkarken çektirilir.

Dünyadaki cezaları şunlardır:

1. Ömrü bereketsiz geçer,
2. Yüzünde salih kulların siması olmaz,
3. Allah Teâlâ, işlediği amellere ecir vermez,
4. Duaları semaya yükselmez,
5. Salihlerin dualarından nasibi olmaz.

Ölüm anındaki cezaları şunlardır:

1. Zelil olarak ölür,
2. Aç olarak ölür,
3. Dünyadaki tüm göllerin suyunu içse bile susuz olarak ölür.

Kabirdeki cezaları şunlardır:

1. Kaburgaları birbirine geçene kadar kabir onu sıkır,
2. Kabri ateşle dolar; gece gündüz ateş içinde yanar.

3. Adına “Şucâul-Ekra” adında, gözleri ateş ve tırnakları demirden bir yılan salınır. Her tırnağının uzunluğu bir günlük yol mesafesidir. Kulaklarını patlatan gök gürültüsü gibi bir sesle dile gelir ve ona şöyle der:

“Ben Şucâul-Ekra’yım! Sabah namazını güneşin doğuşuna kadar, öğleyi ikindiye kadar, ikindiye akşama kadar, akşamı yatsıya kadar, yatsıyı tan yeri ağırana kadar zayı ettiğin için Rabbim beni gönderecek, bunların her birine karşılık seni dövmemi emretti” yılanın her bir vuruşuyla adam yetmiş arşın boyu daha yere gömülür. Kıyamet gününe kadar kabir azabı çekmeye devam eder.

Kabirden mahşere kalkarken çekeceği cezalar şunlardır:

1. Hesabı çok çetin geçer,
2. Rabbinin öfkesiyle yüzleşir,
3. Cehenneme girer.

Başka bir rivayette şöyle geçer: “Kıyamet günü, alnında şu üç satır yazılı halde gelir”

Birinci satırda; “Ey Allah’ın hakkını zayı eden!” yazar; ikinci satırda: “Ey Allah’ın gazabına uğrayan!” yazılıdır; üçüncü satırda: “Dünyada gazabına uğradığın gibi...” yazılıdır.

Rivayette sayılan maddeler on beşe ulaşmıyor; on dörtte kalıyor. Rivayeti aktaran ravî son maddeyi söylemeyi unutmuş olması ihtimal dâhilindedir.

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

Kıyamet günü bir adam getirilir Allah'ın huzuruna çıkartılır. Allah Teâlâ, onun cehenneme atılmasını emreder. Adam; "Ya Rabbi, cehenneme atılmamın sebebi nedir?" diye sorunca Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

"Namazını vaktinin dışına terk etmen ve benim adıma yalan yemin etmen sebebiyle."

Rivayete göre bir defasında Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sahabelere şöyle tavsiyede bulunur:

"Allah'ım, aramızda şakî ve mahrum bırakma" deyiniz. "Peki şakî ve mahrum kimdir, biliyor musunuz?" Sahâbîler: "Kimdirler, ey Allah'ın Resûlü" diye sorarlar. Allah Resûlü şöyle der:

"Namazı terk edenlerdir."

Yine rivayet edildiğine göre, kıyamet günü yüzü ilk olarak kararan kişi namaz kılmayıdır. Onun için cehennemde "Lemlem" adında bir vadi yapılır. Bu vadiye deveboynu kadar kalınlıkta ve bir aylık yol uzunluğunda yılanlar vardır. Bu yılanlar namazı terk edenleri sokup durur. Yılanın zehri soktuğu kişinin vücudunda yetmiş sene kaynar ve o kişinin etlerini döker.

Yine şöyle bir rivayet vardır: İsrailoğullarından bir kadın Hz. Musa'ya (Aleyhis Selâm) gelerek şöyle der: "Ey Allah'ın nebisi! Ben çok büyük bir günah işledim. Benim adıma Rabbine dua et, günahımı bağışla-sın, tevbe kabul etsin!" Hz. Musa kadına: "Ne günah işledin?" diye sorar. Kadın şöyle der:

"Ey Allah'ın nebisi! Zina ettim ve bundan doğan çocuğumu da öldürdüm" yerinden dehşetle sıçrayan Hz. Musa, kadına: "Yıkıl karşımdan ey günahkâr kadın! Günahın yüzünden semadan ateş inip bizi de yakacak!" diye bağırır. Kadın, kalbi kırık, Hz. Musa'nın yanından ayrılır. O esnada Cebrail (Aleyhis Selâm) hemen Hz. Musa'nın yanına gelerek şöyle der:

Ey Musa! Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) sana soruyor: "Tevbe eden o kadını niye

kovdun? Sen çok daha kötü kimseleri görmedin mi?” Hz. Musa şöyle der: “Ey Cibril, bundan daha kötü olan kimdir?” Cibril ^(Aleyhis Selâm) şöyle cevap verir:

“Kasıtlı olarak namazını terk eden kimse!”

Rivayete göre, bir adamın hasta bir kız kardeşi vardı. Sürekli ziyaretine giderdi. Derken kadın öldü. Adam kız kardeşini kefenleyip kabre koydu. Evine dönerken cüzdanının yanında olmadığını fark etti. Hemen bir arkadaşını çağırarak mezarı açtılar ve cüzdanı buldular. Bu esnada adam arkadaşına:

“Biraz uzaklaş da, kız kardeşimin ne durumda olduğuna bir bakayım” dedi. Mezarın bir köşesini kaldırıp baktığında kabrin ateşler içinde olduğunu gördü. Deşhete kapılan adam hemen annesine gelerek kız kardeşinin ne gibi şeyler yaptığını sordu. Annesi: “Niye soruyorsun?” dedi. Adam: “Kız kardeşimin kabrinin ateşler içinde olduğunu gördüm” dedi. Bunun üzerine annesi ağlayıp şöyle dedi:

“Oğlum, kız kardeşin namazı önemsemez; hep vakti geçtikten sonra kılardı!”

Bu, namazı vaktinden sonra kılanların durumudur. Peki ya, hiç kılmayanların durumu! Allah Teâlâ’dan namazlarımızı muhafaza etme konusunda bize yardım etmesini istiyoruz. O cömert ve kerem sahibidir.

50. BÖLÜM

CEHENEM MEYDANI VE
AZABI

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ

“Cehennem yedi kapısı vardır. Onlardan her kapı için birer grup ayrılmıştır.” (Hicr Sûresi, 15/44.)

Ayette geçen جُزْءٌ (cüz) ifadesi kısım, taife, grup anlamındadır. Denilir ki, kapılarla kastedilen de üst üste olan tabakalar, katlardır.

İbn Cüreyc (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Cehennem yedi tabaka/kattır. Bunlar sırasıyla: Cehennem, Leza, Hutame, Sair, Sekar, Cahim ve Haviye'dir. İlk tabaka/kat günahkâr Müslümanlar için, ikinci tabaka Yahudiler için, üçüncü tabaka Hıristiyanlar için, dördüncü tabaka yıldızlara tapanlar için, beşinci tabaka ateşe tapanlar için, altıncı tabaka müşrikler için, yedinci tabaka da münafıklar içindir. En üstte olan Cehennem tabakası/katıdır, azabın şiddeti artarak sırasıyla alta doğru gider.”

408

Denilir ki, Âyet-i Kerime'nin manasını şöyle anlamak gerekir: Cehennem, insanların organları olan göz, kulak, dil, mide, tenasül uzuv, el ve ayak sayısına göre katlara bölünmüştür. Çünkü bu uzuvlar bütün kötülüklerin kaynağıdır. Dolayısıyla bu azaların gideceği yerler de cehenneme ona göre farklı katlara ayrılmıştır.

Hz. Ali (Radiyallâhu Anhu) şöyle der:

Cehennem üst üste yedi tabakadır. Önce birinci tabaka, sonra ikincisi, sonra üçüncüsü... Hepsi bu şekilde sırayla dolar.

Buhârî Tarihul-Kebir'de ve Tirmizî de İbn Ömer'den (radiyalla-hu anhuma) Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemin yedi kapısı vardır. Bu kapılardan biri ümmetime kırık çeken içindir.”

Taberani, el-Mucemul-Evsat'ında Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Cebraîl (Aleyhis Selâm) Allah Resûlüne (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir defasında, her defasından farklı bir surette geldi. Allah Resûlü onu karşılayıp dedi ki: “Ey Cibril, bende mi bir şey var, niye seni beti benzi atmış halde görüyorum?” Hz. Cebrail şöyle dedi:

“Allah Teâlâ, cehennemin körüklerini sana anlatmamı emretmiş olsaydı sana gelmezdim” Allah Resûlü: “O halde cehennemin özelliklerini anlat bana” dedi. Hz. Cebrail şöyle anlattı:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) cehennemin bin sene boyunca devamlı yakılmasını emretti, sonunda bembeyaz oldu. Sonra bin sene daha yakılmasını emir buyurdu; sonunda kıpkırmızı kesildi. Ardından bin sene daha yakılmasını emretti; sonunda simsiyah oldu. Cehennem ateşi şu an karanlık ve kapkaradır. Kıvılcımları ışık saçmaz, ateşi hiç sönmeyiz. Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, cehennemden iğne ucu kadar delik açılrsa dünyadaki tüm canlılar ölürdü.

Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, cehennem bekçilerinden birinin yüzünü yeryüzündekiler görse, hepsi onun çirkinliğinden ve pis kokusundan ölüverirdi.

Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de sıfatlarını belirttiği cehennemliklere ait zincirlerden birinin halkası dünyadaki dağlardan birine konsa onu eritip derin en dibine kadar akıttırdı.

Bu sırada Allah Resûlü şöyle diyerek araya girdi: “Yeter ey Cebrail, yoksa kalbim parçalanıp öleceğim” sonra Allah Resûlü, Hz. Cebrail'in

ağladığını görünce şöyle dedi:

“Ey Cebrail, Allah katında yüksek dereceye sahipken niye ağlıyorsun?”

Hz. Cebrail şöyle cevap verdi: “Niye ağlamayayım? Asıl benim ağlamam gerekir. Belki Allah’ın ezeli ilminde gelecekte daha başka bir durumda olacağım? Belki ben de şeytan gibi bir sınavla imtihan edilirim. Şeytan da önceden meleklerden biriydi. Belki de Harut ve Marut’un geçtiği gibi bir sınavdan geçebilirim” bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ve Hz. Cebrail birlikte ağlamaya koyuldular. Gökten bir ses şöyle deyinceye kadar ağladılar:

“Ey Muhammed! Ey Cibril! Allah Teâlâ (Celle Celâlihu) ikinizi de kendine karşı gelmekten emin kıldı!” Bu olaydan hemen sonra Hz. Cebrail göğe çıktı. Peygamberimiz de dışarı çıkıp Ensar’dan gülüşen bir kalabalığa rastladı. Onların yanına yaklaşıp şöyle dedi:

“Cehennem hemen arkanızdayken siz gülüyorsunuz ha! Benim bildiklerimi bilseydiniz az güler çok ağlardınız. Boğazınızdan yemek de su da geçmezdi. Yüksek dağlara çıkar, Allah’a niyaz eder dururdunuz.”

Allah Resûlünün bu sözlerinin ardından ona şöyle nida edildi:

“Ey Muhammed! Kullarımı ümitsizliğe düşürme! Ben seni zorluk çıkarman için değil, müjdeleyici olarak gönderdim” bunun üzerine Allah Resûlü şöyle buyurur:

“Orta yolu tutunun, Allah’a yaklaşmanın yollarını arayın.”

Ahmed bin Hanbel’in rivayetine göre Allah Resûlü, Hz. Cebrail’e şöyle der:

“Ben de mi bir şey var, niye Mâlik’in güldüğünü hiç görmüyorum?” Hz. Cebrail şöyle cevap verir:

“Cehennem yaratıldığından bu yana Mâlik hiç gülmedi!”

Müslim, Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü Cehennem getirilir, üzerinde, her birini yetmiş bin meleğin çektiği yetmiş bin halat vardır.”

51. BÖLÜM

CEHENNEM AZABI

Ebû Dâvûd, Nesâi ve Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet ederler:

Allah Teâlâ, cennet ve cehennemi yaratınca Cibril'i cennete göndererek ona şöyle buyurdu: "Cennete git, orada cennetliklere ne hazırladığıma bir bak" Cibril gitti, cenneti gezdi. Orada cennetliklere hazırlanan nimetlere bakıp Allah'ın huzuruna döndü. Şöyle dedi:

"İzzetine yemin olsun ki, cenneti duyan herkes oraya girer!"

Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) emrederek cennetin etrafını mekruhlar ile kuşattı. Sonra şöyle buyurdu: "Cennete tekrar git, orada cennetlikler için ne hazırladığıma bir bak." Cibril gitti ve cennetin etrafının mekruhlar ile kuşatıldığını gördü ve geri dönerek:

"İzzetine yemin olsun ki, oraya kimsenin girememesinden korkuyorum!"

Daha sonra Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurdu: "Cehenneme git, orada cehennemliklere ne hazırladığıma bir bak." Cibril gitti, cehennemin alt alta duran katlarını gezerek Allah Teâlâ'nın huzuruna döndü:

"İzzetine yemin olsun ki, cehennemi duyan hiç kimse oraya girmez!"

Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) emrederek cehennemin etrafını nefsin hoşuna gideceği şehvetlerle kuşattı. Sonra Cibril'e: "Tekrar git, bak" buyurdu. Cibril gidip baktı ve geri dönerek şöyle dedi:

"İzzetine yemin olsun ki, herkesin oraya girmesinden korkuyorum!"

Beyhaki'nin rivayetine göre İbn Mes'ûd (Radıyallâhu Anh);

إِنَّهَا تَزْمِي بِشَرِّ كَالْقَصْرِ

“O, saray gibi kocaman kıvılcım saçar.” (Mürselât Sûresi, 77/32.) Âyet-i Kerime’si hakkında şöyle der:

“Dikkatinizi çekerim; ağaç demiyorum, kaleler ve şehirler gibi diyorum!”

Ahmed bin Hanbel, İbn Mâce ve İbn Hibban, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Veyl, cehennemde bulunan bir vadidir. Kâfir onun dibine varınca-ya kadar yetmiş bin sene aşağı düşer.”

Tirmizî, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Veyl, cehennemde iki dağ arasında bulunan bir vadidir. Kâfir onun dibine varıncaya kadar yetmiş bin sene aşağı düşer.”

İbn Mâce ve Tirmizî, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Hüzn kuyusundan Allah’a sığının!” Sahâbîler şöyle sorar: “Ey Allah’ın Resûlü, hüzn kuyusu nedir?” Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verir:

“Cehennemde bulunan bir vadidir. Cehennem günde dört yüz kere ondan Allah Teâlâ’ya sığınır” Sahâbîler tekrar sorar: “Ey Allah’ın Resûlü, kimler oraya girecek?” Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verir:

“Amellerinde gösteriş yapan kurrâlar (Kur’an-ı Kerim okuyanlar). Gerçekten Allah Teâlâ’nın en buğzettiği kurrâ zalim idareciyi ziyarete giden kurrâdır.”

Taberani, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemde bir vadi vardır. Cehennem günde dört yüz kere ondan Allah Teâlâ’ya sığınır. Orası Muhammed’in ümmetinden riyakâr

kullar için hazırlanmıştır.”

İbn Ebîd-Dünya da Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemde yetmiş bin vadi vardır. Her vadinin yetmiş bin kolu, her kolun da yetmiş bin hücresi vardır. Bu hücrelerin her birinde cehennemliklerin yüzlerini yiyen yılanlar bulunmaktadır.”

Buhârî, Tarihul-Kebir'de Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemde yetmiş bin vadi vardır. Her vadinin yetmiş bin kolu, her kolun da yetmiş bin binası, her binada yetmiş bin ev, her evde yetmiş bin kuyu, her bir kuyuda yetmiş bin yılan, her bir yılanın ağzında yetmiş bin akrep vardır. Kâfir ve münafıkların hepsi vadinin dibine varıncaya kadar bunlarla karşılaşır.”

Tirmizî şöyle rivayet eder:

“Büyük bir kaya parçası cehennemin ağzından içeri atılsa yetmiş sene düşmesine rağmen dibe ulaşamaz.”

Hiz. Ömer şöyle buyururdu:

“Cehennemi çokça hatırlayınız. Çünkü onun harareti çok şiddetlidir. Dibi çok derin, topuzlarıysa demirdendir.”

Bezzâr, Ebû Ya'la, İbn Hibban ve Beyhaki, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemin içine bir taş atılsa dibine ulaşıncaya kadar yetmiş sene düşmeye devam eder.”

Müslim'in rivayetine göre Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh) şöyle der: “Bir gün Peygamberimizle birlikteyken yankılı bir ses duyduk” Peygamberimiz: “Bu ne sesidir, biliyor musunuz?” diye sordu. Biz: “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” dedik. Peygamberimiz şöyle dedi:

“Bu ses, cehennemin dibine yetmiş sene önce atılan ve şu anda dibine varan bir taşın yankısıydı.”

Taberani'nin rivayet ettiğine göre Ebû Saîd el-Hudri ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der: Bir gün Allah Resûlü bir ses duyarak sıçradı. Bu esnada Cebrail ^(Aleyhis Selâm) yanına geldi. Peygamberimiz: "Ey Cibril, bu ses de nedir?" diye sorunca Hz. Cebrail:

"Bu ses, cehennemin dibine yetmiş sene önce atılan ve şu anda dibine varan bir kayanın sesidir. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) bu sesi sana duyurmak istedi" der. Bu olaydan sonra Allah Resûlünün vefat edinceye kadar kakkahayla güldüğü görülmedi.

Ahmed bin Hanbel ve Tirmizî Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"(Kafasına işaret buyurarak) Eğer şunun gibi kurşun parçası beş yüz yıllık mesafe olduğu halde gökten yere bırakılsa gece olmadan yere ulaşır. Fakat aynı parçanın cehennemin dibine ulaşması için kırk yıl gece gündüz düşmesi gerekir."

Ahmed bin Hanbel, Ebû Ya'la ve Hakim Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Cehennemin demir topuzlarından biri yeryüzüne bırakılsa tüm ins-u cin güçlerini birleştirseler onu kıpırdatamazlar."

Hakim ise şöyle rivayet eder:

"Cehennemin demir topuzlarından biriyle bir dağa vurulsa onu küle çevirir."

İbn Ebîd-Dünya Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Cehennemin taşlarından biri dünyadaki tüm dağların üstüne bırakılsa o dağlar taştan dolayı eriyiverirdi. Cehennemde her insanın yanında böyle bir taş ve bir şeytan bulunur."

Hâkim, Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Yedi kat şeklinde olan arzın her katı arasındaki mesafe beş yüz yıllık yoldur.

Birinci katı, iki yanı havada olan bir balığın sırtında bulunur. Balık bir kaya üstünde, kaya da bir meleğin elindedir.

İkinci katı rüzgarın hapsedildiği yerde bulunur. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Âd kavmini helak etmek isteyince rüzgarları sürüklemekle görevli meleğe, rüzgarları göndermesini emretti. Melek: “Ya Rabbi, öküzün burun deliklerinden çıkacak miktarda göndereyim mi?” diye sordu. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle cevap verdi:

“O kadarı yerdekilerin hepsini helak eder. Sen onlara yüzüğün deliğinden çıkan kadar gönder” Kur’an-ı Kerimdeki şu ayet bu rüzgara işaret etmektedir:

وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ۗ مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ
أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ ۗ

“Âd kavminde de (ibretler vardır). Onlara kasıp kavuran rüzgârı göndermiştik. Üzerinden geçtiği şeyi canlı bırakmıyor, onu kül edip savuruyordu.” (Zariyat Sûresi, 51/41-42.)

Üçüncü katında cehennem taşları bulunur.

Dördüncü katında cehennemin kibriti vardır. Sahâbîler: “Ey Allah’ın Resûlü, cehennemin kibriti de mi var?!” Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

“Evet, var. Nefsimi kudretinde bulunduran Allah Teâlâ’ya yemin ederim ki, o katında kibritten öyle vadiler vardır ki, büyük dağlar o vadilere bırakılsa hemencecik eriyiverirdi.”

Beşinci katında cehennem yılanları bulunur. Yılanların ağız genişliği vadi büyüklüğündedir. Kâfirleri öyle ısırırlar ki kemiklerinde et bırakmazlar.

Altıncı katında cehennem akrepleri bulunur. En küçüğü semerlenmiş katır büyüklüğündedir. Kâfire öyle bir vuruşla vurur ki cehennemin sıcaklığını unutturur.

Yedinci katında bir eli önde bir eli arkada kelepçelenmiş halde İblis vardır. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onu kullarından birine musallat etmek istediğinde üstüne salar.

Ahmed bin Hanbel, Taberani, İbn Hibban ve Hakim Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemde deve boynu kadar kalınlıkta yılanlar vardır Cehennemdekileri öyle bir sokar ki, acısı kırk sene geçmez.

Aynı şekilde cehennemde semerlenmiş katır büyüklüğünde akrepler vardır; öyle bir ısırır ki sancısı kırk sene kesilmez.”

Tirmizî, İbn Hibban ve Hâkim Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ve de ki: Hak, Rabbinizdendir. Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin. Biz, zalimlere öyle bir cehennem hazırladık ki, onun duvarları kendilerini çepre çevre kuşatmıştır. Susuzluktan imdat dileyecek olsalar imdatlarına, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir sı ile cevap verilir. Ne fena bir içecek ve ne kötü bir kalma yeri!” Âyet-i Kerime'sindeki “mühl” kelimesiyle ilgili şöyle der:

“O zeytinyağının tortusu gibi bir şeydir; cehennemliklerin yüzüne yaklaşıncı sıcaklığından yüz derileri eriyip içine akar.”

Tirmizî “sahih” olduğunu belirterek, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemliklerin başına kaynar su dökülür; bu su dökülünce hemen bedenlerine işleyerek bedenlerinde bulunan her şeyi ayakları altından çıkartır. Sonra o kişi tekrar eski haline geri döndürülür”

Dahhâk (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Cehennemdekilere verilecek olan “hamîm” Allah Teâlâ'nın yer ve gökleri yarattığından o zamana kadar kaynatılır ve zamanı gelince başlarından aşağıya dökülür.”

Denilir ki, hamîm, cehennemdekilerin gözyaşlarıdır; bir havuzda li-riktirilir ve onlara içirilir. Hamîm daha başka şekilde de tarif edilmiştir.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şu âyetinde hamime işaret buyurur:

وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ

“...Hiç bu, ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?” (Muhammed Süresi, 47/15)

Bir başka Âyet-i Kerime’de de şöyle buyurur:

وَأَنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ
بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا

“(Susuzluktan) İmdat dileyecek olsalar imdatlarına, erimiş maddenin gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. Ne fena bir içecek ve ne kötü bir kalma yeri!” (Kehf Süresi, 18/29.)

Ahmed bin Hanbel ve Hâkim Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemirin irininden bir kova dünyaya dökülseydi dünyadaki herkes dehşetinden ölürdü.”

Cehennemliklerin içeceği olan Ğassâk şu Âyet-i Kerimelerde vurgulanır:

هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ

“İşte bu; kaynar su ve irindir. Onu tatsınlar.” (Sâd Süresi, 38/57.)

“Orada ne serinlik ne de içilecek bir şey tatmazlar; sadece kaynar su ve irin!..” (Nebe’ Süresi, 78/25.)

Ğassâk hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür.

İbn Abbas’a (radiyallahu anhum) göre: Ğassâk, kâfirin derisinden ve diğer organlarından akan suyun adıdır.

Başka bir görüşe göre, kâfirlerin irinidir.

Ka'b el-Ahbar ^(Radyallahü Anh) şöyle der:

Ğassâk, cehennemde bir kaynaktır. Yılan, akrep ve cehennemdeki diğer hayvanların zehirleri buraya akarak toplanır. İnsanoğlu buraya getirilir ve bir defa içine sokup çıkarılır. Bunun etkisiyle derisi ve etleri kemiklerinden ayrılıp diz ve topuklarından yere dökülür. O kişi de elbisesini yukarı çeker gibi etlerini tekrar yukarıya çeker.

Tirmizî, "Hasen" olduğunu belirterek, Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder: Allah Resûlü:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin" ^(Â-i Imrân Sûresi, 102/3.) âyetini okuduktan sonra şöyle buyurur:

"Eğer zakkumdan bir damla dünyaya düşse dünyadakilerin tüm yaşam dengesini alt üst ederdi. Acaba bunu yiyecek olan kimsenin hali nice olur!"

Başka bir rivayete göre, Hadis-i Şerif'in son kısmı şöyledir:

"Bundan başka bir yiyeceği olmayanın hali nice olur!"

Sahih bir rivayete göre İbn Abbas (radiyallahu anhuma),

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا

"(Hiç şüphesiz bizim nezdimizde onlar için hazırlanmış) Boğazdan geçmez bir yiyecek ve elem verici bir azap vardır." ^(Müzemmil Sûresi, 73/12-13.) Âyet-i Kerimesi hakkında şöyle der: "Bu, boğaza takılıp, ne mideye inen, ne de dışarı çıkan bir dikendir."

Buhârî ve Müslim birlikte, Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle

buyurduğunu rivayet eder:

“Kâfirin iki omuzu arasındaki mesafe hızlı bir at sürücüsünün üç günlük yolu kadardır.”

Ahmed bin Hanbel Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kâfirin azı dişi Uhud Dağı büyüklüğünde, uyluğu Beyza Dağı büyüklüğündedir. Cehennemde oturduğu yer Kadid ile Mekke arası kadar mesafe, derisinin kalınlığı Cebbar'ın arşını gibi kırk iki arşındır.”

Hadis-i Şerif'teki Cebbar'ın kim olduğu hakkında şöyle denilmiştir: Yemen kralı olup uzun boylu biriydi. İbn Hibban ve onun görüşünde olanlar böyle der. Bazıları da İran kisrasıdır, demiştir.

Müslim, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kâfirin azı dişi Uhud Dağı büyüklüğünde derisinin kalınlığı üç günlük yol uzunluğundadır.”

Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet gününde Kâfirin azı dişi Uhud Dağı büyüklüğünde, uyluğu Beyza Dağı büyüklüğündedir. Cehennemde oturduğu yer ise Medine ile Rebeze arasındaki üç günlük mesafe kadardır.”

Ahmed bin Hanbel Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet gününde Kâfirin azı dişi Uhud Dağı büyüklüğünde, derisinin genişliği yetmiş arşın, pazıları Beyza Dağı gibi, uyluğu Verakan Dağı gibi, cehennemde kapladığı yer Medine ile Rebeze arasındaki üç günlük mesafe kadardır.”

Ahmed bin Hanbel, Taberani ve Tirmizî, Fudayl bin Yezid'den Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü Kâfirin dili bir veya iki fersah uzatılır. İnsanlar onu ciğnerler.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemliklerin gövdesi, cehennemde o kadar irileştirilir ki, kulak memeleri ile omuz başları arası yedi yüz yıllık bir yolculuk mesafesinde derilerinin kalınlığı yetmiş arşın boyu kadar ve azı dişleri Uhud Dağı boyunda olur.”

Ahmed bin Hanbel ve Hakim, sahih olduğunu belirterek şöyle rivayet ederler: Mücahid (Raĥmetullâhî Aleyh) şöyle der: “Bir gün İbn Abbas bana: “Cehennem ne kadar geniştir, biliyor musun?” diye sordu. “Hayır, bilmiyorum” diye cevap verdim. Bunun üzerine o şöyle dedi:

“Evet, vallahi bilmiyorsun! Cehennemlik bir adamın kulak memesi ile omuz başı arası yetmiş yıllık yol kadardır. Orada kan ve irin nehirleri akar” ben: “Kan ve irin nehirleri mi dedin?” diye sordum, İbn Abbas:

“Hayır hayır, kan ve irin vadileri” diye cevap verdi.

52. BÖLÜM

GÜNAHTAN KORKMANIN
FAZİLETİ

Şunu iyice bil ki, insanı günah işlemekten uzak tutan en büyük sebepler Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) korkusu, O'unun büyüklüğünden ve gazabından korkmak, Onun ceza ve kudretinden sakınmaktır.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ
أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Bu sebeple, O'nun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir belâ gelmesinden veya kendilerine çok elemli bir azap isabet etmesinden sakınsınlar.” (Nûr Sûresi, 24/63.)

Rivayete göre Allah Resûlü, ölüm döşegindeki bir gencin yanına gelir ve “Nasılsın?” diye sorar. Genç:

“Ey Allah'ın Resûlü, Allah'ın rahmetini ümit ediyorum ama günahlarımdan dolayı da korkuyorum” deyince Allah Resûlü şöyle buyurur:

“Bu haldeyken bir kulun kalbinde bu iki şey birleşince Allah ona umduğunu mutlaka verir, onu korkusundan emin kılar!”

Vehb bin Verd (Rahmetullâhî Aleyh) şöyle der: Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle derdi: Firdevs cennetini sevmek ve cehennemden korkmak insana belalara karşı sabrı öğretiyor, dünyalıklardan onun arzu ve isteklerinden uzaklaştırıyor.

Hasan-ı Basrî (Rahmetullâhi Aleyh) de şöyle der:

Allah'a yeminle, sizden önce öyleleri geçip gitti ki, çakıl taşları sayısınca altın tasadduk etysediler günahları gözlerine büyük görüldüğünden bu tasaddukun bile onları kurtaramayacağını düşünür, korkarlardı.

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir defasında ashabı kirama şöyle dedi:

"Benim işittiğimi işitiyor musunuz? Gökyüzü feryat ediyor; feryadında haklıdır da! Nefsimi kudretinde bulunduran Allah'a yemin ederim, gökte dört parmak genişliği kadar mesafe bulunan her yerde Allah'a secde edip kıyam ve rükû eden bir melek bulunur. Benim bildiklerimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız. Dağların zirvesine tırmanır, hesabın çetinliğinden intikamının şiddetinden korkup Allah'a yalvarırdınız."

Başka bir rivayette: "Kurtulup kurtulamayacağınızı da bilemezsiniz..." eklemesi vardır.

Bekr bin Abdullah el-Müzeni (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

"Gülerek günah işleyen ağlayarak cehenneme girer!"

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Mü'min, Allah katındaki azapların hepsini bilseydi cehennemden emin olmazdı."

Buhârî ve Müslim, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Allah Resûlü: "En yakın olan akrabalarını uyar!" Âyet-i Kerime'si nazil olunca insanlara şöyle seslendi:

"Ey Kureyşliler! Nefislerinizi Allah'dan satın alın! Ben hiçbirinizi Allah'ın hükmünden kurtaramam! Ey Abdulmenafogulları! Sizi de Allah'ın hükmünden kurtaramam! Ey Allah Resûlünün amcası Abbas! Seni de Allah'ın hükmünden kurtaramam! Ey Allah Resûlünün halası Safiyye! Seni de Allah'ın hükmünden kurtaramam! Ey Allah

Resûlünün kızı Fatıma! Malımdan dilediğin kadarını iste ama seni de Allah'ın hükmünden kurtaramam"

Bir defasında Hz. Âişe ^(Radiyahâhu) _{Anh}

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ

"Ve Rablerine dönecekleri için yapmakta oldukları işleri kalpleri çarparak yapanlar..." (Mü'minûn Sûresi, 23/60.) Âyet-i Kerime'si hakkında Allah Resûlüne şöyle sorar: "Ey Allah'ın Resûlü, bu kimseler zina eden, hırsızlık yapan, içki içen ama Allah Teâlâ'dan korkan kimseler midir?" Efendimiz ^(Sallallâhu) _(Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verdi:

"Hayır, ey Ebû Bekir'in kızı, ey Sıddîk'ın kızı! Namaz kılıp, oruç tutup, sadaka verip; kabul edildi mi, edilmedi mi diye korkanlardır."

Adamın biri Hasan-ı Basrî'ye şöyle der: "Ey Ebû Saîd, kalbimi sevinçten uçuracak kadar beni umutlandıranlara karşı nasıl davranayım?" Hasan-ı Basrî şöyle cevap verir:

"Sonu güvene çıkacak şekilde baştan sana korku verenlerle arkadaşlık etmen, sonu korkuya çıkacak şekilde baştan sana güven verenlerle dostluk kurmandan daha hayırlıdır."

Hz. Ömer suikast geçirip de ölüm döşeğine düşünce oğluna şöyle dedi:

"Yazık bana! Çabuk yanağımı yere değdir, anasız kalasıca! O bana merhamet etmezse yazık bana, başıma geleceklere!" Bu esnada İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle dedi:

"Ey mü'minlerin emiri, niye korkuyorsun? Allah sana nice fetihler ihsan etti, nice şehirleri senin sayende ele geçirdik. Şöyle şöyle yaptın..." Hz. Ömer araya girdi ve şöyle dedi:

"Ben kimseye haksızlık etmeden ve haksızlığa uğramadan kurtulmayı istiyorum!"

Başka bir rivayette şöyle demiştir: “Ben kurtulmak istiyorum, korkum günahlarım veya sevaplarımdan değil!”

Zeynel-Abidin bin Hüseyin ^(*Rahmetullâhi Aleyh*) aldığı her abdestten sonra titremeye başladı. Bunun sebebi sorulduğunda şöyle derdi: “Yazık size, kimin karşısında duracağımı, kime dua edeceğimi bilmiyor musunuz?”

Ahmed bin Hanbel ^(*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

“Allah korkusu beni yemeden içmeden engelliyor, iştahımı kaçırıyor.”

Buhârî ve Müslim’in rivayetine göre Allah Resûlü, kıyamet günü gölgesinden başka bir gölgenin olmayacağı arşın gölgesiyle gölgelecek yedi sınıftan birinin, yalnız başına Allah’ı hatırlayan ve bu sebeple gözyaşı döken kimseyi sayar. Buradaki gözyaşının sebebi Allah Teâlâ’a karşı işlenen günahlardan dolayı Allah korkusudur.

İbn Abbas Peygamber Efendimiz’in ^(*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şu iki göze cehennem ateşi değmez: Gece yarısında Allah korkusuyla ağlayan göz, Allah yolunda nöbet tutarak geceyi uykusuz geçiren göz.”

Ebû Hüreyre Peygamber Efendimiz’in ^(*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Kıyamet günü, şunlar dışında tüm gözler ağlar:

1. Allah Teâlâ’nın haramlarına kapanmış olan,
2. Allah yolunda nöbet tutarak geceyi uykusuz geçiren,
3. Allah korkusuyla sinek başı kadar bile olsa gözyaşı akıtan göz.

Tirmizî, Peygamber Efendimiz’in ^(*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah korkusundan ağlayan, sağılan süt memeye dönmedikçe cehenneme girmez. Allah yolunda cihadın tozuyla cehennem dumanı bir kul üzerinde birleşmez.”

Abdullah bin Amr bin As ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

"Allah korkusuyla bir damla göz yaşı akıtmak bin dinar infak etmekten hayırlıdır."

Avf bin Abdullah ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

"Bana ulaştığına göre, Allah korkusundan ağlayan birinin gözyaşları bedeninin neresine değerse cehennem ateşi orayı yakmaz."

Allah Resûlü, Allah korkusundan dolayı ağlarken göğsünden kaynar kazanın sesi gibi ses gelirdi.

Kindî ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der: Allah korkusuyla akıtılan gözyaşının her damlası denizler büyüklüğündeki ateşi söndürür.

İbn Semmâk ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} nefsini azarlayarak kendi nefesine şöyle derdi: "Zahitler gibi konuşuyorsun ama amelin münafıklar gibi. Bir de cennete girmek istiyorsun. Cennet başka kimseler içindir, onlar senin gibi amel işlemezler."

Süfyan-ı Sevri ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

Cafer-i Sadık'ın yanına gittim ve ona şöyle dedim: "Ey Allah Resûlünün torunu, bana tavisede bulun!" O da şöyle söyledi:

"Ey Süfyan, yalancıda şahsiyet, kincide rahat, tembelde dostluk, kötü ahlaklıda da dürüstlük olmaz" ben de şöyle dedim: "Ey Allah Resûlünün torunu, biraz daha tavsiye ver" şöyle devam etti:

Ey Süfyan, Allah Teâlâ'nın haramlarından uzak dur, abidlerden ol. Allah Teâlâ'nın sana verdiğiyle yetin Müslümanlardan ol. İnsanların seninle nasıl dostluk kurmasını istersen onlar aynı şekilde dost ol. Günahkârla dost olma, yaptığı günahlar sana öğretir. Allah Resûlünün: "Kişi dostunun dini üzeredir; her biriniz kimle arkadaşlık yaptığını dikkat etsin" Hadis-i Şerif'ini aklından çıkarma. İşlerini yapmadan önce Allah'tan korkan kişilere danış ben yine şöyle dedim: "Ey Allah Resûlünün torunu, biraz daha tavsiye ver" şöyle devam etti:

"Ey Süfyan, aşiretin olmadan izzet, saltanatın olmadan heybet sa-

hibi olmak istersen Allah'a isyan alçaklığından kurtulup O'na itaate yönelmelisin!" Ben yine şöyle dedim: "Ey Allah Resûlünün torunu, biraz daha tavsiye ver" şöyle devam etti:

Ey Süfyan, babam bana şu üç şeyi öğretti: Bana şöyle dedi: "Oğlum, kötü arkadaşı olanın başı dertten kurtulmaz. Kötü kimse-lerin bulunduğu yere girip çıkan töhmet altında kalır. Diline sahip olmayan pişman olur."

Abdullah bin Mübarek ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle der: Vehb bin Verd'e şunu sordum: "Allah'a karşı gelenler ibadetlerinden zevk alabilir mi?" Şöyle cevap verdi:

"Hayır, isyan etmek isteyenler bile alamaz."

İmam Ebûl-Ferec el-Cevzi ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} şöyle der:

Allah korkusu nefsin hevasını yakan bir alevdir. O halde onun faziletinin derecesi nefsin hevasını yaktığı, günahlardan insanı engellediği ve ibadete sevk ettiği kadardır.

Allah korkusu öyle bir fazilettir ki, ayet ve hadislerde bildirildiğine göre iffet, verâ, takva nefisle mücadele ve insanı Rabbine yaklaştıran güzeller ameller ancak bu faziletle elde edilebilir.

Nitekim Allah Tela şöyle buyurur:

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

426

"Allah kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan (O'na saygı gösterenler) içindir." *[Beyyine Sûresi, 8.]*

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"Şu halde, eğer iman etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, benden korkun." *[Â-i İmrân Sûresi, 175/3.]*

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ

“Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır.” (Rahman Sûresi, 55/46.)

سَيَذَكَّرُ مَنْ يَخْشَى

“(Allah’tan) Korkan öğütten yararlanacaktır.” (A’la Sûresi, 10.)

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Kulları içinden ancak âlimler, Allah’tan (gereğince) korkar.” (Fatır Sûresi, 35/28.)

İlmin üstünlük ve faziletine işaret eden Âyet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler, Allah Teâlâ’dan korkmanın faziletine de işaret ederler. Çünkü Allah korkusu ilmin bir neticesi olarak meydana gelir.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir kulun bedeni Allah korkusuyla titrediğinde kuru ağaçtan yaprak düşer gibi o kulun günahları dökülür.”

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

“İzzetime yemin ederim ki, bir kuluma iki korkuyu ve iki emniyeti aynı anda vermem. Dünyada kendini benden emin sanarsa ahirette onu korkuturum. Dünyada benden korkarsa ahirette onu emin kılarım.”

Ebû Süleyman ed-Dârâni şöyle der: Allah korkusu taşımayan kalp harabedir. Çünkü O şöyle buyurur:

“Ziyana uğrayan topluluktan başkası, Allah’ın (böyle) mühlet vermesinden emin olamaz.” (A’râf Sûresi, 7/99.)

53. BÖLÜM

TEVBENİN FAZİLETİ

Tevbenin faziletini bizlere bildiren Âyet-i Kerimeler çoktur. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

﴿ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

“Ey mü’minler! Hep birden Allah’a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.” (Nûr Sûresi, 24/31.)

﴿ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴾
 ﴿ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴾
 ﴿ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾
 ﴿ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴾

“Yine onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, günahı (cezasını) bulur; kıyamet günü azabı kat kat arttırılır ve onda (azapta) alçaltılmış olarak devamlı kalır. Ancak tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar başkadır; Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir. Kim tevbe edip iyi davranış gösterirse, şüphesiz

o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner." (Furkân Sûresi, 25/68-71.)

Bu konuda varid olan Hadis-i Şerifler de pek çoktur. Nitekim Müslim, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) gündüz günah işleyen kulun tevbesini kabul etmek için gece rahmet kapısını açık tutar. Gece günah işleyenin tevbesini kabul etmek içinde gündüz rahmet kapısını açar. Bu, güneş batıdan doğuncaya kadar böyle gider."

Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Batı yönünde, genişliği kırk veya yetmiş yıllık bir kapı vardır. Güneş batıdan doğana kadar o kapı kapanmaz."

Nitekim şu Âyet-i Kerime bunu ifade etmektedir:

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ
آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ
تَكُنْ أَمْنًا مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَضَرُوا
إِنَّا مُنْتَظِرُونَ

"Onlar ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini yahut Rabbinin bazı alâmetlerinin gelmesini bekliyorlar. Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanın bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz. De ki: Bekleyin, şüphesiz biz de beklemekteyiz!" (En'âm Sûresi, 6/158.)

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Cennetin sekiz kapısı vardır. Bunlardan yedisi kapanmıştır. Bir

kapı tevbe için açıktır, güneş batıdan doğuncaya kadar açık kalacaktır.”

İbn Mâce, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Semaya ulaşacak kadar günah işleseniz bile sonra tevbe etseniz Allah tevbenizi kabul eder.”

Hâkim, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ömrü uzun olup Allah'ın tevbe nasip ettiği kişi bahtiyar kişilerdendir.”

Tirmizî, İbn Mâce ve Hâkim, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ademoğlunun günahkârdır. Günahkârların en hayırlıları tevbe edenlerdir.”

Buhârî ve Müslim, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bir kul bir günah işler: “Ey Allah'ım günahımı bağışla” der. Allah Tebareke ve Teâlâ:

“Kulum günah işledi, günahını bağışlayan ve ondan dolayı hesaba çeken bir Rabbinin olduğunu da bildi” buyurur.

Sonra adam yine döner bir günah daha işler, bunun üzerine de: “Ey Rabbim, günahımı bağışla” der. Allah Teâlâ:

“Kulum bir günah işledi ve günahı bağışlayan ve ondan dolayı hesaba çeken bir Rabbinin bulunduğunu bildi” buyurur. Kul sonra yine döner ve bir günah daha işler bunun ardından da: “Ey Rabbim, günahımı bağışla” der. Allah Teâlâ:

“Kulum bir günah işledi, aynı zamanda günahını bağışlayan ve günahından dolayı hesaba çeken bir Rabbinin olduğunu da bildi, istediğini yap, seni bağışladım” buyurur.”

Münzir (Rahmetullâh) “istediğini yap” ifadesiyle ilgili olarak şöyle der:

“En doğrusunu Allah bilir; hadiste geçen 'istediğini yap' ifadesi şöyle anlaşılmalıdır: Hadis-i Şerif'te 'Sonra başka günah işler' anlaşıldığına göre kul yaptığından pişmanlık duyup tevbe ediyor, fakat aynı günahı tekrar yapmıyor. Başka günah işliyor; böyle olunca da dilediği gibi amel etsin anlamında söyleniyor. Çünkü her işlediği günahıktan sonra yaptığı tevbe günahına kefaret olduğu için günahı ona zarar vermiyor. Yoksa bu hadis, kişinin günahıktan tevbe edip sonra onu defalarca yapması anlamında değildir. Bunun meşru olduğunu da ifade etmiyor. Çünkü bu şekildeki bir tevbe yalancılardan tevbesidir.”

Bir topluluk tarafından ve sahih olduğu belirtilerek yapılan rivayete göre, Peygamber Efendimiz (ﷺ) şöyle buyurur:

“Mü'min kul bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta/leke oluşur. Eğer tevbe edip vaz geçer ve mağfiret dilerse, kalbi yine parlar. Döner (aynı kötü işi) tekrar yaparsa o leke artar. Kul günah işlemeye devam ettiği takdirde öyle bir an gelir ki nihayet lekeler kalbini tamamen kaplar” bu lekeler, Allah'ın Kitab'ında şu Âyet-i Kerime'de zikredilir:

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

“Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları (kötülükler) kalplerini kirletmiştir.” (Mutaffifin Sûresi, 14.)

Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ölüm gargarası gelmedikçe Allah kulun tevbesini kabul eder.”

Taberani'nin rivayetine göre Muaz bin Cebel (رضي الله عنه) şöyle der:

Allah Resûlü bir defasında elimden tuttu ve birlikte bir mil kadar yürüdüktan sonra şöyle buyurdu:

“Ey Muâz! Sana Allah'tan korkmayı, O'na sığınmayı, doğru konuşmayı, verdiği sözde durmayı, herkese selâm vermeyi, güzel amel

ve işlerde bulunmayı, öksüze merhamet etmeyi, tatlı sözlü olmayı, Kur'an-ı Kerîmi okuyup anlamayı, ahireti sevmeyi, ahiret hesabının korkusunu taşımayı ve herkese şefkat kanatlarını germeği tavsiye eder; hikmet sahiplerine kötü söz söylemekten, doğruyu yalanlamaktan, günahkâra itaatten, âdil hükümdara isyandan ve yeryüzünde bozgunculuk yapmaktan seni nehyederim.

Her yerde Allah Teâlâ'yı zikretmeyi ve her günahın peşinden tövbe etmeyi tavsiye ederim. Gizli günah işlediğin zaman gizli, aşikâr günah işlediğin zaman aşikâr tövbe edersin."

İsfehâni, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Kul günahlarından tevbe ettiğinde Allah günahlarını hafıza meleklerine, kulun organlarına ve ona şahit olan yeryüzüne unutturur. Böyle o kul kıyamet günü Allah'ın karşısına günahına bir şahit olmadan çıkar."

"İşlediği günahından pişmanlık duyan Allah'ın rahmetine, kendini beğenen Allah'ın gazabına uğrar. Ey Allah'ın kulları, yaptığınız amel-lerle karşılaşacağınızı, onları görmeden dünyadan ayrılamayacağınızı iyi bilin. Ameller sonlarına göre kıymet kazanır. Bir binek olan gece ve gündüze binerek ahirete yola çıkın. Yapmanız gerekenleri er-telemeyin, hemen yapın. Çünkü ölüm bir anda gelir. Allah'ın rahmet ve mağfiretine güvenip aldanmayın. Çünkü cehennem size, ayakkabı bağınızdan bile daha yakındır" sonra Allah Resûlü şu âyeti okudu:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

"Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür." (Zilzâl Sûresi, 99/1-8.)

Taberani, sahih bir senetle, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem)

şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Günahına tevbe eden günah işlememiş gibidir.”

Beyhaki bu Hadis-i Şerif’i bir başka senetle ve başka lafızla rivayet eder:

“Günahından istiğfar ettiği halde onu işlemeye devam eden Rabbiyle alay etmiş gibidir.”

İbn Hibban ve Hâkim, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Pişmanlık tevbedir” yani tevbenin şartıdır, demektir. Tıpkı “Hacc, Arafat vakfesinden ibarettir” Hadis-i Şerif’indeki gibi anlamak lazımdır.

Bu pişmanlık, gûnahtan, onun çirkinliğinden ve Allah’ın azabından korktuğu için olması gerekir. Yoksa gûnahtan dolayı malını kaybetmek, zarara uğramak gibi sebeplerden dolayı olursa tevbe yerine geçmez.

Hâkim, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah kulunun işlediği gûnahtan dolayı pişmanlığını görür görmez tevbe etmeden hemen onu affeder.”

Müslim, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Nefsimi kudretinde bulundurana yemin ederim ki, Eğer siz günah işleyip, tevbe eden olmasaydınız, Cenab-ı Allah sizi helak eder, günah işleyip tevbe eden ve onları mağfiret ettiği bir kavim getirirdi”

Müslim, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah’tan daha çok övülmeyi seven kimse yoktur. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu yüzden kendini övmüştür. Allah’tan daha kıskanç kimse de yoktur. Bu yüzden kötülükleri haram kılmıştır. Kendisinden özür dilenmeyi de onun kadar seven yoktur. Bu yüzden kitap indirmiş, peygamber-

ler göndermiştir.”

Müslim'den gelen rivayete göre Cüheyne kabilesinden bir kadının bir gün Peygamberimize geldi, kadın zinadan hamileydi. Peygamberimize: “Ey Allah'ın Resûlü, haddi gerektiren bir günah işledim, cezamı tatbik et” dedi. Peygamberimiz kadının velisini çağırarak ona:

“Bu kadına iyi bak, doğum yapınca onu bana getir” dedi. Adam da Peygamberimizin dediği gibi yaptı. Kadın getirilince Peygamberimiz elbisesinin sıkıca üzerine bağlanmasını emretti ve O'nun emri üzerine kadın recm edildi. Sonra da Peygamberimiz onun cenaze namazını kıldı.

Hz. Ömer ^(Radiyallâhu Anh) “Zina ettiği halde onun cenaze namazını mi kılyorsun, ya Resûlüllah” der. Peygamberimiz ona şöyle cevap verir:

“Bu kadın öylesine bir tevbe yaptı ki, yetmiş Medineliye bölüştürülse, onlara bile kâfi gelirdi. Sen kendiliğinden Allah için canına kıyandan daha makbul hiçbir kimseye rastladın mı?”

Tirmizî, İbn Hibban ve Hakim'e göre İbn Ömer şöyle der: Peygamber Efendimiz'den ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir çok kez duyduğum bir hadiste o şöyle buyurdu:

İsrailoğullarından Kifl adında günah işlemekten yorulmayan biri vardı. Bir gün yanına bir kadın geldi. Kifl ona ırzına geçmek karşılığında altmış dinar verdi. Kocanın karısına sokulduğu gibi ona soku lunca kadın titreyip ağlamaya başladı. Adam: “Niye ağlıyorsun, yoksa benden hoşlanmadın mı?” diye sordu. Kadın “Hayır, ondan değil; bu işi daha önce hiç yapmamıştım. Şimdi de param olmadığı için yapmak zorunda kaldım” dedi.

Adam da kadına şöyle dedi: “Madem şimdiye kadar yapmadığın bir iş, o halde kalk git, para da senin olsun. Allah'a yemin olsun ben de artık günah falan işlemeyeceğim” dedi. O gece vefat ettiğinde sabah kapısında şöyle yazıyordu:

“Allah Kifl’i affetti!”

İbn Mes’ûd (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

Birinin halkı iyi diğersininki kötü olan iki köy vardı. Kötülerin köyünden biri tevbe ederek iyilerin yanına gitmek üzere yola çıkar. Yoldayken ölüm gelir ve adam vefat eder. Şeytan ve melek adamın başında çekişmeye başlarlar. Şeytan şöyle der:

“O bana hiç asi olmadı!” Melek de şöyle der:

“Bu, kötülerin arasından tevbe etmek üzere çıkmıştı!” Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) aralarında hüküm vererek adamın hangi köye daha yakınken öldüğünü tespit etmelerini istedi. Mesafeyi ölçtüler ve iyilerin köyüne bir karış daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine adamın tevbesi kabul edildi.

Ma’mer (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der: Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) adamı iyilerin köyüne yaklaştırmıştı, diye biliyorum.

Ebû Saîd (^{Radiyallâhu}_{Anh}) anlatıyor: “Resûlullah (^{Sallâllâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurdu:

Sizden önce yaşayanlar arasında doksan dokuz kişiyi öldüren bir adam vardı. Bir ara yeryüzünün en bilgin kişisini sordu. Kendisine bir rahip tarif edildi. Ona kadar gidip, doksan dokuz kişi öldürdüğünü, kendisi için bir tevbe imkânının olup olmadığını sordu. Rahip: “Hayır yoktur!” dedi. Herif onu da öldürüp cinayetini yüze tamamladı.

Adam, yeryüzünün en bilginini sormaya devam etti. Kendisine âlim bir kişi tarif edildi. Ona gelip, yüz kişi öldürdüğünü, kendisi için bir tevbe imkânı olup olmadığını sordu. Âlim: “Evet, vardır, seninle tevben arasına kim perde olabilir?” dedi. Ve şöyle devam etti:

“Ancak, falan memlekete gitmelisin. Zira orada Allah’a ibadet eden kimseler var. Sen de onlarla Allah’a ibadet edeceksin ve bir daha kendi memleketine dönmeyeceksin. Zira orası kötü bir yer.”

Adam yola çıktı. Giderken yarı yola varır varmaz ölüm meleği gelip ruhunu kabzetti. Rahmet ve azap melekleri onun hakkında ihtilâfa

düştüler. Rahmet melekleri: “Bu adam tevbekâr olarak geldi. Kalben Allah’a yönelmişti” dediler. Azap melekleri de: “Bu adam hiçbir hayır işlemedi” dediler.

Onlar böyle çekişirken insan suretinde bir başka melek, yanlarına geldi. Melekler onu aralarında hakem yaptılar. Hakem onlara: “Onun çıktığı yerle, gitmekte olduğu yer arasını ölçün, hangi tarafa daha yakınsa ona teslim edin” dedi. Ölçtüler, gördüler ki, gitmeyi arzu ettiği iyiler memleketine bir karış daha yakın. Onu hemen rahmet melekleri aldılar.

Bir rivayette şu ziyade vardır: “Bir miktar yol gidince, ölüm gelip çattı. Adamcağız yönünü salih köye doğru çevirdi. Böylece o köy ehlinde sayıldı.”

Bir diğer rivayette şöyle denmiştir: “Allah Teâlâ beriki köye adamdan uzaklaşmayı, diğer köye de yaklaşmayı vahyetti, sonra da: 'Adamın geldiği ve gitmekte olduğu köylere uzaklıklarını ölçüp kıyaslayın' dedi.” (Buhârî, Enbiya 50; Müslim, Tevbe 46.)

Taberâ'nin rivayetine göre; Allah Resûlü şöyle buyurur:

Günahkâr biri yolda biriyle karşılaştı, ona: “Haksız yere doksan dokuz kişiyi öldürdüm, Tövbe etsem kabul olur mu? diye sordu” adam: Hayır, deyince onu da öldürdü. Başka biriyle karşılaştı. Ona da: “Haksız yere yüz kişiyi öldürdüm, Tövbe etsem kabul olur mu? diye sordu” adam:

“Allah tevbe edenin tevbesini kabul etmez dersem sana yalan söylemiş olurum. Falanca yerde Allah Teâlâ'ya ibadet edenler var, onların yanına git, sen de onlarla ibadet et” dedi

Adam o yere doğru gitmeye başladı. Yolda giderken ölüm geldi ve vefat etti. Rahmet ve azap melekleri onun hakkında ihtilâfa düştüler. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bir meleşini onlara hakem olarak gönderdi. Hakem onlara şöyle ded:

“Onun çıktığı yerle, gitmekte olduğu yer arasını ölçün, hangi ta-

rafa daha yakınsa ona teslim edin” dedi. Ölçtüler, gördüler ki, ibadet edenlerin bulunduğu yöne bir parmak daha yakın. Adamın tevbesi kabul edilip affedildi.

Başka bir rivayette hadisin son tarafı şöyle anlatılır:

Adam daha sonra başka biriyle karşılaştı. Ona da: “Yüz kişi öldürdüm, Tövbe etsem kabul olur mu? diye sordu” adam:

“Sen gerçekten zıvanadan çıkmışsın! Tевben kabul edilir mi bilmem, Fakat falanca yerde 'Nasara' ve 'Kefere' isimlerinde köyler var. Nasara isimli köydekiler cennet ameli işler, orada başka kimse yoktur. Kefere köyündekiler ise cehennem ameli işler, orada başka kimse yoktur. Nasara'ya git, orada onların amelinden işlersen tevben kabul edilir” der.

Adam Nasara köyüne gitmek için ayrıldı. Fakat iki köyün ortasında vefat etti. Melekler bu kişinin durumu hakkında Allah Teâlâ'ya danıştılar. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurdu:

“Ölçün, iki köyden hangisine daha yakınsa oranın halkı arasına ismini yazın. Bunun üzerine ölçtüler ve adamın Nasara'ya bir parmak daha yakın olduğunu gördüler, oranın halkından yazdılar.”

54. BÖLÜM

ZULÜMDEN SAKINMAK

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ

“Haksızlık edenler, hangi dönüşe (hangi akıbeta) döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.” (Şuara Sûresi, 227.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) de şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Zulüm, kıyamet gününün karanlıklarıdır.”

Bir başka hadiste yine Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim zulmederek bir yer elde ederse kıyamet ünü Allah yedi kat yeri onun boynuna dolar.”

Kitaplarda şöyle geçer: “Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

“Benden başka yardımcısı olmayan birine biri zulmederse ona karşı gazabımın şiddeti artar!”

Şair ne güzel demiş:

Güç sendeyken zulmetme,

Pişman olursun sona erdiğinde,

Gözlerin uyur ama mazlum sürekli uyanık,

Beddua eder sürekli, Allah'ın gözleri de uyanık.

Başka bir şair de şöyle söyler:

Zalim, binek gibi binip yeryüzüne,

İyice aşırıya gittiğinde, kötülükte,

Onu zamanın seyrine bırak,

Hesabını veremeyeceği şeyler kor önüne.

Ebû Hüreyre ^(Radiyallahü Anh) şöyle der: Tay kuşu, zalimin zulmünün korkusuyla yuvasında ölür.

Denildiğine göre Tevrat'ta şöyle yazar:

“Kıyamet günü sırat köprüsünün ötesinden bir ses şöyle bağıırır: “Ey zalimler, ey haddi aşanlar! Allah, izzetine yemin eder ve der ki, bu köprüden bugün hiçbir zulüm geçemez!”

Hz. Cabir ^(Radiyallahü Anh) şöyle anlatır:

Habeşistan'dan Allah Resûlünün yanına dönünce bize şöyle buyurdu: “Habeşistan'da gördüğünüz en ilginç şeyi bana söyler misiniz?” Bunun üzerine Kuteybe ^(Radiyallahü Anh) şöyle dedi:

Ben anlatayım Ey Allah'ın Resûlü. Bir defasında otururken önümüzden oranın yaşlılarından, başının üstünde su testisi taşınan bir kadın geçti. Bir gençle karşılaştı. Genç ellerini kadının omuzlarına koydu ve itti; kadın yere düşerek testisi kırıldı. Ayağa kalkarak gence şöyle dedi:

“Ey Zalim, Allah Kursi'yi kurarak tüm insanları topladığı, el ve ayakların konuşacağı gün sen görürsün! Kıyamet günü aramızda dava olunca sen göreceksin!”

Bu olayı dinleyen Allah'ın Resûlü şöyle buyurdu:

“Allah, zayıfın hakkını zalimden almayan bir kavmin iki yakasını bir araya getirir mi?”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şu beş kişiye gazab eder, dilerse gazabını dünyada yürürlüğe koyar, dilerse ahirette onları cehenneme atar:

İdaresi altındakilerden hakkını aldığı halde onlara karşı insafı davranmayan ve uğradıkları haksızlığa engel olmayan devlet Başkanı.

İdare ettikleri kendisine itaat ettiği halde, güçlüler ile zayıfların arasını bulmayan ve arzusuna göre konuşan yönetici.

Ailesine, çoluk-çocuğuna Allah'a ibadet etmelerini tavsiye etmeyen ve onlara dinleri hakkında gereken bilgileri öğretmeyen kimse,

Çalıştırdığı işçiye hakkettiği ücreti vermeyen kimse,

Mehri hakkında karısına haksızlık eden erkek.”

Abdullah bin Selâm ^(Radıyallâhu Anh) şöyle der:

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) insanları yaratıp ayakları üzerine doğruldukları zaman başlarını Allah'a kaldırarak “Yâ Rabbi, sen kimin yanındasın?” diye sorarlar. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da “Hakkı verilinceye kadar mazlunun yanındayım” buyurur.

Vehb bin Münebbih ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle anlatır:

Zorba bir kral bir köşk yapar, etrafını sur ile çevirir. Bu esnada yaşlı bir kadın, içeriye girer ve köşede kendine bir barınak yapar.

Zorba bir gün köşkünün etrafının dolaşırken yaşlı kadının barınağını görür ve “Bu da nereden çıktı, kimin bu!” diye sorar. Etrafindakiler: “Burada yaşlı bir teyze yaşıyor” derler.

Zorba kral, barınağın derhal yıkılmasını emreder ve barınak yıkkılır. Yaşlı kadın döndüğünde barınağının yıkıntısıyla karşılaşır: “Barınağımı kim yıktı?” diye sorunca kralın yıktırdığını öğrenir.

Yaşlı kadın ellerini göğe kaldırarak şöyle niyazda bulunur:

“Ya Rabbi, barınağımı yıkarlarken ben burada değildim, peki sen neredeydin?” Bunun üzerine Allah Teâlâ, Cebrail'e emrederek köşkün hemen yerle bir edilmesini söyler. Cebrail emir gereği köşkün altını üstüne getirir.

Denilir ki: Berâmike'nin yöneticilerinden biri oğluyla beraber atılınca oğlu ona der ki:

“Baba, onca saltanat ve hürmetten sonra zincire vurulup zindana girdik!” babası şöyle karşılık verir:

“Oğlum, mazlumun duası gece bile yol alırken biz gaflet içinde uyuduk. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) hiçbir şeyden gafil değil ki!”

Zeyd bin Hakim (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

Zulmettiğim kişiden korktuğum gibi hiç kimseden korkmamışım-
dır. Çünkü onun Allah Teâlâ’dan başka yardımcısının olmadığını bi-
liyorum. Ve o kişinin de bana şöyle dediğini biliyorum: “Allah bana
yeter. O seninle benim aramdadır.”

Ebû Umame (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Zâlim kıyamet günü sırat köprüsüne varınca mazlum önünü ke-
serek yaptığı haksızlığı ona hatırlatır. Bu şekilde, zalimler ellerin-
deki iyi amelleri vermeden mazlumların ellerinden yakalarını kur-
taramazlar. Eğer iyi amelleri yoksa yaptıkları zulüm kadar günah,
mazumlardan alınarak onlara yüklenir, böylece cehennemin en alt
katına gönderilirler.”

Abdullah bin Üneys (Radiyallâhu Anh) şöyle der: Ben Peygamberimizin şöyle
buyurduğunu işittim:

İnsanlar kıyamet günü çırılçıplak, yalın ayak ve sünnetsiz olarak
mahşere gelirler. Uzaktan ve yakından duyulan bir sesle onlara şöyle
seslenilir:

Hesabın mutlak hâkimi benim. Cennetliklerden hiçbiri, kendisin-
den bir fiske vurulmuş veya daha büyük bir zulüm görmüş bir cehen-
nemlik hak isterken cennete giremez! Üzerinde bir fiske kadar veya
daha büyük bir haksızlık bulunan hiçbir cehennemlik de zulmünün
hesabını vermeden cehenneme giremez. Rabbin hiç kimseye zulmet-
mez.” (Kehf Sûresi, 18/49.)

وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

Biz “Ya Resûlullah, bizler çırılçıplak, yalın ayak ve sünnetsiz ola-
rak bir araya getirileceğimize göre bu hak alışverişi nasıl yapılacak”
diye sorduk. Peygamberimiz:

“İyilikler ve kötülüklerle tam olarak hesaplaşacaksınız. Rabbin hiç kimseye zulmetmez” diye cevap verdi.

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim haksız yere başkasına bir kamçı vurursa, kıyamet günü kısas olarak gerekli ceza ona uygulanır.”

Anlatıldığına göre, İran şahlarından biri oğlu için, onu yetiştirsin diye hoca tutar. Oğlu istenilen terbiyeye ulaşınca hocası bir gün onu çağırır ve sebepsiz yere eşek sudan gelinceye kadar döver. Şehzade hocasına kinle dolmuştur.

Babası ölüp tahta geçtiğinde hocasını çağırır ve ona “Beni o gün o kadar çok dövmenin sebebi neydi?” diye sorar. Hoca ona şu cevabı verir:

“Ey şahım, edeb ve terbiye açısından istenilen kıvama gelince o gün tahta çıkacağınızı sezmiştim. Bundan dolayı hiç kimseye zulmetme diye, zulmün acısını tatmanı istedim.”

Bu cevap karşısında afallayan şah, ona: “Allah sana hayırla karşılık versin” diyerek onu ödüllendirmiştir.

55. BÖLÜM

YETİMLERE ZULMETMEMEK

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي
بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

“Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıkmış olurlar; zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir.” (Nisa Sûresi, 4/10.)

Katade şöyle der:

Bu âyet, bakımını üstlendiği yetim yeğenin malını yiyip bitiren Gatafan kabilesindeki bir adam hakkında nazil olmuştur. Âyet-i Kerime’de zulmen ve haksızlıkla mal yemek nehyedilmiştir. Dolayısıyla fıkıh kitaplarında belirtilen şartlara uygun olarak yetimin malını kullanmak âyetin kapsamına girmemektedir.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ
بِالْمَعْرُوفِ

“Zengin olan (veli) iffetli olmaya çalışsın, yoksul olan da (ihtiyaç ve emeğine) uygun olarak yesin.” (Nisa Sûresi, 4/6.)

Yani kişinin, baktığı yetimin malından ihtiyacı nisbetinde veya ondan borç olarak veya zor durumda kaldığında kullanır; imkanı olunca da geri öder. Geri ödeme imkanı bulamazsa o aldıkları helaldir.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şu ayette yetimlerin hakkının önemini ve bu hususta çok titiz olunması gerektiğini belirtmektedir:

وَلِيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا
عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

“Geriye eli ermez, gücü yetmez çocuklar bıraktıkları takdirde (halleri ne olur) diye korkacak olanlar (yetimlere haksızlık etmekten) korkup titresinler; Allah’tan sakınsınlar ve doğru söz söylesinler.” (Nisa Sûresi, 4/9.)

“Bu Âyet-i Kerime malının üçte birinden fazlasını vasiyette bulunan kişiyle ilgilidir” diyenleri bir kenara koyarsak bu ayet bir sonrakinden de anlaşıldığı gibi evinde yetim bakan birinin ona en güzel şekilde bakması gerektiğini tavsiye eder. Ayette yetime nasıl hitap edileceğine bile yer verilmiş, kendi evladına nasıl yavrum diye hitap ediliyorsa aynı şekilde hitap edilmesi gerektiğine işaret edilmiştir. Kişi, kendinden sonra malının nasıl korunmasını istiyorsa, yetimin malını da o şekilde korumalıdır. Çünkü her amel, kendi cinsine göre karşılık bulur. Nitekim Allah Teâlâ: “Ceza gününün mâlikidir” (Fatiha Sûresi, 1/4.) buyurarak insanın ne yaparsa karşılık bulacağına işaret etmiştir.

İnsanoğlu başkasının mal ve evladı üzerinde güven içinde tasarruf ederken ansızın ölümün pençesine düşebilir. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da ona, malı, çoluk-çocuğu, karısı ve diğer yakınları hakkında başkalarına yaptığıının aynısıyla mukabele eder: İyi davrandıysa karşılaşıacağı da iyi, kötü davranmışsa karşılaşıacağı da kötü olur.

Dolayısıyla akıllı olan kişi, dininin zedelenmesinden endişe etmiyorsa kendi malına ve çoluk-çocuğuna karşı dikkatli olmalıdır. Kendi evlatlarına karşı nasıl davranılmasını istiyorsa, sorumluluğunda yaşayan yetimlere karşı da bu şekilde davranmalıdır.

Rivayet edildiğine göre, Allah Teâlâ, Hz. Dâvûd'a (Aleyhis Selm) şöyle vahyeder:

“Ey Dâvud, yetime karşı şefkatli bir baba gibi, dula karşı da merhametli bir koca gibi ol. Şunu iyi bil; ne ekersen onu biçersin. Çünkü sen de mutlaka öleceksin, geriye yetim çocuğunu ve dul eşini bırakacaksın.”

Yetimin malına karşı dikkatli olmak, zulümden kaçınmak hakkında ayetlerdeki uyarılar yanında, insanları bundan uzak durmaya teşvik eden birçok hadis bulunmaktadır.

Müslim ve diğer bazı hadis kaynakları, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Ya Ebû Zerr! Seni zavallı görüyorum, ben kendim için ne istiyorsam, senin için de onu diliyorum. Sakin iyi kişiye bile emir olma. Sakin yetim malına veli olma.”

Buhârî, Müslim ve diğer bazı hadis kaynakları, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Helak eden yedi şeyden korunun!” Sahâbîler “Ey Allah'ın Resûlü, nedir onlar?” diye sorarlar. Peygamberimiz onlara şu cevabı verir: Allah'a ortak koşmak, büyücülük, haksız yere adam öldürmek, faiz yemek ve yetimin malını yemek.

Bezzâr, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Büyük günahlar yedidir: Allah'a şirk koşmak, haksız olarak adam öldürmek, faiz yemek, yetim malını yemek ...”

Hâkim de Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şu dört kimseyi cennete koymamak, oranın nimetlerinden kendilerine tattırmamak Allah'a bir haktır: Sürekli içki içen, faiz yiyen, haksız yere yetim malı yiyen, ana-babasına karşı gelen.”

İbn Hibban, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah katında en büyük günahlar şunlardır:

Allah’a ortak koşmak, haksız yere adam öldürmek, savaşta cihad etmekten kaçmak, ana-babaya karşı gelmek, iffetli bir kadına zina iftirası atmak, büyü öğrenmek, faiz ve yetim malı yemek.”

Ebû Ya’la, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü, bir topluluk kabirlerinden, ağızlarından ateşlerler fıskırarak kalkarlar” oradakiler, “Kimdir bunlar, Ey Allah’ın Resûlü?” diye sorunca Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Allah Teâlâ’nın:

‘Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıknmış olurlar; zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir’ (Nisa Sûresi, 4/10.) âyetini bilmiyor musunuz?” diye cevap verdi.

Müslim’in rivayet ettiği Mirac hadisinin bir kısmı şu şekildedir:

Bir de baktım bazı adamların yanındayım; başlarına bazı adamlar konulmuş, çenelerini parçalayan başka bir gurup da ateş getirerek ağızlarına atıyorlar, yuttukları taşlar da arkalarından çıkıyordu. “Bunlar da kim, ey Cebrail?” diye sordum, şöyle dedi:

“Yetimlerin malını haksız yiyenlerdir; karınlarına ancak ateş doldurmuşlardır.”

Kurtubi, Tefsir’inde, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Mirac gecesi, dudakları deve dudağı gibi olan bir kalabalık gördüm. Başlarında, dudaklarını açıp içine ateşten kayalar atan adamlar bulunuyordu. Attıkları taşlar altlarından düşünüyordu. “Bunlar da kim, ey Cebrail?” diye sordum, şöyle dedi:

“Yetimlerin malını haksız yiyenlerdir!”

56. BÖLÜM

KİBRİN KÖTÜLÜĞÜ

Kibrin ne kadar kötü ve çirkin olduğu, insanı nasıl bir kötü sona hazırladığı hakkında daha önce anlattıklarımıza ilave olarak bu konuda zikredilmiş başka şeyleri de aktarmayı uygun görüyoruz.

Kibir şeytanın işlediği ilk günahdır. Bu günah yüzünden Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onu lanetleyip, yer ve gök kadar geniş olan cennetinden onu cehennem azabına kovmuştur.

Bir kudsi hadiste Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

“Ululuk, ridam; azamet de gömleğimdir. Bunların birinde bana ortak koşanın hiç aldırmadan belini kırarım!”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kibirli, karıncalar gibi erkek suretinde mahşere getirilirler. Onların her yanını aşağılık sarar. Cehennemliklerin terleri kendilerine içirilir.”

“Üç kısım insan vardık ki, kıyamet günü Allah Teâlâ onlar ile ne konuşur, ne de buldukları tarafa bakar. Onlara acı bir azap vardır: Zina eden ihtiyar, zalim devlet başkanı, kibirli fakir!”

Rivayete göre Hz. Ömer (Radiyallâhu Anh)

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ

“Böylesine 'Allah'tan kork!' denilince benlik ve gurur kendisini günahe sevk eder” (Bakara Sûresi, 2/206.) Âyet-i Kerime'sini okuyunca şaşkınlıkla:

“Biz de Allah Teâlâ'nın kuluyuz, O'na döneceğiz” dedi ve şöyle söyledi:

Bir adam, diğerine iyiliği emreder. İyilik emredilen kişi, emredeni öldürür. Bu esnada başka biri ona: “İyilik emredenleri mi öldürürsün!” diye çıkışır. O kibirli, onu da öldürür. Böylece, kibri yüzünden iyiliği emredeni de, karşı çıkanı da öldürmüş olur.

Rivayete göre Sabit bin Kays, bir defasında Peygamber Efendimiz'e (ﷺ) gelerek:

“Ben gördüğün gibi güzelliği seven biriyim, bu kibirlilik midir, ya Resûlullah?” diye sorar. Peygamberimiz:

“Hayır, değildir. Kibir, hakka karşı çıkmaktan ve başkalarını hor görmekten ileri gelir. Oysa, başkaları da kibirli olan o kişi gibi veya daha üstün bir insandır.”

Vehb bin Münebbih şöyle der: Hz. Musa, Firavun'a: “İman et, saltanatın sende kalacak” dedi. Firavun: “Haman'a danışayım” diye cevap verdi. Haman ona şöyle dedi:

“Sen şu an kendine ibadet edilen bir ilahsın; iman edince ibadet eden bir kul olacaksın.”

Bu cevapla Firavun imandan yüz çevirdi ve nihayetinde denizde boğulup gitti.

Allah Teâlâ, kitabında Kureyşlilerin şöyle dediğini bizlere bildiriyor:

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

“Bu Kur'an iki şehirden bir büyük adama indirilse olmaz mıydı?”

(Zuhruf Sûresi, 43/31.)

Katâde (ﷺ) şöyle der:

İki şehirden büyük adamı, Velid bin Muğire ve Ebû Mesud es-Sekaff'dir. Peygamberimizden daha ileri gelen birini istiyorlar, bu isteklerini de bu sözleriyle dile getiriyorlardı: “Allah yetim birini peygamber olarak yollar mı hiç!”

Allah Teâlâ (Celle Celâlihu) onlara şu sözleriyle cevap vermişti:

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ

“Rabbinin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar?” (Zuhruf Sûresi, 43/32.)

Sonra Allah Teâlâ, cehenneme girip de “Suffe” ehli gibi hor gördükleri kimseleri orada göremeyince yaşayacakları şaşkınlığı onlara daha dünyada bildirerek şöyle buyuruyor:

مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ

“Kendilerini dünyada iken kötülerden saydığımız kimseleri burada niçin görmüyoruz?” (Sâd Sûresi, 38/62.)

Bu sözleriyle, Ammar bin Yasir, Bilal, Şuayb, Mikdât (radiyallahu anhum) gibi sahâbîleri kastediyorlardı.

Vebh bin Münebbih şöyle der:

İlim yağmur gibidir. Gökten tatlı, saf olarak yağar. Ağaçlar onu kılcal damarlarıyla emer, tatları ne ise ona çevirirler, böylece acı olan daha acı, tatlı olan daha tatlı olur.

İlim de böyledir. İnsanlar onu arzularına göre öğrenirler. Böylece o kibirliyi daha kibirli yaparken alçak gönüllünün de tevazuunu çoğaltır. Çünkü, kibirli olmayı amaç edinen kimse cehalete batmıştır, ilim elde edince kibirlenmeye birçok sebep bularak daha da kibirli olur. Fakat cahilken Allah korkusu taşıyan kimse, bilgisini artırınca Allah’tan korkusu ve tevazuu daha da artar.

Nitekim, İbn Abbas (radiyallahu anhuma) Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bir zaman sonra öyle bir topluluk gelecek ki, Kur’an-ı Kerim’i okuyacaklar fakat okudukları boğazlarını geçmeyecek” şöyle diyecekler:

“Biz Kur’an okuyoruz. Bizden daha güzel kim Kur’an okuyabilir!

Bizden daha güzel kim Kur'an bilebilir! Ey ümmetim, bunlar sizin aranızdan çıkacak! İşte bu kişiler cehennem yakıtıdırlar!"

Rivayet edildiğine göre Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) bir adamın çok iyi olduğunu anlattılar. Bir defasında mezkur adam gelince sahâbîler: Ey Allah'ın Resûlü, işte sana bahsettigimiz adam bu! dediler. Allah Resûlü:

"Ben onun yüzünde şeytani bir karanlık görüyorum" buyurdu. Adam gelip peygamberimizin yanına oturunca: Peygamberimiz "Allah için soruyorum, nefsin sana senin etrafındaki insanların en iyisi olduğunu söylüyor mu?" diye sordu. Adam

"Allah için söylüyorum, aynı sizin söylediğiniz gibi!" dedi. Allah Resûlü nübüvvet nuruyla o adamın kalbindeki siyahlığı yüzünden okumuştı.

Haris bin Cüz ez-Zebidi şöyle der:

"Kur'an okuyanların gülünç durumu beni şaşırtır. İçlerinde kim-seler var ki, sen onu güleryüzle karşıladığın halde o sana ilmi ile minnet ediyor halde, asık çehre ile mukabelede bulunur. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bunlar gibi insanları Müslümanlar arasında çoğaltmasın!"

Ebû Zerr (Radiyallahu Anh) şöyle anlatır:

Bir defasında Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) yanında biriy-le tartışırken, hiddetlenip ona: "Kara kadının oğlu!" diye bağırdım. Bunun üzerine Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) hemen müdahale ederek:

"Ya Ebû Zerr! Bardağı taşırdın, bardağı taşırdın! Beyazın oğlu ile karanın oğlu arasında üstünlük farkı yoktur" buyurdu. Allah Resûlü böyle deyince yüzümü yere yapıştırdım ve adama:

"Gel, yüzüme bas" dedim.

Hz. Ali (Radiyallahu Anh) şöyle der: "Cehennemlik görmek isteyen kişi, önünde ayakta dikilenler varken oturana baksın!"

Hz. Enes (Radiyallahu Anh) şöyle der: Sahâbîlerin gözünde en değerli insan Allah Resûlü idi. Fakat buna rağmen Peygamberimiz geldiğinde ayağa

kalkmazlardı. Çünkü bundan hiç memnun kalmayacağını biliyorlardı.

Peygamberimiz sahâbîlerle yürürken kimi zaman onları önüne geçirir veya aralarında yürürdü. Bu, onlara tevazu sahibi olmaları için ve şeytanın kalplerine kibir bırakmasını önlemek için yaptığı bir davranıştı.

Bir defasında de namaza başlaman önce yeni elbisesini çıkartıp, eskisini giymişti

Bir defasında ise ayakkabılarına takılan yeni bağcıkların eskisiyle değiştirilmesini söylemişti. Peygamberimizin bu her iki davranışının sebebi muhtemelen bunlardan biriydi.

57. BÖLÜM

TEVÂZU VE KANAATİN
FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) başkasını affedenin şerefini ziyade eyler. Allah için tevazu yapanın da derecesini yükseltir.”

Herkesin yanında onu yöneten iki melek vardır. Kişi kibirlendiği zaman onu aşağı çeker ve “Ey Rabbimiz, bunu alçalt” der. Tevazu gösterdiğinde şöyle derler: “Ey Rabbimiz, bu kişiyi yücelt”

“Kendini aciz bir duruma düşürmeden tevazu sahibi olan, helalinden kazandığı maldan infak eden, çaresiz kimselere merhamet eden, alimlerle ve hikmet ehliyle olan kişilere müjdeler olsun!”

Rivayete göre Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) ahabından bir kaç kişi ile birlikte evinde yemek yiyordu. Kapıya bir miskin geldi, miskinın bedeninde iğrenç bir felç vardı, adama içeri girmesi için izin verdi. İçeri girince Peygamberimiz adamı dizi üzerine oturtup; “ye” dedi.

Aralarından Kureyşli biri adamdan tiksindiğini belirtti. Fakat o Kureyşli ölmeden önce aynı felce yakalandı.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Rabbim, beni şu iki şeyden birini seçmem konusunda muhayyer bıraktı: kul bir peygamber olmak veya sultan bir peygamber olmak. Ben hangisini seçeceğimi kestiremedim. Melekler içinden dostum Cibril'e başımı kaldırım baktım.

“Rabbine karşı mütevazi ol!” deyince ben de kul peygamber olmak istedim.

Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya şöyle vahyetti:

“Ben, sadece benim azametim karşısında tevazu gösterip yaratıklarına karşı kibirli olmayan ve benden sürekli kalbiyle korkan kimselerin namazını kabul ederim.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Takva yüceliktir. Tevazu şereftir. Kanaat zenginliktir.”

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der:

Dünyada tevazuyu elden bırakmayanlara müjde! Onlara ahirette minber verilir. Dünyada insanlar arasında arabulucu olanlara da müjde! Onlar Firdevs cennetine girecekler. Dünyada kalpleri tertemiz olanlara da müjde! Onlar kıyamet günü Allah Teâlâ'yı görecekler!

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bir kulunu İslâm'a hidayet eyleser, onun yüzünü güzelleştirirse, ona yüksek bir makam verirse ve tevazu sahibi yaparsa tüm bunlar Allah Teâlâ'nın seçkinlere yaptığı şeylerdendir.”

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şu dört hasleti sadece sevdiklerine verir: Az konuşmak -ki bu ibadetlerin başıdır-, Allah'a tevekkül etmek, tevazu sahibi olmak ve dünyadan yüz çevirmek.”

Rivayete göre Peygamberimiz bir defasında yemek yerken çiçek hastası olan ve yaraları kabul bağlamış zenci biri geldi. Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanındakiler hemen kalkıp gittiler. Peygamberimiz onu yanına oturttu ve şöyle buyurdu:

“Bir kişinin ailesine minnet olacak bir şey taşıyarak kibrinden kurtulması benim çok hoşuma gider.”

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir defasında sahâbîlere “Niçin sizde ibadet tadını göremiyorum?” diye sorar. Sahâbîler “İbadetin tadı nedir?” diye sorunca Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Tevazu!”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ümmetimden tevazu sahiplerini gördüğünüzde siz de onlara

karşı tevazu gösterin. Kibirliyle karşılaştığınızdaysa siz de onlara kibirli davranın. Çünkü bu davranışınız onları alçak bir duruma sokar.”

Bununla ilgili şairin güzel bir sözü vardır:

Yıldız gibi ol, ki parlar su üstünde,
Tevazu göstererek, hâlbuki o çok yükseklerde,
Duman gibi olma ki yükseltir kendini,
Hava tabakalarına doğru, alçaktır hâlbuki.

Kanaatin fazileti hakkında daha önce zikrettiklerimize ilave olarak şunları da aktaralım:

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu
Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:
“Mü'minin izzeti, başkalarına karşı tokgözlü olmasıdır.”

Çünkü kanaatte hürriyet ve yücelik vardır. Bu yüzden; “Herhangi bir kimseye karşı kendini ihtiyaçsız sayarsan, onun gibi olursun. Kime el açarsan esiri olursun. Kime iyilik edersen efendisi olursun. İhtiyacını karşılayan az miktar, seni azdıran çoktan daha hayırlıdır” demişlerdir.

Hikmet ehlerinden biri şöyle der:

Kanaatten daha faziletli bir zenginlik, başkalarının elindekine göz dikmekten daha aşağılık bir fakirlik görmedim.

Bir şair de bu konuda şöyle söyler:

Kanaat bana izzet elbisesi giydirdi,
Kanaatten daha büyük zenginlik hangisi?
Onu kendine edin, sermaye,
Takvayı da getir, metain haline,
Çifte kazançla dostu muhtaç olmazsın böylece,
Sabrın karşılığında kavuşursun cennete.

Başka bir şair şöyle der:

Nefsinin, yetecek kadarla kanaatini sağla,
Yeterli olandan daha fazlasını ister sonra,
Ömür dediğin sadece,
Bir anlık ki, yaşıyorsun içinde.

Diğer bir şair şöyle der:

Sabret, rızık senden kaçınca,
Kanaat et, yetinerek var olanla,
Onun elde etmek için kendini yorma,
Sana gelir, onda nasibin varsa.

Başka biri de şöyle der:

Seni susuz bırakırsa alçakların eli,
Koyman için kanaat sana yeterli,
Öyle bir adam ol ki ayağı toprakta,
Himmet ve arzusu Süreyya'da!

Başka biri de şöyle der:

Ey kuvvete dayanarak rızık arayan kimse,
Heyhat, saplanmışsın asılsız kanaatlere,
Karayılan, çöl leşi yer bütün gücüne rağmen,
Oysa sinek bal toplar, zayıflığına rağmen!

Allah Resûlü, geçim sıkıntına girdiğinde ailesine: "Namaza kalkın. Ben bununla emrolundum" buyurur ve peşinden şu âyeti okurdu:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ
نَزُّقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

“Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ ileidir.” (Tâhâ Sûresi, 20/132.)

Şair ne güzel bir şiir yazmış:

Bırak, dünya ve süslerinde dolanmayı,

Almasın, tamahkârlık başından aklını,

Bitmez bir servettir, kanaat,

Geçiminden arta kalanı düşünme, at,

Yetin, Allah'ın sana ayırdığı paya,

Düşününce, fazla malın hayrı yoktur sana.

Başka bir şair şöyle der:

Az çalışarak yetin, sana gelen ile,

Unutmaz Rabbimiz karıncayı bile,

Kalk ayağa, zaman yüzü dönük gelirse,

Yat, uyu, eğer arkasını çevirirse.

Hikmet sahibi insanlar şöyle der:

İzzet, güzel elbisede değildir. Çünkü elbise giyinmenin zevkiyle uğraşmak ve süsler arayıp bulmak insanı öyle oyalar ki, dünyaya duyduğu meyil yüzünden dini ihmal eder. Böyle bir kişinin kibirli olmaktan uzak kalması da çok zayıf bir ihtimaldir.

Şair şöyle der:

Razıyım dünyanın kuru bir lokmasına,

Başka istemem, bir de abasına,

Çünkü ne ben ne de zaman bâki,

Ben ve zaman; her ikisi de gidici.

58. BÖLÜM

DÜNYANIN ALDATICILIĞI

Dünyanın bütün halleri iki kısımda toplanır. İnsanı sevindiren ve insanı üzen haller. Fakat bu haller tüm insanlar için aynı derecede hissedilmeyebilir. Bu olaylar, her işi yerinde olan Allah Teâlâ'nın hikmeti gereği herkes için farklı neticelerle tezahür eder.

Nitekim Allah Teâlâ ^(Celâlehu) bu konuya şu sözleriyle işaret buyurur:

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ
مُخْتَلِفِينَ ۗ إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ ۗ

“Eğer Rabbin dileseydi insanları tek bir ümmet kıları. Fakat, Rabbinin merhamet ettikleri bir yana, hâlâ ayrılıktadırlar...” (Hâd Sûresi, 11/118-119.)

Bazı tefsir âlimlerine göre, Âyet-i Kerime’de bahsi geçen farklılıklardan maksat rızık farklılığıdır. Yani, insanlardan kimisi zengin, kimisi de fakir olmakla her biri farklı imkanlara sahiptirler.

Allah Teâlâ'nın dünyada zenginlik bahşederek imkan sağladığı kimselerin bu nimetler karşısında O'na yönelmeleri, emir ve yasaklarına uyarak o nimetlere şükretmeleri gerekir.

Böyle yaparlarsa kendilerini hüsrana dolu bir sondan ve dünya hayatının onları aldatmasından korumuş olurlar. Dünya hayatına aldanmaktan sakınmak için şu Âyet-i Kerimeler iyi bir uyarıcıdır:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ۗ

“Ey insanlar! Allah’ın vâdi gerçektir, sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve o aldatici (şeytan) da Allah hakkında sizi kandırmasın!”

(*Fatır Sûresi, 35/5.*)

يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ
أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ
أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

“Münafıklar onlara: Biz sizinle beraber değil miydik? diye seslenirler. Mü’minler de derler ki: Evet ama, siz kendi başınızı belaya soktunuz; fırsat beklediniz; şüpheye düştünüz ve kuruntular sizi aldattı. O çok aldatan (şeytan) sizi, Allah hakkında bile aldattı. Nihayet Allah’ın emri gelip çattı!” (*Hadid Sûresi, 57/14.*)

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Akli başında kimselerin uykusu ve oruçsuz hali ne güzeldir. Ahmakların uykusuz kalıp ibadet etmelerine ve çalışmalarına niçin özensinler?

Allah korkusu ve kesin iman taşıyanın zerre kadar bir iyiliği, aldanmışların yeryüzü dolusu iyiliğinden daha üstündür.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

458

“Akıllı kimse, nefsini hor görüp ölümden sonrası için amel işleyen kimsedir. Ahmak kimse de nefsinin azgın arzularına kapılan ve Allah Teâlâ’dan uzun emellerinin gerçekleşmesini isteyendir.”

Şair bu konuda ne güzel söyler:

Bir gelişme çıkmasın; hemen överler dünyayı, hoşuma giden,
Ömrüm hakkına! Onu kınayacaklar, çok geçmeden,
İnsanın özlemi artar, arkasını dönünce,
Sıkıntıları bitmez, dönüp gelince.

Başka bir şair şöyle der:

Allah'a yeminle, şu dünya bütünüyle,
Bize kalsa, rızık da bol bol gelse,
Boyun eğmesi yakışmaz şerefli birine,
Nasıl yakışabilir ki, dağılıp gideceği halde.

İbn Bessâm şöyle der:

Yazık, dünya ve sevenlerine,
Yaratıldı o, boğmak için hüzne,
Sıkıntıları bitmek bilmez halde,
Krallara ve onun emrindekilere.
Şaşarım ona ve gerçekliğine,
Herkes ona aşık, düşman olduğu halde.

Başka bir şair şöyle der:

Zamanı şöyle görüyorum der, dünya,
Öncelikler rızık veriyor, alçaklara,
Şeref sahiplerine sıkıyor, elini,
Ona dedim ki, al şu içimdekini,
O kazancı haramda bildi,
Böylece, pis olan pis olana geldi.

Başka bir şair şöyle der:

Günlere sor, ne yapmışlar Kisra'ya,
Kayser'e saraylara ve saraylılara,
Onları sürükledi mi ayrılığa,
Bırakmadan akıllısını da, akılsızını da.

Anlatıldığına göre, bir Bedevi bir kabileye misafir olur. Ona yemek verirler, yemekten sonra kabilenin kadirinin gölgesinde yatar, uyur. Kabile o uyurken yola çıkmak için toplanır ve çadırı sökerler, güneş başına vurunca bedevi uyanarak yola koyulur.

Yürürken şu şiiri söyler:

Hey gidi! Böyle bir gölge işte, bu dünya,
Senin de gölgen kaybolur gider, mutlaka,

Başka bir şair de şöyle der:

Hey gidi! Yolcunun konakladığı yerdir, bu dünya,
Orada dinlenir, göçer gider sonra.

Hikmet ehlinden biri arkadaşına şöyle söyler:

Dua eden sana işittirdi, isteyen de kusurunu bildirdi. Fakat yakinen imanı kaybeden ve amelden uzak kalandan yardıma muhtaç daha fazla kimse yoktur.

İbn Mes'ûd (^{Radıyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

İlim olarak Allah korkusu yeter. Cehalet olarak da Allah'ın mağfiretine aldanmak yeter.

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallâhu}_{Alayhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Dünyayı sevip onla mesud olan kişinin kalbinden ahiret korkusu çıkartılır.”

Hikmet ehlinden biri şöyle der:

Kul, elde edemediği dünyalıklara karşı duyduğu üzüntüden dolayı ve eline geçirdiği dünyalıklara karşı duyduğu sevinçten dolayı hesaba çekilir. Sizden önceki Müslümanlar sizin haramlardan kaçtığınızdan daha şiddetle şüpheli şeylerden kaçınırlardı. Sizin gözünüzde önemi olmayan birçok şey onlara göre mahvedici tehlikeler olarak kabul edilirdi.

Halife Ömer bin Abdulaziz, Misar bin Keddâ'm'a ait olan şu beyitleri sıklıkla misal verirdi:

Ey aldanmış, gündüzün gaflet ve uyku,
 Mahvolman kaçınılmaz, gecen de uyku,
 Fanilerle oyalanıp, hayallerse seviniyorsun,
 Rüyadaki gibi, asılsız tatlarla lezzetleniyorsun,
 Bu yüzden karşılaşacaksın berbat bir akıbetle,
 Çünkü dünyadaki hayvanların akıbeti böyle.

59. BÖLÜM

DÜNYANIN KÖTÜLÜĞÜ VE
ONDAN SAKINMAK

Ebû Umame el-Bahili'nin rivayet ettiğine göre, Salebe bin Hâtib, Peygamber Efendimiz'e (ﷺ) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü, Allah'a dua et de bana mal versin" dedi. Peygamberimiz onun bu arzusunu

"Ya Salebe, şükürünü eda ettiğin az mal, şükürünü yerine getiremeyeceğin çok maldan daha iyidir" diye karşılık verdi. Salebe yine de "Ey Allah'ın Resûlü, Allah'a dua et de bana mal versin" diye ısrar etti. Peygamberimiz ona

"Ya Salebe, beni misal almak istemez misin? Allah'ın Resulü gibi olmak istemez misin? Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, dağların benim için altın ve gümüş olmasını dilesem, olurlardı" diye cevap buyurdu. Salebe bu sefer şöyle dedi:

"Seni Hak peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki, bana mal versin diye Allah'a dua edersen, her hak sahibine hakkını vereceğim ve şöyle şöyle yapacağım" bunun üzerine Peygamberimiz: "Allah'ım, Salebe'ye mal nasip eyle" diye dua etti.

Salebe de koyun aldı. Salebe'nin koyunlar böcek gibi öylesine üretti ki, sürüsüne Medine dar geldiği için bir vadiye taşındı. Bu yüzden sadece öğle ve ikindiye cemaatle kılıp, diğer vakitler cemaatten geri kalmaya başladı. Bu arada sürü üremesine devam ettiği için Salebe başka bir yere gitme gereği hissetti ve Cuma namazından başka hiçbir namazı cemaatle kılmamaya başladı. Salebe'nin sürüsü böcek gibi üremeye devam ediyordu. Artık Salebe, Cumaya da gelmiyor, Cuma günleri kervanların yoluna çıkarak Medine'de olup bitenleri öğreniyordu.

Bir gün Peygamberimiz “Salebe ne yapıyor?” diye sordu. Ona:
 “Ya Resûlüllah, sürü edinince Medine’ye sığmaz oldu” diye olup
 bitenleri anlattıklarında, Peygamberimiz:

“Yazık Salebe’ye, yazık Salebe’ye, yazık Salebe’ye” dedi.

Bu olay üzerine şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ
 عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ

“Onların mallarından sadaka al; bununla onları (günahlardan) te-
 mizlersin, onları arıtıp yüceltirsin. Ve onlar için dua et.” (Tevbe Sûresi,
 9/103.)

Bunun üzerine Peygamber Cüheyne ve Benû Selime kabilesinden
 seçtiği iki zâtı zekât memuru olarak görevlendirdi. Hayvanların ni-
 sap miktarlarını belirten bir yazı verdi.

Sa’lebe ile Benû Süleym’den falanca şahsın zekâtlarını tahsil et-
 melerini emretti. Onlar da Sa’lebe’ye varıp zekâtını tahsil etmek iste-
 diler. Ancak Sa’lebe:

“Bu bir cizye ya da haraç!” diyerek önce diğer insanlardan tahsil
 etmelerini, dönüşte kendisine uğramalarını söyledi. Onlar da Benû
 Süleym’deki bir şahsa vardılar. O şahıs zekât memurlarının geldiğini
 haber alınca develerinin en seçkinlerini hazırlayarak güzellikle kar-
 şıladı. Zekât memurları ona:

En iyilerini vermene gerek yok, bizim niyetimiz bu değil” dediler.
 O da:

“Hayır, bu seçtiklerimi alıp götürün, ben bunları Allah’dan hayır
 murad ederek gönül hoşnutluğuyla veriyorum” dedi.

Zekât memurları develeri alıp yola koyuldular. Tekrar Sa’lebe’ye
 uğradılar. Sa’lebe zekât kayıtlarına baktı ve:

“Bu cizyeden başka bir şey değil! Gidin, beni rahat bırakın!” diye onları başından savdı.

Onlar da Medine’ye döndüler. Resûlullah, onları görür görmez, henüz onlar bir şey demeden:

“Yazık oldu Sa’lebe’ye!” buyurdu. Benû Süleym’den zekâtını veren şahıs için de hayır duasında bulundu.

Bir müddet sonra Sa’lebe hakkında şu âyetler nazil oldu:

وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَيْنَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا
وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾ فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ
يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾

“Onlardan kimi de, Eğer Allah lütuf ve kereminden bize verirse, mutlaka sadaka vereceğiz ve elbette biz sâlihlerden olacağız! diye Allah’a and içti. Fakat Allah lütfundan onlara (zenginlik) verince, onda cimrilik edip (Allah’ın emrinden) yüz çevirerek sözlerinden döndüler. Nihayet, Allah’a verdikleri sözden döndüklerinden ve yalan söylediklerinden dolayı Allah, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar onların kalbine nifak (iki yüzlülük) soktu.” (Tevbe Sûresi, 9/75-77.)

Bu ayetleri işiten Sa’lebe’nin bir yakını gidip ona dedi ki:

“Yazıklar olsun sana ey Sa’lebe! Sen helak oldun; Allah senin hakkında bu ayetleri indirdi!”

Sa’lebe ağlayarak Medine’ye geldi ve:

“Yâ Resûlallah, zekâtımı kabul et!” diye yalvardı. Ama Peygamberimiz onun zekâtını kabul etmedi.

Daha sonra Halife Hz. Ebû Bekir’e, sonra da Hz. Ömer’e geldiği halde onlar da kabul etmediler. Nihayet zekâtı kabul edilmemiş olarak

Hız. Osman zamanında öldü. (Hadis otoritelerinin (Muhaddisler) değerlendirmesine göre bu rivayet son derece zayıf, "münker" ve aslı olmayan bir rivayettir.)

İbn Cerir'den gelen bir rivayete göre, Leys şöyle anlatır:

Bir adam Hz. İsa ile (Aleyhis Selâm) arkadaş olmak isteyerek ona şöyle der:

"Sana yoldaş olabilir miyim?" Hz. İsa, kabul eder ve birlikte yola çıkarlar. Bir nehrin kenarına gelince yemeklerini yemek için otururlar. Yanlarında üç tane ekmeğ vardı, iki tanesini yerler, diğer üçüncüsü kalır. Hz. İsa su içmek üzere nehre gider. Suyunu içer gelir. Fakat kalan yufkanın ortadan kaybolduğunu görür. Adama:

"Ekmeği kim aldı?" diye sorar. Adam: "Bilmiyorum" der. Kalkarlar beraberce yola koyulurlar. Biraz gidince Hz. İsa, yanında iki yavrusu olan bir geyik görür. Yavrulardan birini çağırır. Yavru gelince onu keser. Yanındaki adamla yerler. Sonra Hz. İsa yedikleri geyik yavrusuna

"Allah'ın izni ile kalk" der. Yavru kalkar, gider. Adama şöyle der:

"Sana bu mucizeyi gösterenin hakkı için soruyorum; ekmeği kim aldı? Adam: "Bilmiyorum" der. Yürümeye devam ederler. Bir dereye varırlar, Hz. İsa adamın elinden tutar. Suyun üzerinden yürüyerek geçerler. Dereyi geçince Hz. İsa sorar:

Sana bu mucizeyi gösterenin hakkı için soruyorum; ekmeği kim aldı? Adam: "Bilmiyorum" der. Yürümeye devam ederler. Kumluk bir yere gelip otururlar. Hz. İsa kumları toplar, bir tepe oluşturur. Sonra

"Allah'ın izni ile altın ol!" der. Kum tepesi hemen altın olur. Sonra Hz. İsa bunu üçe taksim eder ve:

"Biri benim, biri senin, diğer üçüncü hisse de ekmeği yiyenindir" der. O zaman adam hemen atılır:

"Ekmeği ben yemiştim" der. Bunun üzerine Hz. İsa:

"Hepsi senin olsun!" buyurur. Oradan ayrılarak adamı terk eder.

Adam altınların başındayken, iki kişi gelir. Altınları görünce adamı öldürüp altınları almak isterler. O der ki:

“Altınlar üçümüzündür. Aramızda paylaşalım. Fakat önce birimiz gidip şehirden yiyecek getirsin; iyice karnımızı doyuralım. Ondan sonra da altınları taksim eder, gideriz” bu fikri kabul ederler. Aralarından biri şehre yiyecek almak için gider. Yolda şöyle bir şeytanlık düşünür:

“Ne diye altınları üçe böleyim. Şehirden alacağım yiyeceğe zehir koyarım. Onlar yer yemez ölürlər. Ben de bu şekilde altınların hepsine sahip olurum” dediği gibi yapar. Onların yemeğine zehir koyarak getirir. Fakat o şehre gidince diğer iki kişi şöyle düşünürler.

“Altınları niye üçe taksim edelim. İkiye taksim edersek menfaatimiz daha fazla olur. O, şehirden gelince onu öldürelim. Getirdiği yemekleri afiyetle yer, sonra altınları aramızda taksim ederiz.”

Ve şehre giden dönünce bir bahane bulup adamı öldürürler. Sonra da zehirli yemeği afiyetle yerler. Biraz sonra da altınların yanında kıvrana kıvrana ölürlər. Altın yığını ortada ve üç kişi de ölü olarak onun yanındadır.

Bir müddet sonra Hz. İsa birlikte gelir ve bu manzara karşısında yanındaki havarilerine şöyle buyurur:

“İşte dünya budur. Ondan sakınınız.”

Rivayete göre Zülkarneyn, yolculuklarından birinde hiçbiri dünya nimetlerinden yararlanmayan bir kavim ile karşılaşır. Adamlar kendilerine birer mezar kazmışlar; sabah olunca herkes mezara girer, orayı süpürür ve orada ibadete koyulur, acıkınca da sadece baklagil yerler. Ayrıca birçok bitkileri de kendilerine yasaklamışlardır.

Zülkarneyn, kavmin padişahına haber göndererek kendisi ile görüşmek istediğini bildirir. Padişah elçiye

“Ona cevap olarak bildir ki, benim kendisinden bir isteğim yok, eğer kendisinin bir arzusu varsa gelsin” der. Zülkarneyn “Doğru söylüyor” diyerek padişahın karşısına çıkar ve

“Bana gelesin diye sana elçi gönderdim, gelmeyince işte ben gel-

dim” der. Padişah “Eğer senden bir istediğim olsaydı, ben gelirdim” der. Zülkarneyn der ki,

“Niye hiçbir kavimde benzerini görmediğim birtakım şeyleri sizde görüyorum?” Padişah “Gördüğün acayıplık nedir?” diye sorar. Zülkarneyn:

“Dünyalığınız ve hiçbir şeyiniz yok, niye altın gümüş edinip istifa etmiyorsunuz?” der. Padişah:

“Biz altın ve gümüşten nefret ederiz. Çünkü insanın biraz altın veya gümüşü olunca nefsi kabarır ve daha fazlasını elde etmeye bakar” der. Zülkarneyn:

“Peki, niye kendinize mezar kazmışsınız, sabah olunca her biriniz mezarına koşuyor, temizliyor ve orada, namaz kılıyor” der. Padişah:

“Orasını göz önünde tutup dünya bize emel aşılacak isteyince böylelikle nefsimizi frenlemek istedik” der. Zülkarneyn:

“Baklagillerden başka bir yiyeceğiniz olmadığını görüyorum. Niye hayvan edinip sütünü sağmıyor, onları binek olarak kullanmıyorsunuz” diye sorar. Padişah

“Midelerimizi canlılara mezar yapmak istemiyoruz, baklagilleri kendimize yeterli gördük, insana az miktarda bir yiyecek kâfidir. Hangi yiyecek olursa olsun, gırtlaktan geçtikten sonra bize göre tadı farksızdır” der.

Bu sırada Padişah elini Zülkarneyn’in arkasına doğru uzanarak bir kafatası alır ve:

“Kimdir bu biliyor musun?” diye sorar. Zülkarneyn “Hayır, kimdir?” der. Padişah:

“Yeryüzünün hükümdarlarından biri, Allah ona halk üzerine saltanat vermiş, o da zulüm, haksızlık ve azgınlığa girişmiş. Allah onu bu yolda görünce canını alıp başını gövdesinden ayırmış ve yere atılmış bir taş gibi olmuş. Ayrıca ahirette cezasını vermek üzere Allah onun işlediklerini de bir bir kayda geçirmiş” der.

Arkasından padişah Zülkarneyn'in başını işaret ederek:

"Bu kafatası da onlar gibi olacak, ya Zülkarneyn, davranışlarına dikkat et!" der ve elini Zülkarneyn'in arkasına doğru uzanarak başka bir kafatası alır:

"Bunu biliyor musun?" diye sorar. Zülkarneyn "Hayır, kimdir?" der. Padişah:

"Az önceki hükümdardan sonra Allah'ın saltanat verdiği bir kişi. Bu padişah kendisinden öncekinin halka yaptığı zulmü, zorbalığı ve haksızlığı görmüş; bu yüzden Allah'tan korkup tevazu yolunu seçerek halkına karşı adaleti emretmiş, sonunda akibeti gördüğün gibi olmuş. Ayrıca ahirette mükafatını vermek üzere Allah onun işlediklerini de bir bir kayda geçirmiş" der.

Arkasından padişah Zülkarneyn'in başını işaret ederek:

"Bu kafatası da onlar gibi olacak, ya Zülkarneyn, davranışlarına dikkat et!" der.

Bunun üzerine padişaha; "Bana arkadaş olur musun? Seni Allah'ın bana bağışladığı malda kardeş, vezir ve ortak edinirim" diye teklif eder. Padişah

"İkimizi bir arada barınamayız" der. Zülkarneyn "Niye" diye sorar. Padişah

"Çünkü herkes sana düşman, bana dosttur" der. Zülkarneyn "Niye" diye sorar. Padişah

468

"Çünkü elindeki mevkii, mal ve dünyalık uğruna sana herkes dış biler. Bana bu hususta düşman olan birinin olduğunu sanmıyorum. Ben bunları terk etmişim; hiçbir şeyin ne çokluğunu ve ne de azlığını umursamıyorum" diye cevap verdi.

Zülkarneyn, oradan hayret ve nasihat içinde ayrılır, gider.

Şair ne güzel söylemiş:

Ey dünya ve onun süsüyle oyalanan,

Ve gözlerini kırpmadan lezzetlerine dalan,
Uzun emellerle nefsini meşgul ettin,
Huzura varınca, Allah'a ne diyeceksin?

Başka bir şair şöyle der:

Sitem ettim dünyaya, cahilleri yükselttiğinden,
Mazeretimi dinle dedi; iyileri geriye ittiğinden,
"Cahiller öz oğullarım; bu yüzden yükselttim onları,
Takva ehli, diğer kumamım çocukları!"

Şair Mahmud el-Bahili şöyle demiş:

Hey gidi! İmtihan herkese dünya,
Allah nimet verse de geri alsa da,
Verirse, daima şükürle karşıla,
Alırsa, sabrı elinden asla bırakma!

60. BÖLÜM

SADAKANIN FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim helal kazancından bir hurma tanesi kadar sadaka verirse –ki Allah sadece helal kazançtan verilen sadakayı kabul eder- Allah onu bereketiyle kabul eder ve sizden birinizin bir tayı büyütmesi gibi onu dağ oluncaya kadar büyütür.”

Başka bir rivayet şöyledir:

“Sizden birinizin bir tayı büyütmesi gibi onu Uhud Dağı kadar büyütür.”

Allah Teâlâ'nın verilen sadakaların karşılığını kat be kat verdiğini Kur'an-ı Kerim'in şu ayetleri bizlere bildiriyor:

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ
وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

“Allah'ın, kullarının tevbesini kabul edeceğini, sadakaları geri çevirmeyeceğini ve Allah'ın tevbeyi çok kabul eden ve pek esirgeyen olduğunu hâlâ bilmezler mi?” (Tevbe Sûresi, 9/104.)

470

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ
كُلَّ كَفَّارٍ أَيْمٍ

“Allah faizi tüketir (Faiz karışan malın bereketini giderir), sadakaları ise bereketlendirir. Allah küfürde ve günahta ısrar eden hiç kimseyi sevmez.” (Bakara Sûresi, 2/276.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sadaka maldan hiçbir şey eksiltmez. Allah başkalarının kusurlarını bağışlayanın şerefini artırır. Allah için tevazu gösteren kulu Allah mutlaka yükseltir.”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sadaka maldan hiçbir şey eksiltmez. Kul sadaka vermek için elini uzattığında o sadaka verilen ele ulaşmadan Allah'a ulaşır. Kişi ihtiyacı yokken dilencilik yaparsa Allah da ona fakirlik kapısını açar.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanoğlu; malım, malım der durur. Halbuki malım, dediği şu üç şeydir:

Yiyip tükettikleri, giyip eskittikleri, Allah için verip, Allah katında biriktirdikleri. Bunun dışında kalanlar elinden gider ya da mirasçılara kalır.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah her birinizle tercümansız konuşacaktır. Kişi o zaman sağına bakar; dünyada işlediği amellerden başka bir şey göremez. Soluna bakar; dünyada işlediği amellerden başka bir şey göremez. O halde siz yarım hurma ile de olsa cehennem ateşinden korununuz.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ey Ka'b bin Ucre! Su nasıl ateşi söndürüyorsa sadaka da günahları söndürür. Ey Ka'b bin Ucre! Haram ile beslenen et ve kan cennete giremez. Onların yeri cehennemdir. Ey Ka'b bin Ucre! İnsanlar sabahladıklarında iki yoldan birini tercih eder; ya cehennemden kurtulmak ya da kendilerini helak etmek. Ey Ka'b bin Ucre! Namaz insanı Allah'a yaklaştırır. Oruç kalkandır. Tepelerin üzerinde buzlar nasıl erirse sadaka da günahları öyle eritir.”

Bir diğer rivayet de şöyledir:

“Suyun ateşi söndürdüğü gibi sadaka da günahları söndürür.

Sadaka Allah'ın gazabını söndürerek insanın kötü bir sonla ölmesinden korur.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanlar arasında hüküm bitinceye kadar herkes sadakasının gölgesi altındadır.”

Başka bir rivayette de;

“Kulun her sadakası onun üzerinden yetmiş bin adet şeytanın kötülüğünü uzaklaştırır.”

Bir defasında Efendimiz'e (Sallallahu Aleyhi Ve sellem): “Ey Allah'ın Resûlü, hangi sadaka en faziletlidir?” diye soruldu. Peygamberimiz şöyle dedi:

“Malı az olan kişinin verdiği sadakadır. Sadaka vermeye yakın arkadaşlarından başla.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir dirhem yüz bin dirhemden fazladır!” Yanındakiler şaşırır ve “Nasıl olur ey Allah'ın Resûlü?” diye sorar. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem):

“Birinin çok miktarda malı var. İçinden yüz bin dirhem sadaka olarak verir. Diğer adamın da sadece iki dirhemi var, bunlardan birini sadaka verir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sakin senden bir şey isteyeniyi geri çevirme! Tırnak kadar olsa bile bir şeyler ver.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Resûlü, “Hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde şu yedi sınıf insanı, Allah kendi gölgesine alacaktır” dedikten sonra, sağ elinin verdiği sol eli görmeyen kişiyi de bu yedi sınıftan saydı.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İyilikler kötü akıbetten korur. Gizlice verilen sadaka Allah'ın gazabını dindirir. Akrabalık haklarını gözetmek ömrü uzatır.”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Her iyilik sadakadır, dünyada iyilik yapanlar Ahirette iyilik görürler. Dünyada kötülük işleyenler Ahirette kötülük görürler. Cennete ilk önce girecek olan kişiler iyilik yapanlardır.”

Taberani ve Ahmed bin Hanbel şöyle rivayet eder: Peygamberimize

“Sadaka nedir?” diye sordular. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem): “Kat kat olan mükâfatlardır. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) katında daha fazlası da vardır” cevabını verdi ve şu Âyet-i Kerime’yi okudu:

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا
كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصِطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

“Verdiğinin kat kat fazlasını kendisine ödemesi için Allah’a güzel bir borç (isteyene faizsiz ödünç) verecek yok mu? Darlık veren de bolluk veren de Allah’tır. Sadece O’na döndürüleceksiniz” (Bakara Sûresi, 2/245.)

“Ey Allah’ın Resûlü, hangi sadaka en faziletlidir?” Peygamberimiz: “Gizli olarak verilen sadaka en faziletli olanıdır” buyurdu ve şu Âyet-i Kerime’yi okudu:

إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُوتُوهَا الْفُقَرَاءَ
فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Eğer sadakaları (zekât ve benzeri hayırları) açıktan verirsiniz ne âlâ! Eğer onu fakirlere gizlice verirsiniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. Allah da bu sebeple sizin günahlarınızı örter. Allah, yapmakta olduklarınızı bilir” (Bakara Sûresi, 2/271.) Peygamberimiz sözlerine şöyle devam etti:

“Bir Müslümanı giydiren kimse, o elbisenin bir ipliği veya bir ya-

ması kişinin üzerinde kaldığı süre boyunca Allah Teâlâ'nın koruması altındadır. Bir Müslüman elbisesiz bir Müslümanı giydirirse Allah da onu cennet ipekleriyle giydirir. Bir Müslüman aç bir Müslümanı doyurursa Allah da onu cennet yiyecekleriyle doyurur. Bir Müslüman susamış bir Müslümana su içirirse Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da ona cennet şarabından içirir. Fakire verilen her sadaka bir sadakadır. Fakat yakın akrabaya verilen bir sadaka hem sadaka hem de sila-i rahim olmak üzere iki sadakadır.”

Peygamberimize “Hangi sadaka en faziletlidir?” diye sorulduğunda şöyle cevap verdi:

“Sana düşmanlık besleyen akrabaya verilen sadakadır.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem/) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir kimse deve süt verdiği müddetçe sütünü ödünç verirse veya ihtiyaç sahibine borç verirse veya birine yolda rehberlik ederse bir köle azat etmiş gibi sevap kazanır.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem/) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Verilen her borç bir sadakadır.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem/) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Miraç gecesi cennetin kapısında, her sadakanın mükâfatı on kat, verilen borcun mükâfatı ise on sekiz kattır. Sıkıntılı olan birinin sıkıntısını giderenin Allah da dünya ve ahirette sıkıntısını giderir, yazdığını gördüm.”

474

Peygamberimize “İslâm'da hangi amel daha faziletlidir?” diye sordular. Peygamberimiz:

“Yemek yedirmen, tanıdığın ve tanımadığın herkese selam ver-mendir” buyurdu

Sahâbîler Peygamber Efendimiz'e ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem/): “Bize her şeyin kaynağı nedir, söyler misin?” dediler. Peygamberimiz: “Her şeyin kaynağı sudur” diye cevap verir. Soruyu soran: Bana işlediğim zaman cennete girebileceğim bir şey söyle, der. Peygamberimiz de:

“Düşkünlere yemek yedir, selâm ver. Yakınlarına iyilik et, geceleri insanlar uykuda iken namaz kil, selâmetle cennete girersin” buyurdu.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslüman kardeşinin karnini doyuran ve kanasıya ona su içiren kimseyi Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) cehennemden yetmiş hendek uzaklaştırır, her iki hendeğin arası beş yüz senelik yol mesafesidir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir;

Kıyamet günü Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur: “Ey insanoğlu! Hastalandım, ziyaretime gelmedin” Kul der ki: “Sen âlemlerin Rabbisin, benim seni ziyaret etmem nasıl mümkün olur?” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) buyurur: “Bilmiyor musun, filân kulum hastalandı da ziyaretime gitmedin. Bilmiyor musun ki, onu ziyaret etseydin, beni de yanında bulurdun” sonra:

“Ey insanoğlu! Senden yemek istediğim halde bana yemek vermedin.” buyurur. Kul der ki: “Ya Rabbi, sen âlemlerin Rabbiyken sana yemek vermem nasıl mümkün olabilir!” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) buyurur: “Bilmiyor musun, filân kulum senden istedi de ona yemek vermedin. Bilmiyor musun ki, eğer ona yemek verseydin, onun kar siliğini benim katımda bulurdun” sonra:

“Ey insanoğlu! Senden su istedim vermedin.” Kul der ki: “Ya Rabbi, sen Âlemlerin Rabbi iken benim su vermem nasıl mümkün olur?” Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur: “Senden filân kulum su istedi de vermedin. Bilmiyor musun ki, eğer ona su verseydin, karşılığını benim katımda bulurdun.”

61. BÖLÜM

MÜSLÜMAN KARDEŞİNİN
İHTİYACINI GİDERMEK

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ

“İyilik ve (Allah’ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın!” (Mâide Sûresi, 5/2.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslüman kardeşi için, ona fayda sağlamak üzere adım atan kimseye Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) yolunda cihad edenlere verilen sevap vardır.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ’nın öyle kulları vardır ki, onlar insanların ihtiyaçlarını görmek için yaratmıştır, onlara cehennem azabı tattırmayacağına dair kendi kendine söz vermiştir. Kıyamet günü olunca onlar için nurdan koltuklar konur ve herkes hesap vermek ile meşgul iken onlar bu koltuklarda oturup Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ile konuşurlar.”

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim Müslüman kardeşinin bir ihtiyacını giderirse -işini görsün, görmesin- Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onun geçmiş, gelecek bütün günahlarını affeder ve kendisine iki berat yazar. Biri cehennemden, öbürü de münaflıklıktan kurtulmak içindir.”

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslüman kardeşinin bir işini gören kimsenin kıyamet günü terazisinin yani başında dururum. Eğer sevabı ağır basarsa problem

yok, basmazsa ona şefaata ederim.”

Enes bin Mâlik ^(Râdiyallâhu Anih), Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Müslüman kardeşinin ihtiyacını görmeye koşan kimseye, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) adım başına yetmiş sevap yazar ve yetmiş günahını siler. Eğer kardeşinin işi onun vasıtası ile görülürse anasından doğduğu gün gibi bütün günahlardan silinir. Eğer bu arada ölürse hesapsız-kı-tapsız cennete girer.”

İbn Abbas ^(Râdiyallâhu anhuma), Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim Müslüman kardeşinin bir işini görmek için onun ile birlikte yürür ve işinin olması için ona rehberlik ederse Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) onunla cehennem arasına yedi hendeklik bir mesafe koyar; her iki hendeğin arası yeryüzü ile gök arası kadardır.”

İbn Ömer ^(Râdiyallâhu Anih), Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah Teâlâ'nın bazı kavimlere öyle nimetleri vardır ki, başkalarının ihtiyaçlarını gidermek için çalıştıkları müddetçe ve bu işten bıkmadıkları sürece Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) o nimetleri devam ettirir, fakat onlar yardımlaşma görevini savsaklayınca o nimetlerini ellerinden alıp başka topluluklara verir.”

Ebû Hüreyre'den gelen bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz:

“Aslan kükrerken ne der, bilir misiniz?” diye sordu. Sahâbîler: “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” deyince Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Allah'ım beni iyilik sahibi biri üzerine salma, der” buyurdu.

Hız. Ali ^(Râdiyallâhu Anih), Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Biriniz bir işi yapmak isteyince, perşembe günü sabahleyin erken yola çıksın. Evden çıkarken Âl-i İmrân Sûresi'nin sonunu, Âmenerrasûlü, Ayetülkürsî'yi, Kadir Sûresi ile Fatıha Sûresini okusun. Çünkü bu ayetlerde hem dünya hem de Ahiret hacetleri vardır.”

Abdullah bin Hasan şöyle anlatır:

Bir işim dolayısıyla halife Ömer bin Abdulaziz'in yanına gittim. Bana şöyle dedi; "Bana bir işin düşerse biri ile haber gönder veya mektup yaz. Çünkü Allah Teâlâ'nın seni kapımda görmesinden utanıyorum."

Hz. Ali ^{(Radıyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

"İşitmesi her sesi duyacak kadar geniş olan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, başkasının kalbine sevinç salan kimse için Allah Teâlâ ^{(Celle}_{Celâlehu}) o sevinçten bir lütf yaratır; adamın kalbine sıkıntı girince bu lütf su gibi sızarak onun kalbine girer ve yabancı deve kovar gibi adamın kalbindeki sıkıntıyı kovar. Bir işin görülmemesi, onu layık olmayandan istemekten daha iyidir.

Kardeşinden sık sık ihtiyacını gidermesini isteme. Çünkü buzağı anasını sıkça emmeye başlayınca anası onu uzaklaştırır."

Şair ne güzel söylemiş:

Sakın ha, iyiliğini kimseye karşı kesme,
Elinden geldikçe, günler geçtikçe,
Hatırla, Allah'ın sana yaptığı ihsanı,
Çünkü o başkalarını sana muhtaç yaptı.

Başka bir şair de şöyle der:

Elinden geldiğince ihtiyaç gider,
Kardeşinin sıkıntısını da gider,
Çünkü o kişinin en hayırlı günü,
Başkalarının da işinin görüldüğü günü.

Peygamber Efendimiz'in ^{(Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem)} şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Elinden hayır çıkanlara müjdeler olsun. Elinden kötülük çıkanlara da yazıklar olsun!"

62. BÖLÜM

ABDESTİN FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim güzelce abdest alıp iki rekât namaz kılsa ve her ikisinde de içinde dünya ile ilgili bir endişe taşımazsa, anasından doğduğu gün gibi günahlarından temizlenir.”

Başka bir rivayette:

“Ve her ikisinde de bir hata işlemezse geçmiş günahları affedilir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah'ın günahları bağışlamasına ve dereceleri yükseltmesine yol açan ibadetlerini size söyleyeyim mi: Kötü işlerin ardından hemen abdest almak, mescitlere doğru yürümek ve bir namazı kılınca diğer vakti beklemektir. Bunlar cankurtaran halatıdır. Bunlar cankurtaran halatıdır. Bunlar cankurtaran halatıdır!”

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bir defasında uzuvlarını bir kez yıkayarak abdest aldı ve şöyle buyurdu:

“Bu şekilde alınan abdest Allah'ın namazı kabul etmesi için gereken abdesttir” sonra azalarını ikişer kere yıkayarak abdest aldı ve şöyle buyurdu:

“Bu şekilde alınan abdest için Allah iki kat mükafat verir.” Sonra azalarını üçer kere yıkayarak abdest aldı ve şöyle buyurdu:

“Bu şekilde alınan abdest benim, benden önceki peygamberlerin ve Allah'ın dostu İbrahim'in abdestidir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Abdest alırken Allah'ın adını anan kimsenin Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bütün vücudunu temizler. Fakat Allah'ın adını zikretmeden abdest alan kimsenin sadece su dokunan azaları temizlenir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Abdestliyen bir daha abdest alan kişiye on iyilik yazılır.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Abdest üzerine abdest almak, nur üzerine nurdur.”

Bütün bu hadisler, mü'minleri abdest tazelemeye teşvik etmektedir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslüman bir kul, abdest alırken ağzına su verince ağızdaki günahlar çıkıp gider, burnuna su verince burnunun günahları çıkıp gider, yüzünü yıkayınca göz kapaklarının kenarlarına kadar yüzünün bütün günahları süzülüp gider. Ellerini yıkayınca tırnak altlarına kadar bütün ellerinin günahları akıp gider, başına su verince de kulak altlarına kadar basının bütün günahları süzülüp akar, ayaklarını yıkayınca da tırnak aralarına kadar ayaklarının bütün günahları akıp gider.

Bundan sonra mescide kadar yürüyüp namaz kılması ona fazladan bir sevaptır.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Abdestli oruçlu gibidir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim güzelce abdest altıktan sonra başını semaya kaldırarak 'Eşhedü ellâilâhe illallahu vahdehû lâşerike lehû ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû (Şehadet ederim ki, bir olan Allah'tan başka ilâh yoktur. O'nun ortağı yoktur. Muhammed (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) de O'nun kulu ve Resûlüdür' derse ona, istediğinden içeri girebileceği sekiz cennet kapısı açılır.”

Hz. Ömer (Radiyallâhu Anh) şöyle buyuruyor;

“Güzelce alınan bir abdest şeytani kovar”

Mücâhid (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Abdestsiz ve tevbesiz, zikirsiz uyumamayı başarabilenler bu

alışkanlığı devam etmesinler. Çünkü ruhları hangi durumda alınırsa aynı durumda haşır edilirler.”

Rivayet edildiğine göre Hz. Ömer ^(Radiyallâhu)_{Anh} Peygamberimizin sahâbîlerinden birini Kâ'be örtüsü için Mısır'a gönderir, adam Şam yakınlarının bir keşiş manastırı yakınında konaklar. Keşiş ondan daha âlim değildir. Hz. Ömer'in ^(Radiyallâhu)_{Anh} elçisi, keşiş ile karşılaşır onun bilgisinden faydalanmak ister, keşişe gelir, manastırın kaprisini çalar, fakat uzun müddet kapı açılmaz. Bir müddet sonra kapı açılıp keşişin yanına girince ona bir takım sorular sorarak ilminin derecesini ölçmek ister, aldığı cevaplar hoşuna gider, bu arada kapıda uzun müddet bekletilmesinden dolayı keşişe şikâyet eder.

Keşiş şikâyetine şöyle cevap verir:

Kapımıza yöneldiğinde seni hükümdar edasında gördüğümüz için senden korktuk.

Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya ^(Aleyhis)_{Selâm}: “Ya Musâ, bir hükümdar tarafından korkutulduğun zaman sen ve ev halkın hemen abdest alın. Çünkü abdestliler benim korumam altına girerek korktuklarından emin olurlar” buyurmuştu. Biz de, kendim ve ev halkı abdest alıp namaz kılarak senin korkundan emin oluncaya kadar kapıyı yüzüne kapattık, sonra kapıyı açtık” dedi.

63. BÖLÜM

NAMAZIN FAZİLETİ

Namaz, ibadetlerin en faziletlisi olduğu için, Allah Teâlâ'nın kitabına uyararak namaza teşvik olsun diye, geride zikrettiklerimize ilave olarak şunları aktarmak istiyoruz:

“Hiçbir kula kıldığı iki rekât namaz için verilen izinden daha değerli bir hediye verilmiş olmaz.”

Muhammed bin Sirin şöyle buyurur:

“İki rekât namazla cennet arasında tercih kullanmak durumunda kalsam, iki rekât namazı cennete tercih ederim. Çünkü iki rekât namazda Allah'ın hoşnutluğu, cennette ise benim hoşnutluğum vardır.”

Anlatıldığına göre Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) yedi kat gökleri yarattığında onları melekler ile doldurdu ve hiçbir an ara vermeksizin onları namaz kılarak ibadet etmekle görevlendirdi. Her gök halkı için özel ibadet emretti: Birinci semadakilere Sûr'a üfleninceye kadar ayakta dikilmeyi, bazı sema ehline rükûu, bazılarına secdeyi, diğer bazılarında O'nun azameti karşısında kanatlarını yere sererek ibadet etmeyi emretti.

İlliyyûn ve Arş Melekleri Arş'ın etrafında dolanarak Allah'ı hamd ile tesbîh ederler, yeryüzündekiler adına O'ndan af dilerler. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bütün bunları mü'minlere bir ikram olmak üzere gök halkının ibadetlerinin hepsinden birer özellik bulunsun diye sadece namazda toplamıştır.

Ayrıca namazda Kur'an-ı Kerim okumayı emrederek kullardan da bu ibadete şükretmeyi istedi. Bu şükürü yerine getirebilmek için, namazı, şartları ve ölçüleri nispetinde kılmak gereklidir.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Onlar gayba inanırlar, namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar.” (Bakara Sûresi, 2/3.)

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Namazı dosdoğru kılın, zekât verin ve rükûa varanlar ile birlikte rükûa varın.” (Bakara Sûresi, 2/43.)

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ

“Namazı dosdoğru kıl.” (Hûd Sûresi, 11/114.)

لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ
بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ
وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا

“Fakat içlerinden ilimde derinleşmiş olanlar ve mü’minler, sana indirilene ve senden önce indirilene iman edenler, namazı kılanlar, zekâtı verenler, Allah’a ve ahiret gününe inananlar var ya; işte onlara pek yakında büyük mükâfat vereceğiz.” (Nisa Sûresi, 4/162.)

Kur’an-ı Kerim’de namazdan bahsedilen her yerde “dosdoğru kılmak” kaydıyla zikredilir. Buna karşılık münafıklardan bahsederken Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٢﴾

“Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, onlar namazlarını ciddiye almazlar.” (Mâûn Sûresi, 107/4-5.)

Görüldüğü gibi, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) mü'minlerden; “Namazı dosdoğru kılanlar” diye bahsederken münafıklardan sadece “namaz kılanlar” diye bahsetmektedir. Bunun sebebi, namazı kılanlar çok olmakla birlikte “namazı dosdoğru” kılanların az olduğunu bizlere belirtmektir. Allah'tan gafil olanlar işledikleri amelleri, öyle gördükleri için işler ve ibadetlerin Allah'a takdim sunulacağı gün “Kabul edilir mi, edilmez mi?” diye tefekkür etmezler.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İçinizde öyle kimseler bulunmaktadır ki, kıldıkları namazların sadece üçte biri veya dörtte biri veyahut beşte biri yahut da altıda biri... (Peygamberimiz onda bire kadar saydı) yazılır.”

Peygamberimiz bu hadisi ile namazların ancak şuurlu olarak kılınanlarının geçerli olduğunu ve amel defterine sadece bunların yazılacağını açıklamıştır.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah'a kalbi ile yönelerek iki rekât namaz kılan kimse anasından doğduğu gün gibi günahlarından temizlenir.”

484

Kulun ancak kalbiyle Allah'a yöneldiği zaman namazının bir kıymeti vardır. İçki vesveselerle kıpırdarken namaza bütün benliğini vermezse şu kişinin durumuna düşer:

Bir adam düşünün ki, kusurunu bağışlamak için hükümdarın kapısına varmış, içeri alınarak huzuruna çıkartılmıştır. Hükümdar yanına gelince sağa sola bakmaya başlamış ve onu ilgisiz gören hükümdar da isteğini yerine getirmemiştir. Çünkü hükümdar, kendisine verilen önemin derecesine göre isteklere cevap verir. İşte namaz da

buna benzer; insan şuursuz bir şekilde namaza durunca onun kıldığı namaz kabul olunmaz.

Şunu iyi bil ki, namaz bir padişah tarafından verilen düğün ziyafetine benzer, orada herkese açık, çeşitli tat ve lezzetleri olan türlü yiyecek ve içecekler bulunur.

Namaz da aynen böyledir. Allah Teâlâ, çeşitli zikir ve hareketleri bir araya getirerek insanları ona davet etmiş, ibadetin çeşitli tatlarını birden tatsınlar diye onlara bu ibadeti ikram etmiştir. Onun içindeki hareketler ziyafetteki yemeklere, zikirler ise içeceklere benzer.

Denilir ki, namazda on iki bin özellik vardır. Daha sonra bu on iki bin haslet on iki özelliğe toplanmıştır. Namaz kılmak isteyen kimse tastamam bir namaz kılmak için bu on iki özelliği bir arada buldurması gerekmektedir.

Bu on iki özelliğin altısı namazdan önce, altısı da namazın içindedir:

İlim. Zira Peygamberimiz şöyle buyurur: “Bilerek işlenen az amel, cahilce işlenen çok amelden daha hayırlıdır.”

Abdest. Peygamberimiz şöyle buyurur: “Abdestsiz olanın namazı olmaz”

Elbise. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا
وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

“Ey ademoğlu, her secde edişinizde güzel elbiselerinizi (ziynetinizi) giyin” (A'râf Sûresi, 7/31.) buyurur. Buradaki “ziynet”; her namaz vakti elbisenizi giyinin” anlamındadır.

Vakti gözetmek. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

“Hiç şüphesiz, namaz mü’minler üzerinde vakitleri belirli bir farzdır.” (Nisa Sûresi, 4/103.)

Kibleye yönelmek. Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ

“Namazda yüzünü Mescid-i Haram yönüne döndür. Nerede olursanız olun, yüzlerinizi çevirin.” (Bakara Sûresi, 2/144.)

Niyet. Peygamberimiz şöyle buyurur: “Ameller niyetlere bağlıdır. Herkes neye niyet ederse karşılığında onu bulur.”

Tekbir. Peygamberimiz: “Tekbir alınca namaz dışı her şey haram olur, selâm verince bu yasak sona erer” buyuruyor.

Kıyam. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

“Allah için ayakta dikilerek dua edin.” (Bakara Sûresi, 2/238.) Bu ayet, “Ayakta namaz kılın” demektir.

Fatiha Sûresini okumak. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

فَاقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ

“Sonra Kur’ân’dan kolayınıza geleni okuyun” (Müzzemmil Sûresi, 73/20.)

Rükû. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Namazı dosdoğru kilin, zekât verin ve rükûa varanlar ile birlikte rükûa varın.” (Bakara Sûresi, 2/43.)

Secde. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَعَبُدُوا رَبَّكُمْ
وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Rükû edin; secdeye kapanın; Rabbinize ibadet edin; hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz!” (Hac Sûresi, 22/77.)

Tahiyyat oturuşu. Peygamberimiz şöyle buyurur: “Kişi son secde- den başını kaldırıp Ettihiyâtü’yü okuyacak kadar bir zaman oturur- sa namazı tamamlanmış olur.”

Bu on iki şart bir araya gelince bunların kemale erebilmesi için bir mühür gerekir ki, o da ihlastır.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

“Haydi, kâfirlerin hoşuna gitmese de Allah’a, Allah için dindar ve ihlâslı olarak dua edin!” (Mü’min Sûresi, 40/14.)

Namazın birinci özelliği ve şartı olan ilim üçe ayrılır:

Namazın farz ve sünnetlerini birbirinden ayırabilmek.

Abdestin farz ve sünnetlerini bilmek. Zira namazın kemale ulaş- ması için bunları bilmek gerekir.

Şeytanın tuzaklarını bilip, önlem alarak onlara karşı koymak.

Abdest şu üç şey sayesinde kemale erer:

Kalbi kin, kıskançlık ve kötülüklerden arındırmak.

Bedeni günahlardan temizlemek.

Abdest uzuvlarını, suyu israf etmeden güzelce yıkamak.

Elbise de şu üç şey ile kemale erer:

Kazancın helâl olması.

Pislikten temizlenmiş olması.

Sünnete uygun olması, kişiyi kibirli göstermemesi.

Vakti gözetmek de şu üç şey sayesinde kemale erer:

Vaktin girişini gözetlemek üzere gözün güneşte, ayda ve yıldızda olması.

Kulağın ezanda olması.

Kalbin daima vaktin girmesini düşünür halde bulunması.

Kibleye yönelmek de şu üç şey ile kemale erer:

Yüzünü kibleye çevirmek.

Kalbini Allah'a yöneltmek.

Allah'tan korkarak nefsini küçük görmek.

Niyet de şu üç şey ile kemale erer:

Hangi namazı kıldığını bilmek.

Allah'ın huzurunda olduğunun ve O'nun seni gördüğünün farkında olmak.

Allah'ın, kalbinde gizlediğin her düşünceyi bildiğini bilerek dünya ile ilgili düşüncelerden uzak durmak.

Tekbir'in kemale ermesi de şu üç şeye bağlıdır:

Kararlı ve doğru bir tekbir getirmek,

Ellerini kulak hizasına kadar kaldırmak.

Uyanık bir kalple ve tevazu içinde tekbir almak.

Kıyam'ın kemale ermesi de şu üç şeye bağlıdır:

Gözlerini secde yerine dikmek.

Kalbini Allah'a vermek.

Sağa-sola bakmamak.

Kur'an-ı Kerim okumanın kemale ermesi de şu üç şarta bağlıdır:

Kelimeleri tane tane, ayet sırasına uyarak Fatiha Sûresini doğru okumak.

Ayetlerin mânisini düşünerek okumak.

Okuduğuyla amel etmek.

Rükûun kemale ermesi de şu üç şeye bağlıdır:

Sırtını dik tutmak,

Parmaklarını açarak ellerini diz kapaklarına dayamak.

Rükû hâlinde vücudu sabit tutarak, tesbîh cümlelerini güzelce okumak.

Secdenin kemale ermesi de şu üç şarta bağlıdır:

Elleri kulakların hizasında yere koymak.

Dirsekleri yere yaymamak.

Secde halinde vücudu sabit tutarak, tesbîh cümlelerini güzelce okumak .

Ettehiyât oturuşunun kemale ermesi de şu üç şeye bağlıdır:

Sağ ayağının bilekten aşağısını bükerek sol ayak üzerine oturmak,

Vakar içinde Ettehiyyatü'yü okumak, kendine ve bütün mü'minlere dua etmek.

Edebine uygun şekilde selâm vermek. Edebe uygun selâm da; sağa verdiği selamın o tarafta bulunan koruyucu melekler ile, erkek ve kadın mü'minlere verildiğini, sola verdiği selamın da yine soldaki koruyucu meleklerle, erkek ve kadın mü'minlere verildiğinin şuurun-
da olarak verilen selamdır.

Kamil anlamdaki ihlâs da şu üç şeye bağlıdır:

Kıldığın namazla insanların değil, Allah'ın rızasını aramak.

Muvaffakiyeti Allah'ın sağladığına inanmak.

Kıyamet gününe kadar namazı muhafaza etmek. Zira Allah Teâlâ, "iyilik işleyen" değil, "iyilik getiren" (*En'âm Sûresi, 6/160.*) buyurarak huzuruna iyilik getirenlere mükafat vereceğini belirtmiştir.

64. BÖLÜM

KIYAMETİN DEHŞETİ

Rivayet edildiğine göre, Hz. Âişe ^(Radıyallahü Anha) şöyle der: Peygamberimize şöyle dedim: “Ya Resûlullah! Kıyamet günü sevenler birbirlerini hatırlarlar mı?” Bana şu cevabı verdi:

“Üç yerde hatırlamaz. Birincisi, Mizan karşısında, iyiliklerin ağır mı, yoksa hafif mi geleceği belli oluncaya kadar hatırlamaz.

İkincisi amel defterleri dağıtılırken. Herkes amel defterim acaba sağımdan mı, yoksa solumdan mı verilecek telaşına düşmüşken hatırlamaz.

Üçüncüsü de cehennemden uzun bir boyun çıkararak bazı kişilerin boyunlarına dolanarak şöyle dediği zaman:

Ben şu üç kimseye bela olarak verildim; Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ile birlikte başka bir şeye tapana, bütün zalim ve zorbalara ve hesaplaşma gününe inanmayanlara derken, bu kimseleri kısıkcıyla yakalayıp cehennem derinliklerine atar.

Cehennem üstünde kıldan ince, kılıçtan keskin bir köprü bulunur. Üzerinde sivri demirden çengeller ve dikenler vardır. Bu köprüden insanlardan bazıları şimsek gibi, bazısı esen rüzgâr gibi geçeceklerdir.”

Hz. Ebû Hüreyre Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) gökleri ve yeri yaratınca Sûr'u da yaratıp İsrâfil'in ^(Aleyhis Selâm) eline verdi. O da onu ağzına koyarak "Ne zaman üflemeyle emrolunacağım" diye gözlerini Arş'a dikerek bekler vaziyettedir. “Ya Rasûlallah! Sûr nedir?” diye sordum. Bana: “Nurdan bir boynuzdur” diye cevap verdi. “Yâ Resûlullah, nasıl bir şeydir” diye sordum. O da

bana: "Çok büyük bir daire şeklindedir. Beni Hak dinle Peygamber olarak gönderen Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) adına yemin ederim ki büyüklüğü yerle gök arası genişliğindedir. İsrafil bu sûra üç kere üfler: Birinci üflemeyle herkesi ürkütür, ikincisiyle hepsini öldürür, üçüncüsüyle hepsi tekrar dirilir. Üçüncü üfleyişten sonra ruhlar ortaya çıkarak gök ile yer arasını arılar gibi doldururlar ve genizlerden bedenlere girerler" sonra Peygamberimiz şöyle buyurdu:

"Toprağı yarılarak yerden ilk çıkacak olan benim."

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Teâlâ, Cebrail, Mikail ve İsrafil'i yeniden diriltince bunlar hemen yanlarına Burak'ı ve bir de cennet elbisesi olarak Peygamberimizin kabrine gelirler. O sırada kabrin toprağı yarılarak açılır. Peygamberimiz Cebrail'e bakar ve

"Bugün, hangi gündür?" diye sorar. Cebrail O'na: "Bugün Kıyamet günüdür, bugün haşr günüdür; bugün karar günüdür" diye cevap verir. Peygamberimiz "Ey Cebrail, Allah ümmetime ne yaptı?" diye sorar. Cebrail de "Müjde, üzerindeki toprak ilk açılan sensin" diye cevap verir.

Ebû Hüreyre, Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur: "Ey insanlar ve cinler! Ben size gereken uyarıyı yapmışım. İşte amelleriniz defterlerinizde yazılı. İyilik bulan Allah'a hamd etsin. Kötülük bulan da kendine kızıp dursun."

Rivayet edildiğine göre, bir gün Yahya bin Muaz er-Razi ^(Raḥmetullâhi Aleyhi) bir mecliste:

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ
إِلَى جَهَنَّمَ وَرْدًا

“Takvâ sahiplerini heyet halinde çok merhametli olan Allah’ın huzurunda topladığımız, günahkârları da susuz olarak cehenneme sürdüğümüz gün, Rahmân nezdinde söz ve izin alandan başkalarının şefâata güçleri yetmeyecektir” (*Meryem Sûresi, 19/85-86.*) anlamındaki ayetler okununca şöyle der:

“Ey insanlar! Durun, durun! Yarın mahşer yerinde hep bir araya geleceksiniz. Her yönden gurup gurup gelerek Allah’ın huzuruna tek tek dikileceksiniz. Kelime kelime yaptıklarınızdan hesap vereceksiniz. Allah’ın sevdiği kişiler binekli olarak, günahkârlar da Allah’ın azabına yaya ve susuz olarak götürülecek, sonra da bölük bölük cehenneme gönderileceklerdir!”

Ey din kardeşlerim! Önünüzde:

كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

“Sizin hesabınıza göre elli bin sene uzunluğunda” (*Meâric Sûresi, 70/4.*) olan bir gün var. O gün “sarsıntı günü”, “yaklaşan gün”dür. Bütün insanlar o gün Allah’ın huzurunda dikileceklerdir. O gün, “hayıflanma ve pişmanlık günü”, “tartışma günü”, “hesaplaşma günü”, “feryat günü”, “geleceği kesin olan bir gün”, “kalplerin titrediği bir gün,” “yeniden dirilme günü”, “herkesin kendi elleri ile işlediklerini göreceği bir gün”, “aldanma günü”, “kimi yüzlerin ağardığı ve kimisinin de karradığı gün”, “Allah’ın huzuruna temiz kalple gelenlerden başka malın, çoluk-çocuğun fayda sağlamadığı bir gün”, “zalimlere mazeretlerinin fayda vermediği, kendileri için fena yerleşme yeri hazırlanan bir gün”dür.

Mukatil bin Süleyman şöyle der:

“İnsanlar kıyamet günü, hiç konuşmadan yüz sene beklerler, yüz sene de karanlıkta şaşkınlık içinde beklerler, yüz sene de dalga dalga birbirine sürtünerek Allah’ın huzurunda didişirler. Kıyamet günü, sizin hesabınızla elli bin yıl uzunluğunda olmasına rağmen ihlaslı bir

mü'mine bu vakit, kısa bir namaz süresi gibi gelir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kulun ayakları, şu dört şeyden hesaba çekilmeden yerinden kıpırdamaz:

Ömrünü nerede geçirdiğinden,

Vücudunu nerede ihtiyarlattığından,

İlmiyle nasıl amel ettiğinden,

Malını nereden kazanıp, nereye harcadığından...”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Her peygamberin mutlaka kabul edilecek olan bir duası vardır: Tüm peygamberler bu haklarını dünyada kullandı. Ben dua hakkımı kıyamet günü ümmetime şefaet etmek için sakladım.”

Allah'ım, Peygamberinin yüce katındaki eşsiz değeri hatırına bizleri onun şefaatine mazhar eyle.

65. BÖLÜM

CEHENNEM VE MİZANIN
ÖZELLİKLERİ

Bu konunun bazı hususlarına daha önce değinmiş olmamıza rağmen, faydasından dolayı yeniden mezvubahis etmeyi uygun gördük. Böylece gaflet içindeki gönüllere tekrarlanan bu bilgiler fayda eder.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Kur'an-ı Kerim'inin birçok yerinde cehennemin korkunçluğu ve Kiyamet şiddetlerine yer vermiş; Allah Teâlâ'nın bu ayetleri akıllı insanların kalplerine büyük etki yapmış, ahiretin faydalı ve ebedi olduğuna; onun dışındaki her şeyin aslında bir hiç olduğuna işaret etmiştir.

Cehennemin nasıl bir yer olduğuna gelince Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) cümlemizi fazl-u keremiyle oradan korusun.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennem simsiyah ve karanlıktır. Işığı yoktur. Cehennemin yedi kapısı vardır. Her kapının üzerinde yetmiş bin dağ vardır, her dağın üzerinde yetmiş bin tepe vardır, her tepe üzerinde yetmiş bin ateş çukuru vardır. Her ateş çukurunda yetmiş bin vadi bulunur. Her vadede yetmiş bin köşk, her köşkte yetmiş bin ev, her evde yetmiş bin yılan ve yetmiş bin akrep, her akrebin yetmiş bin kuyruğu vardır. Her kuyrukta yetmiş bin boğumu, her boğumda da yetmiş bin testi kadar zehir bulunur.

Kıyamet geldiğinde cehennemin üzerinde bulunan örtü açılır ve içinden, insanlarla cinlerin sağında solunda, önünde, arkasında ve üzerinde uçuşan birtakım çadırlar çıkar. İnsanlar ile cinler bu manzarayı görünce dizüstü çökerek hep birlikte “Ya Rabbi, bizi buradan kurtar!” diye yalvarmaya başlarlar.

Müslim, Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü cehennem her birini yetmiş bin meleğin tuttuğu yetmiş bin halat ile çekilerek getirilir.”

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

“Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır” (Tahrîm Süresi, 66/6.) mealindeki ayette güçlü oldukları belirtilen cehennem zebanileri hakkında şöyle buyurur:

“Bu meleklerden her birinin iki omuz başı bir senelik yol mesafesidir. Her birinin öyle bir gücü var ki, elindeki demir topuz ile bir dağa vursa onu paramparça eder. Her vuruşuyla yetmiş bin kişiyi cehennemin derinliklerine gönderir.”

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ

“Cehennemde on dokuz melek görevli bulunmaktadır” (Müddessir Süresi, 74/30.) âyeti, zebanilerin başkanlarının sayısını söyler. Bunun dışında birçok melek daha görevlidir ki bu meleklerin sayısını Allah'tan başka kimse bilmez.

Nitekim Allah Teâlâ (ﷻ) şöyle buyurur:

وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ

“... Rabbinin ordularını, kendisinden başkası bilmez ...” (Müddessir Sûresi, 74/31.)

İbn Abbas'a (radiyallahu anhuma) cehennem genişliği sorulduğunda şöyle demiştir:

“Allah'a yeminle, genişliğinin ne kadar olduğunu bilmiyorum. Fakat bize ulaştığına göre her cehennem görevlisinin kulak memesi ile ensesinin arası yetmiş yıllık yol mesafesindedir, cehennemde kan ve irin ırmakları akar”

Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cehennemdeki çadırların duvar kalınlığı kırk yıllık yoldur.”

Müslim'in rivayet ettiğine göre Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

“Sizin dünya ateşiniz, cehennem ateşinin yetmişte biri şiddetindedir. Sahâbîler, 'Peki, tam olsaydı ne olurdu?' diye sordular. Peygamberimiz şöyle cevap verdi: 'Bu ateşin ısısı altmış dokuz kat şiddetlendirilmiştir' her bir katın sıcaklığı dünya ateşi kadardır.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennemliklerden biri elini dünyadakilere uzatsa sıcaklıktan dolayı bütün dünya yanardı. Cehennem görevlilerinden biri dışarı çıksa ve insanlar onu görse, Allah'ın, onun üzerinde kendini gösteren gazabı yüzünden bütün insanlar derhal ölüverirdi.”

Peygamberimiz bir gün sahâbîleri ile birlikte otururken derinlerden gelen bir gürültü duyuldu. Peygamberimiz:

496

“Bu gürültünün ne olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu. Sahabeler “Allah ve Resulü daha iyi bilir” diye cevap verince Peygamberimiz şöyle dedi:

“Yetmiş sene önce cehenneme atılan ve şu ana kadar dibe doğru düşen bir taşın dibe vurmasının sesidir.”

H. Ömer şöyle buyurur:

“Cehennemi çokça hatırlayın. Çünkü sıcaklığı çok yüksek, dibi çok derin ve topuzları demirdendir.”

İbn Abbas'a (radiyallahu anhuma):

إِذَا رَأَتْهُم مِّن مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيْظًا وَزَفِيرًا

“Cehennem ateşi uzak bir mesafeden kendilerini görünce, onun öfkelenişini (müthiş kaynamasını) ve uğultusunu işitirler.” (*Furkân Sûresi, 25/12.*) anlamındaki ayet hatırlatıldı ve “Cehennemin gözleri mi var?” diye soruldu. O da dedi ki:

Tabii var, Peygamberimizin: “Bile bile bana yalan söz isnat eden kimse, cehennemin iki gözü arasında kendisine yer ayırsın” hadisini duymadınız mı? O zaman Peygamberimize “Ya Resûlullah, cehennemin gözleri mi var?” diye sorulmuştu da Peygamberimiz de,

“Yoksa onları, uzaktan gördüğü zaman...” âyetini duymadınız mı, buyurmuştu.

Şu Hadis-i Şerif de bu gerçeği tasdikler niteliktedir:

“Cehennemden bir boyun çıkar, onun gören iki gözü ve konuşan dili vardır: “Ben Allah'a ortak koşanlara musallat edildim” der. O cehennemlikleri, susam tanelerini görüp kapan kuştan çok daha iyi görür.”

Mizan'ın nasıl olduğuna gelince;

Hadis-i Şerif'te bize anlatıldığına göre, onun iyilikler kefesi nurdan ve kötülükler kefesi de karanlıktandır.

Tirmizî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cennet, Arş'ın sağında, cehennem de solunda bulunur. Mizan'ın iyilikleri tartan kefesi Arş'ın sağında, günahların tartıldığı kefesiye solunda bulunur. Böylece cennet iyilikler kefesi karşısına, cehennem de kötülükler kefesi karşısına denk düşer.”

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“İyiliklerle günahlar, iki kefesi ve bir dili olan bir Mizan'da tartılır. Allah Teâlâ, kıyamet gününde kulların amellerini tartmak istediğinde onları birer cisim haline getirir, öyle tartar.”

66. BÖLÜM

KİBİR VE KENDİNİ
BEĞENMİŞLİĞİN KÖTÜLÜĞÜ

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bizi dünya ve ahirette hayırlara nail eylesin. Şunu iyice bil ki, kibir ve kendini beğenmişlik faziletleri siler ve insanı alçaltır. Nasihat dinlemeye ve terbiyeye kapalı olmak gibi rezalet içine atar.

Bu sebeple mütefekkirler “İlim; hayâ ve kibirle bir arada bulunmaz; selin, yüksek binalara düşmanlığı gibi ilim de böbürlenenlere öyle düşmandır” demişlerdir.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse, cennete giremez.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Büyüklik taslayarak elbisesini yerde sürükleyenin Allah, yüzüne bakmaz!”

Hikmet ehlinden biri şöyle der:

“Kibir ile saltanat bir arada yürümez.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) “kibir”le “bozgunculuk çıkarma”yı yan yana zikrederek şöyle buyurur:

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا
فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

“İşte ahiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz. (En güzel) âkıbet,

takvâ sahiplerinindir.” (Kasas Sûresi, 28/83.)

Başka bir Âyet-i Kerime’inde şöyle buyurur:

سَاَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَأَنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ

“Yeryüzünde haksız yere böbürleneni âyetlerimden uzaklaştıracam. Onlar bütün mucizeleri görseler de iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Fakat azgınlık yolunu görürlerse, hemen ona saparlar. Bu durum, onların âyetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gafil olmalarından ileri gelmektedir.” (A'râf Sûresi, 7/146.)

Hikmet ehlinden biri şöyle der:

“Bana karşı kibirlenen herkesin durumunun tersine dönerek, ondakinin bana geçtiğini, yani benim ona karşı kibirlendiğimi gördüm!”

Meşhur din âlimi Câhız şöyle der:

“Kureyş kabilesinde en çok kibirlenenler Beni Mahzum ve Beni Umeyye kabileleri, Arap kabileleri içinde de Beni Cafer bin Küâb, Beni Zeraret bin Adiy kabileleridir. İran kısıraları ise kendilerini tanrı, halkı da köle sayarlardı.”

Böbürlenmesiyle ile meşhur Abduddâroğullarından bir adama: “Halifeyi görmeye niçin gelmiyorsun” diye sorarlar. Adam:

“Köprünün, benim şerefimi kaldıramayacağından korkuyorum” diyerek böbürlenir.

Haccac bin Ertâh’a “Cemaatle namaz kılmaya niye gelmiyorsun?” diye sorduklarında:

“Bakkal bozuntularının beni sıkıştırmasını istemiyorum” şeklinde cevap verir.

Rivayet edildiğine göre, Yemen şehrinin tanınmış isimlerinden Vail bin Hicr, Peygamberimize gelir. Peygamberimiz de ona devlet arazisinden bir miktar verir ve Hz. Muaviye'ye de

“Ona ayırdığım araziye götürerek orayı kendisine göster ve orayı ona kaydet” diyerek yanından gitmesini söyler. Sıcaklığın dayanılmaz bir hal aldığı bir zamanda yola çıkarlar. Vail devesinin üstünde, Muaviye yayan olduğu için sıcaktan bunalır.

“Beni devenin arkasına alır mısın?” diye rica eder. Vail:

“Sen hükümdarın yanına binecek kimselerden değilsin” diyerek onu reddeder. Bunun üzerine Muaviye:

“Hiç olmazsa, ayakkabılarını bana ver” der. Vâil, Hz. Muaviye'nin bu isteğine de:

“Ey Ebû Süfyan'ın oğlu! Ayakkabılarımı senden esirgeyecek kadar cimri değilim, fakat ayakkabılarımı giydiğinin, Yemen kabileleri arasında yayılması da hiç hoşuma gitmez. Sen devemin gölgesine sığın, böyle yürü! Bu şeref sana yeter” diye cevap verir.

Denildiğine göre mezkur Vâil, Hz. Muaviye'nin halifelik devrine kadar yaşar. Bir gün halifeyi ziyaret etmeye varınca Hz. Muaviye onu bir döşek üzerine oturtur ve kendisiyle bu şekilde konuşur.

Mesrur bin Hind, bir adama “Beni tanıyor musun?” diye sorar. Adam “hayır” diye cevap verince “Ben Mesrur bin Hind'im” diye kendini tanıtır. Adam onu tanımamakta ısrarlıdır: “Seni tanımıyorum” deyince, Mesrur ona:

“Ayı bile tanımayanlara yazık!” diye kızar.

Şairin biri şöyle der:

Kibirlenen aptala deyiniz ki,

Zararını bilsen, beğenmezdin kendini,

Kibir, akli zayıflatır, zedeler dini,
Kendine gel, kurtar şerefini.

Denilir ki: “Ancak alçak karakterli kişiler kibirlenir ve tevazu sahipleri de yüksek ruhlu kimselerdir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Üç şey insanı helak eder: Boyun eğilen cimrilik, isteklerine uyulan nefis ve insanın kendini beğenmesi.”

Abdullah bin Amr, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Hz. Nuh (Aleyhis Selâm), ölüm döşegindeyken iki oğlunu çağırarak onlara sunları söyledi:

“Size iki şeyi emrediyorum, iki şeyi de yasaklıyorum. Allah'a ortak koşmaktan ve kibirden uzak durunuz. Emrettiğim şeylere gelince:

Birincisi 'Lâ ilâhe illallah'ı dilinizden düşürmeyin. Çünkü yer ve gökteki her şey terazinin bir kefesine, 'Lâ ilâhe illallah' da diğer kefesine konsa ikincisi ağır gelir. Gök ile yer bir araya gelerek halka olsa bu halkanın üzerine 'Lâ ilâhe illallah' yazılsa halka, bu ağırlığın altında darmadağın olur.

İkinci olarak da 'subhanellâhi velhamdülillâhi' sözünü çok söyleyiniz. Çünkü bu söz, canlı-cansız her varlığın söylediği bir sözdür. Tüm canlılar bu dua sayesinde rızıklandırılırlar.”

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der:

“Allah'ın Kitabı'nı öğrenen ve zorba olarak ölmeyen kimseye müjedeler olsun!”

Anlatıldığına göre Abdullah bin Selâm (Radiyallâhu Anhu) bir defasında odunları yüklenmiş, çarşıdan geliyordu. “Ne yapıyorsun, Allah seni buna muhtaç bırakmadı” diyenlere şöyle cevap verir:

“Nefsinden kibri temizlemek istedim”

وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ

“...Ayaklarını yere vurmasınlar...” (Nûr Sûresi, 24/31.) anlamındaki ayet hakkında Kurtubî tefsirinde şöyle denir:

“Kadınlar bu hareketi kibirlenerek ve kendilerini beğenerek erkeklere gösteriş için yaparlarsa haram işlemiş olurlar” bunun gibi erkeklerin de kibirle yere sert basmaları da haram sayılmaktadır. Çünkü büyüklük taslamak büyük günahlardan sayılmaktadır.”

67. BÖLÜM

YETİMLERE İYİLİKTE
BULUNMAK VE ONLARA
ZULÜMDEN KAÇINMAK

Buhârîden gelen rivayete göre, Peygamberimiz şehadet parmağıyla orta parmağını ayırıp gösterir ve şöyle buyurur:

“Ben ve yetimin bakımını üzerine alan kişi ile cennette işte şu ikisi gibiyiz.”

Müslim, aynı konuda şöyle rivayet eder:

“Kendisinin veya başkasının olsun fark etmez; herhangi bir yetimin bakımını üzerine alan kimseyle birlikte cennette işte şu ikisi gibiyiz.”

Bezzâr, aynı konuda şöyle rivayet eder:

“Akrabası olsun veya olmasın, herhangi bir yetimin gözetimini üstüne alan kimseyle ben, cennette işte şu ikisi gibiyiz” bu sözleri söylerken de iki parmağını birleştirmiştir.

“Üç kız çocuğunun bakımıyla ilgilenen kimse de cennettedir. Ona oruçlu - namazlı bir mücahidin mükâfâtı verilir.”

İbn Mâce Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Üç yetimin bakımını üstlenen kimse; gecesini namaz kılarak, gündüzünü oruç tutarak geçiren ve gece-gündüz kılıçla Allah yolunda cihad eden kimse gibidir. Şu iki parmağım nasıl birbirine yakınsa, benle o kimse de bunun gibi cennette kardeşiz” bu sözleri söylerken şehadet parmağıyla orta parmağını birbirine yapıştırdı.

Tirmizî Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim yetim bir Müslüman çocuğunun bakımını üzerine alırsa, mağfireti imkânsız olan bir günah işlemediği müddetçe cennete girmesi garantidir.”

İbn Mâce Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Evler arasında en hayırlı Müslüman evi, içindeki yetime güzel muamele edilen evdir. En fena Müslüman evi de içinde bulunan yetimin horlandığı evdir.”

Ebû Ya'lâ Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cennetin kapısını ilk ben açarım. O sırada önümden geçmek üzere olan bir kadın görürüm ve ona: 'Ne işin var burada, kimsin sen?' diye sorarım, bana:

'Ben, sorumluluğumdaki yetime iyi bakan kadınıym' der.”

Taberani Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Beni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, yetime merhamet gösterip ona karşı şefkatle söz söylene, düşküne merhamet edene ve Allah'ın kendisine verdiği nimetlerle komşusuna böbürlenmeye, Allah Kıyamet günü azap etmez.”

Ahmed bin Hanbel Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

504

“Sadece Allah'ın rızasını gözeterek bir yetimin başını okşayan kimseye Allah, saçlarının sayısı kadar sevap yazar. Yanında barınan yetim bir erkek veya kız çocuğuna iyilik eden kişiyle ben, cennette şu iki parmağım gibiyiz.”

Hakim, sahih olduğunu belirterek, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Sadece Allah'ın rızasını gözeterek bir yetimin başını okşayan kimseye Allah, saçlarının sayısı kadar sevap yazar. Yanında barınan

yetim bir erkek veya kız çocuğuna iyilik eden kişiyle ben, cennette şu iki parmağım gibiyiz.”

Hakim, sahih olduğunu belirterek, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah Teâlâ, Hz. Yakub'u kör etmesinin, kambur yapmasının ve Hz. Yusuf'a kardeşlerinin çektirdikleri eziyetlerin sebebinin şu olduğunu söyler:

Hz. Yakup ve ailesi koyun kesip yedikleri bir gün kapısına fakir oruçlu ve karnı aç bir yetim gelmişti ama ona yiyecek vermemişlerdi. Sonra Allah ona, insanlar arasında bulunan yetimlere yemek yapıp yoksulları evine çağırmasını emretti, o da Allah'ın emrini tek tek yerine getirdi.”

Ebû Hüreyre Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Dul ve yetimlerin yardımına koşan kimse Allah yolunda mücahit gibidir.”

İbn Mâce Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Dul ve yetimlere elini uzatan kimse, Allah Yolunda cihat eden ve gecelerini namaz kılarak ve gündüzlerini oruç tutarak geçiren kimse gibidir.”

Allah dostlarından biri şöyle der:

Ben önceleri içkici, günaha düşkün biri idim. Bir gün bir yetim ile karşılaştım, ona evlâda davranılır gibi, hatta daha yakın davranarak iyilik ettim. O gece uykuya yatınca rüyamda cehennem meleklerinin beni sert biçimde yakalayıp cehenneme doğru götürdüklerini gördüm. O esnada bir de baktım ki iyilik ettiğim yetim yolumuzu keserek beni götürmekte olan zebanilere: “Onu bırakın, onun hakkında Rabbime müracaat edeceğim” dedi. Zebaniler çocuğun dediklerini duymazdan geldiği esnada “Onu salıverin. Biz onu kendisine yapılan

iyiliğe karşılık olarak yetime bağışladı” diye bir ses geldi. Böylece uyandım ve o günden sonra yetimlere iyilik etmek için fırsat kollamaya başladım.

Rivayet edildiğine göre zengin Alevilerden biri ölür ve geride Alevî bir kadından doğma birkaç kız çocuğu kalır. Bir müddet sonra iyice fakir düşerler, bu yüzden çevrenin çirkinliklerine maruz kalmamak için yurtlarından göçerler. Yolda bir mescide sığınır. Dul kadın, çocuklarını burada bırakıp yiyecek bir şey bulmaya çıkar. Şehrin Müslüman ileri gelen birine gider. Durumunu anlatır. Fakat adam

“İhtiyaç sahibi olduğumu bana kanıtla” diyerek kadını eli boş çevirir. Kadın arkasından bir Mecûsiye vararak durumunu anlatır, adam kadına inanır ve bir kadın göndererek yetim yavruları ile o kadını evine getirtir, onlara gayet iyi bakar.

Gece olunca şehrin Müslüman ileri geleni rüyasında, kıyametin koptuğunu görür. Peygamberimiz de, başının üzerinde liva-ul hamd sancağı olduğu halde, muhteşem bir saray önünde oturmaktadır. Adam Peygamberimize “Şu köşk kimin içindir, Ya Resûlullah” diye sorar. Peygamberimiz:

“Bir Müslümanındır” diye cevap verir. Adam “Ya Resûlullah, ben tevhid akidesinden hiç ayrılmamış bir Müslümanım” der. Peygamberimiz ona “Müslüman olduğumu bana kanıtla” der. Adam afallayıp kalır. Peygamberimiz ona yetim anası Alevi kadının durumunu hatırlatınca adam dehşet ve pişmanlık içinde uyanır.

Derhal kadının peşine düşer, sıkı bir araştırmadan sonra bilen birinin kılavuzluğu ile kadını Mecûsinin evinde bulur, onu alıp evine götürmek ister, fakat Mecûsî:

“Onlar sayesinde evime bereket geldi” diyerek reddeder. Adam Mecûsiye “Yüz dinar vereyim de onları bana teslim et” der ama Mecûsî yine reddeder. Bu sefer misafirleri Mecûsî’den zorla almaya kalkışınca Mecûsî ona şöyle der:

“Senin peşinden koştuğun şeye ben senden daha layığım, rüyada gördüğün köşk benim için yaratılmıştır. Sen bana karşı 'Müslümanım' diye mi üstünlük taslıyorsun? Allah adına yemin ederim ki, ben ve ev halkım, bir dul kadın vasıtası ile Müslüman olduk da ondan sonra yatıp uyuduk. Senin gördüğün rüyanın aynısını ben de gördüm” Peygamberiniz bana:

“Dul kadın ile yetim kızlar yanında mı?” diye sordu. “Evet” dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz:

“Bu köşk senin ve ev halkınındır.” dedi. Aldığı bu son cevap üzerine, şehrin ileri gelen Müslümanı, büyük bir üzüntü ve pişmanlık içinde eski Mecûsinin yanından ayrıldı.

68. BÖLÜM

HARAM YEMEKTEKİN SAKINMAK

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ
تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ

“Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hali müstesna, mallarınızı, bâtıl ile aranızda (alıp vererek) yemeyin.” (Nisa Sûresi, 4/29.)

Ayetteki batıl kaydından maksadın ne olduğu hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu ifadeden maksadın faiz, kumar, hırsızlık, emanete hıyanet, yalancı şahitlik veya yalan yere yeminle başkasının malını ele geçirmek olabileceğini söyleyenler olmuştur.

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“Bundan maksat, karşılıksız olarak ele geçirilen malın her çeşididir”

Denildiğine göre, yukarıdaki ayet nazil olduktan sonra sahâbîler başkasının evinde yemek yemekten çekinmeye başladılar. Bunun üzerine:

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ
حَرْجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ

أَوْ بِيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا

“Sizin için de, gerek kendi evlerinizden, gerekse babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden, veya anahtarlarını uhdenizde bulundurduğunuz yerlerden, yahut dostlarınızın evlerinden yemenizde bir sakınca yoktur” (Nûr Sûresi, 24/61.) Âyet-i Kerime’si nazil olmuştur.

Bazı alimler bundan maksadın, “fasit alışverişler” olduğunu söylemişlerdir. Bu hususta tercih edilmesi gereken en uygun görüş, İbn Mes’ûd’un “Bu ayet, yürürlükten kalkmamış ve kıyamete kadar yürürlükte kalacak olan muhkem bir hükümdür” şeklindeki görüşüdür.

Çünkü yasak yollardan mal yemek, haksız yere ele geçirilen her şeyi kapsamaktadır. Bu şey, isterse zorla el konma, hıyanet, hırsızlık, kumar ve kandırma gibi zulüm yolu ile olsun, isterse fasit alışveriş gibi doğru olmayan bir yolla olsun, fark etmez.

Bazı âlimlerin şu değerlendirmesi de aktardığımız görüşü destekler mahiyettedir: “Bir insanın kendi malını, haram yerlerde harcaması da bu âyetin kapsamı içine dahildir.”

Ayette geçen “ticaret yolu dışında” kaydı, meşru bir ticaretin batıl olan mal kapsamına girmediğini ifade etmektedir. Çünkü ticaret batıl yollardan biri değildir. Ticaret her ne kadar karşılıklı anlaşmalarla yapılırsa da borç ve hibe gibi kurumlar da bir takım deliller sebebiyle onun gibi meşru kılınmıştır.

Ayette geçen “karşılıklı rıza” kaydı, gönül hoşnutluğuyla, anlamına gelir.

Ayette malın haksız yere yenilmesinden bahsedilirken “yemek” ifadesinin kullanılması, başkasının mallarını haksız olarak almanın

sadece yiyeceklere ait olduğunu göstermez. Başkasının her hangi bir malını haksız bir şekilde alıp kullanmak bu kapsamın içindedir. Fakat “faydalanma” tabiri kullanıldığında ilk akla gelen yemek olduğu için, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu ifadeyi kullanmıştır. (Allah daha iyi bilir.)

Bu konuda bir çok hadis bulunmaktadır. Bu hadislerden sadece bir kısmını burada zikretmeyi uygun görüyoruz:

Ebû Hüreyre, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah temizdir ve sadece temiz olanı kabul eder. Allah peygamberlere ne emrettiyse mü'minlere de onu emretmiştir.”

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) dediği gibi, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا
إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

“Ey Peygamberler! Temiz olan şeylerden yiyin; güzel işler yapın. Ben sizin yaptıklarınızı hakkıyla bilmekteyim.” (Mü'minün Sûresi, 23/51.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin, eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin. (Bakara Sûresi, 2/172.)

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) sözlerine şöyle devam eder:

“Bir adam düşünün ki, uzun müddet yoldadır. Üstü başı toz-toprak, kir içindedir. Bu durumda iken ellerini göğse kaldırarak 'Ya Rabbi, ya Rabbi' diye dua eder oysa ki, yediği, içtiği, giydiği haramdır. Hep

haram ile beslenmiştir, bu kimsenin duası hiç kabul edilir mi?"

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Helal kazanç aramak, her Müslümanın üzerine farzdır."

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Helalinden kazanç aramak, farz ibadetlerden sonra gelen bir farzdır."

Peygamberimiz bir defasında: "Helal yiyen, sünnete uygun amel işleyen ve kötülük yapmayan kimse cennete girer" buyurdu. Bunun üzerine sahâbîler "Ya Resûlüllah, böyleleri bugün ümmetin içinde çoktur" deyince Peygamberimiz

"Benden sonraki zamanlarda da böyleleri bulunacaktır" buyurdu.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Dört şey sende varsa dünyada elinden giden hiçbir şeyin sana zararı dokunmaz. Bunlar:

Emaneti korumak,

Doğru söylemek,

Güzel ahlak,

Helal yoldan kazanç."

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kazancı temiz, kalbi doğru, dış görünüşü güzel, insanlara kötülüğü dokunmayan kimseye müjdeler olsun! İlmîyle amel eden, malının ihtiyacının fazlasını dağıtan ve lüzumsuz yere konuşmayanlara da müjdeler olsun!"

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ya Sa'd! Helal yiyeceklerden bul ki, duası kabul edilenlerden olasın. Muhammed'in varlığını kudretinde bulunduran Allah'a yemin ediyorum ki, midesine haram lokma koyan kulun ibadeti kırk gün ka-

bul edilmez. Haram ile beslenen kula cehennem ateşi daha layıktır.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Emanete riayet eden kimsenin dini yoktur, onun ne namazı ne de zekâtı kabul olunmaz. Haram bir mal elde eden bu kazançtan bir gömlek alırsa o gömleği sırtından atmadıkça namazı kabul görmez. Allah bu kişinin amelini kabul etmekten yücedir.”

Ahmed bin Hanbel, İbn Ömer’den Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim on dirheme bir elbise saatin alsa ama bu dirhemlerin biri haram olsa elbise üzerinde durdukça, Allah onun namazını kabul etmez” peşinden İbn Ömer, iki parmağını kulaklarına tıkayarak “Bu sözleri Peygamberimiz den duymadıysam, her iki kulağım sağır olsun” dedi.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir kimse çalınmış bir malı bilerek satın alsa, onun günah ve ayıbına ortak olur.”

Ahmed bin Hanbel, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Nefsim kudretinde bulunan Allah’a yemin ederim ki, sizden biriniz ağzına haram lokma koyacağına, bir ip bularak dağa çıkması ve odun kesip bu odunları sırtında taşıyarak ekmeğini kazanması daha hayırlıdır.”

512

İbn Huzeyme ve İbn Hibban, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim haram yoldan kazanç biriktirip sonra da sadaka olarak dağıtsa, hiçbir sevap kazanamaz; üstelik vebali hâlâ boynunda asılıdır.”

Taberani, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim haram yoldan kazanç elde eder ve onunla köle azat eder veya yakınlarına iyilik ederse hâlâ o haramın vebali üzerindedir.”

Ahmed bin Hanbel ve bazı hadis kaynakları Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah, aranızda rızıkınızı bölüştürdüğü gibi ahlakınızı da bölüştürmüştür. Allah, dünyayı sevdiğine de sevmediğine de verir. Fakat Allah, dini sadece sevdiği kullarına verir. Nefsimi kudret elinde tutan Allah’a yemin olsun ki, kulun kalbi temiz ve dili doğru olmadıkça Müslüman olmaz. Komşusu kötülüğünden emin olmadıkça da mü’min olamaz” Sahibiler “Kötülükten maksat nedir, ya Resûlullah?” diye sorarlar. Peygamberimiz şöyle der:

“Kötülükten maksat, onun hıyaneti ve zulmüdür. Haram yollardan kazanarak sadaka verenin sadakası kabul olunmaz. Böyle kazanılan bir maldan yapılan hayır da kabul edilmez. Böyle bir mala sahipken ölürse malı ona cehennem yiyeceği olur. Allah, kötüyü kötü ile değil, kötüyü iyi ile temizler. Pislik pislîği temizlemez.”

Tirmizî’de rivayet edilen bir başka Hadis-i Şerif’te, Peygamberimize insanları cehenneme en çok nelerin soktuğu soruldu. Peygamberimiz: “Dil ve avret mahalli” diye cevap verdi. İnsanların cennete en çok nelerin soktuğu soruldu. Peygamberimiz “Allah korkusu ile güzel ahlak” diye cevap verdi.

Yine Tirmizî, Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kulun ayakları, şu dört şeyden hesaba çekilmeden yerinden kıpırdamaz:

Ömrünü nerede geçirdiğinden,
Vücudunu nerede ihtiyarlattığından,
İlmiyle nasıl amel ettiğinden,
Malını nereden kazanıp, nereye harcadığından...”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Dünya güzel ve tatlıdır. Kim orada helal yoldan mal kazanıp yerinde harcarsa Allah ona sevap verir ve cennetine koyar. Kim orada

helal olmayan yollardan mal kazanıp kötü yolda harcarsa Allah onu cehenneme atar. Allah ve Resûlünün malına göz diken nicelerine Kıyamet günü cehennem ateşi vardır.”

Bu kimseler için Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِهِ ۗ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِّيًّا
وَبُكْمًا وَصُمًّا ۗ مَا لِيهِمْ جَهَنَّمَ ۗ كَلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا

“Allah kime hidayet verirse, işte doğru yolu bulan odur; kimi de hidayetten uzak tutarsa, artık onlara, Allah’tan başka dostlar bulamazsın. Kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır bir halde yüzükoyun haşrederiz. Onların varacağı ve kalacağı yer cehennemdir ki, ateşi yavaşladıkça onun alevini artırırız.” (İsrâ Sûresi, 97/17.)

Yine Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Haram ile beslenen kan ve et (insan bedeni) cennete giremez, onlar cehenneme layıktırlar.”

Tirmizî, Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet eder:

“Haram kazançtan gelişerek büyüyen et parçası cehenneme daha layıktır.”

Başka bir rivayet de şöyledir:

“Haram ile beslenen beden cennete giremez.”

69. BÖLÜM

FAİZ YEMEKTE
SAKINDIRMAK

Faizi yasaklayıp haram olduğunu bizlere bildiren pek çok Âyet-i Kerime mevcuttur. Bunların yanı sıra, bir çok Hadis-i Şerif'te de faiz yemek açık bir şekilde yasaklanmıştır.

Buhârî ve Ebû Dâvûd, şöyle rivayet eder:

“Peygamberimiz dövme yaptıranları, faiz yiyenler ile yedirenleri lanetlemiş, köpek alıp satarak ve zina yaparak kazanç sağlamayı yasaklayıp resim yapanları da lanetlemiştir.”

Ahmed bin Hanbel, Ebû Ya'lâ, İbn Huzeyme ve İbn Hibban; İbn Mes'ûd'tan Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Fâiz yiyicileri ve bunlara vekil olanlar, bile bile faize şahitlik ve kâtiplik edenler, süs olsun diye vücutlarına dövme işleyenler ve işlenenler, zekât vermekten kaçınanlar, hicretten sonra İslâm'dan çıkan bedeviler Peygamberinizin dili ile lanetlenmişlerdir.”

Hâkim, Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şu dört kimseyi cennete koymamak, oranın nimetlerinden kendilerine tattırmamak Allah'a bir haktır: Sürekli içki içen, faiz yiyen, haksız yere yetim malı yiyen, ana-babasına karşı gelen.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Faiz yetmiş üç çeşittir, en hafifi insanın anası ile zina etmesi gibidir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Faiz, yetmiş küsur çeşittir. Şirk de tıpkı faiz gibidir."

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Faiz yetmiş çeşittir. En aşağı derecesi, anası ile zina edenin yaptığı gibidir."

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kişinin faiz yolu ile kazandığı bir dirhem, o kişinin Müslümanken otuz üç kere zina etmesinden daha büyük bir günahıdır."

Abdullah bin Ömer (Radiyallâhu Anh) şöyle der: "Faiz yetmiş iki derece olan günahıdır, en hafifi Müslüman olduktan sonra kişinin anası ile zina etmesi gibi bir günahıdır. Faiz yolu ile kazanılan bir dirhem, otuz küsur kere zina etmekten daha ağır bir günahıdır. Allah Teâlâ (Celâlehu) Kıyamet günü, iyi-kötü herkesin mezardan kalkmasına izin verir; ama faiz yiyene izin vermez. Çünkü faiz yiyenler şeytan tarafından çarpılmış halde mezardan çıkacaklardır."

Ahmed bin Hanbel, Müsned'inde Kâ'b bin el-Ahbar'dan şöyle aktarır:

"Bile bile bir dirhem faiz yiyeyeğime otuz üç kere zina etmeyi tercih ederim."

516

Ahmed bin Hanbel ve Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Kişinin bilerek yediği bir dirhem faiz, otuz altı kere zinadan daha ahirdir."

İbn Ebîd-Dünya ve Beyhakî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder;

Peygamberimiz bize hutbe okudu. Hutbede faiz meselesinden ve ne kadar büyük bir günah olduğundan bahsetti. Dedi ki:

“İnsanın faizden kazandığı bir dirhem, Allah katında otuz altı kere zina işlemekten daha ağır bir günahdır. En büyük faiz ise Müslümanın namusuna geçmektir.”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim bir hakkı örtmek için haksız bir şekilde bir zalimi desteklerse Allah'ın ve Resûlünün şefaatinde uzak kalır. Kim faizden kazanılmış bir dirhem yerse o, otuz üç kere zina etmiş gibidir. Kimin eti haram ile beslenirse ona cehennem daha layıktır.”

Beyhakî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Faiz yetmiş küsur türüdür; en hafifi anası ile zina eden gibidir. Faizle kazanılan bir dirhem otuz beş zinadan daha ağırdır.”

Taberânî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Faiz yetmiş iki çeşittir. En hafifi insanın anası ile zina etmesine denktir. Faizden de kötü olan bir şey vardır, o da insanın Müslüman kardeşinin namusuna dil uzatmasıdır.”

İbn Mâce ve Beyhaki, Ebû Hüreyre'den Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Faiz yetmiş çeşit günahdır. En hafifi insanın anası ile zina etmesine denktir.”

İbn Abbas şöyle der;

Peygamberimiz henüz olgunlaşmamış meyveyi satın almayı yasaklayarak şöyle dedi:

“Bir yerde zina ve faiz yaygın olarak yapılıyorsa oranın insanları Allah'ın azabına müstahak olur.”

Peygamberimiz buyuruyor ki:

“Bir kavim arasında zinâ ve faiz salgın hale gelince Allah'ın azabını hak etmiş olurlar.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir toplumda zina faizcilik yaygın hale gelirse o toplum kıtlıkla cezalandırılır. Rüşveti yaygınlaştıran toplum da korku ile cezalandırılır.”

Ahmet bin Hanbel'in uzunca İbn Mâce'nin ise özetle rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz şöyle buyurur:

“Mirâc gecesi yedinci kat göğe varınca yukarı baktım ve yıldırımlar, şimşekler ve fırtınalar gördüm. Sonra karınlar bir ev büyüklüğünde, içlerinde dışarıdan görülebilen yılanlar bulunan bir gurupla karşılaştım. Cebrail'e "Bunlar kimdir?" diye sordum, bana: "Bunlar faiz yiyicilerdir" cevabını verdi.”

İsfehanî, Ebû Saîd el-Hudri'den Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Mirac'a çıkartıldığım gece, birinci kat semada bir guruba rastladım, karınları kocaman odalar gibi büyüktü. Bunlar, her gün sabah akşam ateşin başına dikilerek "Rabbimiz, kıyamet günü hiç gelmesin" diye dua eden firavun hanedanının geçiş yolu üzerinde üst üste atılmışlardı. "Peki, bunlar kimdir?" diye sordum. Cebrail bana şöyle dedi: "Bunlar, ümmetinden faiz yiyenlerdir. Bunlar mezarlarından, şeytan çarpmış halde kalkacaklardır”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet yaklaştıkça zina, faiz ve içki yaygınlaşır.”

Taberani'nin rivayet ettiğine göre Abdullah bin Verrak şöyle anlatır:

“Bir gün Abdullah bin Ubey Evfa'yı sarraflar çarşısında gördüm. 'Ey sarraflar! Size müjde!' diye bağırıyordu. Sarraflar ona 'Ya Ebû Muhammed, Allah seni cennetle müjdelesin, bize neyi müjdeleyorsun?' diye sordular. Abdullah bin Ubey onlara şu cevabı verdi: Peygamberimiz, 'Sarrafları cehennemle müjdeleyin' buyurdu”

Taberani, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Affedilmeyen şu günahlardan sakınınız. Bunlardan biri emanete hıyanettir. Hıyanetle mal kazanan kimse kıyamet günü o malı sırtında taşır. Diğeri de faizdir, sonra faiz yiyen kimse kıyamet günü şeytan tarafından çarpılmış ve deliye dönmüş biri olarak mahşere gelir” Peygamberimiz sonra şu Âyet-i Kerime’yi okur:

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي
يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ

“Faiz yiyenler (kabirlerinden), şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar.” (Bakara Sûresi, 2/275.)

İsfehanî'nin rivayet ettiğine göre Peygamberimiz: “Faiz yiyenler kıyamet günü mahşer yerine ayaklarını sürüye sürüye çarpılmış birer deli olarak gelirler” buyurduktan sonra “Faiz yiyenler (kabirlerinden), şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar” (Bakara Sûresi, 2/275.) anlamındaki Âyet-i Kerime’yi okudu.

İbn Mâce ve Hâkim, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Faizciliği meslek haline getirip, kazancını sürekli ondan elde edenler, sonunda mutlaka kıtlıkla karşılaşılır.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Faiz, ne kadar malı çoğaltsa da bir gün o mal azalmaya mahkûmdur.”

Ebû Dâvûd ve İbn Mâce, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“İnsanlar üzerine öyle bir gün gelecek ki, faiz yemeyen hiç kimse kalmayacaktır. Faiz yemeyene bile tozu bulaşacaktır.”

Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, ümmetimden bir takım insanlar akşam güzel bir eğlenip yatacak, sabah kalktıklarında maymun ve domuz kılığına girmiş olarak kalkacaklardır. Bunun sebebi; haramları helâl saymaları, çalgıcı kadınla eğlenmeleri, içki içmeleri, faiz yemeleri ve ipek elbiseler giymeleridir.”

Yine bu konuyla ilgili olarak Ahmed bin Hanbel ve Beyhaki şöyle rivayet eder:

“Bu ümmetten bir topluluk yer içer ve bir güzel eğlenip uyur. Sabah olduğunda maymun veya domuz şekline girmiş olarak kalkarlar. Yine onlardan bir kısmının başına yerin dibine batma ve taş yağmuru gibi afetler gelir. Sabah olduğun o topluluk, 'Falancalar yerin dibine battı, geceleyin falancaların evleri yitildi' diye kendi aralarında konuşurlar.

Veya Lût kavminin bazı kabileleriyle onların evlerine yağdığı gibi üzerlerine gökten taş yağar. Bunun sebebi, içki içmeleri, çalgıcı kadınlarla eğlenmeleri, faiz yemeleri ve sıla-i rahimi terk etmeleridir” bu sebeplerin içinde bir madde daha vardır, fakat hadisi rivayet eden kişi onu unuttuğunu belirtir.

70. BÖLÜM

KULLARIN BİRBİRLERİ
ÜZERİNDEKİ HAKLARI

Kul haklarından bir kısmı şunlardır:

Müslüman kardeşinle karşılaşınca ona selam vermek,

Davete icabet etmek,

Hapşırıp “Elhamdülillah” dediğinde “Yerhamükallah” diye mukabele etmek

Hastalandığında ziyaret etmek,

Öldüğünde cenazesini katılmak,

Senin üzerine yemin ettiğinde yemininde onu haklı çıkarmak,

Nasihat istediğinde nasihat etmek,

Onun bulunmadığı ortamda onu savunmak,

Kendin için istediğinin aynısını onun için de istemek,

Hoşlanmadığın şeylerden onun adına da hoşlanmamak,

Bütün bunlar Hadis-i Şeriflerde bizlere bildirilmiştir.

Nitekim Enes bin Mâlik, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Vesellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şu dört şey Müslümanların senin üzerindeki haklarındandır:

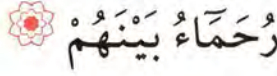
İyilere arka çıkman,

Günahları için istiğfar etmen,

Doğru yoldan uzaklaşanları doğruya çağırman,

Tevbe edenleri sevmen”

İbn Abbas (radiyallahu anhuma);

“Mü'minler birbirlerine karşı merhametlidirler” Âyet-i Kerime'si hakkında şöyle der:

Mü'minlerin iyi olanları kötü yolda olanları için şöyle dua eder: “Allah'ım, şuna nasip ettiğin iyiliği daha da artır, o yoldan ayrılmamasını sağla ve bize de fayda sağlamasını nasip eyle” der.

Kötü yolda olanları da iyileri için şöyle dua eder: “Allah'ım, buna hidayet ver, kendisine tevbe nasip eyle ve günahlarını mağfiret et.”

Müslümanların birbiri üzerindeki haklarından biri de her Müslüman kendi için neyi sevip istiyorsa bütün mü'minler için de aynı şeyi sevip istemesi, kendi hesabına hoşlanmadığı şeyi mü'minler için de istememesidir, diye yukarıda belirtmiştik.

Bu konuda Numan bin Beşîr şöyle der: Resûlüllah'ı söyle buyururken işittim:

“Mü'minler karşılıklı sevgi ve birbirlerini koruyup kollama bakımından bir beden gibidirler. Organlarından biri hastalanınca bütün organların ateşi yükselerek ve uykusuz kalarak rahatsız uzvun acısını paylaşırlar.”

Ebû Musa el-Eşari, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Mü'min, mü'min için birbirini ayakta tutan bir binanın tuğlaları gibidir.”

Müslümanların birbiri üzerindeki haklarından biri de, hiçbir Müslümanı söz ve davranışla kırıp üzmemektir. Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların güvende olduğu kimsedir.”

Peygamberimiz, örnek davranışları saydığı uzunca bir Hadis-i Şerif'inin bir kısmında şöyle buyurur:

"...Eğer gücün yetiyorsa insanları kötülükten vazgeçirmeye çalış. Bu yaptığın senin hesabına yazılacak bir sadakadır..."

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Müslümanların en faziletlisi, elinden ve dilinden diğer Müslümanların güvende olduğu kimsedir."

Peygamberimiz, bir gün sahâbîlere: "Müslüman kimdir, bilir misiniz?" diye sorar. Sahâbîler "Allâh ve Resûlü daha iyi bilir" diye cevap verirler. Bunun üzerine Peygamberimiz:

"Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların güvende olduğu kimsedir" buyurur. Sahâbîler "Peki, mü'min kimdir?" diye sorarlar. Peygamberimiz:

"Mü'minlerin kendisine malları ve canları konusunda güvendikleri kimsedir" buyurur. Sahâbîler "Peki, Muhacir kimdir?" diye sorarlar. Peygamberimiz:

"Kötülüğü terk edip ondan kaçındır" buyurur. Sahâbîlerden biri "Ya Resûlüllah, peki İslâm nedir?" diye sorar. Peygamberimiz:

"Kalbini Allah'a teslim etmen; elinden ve dilinden diğer Müslümanların güvende olmasıdır" buyurur.

Mücâhid (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

Cehennemliklere ceza olarak öyle bir uyuz hastalığı verilir ki, vücutlarını kaşıymaktan derileri soyulup kemikleri görünür. Bu arada "Ey falan oğlu falan, bu kaşıntı canını acıtıyor mu?" diye bir nida işitilir. Adam "Evet!" diye feryat eder. O ses şöyle karşılık verir: "Bu eziyet, Müslümanlara çektirmiş olduğun acının cezasıdır!"

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Gelip geçen Müslümanlara eziyet verdiği için yolda bulunan bir ağacı kesen kişinin cennette gezindiğini gördüm."

Ebû Hüreyre bir defasında Peygamberimize “Ya Resûlullah, bana faydalı olacak bir şey söyle” der. Peygamberimiz de ona şöyle der:

“Müslümanların gelip geçtiği yoldan eziyet veren şeyleri kaldır”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslümanların yolundan eziyet veren şeyleri kaldıran kimseye Allah bir iyilik yazar. Allah kime iyilik yazarsa o kimsenin cennete girmesi vâcib olur.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Din kardeşine rahatsız eden gözle bakmak, Müslümana helal olan bir davranış değildir.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslümanın başka bir Müslümanı korkutması helal değildir.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah mü’minlere eziyetten hoşnut olmaz!”

Rabi bin Heysem (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“İki tür insan vardır: Mü’min ve cahil. Mü’min ise onu üzme. Cahilse ona uyma.”

Müslümanların birbiri üzerindeki haklarından biri de, Müslümana karşı tevazulu davranmak, ona karşı kibir göstermemektir. Çünkü Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) kibirli insanları ve kendini beğenmişleri sevmez.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah bana şöyle vahyetti:

“Birbirinize karşı alçak gönüllü olun ki, kimse size karşı üstünlük taslamasın. Buna rağmen biri kibirli davranmaya kalkışırsa, karşısındaki onu hoş görerek kibrine karşılık vermesin.”

Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Peygamberimize şöyle buyurur:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

“(Resûlüm!) Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir.” ^(A'râf Sûresi, 7/199.)

İbn Ebi Evfa ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der:

“Peygamberimiz bütün Müslümanlara tevazu gösterir, kimseyi küçümsemezdi. Dulların yardımına koşar, onların ihtiyaçlarını gidermeyi küçüklük görmezdi.”

Müslümanların birbiri üzerindeki haklarından biri de, insanlar içinde birbirlerinin ne dediğini duymak için fırsat kollamamak ve duyduklarını başkalarına taşımamaktır.

Nitekim, Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Koğucu cennete giremez!”

Halil bin Ahmed ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Sana başkasının sözünü yetiştiren, başkasına da senin sözlerini taşır yapar. Başkasının sırrını sana taşıyan kimse senin sırrını da başkasına söyler.”

Müslümanların birbiri üzerindeki haklarından biri de, ne kadar kızgın olursalar olsunlar birbirleriyle üç günden fazla dargın kalmamalarıdır.

Ebû Eyyüb el-Ensâri ^(Radiyallâhu Anh), Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bir Müslümanın, Müslüman kardeşiyle üç günden fazla dargın kalması ve karşılaşınca birinin bir yana, diğerinin diğer yana dönmesi doğru değildir. Bu iki kişinin arasında en hayırlı olan, ilk önce selâm verendir.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslüman kardeşinin hatasını affeden kişiyi Allah da kıyamet günü affeder.”

İkrime (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle der; Allah Teâlâ, Hz. Yûsuf'a şöyle buyurdu:

“Kardeşlerini bağışladığın için dünya ve ahirette artık senin şanı-
nı yücelttim.”

Hiz. Ayşe (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Allah'ın Resûlü nefsi için hiçbir zaman intikam almamıştır. Fakat Allah'ın bir yasağı çiğnendiğinde o zaman Allah için intikam alıp gerekeni yapmıştır.”

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“Kişi, kendine yapılan bir haksızlığı bağışlarsa Allah kesinlikle onun şan ve şerefini yüceltir.”

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallâllâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sadaka maldan hiçbir şey eksiltmez. Bağışlamak, ancak sahibinin şanını yükseltir. Allah rızası için alçak gönüllü davranan kimsenin de derecesini Allah yükseltir.”

71. BÖLÜM

NEFSİN İSTEKLERİNE
UYMANIN KÖTÜLÜĞÜ VE
ZÜHD

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوِيَهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ
عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ
يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

“Hevâ ve hevesini tanrı edinen ve Allah’ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah’tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Hâla ibret almayacak mısınız?” (Câsiye Süresi, 45/23.)

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“Burada heva ve hevesini tanrı edinen kimseden maksat, Allah’ın hidayetine ve kendine başka bir din edinen kâfir kastedilmektedir. Böyle kimseler nefsinin uyar, Allah’ın Kitabı’na aldırış etmeden nefsinin çağrılarına boyun eğer. İşte bu yüzden nefsinin nevasına tapmış, ona ibadet etmiş olur.”

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

“Onların arzularına uyma!” (Mâide Sûresi, 5/49.)

وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ

“...Hevâ ve hevese uyma, sonra bu seni Allah’ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah’ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.” (Sâd Sûresi, 38/26.)

Bu ayetlerden dolayı Peygamberimiz nefsin arzularına kapılmaktan Allah’a sığınarak şu duayı ederdi:

“Allah’ım! Ben kendisine boyun eğilen helvadan ve arzularına kapılan cimrilikten sana sığınırım.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Üç şey insanı helak eder: Boyun eğilen cimrilik, isteklerine uyulan nefis ve insanın kendini beğenmesi.”

Bunların helak edici olmalarının sebebi, bunların nefisten kaynaklanan huylar olmalarıdır. ve nefsi arzuların sebep olduğu her günah da kişiyi cehenneme götürür. Allah cümlemizi cehennem azabından korusun.

Allah dostlarından biri şöyle der:

“Karşılaştığın bir olayda doğrunun hangi tarafta olduğunu bilemezsen, hangi tarafın nefsinin arzusuna daha yakın durduğuna bak ve onun tam tersine göre hareket et.”

Bu meyanda İmam Şafii şu şiiri söyler:

Dönüp durursun iki tercih arasında,
Eğriyle doğru ayırt edemediğin olayda,
Karşı dur, nefsinin arzulanadığına,
Çünkü o insanı sürükler, kötü yola.

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“İki seçenekten hangisinin doğru olduğu hakkında şüpheye kapılırsan, nefesine hoş geleni bırak ve nefesine ağır geleni tercih et.”

İki seçenek karşısında nefse ağır gelenin tercih edilmesi şundan dolayı tavsiye edilir:

Basit olanın ulaşılması kolay, yeri yakın ve zahmeti az olduğu için, insan ona meyleder ve nefis onu şiddetle arzular. Buna karşılık zor işin gerçekleşmesi çetin, ulaşılması uzak ve verimi zaman alıcı olduğu için nefis ona karşı isteksiz davranır ve yorgunluğuna katlanmak hiç de hoşuna gitmez.

Hz. Ömer ^(Radiyallahü Anhu) şöyle der:

“Nefislerinizin hevâsını dizginleyiniz, çünkü o sizi kötü yollara götüren bir rehberdir. Şüphesiz ki, bu hak ise ağır ve acı, batıl ise hafif ve hoştur. Günahları terk etmek, onu isleyip tevbe ile gidermekten daha kolaydır. Nice bakış şehvet tohumları eker ve nice anlık hazlar uzun süreli üzüntülere yol açar.”

Lokman Hekim şöyle der:

“Oğlum, sana ilk olarak nefsinden sakınmayı tavsiye ederim. Çünkü her nefsin arzusu ve hevası vardır. Bunların dediklerine uya-
cak olursan azarak daha da çoğunu isterler. Çakmak taşında ateş nasıl saklıysa arzular da nefsin içinde öyle saklı durur; eğer onu çıkar-
san ateş parlar, kendi haline bırakırsan gizlice orada durur.”

Bir şair şöyle der:

Uyacak olursan, nefsin her çağrısına,

O seni çağırır, çirkin ve harama,

Başka bir şair de şöyle söyler:

Nefsinin hevasına karşı durmazsan, bu arzular,

Gün gelir altından kalkamayacağın yüklere atarlar.

Başka bir şair de şöyle der:
Şunu bil, sen hiç yükselemezsin, eremezsin rahata,
Doğruya giden yola, nefsinin hevasına uydukça.

Bir başkası şöyle söyler:
Her davranışın övülsün istiyorsan,
Allah'ın arzu ettiğin rahmetini diliyorsan,
Uzak dur, günahkâr nefsinin arzularından,
O çok daha büyük bir düşmandır, sevme duygusundan,
İkisi de tuzağına düşürür seni,
İffetini korursan günahattan uzak kalır sevgi,
Kör olma nefsinin şehveti karşısında,
Körüklediği arzularına karşı dur, aklın varsa,

Başka bir şair de şöyle der:
Aklın ışığı nefsin hevasına uyarsan kararır,
Nefsin arzularına karşı duranın akli ise parlaktır,

Fazd bin Abbas şöyle der:
Bazen zaman cahili yükseltir. Alçaltır bazen,
Nefsin arzularını gören kimseyi, zekâsına rağmen,
İnsanlar, hata ettiği halde kişiyi över, bazen,
Bazen de iyilik yaptığı halde kınanır, doğruluğuna rağmen.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:
Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) akli yarattı ve ona: "Bana yönel" dedi. O da yönel-
di. Sonra "geri dön" buyurdu, o da döndü. Arkasından şöyle buyurdu:

“İzzet ve celâlime yemin ederim ki, seni en sevdiğime vereceğim”

Buna karşılık ahmaklığı yaratınca ona “Bana yönel” dedi. O da yöneldi. Sonra “geri dön” buyurdu, o da döndü. Arkasından şöyle buyurdu:

“İzzet ve celâlime yemin ederim ki, seni en sevmediklerime vereceğim”

Şu beyitleri söyleyen kişiye Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ecrini versin:

Her konuda ne yapacağını aklına soran kimse,
İsabet eder, doğrunun tam merkezine,
Bilir, nefsin arzularına uyarsa,
Sürükler insanı, kötü akıbet ve cezaya,

Başka bir şair de şöyle der:

İstersen, başarılı olup varmak hedefine,
Arzuların kölesi nefsin yüz verme,
Karşı dur onun tüm arzularına,
Birlikte olma, sapık ve azgınlarla,
Uzak dur nefsinden ve çağırıldığından,
Kötülük emreder çünkü o, durmadan,
Böylece kurtulursun cehennemden, orası,
Derileri kavurur, doğrar bağırsakları.

Hikmet ehlinin tabiriyle “nefsin şehvetleri seni karanlık kötülüklere sürükleyen kötü bir binek hayvanı, seni başına sıkıntılar gelecek şeylere götüren zehirli bir otlaktır. O halde nefsin azgın arzuları sakin seni bu kötülük bineğinin sırtına bindirmesin ve yanlış yollara düşürmesin.”

Yine hikmet ehlerinden birine “Evlensen senin için iyi olur” derler. O zat da: “Nefsimi boşamak elimden gelse hemen boşardım” diye cevap verir. Arkasından şu beyti söyler:

Elini-eteğini çek dünyadan,
Çünkü çıplak doğdun anandan.

Dünya uyku, Ahiret uyanıklık hali, bunların arası ise ölümdür. Biz de farklı farklı rüyalar içinde geziyoruz. Nefsinin gözüyle bakan şaşırır, onun arzularına uyararak kara veren zulmeder. Dünyaya uzun bakışlar atıp, önüne uzun emel koyan hedefine ulaşamaz, çünkü dünyaya bakan ona doymaz, kendine sürekli yeni emeller çıkarır.

Hikmet ehlerinden biri, bir adama şöyle nasihat eder: “Sana nefsi arzularınla yüzleşip onlara karşı durmanı tavsiye ederim. Çünkü nefsin arzuları kötülüklerin anahtarı, iyiliklerin düşmanıdır. Nefsin her isteğiyle sana karşı düşmanlık eder.

Sana en çok zarar vereniye sana günahı takva gibi gösteren nefis arzusudur. Buna dair kalbinde meydana gelecek olan çatışmanın üstesinden ancak gevşekliğe yer vermeyen bir gayret, yalana açık kapı bırakmayan bir dürüstlük, sürekli bir devamlılık, ümitsizliğe kapılmayan bir sabır, ibadetsiz kalmayan bir niyet gelebilir.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Dindeki en hayırlı ameliniz takvadır”

“Amellerin en üstün derecelisi takvadır.”

“Takva sahibi ol ki, insanların en çok ibadet edeni olasın! Kanaatkâr ol ki, insanların en şükredeni olasın!”

“Karşılaştığı günahı kendisini engelleyecek takvaya sahip olmayanın ameline, ulu Allah hiç önem vermez.”

İbrahim bin Edhem (Radiyallâhu Anh):

“Zühd üç dercedir: Onun bir derecesi farzdır, o da haramlardan kaçınmaktır. İkinci derecesi selamettir, o da şüpheli davranışlardan sakınmaktır. Üçüncü derecesi de fazilettir, o da şüpheli şeyleri gönül-

lû olarak feda etmektir” bu söz son derece isabetli bir tesittir.

Abdullah bin Mübarek (^{(Radıyallahü}_{Anh}) şöyle der:

“Zühdün aslı, zühdünü gizlemektir. Zahid, insanlardan kaçıyorrsa onun peşinden koş; o insanların peşinden koşuyorsa ondan kaç”

Şair ne güzel söylemiş:

İşte tavka, başka görüşlere aldanma,
Duruyor önündeki paranın yanında,
Bırakırsan onu elde ettikten sonra,
Bil ki senin takvan, Müslümanca bir takva!

Zâhid dediğin, bütün işler tıkırındayken dünyalık her şeyini terk ederek onları elinden çıkartabilen kişidir.

Nitekim meşhur şair Ebû Temmâm şöyle söyler:

Dünya bütün süsleriyle ona yönelmişken,
Zahid değildir, ondan yüz çevirmeyen.

Bir başka şair de şunları söyler:

Yazık şu fani dünya peşinden koşana,
Rüyayı andırır, değişip durur da,
Onun sefası keder, bolluğu zarar,
Güveni aldatır, aydınlığı yakar,
Gençliği yaşlılık, sağlığı hastalık,
Varlığı yokluk, lezzeti pişmanlık,
Vermez rahatlık hiç, sahibine,
İrem’de bulunanlara mâlik olsa bile,
Salla, sakın parlaklığına meyletme,
Çünkü o bir nimettir, bela saklar içinde,
Sen, ebedi nimet yurdu için amel işle,

Orada ölüm korkusu yok, yaşlanmak da ne!

Yahya bin Muaz (^{Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Dünyaya bakışın ibret nazarıyla ile olsun. Dünyayı kendi isteğinle terk etmelisin. Orada yaptığın şeyler mecburiyetten olsun. Dünyada ahiret için koşturman da kendi isteğinle olsun.”

72. BÖLÜM

CENNETİN ÖZELLİKLERİ
VE CENNETLİKLERİN
DERECELERİ

Şunu iyi bil ki, keder ve sıkıntılarını daha önceki bölümlerde öğrendiğin cehennemden başka bir yurt daha vardır. Şimdi de o yurdun nimet ve lezzetleri üzerine düşün. Çünkü bu yurtların birinden uzak duran diğerine girer.

Cehennemin korkunç yönleri üzerinde uzun uzun düşünerek kalbinde korkuyu hisset; cennetliklere verilecek kalıcı nimetler hakkında uzun uzun düşünerek de kalbinde umudu tercih et. Nefsini korku kırbaçıyla kamçılıyıp umut dizgini ile Sırat-ı Müstakime sür. Böylelikle acı azaptan kurtularak büyük mülke ulaşırsın.

Şimdi o cennetlikleri bir düşün!. Yüzlerinde mutluluk ışıkları yanar, “kapağı mühürlü bir kaptan cennet suları içerler.” (*Mutaffifîn Sûresi, 83/25.*) Taşı bembeyaz inciden yapılmış çadırlarda kırmızı yakut se-dirlerde otururlar, kilimleri yeşil ipektendir.

Bal ve şarap akan ırmakların kenarlarına dizilmiş koltuklarda sefa sürerler, bu ırmak kenarları huriler ve hizmetçilerle kaynar. “Bunlar sanki yakut ve mercandır, daha önce onlara ne insan, ne cin elini sürmemiştir.” (*Rahman Sûresi, 55/56.*)

Cennet bahçelerinde dolaşırlar; içlerinden biri yürürken sende-lerse eteklerini yetmiş bin “gılman” taşır. Giydikleri bembeyaz ipek elbiseleri gözleri kamaştırır. Başlarında ince ve mercan taşlar vardır; alımlı, ağırbaşlı ve hoş kokuludurlar. İhtiyarlamaları, yıpranmaları söz konusu değildir. Cennet bahçelerinin ortalarında kurulmuş ya-

kuttan köşklerin içindeki çadırlarda kalırlar, iri gözleri efendilerinden başkasına bakmaz.

Cennetliklere ve hurilere testiler, ibrikler ve kâselerle (*Vâkıa Sûresi, 56/17-18*) içenlerin tadına duymayacakları bembeyaz renkli su ikram edilir, (*Saffat Sûresi, 37/46.*) hizmetlerini göz değmemiş inciler gibi hizmetçiler ve ebedi kılınmış gençler yapar. İşlediklerinin mükâfatı olarak emin bir yurda kavuşmuşlardır. Bahçeler ve pınarlar içinde yeşillikler ve akarsular arasındadırlar. Her şeye kudreti yeten bir Melik'in katında doğruluk makamındadırlar, orada kerem sahibi Melik'in yüzüne bakarlar.

Nimetlerin parlaklığı yüzlerine vurmuştur. Darlık ve sıkıntı nedir bilmezler; aksine Rabblerinin çeşit çeşit ihsanına kavuşurlar. Onlar canlarının istediği ile ebediyen baş başadırlar.

Orada ne korkarlar ne de onları hüznün kaplar. Ölüm endişesinden kurtulmuşlardır. Orada her türlü nimetleri tadarlar, oranın yemeklerini yerler. Sütlü, ballı ve içkili akarsularından içerler. (*Enbiya Sûresi, 102.*)

Oranın zemini gümüş, çakılı mercan, toprağı has misk, bitkisi zafere randır. Kâfur tepelerinde gül suyu yüklü bulutlardan üzerlerine yağmurlar yağar. İnci, yakut mercan süslü gümüş kaplar ile tatlı su karıştırılmış, ağzı hiç açılmamış şaraplardan kendilerine ikram edilir. Bu kaplar madenin sağlığından dolayı üzerine düşen aydınlığı yansıtan ve dışından bakıldığı zaman içindeki şarabın kırmızılık ve inceliğini gösteren işçiliğini hiçbir insanın yapamayacağı kaplardır. Bu kaplar cennetliklere yüz güzelliği, güneşin ışığını hatırlatan hizmetçilerin elleriyle sunulur. Fakat nerede onların güzel görünüşü, yanak güzelliği ve çene alımlılığı... nerede güneş ışığı...

Özellikleri bu şekilde olan bir yurdun varlığına iman eden, oradakilerin asla ölmeyeceğini, hiçbir sıkıntıyla karşı karşıya gelmeyeceğini, orada ele geçen nimetlerden asla bir değişikliğe uğramayacağına inanan kişinin durumuna şaşılır.

Bu kişi nasıl olur da Allah'ın yıkılıp harap olmasına izin verdiği bir yurda ısınabilir ve o dünyanın yaşantısıyla nasıl mesut olabilir?

Orada ne bir sıkıntı ne de bir keder vardır. Cennettekiler güven ve emniyet içinde sultanlık sürerken nasıl bir keder olabilir ki!

Orada canlarının her istediği vardır. Onlar her gün arşın etrafında toplaşıp Kerim olan Allah Teâlâ'nın cemalini seyretmekle diğer hiçbir cennet nimetlerinden elde edemedikleri bir lezzet elde ederler. O'nu seyrederken bakışlarını başka hiçbir yöne çeviremezler.

Onlar sürekli bu nimetler arasında birinden diğerine koşturup dururlar. Bu nimetler içinde yok olmaları diye bir durum söz konusu değildir.

Ebû Hüreyre, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Cennette şöyle bir ses gelir: Ey cennetlikler! Sizlere öyle bir sağlık veriyorum ki, bir daha ebediyen hasta olmayacaksınız. Ölümsüz bir hayat yaşayacaksınız. Peşinden yaşlılık gelmeyecek bir gençliğe ereceksiniz. Ardından hüznün gelmeyecek bir mutluluğa varacaksınız."

Allah Teâlâ'nın şu ayetleri de bu gerçeğe temas eder niteliktedir:

﴿ وَنُودُوا أَنْ تِلْكَمُ الْجَنَّةُ أُوْرِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾

"Onlara: İşte size cennet; yapmış olduğunuz iyi amellere karşılık ona vâris kıldınız diye seslenilir." (*A'râf Sûresi, 7/43.*)

Cennetin özelliklerini bilmek istersen Kur'an-ı Kerim'i okumalısın. Çünkü orasını en iyi Allah Teâlâ (Cellê Celâlehu) anlatabilir. Cennetin özellikleri hakkında bilgin olsun istiyorsan;

﴿ وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴾

"Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet

vardır” (*Rahman Sûresi, 55/46.*) âyetinden başlayarak Rahman Sûresi’ni, sonuna kadar, Vâkıa Sûresi’ni ve cennetten bahseden diğer sureleri okuyabilirsin.

Cennetin nasıl bir yer olduğunu, Peygamberimizin sözlerinden öğrenmek istersen cennet hakkında genel malumat edindikten sonra daha incelikli ve tafsilatlı bilgi için hadis kitaplarında araştırmaya koyul.

Peygamberimiz;

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ

“Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır” (*Rahman Sûresi, 55/46.*) anlamındaki âyetin açıklaması sadedinde şöyle buyurur:

“İki cennet; bütün kap ve eşyası gümüşten, diğer bir iki cennet; bütün eşyası altındandır. 'Adn' cennetinde cennetlikler Rabblerini görürken onlar ile Allah arasında sadece 'Kibriya' perdesi mevcuttur.”

Sonra cennetin kapılarına bak, bunlar ibadetlerin derecelerine göredir. Nitekim cehennem kapıları da günahların derecelerine göredir.

Ebû Hüreyre (*Radıyallâhu Anh*), Peygamber Efendimiz'in (*Sallıllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim malından bir çift sadaka verirse, cennetin bütün kapılarından içeri girmeye çağrılır. Cennetin sekiz kapısı bulunur. Namaz ehli olanlar namaz kıpısından içeri girmeye çağrılır. Oruç ehli olanlar oruç kapısından içeri girmeye çağrılır. Sadaka ehli olanlar sadaka kapısından içeri girmeye çağrılırlar. Cihad ehli olanlar cihad kapısından içeri girmeye çağrılır” bu sırada Ebû Bekir şöyle sorar: “Allah’a yeminle, bir kimsenin bu kapılardan birinden çağrılma zorunluluğu yoktur. Peki, bir kimse hepsinden aynı anda içeri girmeye çağrılır mı?” diye sorar. Peygamberimiz ona şöyle cevap verir:

“Evet, öyle kimseler de çıkacaktır. Senin de onlardan olmanı dile-
rim”

Âsım bin Zamüre (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

Hz. Ali bir gün cehennemden bahsetti. Cehennemle ilgili hatırım-
da kalmayan birçok şey anlattı. Peşinden sözü cennete getirerek şö-
yle söyledi:

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا

“Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cenne-
te sevk edilir. (*Zümer Sûresi, 39/73.*) Onun kapılarından birine varınca,
kapının yanı başında köklerinin arasından iki ayrı pınar kaynayan
bir ağaç görürler. Aldıkları emir gereği pınarlardan birine sokulur-
lar ve o pınarın suyundan içince karınlarındaki pislikler kaybolur.
Arkasından diğer pınara sokularak içinde yıkanınca yüzlerine cen-
net tazeliği gelir. Artık saç renkleri ebediyen değişmez ve başları yağ-
lanmış gibi sürekli parlar.

Sonra cennete girmek için kapısına geldiklerinde:

وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

“... Cennet bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî
kalmak üzere girin buraya, derler” (*Zümer-Sûresi, 39/73.*) Arkasından cennet
çocukları yanlarına gelirler, dünyada sevilen birinin ansızın çıkıp gelişi
karşısında çocuklar onun etrafını çevirdiği gibi çevirirler. Ona:

“Müjdeler olsun! Allah sana şu şu nimet ve dereceleri bağışladı”
derler. İçlerinden biri o kimsenin cennet hurilerinden olan eşlerin-
den birine koşarak ve onun dünyadaki adını söyleyip, geldiğini haber
verir. Huri ‘Sen onu gözlerinle gördün mü?’ diye sorar. Çocuk “Evet
kesinlikle gördüm, bak geliyor” der. Huri sevincinden kuşlar gibi
uçarak kapının eşiğine varır.

Cennetlik olan kişi kendine hazırlanmış olan cennete girdiğinde etrafa bakar; yuvarlak inciler üzerinde birer kırmızı, yeşil ve sarı köşkün yükseldiğini görür. Sonra başını kaldırarak çatısına bakar; Allah ona güç vermese gözleri karşısındaki manzaraya bakarken kör olacak gibi göz kamaştırıcı olduğunu görür. Başını indirince bir bakar: Eşleri ve

وَآكُوبًا مَوْضُوعَةً وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةً وَزَرَابِيٌّ مَبْثُوثَةٌ

“Konulmuş kadehler, sıra sıra dizilmiş yastıklar, serilmiş halılar vardır.” (Gâşiye Sûresi, 88/14-16.) Sonra sırtını bir yere dayayıp

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ

“Hidayetiyle bizi (bu nimete) kavuşturan Allah’a hamdolsun! Allah bizi doğru yola iletmeseydi kendiliğimizden bu yolu bulacak değildik” (A'râf Sûresi, 7/43.) diyerek hamd eder.

Daha sonra ona şöyle denir:

“Burada ebediyen yaşayın, size burada ölüm yoktur. Sağlık ve afiyyettesiniz hep böyle kalıp hastalık yüzü görmeyeceksiniz.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Kıyamet günü cennet kapısına varır, kapının açılmasını isterim. Hâzin (Cennetin kapıcısı) “Kimsin?” der. “Muhammed!” diye cevap veririm. Bunun üzerine bana:

“Senden önce hiç kimseyi içeri almamakla emredildim” der.

Şimdi de cennetin odaları ile bu odalar arasındaki yükseklik farklarını düşün. Çünkü en büyük dereceler ile en yüce faziletler ahirettedir. İnsanlar arasında bariz ibadet farklılıkları ve iyi huy dereceleri kesin bir şekilde var olduğu gibi kavuşacakları mükâfatlar arasında da açık farklılıklar olacaktır.

Eğer en yüksek derecelere ulaşmak istiyorsan, Allah'a ibadet hu-

susunda herkesin önüne geçmeye gayret göster. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) da bu konuda yarışmayı emretmiştir:

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

“Rabbinizden bir mağfirete; Allah’a ve peygamberlerine inananlar için hazırlanmış olup genişliği gökle yerin genişliği kadar olan cennete koşuşun. İşte bu, Allah’ın lütfudur ki onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir.” (Hadid Sûresi, 57/21.)

خِتَامُهُ مِسْكٌَ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ

“Onun içiminin sonunda misk kokusu vardır. İşte yarışanlar ancak onda yarışınlar.” (Mütaffifin Sûresi, 83/26.)

Çok şaşkınlık verici bir durumdur ki, yakınlarından veya komşularından biri senden daha çok zengin olsa veya evi seninkinden daha yüksek olsa, sana ağır gelir, canin sıkılır, kıskançlığın yüzünden keyfin bozulur. Halbuki senin adına en güzel şey, senden önde olan bu kişilere rağmen dünyadaki bu fani nimetlerin denk olamayacağı cennete girecek olmandır.

Ebû Saîd el-Hudrî, Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cennetlikler, kendilerinden üst derecedekileri, -aralarındaki derece farklılığı yüzünden- sizin doğudan batıya kadar ufukta gördüğünüz yıldızlar gibi görürler” bunun üzerine Sahâbîler: “Ya Resûlullah! Bunlar başka hiç kimsenin ulaşamayacağı peygamberle-

rin dereceleri midir?” diye sordular. Peygamberimiz “Evet, nefsimi kudret elinde tutan Allah’a yemin ederek söylüyorum ki, Allah’a inanan ve peygamberlerine uyan kimseler de bunlara nail olacaklardır.” Yüksek derece sahiplerine aşağıdan bakanlar, sizin gök ufuklarından birinde doğmuş gördüğünüz bir yıldıza baktığınız gibi görürler. Hiç şüphesiz, Ebû Bekir ve Ömer o zümedendir ve o yüce nimete kavuşacaklardır”

Sahibelerden Hz. Câbir ^(Radyalâhu)_{Anh} şöyle der: “Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Size Cennet köşklerini anlatayım mı?” Ben de ona “Evet, ya Resûlüllah” diye cevap verdim. Anlatmaya başladı:

“Cennette som cevherden köşkler vardır. İçinden dışı, dışından da içi görülebilir. Orada hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiç kimsenin hayalinden geçmemiş nimetler, tatlar ve sevinçler vardır” bunun üzerine ben “Bu köşkler kimler içindir?” diye sordum. Bana şöyle dedi:

“Bu köşkler selamı yayan, yemek yediren, orucu sürekli olarak tutan ve geceleri herkes uyurken namaz kılan kimseler içindir” hep birlikte ona “Bunları kim yapabilir?” dedik. Peygamberimiz şöyle dedi:

“Ümmetim bunları yapabilir. Bunları nasıl yapabileceğinizi size göstereceğim: Kim Müslüman kardeşi ile karşılaşıncı ona selam verirse selamı yaygınlaştırmış olur. Çoluk-çocuğunun karnını doyuran 'Yemek yedirmişler' zümresine girer. Ramazan ile birlikte her aydan üç gün oruç tutan devamlı oruç tutmuş gibi olur. Yatsı ve sabah namazlarını cemaatle kılanlar, herkes (yani Yahudiler, Hıristiyanlar ve ateşperestler) uykuda iken namaz kılmış olurlar.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz:

يَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلُكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“İşte bu takdirde O, sizin günahlarınızı bağışlar, sizi zemininden ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerindeki güzel meskenlere koyar. İşte en büyük kurtuluş budur” (Saf Sûresi, 61/12.) Âyet-i Kerime’si hakkında bir soru üzerine şöyle buyurdu:

“Bu köşkler inciden köşklendir. Her köşkte kırmızı yakuttan yetmiş daire vardır. Her dairenin yeşil zümrüitten yetmiş odası vardır. Her odada yetmiş sedir, her sedirde her renkten yetmiş döşek, her döşekte iri gözlü hurilerden bir eş bulunur. Her odada yetmiş sofa, her sofrada yetmiş türlü yemek vardır ve her odada yetmiş hizmetçi bulunur. Her sabah mü’min bunları yiyerek güç kuvvet kazanır.”

73. BÖLÜM

SABIR, RIZA VE KANAAT

Rızanın fazileti hakkında Kur'an-ı Kerim'de bulunan Âyet-i Kerimelerden bir kaç şunlardır.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

“Bunlar hep Rabbinden korkan (O'na saygı gösterenler) içindir.”

(Beyyine Sûresi, 98/8.)

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ

“İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey midir?” (Rahman Sûresi, 55/60.)

Allah Teâlâ'nın kuluna ihsan edeceği nimetin sonu, o kulundan razı olmasıdır. Allah Teâlâ'nın kuluna verdiği nimet de o kulundan razı olmasının bir karşılığıdır.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ
عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Allah, mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, içinde ebedî kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde güzel meskenler vâdetti. Allah'ın rızası ise hepsinden büyüktür. İşte büyük kurtuluş da budur.” (Tevbe Sûresi, 9/72.)

Görüldüğü gibi, Allah Teâlâ, rızasını Adn cennetlerinden üstün tutmuştur. Nitekim kendini zikretmeyi de namazdan üstün tutar:

❁ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ

“Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.”

(Ankebut Sûresi, 9/45.)

Nasıl ki namazda adı anılan Allah Teâlâ'yı müşahede etmek namazdan daha üstünse, cennetlerin sahibi Allah Teâlâ'nın rızası cennetliklerin son arzusudur.

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ, mü'minlere tecelli edecek 'Benden ne isterseniz dileyin!' diyecek, mü'minler de 'Senin rızanı diliyoruz! diyeceklerdir.”

Mü'minlerin Allah Teâlâ'yı müşahede ettikten sonra, O'nun rızasını dilemeleri, Allah'ın rızası en üstün gaye olduğu içindir.

Kulun Allah'tan nasıl hoşnut olduğu meselesini daha sonra inceleyeceğiz.

Allah'ın kuldan razı olmasıysa, Allah'ın kulu sevmesi konusunda söylediklerimize yakındır. Bu meselenin derinlerine inmek çok da doğru değildir. Çünkü kulların idraki O'nu kavramaktan acizdir. Bunun üstesinden gelebilenler kendi idrak ufuklarıyla yetinsinler. Sözün kısası, Allah'ı müşahede etmekten üstün bir derece yoktur. Mü'minlerin Allah'ın rızasını dilemeleri, rıza, onun cemalini sürekli olarak seyretmelerine bir vesile olduğundan dolaydır. Onlar Allah'ı seyretme nimetine ulaşıncı O'nu ana hedef ve en uzak arzu olarak belirlemişlerdir. Kendilerine, ne diledikleri sorulduğunda da sadece bu seyr halinin devamını istemişlerdir. Allah'ın rızasının tüm perde-leri ortadan kaldıracağına gönülden inanmışlardır.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ

“Orada kendileri için diledikleri her şey vardır. Katımızda dahası da vardır.” (Kaf Sûresi, 50/35.)

Müfessirlerden birine göre, dahası kelimesiyle kastedilen Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) tarafından cennetliklere üç armağan verilmesidir.

Bu armağanlardan birincisi, cennetlerde benzeri bulunmayan bir ilahi bağıştır. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez.” (Secde Sûresi, 32/17.)

İkinci armağan, onlara Allah katında selam verilmesidir. Bu, hediyeden daha üstün bir mükâfattır. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ

“Onlara merhametli Rabbin söylediği selam vardır.” (Yâsin Sûresi, 36/58.)

Üçüncü armağan, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) onlara: “Ben sizden hoşnudum” diye buyurur. Bu da hediyeden ve selamdan daha üstün bir armağandır. Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ

“Allah’ın rızası ise hepsinden büyüktür.” (Tevbe Sûresi, 9/72.) Yani

Allah'ın onlardan razı olması, içinde yüzdükleri nimetlerden daha üstün bir armağandır. Bu Allah'ın rızasının fazileti ve kulun rızasının da ürünüdür.

Rızanın faziletine işaret eden Hadis-i Şeriflerden bazıları şunlardır:

Peygamberimiz bir gün sahibelerden bir guruba: “Kimsiniz?” diye sorar, onlar da “Mü'minleriz” diye cevap verir. Peygamberimiz onlara “İmanınızın göstergesi nedir?” diye sorar. Onlar da “Belaya karşı sabreder, nimete şükreder ve kazanın neticesine razı oluruz” diye cevap verirler. Bunun üzerine Peygamberimiz onlara “Kâbe'nin Rabbi adına yemin ediyorum ki, sizler mü'minsiniz” diye karşılık verir.

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kendilerine hikmet bahşedilmiş alimler, derin görüşleri sayesinde peygamberliğe yakındırlar.”

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah'ın kendine İslâmla hidayet verdiği ve rızkı geçimine yetecek kadar olup da bu durumu hoşnutlukla karşılayanlara müjdeler olsun!”

“Allah'ın verdiği az rızka razı olanların, Allah da az ameline razı olur.”

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah bir kulu sevdiğinde onu imtihan eder; sabrederse onu sever, hoşnutlukla karşılarsa onu seçilmiş kullarından eyler.”

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Kıyamet günü Allah ümmetinden bazılarını kanatlar takar ve onlar da kabirlerinden cennetlere uçarlar. Orada gezinir istedikleri

nimetlere konarlar. Melekler onlara:

“Sorgunuz bitti mi?” diye sorarlar. Onlar da: “Hiçbir sorguya çekil-medik ki” derler. Melekler onlara:

“Sıratı geçtiniz mi?” diye sorarlar. Onlar da: “Biz sıratı görmedik ki” derler. Melekler onlara:

“Cehennemi gördünüz mü?” diye sorarlar. Onlar: “Hiçbir şey gör-medik” diye cevap verirler. Bunun üzerine melekler onlara:

“Siz kimin ümmetindensiniz” diye sorarlar. Onlar: “Muhammed’in ümmetindeniz” derler. Bunun üzerine melekler:

“Allah’ın hoşnutluğu üzerinize olsun, dünyada ne amel işlediğinizi bize söyleyiniz” derler. Onlar da: “İki özelliğimiz vardı, onlara dikkat ettik ve Allah fazl-u keremiyle bize bu dereceyi ihsan etti” diye cevap verirler. Melekler:

“O iki özellik nelerdir?” diye sorarlar. Onlar da: “Yalnız başımıza kalınca Allah’ın emrine karşı gelmekten utanırdık ve Allah’ın payımı-za ayırdığı rızka az da olsa razı olurduk” diye cevap verirler. Bunun üzerine melekler onlara şöyle cevap verirler:

“Bu derece size özeldir”

Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ey fakirler! Allah’a gönlünüzden razı olunuz ki, fakirliğinizin se-vabına kavuşasınız, yoksa fakirliğiniz size hiçbir sevap kazandırmaz.”

Anlatıldığına göre İsrailoğulları, Hz. Musa’ya (Aleyhis Selâm) şöyle der:

“Rabbinden dile de bize yapınca rızasını kazanacağımız bir amel söylesin” Hz. Musa (Aleyhis Selâm) “Allah’ım! İsteklerini sen biliyorsun” diye Allah’a niyaz eder. Allah Teâlâ, Hz. Musa’ya (Aleyhis Selâm) şöyle buyurur: “Ya Musa! Söyle onlara benden razı olsunlar ki, ben de onlardan razı olayım.”

Sabrın faziletine gelince, Allah kitabının doksan küsur yerinde sa-bırdan bahsederek, bütün iyi amellerden daha fazla derece ve mükâ-

fatı sabrın karşılığında vereceğini açıkça bildirmişti. Sabır sahiplerine diğer bütün iyi amel sahiplerinden daha çok müjdelere vermiş ve musibetler karşısında sabredenler için Kur'an-ı Kerim'inde şöyle buyurmuştur:

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

“İşte Rablerinden bağışlamalar ve rahmet hep onlardır. Ve doğru yolu bulanlar da onlardır.” (Bakara Sûresi, 2/157)

Görüldüğü gibi hidayet, rahmet ve selâmet sabredenler için bir araya getirilirler. Sabır hakkındaki ayetlerin tamamını burada aktarmamız bu kitaba sığmayacağı için, bunları zikretmemiz mümkün görünmüyor.

Konu hakkında varid olan hadislere gelince Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sabır imanın yarısıdır”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Size en az verilen meziyetler yakîn ve güzelce sabırdır. Bu iki meziyetten yeteri kadar nasibi olanların gece namazında ve gündüz orucunda görülen eksikliklerine göz yumulur. Karşılaştığınız sıkıntılara sabırla katlanmanız benim nezdimde içinizden birinizin hepiniz kadar amel işlemeden daha sevimlidir. Fakat benden sonra dünya yönünden bahtınızın açılmasından ve birbirinize düşmenizden ve netice olarak göktekilerin size yüz çevirmesinden korkuyorum. Kim sabreder ve her yerde Allah'ı görüyormuş gibi davranırsa eksiksiz mükâfata nail olur” Peygamberimiz burada şu Âyet-i Kerime'yi okudu:

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ

صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Sizin yanınızdaki (dünya malı) tükenir, Allah katındakiler ise bâkidir. Elbette sabırlı davrananlara yapmakta olduklarının en güzeliyle mükâfatlarını vereceğiz.” (Nahl Sûresi, 16/96.)

Hz. Cabir’in (Radyallâhu Anih) rivayet ettiğine göre, Peygamberimize “İman nedir?” diye sorulunca Peygamberimiz

“İman; sabır ve cömertliktir” diye cevap verdi.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Sabır cennet hazinelerinden biridir.”

Bir defasında de “İman nedir?” diye sorulduğunda: “İman sabırdır” diye cevap vermiştir. Bu cevap, Peygamberimizin “Hacc, Arafat’a çıkmaktır” cevabına benzer. Şu anlamdadır; Hacc’ın rükûlarından biri Arafat’a çıkmaktır, yoksa tamamen Arafat’tan ibaret değildir.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir: “En faziletli amel, nefse zor gelen ameldir.”

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sabır, cennet hazinelerinden biridir.”

Rivayet edildiğine göre, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) Hz. Dâvûd’a (Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti

“Benim ahlakımla ahlaklan. Benim huylarımdan biri de sabırlı olmaktır.”

İbn Abbas’ın (radiyallahu anhuma) rivayet ettiğine göre, bir defasında Peygamberimiz Ensar’ın yanına girerek: “Siz, mü’min misiniz?” diye sorar, Ensar susar. Hz. Ömer atılır: “Mü’minleriz” diye cevap verir. Peygamberimiz onlara “İmanınızın göstergesi nedir?” diye sorar. Onlar da “Belaya karşı sabreder, nimete şükreder ve kazanın neticesine razı oluruz” diye cevap verirler. Bunun üzerine Peygamberimiz onlara “Kâbe’nin Rabbi adına yemin ediyorum ki,

sizler mü'minsiniz" diye karşılık verir.

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Nefsine hoş gelmeyen şeye katlanmakta birçok fayda mevcuttur."

Hız. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der:

"Sizler, nefsinizin hoşlanmadığı şeylere katlanmadıkça sevdiğiniz şeylere ulaşamazsınız."

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Sabır bir insan şekline girseydi, kesinlikle iyilik sahibi biri olurdu. Allah sabırlı kimseleri sever."

Konuyla ilgili o kadar çok Hadis-i Şerif mevcuttur ki bunları saymaya kalksak bitiremeyiz. Dolayısıyla şu Hadis-i Şeriflerle bu konuya nokta koymayı uygun görüyoruz:

"Kanaatkâr aziz olur, muhteris ise düşkün olur."

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kanaat bitmek bilmez bir hazinedir"

Kanaat bahsine, daha önce bir kaç defa değinmiştik.

74. BÖLÜM

TEVEKKÜLÜN FAZİLETİ

Tevekkülün fazileti hakkında Kur'an-ı Kerim'de bulunan Âyet-i Kerimelerden biri şöyledir.

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“... Allah’a tevekkül et. Çünkü Allah, kendisine tevekkül edenleri sever.” (Â-i İmrân Sûresi, 159/3.)

Tevekkül eden kimse Allah Teâlâ'nın desteği ve sevgisiyle şereflenmiştir. Destekleyicisi, seveni ve gözeticisi Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) olan kimse, kesinlikle büyük bir kurtuluşa nail olur. Çünkü sevilen azaba çarptırılmaz, alçak ve zelil hale düşürülmez.

Konu hakkında Efendimiz'den (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) varid olan hadislere gelince;

İbn Mes'ûd, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Bütün ümmetleri Hac mevsiminde bir arada gördüm. Bu esnada benim ümmetimin dağları-ovaları doldurduğunu gördüm, çok olmaları ve görünüşleri hoşuma gitti. Bana “Memnun oldun mu?” diye soruldu. “Evet” dedim. Bunun üzerine:

“Gördüklerin yanında yetmiş bin kişi daha sorguya çekilmekten cennete sokulacak” diye söylendi. Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanında bulunan sahâbîler: “Onlar kimdir, ya Rasûallah” diye sordular. Peygamberimiz:

“Gereksiz kibirlenmeyenler, büyü yapmayan-yaptırmayan, hırsızlık yapmayan ve Rabblerine güvenenlerdir” diye buyurdu. Bu sırada Sahâbîlerden Ukkâşe ayağa kalkarak: “Ya Rasûlallâh! Allah’a dua et;

beni onlardan etsin!" dedi. Peygamberimiz:

"Allah'ım, onu bu kimselerden eyle!" diye dua etti. Arkasından bir başka sahibi kalkarak: "Ya Rasûlallâh! Allah'a dua et, beni de onlardan etsin" dedi. Peygamberimiz de: "Allah'ım onu da bu kişilerden eyle" diye dua etti. Arkasından bir başka Sahâbî kalkarak "Ya Rasûlallâh!, Allah'a yalvar, beni de onlardan eylesin" dedi. Peygamberimiz o sahâbîye:

"Ukkâşe seni geçti (ve fırsatı yakaladı)" buyurdu.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Eğer siz Allah'a hakkıyla güvenebilseydiniz, sabahleyin yuvasından aç çıktığı halde akşam kursakları dolu dönen kuşa rızık verdiği gibi sizin de rızıkınızı verirdi."

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kim sırf Allah'a güvenirse Allah da ona her türlü desteği verir ve hiç ummadığı yerden rızıkını verir. Kim sırf dünyaya yönelirse Allah da onu dünyaya bırakır."

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"İnsanların en zengini olmak isteyen kimse Allah'ın katında bulunan her türlü imkana elindekinden daha çok güvensin."

Allah Resûlü, geçim sıkıntısına girdiğinde ailesine: "Namaza kalkın. Ben bununla emrolundum" buyurur ve peşinden şu âyeti okurdu:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ

نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

"Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ iledir." (Tâhâ Sûresi, 20/132.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah katında değeri olmayan kuvvetlerden yardım dileyen ve kendine güvenen Allah’a tevekkül etmez.”

Anlatıldığına göre. Hz. İbrahim ^(Radyallâhu) mancınık ile cehenneme atıldığı zaman, yanına Cebrail ^(Aleyhis Selâm) gelerek: “Bir şey istiyor musun” diye sorar. Hz. İbrahim ^(Aleyhis Selâm) de ateşe atıldığı zaman söylediği: “Allah bana yeter, O ne güzel vekildir” sözüne güvenerek Cebrail’e ^(Aleyhis Selâm) “Senden hiçbir dileğim yok” diye cevap verir.

Âyet-i Kerime’de Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) buna işaret buyurmuştur:

وَابْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى

“O İbrahim ki, sözüne bağlı durdu” ^(İbrahim Sûresi, 37/14.)

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) Hz. Dâvûd’a ^(Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti:

“Ya Dâvûd! Yarattığım acizlere değil de bana güvenen kuluma, bütün yer ve gök ehli, onu engellemeye çalışsa bile ona çıkış yolu gösteririm.”

Saîd bin Cübeyr ^(Radyallâhu) şöyle der:

“Bir gün elimi bir akrep soktu. Annem 'Seni bir muskacıya götürüp tedavi ettireceğim' diye yemin etti. Annemi kıramadım. Muskacıya gelince de ona sokulmayan elimi uzattım!”

İbrahim bin Havvas

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ

“Diri ve ölümsüz olan Allah’a güven” Âyet-i Kerime’sini okuyup: “Bu âyeti gördükten sonra insanın Allah’tan başkasına tevekkül etmemesi gerekir” dedi.

Allah dostlarından birine bir gece rüyasında bir ses şunları söyler: “Allah Teâlâ’ya güvenen geçimini garantiye almış demektir.”

Yine Allah dostlarından biri şöyle der: “Payına ayrılan rızık, seni,

farz ibadetleri eda etmekten. O zaman ahiretini mahvedersin ve dünyada da payına yazılandan daha fazlasını elde edemezsin.”

Yahya bin Muaz şöyle der:

“İnsanın arkasından koşmadan rızıkına kavuşuyor olması; rızıkın, insanı aramakla görevli olduğunun bir göstergesidir.”

İbrahim bin Edhem şöyle der:

Kesişlerden birine: “Yiyeceğin, içeceğin nereden geliyor?” diye sordum. Bana şu cevabı verdi.

“Aslına bakarsan, ben de bilmiyorum. Çok merak ediyorsan bana yiyecek ve içecek nereden gönderildi diye, Rabbime sor!”

Allah dostlarından biri şöyle der: “Vekil olarak sırf Allah’a dayandığım zaman iyilik yapmak için türlü türlü yollar bulurum”

Allah Teâlâ’dan bizlere güzel ahlak ihsan etmesini niyaz ediyoruz.

75. BÖLÜM

MESCIDİN FAZİLETİ

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنِ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ
أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

“Allah’ın mescitlerini ancak Allah’a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.” (Tevbe Sûresi, 9/18.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim bir kuş yuvası kadar bile olsa bir mescit/cami yaparsa, Allah ona cennette bir köşk inşa eder.”

Bir başka hadisinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah’ın mescitlerini/camilerini sevip onlardan hoşlananlardan Allah da hoşlanır.”

Bir başka hadisinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Mescide/camiye girdiğinizde oturmadan önce iki rekât namaz kılınız.”

Bir başka hadisinde Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Mescide/camiye komşu olan, namazını mutlaka mescitte kılmalıdır.”

Bir başka hadisinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İçinizden biriniz namaz kıldığı yerde kaldığı müddetçe konuşmadıkça veya mescitten çıkmadıkça, melekler 'Allah'ım, ona rahmet et, Allah'ım onun günahlarını bağışla' diyerek onun için niyazda bulunurlar.”

Bir başka hadisinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ahir zamanda ümmetinden öyle kimseler gelecektir ki, mescitlere gelip saf tutacaklar. Dünya ve dünyalık şeyler hakkında konuşup duracaklar. Onlarla birlikte asla oturmayın. Çünkü Allah onların hiçbir dileğini kabul etmez.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) gönderdiği kitaplarından birinde şöyle buyuruyor:

“Benim yeryüzündeki evlerim mescitlerdir. O evlerdeki misafirlerim onları tamir edenlerdir. Güzelce temizlenip beni bu halde evimde ziyarete gelenlere müjdeler olsun! Ziyaret edilenin ziyaretçisine ikramda bulunmakla görevidir.”

Bir başka hadisinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Birinin mescitlere aksatmadan devam ettiğini gördüğünüz zaman onun mü'min olduğuna şahitlik ediniz.”

Saîd bin Müseyyeb (Radiyallâhu Anhu) şöyle der:

“Mescitte oturan kimse Rabbi ile baş başa oturuyordur. Orası, hayâdan başka bir söz makamı değildir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Mescitte konuşmak, hayvanların otu yediği gibi sevabı yer, bitirir.”

Nehaî ^(Rahmetullâhî) _{Aleyh} şöyle der:

“İlk Müslümanlar, karanlık gecede camiye yürüyerek gitmenin cenneti kazandırdığını söylerlerdi.”

Enes bin Mâlik şöyle der:

“Kim camiye bir kandil yakarsa Arş’ı taşıyanlar ile birlikte bütün melekler, kandilin ışığı yandıkça onun günahlarının affedilmesi için hep birlikte dua ederler.”

Hız. Ali ^(Radiyallâhu) _{Anh} şöyle buyurur:

“Müslüman vefat ettiğinde yeryüzündeki namazını eda ettiği yerle gökte amellerinin yükseldiği mekan onun için ağlar” bu sözü söyledikten sonra;

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ

“Gök ve yer onların ardından ağlamadı; onlara mühlet de verilmedi.” ^(Duhân Süresi, 44/29.) Âyet-i Kerime’sini okudu.

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der:

“Yeryüzü, mü’minin vefatına kırk sabah ağlar.”

Ata el-Horasani şöyle der:

“Yeryüzünün her hangi bir mekânında bir kere secdeye varan kula, secde ettiği o yer, kıyamet günü amellerine şahitlik eder ve öldüğü gün arkasından ağlar.”

558

Enes bin Mâlik ^(Radiyallâhu) _{Anh} şöyle der:

“Üzerinde namaz kılarak veya zikredilerek Allah’ın adı anılan yeryüzündeki mekân, bu zikir ve namazlar sebebiyle çevresindeki mekânlara karşı övünür. Allah zikriyle yedi kat derinliğindeki yerde bulunanlara bile sevincini duyurur. Namaza duran kul için üzerinde durduğu mekan bütün ziynetini giyer.”

Denildiğine göre, insanların durup konakladıkları her bir yer, gelip geçenlere ya dua veya lanet edermiş.

76. BÖLÜM

RİYAZAT VE KERAMET
EHLİNİN FAZİLETİ

Şunu iyice bil ki, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) kulunun iyiliğini istediğinde ona günah ve ayıplarını gösterir. Kimin basireti keskin, görüşü derin olursa kendi ayıplarına ve günahlarına kör olmaz. Kusurları tespit edildiğinde de onları yok etmek daha kolay hale gelir.

Fakat insanların birçoğu bu kusurları görmekten acizdirler. İnsan başkasının gözünde bulunan en ufak bir şeyi hemen görür ama kendi gözündeki koca parçayı hiç görmez. Kendi ayıplarını ve hatalarını tespit etmek isteyen kişinin şu dört yola başvurması gerekir:

Birinci yol: Nefsin gizli kusur ve ayıplarını gören, bilen bir kişiyle oturup kalkmalı, onun sözlerine danışmalı, nefsinde karşı onu yanına alıp tavsiyelerine uyarak nefsiyle mücadele etmelidir. Bu yol bir talebinin hocasıyla, bir müridin mürşidiyle olan münasebetine benzer. Bu yolda hoca talebesine, mürşid müridine bu kusurları tespit etmenin yollarını öğretir. O kişinin yaşadığı zaman diliminde böyle bir mürebbinin bulunması onun için büyük bir lütuftur.

İkinci yol: İnsanın sadık, ileri görüşlü ve dindar bir dost edinerek, onu davranış ve hallerini incelemek üzere kendine gözetleyici ve denetleyici olarak kabul etmesidir.

Bu dostu, onun gizli açık bütün kusur ve huylarına karşı onu ikaz eder. Dinde ileri gelen büyük ve akıllı insanlar bu yöntemi kullanmışlardır.

Hız. Ömer (Radiyallâhu Anh): “Bana kusurumu gösteren kimseye Allah rahmet eylesin” derdi ve Selman-ı Fârisî’ye (Radiyallâhu Anh) kusurlarını tek tek söylemesini isterdi.

Bir gün Hz. Selman (^{Radıyallâhu}_{Anh}) onun yanına girince, “Benim hakkımda hoş görmediğin bir şey duydun mu?” diye sorar. Selman af dileyerek bir şey söylemek istemez. Fakat Hz. Ömer (^{Radıyallâhu}_{Anh}) ısrar edince “Duyduğuma göre sofranda iki çeşit yemek bulunduruyorsun. Ayrıca biri gece, öbürü gündüz giyilmek üzere iki kat elbisen varmış” der. Hz. Ömer Salman’a “Başka bir şey duydun mu” diye sorar. Salman “Hayır” deyince:

“Bu söylediklerini değerlendireceğim” der.

Hz. Ömer’in (^{Radıyallâhu}_{Anh}) kusurları hakkında soru sorduğu kimselerden biri de Hz. Huzeyfe (^{Radıyallâhu}_{Anh}) idi. Ona:

“Sen Peygamberimizin münafıklar konusunda sır arkadaşıydın, bende münafıklık belirtisi görüyor musun?” diye sorardı. Ahlakının üstünlüğü ve siyasî mevkiinin yüksekliğine rağmen Hz. Ömer nefisini bu derece aşağılardı. Zaten akıllı çok ve derecesi yüksek olanların bir özelliği de kendilerini daha az beğenmeleri ve nefislerini çok aşağılamalarıdır.

Bu zamanda böylelerini bulmak gerçekten çok zor. Yağcılığa fırsat vermeden insana kusurunu söyleyen veya hasede kapılarak eleştiride ölçüyü kaçırmayan arkadaşlar yok olmaya yüz tuttu. Bu yüzden arkadaşların ya kıskançlık ve kin duygusu ile iyiliklerini kusur olarak görüyor veya yağcılık ederek kusurlarını dikkatlerinden kaçırmak istiyorlar.

Bu yüzden Dâvud et-Tâî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) insanlardan çok uzaklarda yaşardı. Ona “Niye insanlarla bir arada yaşamıyorsun” diye sorarlar. O da şu cevabı verir:

“Benden kusurlarımı saklayanları ne yapayım? Oysa Allah’ın rızasını kazanmak isteyenlerin arzusu başkalarının ikazı sayesinde kusurlarının farkına varmaktır.”

Hal böyleyken bize göre, bize en sevimsiz görünen insanlar, bize nasihat ederek kusurlarımızı tanıtmaya çalışanlardır. Bu hal, imanı-

mızın aslında ne kadar zayıf olduğunun işaretidir.

Kötü huylar tehlikeli birer yılan ve akreplerdir. Eğer birisi bize elbisenizin arasında akrep gezindiğini duyarsa ona karşı minnet ve memnuniyet duyar ve derhal akrebi üzerimizden uzaklaştırıp öldürmeye çalışırız. Hâlbuki akrep olsa olsa sadece bedene acı verebilir ve kısa bir süre sonra iyileşir. Ama kötü huyun acısı kalbin içine işler ve ölümden sonra da sürme tehlikesi vardır.

Gerçekte durum böyle olmasına rağmen kötü huyumuz hakkında bizi uyanan kimsenin davranışını hoşnutlukla karşılayarak bu huyumuzu düzeltmeye çalışmıyoruz da bize nasihat edene tepki vererek ona "Sen de şu hareketi yapıyorsun!" diyoruz. Böylece ona karşı verdiğimiz tepki nasihatinden faydalanmaktan bizi alıkoyuyor.

İşte bu tutumumuz, günah çokluğunun kalbimize bıraktığı kötü etkiyi gösteriyor. Bunların hepsinin kaynağı iman zayıflığıdır.

Allah Teâlâ'dan doğru yolu bularak kusurlarımızı görmemizi sağlamasını ve giderilmeleri için çare aramamızı nasip etmesini, fazilet ve keremi sayesinde kötülüklerimizi bize duyuranlara teşekkür etmemizi nasip etmesini niyaz ederiz.

Üçüncü yol: Kusurlarını düşman bellediğin kişilerin dilinden öğrenmektir. Çünkü düşmanın gözü, kusur ve hataları çok daha iyi sezer. İnsanı yalandan öven, karşısındakinin kusurunu saklayan dalkavuk bir dosta kıyasla sürekli karşısındakinin kusurlarını gözetleyen kindar bir düşmandan bu konuda daha iyi bilgi edinilir. Fakat insan düşmanın söylediklerini kabul etmemeye ve kininden dolayı söylediğine inanmaya meyillidir. Fakat basiret sahibi kimseler düşmanlarının bile sözlerinden faydalanmaktan geri durmazlar, çünkü onun kusurları nasıl olsa onların dillerine düşer.

Dördüncü yol: İnsanlara karışmaktır. İnsanlar arasında kınanan her davranışı kendinde var mı yok mu diye araştırmalı ve nefsinin bu konuda hesaba çekmelidir. Çünkü mü'min mü'minin aynasıdır. Herkes karşısındakinin kusurundan kendi kusurunu görür ve şunu

anlar ki, nefse uyma konusunda insanlar birbirine yakın karakterdedir. İçlerinden birinin huy edindiği şeyden diğeri tamamıyla kurtulamaz, ondan daha büyük şekilde veya hiç değilse bir nebze payı olur. Bu yüzden herkes kendi kendini inceleyip, başkasında kınadığı kusurdan -eğer varsa- kendini arındırmalıdır.

Bu kişinin edebini düzeltmesi için yeterli bir eğitimidir. Herkes başkasında gördüğü zaman ayıpladığı davranışı işlemekten kendini engelleyebilse ahlak eğitimine de öğretmenine de gerek kalmazdı.

Hz. İsa'ya: "Seni kim terbiye etti" diye sorarlar, o da "Bana kimse edep öğretmedi, cahilin cahilliğini çirkin görerek, ondan kaçındım" diye cevap verir.

Bütün bunlar basiretli, dürüst, kendi kusurlarını görebilen, din konusunda nasihatten geri durmayan, kendini eğitmeyi başarmış ve başkalarının eğitimine yönelmiş, nasihat vermekten geri durmayan bir şeyhten mahrum olanların çareleridir. Böylesini bulan kimse, gönül doktorunu bulmuştur, hemen önüne diz çöküp kalbini tedavi ettirsin. Çünkü onu hastalıktan kurtaracak, karşı karşıya bulunduğu tehlikeden kurtaracak kişi bu kişidir.

Şunu iyice bil ki, burada konu ettiğimiz şeyleri eğer ibret almak maksadıyla incelersen basiretin açılır, kalp hastalıkları ve bunların tedavi yolları ilim ve iman nuru ile önüne serilir. Eğer bunu yapamazsan hiç olmazsa taklit yoluyla tasdik ve iman etmekten geri kalmamalısın. Çünkü ilim olduğu gibi iman da derece derecedir. İlim, imandan sonra elde edilir. İman, ilmin öncesindedir.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

"Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltir." (Mücadele Sûresi, 58/11.)

Nefsin şehvi isteklerine karşı durmanın Allah'a ulaştırın yol ol-

duğunu tasdik edip, bunun sebep ve sırrını bilmeyen kimse iman edenlerdendir. Nefsin azgın arzularını kıskırtanlar konusunda anlattıklarımızı öğrenenler de kendilerine ilim verilenlerdendirler. Her ikisine de Allah en güzel mükâfatı vadetmiştir. Kur'an'ı Kerim'de, hadislerde ve ileri gelen âlimlerin sözlerinde bu gerçeği destekleyen birçok delil bulunmaktadır.

Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle der:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ
فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

"Rabbinin makamından korkan ve nefsinin kötü arzularından uzaklaş-
tıran için ise şüphesiz cennet yegâne barınaktır." (Naziât Süresi, 79/40-41.)

إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِتَتَّقُوا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

"Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısarak, şüphesiz Allah'ın kalplerini takvâ ile imtihan ettiği kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır." (Hucurât Süresi, 49/3.)

Denildiğine göre "Kalplerini takva ile imtihan etmiştir" tabiri, "Kalplerini nefsinin arzularının sevgisinden arındırmıştır" anlamındadır.

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Mü'min beş yönden tehlike altındadır:

Mü'min onu kıskanır,

Münafık ondan nefret eder,

Kâfir ona savaş açar,

Şeytan onu yoldan çıkarır,

Nefis kendisi ile çekişir."

Şurası çok açık bir hakikattir ki, nefis insanla sürekli uğraşan bir düşmandır, ona karşı cihad etmek herkes için gereklidir.

Denildiğine göre, Allah Teâlâ, Hz. Dâvûd'a (Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti:

“Ya Dâvûd! Arkadaşlarını nefsin şehvi arzularını doyurmaktan sakındır. Çünkü dünya arzularına hevesli olan kalplerin akılları ile benim aramda perde bulunmaktadır.”

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der:

“Vaad edilen, fakat göremediği bir şey uğruna gözünün önündeki nefsi arzusunu terk edene müjdeler olsun!”

Peygamberimiz cihattan yeni dönmüş bir orduya hitaben:

“Hoş geldiniz! Küçük cihattan büyük cihada döndünüz!” demiştir. O'na “Ya Resûlüllah, büyük cihad nedir” diye sorduklarında Peygamberimiz:

“Nefisle cihad etmektir” buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Mücahit, Allah'a ibadet etme hususunda nefsi ile cihad eden kişidir.”

Bir başka hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Nefsine eziyet etmekten sakın. Allah'ın emrine karşı gelen arzularına da uyma. Kıyamet günü nefis senden davacı olunca, Allah affetmezse, senin uzuvların birbirine lânet ederler.”

Süfyan-ı Sevrî şöyle der:

“Nefsimden daha zorlu bir şeyle karşılaşmış değilim, bazen yanımda bazen karşımda olur.”

Ebû Abbas el-Mevsilî nefisine şöyle nida eyler:

“Ey nefsim, ne dünyada şehzadeler gibi yiyip içtin, gezdin ve yaşadın, ne de Ahireti kazanmak için Allah'ın dostlarıyla gayret sarf ettin. Senin yüzünden cennet ile cehennem arasında durup kalacağım. Bu durumdan utanmıyor musun?”

Hasan-ı Basri şöyle der:

“Nefsin azgın bir binek atından daha çok sağlam bir şekilde gemlenmeye muhtaçtır.”

Yahya bin Muaz er-Râzî (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) şöyle der:

“Riyazet kılıcını eline al ve nefsinine karşı onunla savaş!”

Riyazet dört türdür:

Az yemek,

Az uyumak,

Lüzumsuz konuşmamak,

İnsanların sıkıntısına katlanmak.

Az yemek şehvi istekleri söndürür, az uyku insanın iradesini tazeler, az konuşmak belâlardan korur, sıkıntılara katlanmak kişiyi amaçlarına ulaştırır. İnsana en zor gelen şey, haksızlığa karşı alayışlı davranmak ve sıkıntılara karşı sabretmektir.

Yahya bin Muâz (^{Rahmetullâhi}_{Aleyh}) sözlerine kaldığı yerden şöyle devam eder, İnsanın üç düşmanı vardır:

“Dünyası, şeytani ve nefsi: Zühd ile dünyadan, emirlerine karşı koyarak şeytandan ve arzularına karşı soyarak nefisten sakın.”

Hikmet ehlinde biri şöyle der: “Nefsinin kendini kaptıran kimse, onun azgın arzularına esir olur. Onun şehvet zindanında mahkûm olur, dizginleri onun tarafından ele geçirilmiş ve bağlanmış olur. Onu istediği tarafa sürükleyerek kalbini faydalardan mahrum eder.”

Cafer bin Humeyd şöyle der:

“Bir nimete ulaşmak için mutlaka başka bir nimeti terk etmek gerektiği konusunda âlimler ve hikmet ehli insanlar görüş birliği içinde dirler.”

Ebû Yahya el-Varrâk şöyle der:

“Organlarının nefsanî arzularını sulayan kimse kalbinde pişmanlık ağacı yeşertir.”

Vuheyb bin Verd şöyle der:

“Ekmekten daha fazlası şevvettir. Dünyanın ayartıcı arzularından hoşlanan kimse zelil ve hakir olmaya hazır olsun.”

Denildiğine göre Hz. Yusuf (Aleyhis Selâm) Mısır hazinelerinden sorumlu bir devlet yetkilisi olduğunda, hükümdarın karısı ona şöyle demişti:

“İşlediği günahları sebebiyle kralları köle, itaatleri sebebiyle köleleri kral yapan Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. İhtiras ve azgın arzular hükümdarları köle yapar. Bu da bozguncuların cezasıdır. Sabır ve takva da köleleri hükümdar yapmıştır.”

Hz. Yusuf (Aleyhis Selâm) Âyet-i Kerime’de haber verildiği gibi şöyle söylemiştir:

قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ
أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

“... Allah bize lütfetti. Çünkü kim (Allah’tan) korkar ve sabrederse, şüphesiz Allah güzel davrananların mükâfatını zayi etmez, dedi.”

[Yusuf Süresi, 12/90.]

Cüneyd-i Bağdadî (Aleyhis Selâm) şöyle der:

“Bir gece uyku tutmadı ben de kalkıp zikir yapmaya başladım. Zikirden de hep aldığım tadı alamadım. Tekrar uyumaya çalıştım olmadı. Oturdum, bu da uzun sürmedi, bıktım. Bunun üzerine dışarı çıktım, yerde serili bir abaya sarılmış bir adamla karşılaştım.”

Benim yaklaştığımı duyunca; “Ya Ebel-Kasım, bu tarafa bana gel” dedi. Ben “Efendim, böyle buluşmayı kararlaştırmadan mı?” dedim.

“Evet, ben de bu şekilde, Allah’tan kalbini bana doğru gelmek için buraya yöneltmesini istemiştım” dedi. Ben de “Allah arzunu yerine getirdi, ne istiyorsun?” dedim.

“Nefsin hastalığı ne zaman kendisine ilaç olur” diye sordu. “Ben

nefis arzularına karşı koyunca” diye karşılık verdim. Bunun üzerine nefsine dönerek,

“Bak dinle, aynı cevabı sana yedi kere verdim, fakat illâ 'Cüneyd'in ne diyeceğini duymak istiyorum' diyerek benim sözüme kanmadın, işte şimdi aynı cevabı Cüneyd'den duydun' dedi ve gitti. Onun kim olduğunu anlayamadım.”

Yezid er-Rakkâşî şöyle der;

“Dünyada soğuk suyu benden uzak tutun, bu şekilde belki ahirette ondan mahrum kalmam.”

Adamın biri Ömer bin Abdülâziz'e "Ne zaman konuşayım" diye sorar, o da

“Canın susmak isteyince” der. Adam “Peki, ne zaman susayım” diye sorar, o da

“Canın konuşmak isteyince” der.

Hız. Ali (^{Radıyallahü}_{Anh}) şöyle der:

“Cenneti şiddetle isteyen kişi, dünyada nefsinin isteklerini terk eder.”

77. BÖLÜM

İMAN VE NİFÂK

Şunu iyice bil ki, Allah Teâlâ'nın var olduğuna, bir olduğuna ve peygamberlerin Allah Teâlâ'nın katından indirdikleri şeylere inanmanın (İman) kemale erebilmesi amelleri çokça işlemekle ancak mümkün olabilir. Nitekim bu hususta Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا
وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ
هُمُ الصَّادِقُونَ

“Mü'minler ancak Allah'a ve Resûlüne iman eden, ondan sonra asla şüpheyeye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. İşte doğrular ancak onlardır.” (Hucurât Sûresi, 49/15.)

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ
مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ
وَاتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
وَاتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ
فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

“İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır. (Allah’ın rızasını gözeterek) yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır!” (Bakara Sûresi, 2/177.)

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Mücadele Sûresi, 58/11.)

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ
أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا
وَعَدَ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Ne oluyor size ki, Allah yolunda harcamıyorsunuz? Hâlbuki göklerin ve yerin mirası Allah’ındır. Elbette içinizden, fetihten önce harcayan ve savaşanlar, daha sonra harcıyıp savaşanlara eşit değildir. Onların derecesi, sonradan infak eden ve savaşanlardan daha yüksektir. Bununla beraber Allah hepsine de en güzel olanı vadetmiştir. Allah’ın yaptıklarınızdan haberi vardır.” (Hadid Sûresi, 57/10.)

هَمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ

“Onlar Allah katında derece derecedirler. Allah onların yaptıklarını görmektedir.” (Â-i İmrân Sûresi, 163/3.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İman çıplaktır, onun elbisesi takvadır.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İman yetmiş küsur derecedir, en aşağı derecesi yolu engellerden temizlemektir.”

Peygamberimizin bu Hadis-i Şerif'i, imanın olgunluğa erişmesinin, çok amel işlemeye bağlı olduğunu bizlere işaret eder. Diğer yandan iman olgunluğunu, münafıklık ve gizli şirkten uzak olmaya bağlı olduğunu ifade eden Peygamberimiz şöyle der:

“Şu dört haslet kimde varsa, o kimse her ne kadar namaz kılıp oruç tutarak kendini mü'min sansa da katıksız münafıktır:

Yalan konuşmak,

Verdiği sözü tutmamak,

Emanete hıyanet etmek,

Düşmanlık besleyip hile yapmak”

Diğer bir rivayette dördüncü madde, yaptığı ahit ve anlaşmaları bozarsa şeklindedir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir;

Kalpler dört kısımdır:

Tertemiz ve içince ışıklar parıldayan kalp. Bu mü'minin kalbidir.

İçinde iman ve nifakı aynı yerde bulunduran, karışık kalp. Bu kalpteki iman tatlı suyla yeşeren bakla gibi nefis de kan ve yaraların pislikleriyle beslenen çiban gibidir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bu ümmetin münafıklarının çoğu, Kur’an okuyucularıdır.”

Yine Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Şirk, ümmetimde, beyaz kaya üzerinde yürüyen karıncanın ayak sesinden daha gizlidir.”

Hz. Huzeyfe (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

“Peygamber zamanında Müslüman bir sözünden dolayı ölünceye kadar münafık olarak görülürdü. Şimdiyse aynı sözü sizden günde on kere duyuyorum.”

Âlimlerden biri şöyle der;

“İnsanların münafıklığa en yakını kendisini münafıklıktan uzak görendir.”

Hz. Huzeyfe (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

“Şu an yaşayan münafıklar Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) zamanında yaşayanlardan çoktur. O zaman onlar münafıklıklarını saklarlardı, bugün saklamadan aleni yapıyorlar.”

Bu nifak imanın sıdkı ve kemali ile bağdaşmaz. Münafıklıktan en uzak olanlar, ondan korkanlar, ona en yakın olanlar ise onunla hiçbir ilgisi olmadığını sananlardır.

Hasan-ı Basrî’ye şöyle derler; “Şu an münafıklık kalmadığı söyleniyor” Hasan Basrî o kişiye şöyle cevap verdi:

“Ey kardeşim, münafıklar helak olup gitse yolda yalnızlıktan korkup yürüyemezsiniz.”

Yine Hasan-ı Basrî veya başkası şöyle der:

“Münafıkların kuyruğu olsa, yerde adımımızı basacak yer bulamazdık.”

Abdullah bin Ömer (Radiyallâhu Anh) bir gün Haccâc’ın aleyhinde konuşan birini duydu ve adama “Acaba Haccâc burada olup sözünü duyabilse onun hakkında böyle konuşur muydun?” diye sordu. Adam: “Hayır” diye cevap verdi. Bunun üzerine Abdullah dedi ki:

“Biz bu davranışı Peygamberimiz hayattayken münafıklık sayardık”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Dünyada iki dilli olan kişiyi Allah kıyamet günü de iki dilli yapar.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanların en şerhileri, şu kimlere bu yüzüyle ötekilere de öbür yüzüyle giden ikiyüzlülerdir.”

Hasan-ı Basrî'ye şöyle sorarlar: “Bazıları bizim münafık olduğumuzdan endişemiz yok diyorlar, ne dersin?” diye sorarlar. Hasan-ı Basrî onlara şöyle der:

“Allah'a yeminle, münafıklıkla hiçbir ilişğinin olmadığını bilsem, bu bana, yeryüzünün altın ile dolup taşmasından daha güzel gelir”

Yine Hasan-ı Basri şöyle der:

Yalnız kaldığı halin, insanlarla beraber olduğu halinle; için dışınla, dışın da içinle farklı olursa bu münafıklık alametidir.

Adamın biri Hz. Huzeyfe'ye (Aleyhis Selâm) der ki: “Ben münafık olmaktan korkuyorum” Huzeyfe de ona karşılığı verir:

“Sen münafık olsan, münafıklıktan korkmazsın. Çünkü münafık, kendinin münafık olmadığından çok emindir.”

İbn Ebû Müleyke (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Allah Resûlünün yüz otuz (başka bir rivayette yüz elli) sahâbîsi ile görüştüm, hepsi de münafıklıktan korkuyorlardı.”

Rivayet edildiğine göre, bir gün Peygamberimiz bir gurup sahâbî ile birlikte oturmuş konuşuyorlardı. Bir adam hakkında konu açıldı ve onu çok övdüler. Bir müddet sonra sözü edilen adam çıkageldi. Yeni abdest almıştı, abdest suyunun damlaları yüzünden akıyordu, terlikleri de elindeydi, alnında secde izi vardı. Sahâbîler “Sana sözü-nü ettiğimiz adam işte, ya Resûlüllah” dediler. Peygamberimiz “Ben

onun yüzünde şeytan lekesi görüyorum” buyurdu. Adam geldi, selâm vererek sahâbîlerin yanına oturdu. Peygamberimiz ona dedi ki,

“Allah için söylemeni istiyorum, doğru söyle. Buraya gelirken içinden 'Bunların arasında benden hayırlısı yok' diye geçirdin mi?” Adam “Evet” diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz dua ederken şöyle buyurdu:

“Allah’ım, bildiğim ve bilmediklerim için senin affını dilerim” Sahâbîler ona “Korkuyor musun, ya Resûlullah?” diye sordular. Peygamberimiz onlara şu cevabı verdi.

“Beni güvende tutacak ne var ki? Kalpler Allah’ın iki parmağı arasındadır, onları dilediği tarafa döndürür.”

Nitekim Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَبَدَأَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ

“Hâlbuki (o gün) onlar için, Allah tarafından, hiç hesaba katmadıkları şeyler ortaya çıkmıştır.” (Zümer Sûresi, 39/47.)

Bu âyeti şöyle açıklamışlardır:

Onlar iyilik sanarak bir takım ameller yaparlar, fakat Mizan’ın kefesinde o amellerin hepsi kötülük sayılır.

Sırrı es-Sakatî şöyle der:

“İnsan bütün kuş türleri dallarında bulunan çeşitli ağaçlarla dolu bir bahçeye girse ve her kuş ayrı dil kullanarak ona 'Selâmünaleyküm, ya Allah’ın sevgili kulu' diye seslense ve onun da gönlü bundan hoşlansa bu kişi kuşların ellerine düşmüş bir esir olur.”

Yukardaki Hadis-i Şerifler ve büyük şahsiyetlerin sözleri, münafıklığın ve gizli şirkin çok ince özellik olmaları yüzünden bunlardan emin olunamayacağını sana göstermiş olmalıdır. Öyle ki, Hz. Ömer ^(Radiyallâhu Anhu) Hz. Huzeyfe’ye ^(Radiyallâhu Anhu) kendisinin münafık olup olmadığını çekinmeden soruyor!

Ebû Süleyman ed-Darani şöyle der;

“Kralların birinden bir söz işittim ve ona itiraz etmek istedim. Fakat idamım için emir vermesinden endişelendim. Korktuğum ölüm değil şuydu: Ruhum çıkarken, başkalarına karşı içimden üstünlük duymaktan çekindim ve itiraz etmekten vazgeçtim.”

Bu türden nifaklar mânin hakikati ile gerçekliği, sadakati, olgunluğu ve saflığı ile çelişir, aslı ile çelişmez.

Münafıklık iki türlüdür. Birincisi; sahibini dinden çıkararak kâfirler arasına sokar ve ebedi cehennemliklerden olursun. İkincisi: sahibinin bir süre cehenneme düşmesine veya yüksek dereceli kimselerin derecesinin düşmesine, Sıddıkların mertebesine yükselememesine sebep olur.

78. BÖLÜM

GIYBET VE KOĞUCULUĞUN
KÖTÜLÜĞÜ

Şunu iyice bil ki, Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) Kitabında gıybetin çok kötü bir haslet olduğunu belirterek, gıybet edeni, ölü eti yiyene benzeterek şöyle buyurmuştur:

وَلَا يَغْتَبُ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ
أَخِيهِ مِمَّا فَكَرَهُتُمُوهُ

“Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz.” (*Hucurât Sûresi, 49/12.*)

Peygamber Efendimiz’in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Müslümanın her şeyi; kanı, malı ve şerefi Müslümana haramdır.”

Gıybet ırzı da içine alır. Çünkü Peygamberimiz ırzın dokunulmazlığını, mal ve kan dokunulmazlığı ile bir arada zikretmiştir.

Peygamber Efendimiz’in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Birbirinizi kıskanmayınız, birbirinize kin beslemeyiniz, müşteri gibi davranıp birbirinizin alacağı malın fiyatını yükseltmeyiniz, birbiriniz aleyhine dedikodu yapmayınız. Allah’ın kulları! Birbirinize kardeş olunuz.”

Peygamber Efendimiz’in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Gıybetten sakınınız. Çünkü o zinadan daha ağır bir günahtır. İnsan zina edebilir ve tevbe edince Allah da tevbesini kabul eder.

Fakat gıybet edilen kimse, hakkını bağışlamadıkça, gıybet eden kişi affedilmez.”

Hz. Enes ^(Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Mi'râc Gecesi tırnakları ile yüzlerini kazıyan bir topluluğa rastladım. Cebrail'e ^(Aleyhis Selâm) “Kim bunlar?” diye sordum. Cebrail de ^(Aleyhis Selâm): şöyle dedi:

“Bunlar gıybet yaparak başkalarının şerefine leke sürenlerdir.”

Süleyman bin Câbir ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der; Peygamberimize gelerek “Ey Allah'ın Resûlü, bana faydalı bir şey öğret!” dedim. O da ona şöyle buyurdu:

“Kendi kovandan su isteyen birinin kovasına su boşaltmak veya Müslüman kardeşini güler yüzle karşılamak ve arkasından dedikodu yapmamak bile olsa hiçbir iyiliği küçümseme.” ^(Müslim, 2626.)

Bera bin Azib ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der; Bir gün Peygamberimiz evdeki kadınların da duyabildiği yüksek bir sesle bize hitap ederek şöyle dedi:

“Ey dili ile iman ettiği halde kalbi ile iman etmeyenler! Müslümanların gıybetini yapmayın. onların ayıplarını araştırmayın. Çünkü kim kardeşinin ayıbını araştırırsa Allah da onun ayıbını araştırır. Allah da kimin ayıbını araştırırsa onu evinin içinde rezil eder.”

Rivayet edildiğine göre, Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya ^(Aleyhis Selâm) şöyle vahyetti:

“Dedikodu yapmaktan tevbe ederek ölen kimse, en arkadan cennete girer. Dedikoducu olarak ölen kimse ise ilk önce cehenneme girer.”

Hz. Enes ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der:

Resûlüllah herkese bir gün oruç tutmalarını ve kendisi izin vermedikçe oruçlarını bozmamalarını emretti, herkes bunun üzerine oruca niyetlendi. Akşam olunca herkes tek tek Peygamberimize gele-

rek “Ya Resûlüllah, günü oruçlu geçirdim, izin verirsen iftar edeyim” diyerek izin istemeye başladı. Peygamberimiz gelenlere oruç açma izni veriyordu. Derken adamın biri gelerek:

“Ya Resûlüllah! Ailemden iki kız, günü oruçlu geçirdiler, karşına çıkmaya utanıyorlar, izin verirsen iftar etsinler” dedi. Peygamberimiz adamın tarafına bile bakmadı, adam aynı sözleri tekrar etti. Peygamberimiz onunla yine ilgilenmedi. Adam bir daha aynı sözleri söyleyince Peygamberimiz adama şöyle buyurdu:

“Onlar oruç tutmadılar. Bütün gün başkalarının etini yiyen bir kimse nasıl oruç tutmuş olabilir? Git onlara eğer oruç tutmuşlarsa kusmalarını söyle.”

Adam kızların yanına döndü, durumu onlara anlattı, kustular, her ikisinden de birer parça kan pıhtısı geldi. Adam tekrar Peygamberimize vararak durumu bildirdi. Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Nefsimi kudret elinde tutan Allah’ın adına yemin ederim ki, eğer o pıhtılar karınlarında kalsaydı, onları ateş yakacaktı”

Başka bir rivayete göre ise; Peygamberimiz adamın tarafına bakmayınca adam bir müddet sonra yine Peygamberimizin huzuruna gelerek. “Ya Resûlüllah, kızlar açlıktan neredeyse öldüler!” dedi. Peygamberimiz

“Onları buraya getir” buyurdu. Kızlar Peygamberimize gelince, Peygamberimiz bir bardak getirtti ve birine “kus” dedi. Kusunca, ağızlarından bardak dolusu kan ve irin geldi. Sonra öbürünü kusturdu, onun ağzından da aynı şeyler geldi. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Bu kızlar, Allah’ın helal kıldığı ile oruç tuttular, fakat Allah’ın haram kıldıkları ile oruçlarını bozdular ve karşılıklı oturup başkalarının etini yediler”

Yine Hz. Enes (Radıyallâhu Anh) şöyle der;

Peygamberimiz bir gün bize hitap ederek faiz konusunu anlattı ve faizin çok önemli olduğunu belirterek şöyle buyurdu:

"Faizden elde edilen bir dirhem kazanç insanın otuz altı kere zina yapmasından Allah katında daha ağır bir günahdır. Faizlerin en büyüğü ise Müslüman ırzıdır."

Koğuculuk: Bu da giybet gibi alçak bir huylardan biridir. Nitekim Allah Teâlâ (Celâle Celâlehu) şöyle buyurur:

مَنَاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿٦﴾ عَثَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ ﴿٧﴾
 أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينٍ ﴿٨﴾

"(Resûlüm!) Alabildiğine yemin eden, aşağılık, daima kusur arayıp kınayan, durmadan lâf götürüp getiren, iyiliği hep engelleyen, mütecâviz, günaha dadanmış, kaba ve haşın, bütün bunlardan sonra bir de soysuzlukla damgalanmış kimselerden hiçbirine, mal ve oğulları vardır diye, sakın boyun eğme." (Kalem Sûresi, 68/11-14.)

Bir başka Âyet-i Kerime'sinde:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾

"Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi âdet edinen herkesin vay haline!" (Hümeze Sûresi, 104/1.)

Bir başka Âyet-i Kerime'sinde:

وَأَمْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿١﴾

"Odun taşıyıcı olarak karısı da (ateşe girecek)" (Tebbet Sûresi, 111/4.) Rivayete göre Ebû Leheb'in karısı söz taşıyan bir koğucu olduğu için ulu Allah onu "odun hamalı" olarak belirtiyor.

Bir başka Âyet-i Kerime'sinde:

ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا
تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يَغْنِيَا
عَنهُمَا مِنَ اللهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ

“Allah, inkâr edenlere, Nuh’un karısı ile Lût’un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki sâlih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah’tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara: Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin! denildi.”

[Tahrîm Süresi, 66/10.]

Rivayete göre Hz. Lût’un (Aleyhis Selâm) karısı, Lût’un misafirlerinin geldiğini gizlice kâfirlere bildirir. Hz. Nuh’un (Aleyhis Selâm) karısı da Hz. Nuh’un deli olduğunu insanlara söylerdi.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Koğucu Cennete giremez”

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh), Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Allah katında en sevimlileriniz, ahlakı en güzel olanlarınız, ailesine karşı görevlerinizi yapanlarınız, barıştıranlarınız ve barışmaya yanaşanlarınızdır. Allah katında en sevimsizleriniz de, ondan ona söz taşıyanlarınız, kargaşa çıkaranlarınız ve temiz insanlara leke sürmeye uğraşanlarınızdır.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim küçük düşürmek maksadıyla bir Müslüman hakkında aslı olmayan bir ayıp yayarsa, Allah onu o yüzden cehenneme atarak mahveder.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle

buyurduğu rivayet edilir:

“Bir kişi dünyada küçük düşürmek maksadıyla birisi hakkında asılsız bir söz yayarsa, Allah’ın, bu yaptığı yüzünden o kimseyi Kıyamet günü ateşe atarak perişan etmesi kesindir.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim bir Müslüman aleyhinde yalan şahitlik yaparsa kendine cehennemden yerini hazırlasın.”

Denilmiştir ki, kabir azabının üçte biri koğuculuk yüzündendir.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah Teâlâ, cenneti yarattığında, ona: “Konuş benimle” dedi. Cennet de “Bana giren mutludur” dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celalehu) şöyle buyurdu. İzzet ve celâlim hakkı için şu sekiz sınıf kimse, sende kalmayacaktır:

“Sürekli içki içenler,

Zina etmekte ısrar edenler,

Koğucular,

Karısını başkasına karşı kıskanmayanlar,

Zorba idareciler,

Kadınlar gibi olan erkekler,

Sıla-i rahmi terk edenler,

Allah adına söz verip tutmayanlar.”

Kâ'b el-Ahbar’ın anlattığına göre, bir ara İsrailoğulları büyük bir kuraklığa maruz kalırlar. Hz. Musa (Aleyhis Selâm) yağmur duası yapar, fakat bir türlü yağmur yağmaz. Nihayet Allah Teâlâ (Celle Celalehu) Hz. Musa’ya şöyle vahyeder:

“Aranızda huyunda ısrar eden bir koğucu dururken dualarınızı kabul etmem!” Bunun üzerine Hz. Musa: “Ona bana bildir, aramızdan çıkarayım” diye niyaz eder. Allah Teâlâ (Celle Celalehu) ona şöyle cevap verir:

“Ya Musa, sizden koğuculuğu nehyederken ben mi koğuculuk yapayım?” Bunun üzerine hep birlikte tevbe ettiler de yağmura kavuştular.

Anlatıldığına göre, adamın biri yedi meseleyi öğrenmek için yedi yüz fersah uzakta bulunan hikmet sahibi bir zatı ziyarete gider, o zatın yanına gelince şöyle der:

“Allah’ın sana bağışlamış olduğu ilimden faydalanmak için uzaktan geldim. Söyler misin?

Gök nedir, ondan daha ağır olan nedir?

Yer nedir ve yerden daha geniş olan nedir?

Taş ve taştan daha katı olan nedir?

Ateş ve ateşten daha sıcak olan nedir?

Zemheri ve zemheriden daha soğuk olan nedir?

Denizden daha zengin olan nedir?

Yetim ve yetimden daha zavallı olan kimdir?”

Hikmet sahibi zat adamın sorularına şu cevapları verdi:

Suçsuz insana atılan söz gökten daha ağırdır.

Hak, yerden daha geniştir.

Kanaatkâr kalp, denizden daha zengindir.

İhtiras ve kıskançlık ateşten daha hararetlidir.

Akrabası tarafından karşılanmayan ihtiyaç zemheriden daha soğuktur.

İmansızın kalbi taştan daha katıdır.

Foyası ortaya çıkınca koğucu yetimden daha zavallıdır.

Şair ne güzel söylemiş:

Koğucuların, kendi dostlarına karşı,

Emin olunmaz, vardır onun akrep ve yılanı,

Kimse bilmez onu, gece seli gibi,

Nereye gidiyor, nereden geldi,
Yazık verdiği söze, nasıl bozar onu,
Yazık dostluğuna, nasıl yok sayar onu.

Başka bir şair de şöyle der:
Lehindeki gibi, aleyhinde de çalışır, aldanma,
İkiyüzlülerinin tuzaklarından gafil olma.

79. BÖLÜM

ŞEYTANIN DÜŞMANLIĞI

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kalpte iki türlü meyil vardır. Biri melektendir; hayra yönelme ve hakkı doğru bulmayı tavsiye eder. İçinde buna meyli bulunan kimse, Allah’a bu yüzden hamdetsin. Diğeri de düşmandandır; kötülüğe yönelme, hakkı yalanlama ve iyilikten alıkoymayı telkin eder. İçinde bu temayülü bulan kimse ise kovulmuş şeytandan Allah’a sığınsın” Peygamberimiz bu sözleri buyurduktan sonra şu Âyet-i Kerime’yi okudu.

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ
مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size cimriliği telkin eder. Allah ise size katından bir mağfiret ve bir lütuf vâdeder. Allah her şeyi ihta eden ve her şeyi bilendir.” (Bakara Süresi, 2/268.)

Hasan-ı Basrî şöyle der:

“Bu hasletler kalpte dolaşan iki endişedir, endişelerin biri Allah’tan, öbürü de düşmandandır. Allah endişelerini incelemeye tâbi tutularak ulu Allah’tan geleni yürütüp Şeytandan gelene karşı koyana rahmet etsin.”

Câbir bin Ubeyde (Raḥmetullâhî Aleyh) şöyle der:

Alâ’ bin Ziyad’a, nefsimin, kalbime sıkıntı veren kışkırtmalardan şikâyet ettim. Bana şöyle dedi.

“Bu tıpkı hırsızların bir eve girmesine benzer. Eğer evde bir şey varsa oradan hemen çıkmaz kalırlar, evde bir şey yoksa çekip gider-

ler” Buna göre anlayacak olursak, nefsin şehvi arzularından ve bitmek bilmez isteklerin kalp temiz olursa orada şeytan barınamaz.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ
مِنَ الْغَاوِينَ

“Şüphesiz kullarım üzerinde senin bir hakimiyetin yoktur. Ancak azgınlardan sana uyanlar müstesna!” (Hicr Sûresi, 15/42.)

Dolayısıyla nefsinin bitmek bilmez arzularına uyan, Allah’ın kulu olmaz, arzularının kölesi olur. Bu yüzden Allah onu şeytanın emri altına girmek zorunda bırakır.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوِيَهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ
عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ
يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

“Hevâ ve hevesini tanrı edinen ve Allah’ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah’tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Hâlâ ibret almayacak mısınız?” (Câsiye Sûresi, 45/23.)

Âyet-i Kerime’den anlaşıldığına göre, nefsin aşırı isteklerini ilah edinen kimse Allah’ın kulu değil, arzularının kölesidir.

Aynı sebepten dolayı, Amr bin Âs (Radiyallahü Anh) Peygamberimize:

“Yâ Resûlullah! Şeytan namaz kılarken ve Kur’an okurken bunlarla benim arama giriyor!” diye şikâyetle bulununca Peygamberimiz ona:

“Bu şeytandır, böyle yapar. Ona Hanzeb denir. Onu hissettiğin an, şerrinden Allah’a sığın ve sol yanına üç defa tükür” Amr bin el-Âs şöyle der:

“Ben de bunu yaptım, Allah onu benden uzaklaştırdı”

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Abdest için özel bir şeytan vardır, adı “Velhân”dır. Ondandır Allah’a sığınınız.”

Kalbe musallat olan şeytan vesvesesini, buna sebep olan şey dışında bir şeyi zikretmek ancak uzaklaştırabilir. Çünkü kalbe yeni bir şey doğduğu zaman, daha önce kalpte bulunan düşünce gider. Fakat Allah ve O’nunla ilgili şeylerin dışında her şey şeytanın kalbe musallat olmasına sebep olabilir. Bundan insanı kurtaracak olan şey sırf Allah’ı zikretmek ve şeytan için burada yatacak yer olmadığını ona bildirmektir.

Her şey zıddı ile iyileştirilir. Şeytan vesveselerinin zıddı da Allah’a sığınarak O’nun adını anmak, onun güç ve kuvvetinden yardım istemektir. İşte “Eûzu billahi mineş Şeytanir Racim” ve “Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahilaliyyil azim” sözlerinin anlamı da budur.

Bunu yalnız Allah’ın zikri etkisi altına giren takva sahipleri başarabilir. Şeytan ancak sıkıntı ve şaşkınlık anlarında, bu kimse-lerin çevresinde gizlice dolaşabilir, ve onların kalplerine girmek için yol arar.

Nitekim Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَآئِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا
فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ

“Takvâya erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah’ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp hemen gerçeği görürler.” (A’râf Sûresi, 7/201.)

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

“De ki: İnsanların kalplerine vesvese sokan, (insan Allah’ı andığında) pusuya çekilen cin ve insan şeytanının şerrinden insanların Rabbine, insanların Melikine (mutlak sahip ve hakimine) insanların İlâhına sığınırım!” (Nas Sûresi, 114/1-6.)

Bu âyetin açıklamasında Mücahid ^{(Radiyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Şeytan kalp üzerine uzanmıştır. Allah’ın adı zikredilince fırlayarak toparlanır. Allah’tan gafil olduğu zaman da yine yayılır; ışığın karanlığı kovması gibi Allah’ı zikretmek de şeytan vesvesesini kovar.”

Bu ikisi birbirine zıt olduğu için Allah Teâlâ ^{(Celle}_{Celâlehu)} şöyle der:

اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَاَنْسِيَهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ
حِزْبُ الشَّيْطَانِ اَلَا اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ

“Şeytan onları etkisi altına aldı da kendilerine Allah’ı anmayı unutturdu. İşte onlar şeytanın yandaşıdır. İyi bilin ki şeytanın yandaşı hep kayıptadırlar.” (Mücadele Sûresi, 58/19.)

Enes bin Mâlik, ^{(Radiyallâhu}_{Anh}) Peygamber Efendimiz’in ^{(Sallallâhu}_{Aleyhi Ve sellem)} şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şeytan hortumunu insanoğlunun kalbi üzerine koymuştur. Eğer insan, Allah’ın adını zikrederse toplanıp geri çekilir. Eğer Allah’ı zikretmeyi aklından çıkarırsa kalbini ele geçirir.”

İbn Vezzâh’tan nakledilen bir sözde şöyle denir:

“İnsan kırk yaşına geldiği halde tevbe etmemişse şeytan eli ile onun yüzünü okşar ve “Babana kurban ol; kurtuluşa eremeyesicenin yüzü!” der.

Arzular insanın et ve kanına nasıl karışmışsa şeytanın nüfuzu da onun kanına etine sızar ve kalbini sımsıkı sarar.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Şeytan, insanoğlunun damarlarında dolaşır. Siz de açlıkla onun yollarını darlaştırınız” çünkü aç kalmak nefsin azgın isteklerini dizginler. Şeytanın sızma yolları da bu isteklerdir. Nefsin aşırı arzuları da, kalbi her taraftan kuşatmışlardır.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şeytan hakkında bizleri uyararak şöyle buyuruyor:

لَا قُعْدَنَ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ۚ ثُمَّ لَا تَيْنَهُمْ مِنْ بَيْنِ
أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ ۚ

“... And içerim ki, ben de onları saptırmak için senin doğru yolunun üstüne oturacağım. Sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ...” (A'râf Sûresi, 7/16-17)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Şeytan, âdemoğlunun yolunun üzerine birkaç defa oturdu. Bir defasında ona karşı İslâm yolu üzerine oturdu ve:

“Kendi dinini ve atalarının dinini bırakıp Müslüman mı olacaksınız?” dedi. Âdemoğlu onun sözüne aldırmayarak Müslüman oldu. Bir defasında de Hicret yolu üzerine oturarak ona:

“Kendi yer ve göğünden ayrılarak göç mü edeceksin?” dedi. Âdemoğlu onun sözüne aldırmayarak göç etti. Arkasından cihad yolu üzerine oturarak “Cihada mı çıkacaksın? O canını ve malını heba etmek demektir. Çarpışırısın, öldürülürsün ve kadınların başka kocaya varır ve malın bölüşülür” dedi. Âdemoğlu yine onun dediklerine aldırmayarak cihad etti.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim bu amelleri işler ve ölürse Allah'ın onu Cennete koyması onun üzerine bir haktır.”

80. BÖLÜM

MUHABBET VE NEFİS
MUHASEBESİ

Süfyan-ı Sevri (^{Radiyallahü}_{Anh}) şöyle der:

“Muhabbet Allah Resûlüne ittibadır” bir başka görüşe göre, devamlı zikretmektir. Bir başka görüşe göre, sevdiğini, diğer her şeye tercih etmektir. Başka bir görüşe göre ise dünyada kalmaktan memnun olmamaktır.

Bu tariflerin hepsi muhabbetin verdiği meyvelere işarettir. Hiçbiri onun özünü tarif etmemiştir.

Allah dostlarından birine göre muhabbet, sevilen kişiden kalbe bir gelen öyle bir manevi duygudur ki; kalpler onu idrakten, diller de onu söylemekten aciz kalır.

Cüneyd-i Bağdadî şöyle der:

“Başka şeylere ilgisi olana Allah muhabbeti haram kılar, karşılığa dayanan her sevgi de karşılığı ortadan kalkınca son bulur.”

Zunnûn-i Misrî şöyle der:

“Allah’ı sever görünenlere de ki, Allah’tan başkasına alçalmaktan sakının.”

İmam Şiblî’ye (^{Rahmetullahih}_{Aleyh}) “Bize arifi ve muhabbet sahibini tarif et” dediler. O da şöyle dedi:

“Arif konuşursa helak olan, muhabbet sahibi de susarsa helak olan kimsedir.”

İmam Şiblî şöyle der:

“Ey Kerim ve Efendi.

Muhabbetin kalpte tutmuş yerini.

Ey göz kapaklarından uykuyu kaldıran kişi,
Sen en iyi bilensin benim başına gelenleri.”

Rabiat-ül Adeviye (*Rahmetullâhi Aleyh*) bir defasında: “Sevdiğimiz kim götürecek bizi?” dedi. Bir kadın hizmetçisi şöyle cevap verdi:

“Sevdiğimiz bizimle birliktedir ama onunla aramızı açan dünyadır” dedi.

İbn Celâ (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der: Allah Hz. İsa'ya (*Aleyhis Selâm*) şöyle vahyetti:

“Bir kalbi denetler ve içinde dünya-ahiret sevgisi görmezsem onu kendi sevgimle doldururum ve onu himayem altına alırım.”

Rivayet edildiğine göre bir gün Zunnûn-i Mısırî, muhabbet hakkından konuşurken önüne bir kuş konar ve yeri gagasıyla devamlı bir şekilde gagalar. Sonunda kanlar içinde kalır ve ölür.

İbrahim bin Edhem (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

“Allah'ım! Bilirsin ki bana bağışladığın muhabbet, zikrine karşı bende uyandırdığın sevgi ve yüceliğin hakkında düşünmek üzere bana tanıdığın fırsata karşılık, yanımda cennetin sivrisinek kanadı kadar değeri yoktur.”

Sirrî (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der:

“Allah'ı seven hayat sürer, dünyaya yönelen bozguna uğrar, aptal boşu boşuna akşamlar ve sabahlar, akli başında olan kimse de kendi kusurlarını araştırır.”

Nefis muhasebesi konusuna gelirsek; Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) şu âyetiyle bunu yapmamızı bizlerden ister:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ
لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve herkes, yarına ne hazırladı-

ğına baksın. Allah'tan korkun, çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır." (Haşr Sûresi, 59/18.)

Bu yapılan amelleri geriye dönük olarak kontrol etmemiz gerektiğini ifade eder. Bu yüzden Hz. Ömer (Radiyallahü Anh) şöyle der:

"Hesaba çekilmeden önce kendi kendinizi hesaba çekiniz. Amelleriniz tartılmadan siz onları tartınız."

Adamın biri bir defasında Peygamberimize gelerek: "Ya Resûlüllah, bana nasihat et" der. Peygamberimiz de ona:

"Sen gerçekten nasihat istiyor musun?" diye sorar. Adam "Evet istiyorum" der. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle der:

"Bir iş yapmak istediğinde akıbetini iyi düşün, doğru ise ona giriş, eğer yanlışsa ondan vazgeç."

Hadis-i Şerif'te geçtiğine göre, akıllı olanın vaktini dörde ayırması gerektiği ifade edilmiştir Bu vakitlerden birinde de kendini hesaba çekmelidir.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey mü'minler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz." (Nûr Sûresi, 24/31.)

Tevbe; bir işi yaptıktan sonra geriye dönüp ona pişmanlık duygusu içinde bakmaktır.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi Ve sellem): "Ben günde Allah'a yüz defa tevbe ediyorum" buyurular.

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا
فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ

“Takvâyâ erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah’ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp hemen gerçeği görürler.” (A’râf Sûresi, 7/201.)

Anlatıldığına göre, Hz. Ömer ^(Radiyallâhu Anh) her gece olduğunda ayaklarına kamçıyla vurarak kendi kendine “Bu gün ne yaptın?” diye sorardı.

Meymun bin Mahran şöyle der:

“Hiç kimse iş ortağı ile hesaplaşırken gösterdiği dikkat ve özen-den daha büyüğü ile kendi kendini hesaba çekmedikçe takva sahiplerinden olamaz. Ortaklar daima her işten sonra hesaplaşırlar.”

Hz. Âişe’nin ^(Radiyallâhu Anha) anlattığına göre, Hz. Ebû Bekir vefat etmek üzere iken ona “Ömer’den daha çok sevdiğim bir insan yok” dedi. Arkasından Hz. Âişe’ye “Nasıl dedim” diye sordu. Hz. Âişe duyduklarını kendisine tekrar edince Hz. Ebû Bekir şöyle der: “Bana göre Ömer’den daha değerli biri yoktur.”

Şu takvayı, görüyor musun; sözünü bitirir bitirmez nasıl söylemesi gerektiğini düşünüp sözünü düzeltmiştir.

Ebû Talha’yı namaz kılarken oyalayan bir kuş olayını hatırlayalım. Bu olay üzerinde sonradan düşünerek evinin bahçesini hazineye bağışlaması bu konuda hatıra gelen büyük bir dikkat örneğidir.

Rivayet edildiğine göre Abdulah bin Selâm ^(Radiyallâhu Anh) bir gün odun yüklü olarak görenler. “Ya Ebû Yusuf, bırak bu işi ailen içinde ve kölelerin arasındakiler yapsın” deyince İbn Selâm onlara şöyle der:

“Nefsimi sınıdım, acaba bunu yaparken ezilecek mi diye...”

Hasan-ı Basrî şöyle der:

“Mü’min nefsine hakim olup onu Allah adına hesaba çeken kişidir. Dünyada nefsini hesaba çekenlerin hesaplaşması kolay geçer. Nefis muhasebesi yapmadan hayatını tüketenlerin kıyamet günü hesaplaşması çok zor geçer” peşinden anlatmaya Hasan-ı Basrî nefsin nasıl muhasebe edileceğini şu şekilde ifade ediyor:

Mü’min ansızın, nefsinin hoşuna giden bir davranışla karşı karşı-

ya kalınca içinden “Vallahi sen benim hoşuma gidiyorsun, sana ihtiyacım da var, fakat seninle aramda engel var” derse onun bu davranışı amelden önce nefsi hesaba çekmektir.

Nefis bazen de bir şeyi yapmak için galip gelir de daha sonra içinden “Bunu niye yaptım? Buna karşı geçerli bir mazeretim yok. Allah’ın izni ile bu davranışı bir daha yapmamaya yemin ediyorum” diyerek yanlış hareketi karşısında pişmanlık belirtir. Bu da bir ameli işledikten sonra nefsi sorguya çekmek demektir.

Enes bin Mâlik ^(Radyallâhu Anh) şöyle der:

Hz. Ömer ^(Radyallâhu Anh) bir defasında evden çıktı, ben de peşinden çıktım. Bir müddet yürüdükten sonra bir bahçeye girdi, aramızda bir duvar vardı. Duvarın arkasından şöyle konuştuğunu duydum:

“Hattab oğlu Ömer! Mü’minlerin emiri! Demek öyle ha, bak sen! Allah’a yemin ederim ki, ya Allah’tan korkarsın, yahut da azaba çarpılırsın!”

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

“Kendini kınayan (pişmanlık duyan) nefse yemin ederim” ^(Kiyame Sûresi, 75/2.) Âyet-i Kerime’si hakkında Hasan-ı Basrî ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der;

“Mü’min, şu sözü neye söyledim, şu yiyeceği niye yedim, şu içeceği niye içeyim diye kendini devamlı olarak kınar, durur. Günahkâr ise kendini kınamadan ömrünü bitirir.”

Mâlik bin Dinar ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Sen şu yanlışını yapmadın mı?”, “Sen bu yanlışını yapmadın mı?” diye nefisini kötöleyen ve arkasından boynuna yular takıp Allah’ın Kitabı’na bağlayan ve böylece Allah’ın Kitabı’nı nefisine güdücü yapan kimseye Allah rahmet etsin! İşte nefsi denetim altında tutmak böyle olur.

Meymun bin Mehran ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Takva sahibi, kendini zalim bir hükümdardan ve pinti bir ortak-tan daha ince ve titiz bir şekilde hesaba çeker.”

İbrahim et-Teymi ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Nefsim bir kere cennetteymiş gibi gösterildi. Meyvelerinden yiyor, nehirlerinden içiyor ve hurileriyle birlikte eğleniyordum” diğer bir defasında da cehennemdeymişim gibi gösterildi. Onların irinin-den içiyor, zincir ve bukağılarını taşıyordum. Ona dedim ki,

“Ey nefsim, hangisini istersin?”

“Dünyaya geri dönüp iyi emel işlemek istiyorum” dedi. Ona dedim ki;

“O halde şimdi paçayı yırttın. Fırsat elindeyken hemen güzel amel işlemeye başla.”

Mâlik bin Dinar ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: "Haccâc'ın bir hutbede şöyle dediğini duydum;

'Onun hesabını başkası alıp yapmadan kendisini hesaba çekene Allah rahmet etsin. Amellerinin kontrolünü eline alarak ne işlediğine dikkat edene Allah rahmet etsin, ölçüsüne ve tartısına dikkat eden kula Allah rahmet etsin' bunları o kadar çok tekrarladı ki sonunda ağladım."

Ahnef bin Kays'ın ^(Rahmetullâhi Aleyh) arkadaşlarından biri şöyle anlatıyor:

“Onunla birlikteyken gece namazlarınızda genellikle dua ederdi. Arada bir kandilin yanına gelip parmağını ateşe tutup yakar ve nef-sine şöyle derdi:

“Hey gidi Huneyf, hey! Falan gün, falan günahı niye işledin? Filân gün filân yanlışını niye yaptın?”

81. BÖLÜM

HAKKIN BATILA KARIŞMASI

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Alayhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, vücutlarda elbiseler yıprandığı gibi kalplerde Kur'an yıpranacaktır. İnsanların davranışlarında korkusuz bir tamahkârlık olacaktır. İyilik yapan 'Bu benden kabul olunur', kötülük yapan da 'Nasıl olsa affedilir' diyecektir.”

Peygamberimizin haber verdiğiğine göre, o günün insanları Kur'an'ı Kerim'in azabı haber veren ayetlerini bilmedikleri için tamahkârlığı Allah korkusunun yerine koyacaklardır.

Bu insanların başına gelecek olan şeyin benzerinin Hıristiyanların başına da geleceğini Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) kitabında şöyle haber veriyor:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ
هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ
يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا
عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالِدَارُ الْأَخِرَةُ
خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

“Onların ardından da (âyetleri tahrif karşılığında) şu değersiz dünya malını alıp, nasıl olsa bağışlanacağız, diyerek Kitab'a vâris olan birtakım kötü kimseler geldi. Onlara, ona benzer bir menfaat daha gelse onu da alırlar. Peki, Kitap'ta Allah hakkında gerçekten başka bir şey söylemeyeceklerine dair onlardan söz alınmamış mıy-

dı ve onlar Kitap'takini okumamışlar mıydı? Âhret yurdu sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâla aklınız ermiyor mu?" (*A'râf Sûresi, 7/169.*)

Hıristiyan âlimlerne kitap gelmişti. Dolayısıyla o kitabın içinde bulunan Allah'ın emir ve yasaklarından haberleri bulunmaktaydı. Buna rağmen fani dünyanın fani nimetlerini ebedi hayata tercih ederek, helal-haram ayırt etmeden nefsin isteklerine kapılıyorlardı.

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ۝

"Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır." (*Rahman Sûresi, 55/46.*)

Bir başka Âyet-i Kerime'sinde Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ۝

"İşte bu, makamımdan korkan ve tehdidimden sakınan kimselere mahsustur." (*İbrahim Sûresi, 14/14.*)

Kur'an-ı Kerim başından sonuna kadar uyarıcı ve korkutucu ayetlerle doludur. Bu ayetler üzerinde güzelce düşünen biri eğer kalbinde iman taşıyorsa bunlardan ibret alarak büyük bir dikkat sahibi olur.

Kur'an-ı Kerim böyle olduğu halde insanlar onu parça parça edip, harflerini mahrecinden çıkarırlar. Üstün, ötre, ve esresine de dikkat ederek ve kurallarına uygun olarak okurlar. Fakat anlamı bilmek için gayret göstermez ve içindekilerle amel etmeyerek sanki onu Arap şairlerini şiiri gibi sadece okurlar.

İnsanın kendini bu şekilde kandırmasından daha büyük bir aldatma olabilir mi? Buna yakın bir aldanış da hem günah ve hem de sevap işleyip de günahları daha çok olan bir takım kimselerin günahlarının affedileceğini beklemeleri ve günah kefelerinin baskınlığına rağmen iyilik kefelerinin ağır basacağını sanmalarıdır.

Bu davranış cahilliğin de ötesinde bir şeydir. Onlardan birine baktığında, helal-haram gözetmeden birkaç kuruş sadaka verdiğini, öbür yandan verdiği sadakanın kat be kat büyüklüğünde parayı haksız yoldan cebe indirdiğini görürsün. Belki de verdiği o sadakanın, kazandığı bu haksız parayı temizleyeceğini sanıyor, aklınca.

Bu adam, terazinin bir kefesine bir dirhem, diğer kefesine de on dirhem koyarak, bir dirhem on dirhemle eşit olmasını isteyen kimseye benzer. Bu adamın düpedüz cahilliğinden kaynaklanan bir durumdur ve böyleleri genelde sevaplarının günahlarından daha çok olduğunu sanarlar! Zira bunlar ne kendini hesaba çeker, ne de günahlarını incelemeye alır. Sadece yaptığı iyilikleri aklında kayda geçer.

Böyle biri yine şöyle bir adamın duruma benzer; diliyle Allah Teâlâ'dan af dilediği halde insanların ayıplarını bularak onları başkalarına yetiştirir, onlara iftira atar, namuslarına dil uzatır ve kötü sözler söyler. Fakat o bunları görmez de Allah'a yalvardığını ve onun için çektiği birkaç tesbihi görür, bunları aklında tutar. Halbuki yaptığı yanlışları kayda geçse o tesbih ve duaların belki yüz, belki bin katına ulaştığını görecek. Fakat kiramem katibin melekleri onun yaptığı tüm amelleri eksiksiz olarak kayda geçmektedir. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) ağızdan çıkan her söze azap edeceği tehdidinde bulunarak şöyle der:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın” *(Kaf Sûresi, 50/18.)*

Fakat o yine de devamlı olarak yaptığı tesbihlerinin sevabını düşünür. Dedikodu yapanlara, yalancılara, koğuculara, özü-sözüne uymayan münafıklara ve diğer günahkârlara verilecek cezaları göz önünde bulundurmaz. İşte bu adam tam bir aldanişla aldanmaktadır.

Hayatıma yemin ederim ki, eğer yazıcı (kiramem katibin) melekler bu adamdan kaydettikleri ve tesbihlerinin sayesinde aşan çirkin söz-

leri için yazma ücreti isteseler lisanını bir cümle fazla söyletmekten hatta en önemli sözünü söyletmekten alıkoyar. Yazım ücreti fazla olmasın diye boş zamanlarındaki kötü sözlerini sayıp tesbih sayısı ile söylediği sözlerin sayısını denkleştirmeye çalışırdı.

Bir kuruş fazla para vermemek için nefsinin hesaba çekenlerin cenneti ve nimetlerini elden kaçırmamalarına aldırış etmemeleri ne kadar ibretlik bir durumdur. Akıllı biri için bu apaçık bir musibettir, başka bir şey değil.

Böyle bir hareket tarzı bizi şu iki seçenikle başbaşa bırakır. Eğer Kur'an-ı Kerim ve Allah Teâlâ ^(Celâlehu) hakkında şüphemiz varsa inkarcı durumuna düşeriz. Eğer ona iman etmiş isek o zaman akılsızın tekiyiz demektir. Böyle bir durum inananlara yakışmayacağına göre ayaklarımızın kaymasından O'na sığınırız. Böyle bir aldanış ve belayı kalplerimize yerleştirmeye kadir olan Allah Teâlâ'ya güvenerek O'na sığınırız.

82. BÖLÜM

CEMAATLE NAMAZ
KILMANIN FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cemaatle kılınan bir namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir.”

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh) şöyle der: Bir defasında Sahâbîlerden bazıları cemaatle namaz kılmaya gelmemişlerdi, bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Bir ara, namazı kıldırırsın diye birini yerime bırakayım gidip cemaatten geri kalanların evlerini yakayım, diye düşündüm.”

Başka bir rivayete göre, hadisın sonu şu şekildedir:

“... Sonra cemaatten geri kalanlara varıp meşale ile evlerinin yakılmasını emrederim, diye düşündüm. Bu geri kalanlardan biri eğer yağlı bir kemik veya iki hayvan tırnağı bulacağını bilse ona (yatsı namazını cemaatle kılmaya) mutlaka gelirdi.”

Hz. Osman (Radiyallâhu Anh) şöyle der:

“Yatsı namazını cemaatle kılan kimse, gecenin yarısını, sabah namazını cemaatle kılan kimse tamamını ibadetle geçirmiş gibidir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Vakit namazlarından birini cemaatle kılan kimse, boğazına kadar ibadetle dolmuş olur.”

Saîd bin Müseyyeb (Radiyallâhu Anh) şöyle der:

“Yirmi seneden beri müezzın her ezan okuduğunda ben mescitte olurum.”

Muhammed bin Vasi (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: “Dünyada yalnız üç şey

istiyorum:

Yanlışımı görünce beni uyaracak bir din kardeşi,

Kimseye muhtaç kalmadan ve helal yollardan elde edilen asgari geçim kaynağı,

Yanlışlığı benden affedilen ve sevabı üzerime yazılan cemaat namazı."

Aktarıldığına göre, Ubeyde bin Cerrah (^{Radiyallâhu}/_{Anh}) bir defasında bir guruba imam olmuş, onlara namaz kıldırmişti. Namazdan sonra şöyle dedi;

"Biraz önce şeytan bana vesvese vererek, kendimi başkalarından üstün görmeme sebep oldu. Bu yüzden artık hiç imamlık yapmaya cağım."

Hasan-ı Basrî (^{Rahmetullâhi}/_{Aleyh}) şöyle der:

"Âlimler ile düşüp kalkmayanın pesinde namaz kılmayın."

İbrahim en-Nehaî (^{Rahmetullâhi}/_{Aleyh}) şöyle der;

"Bilgisi olmadığı halde imam olan kimse, azını çoğundan ayırt etmeksizin denizde su ölçen gibidir."

Hatem-i Esam (^{Rahmetullâhi}/_{Aleyh}) şöyle anlatır:

"Bir vakit namazında cemaatten geri kaldım, sadece Ebû İshak el-Buhârî taziyeme geldi. Hâlbuki bir çocuğum ölseydi, on binden fazla kişi beni taziyeye gelirdi. Çünkü din konusunda karşılaşılan musibet, insanların gözünde dünya ile ilgili olan musibetten önemli değildir."

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) şöyle der;

"Ezan sesini duyduğu halde ona icabet etmeyen kimsenin ne kendisi hayır dilemiştir, ne hayır onu istemiştir."

Ebû Hüreyre (^{Radiyallâhu}/_{Anh}) şöyle der;

"İnsanların kulağına eritilmiş kurşun dökülmesi, ezanı işitip bu çağrıya uymamasından daha hayırlıdır."

Rivayet edildiğine göre, Meymun bin Mihran (^{Rahmetullâhi}/_{Aleyh}) bir gün mes-

cide gelince kendisine cemaatin dağıldığı bildirilir, o an şöyle der:

“Hiç şüphesiz, biz Allah içiniz ve O’na döneceğiz. Bu namazın fazileti benim için Irak valiliğinden daha sevimlidir.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim hiçbir iftitah tekbirini kaçırmadan kırk gün boyunca namazını cemaatle kılsa, Allah ona biri münafıklıktan ve diğeri de cehennemden olmak üzere, iki kurtuluş beraatı yazar.”

Rivayet edildiğine göre, kıyamet günü olunca bir gurup, yıldız gibi parlak bir yüzle mahşer gününe gelirler. Melekler onlara “Dünyada ne amel işlerdiniz” diye sorarlar. Onlar da

“Ezanı duyunca başka bir şeyle oyalanmaksızın hemen abdest almaya kalkardık” diye cevap verirler.

Peşlerinden başka bir grup ay gibi yüzleriyle mahşer gününe gelirler. Onlar da meleklerin aynı sorusuyla karşılaşır ve meleklerle:

“Namaz vakti girmeden önce abdest alırdık” diye cevap verirler.

Daha sonra yüzleri güneş gibi parlayan bir gurup mahşer yerine gelir. Bunlar da meleklerin sorusuna

“Her zaman ezanı camide dinlerdik” diye cevap verirler.

Rivayete göre, ilk Müslümanlar iftitah tekbirini kaçırdıklarında üç gün, cemaatle namazı kaçırdıklarında yedi gün yas tutarlardı.

83. BÖLÜM

GECE NAMAZ KILMANIN FAZİLETİ

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ
وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ
تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ

“(Resûlüm!) Senin, gecenin üçte ikisine yakın kısmını, (bazen) yarısını, (bazen de) üçte birini yatmadan (ibadetle) geçirdiğini ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun da (böyle yaptığını) Rabbin elbette biliyor. Gece ve gündüzü (içinde olup bitenleri iyiden iyiye) ölçüp biçen ancak Allah’tır. O sizin, bunu sayamayacağınızı bildiği için, sizi bağışladı.” (Müzzemmil Sûresi, 73/20.)

تَجَافَىٰ جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Korkuyla ve umutla Rablerine yalvarmak üzere (ibadet ettikleri için), vücutları yataklardan uzak kalır ve kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcarlar.” (Secde Sûresi, 32/16.)

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ

وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ

“Yoksa geceleyin secde ederek ve kıyamda durarak ibadet eden, ahiretten çekinen ve Rabbinin rahmetini dileyen kimse (o inkarcı gibi) midir? (Resûlüm!) De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür.” (Zümer Sûresi, 39/9.)

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا

“Gecelerini Rablerine secde ederek ve kıyam durarak geçirirler.” (Furkân Sûresi, 25/64.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ

“Ey iman edenler! Sabır ve namaz ile Allah’tan yardım isteyin. Çünkü Allah muhakkak sabredenlerle beraberdir.” (Bakara Sûresi, 2/153.)
Peygamberimiz şöyle der:

“Siz uyumak için yattığınızda Şeytan 'Haydi uyu, sana uzun geceler' diyerek her birinizin ensesine üç düğüm atar, insan uyanır ve Allah'ın adını anınca düğümlerden biri çözülür. Kalkar, abdest alırsa bir düğüm daha çözülür. Namaz kılırsa bir düğüm daha çözülür, insan şevkli ve huzur içinde sabaha erer. Aksi halde uyuşuk ve tembel bir halde sabahlar.”

Peygamberimizin yanında birinden bahsederek sabaha kadar uyuduğu söylenince Peygamberimiz şöyle dedi:

“O adamın kulağına şeytan işemiştir”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Şeytanın burun ilacı, afyonu ve göz damlası vardır. O bir kimseye burun ilacı damlattığında kötü huylu olur. Ona afyon yutturduğu zaman dili kötü konuşur. Gözüne damla akıttığı zaman da sabaha kadar uyur.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Geceleyin kılınan iki rekâtlık namaz, insanoğlu için dünyadan ve dünyada bulunan her şeyden daha hayırlıdır. Ümmetime zor gelme- se iki rekât gece namazını onlara farz kılardım.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Geceleyin öyle bir vakit vardır ki, onu yakalayıp da Allah'tan hayırlı bir şey dileyen Müslümana, Allah dilediğini verir.”

Muğîre bin Şu'be (Radıyallâhu Anh) şöyle der;

“Peygamberimiz bir gece ayakları şişinceye kadar namaz kıldı. Kendisine Allah senin geçmiş ve gelecek bütün hatalarını affetmedi mi?” diye sorulunca şöyle dedi:

“Ben şükreden bir kul olmayayım mı?” Demek ki, Peygamberimizin bu davranışı, o an bulunduğu makamdan daha yükseğine ulaşmak içindi. Çünkü şükür nimetlerinin artmasına vesiledir. Nitekim Allah Teâlâ (Celâlehu) şöyle buyurur:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ

“Şükrederseniz, size daha fazla veririm.” (İbrahim Sûresi, 7/14.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ey Ebû Hüreyre! Hayatta iken, ölünce, mezarda ve kabirden dirilince Allah'ın rahmetinin seninle birlikte olmasını istiyorsan, geceleyin Allah rızası için kalk, namaz kıl. Ey Ebû Hüreyre! Evinin köşe-

lerinde namaz kıalarsan evinin aydınlığı gökte takımyıldızları gibi ve dünya halkı içinde yıldız gibi olur.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sakin, geceleyin namaz kılmayı savsaklamayın. Çünkü o sizden evvelki iyilerin âdetidir. Geceleyin ibadet etmek, Allah'a yaklaştırıcı, günahların affedilme sebebi, bedeni hastalıklardan koruyucu ve günahlardan alıkoyucudur.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Gece namaz kılmak isterken uykusu bastıran kimseye namazın sevabı yazılır ve uykusu da sadaka yerine geçer.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz Ebû Zerr'e: “Bir yolculuğa çıkmak istersen onun için hazırlık yapar mısın?” diye sorar. Ebû Zerr “Tabii ki, Ey Allah'ın Resûlü” diye cevap verir. Peygamberimiz: “Peki kıyamet günü yolculuğu için? Bana iyice kulak ver; o gün sana fayda verecek şeyi sana söyleyeyim mi?” diye sorar. Ebû Zerr “Söyle, Ey Allah'ın Resûlü! Anam ve babam yoluna feda olsun” der. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurur:

“Yeniden dirilme günü için çok sıcak bir gün oruç tut. Kabir yalnızlığı için gece karanlığında iki rekât namaz kıl. Kıyametin büyük olayları için bir kere Hacc et ve muhtaca bir sadaka ver. Ya haklı yere konuş, ya da kötü bir söz söylemekten dilini sakındır.”

Rivayete göre, Peygamberimiz zamanında, herkes yatağa girince kalkıp namaz kılıp Kur'an'ı Kerim okuyan ve “Ey cehennemden Rabbi, beni cehennemden koru” diye dua eden bir adam vardı. Adam hakkında bir söz geçince Peygamberimiz “O dua ederken bana haber verin!” dedi ve adamın yanına varınca sözlerini duydu. Sabah olunca ona “Ya filân kişi, Allah'tan cenneti dileseydin ya!” diye buyurdu. Adam Peygamberimize “Ya Resûlüllah! Henüz onu isteyecek kadar amelim yok” diye cevap verdi. Bu arada Cebrail (Aleyhis Selâm) gelerek şöyle dedi: “Falan adama söyle, Allah onu cehennemden azad ettiği gibi cennete de koydu.”

Rivayet edildiğine göre, Cebrail (Aleyhis Selâm) Peygamberimize "İbn Ömer ne iyi bir adam, bir de namazı kılsa tam olur!" dedi. Peygamberimiz de bu durumu İbn Ömer'e (Radiyallahü Anh) bildirdi. İbn Ömer de o günden sonra devamlı olarak geceleyin namaz kılmaya başladı.

Nâfi (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der;

"İbn Ömer (Radiyallahü Anh) geceleyin namaz kılar ve 'Ya Nâfi, oldu mu?' diye sorardı. Kendisine 'Hayır' demem üzerine yine namaza durur ve yine 'Ya Nâfi, oldu mu?' diye sorardı. Kendisine 'Evet' diye cevap verdiğimde tanyeri ağarınca kadar oturur, Allah'a istiğfar ederdi."

Hız. Ali (Radiyallahü Anh) şöyle der:

Bir gece Hız. Yahya (Aleyhis Selâm) arpa ekmeği yiyerek karnını doyurdu, uykuya dalarak zikrini ihmal etti ve sabah oldu. Bunun üzerine Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ona şöyle vahyetti:

"Ya Yahya! Benim yurdumdan daha hayırlı bir yurt mu buldun? Bana yakın olmaktan sana daha hayırlı bir çevre mi buldun? Ya Yahya! İzzet ve celâlim hakkı için eğer bir kereliğine cennet ile yüz-süze gelsen, oraya girme isteğin yüzünden nefsin mahvolurdu. Eğer cehennemle bir defalığına karşılaşırsan, yüreğinin yağı erir, gözlerinden yaş yerine irin akar ve aba yerine derinle dolaşırdın."

Peygamberimize "Falan adam geceleyin namaz kıyor, gündüz olunca da hırsızlık yapıyor" dediler. Peygamberimiz de:

"İşlediği amel yakında onu kötü işler yapmasından engelleyecektir" diye cevap verdi.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah'ın rahmeti o erkeğin üzerine olsun ki, geceleyin namaz kılmaya kalkar ve sonra karısını kaldırır, o da namaz kılar, kadın kalkmak istemezse yüzüne su serper."

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah'ın rahmeti o kadının üzerine olsun ki, geceleyin namaz kılar"

maya kalkar ve sonra kocasını uyandırır da o da namaz kılar, kocası kalkmak istemezse yüzüne su serper.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kişi geceleyin uyanıp karısını da uyandırarak birlikte iki rek'at namaz kılarlarsa, Allah her ikisini de Allah'ı çok çok zikredenlerden yazar."

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Farzlardan sonra en faziletli namaz gece kalkarak kılınan namazdır."

İmam Buhârî'nin, (Rahmetullahi Aleyh) aşağıdaki iki beyti çokça okuduğu söylenir:

"Fırsat elindeyken değerlendir faziletini rükûun,
Bir anda gelebilir, bilemezsin, ölümün.
Nice hastalıksız, sapasağlam kimse gördüm ki
Sağlam ruhu kuş gibi uçuverdi."

84. BÖLÜM

DÜNYAYI SEVEN ALİMLERİN
CEZASI

Dünyayı seven alimlerden, ilim elde etmekteki amaçları dünya menfaati veya bir takım kimselerin yanında mevki etmek olan âlimler kastediyoruz.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kıyamet günü en ağır azaba çarptırılacak olan kimse, Allah'ın ilminden kendisine fayda vermediği âlimdir."

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"İnsan, ilmiyle amel etmedikçe alim olamaz."

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"İlim iki türdür: Biri konuşulan ilimdir, bu Allah'ın insanlara açık delilidir. Öbürü kalp ilmidir ki, asıl fayda veren ilim budur."

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ahir zamanda cahil ibadet edenler ile fasık âlimler çoğalır."

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Âlimlere üstünlük taslamak, cahiller ile tartışmak ve insanların dikkatlerini üzerinize çekmek maksadı ile ilim öğrenmeyiniz. Bu niyetle ilim öğrenenlerin yeri cehennemdir."

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kim bildiğini saklarsa Allah onun ağzına ateşten gem vurur."

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ben sizin için deccaldan başka, fakat ondan daha korkunç bir şeyden korkuyorum” Sahâbîler: “Nedir o?” diye sorar. Peygamberimiz onlara:

“İnsanları saptıran imamlardan korkuyorum” cevabını verir.

Başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim ilmi açıdan gelişir, fakat hidayet yönünden gelişmezse, bu onun sadece Allah'tan daha da uzaklaşmasına sebep olur.”

Hz. İsa (Aleyhis Selâm) şöyle der;

“Daha ne zamana kadar şaşkınlarla düşüp kalktığımız halde doğru yolunu kaybetmişlere yol göstereceksiniz!”

Buraya kadar aktardığımız Hadis-i Şeriflerle diğer deliller, ilmin öneminin çok büyük olduğuna ve âlimin ya ebedi bir afetle veya ebedî kurtuluşla karşı karşıya olduğunu, ilmin enginliğine dalan alimin saadete eremediği takdirde kurtuluşu kendine haram kıldığının bir göstergesidir.

Hz. Ömer (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

“Bu ümmet hesabına en korktuğum şey, münafık âlimdir” orada-kiler: “münafık âlim nasıl olur” diye sorarlar. Hz. Ömer onlara şöyle der:

“Lafa gelince bilgi sahibi, fakat kalp ve amele gelince cahil kimse-dir”

Hasan-ı Basrî (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Âlimlerin ilmini ve hikmet sahihlerinin değerli sözlerini hafızasında taşıdığı halde uygulamada akılsızların önde gidenlerinden olma.”

Adamın biri Hz. Ebû Hüreyre'ye ^(Râdiyallâhu)_{Anh}:

“İlim öğrenmek istiyorum; fakat bir yandan da onun mesuliyetinden korkuyorum” der. Ebû Hüreyre de ona şöyle der:

“İlimden uzak kalmak, zaten ona ihanet etmek için yeterlidir”

İbrahim bin Uyeyne'ye ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} “Bitmeyen pişmanlıkları kim çeker?” diye sorarlar. O da şöyle der:

“Dünyada nankörlere iyilik yapanlar ve ilmiyle sapıtan alimler”

Halil bin Ahmed ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der; “İnsanlar dört çeşittir:

Anlar ve anladığının farkındadır. Gerçek alim işte bu kimsedir; ona uyunuz,

Anlar, fakat anladığının farkında değildir. Bu da uykudadır, onu uyandırınız,

Anlamaz, fakat anlamadığının farkındadır. Bunun yol göstermeye ihtiyacı vardır; ona yol gösteriniz,

Anlamaz, fakat anlamadığının da farkında değildir. İşte bu cahilin tekidir; ondan kesinlikle uzak durun.”

Süfyan-ı Sevrî şöyle der;

“İlim ameli çağırır, eğer çağrıya uyar da kişi bildiğiyle amel ederse ilim kalır, yoksa o ilim sahibinden çeker gider.”

Fudayl bin İyaz ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der: “Şu üç kişiye acırım:

Bir kavmin lideri, zillete düştüğünde,

Bir kavmin sonradan fakir düşmüş zenginine,

Dünyanın oyuncağı olmuş âlime.”

Hasan-ı Basrî şöyle der;

“Âlimlere en büyük ceza, kalplerinin ölmesidir. Kalplerinin ölmesi de ahiret için yaptığı amelleri kullanarak dünyayı istemektir.”

Şair ne güzel söyler:

Şaşarım değiştirene hidayeti, dalalet ile,

Daha çok, dünya karşılığında dinini verene.
Her ikisinden de, daha şaşırtıcısı,
Satandır dinini, alıp başkasının dünyasını.

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:
"Âlim öylesine ağır bir cezaya vurulur ki, çektiği azabın şiddetinden dolayı merak duyan cehennemlikler onu görmeye gelirler"

Usame bin Zeyd (رضي الله عنه) şöyle der; Peygamberimizin şöyle buyurduğunu duydum:

Kıyamet günü bir âlim getirilerek cehenneme atılır. Kalın bağırsakları dışarı sarkar ve eşeğin dolap çevresinde dönmesi gibi onların etrafında döner. Bu azaba görmek için gelen cehennemlikler, "Niye geldi bu başına?" diye sorarlar. Âlim de onlara şöyle der:

"Dünyada iken iyiliği insanlara tavsiye eder, fakat kendim yapmazdım. Buna karşılık kötülükten onları sakındırır, fakat kendim kötülük yapardım"

Âlim bile bile günah işleyerek isyanda bulunduğundan dolayı, ahirette ona şiddetli bir azap verilir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا

"Hiç şüphesiz, münafıklar cehennemin en alt katındadırlar. Onlar için asla bir yardımcı bulamazsın" (Nisa Sûresi, 4/145.)

Çünkü onlar hakkı bile bile inkar ediyorlar. Yine Allah Teâlâ (ﷻ) Yahudileri Hıristiyanlardan daha kötü ilân etmiştir. Oysaki, onlar Allah Teâlâ'ya oğul yakıştırmamışlar ve "o üçün üçüncüsüdür" dememişlerdir. Bunun da sebebi olarak onların hakkı bilerek inkar ettiklerini söyler. Nitekim Allah Teâlâ (ﷻ) şöyle der:

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ
وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

“Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (o kitaptaki peygamberi), öz oğullarını tanıdıkları gibi tanır. Buna rağmen onlardan bir gurup bile bile gerçeği gizler.” (Bakara Sûresi, 2/146.)

Bir başka Âyet-i Kerime’inde şöyle buyurur:

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا
مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا
عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ

“Daha önce kâfirlere karşı zafer isterlerken kendilerine Allah katından ellerindekini (Tevrat’ı) doğrulayan bir kitap gelip de (Tevrat’tan) bilip öğrendikleri gerçekler karşılına dikilince onu inkâr ettiler. İşte Allah’ın lâneti böyle inkârcılardır” (Bakara Sûresi, 2/89.)

Allah Teâlâ (Celîle Celâlehu) Bel’am bin Baura’nın kıssasını anlatırken bizlere şöyle buyurur:

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ
فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ
أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوِيَهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ
إِنْ تَحْمَلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ تَتْرُكُهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٠١﴾

“Onlara (Yahudilere), kendisine âyetlerimizden verdiğimiz ve fakat onlardan sıyrılıp çıkan, o yüzden de şeytanın takibine uğrayan ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku. Dileseydik elbette onu bu âyetler sayesinde yükseltirdik. Fakat o, dünyaya saplandı ve hevesinin peşine düştü. Onun durumu tıpkı köpeğin durumuna benzer: Üstüne varsan da dilini çıkarıp solur, bıraksan da dilini sarkıtıp solur. İşte âyetlerimizi yalanlayan kavmin durumu böyledir. Kıssayı anlat; belki düşünürler.” (A'râf Sûresi, 7/175-176)

Günah bataklığına dalmış âlimlerin durumu böyledir. Çünkü Bel'am Allah'ın kitabını biliyordu. Buna rağmen nefsanî isteklerin peşinden koşması sebebiyle köpeğe benzetildi. Ayet-i Kerime'de denilmek istenen, “Onun hikmeti bilip bilmemesinin bir önemi yok, iki durumda da nefsanî isteklerin peşinden koşar.”

Hz. İsa ^(Aleyhis Selâm) şöyle der; “Kötü âlim, nehrin tam ağzına düşüp nehrin akışını kapatan kaya gibidir, nehrin suyunu ne kendisine ne de bitkilere ulaşmasına imkan verir.”

85. BÖLÜM

GÜZEL AHLAKIN FAZİLETİ

Allah Teâlâ, Peygamberlerine ve Sevgili Peygamberine, onu met-hederek ve ona bahşettiği nimetleri sıralayarak şöyle buyuruyor:

❁ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Ve sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.” (*Kalem Sûresi, 68/4.*)

Hz. Âişe: “Peygamberimiz Kur’an ahlakı üzereydi” buyurmuştur.

Sahâbîlerden biri Peygamberimize gelerek iyi ahlakın ne olduğunu sorar. Peygamberimiz de ona şu âyeti okur:

❁ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

“(Resûlüm!) Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir.” (*A'râf Sûresi, 7/199.*) Peşinden sahâbîye verdiği cevabın devamı olarak şöyle buyurur:

“İyi ahlâk seninle ilişkiyi kesen ile senin ilgini devam ettirmen, sana vermeyene vermen ve sana haksızlık edeni hoş görmendir.”

Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ben ancak en güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü terazide en ağır gelen amel, Allah Korkusu ile güzel ahlaktır.”

Sahâbîlerden bir tanesi Peygamberimize gelerek, önce önünde durarak “Ya Resûlullah, din nedir?” diye sorar. Peygamberimiz

“Güzel ahlaktır” der. Sahâbî Peygamberimizin sağ tarafına geçerek tekrar “Ya Resûlüllah, din nedir?” diye sorar. Peygamberimiz “Güzel ahlaktır” der. Sahâbî Peygamberimizin soluna geçerek tekrar “Ya Resûlüllah, din nedir?” diye sorar. Peygamberimiz bir daha “Güzel ahlaktır” diye cevap verir. Bu sefer sahâbî Peygamberimize arka taraftan gelerek “Ya Resûlüllah, din nedir?” diye sorar. Peygamberimiz ona döner ve:

“Anlayışın kıt mı? Din öfkelenmemendir” diye cevap verir.

Peygamberimize “Uğursuzluk nedir?” diye sorduklarında Peygamberimiz de “Kötü ahlaktır” diye cevap vermiştir.

Sahâbîlerden biri Peygamberimize “Bana bir tavsiyede bulunur musun?” der. Peygamberimiz ona “Nerede olursan ol Allah’tan kork” diye cevap verir. Sahâbî “Biraz daha bulun” der. Peygamberimiz de ona “Kötülüğün arkasından bir iyilik işle ki, kötülüğü silsin” diye cevap verir. Sahâbî “Biraz daha bulun” der. Peygamberimiz de ona “İnsanlara karşı güzel huylu ol” diye cevap verir.

Peygamberimize “Amellerin en faziletlisi hangisidir?” diye sorduklarında Peygamberimiz:

“Güzel huydur” diye cevap vermiştir.

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah, güzel ahlak verdiği hiçbir kulunu cehenneme atmaz.”

Fudayl bin İyaz (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Peygamberimize bir kadın hakkında, gündüzleri oruç tutar ve geceleri namaz kılar, fakat kötü huyludur, komşularını dili ile üzer” derler. Bunun üzerine

“Öyleyse ondan bir hayır gelmez; o cehenneme layıktır” der.

Ebû Derdâ (Radiyallâhu Anh) şöyle buyurur: Peygamberimizin şöyle dediğini hatırlıyorum:

“Teraziye ilk konacak ameller, iyi ahlâk ve cömertliktir.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Allah imanı yarattığında, iman: "Ya Rabbi, beni besle" dedi. Allah da onu güzel ahlak ve cömertlikle besledi. Allah küfrü yaratınca o da "Beni besle" dedi. Allah da onu cimrilik ve kötü ahlakla besledi.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bu dini kendisi için seçmiştir. Bu yüzden dininize cömertlik ve iyi huyluluk yakışır. Söylediklerimi dikkatle dinleyin; dininizi bu iki güzellelikle güzelleştirin."

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Güzel ahlaklı kişi, Allah'ın yarattığı en değerli insandır."

Bir başka hadiste Peygamberimize, "İmanı en üstün olan mü'minler kimlerdir?" diye sorulur. Peygamberimiz;

"En güzel ahlaklı olanlardır" buyurur.

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"İnsanlara mal vererek onları mutlu edemezsiniz. Onların kalbini güler yüzlülük ve güzel ahlakla elde edebilirsiniz."

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Sirke, balı nasıl bozuyorsa kötü huy da ameli bozar."

Cerir bin Abdullah (Radiyallâhu Anhu), Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Sen öyle bir adamsın ki, Allah seni güzel yarattı, sen de huyunu güzelleştir."

Berâ bin Âzib (Radiyallâhu Anhu) şöyle der;

"Peygamberimiz insanlara arasında en güzel yüzlü ve en güzel ahlaklı olanıydı."

Ebû Saîd el-Hudri, Peygamberimizin: "Allah'ım, vücudumu kusur-

suz yarattığın gibi ahlakımı da güzel eyle” diye dua ettiğini söylemiştir.

Abdullah bin Ömer ^(Radıyallâhu Anh) şöyle der; Peygamberimiz sık sık: “Ya Rabbi, senden sağlık, iyilik ve güzel huyluluk dilerim” diye dua ederdi.

Ebû Hüreyre ^(Radıyallâhu Anh), Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Mü’minin şerefi, onun dinidir. Nesebi, güzel ahlakıdır. Şahsiyeti de aklıdır.”

Usame bin Şerik ^(Radıyallâhu Anh) şöyle der: Bedevilerden bir grup Peygamberimize şöyle sordular: “İnsanlara verilmiş şeylerin en hayırlısı nedir?” Peygamberimizin onlara şöyle buyurdu: “Güzel ahlaktır”

Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü bana en yakın olanınız ve içinizden en sevdiğim, en güzel ahlaka sahip olanlarıdır.”

Abdullah bin Abbas, ^(Radıyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz’in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şu üç özelliğin üç tanesi veya bir tanesi bir kulda yoksa onun hiçbir ameline değer vermeyin:

Allah’ın emrine karşı gelmekten onu koruyacak takva,

Sefihlerle düşüp kalkmaktan engelleyecek vakar,

İnsanlarla güzelce geçinmesini sağlayan güzel ahlak.”

Peygamberimiz namaza dururken şöyle dua ederdi:

“Allah’ım, bana en güzel ahlakı ver, senden başka kimse beni ona ulaştıramaz. Allah’ım, beni kötü ahlaktan engelle. Senden başka hiç kimse beni bundan engelleyemez.”

Peygamberimize “Tatlılık ne ile mümkündür?” diye sorarlar. Peygamber cevaben şöyle der:

“Tatlılık tatlı dil, güler yüz ve gülümsemekle mümkündür. İnsanları iyilikle karşılayıp onlara iyi ahlakla davranırsa o kimsenin tutumu

insanlara güzel gelir, onun kardeşliğini överler.”

Şair ne güzel söyler:

İyi ahlakın tümüne sahip olduğunda,

Ve herkese çok iyi davrandığında,

Arşın sahibinden kavuşursun türlü mükafata,

Açık-gizli ulaşırsın, insanların şükranına.

86. BÖLÜM

GÜLMEK, AĞLAMAK VE
ELBİSELER

Tefsir âlimlerinden biri;

أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ
وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ

“Şimdi siz bu söze (Kur’an’a) mı şaşıyorsunuz? Gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz! Ve siz gaflet içinde oyalanmaktasınız!” (Necm Sûresi, 53/59-61.) Âyet-i Kerime’si hakkında şöyle der:

“Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bu Âyet-i Kerime nazil olduktan sonra gülme sınırlarını zorlayacak şekilde hiçbir zaman gülmemiştir. Başka bir rivayete göre, bu ayet nazil olduktan sonra Peygamberimizin dünyadan göçene kadar ne güldüğü ne de gülümsediği görülmemiştir.”

İbn Ömer (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

Peygamberimiz bir gün mescitten çıkınca gülüşüp konuşan bir gurupla karşılaştı, durarak, selâm verdikten sonra onlara:

“Dünya zevklerini unutup ölümü sıkça hatırlayınız” buyurdu.

Bir defasında yine mescitten çıktuktan sonra gülüşen bir gurupla karşılaşınca onlara şöyle buyurdu;

“Nefsimi kudret elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, benim bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız.”

Hızır (Aleyhis Selâm), Hz. Musa’dan (Aleyhis Selâm) ayrılmak isteyince Musa: “Bana bir tavsiyede bulun” dedi. Bunun üzerine Hızır (Aleyhis Selâm) dedi ki;

“Sebepsiz yere hiçbir harekette bulunma. Sebepsiz bir adım bile

atma. Seni çok şaşırtan bir durum yoksa gülme. Başkalarını hataları yüzünden ayıplama, kendi hataların için gözyaşı dök.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Çok gülmek, kalbi öldürür.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Gençliğinde gülen, yaşlılığında ağlar. Zenginken gülen, fakir olunca ağlar. Hayatında gülen, öldükten sonra ağlar.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kur'an'ı okuyun ve ağlayın. Eğer ağlayamıyorsanız, ağlar gibi yapın.”

 فَلْيُضْحِكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

“Artık kazanmakta olduklarının cezası olarak az gülsünler, çok ağlasınlar!” (*Tevbe Sûresi, 9/82.*) Âyet-i Kerime'si hakkında Hasan-ı Basrî (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle açıklama yapar:

“Dünyada kaldıkları müddetçe az gülsünler, çok ağlasınlar”

Yine Hasan-ı Basrî şöyle der:

“Arkasında cehennem varken gülen ve arkasında ölüm varken sevinen olan kimselere çok şaşıırım.”

Yine Hasan-ı Basrî bir defasında gülen bir genç görür. Ona “Yavrım, Sıratı aştin mi?” diye sorar. Genç “Hayır” der. Hasan-ı Basrî: “Cennete gireceğin mi kesinleşti?” diye sorar. Genç “Hayır” der. Bu cevaplar üzerine Hasan-ı Basrî: “O halde niye gülüyorsun?” diye çıkışır. Bundan sonra o delikanlının bir daha güldüğü görülmemiştir.

Abdullah bin Abbas (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

“Gülerek günah işleyen, ağlayarak cehenneme girer.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şu Âyet-i Kerime'sinde gözyaşı dökkenleri överek şöyle buyurur:

وَيَخْرُونَ لِلأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا

“Ağlayarak yüz üstü yere kapanırlar. (Kur’an okumak) onların saygısını artırır.” (İsrâ Sûresi, 109/17.)

İmam Evzaî (Rahmetullâhi Aleyh):

وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَيْهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا

“Vay halimize! derler, bu nasıl kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın (yaptıklarımızın) hepsini sayıp dökmüş!” Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır.” (Kehf Sûresi, 18/49.) Âyet-i Kerime’si ile ilgili olarak;

“Küçük günahla kastedilen gülümseme, büyük günahla kastedilen ise kahkahadır” der.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü şu üç göz dışında tüm gözler ağlayacaktır.

Allah korkusu ile yaş döken göz,

Allah’ın haram kıldığı şeylere bakmaktan kaçınan göz,

Allah yolunda uykusuz kalarak nöbet tutan göz.

Söylendiğine göre üç şey insanı katı kalpli yapar:

Ortada bir şey yokken gülmek,

Acıkmadan yemek yemek,

Boş yere konuşmak.”

Peygamberimiz iç çamaşır, gömlek, kaftan, cübbe ve diğer elbiselerden ne bulursa onu giyerdi.

Allah Resûlünün, yeşil renkli elbiseler hoşuna giderdi. Çoğu elbiseleri beyazdı ve:

“Beyazı elbise olarak giydiriniz, ölülerinizi de onunla kefenleyiniz” derdi.

Peygamberimizin atlas kumaşından bir kaftanı vardı. Beyaz tenli cildi üzerinde yeşil renk güzel dururdu. Bütün elbiseleri topuğuna kadar uzundu. İç gömleği ise daha yukarda, yarı diz hizasına kadardı.

Siyah bir elbisesi vardı, onu birine hediye etmişti. Eşi Ümmü Seleme

“Anam babam sana feda olsun, o siyah elbisene ne oldu?” diye sorduğunda Peygamberimiz;

“Onu giysin diye birine verdim” cevabını verdi. Bunun üzerine Ümmü Seleme; “Beyaz teninin üzerinde o siyah elbiseden daha güzel duran bir şey görmemiştim” demişti.

Peygamberimiz giyerken sağdan başlar ve;

“Beni giydiren, ayıp yerlerimi örtmemi sağlayan ve bana insanlara karşı güzel görünmemi sağlayan elbise veren Allah’a hamd olsun” derdi.

Elbisesini çıkarmaya sol tarafından başlardı. Yeni bir elbise edince eskisini bir fakire verir sonra:

“Her hangi bir Müslüman, sırf Allah Rızası için eski elbisesini bir fakire verirse, o elbise giyildiği müddetçe veren kimse ölü olsun, diri olsun Allah’ın himayesinde, güveni altında ve hayrı içinde bulunur” derdi.

Peygamberimizin, gittiği her yerde katlayıp üstüne oturduğu bir abası vardı. Hasır üzerinde uyurdu, altında hasırdan başka bir şey bulunmazdı.

87. BÖLÜM

KUR'AN-I KERİM'İN, İLMİN
VE ÂLİMLERİN FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kur'an-ı Kerim okuyup da başka birinin kendinden daha faziletli bir şeye nail olduğunu zannederse Allah'ın yüceliğini küçümsemiş olur.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ümmetimin en faziletli ibadeti Kur'ân okumaktır”

Yine Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“En hayırlınız, ilim öğrenip bildiğini başkalarına öğretmenizdir.”

Peygamberimiz “Demirin paslandığı gibi kalpler de paslanır” buyurdu. Sahâbiler “Kalbin cilasası nedir” diye sorunca Peygamberimiz “Kur'ân-ı Kerîm okumak ve ölümü hatırlamaktır” buyurdular.

Fudayl bin İyaz şöyle buyurur:

“Kur'ân-ı Kerim'i taşıyan kişi, İslâm'ın sancağını taşıyandır. Dolayısıyla o kişinin Kur'an-ı Kerim'e hürmet için, oyun oynayan ile oynamaması, gafillerle gaflete dalmaması ve boş konuşmaması gerekir.

Her kim sabahleyin Haşr Sûresi'nin son ayetlerini (Lev enzelnâ) okur ve o gün ölürse alınına şehit mührü vurulur. Bu ayetleri akşam okuyup o gece ölürse yine alınına şehit mührü vurulur.”

İlim ve Alimlerin Faziletleri

Konuyla ilgili sayısız Hadis-i Şerif bulunmaktadır:

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah, hakkında hayır dilediği kimseye din hususunda derin bir anlayış ihsan eder."

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

"Âlimler, peygamberlerin vârisleridirler" demiştir.

Herkesin bildiği gibi peygamberlikten daha üstün bir mertebe yoktur. Dolayısıyla bu makama mirasçı olmak şereflerin en büyüğüdür.

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

"Mü'minlerin en faziletlisi, kendisine ihtiyaç duyulduğu zaman faydalı olan ve kendisine müracaat edilmediği zaman da gönül zenginliği ile davranan alimdir."

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

"Peygamberlik derecesine en yakın kimseler, âlimler ile mücahitlerdir" çünkü âlimler peygamberlerin getirdiği dini halka anlatır, açıklarlar. Mücahitler de peygamberlerin getirdiği dini dünyaya yaymak için kılıçları ile canlarını ortaya koyarlar.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Hiç şüphesiz, bir kabilenin tamamının ölmesi, bir âlimin ölümünden daha önemsizdir."

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

"Kıyamet günü âlimlerin mürekkebiyle şehitlerin kanı tartılacaktır."

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

"Son durağı cennet oluncaya kadar, âlim ilme doymaz."

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

"Ümmetim şu iki şey yüzünden helak olur. İlmi terk etmek ve mal toplamak."

Başka bir Hadis-i Şerif'te:

“Ya âlim ol, ya öğrenci ol, ya dinleyici ol, hiç olmazsa ilmi sevenlerden ol. Beşincisi olma. Yani ilimden haz etmeyenlerden olma; yoksa helak olmayasın.”

Başka bir Hadis-i Şerif’te:

“İlmin afeti, kendini beğenmişliktir.”

Hikmet ehlinde bir zat şöyle söyler:

“Kim önde gelen biri olmak gayesiyle ilim öğrenirse hem hedefini hem de başarıyı kaybeder.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

سَاَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ

“Yeryüzünde haksız yere böbürleneni âyetlerimden uzaklaştıracam.” (Arâf Sûresi, 7/146.)

İmam Şâfiî şöyle der;

“Kim Kur’an’ı Kerim öğrenirse kıymeti artar. Kim fıkıh ilmi öğrenirse önemi artar ve kim hadis öğrenirse delilleri çoğalır. Kim matematik öğrenirse çok görüşlü olur. Kim az bilinen ilimlerden öğrenirse yumuşak huylu olur. Kim izzeti nefis sahibi olmazsa ilmi ona fayda vermez.”

Hasan bin Ali (Radiyallâhu Anhi) şöyle der:

“Kim âlimler ile çok beraber bulunursa, dilinin bağı çözülür. Zihnindeki karışıklıkları giderme imkânı bulur. Kendindeki değişimler onun da hoşuna gider. Bildiklerine karşı güven kazanır, öğrendikleriyle amel etme cesaret bulur.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehaletten daha büyük bir fakirlik yoktur.”

88. BÖLÜM

NAMAZ VE ZEKATIN FAZİLETİ

Şunu iyice bil ki, Allah Teâlâ, zekatı İslâm'ın temellerinden biri olarak tayin etmiş ve onu İslâm'ın en değerli ibadeti olan namaz ile yan yana zikretmiştir:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ

“Namazı tam kılın, zekâtı hakkıyla verin.” (Bakara Sûresi, 2/43.)

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İslâm, şu beş şey üzerine bina edilmiştir: Allâh'dan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in O'nun Resûlü olduğuna şehadet getirmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucunu tutmak, hacca gitmek.”

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) namaz ve zekâta önem vermeyip bu ibadetlerde kusurda bulunanları şiddetle kınayarak şöyle der:

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

“Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, onlar namazlarını ciddiye almazlar.” (Mâûn Sûresi, 107/4-5.)

Namazın önemi hakkında, geride bulunun ilgili konuda gerekli bilgileri aktarmış, bu konunun önemine değinmiştik. Zekat ile ilgili burada bazı ayet ve Hadis-i Şerifleri aktarma gereği hissediyoruz.

Zekât vermeyenler hakkında Allâh Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا

فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

“Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, işte onlara elem verici bir azabı müjdele!” (Tevbe Sûresi, 9/34.)

Âyet-i Kerime’de geçen “Allah yolunda harcamak”tan maksat, bu malların zekâtını vermektir.

Zekât veren kişinin zekâtını vermek için dünyadan vazgeçerek kendisini ahiret kazancına adanmış takva sahibi muhtaçları araması ve zekâtını bu kimselere vermesi müntahaptır. Bu davranış malının artmasına vesile olur.

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sen sadece takva sahibinin yemeğini ye ve senin yemeğini de takva sahiplerinden başkası yemesin.”

Çünkü takva sahibi, vereceğin zekâtı yolunda kullanır ve ona bu yolda yardımcı olduğun için sen de onun ibadetine ortak olursun.

Allah dostlarından biri zekatını sâdece tarikat ehli olan fakirlere verirdi. Ona “İyiliklerini bütün fakirlere dağıtırsan daha iyi olmaz mı?” diye sordular. O da şu cevabı verdi;

“Hayır, sizin dediğinizi yapmam daha iyi olmaz. Çünkü bunlar olanca gayretlerini Allah için harcayan kimselerdir. Her hangi biri bir sıkıntı ile karşılaşınca gayreti gevşeyebilir. Bir kişinin gayretini Allah uğruna yöneltmek, bana gayesi dünya olan bin kişiye yardım etmekten daha iyidir.”

Allah dostunun bu cevabı Cüneyd-i Bağdadi’ye söylenince bu sözü beğenerek sahibi hakkında “O, mutlaka Allah’ın velilerinden biridir. Çoktandır bu kadar güzel bir söz duymamıştım” dedi.

Bir süre sonra bu adamın maddi durumunun sarsıldığı, bu yüzden ticareti bırakmaya niyetlendiği haberi geldi. Bunun üzerine Cüneyd-i Bağdadi ona bir miktar para gönderdi ve “Bunu sermaye yaparak dükkânını kapatma. Çünkü senin gibilerin ticaret yapmasının bir za-

rarı yoktur” dedi. Bu kişi bir bakkaldı ve fakirlerin satın aldığı ürünlerin parasını istemezdi.

Abdullâh bin Mübarek ^(Radiyallâhu Anh) de zekâtını ilim taliplerine verirdi. Kendisine; “Zekatını başkalarında da versen daha iyi olmaz mı?” dediler. O da şu verdi:

“Ben peygamberlik makamından sonra ilimden daha yüksek bir mertebe tanımıyorum. Bunlardan birinin kalbi ihtiyacıyla meşgul olunca kendini ilme veremez. Bunları bütün güçleri ile ilme yöneltmek, en üstün davranıştır.”

Sadaka verirken sakat ve yaralı kimselerin öne alınması, özellikle akraba ve yakınların ilk önce düşünülmesiyle hem sadaka verilmiş hem de yakınlar gözetilmiş (sila-i rahim) olur. İlgili bölümde ifade edildiği gibi akraba ve yakınları korumanın bir çok mükâfatı vardır.

Riyanın şerrinden korunmak ve sadaka verilen kişiyi kalabalık içinde küçük düşürmemek için sadakayı gizli vermek gerekir.

Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Gizli verilen sadaka, Allah’ın gazabını söndürür.”

Allah Resûlü, hiçbir bir gölgenin olmayacağı kıyamet günü Allah’ın, Arş’ın gölgesi altına alacağı yedi kimseyi sayan Hadis-i Şerif’te, bu yedi kimseden biri olarak “Sağ elinin verdiği sol eli görmeyecek şekilde gizli sadaka veren kimse” ifade edilmiştir.

Riyaya kapılma ve sadaka verileni minnet altında bırakma ihtimali söz konusu olmadığı takdirde ve başkalarını özendirmek gibi bir fayda getireceği umulduğu zaman açıktan sadaka verilebilir.

Nitekim Allâh Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى
كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ
فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

“Ey iman edenler! Allah’a ve ahiret gününe inanmadığı halde malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek suretiyle, yaptığınız hayırlarınızı boşa çıkarmayın. Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan düz kayaya benzer ki, sağanak bir yağmur isabet etmiş de onu çıplak pürüzsüz kaya haline getirivermiştir. Bunlar kazandıklarından hiçbir şeye sahip olamazlar. Allah, kâfirleri doğru yola iletmez.” (Bakara Sûresi, 2/264.)

İyiliğin afeti onu başa kakmaktır. En güzel davranış, sadakayı gizli vermek ve onu unutabilmektir. Buna karşılık iyilik görenin de yapılan iyiliği dile getirmesi ve iyilik yapana şükranlarını sunması gerekir.

Nitekim Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a da şükretmez.”

Şair ne güzel söylemiş:

İyilik bir servettir, nerede olursa olsun eli,

İster nankör taşısın onu, ister teşekkür eden biri,

Mükafat vardır, teşekkür edenin teşekkürüne,

Allah katındadır, nankörün bilmezden geldiği iyilik de.

89. BÖLÜM

ANA-BABAYA İYİLİK VE
EVLAT HAKKI

Akrabalık ve yakınlık hakkı kuvvetli olduğuna göre, en yakın ve en sıkı akrabalığın ana-baba ile evlat arasında olduğu ve ikisi arasındaki hakkın diğer hakların iki katı olduğu gizli kalmayacak kadar açık bir gerçektir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ana babasını köle olarak bulduğunda onu satın alıp azat etmedikçe bir evlat ana babanın hakkını ödemiş olmaz."

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ana babaya iyi bakmak, namazdan, sadakadan, oruçtan, haccdan, umreden ve Allah Yolunda cihad etmekten daha faziletlidir."

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kim anası babası kendinden razı olarak sabahlarsa kendisine, onu cennete götüren iki kapı açılır. Kim mezkûr halde akşamlarsa yine önüne cennete ulaştıran iki kapı açılır. Ana babasından biri hayattaysa bir cennet kapısı açılır. Ana baba zalim de olsa durum böyledir. Ana babasının kalbini kırarak sabahlayan kimsenin önüne o kimseyi cehenneme ulaştıran iki kapı açılır. Ana babasının kalbini kırarak akşamlayan kimsenin durumu da aynıdır, önüne iki cehennem kapısı açılır."

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cennetin kokusu beş yüz yıllık mesafeden duyulur. Fakat onun kokusunu ana babaya asî olan ile sıla-i rahim’i kesenler duyamaz.”

Başka bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Ana babana, kız kardeşine, erkek kardeşine, sonra da sırasıyla diğer yakınlarına karşı iyi davran.”

Rivayete göre, Allah Teâlâ, Hz. Musa’ya (Aleyhis Selâm) şöyle der:

“Ya Musa! Bana âsi olup Ana babasına itaat edeni itaatkâr olarak yazarım. Fakat Ana babasına âsi olup da bana itaat edeni âsi olarak yazarım.”

Anlatıldığına göre Hz. Yâkub (Aleyhis Selâm) Hz. Yûsuf’un (Aleyhis Selâm) yanına girip de Hz. Yûsuf (Aleyhis Selâm) ayağa kalkmayınca Allâh ona şöyle vahyetti;

“Babanı ayakta karşılamak kibrine mi dokunuyor? İzzet ve celâlim hakkı için yemin ediyorum ki, senin neslinden artık peygamber göndermeyeceğim.”

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Birinin, sadaka verirken ana babasının adına vermeye niyetlenmesi gerekmez. Çünkü ana babası eğer Müslümansa verilen sadakanın ecri onlara da gider. Sadaka veren ana babasının ecrinde hiçbir eksiklik olmadan onların ecri kadar ecir kazanır.”

Mâlik bin Rabia (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der;

Sahâbîlerden biri Efendimiz’e (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) gelerek;

“Ey Allah’ın Resûlü, anam-babam vefat ettikten sonra onlar için yapabileceğim bir iyilik var mı?” diye sordu. Peygamberimiz;

“Evet, Onlar için dua ve istiğfar edersin, vasiyetlerini yerine getirirsin, onlardan yana olan akrabalık bağlarını gözetirsin ve dostlarına da ikramda bulunursun” buyurdular. (Tirmizî, 3975.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“En mühim evlatlık görevlerinden biri, babanın ölümünden sonra

babanın dostluklarına iyilik yapmaya devam ettirmektir.”

Yine Peygamberimiz şöyle der:

“Evlat üzerinde, anaya bakma hakkı, babaya göre iki kat fazladır.”

Peygamberimiz “Ananın duası, en çabuk kabul olan duadır” buyurur. Sahâbiler,

“Niçin, yâ Resûlüllah” diye sordular. Peygamberimiz “Çünkü o evlâda akrabalık açısından babadan daha yakındır. Rahimin duası ise boşa çıkmaz” buyurdu.

Sahâbîlerden biri “Ya Resûlüllah, Kime iyilik edeyim?” diye sorduğunda Peygamberimiz “Ana babana!” buyurdu. Adam “Ana babam yok” deyince Peygamberimiz; “O zaman çocuğuna karşı iyi davran. Çünkü ana babanın olduğu gibi çocuğunun da senin üzerinde hakkı vardır.”

Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah’ın rahmeti, kendisine iyi bakması hususunda çocuğuna kolaylık gösteren baba üzerine olsun” Hadis-i Şerif’te yanlış davranışlarıyla çocuğunu isyan etmeye sebep olan baba kastediliyor.

Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Onlara bir şey verirken çocuklarınız arasında eşitlik gözetiniz.”

Denilir ki, “Çocuğun sana ait bir çiçektir. Yedinci gününde açar, yedinci yaşında sana yardım etmeye başlar. Bu yaşını geçince ya düşmanın olur ya da ortağın.”

Hz. Enes ^(Radiyallâhu Anih) Peygamber Efendimiz’in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Oğlan çocuğu yedi günlük olunca kurbanı kesilir, ismi konur ve yıkanır. Altı yaşına girince eğitimi başlar. Dokuz yaşında yatağı ayrılır. On üç yaşına varınca namaz kılmazsa uygun bir şekilde dövülür. On altı yaşına gelince babası onu evlendirir. Sonra elinden tutarak ona “Seni eğittim, ilmi okuttum, evlendirdim, dünyada senin fitnenden ve ahirette de senin azabından Allah’a sığınırım” der.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sağlam bir dini eğitim ve güzel bir isim vermek çocuğun ana babası üzerindeki haklarından biridir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Her oğlan veya kız çocuğu 'akika kurbanı' karşılığında rehindir. Doğumundan sonra yedinci gün kurbanı ve saçı kesilir.”

Katade (Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der;

“Akika” kurbanı kesilince yüzünden bir tutam alınarak can damarlarının karşısına tutulur. Sonra çocuğun başının üstüne konularak kanlar süzülünceye kadar bekletilir. Sonra çocuğun başı yıkanarak saçı kesilir.

Bir adam Abdullah bin Mübârek'e (Rahmetullâhi Aleyh) gelerek çocuklarından birini şikâyet etti. İbn Mübarek adama;

“Ona hiç beddua ettiğin oldu mu?” diye sordu. Adam; “Evet, oldu” diye cevap verdi. Bu cevap üzerine üzerine İbn Mübarek adama;

“O halde sen bu hale getirmişsin” cevabını verdi.

Çocuğa karşı yumuşak davranmak müntahaptır.

Akra bin Habis (Radiyallahü Anha) bir defasında Peygamberimizi, torunu Hasan'ı öperken görür ve “Benim on tane çocuğum var, hiçbirini bir kere bile öpmüş değilim” der. Bunun üzerine Peygamberimiz;

“Merhamet etmeyene merhamet edilmez” buyurur.

Hız. Âişe (Radiyallahü Anha) şöyle der: Peygamberimiz bir gün bana; “Üsâme'nin yüzünü yıka” dedi. Ben de tiksine tiksine yıkamaya başladım. Bunun üzerine Peygamberimiz elime vurdu ve çocuğu eline alıp kendi yıkadı. Sonra da onu öpüp;

“Zeyd bize iyilik etti. Çünkü Zeyd'in kızı yoktu” buyurdu.

Bir gün Peygamberimiz minberdeyken torunu Hız. Hasan yere düşer. Peygamberimiz hemen aşağı inerek onu kaldırır ve;

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ

“Mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır.” (*Teğâbun Sûresi, 64/15.*) anlamındaki Âyet-i Kerime’yi okur.

Abdullah bin Şeddad şöyle der:

Bir gün Peygamberimiz cemaate namaz kıldırıyordu. Secdeye varınca Hz. Hüseyin boynuna bindi ve Peygamberimiz secdeyi uzattı. Peşinde namaz kılanlar, bir şey oldu sandılar. Namaz sona erince “Ya Resûlullah, secdeyi uzattın, biz de bir şey oldu sandık?” dediler. Peygamberimiz sahâbîlere şu cevabı verdi:

“Torunum beni binek yaptı. Acele etmeyi çirkin görerek hevesini alsın diye secdeyi uzattım.”

Peygamberimizin bu davranışında bir takım faydalar vardır:

"Allah'a yakınlık. Kulun Allah'a en yakın durumu secde halidir,

Çocuğa iyi davranmak,

Ümmetine öyle bir durumda nasıl davranılacağını öğretmek.”

Peygamber Efendimiz'in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Çocuk kokusu, cennet kokularındandır.”

Yezid bin Muaviye (*Rahmetullâhi Aleyh*) şöyle der;

Babam bir adam göndererek Ahnef bin Kays'i (*Radiyallâhu Anh*) huzuruna çağırdı. Geldiğinde ona; “Ey Ahnef, çocuklar hakkındaki görüşün nedir” diye sordu. Ahnef de babama şu cevabı verdi:

“Ey mü'minlerin emiri! Onlar kalplerimizin çiçeği ve sırtımızın direğidir. Biz onlar için yumuşak toprak ve gölgeleyici bir gök gibiyiz. Her yüceliğe onların aracılığıyla yükselebiliriz. Bir şey isterlerse ver. Darılırlarsa gönüllerini kazan ki, sevgilerini kazanasın ve sana olan bağlılıklarını arttırasın. Üzerlerine bir ağırlık gibi çökme ki, varlığın dan bıkip ölümünü özlemesinler ve sana yaklaşmaktan korkup çekinmesinler.”

Bunun üzerine Muâviye:

“Ey Ahnef, sen içeri girdiğinde Yezid’e karşı kin ve öfke ile doluydum” dedi. Ahnef yanından ayrılınca Yezid’e karşı olan öfkesi dindi ve Yezid’e iki yüz bin dirhem para ve iki yüz takım elbise gönderdi. Yezid de Ahnef’e yüz bin dirhem para ile yüz takım elbise gönderdi. Böylece babasından ona gelen hediyelerin yarısını Ahnef’e vermiş oldu.

90. BÖLÜM

KOMŞULUK HAKKI VE
MUHTAÇLARA İYİLİK

Şunu iyice bil ki, komşuluk hakkı, İslâm kardeşliğinin yanında başka bir takım hakları gerektirir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Üç çeşit komşuluk vardır: Birinin bir, öbürünün iki, diğèrinin üç hakkı vardır.

Üç hakkı olan, akrabadan olan komşudur. Onun biri Müslüman olmaktan, diğèri komşuluktan ve öbürü de akrabalıktan ileri gelen üç hakkı vardır.

İki hakkı olan ise Müslüman olan komşudur. Onun komşusu üzerinde biri Müslüman olmak, diğèri de komşu olmaktan doğan iki hakkı vardır.

Tek hakkı olan komşu da Müslüman olmayan komşudur.”

Peygamberimizin Müslüman olmayan komşuya bile sırf komşu olduğundan dolayı hak tanıdığını görüyorsun.

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Komşuna karşı iyi davran ki, kamil anlamda Müslüman olasın.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cebrail, komşu hakkında bana o kadar ısrarlı şeyler söyledi ki, onu vâris olarak ilân edeceğèini sandım.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah’a ve ahiret gününe inanan kimse, komşusuna karşı iyi davranсын.”

Bir başka Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Komşusu kendisinin zararından emin olmadıkça kişi mü’min olmaz.”

Bir başka Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kıyamet günü ilk defa komşular hesaplaşacaktır. Komşunun köpeğine taş attığında komşunu rahatsız etmiş olursun.”

Rivayete göre, bir adam İbn Mes’ûd’a gelerek: “Benim bir komşum var, beni rahatsız ediyor. Bana ağza gelmeyecek şeyler söyleyerek, bana sıkıntı çektiriyor” diye şikâyet eder. İbn Mes’ûd da ona; “Mademki, o senin hakkında Allah’a karşı geliyor, sen var onun hakkında Allah’a itaat et” diye cevap verir.

Bir kadın hakkında Peygamberimize “Falanca kadın gündüzleri oruç tutup geceleri namaz kılıyor, fakat komşularını hep rahatsız ediyor” dediler. Peygamberimiz: “O cehennemliktir” buyurdu.

Sahabelerden biri, Peygamberimize gelerek komşusundan şikâyet etti. Peygamberimiz ona: “Sabret” buyurdu. Fakat sahâbî şikâyet etmeye geldiği üçüncü defasında ona: “Eşyani sokağa at” diye buyurdu. Adam da öyle yaptı. Gelip geçenler adama “Ne oldu, hayırdır?” diye sorunca “Komşusu rahatsız etti” diye cevap alıyorlardı. Bunu duyanlar da “Allah böyle komşuya lanet etsin” diyorlardı. Çok geçmeden komşusu adama geldi ve;

“Eşyani evine sok, Allah’ın adına yemin ederim ki, bir daha hiç seni rahatsız etmeyeceğim” dedi.

İmam Zührî’nin (Rahmetullahi Aleyh) anlattığına göre, sahâbîlerden biri Peygamberimize gelerek komşusundan şikâyetçi olduğunu söyledi. Peygamberimiz de mescidinin kapısından etrafa şöyle ilan edilmesini istedi:

“Komşuluk kırkinci eve kadar uzar!”

İmam Zührî bu sözü açıklayarak “Kırk ev bu tarafa doğru, kırk ev de şu tarafa doğru, kırk ev beriki tarafa doğru ve kırk ev de öteki tarafa doğru” dedi ve dört yönü işaret etmiştir.

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kadın, ev ve at konusunda uğursuzluk vardır. Kadının uğurlusu mihri ucuz, nikâhlanması kolay ve ahlakı güzel olanıdır. Kadının uğursuzu mihri pahalı, nikâhlanması zor ve kötü ahlaklı olanıdır.

Evin uğurlusu geniş ve komşuları iyi olanıdır. Uğursuzu, dar ve komşuları kötü olanıdır.

Atın uğurlusu yumuşak başlı ve iyi huylu olanıdır. Uğursuzu da serkeş ve huysuz olanıdır.”

Şunu iyice bil ki, komşuluk hakkı sadece komşuyu rahatsız etmemekle bitmemektedir. Onun eziyetine katlanmak da gerekir. Dolayısıyla komşusunu rahatsız etmemek, komşu hakkını ödemek için yeterli değildir. Hatta komşunun eziyetine katlanmak da yetmez; onunla iyi geçinmek, iyilik ve yardımda bulunmak gerekir.

Rivayet edildiğine göre, kıyamet günü fakir komşu, zengin komşunun yakasına yapışarak. “Ya Rabbi, niye bana yardım etmediğini ve neden kapısını yüzüme kapattığını sor bu adama!” diye niyaz edecektir.

Abdullah bin Mukaffa (ﷺ) komşularından birinin binek hayvanı borcu karşılığında evini satılığa çıkarmak zorunda kaldığını duydu. Adam evinin bitişiğindeki komşusuydu. Bunu duyduğunda hemen giderek “Evinin yok yere satarsan en yakın komşumun hakkını ödememiş olurum” diyerek evinin değeri kadar parayı adama bağışladı ve “Evin sende kalsın, satma” dedi.

Marifet sahibi zatlardan biri evinde fare olduğundan şikâyet ederken, ona “Bir kedi bulsanız” derler. O zat şu cevabı verir.

“Korkarım ki, kedi sesini duyan fareler ürküp komşuların evlerine

kaçarlar. O zaman kendim için istemediğim bir şeyi onlar için istemiş olurum.”

Komşuluk hakları başlıca şunlardır:

Karşılaşınca selâm vermek, çok lâfa tutmamak, çok soru sormamak, hastalığında ziyaretine gitmek, başına bir musibet gelince onu teselli etmek ve derdine ortak olmak, sevindirici bir olay karşısında onu tebrik ederek mutluluğunu paylaşmak, kusurlarına göz yummak, ayıplarını görmezden gelmek, duvarının üzerine bir şey koyup dara düşürmemek, yalağına su dökmemek, bahçesine çöp veya top rak dökmemek, evine giden yolunu daraltmamak, evine ne götürdüğünü takip etmemek, açığa çıkan ayıplarını örtmek, başına bir sıkıntı geldiğinde öfkesini dindirmek, yokluğunda evine göz kulak olmak, aleyhindeki sözlere kulak asmamak, mahremlerinden gözlerini korumak, hizmetçisine ısrarlı gözler ile bakmamak, çocuğu ile tatlı konuşmak, dînî ve dünyevî konularda bilmediği noktalarda kendisini aydınlatmak.

Bunlara Müslümanlar arası diğer hakları da eklemek gerekir.

Peygamberimiz şöyle der:

“Komşu hakları nelerdir, biliyor musunuz? Yardım istediğinde ona yardım edersin. Desteğe muhtaçsa ona destek olursun. Borç isterse verirsin. Parası kalmadığın borcunu bağışlarsın. Hastalanınca ziyaretine gidersin. Ölünce cenazesine katılırsın. İyilikle karşılaşırsa onu tebrik edersin. Başına bir belâ gelirse kendisine teselli verirsin. İznini almadan onun evinden daha yüksek bir ev yapıp havasını kesmezsin. Meyve satın alınca içinden ona da hediye edersin, vermek istemiyorsan yiyeceklerini evine gizlice götürsün, onun çocuğu da görüp kıskanmasın diye senin çocuğunun eline meyve verip dışarıya salmazsın. Pişen yemekten ona vermeyeceksen yemeğin kokusu ile onu rahatsız etmezsin.

Komşu hakkı ne demektir, biliyor musunuz? Nefsimi kudret elinde tutan Allah adına yemin ederim ki, ancak Allah'ın rahmetine ka-

vuşmuş olanlar komşu haklarının üstesinden gelebilir.”

Mücahid ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der;

Bir defasında Abdullah bin Ömer'in ^(Radiyallâhu)_{Anh} yanındaydım. Kölesi koyun yüzüyordu. Abdullah, kölesine; “Koyunun yüzmesi bittiğinde etinden önce Yahudi komşumuza ver” dedi ve bu sözünü bir kaç defa tekrarladı. Bunun üzerine kölesi ona; “Kaç defa oldu, aynı şeyi söylüyorsun” dedi. Abdullah da kölesine

“Peygamberimiz bize komşu hakkında o kadar ısrarla tavsiyede bulundu ki, onu bize vâris ilân edeceğini sandık” diye cevap verdi.

Hişam ^(Rahmetullâhi)_{Aleyh} şöyle der:

“Hasan-ı Basrî kurban etinden Yahudi ve Hıristiyanlara vermekte bir mahzur görmezdi.”

Ebû Zerr ^(Radiyallâhu)_{Anh} şöyle der;

Dostum Allah Rasûlü bana şunu tavsiye etmişti: “Tencere kaynatırken suyunu çok koy ki yemeğin bir kısmını komşuna ver” diye buyurdu.

91. BÖLÜM

IÇKI İÇENİN CEZASI

Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) içki ile ilgili üç Âyet-i Kerime indirmiştir. İlkinde şöyle buyurur:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ
وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا

“Sana, şarap ve kumar hakkında soru sorarlar. De ki: Her ikisinde de büyük bir günah ve insanlar için bir takım faydalar vardır. Ancak her ikisinin de günahı faydasından daha büyüktür.” (Bakara Sûresi, 2/219.)

Bu Âyet-i Kerime nazil olduktan sonra Müslümanların bir kısmı içki içmeyi bırakırken diğer bir kısmı içmeye devam ediyorlardı. Derken bir defasında aralarından biri içkiliyken namaza durdu; okurken ayetleri birbirine karıştırdı.

Bunun üzerine şu Âyet-i Kerime nazil oldu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى
حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ

“Ey iman edenler! Siz sarhoş iken, ne söylediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın.” (Nisa Sûresi, 4/43.)

Bu Âyet-i Kerime nazil olduktan sonra Müslümanlardan bir kısmı daha içkiyi bıraktı, hâlâ içenler de vardı. Bir gün Hz. Ömer (Radiyallâhu Anhu) içkiliyken eline geçirdiği deve kemiğiyle Abdullah bin Avf'ın başına vurarak yardı ve peşinden oturup Bedir şehitleri için ağlamaya

başladı. Bu durumu haber alan peygamberimiz hiddetlendi ve kalkıp Hz. Ömer'in yanına geldi. Eline aldığı bir şeyle Hz. Ömer'in kafasına vurdu. Hz. Ömer şaşkınlıkla:

“Allah'ın ve Rasûlü'nün gazabından Allah'a sığınırım” diye dua etti. Bu olay üzerine şu ayet nazil oldu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ
وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿١٦٦﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿١٦٧﴾

“Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan içki ve kumar yoluyla ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık (bunlardan) vazgeçtiniz değil mi?”

Bu ayetleri duyunca, Hz. Ömer “Vazgeçtik, vazgeçtik!” diye bağırdı. İçkinin haram olduğunu belirten hadislere gelince Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Sürekli içki içenler cennete giremezler.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Putlara tapmaktan sonra Allah'ın bana ilk yasakladığı şey içki içmek ve insanlar ile alay etmektir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Dünyada bir araya gelerek içki içenleri Allah cehennemde de bir araya getirir. Cehennemde bir araya gelen içki arkadaşları karşılıklı birbirlerini suçlayarak

“Allah cezanı versin, bu yola beni sürükleyen sensin” derler. Suçlanan kimse de aynı suçlamayı karşısında bulunan arkadaşına söyler.”

Bir başka Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim dünyada içki içerse Allah ona siyah zehirden bir içecek içirir. Onu daha içmeden yüzünün derisi ve eti eriyip zehrin kabına akar. İçince de derisinin ve etlerinin tamamı dökülür. Öyle ki, diğer cehennemlikler bile ondan tiksiniyorlar. Bana kulak verin! İçkiyi içen, içki elde etmek üzere üzüm sıkan, sıktıran, taşıyan, taşıtan ve parasını kullanan kimse günaha ortaktır. Eğer tövbesiz ölürlerse dünyada içtikleri her yuduma karşılık cehennemin irinli suyundan onlara içirmek Allah’ın mutlak bir hükmüdür. Bana kulak verin! Her sarhoşluk veren madde haramdır. Her alkollü içki haramdır.”

İbn Ebîd-Dünya bir sarhoş ile karşılaşır. Adam avucuna idrarını yapmış, sidiği ile abdest alır gibi yüzünü yıkamaktadır. Bu arada şu sözleri mırıldanır:

“İslâmı nur olarak, suyu da temizleyici olarak yaratan Allah’a hamdolsun!”

Rivayet edildiğine göre, Abbas bin Mirdas’a cahiliye devrinde; “Niye içki içmiyorsun ki; vücudunu ısıtır” derler. O da şöyle der:

“Cehaleti elime alıp karnıma göndermek istemem. Gündüz kavmin başkanıyken gece onların maskarası olmaya niyetim yok.”

Beyhakî, İbn Ömer’den (Radiyallâhu Anh) Peygamber Efendimiz’in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Kötülüklerin anası olan içkiden uzak durunuz. Sizden önceki zamanlarda yaşamış biri vardı. İnsanlardan uzak, kendi köşesinde

Allah'a ibadet ederdi. Bir kadın ona tutuldu. Hizmetçisini göndererek "Seni şahit olmak için istiyoruz" diye onu evine çağırdı. Eve girince geçtiği kapıları ardından kapatarak oturmakta olan çekici bir kadının yanına götürüldü. Yanında oğlan bir köle ile bir fıçı içki vardı. Adamı görünce ona "Aslında seni şahitlik için çağırmadık. Ya şu oğlanı öldüreceksin, ya benim ile yatacaksın veya şu içkiden bir kadeh içeceksin. Eğer hiçbirini kabul etmezsen, iftira atıp seni rezil ederim" diye tehdit etti.

Çaresiz adam, önüne çıkan üç kötülükten birini işlemeden kurtulamayacağını düşünüp kadına "Bana bir kadeh içki ver" dedi. Kadın kendisine dolu bir kadeh verdi. Kadehi içince kadına "Bir daha doldur" dedi. Peşinden yenisini, sonra tekrar yenisini içti. Kendini kaybedince hem kadınla birlikte oldu, hem de oğlanı öldürdü.

İçkiden uzak durunuz. Çünkü Allah'a yemin ederim ki, insanın kalbinde içki düşkünlüğü ile iman bir arada bulunmaz. Biri mutlaka diğerini oradan atar.

Ahmed bin Hanbel ve İbn Hibbani İbn Ömer'den ^(Radiyallahü Anh) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّىْ جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِيْفَةً ۗ قَالُوْۤا اَتَجْعَلُ فِىْهَا مَنْ يُّفْسِدُ فِىْهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۗ قَالَ اِنِّىْۤ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ

"Hatırla ki Rabbin meleklerle: Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım, dedi. Onlar: Bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek birini mi yaratacaksın? dediler. Allah da onlara: Sizin bilemeyeceğinizi herhalde ben bilirim, dedi?" ^(Bakara Sûresi, 2/30.) buyurunca melekler yine "Ey Rabbimiz, biz sana âdemoğlundan daha bağlıyız" dediler.

Bunun üzerine Allâh Teâlâ (*Cellê Celâlehu*) “İki melek getirin, nasıl davranacaklar, görelim” buyurur. Melekler “Ey Rabbimiz, Harut ile Marut’u seçiyoruz” derler. Allah Teâlâ, ikisine “Yeryüzüne ininiz” diye buyurur. Onlar da inerler. Bir çiçek çekici bir kadın kılığında karşılıklarına çıkarılır, hemen yanına sokularak onunla yatmayı teklif ederler. Kadın onlara “Şirk ifade eden falanca cümleyi ağzınızdan duymadıkça hayır” diye cevap verir. Onlar da “Hayır, bizler hiçbir zaman Allah’a şirk koşmayız” diye karşılık verirler. Bu cevapları üzerine kadın yanlarından ayrılır. Sonra onunla yeniden karşılaşılır. Yanında bir bebek taşımaktadır. Hârut ile Mârut yine kadından kendilerine teslim olmasını isterler. Kadın “Bu bebeği öldürmedikçe olmaz” diye cevap verir. Onlar da “Hayır, Allah adına yemin ederek söylüyoruz ki, biz hiçbir zaman onu öldüremeyiz” diye cevap verirler. Bunun üzerine kadın yine gözden kaybolur. Az sonra elinde bir kadeh içki ile geri döner. Yine ondan kendilerine teslim olmasını isterler. Kadın “Şu kadehteki içkiyi içerseniz olur” der. İçkiyi içerler. Sarhoş olunca hem kadınla beraber olurlar, hem de çocuğu öldürürler. Ayılınca, kadın onlara “Allah’a yemin ederim ki, sarhoş olunca daha önce reddettiğiniz günahların her ikisini de işlediniz” der. Bunun üzerine Allah tarafından ya dünyada ya da ahirette yaptıklarının cezasını çekmeyi tercih etmeleri istenir. Onlar da dünya cezasını tercih ederler.

Ümmü Seleme (*Radiyallahü Anha*) şöyle der:

Bir gün kızım hastalandı. Ona ilâç hazırlamak üzere bir tavaya hurma suyu sıktım. Hurma suyu kaynarken Peygamberimiz içeri girdi; “Ya Ummü Seleme, nedir bu?” diye sordu. O’na kızıma ilâç hazırladığımı söyledim. Sunun üzerine bana;

“Allah Teâlâ (*Cellê Celâlehu*) ümmetimin iyileşmesi için haram kıldığı şeyi ilaç yapmaz” buyurdu.

Anlatıldığına göre Allah Teâlâ, içkiyi haram kılınca ondaki faydaları da içinden almıştır.

92. BÖLÜM

PEYGAMBERİMİZİN MİRACI

Buhârî'nin Hz. Enes'ten, ^(Radiyallâhu Anh) onun da Mâlik İbn-i Sa'saa'dan rivayetine göre Allah Resûlü İsrâ hadisini anlatırken şöyle buyurmuştur:

Bir kere ben Hatîm'de yatmış (uyurla uyanık arası) bulunuyordum. Bu sırada bana Cibrîl geldi de (göğsümü) yardı. (Râvî Katâde, Enes İbn-i Mâlik'in: Şuradan şuraya kadar yardı dediğini işittim, demıştır ki, râvî bu işâret olunan mahallin boğaz çukurundan kıl bittiği yere kadar yâni ön mahalli olduğunu bildirmiştir) ve kalbimi çıkardı.

Sonra içi iman (ve hikmet) dolu bir tas getirildi. Kalbim de (Zemzem suyu ile) yıkandıktan sonra içine âmân (ve hikmet) dolduruldu. Sonra eski hâline iâde olundu.

Daha sonra katırdan küçük ve merkepten büyük beyaz bir binit getirildi. (Râvî Enes İbn-i Mâlik: Bunun adı Burak'tır ki o, adımını gözünün erişebildiği yerin müntehasına atardı demişti) Ben bunun üzerine bindirildim. Cibrîl de benimle yollandı, bana refakat etti.

Sonra ben Cibril ile beraber Beyt-i Makdis'e vardım. Namaz kıldım. Bütün peygamberler de benimle kıldılar. Sonra yüksek makamlara çıkılacak bir Miraç, bir merdiven kuruldu. Buna Cibril ile bindirildim ve onunla beraber yükseldim. Nihâyet dünya semasına vardı. Cibril gök kapısını çaldı. (Hâzin, bekçi melek tarafından):

- Kim o? denildi. Cibrîl:
- Cibrîl'im! dedi. (Hâzin tarafından):
- Yanındaki kimdir? diye soruldu. Cibrîl:
- Muhammed! diye cevap verdi. (Hâzin tarafından):
- Yâ, (göğe çıkmak için) ona (vahiy ve Mi'râc da'veti) gönderildi

mi? diye soruldu. Cibrîl:

- Evet gönderildi! diye tasdîk etti. (Hâzin tarafından):

- Merhabâ gelen zâta! Bu gelen kişi ne güzel yolcu? denildi. Ve hemen gök kapısı açıldı. Ben birinci semâyaya varınca orada Âdem'le (peygamber) karşılaştım. Cibrîl bana:

- Bu senin baban Âdem'dir; ona selâm ver! dedi. Ben de selâm verdim. Âdem selâmıma mukabele etti. Sonra:

- Merhabâ hayırlı, iyi oğlum, sâlih peygamber! dedi.

Sonra Cibrîl benimle yukarı yükseldi. Tâ ikinci semâyaya geldi. Bunun da kapısını çaldı:

- Kim o? denildi. Cibrîl:

- Cibrîl'im! dedi.

- Yanındaki kimdir? denildi. Cibrîl:

- Muhammed! diye cevap verdi.

- Ya! Ona vahiy ve Mi'râc gönderildi mi? denildi. Cibrîl:

- Evet gönderildi! dedi.

- Merhabâ gelen zâta! Bu gelen kişi ne güzel yolcu, denildi. Ve hemen gök kapısı açıldı. Ben ikinci semâyaya varınca orada Yahyâ ve Îsâ (peygamberler) ile karşılaştım. Yahyâ ile Îsâ teyze oğullarıdır. Cibrîl bana:

- Bu gördüklerin Yahyâ ile Îsâ'dır; bunlara selâm ver! dedi. Ben de onlara selâm verdim. Onlar da selâmıma mukabele ettiler. Sonra:

- Merhabâ hayırlı kardeş, sâlih peygamber! dediler. Sonra Cibrîl benimle üçüncü semâyaya yükseldi. Bunun da kapısını çaldı.

- Kim o! denildi. Cibrîl:

- Cibrîl'im! dedi.

- Yanındaki kimdir? denildi. Cibrîl:

- Muhammed! dedi.

- Ya ona vahiy ve Mi'râc gönderildi mi? denildi. Cibrîl:
- Evet gönderildi! dedi. Hâzin tarafından:
- Merhabâ gelen zâta! Bu gelen kişi ne güzel yolcu, denildi. Ve hemen gök kapısı açıldı. Ben üçüncü semâyâ vardığımda Yûsuf (peygamber) ile karşılaştım. Cibrîl:
- Bu gördüğün Yusuf'tur; ona selâm ver! dedi. Ben de Yûsuf'a selâm verdim. O da mukabele etti. Sonra:
- Merhabâ hayırlı kardeş, sâlih peygamber! dedi. Sonra Cibrîl benimle yükseldi. Tâ dördüncü semâyâ vardı. Bunun da kapısını çaldı.
- Kim o? denildi.
- Cibrîl! diye cevap verdi.
- Yanındaki kim? denildi. Cibrîl:
- Muhammed! dedi.
- Ona (Mi'râc da'veti) gönderildi mi? diye soruldu. Cibrîl:
- Evet gönderildi! dedi.
- Merhabâ gelen kişiye, bu gelen zât ne güzel yolcu, denildi, ve hemen gök kapısı açıldı. Ben dördüncü kat göğe vardığımda İdrîs (peygamber) ile karşılaştım. Cibrîl bana:
- Şu gördüğün İdrîs'tir. Ona selâm ver! dedi. Ben de İdrîs'e selâm verdim. O da selâmımı karşıladı. Sonra:
- Merhabâ sâlih kardeş, sâlih peygamber! dedi.
- Sonra Cibrîl benimle yükseldi. Tâ beşinci semâyâ vardı. Onun da kapısını çaldı.
- Kim o? denildi. Cibrîl:
- Cibrîl! dedi.
- Yanındaki kimdir? denildi. Cibrîl:
- Muhammed! dedi.
- Ona (Mi'râc da'veti) gönderildi mi? denildi Cibrîl:

- Evet gönderildi! diye cevap verdi.

- Ferâh ve inşirâh ona! Bu gelen zât ne güzel yolcu, denildi. Ve hemen gök kapısı açıldı. Ben beşinci semâya varınca Hârûn (peygamber) ile karşılaştım. Cibrîl bana:

- Bu Hârûn'dur; ona selâm ver! dedi. Ben de Hârûn'a selâm verdim. O da selâmıma mukabele etti. Sonra:

- Merhabâ sâlih kardeş ve sâlih peygamber! dedi.

Sonra Cibrîl benimle yükseldi. Tâ altıncı kat göğe erişti. Gök kapısını çaldı.

- Kim o? denildi. Cibrîl:

- Cibrîl! diye cevap verdi.

- Yanındaki kimdir? denildi. Cibrîl:

- Muhammed! dedi.

- Ya ona (Mi'râc için vahiy) gönderildi mi? denildi. Cibrîl:

- Evet gönderildi! dedi. Bu göğün bekçisi:

- Bu gelen kişiye merhabâ; ne güzel bir yolcu geldi! dedi. Ben altıncı göğe varınca Mûsâ (peygamber) le karşılaştım. Cibrîl bana:

- Bu Mûsâ'dır; selâm ver! dedi. Ben de Mûsâ'ya selâm verdim. O da mukabele etti. Sonra:

- Sâlih kardeşe ve sâlih peygambere merhabâ! dedi. Ben Mûsâ'yı bırakıp geçince Mûsâ ağlamağa başladı. Mûsâ'ya:

- Neye ağlıyorsun? denildi. O da:

- Benden sonra bir genç peygambere bîat olundu ki, onun ümmetinden Cennet'e girenler, benim ümmetimden girenlerden çoktur da ona ağlıyorum! dedi.

Sonra Cibrîl benimle yedinci göğe yükseldi. Gök kapısını çaldı.

- Kim o? denildi. Cibrîl:

- Cibrîl! dedi.

- Yanındaki kimdir? denildi. Cibrîl:

- Muhammed! dedi.

- Ona Mi'râc da'veti gönderildi mi? denildi. Cibrîl:

- Evet gönderildi! dedi.

- Bu gelen zâta merhabâ; bu gelen kişi ne güzel misâfir! dedi.

Yedinci kat gökte İbrâhîm (peygamber) bulunuyordu. Cibrîl:

- Bu gördüğün baban İbrâhîm'dir; ona selâm ver! dedi. Ben de İbrâhîm'e selâm verdim. O da selâmıma mukabele etti ve:

- Ey hayırlı oğul, ey sâlih peygamber merhabâ! dedi.

Bütün bunlardan sonra karşıma Sidre-i Müntehâ sahası açıldı.

Bir de gördüm ki Sidr ağacının yemişleri (Yemen'in) Hecer (kasa-bası) destileri büyüklüğündedir. Yaprakları da fillerin kulakları gibidir. Cibrîl bana:

- İşte bu Sidre-i Müntehâ'dır! dedi.

Bu ağacın aslından dört nehir akıyordu. İki nehir zâhir, iki nehir de bâtın idi. Ben:

- Ey Cibrîl, bu dört nehir nedir? diye sordum. Cibrîl:

- Bâtınî nehirler cennet'te iki nehirdir; zâhirî olan nehirler Nil ile Fırat nehirleridir! dedi.

Sonra Beyt-i Ma'mûr bana gösterildi. Gördüm ki, ona her gün yetmiş bin melek ziyârete gidiyor.

Sonra bana şarap, süt, bal dolu üç bardak sunuldu. Ben süt dolu bardağı aldım, içtim. Cibrîl bana:

- İçtiğin süt senin ve ümmetinin fitratı yâni İslâm hilkatidir! dedi.

Sonra benim üzerine her gün elli vakit namaz farz kılındı. Ben dönüp Mûsâ'ya uğradığımda Mûsâ:

- Ne ile emrolundun? diye sordu. Ben:

- Her gün elli vakit namazla emrolundum? diye cevap verdim. Mûsâ:

- Her gün elli vakit namaza ümmetin gücü yetmez. Vallahi ben, kesin olarak insanları senden önce denedim. Ve Benî İsrâîl'i sıkı bir mümareseye tâbi' tuttum. Binâenaleyh sen, Rabbine mürâcaat edip ümmetin için tahfif buyurmasını niyâz eyle! dedi. Ben de mürâcaat ve niyâz eyledim. Benden (ve ümmetinden) on vakit namaz tenzîl olundu.

Bunun üzerine Mûsâ'ya dönüp geldim. Mûsâ, evvelki gibi tavsiyede bulundu. Ben de Rabbime arz-ı niyâz ettim. Bu defa on vakit namaz daha tenzil buyuruldu.

Ben yine Mûsâ'ya dönüp geldim. Mûsâ da eskisi gibi öğüt verdi. Ben de Rabbime arz-ı niyâz ettim. Benden on vakit namaz daha tenzil olundu.

Ben yine Mûsâ'ya dönüp geldim. Mûsâ da önceki tavsiyede bulundu. Ben de Rabbime arz-ı niyâz eyledim. Benden on vakit namaz daha tenzil olundu da her gün on vakit namazla emrolundum.

Ve Mûsâ'ya dönüp geldim. Mûsâ bana evvelki mütalaasını söyledi. Ben de Allah'a arz-ı niyâz eyledim de bu def'a her gün beş vakit namazla emrolundum. Bunun üzerine Mûsâ'ya dönüp geldim. Mûsâ:

- Ne emrolundun? diye sordu. Ben de:

- Her gün beş vakit namazla emrolundum! dedim. Mûsâ:

- Ümmetin her gün beş vakit namaza muktedir olamaz. Ben senden evvelce insanları epey tecrübe ettim. Ve Benî İsrâîl'i sıkı bir mümarese ile tecrübe ettim. Şimdi sen Rabbine mürâcaat et de bunun ümmetin için tahfifini dile! dedi. Ben:

- Rabbime çok niyâz ettim. Tâ ki, bir daha arz-ı niyâz eylemekten utandım. Bu sûretle beş vakit namaza râzı olacağım. Ve buna teslimiyet göstereceğim! dedim. Ben Mûsâ'nın yanından geçince bir münadi:

- Ben beş vakit namazla farîzemi imzâ ve irâde eyledim. Ve kullarımdan fazlasını hafifletip indirdim! diye nidâ eyledi.

93. BÖLÜM

CUMA NAMAZININ FAZİLETİ

Şunu iyice bil ki, Cuma günü Allah Teâlâ'nın Müslümanlara verdiği ve kendisiyle İslâmiyeti aziz kıldığı bir gündür.

Allah Teâlâ *(Celle Celâlehu)* şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا
إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığınız (ezan okunduğu) zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun ve alış verişi bırakın.”

(Cuma Süresi, 62/9.)

Anlaşıldığı üzere, Allah Teâlâ *(Celle Celâlehu)* Cuma namazı vaktinde dünya işleriyle ilgilenmeyi ve Müslümanı Cuma namazına gitmekten engelleyen her türlü şeyi haram kılmıştır.

Peygamber Efendimiz'in *(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Hiç şüphesiz, Allah Teâlâ *(Celle Celâlehu)* size bu gün ve bu makamda Cuma namazını farz kılmıştır.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in *(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir kimse özürsüz olarak üç Cuma namazı terk etse, kalbini Allah mühürler.”

Başka bir rivayete göre Peygamber Efendimiz'in *(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“... O kimse İslâm'ı sırtının arkasına atmış olur”

Bir adam İbn Abbas'a (radiyallahu anhuma) ömründe hiç Cumaya

gitmeden ve hiçbir namazı cemaatle kılmadan ölen kimsenin durumunu sordu İbn Abbâs "O cehennemliktir" cevap verdi.

Fakat adam aldığı cevaptan emin olmadı ve bir ay boyunca bir çok kere İbn Abbâs'a (^{Radiyallahü Anh}) başvurarak aynı meseleyi sordu ve her defasında "O cehennemliktir" cevabını aldı.

Anlatıldığına göre, Cuma günü Ehli Kitab'a (Hiristiyan ve Yahudiler) verilmişti. Fakat hakkında anlaşmazlığa düşünce onlardan alındı. Sonra Allah, o günü bize hidayet etti. O günü bu ümmete bahşederek bizlerin bayramı yaptı. Bu ümmet ona ilk ve asıl sahip olanlardır. Bu konuda Ehli Kitab bize tabidir.

Hz. Enes, Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Cebrail (^{Aleyhis Selâm}) elinde bembeyaz bir aynayla geldi. Dedi ki: "Bu Cuma'dır. İnsanlar, Yahudi ve Hiristiyanlar bu günde size uymuşlardır. Bu günde sizin için hayır vardır. Bu günde bir ân vardır ki, inançlı bir kul o anda Allah'a dua edip hayır dilerse, muhakkak duası kabul olunur. Biz bugüne Mezîd = Bereketli gün" diyoruz.

Ben: "Ey Cibril! Mezîd günü, ne demektir?" diye sordum. O da :

Rabbin, Firdevs cennetinde, içinde miskten tepelikler bulunan çok geniş bir vadi yarattı. Cuma günü olunca Allah meleklerinden dilediği kadar indirir ve cennetlikler cemalini görürler.

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Üzerine güneşin doğduğu günlerin en hayırlısı Cuma Günü'dür. Adem, o gün yaratılmış, o gün Cennet'e girmiş, o gün yeryüzüne indirilmiş, o gün tövbesi kabul edilmiş, o gün ölmüştür. Kıyamet de o gün kopacaktır. Meleklerin gökte taktığı isme göre Allah'ın katında Yevm'ül-Mezid'dir. Cennet'te Allah'ın cemâli o gün görülecektir."

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallallahü Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah Teâlâ (^{Celle Celâlehu}) her Cuma günü, altı yüz bin kişiyi cehennemden azad eder."

Enes bin Mâlik, (*Radiyallahü Anih*) Peygamber Efendimiz'in (*Sallallahü Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Cuma günü güzel geçere diğer günler de güzel geçer.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (*Sallallahü Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Cehennem her gün zevalden önce güneş tam tepedeyken yeniden tutuşturulur Cuma hariç, o sırada namaz kılmayınız. Çünkü Cuma gününün tamamı namaz olduğu için cehennem o gün hiç tutuşturulmaz.”

Kâ'b el-Ahbâr (*Radiyallahü Anih*) şöyle der:

“Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) beldeler içinde Mekke'yi, aylar içinde Ramazan'ı, günler içinde Cuma'yı ve geceler içinde Kadir Gecesi'ni üstün kılmıştır.”

Rivayet edildiğine göre; Cuma günü, kuşlar ve böcekler karşılaşıncaya birbirlerine, “Selâm, selâm, bu gün ne güzel bir gün” derler.

Peygamber Efendimiz'in (*Sallallahü Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim Cuma günü veya gecesi ölürse Allah ona şehit mükâfatı yazar ve onu kabir fitnesinden korur.”

94. BÖLÜM

KADININ KOCASI
ÜZERİNDEKİ HAKKI

Kadınların kocaları üzerinde birçok hakları vardır. Erkeklerin kadınlara karşı iyi huylu olmaları ve akılcı noksan olmalarını hesaba katarak onlara merhamet etmek için onlardan gelecek eziyetlere katlanmaları kadınların kocaları üzerindeki haklarındandır.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا
وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذَهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ
بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ
فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا

“Ey iman edenler! Kadınlara zorla vâris olmanız size helâl değildir. Apaçık bir edepsizlik yapmadıkça, onlara verdiğinizin bir kısmını ele geçirmeniz için de kadınları sıkıştırmayın. Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız (biliniz ki) Allah’ın hakkınızda çok hayırlı kılacağı bir şeyden de hoşlanmamış olabilirsiniz.” (Nisa Sûresi, 4/19.)

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ
مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

“Vaktiyle siz birbirinizle haşır-neşir olduğunuz ve onlar sizden

sağlam bir teminat almış olduğu halde onu nasıl geri alırsınız!" (Nisa Sûresi, 4/21.)

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ
وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا

"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya, ellerinizin altında bulunanlara (köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın; Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez." (Nisa Sûresi, 4/36.)

Denildiğine göre, Âyet-i Kerime'de geçen "yakın arkadaşı" sözüyle kastedilen kişinin hanımıdır.

Peygamberimizin vefat ederken vasiyet ettiği şeyler arasında üç şey vardı. Bunları söylerken pelteleşen dili sonunda konuşamaz oldu:

"Namaz! namaz! Bir de elinizin altındakilere dikkat edin. Onlara güçlerinin üzerinde yük yüklemeyin. Kadınlar hakkında Allah'tan korkun, Allah'tan korkun.. Onlar sizin elinize düşen birer esirdir.. Onları Allah'ın emaneti olarak aldınız.. Avret yerleri Allah'ın buyruğu uyarınca size helâl oldu..."

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kadının kötü ahlakına sabırla katlanan kocalara Allah Teâlâ, karşılaştığı belâlara katlanan Eyyûb'e (Aleyhis Selâm) verdiği mükâfatı verir. Kocasının huysuzluklarına katlanan kadınlara da Firavun'un karısı Âsiye'ye (Aleyhis Selâm) verdiği sevabı verir."

Şunu iyice bil ki, kadına güzel ahlaklı olmak sadece ona karşı kötü

davranmamak değil, ondan gelen türlü sıkıntılara göğüs germek hatta Peygamberimizi örnek alarak aşırı ve öfkeli anlarında yaptığı gibi; onlara karşı merhametli davranmaktır.

Peygamberimizin eşlerinin, bazen onun sözlerine karşılık verdikleri olmuştur. Hatta zaman zaman içlerinden bazıları Onunla akşama kadar küs bile kalmışlardı.

Bir defasında Hz. Ömer'in eşi kendisine sözle karşılık verince Hz. Ömer eşine "Bana karşı mı geliyorsun?" diye çıkıştı. Eşi de "Peygamberimiz senden daha üstünken, ona bile eşleri karşılık veriyor" dedi. Hz. Ömer: "Eğer Hafsa, Peygamberimize karşılık veriyorsa yanlış yapıyor" dedi. Arkasından kızı Hafsa'ya, Peygamberimize sözle karşılık vermemesini tavsiye ederek "Sakin ha, Ebû Bekir'in kızına bakıp da Peygambere sözle karşılık verme. O, Peygamberimizin sevgilisidir" dedi.

Rivayet edildiğine göre, başka bir olayda Peygamberimizin eşlerinden birisi onun göğsüne vurmuştu. bunun üzerine kadının annesi yaptığı bu hareketin yanlış olduğunu söylüyordu. Peygamberimiz "Gerek yok, onlar daha ilerisine bile gidiyorlar" buyurmuştur.

Başka bir olayda Peygamberimiz Hz. Âişe ile tartışmıştı ve araya Hz. Ebû Bekir'i hakem tayin ettiler. Peygamberimiz Hz. Âişe'ye;

"Sen mi konuşacaksın, yoksa ben mi konuşayım" diye dordu. Hz. Âişe;

"Sen konuş, fakat sadece doğruyu söyle!" diye cevap verdi. Hz. Âişe'nin bu sözüne sınırlanan Hz. Ebû Bekir kızına okkalı bir tokat atarak ağzını kanattı ve ona;

"Ey nefesine yandaş! O haktan başka bir söz söyler mi hiç!" dedi. Hz. Âişe de Peygamberimizin arkasına geçip ona sığındı. Peygamberimiz Hz. Ebû Bekir'e;

"Seni bunun için çağırmamıştık ve böyle yapmanı da istememiştik" buyurdu.

Bir defasında da Hz. Âişe Peygamberimize öfkelenip; “Sen mi kendinin peygamber olduğunu sanıyorsun! dedi. Peygamberimiz engin gönlüyle bu sözü göğüsledi ve bu söze sadece gülümsedi.

Bir defasında Peygamberimiz Hz. Âişe’ye;

“Ben senin öfkeli ve mutlu zamanlarını seçebiliyorum” dedi. Hz. Âişe “Nereden anlıyorsun?” diye sordu. Peygamberimiz;

“Mutluyken, Muhammedin Rabbinin hakkı için hayır” dersin. Öfkeliyken “İbrahim’in Rabbinin hakkı için hayır” dersin, buyurdu. Hz. Âişe de Peygamberimize;

“Doğru, kızınca adını anmak istemiyorum” diye cevap verdi.

Rivayet edildiğine göre, İslâm’da ilk sevgi Peygamberimiz ile Hz. Âişe arasındaki sevgidir. Peygamberimiz ona; “Ebû Zer Ümmü Zerr’e karşı ne ise ben de senin için oyum. Şu fark var, ben seni kesinlikle boşamayacağım” buyurmuştur.

Peygamberimiz diğer eşlerine de şöyle buyururdu.

“Beni Hz. Âişe konusunda üzmeyin, çünkü Allah’ın adına yemin ediyorum ki, o hariç, hiçbir eşimin yatağındaiken bana vahiy inmiş değildir.”

Enes bin Mâlik ^(Radıyallahü Anh) şöyle der;

“Peygamberimiz kadınlara ve çocuklara karşı insanların en şefkatlisiydi.”

Erkeğin karısına karşı görevlerinden biri de neşelenerek, şaka yaparak ve onunla oynatarak kadının karşılaştığı sıkıntılarını gidermektir. Çünkü böyle davranmak onların gönlünü hoş edecek en güzel yoldur.

Peygamberimiz eşlerine şakalar yapar, onların anlayacağı şekilde hareket ederdi. Hatta rivayete göre Hz. Âişe ^(Radıyallahü Anha) ile koşma yarışı yaparlardı; bazen Efendimiz ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem), bazen da Hz. Âişe kazanırdı. Peygamberimiz kazanınca “Bu, kazandığın o koşunun rövanşidir” derdi.

Rivayet edildiğine göre insanlar arasında kadınlara karşı en müşfik olanı Peygamberimizdi.

Hız. Âişe ^(Radıyallahü Anha) şöyle der:

Bir Aşure günü gülüp oynaşan, farklı renklerden bir araya gelmiş insanların oynadığı bir oyunun gürültülerini duydum. Peygamberimiz bana:

“Onların oyunlarını görmek ister misin? dedi. 'Evet' dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz onları çağırdı, evin önüne geldiler. Peygamberimiz kapıya geldi, avucunu kapıya dayayıp elini uzattı. ben de çenemi onun koluna dayadım ve dışardan oynayanları seyretmeye başladım.

Peygamberimiz birkaç kez 'Yeter mi?' demesine rağmen ona 'Sus' dedim. Nihayet yine 'Artık yeter mi?' demesi üzerine 'Evet' dedim ve oyunculara gitmelerini söyledi onlar da çekip gitti.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“İmanı kemale eren mü'minler, ahlakı en güzel olan ve eşine karşı en güzel davrananlardır.”

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“En hayırlınız, eşlerine karşı en güzel davrananınızdır. Ben, içinizde eşlerine karşı en iyi davrananınıyım.”

Sert bir karaktere sahip olmasına rağmen Hız. Ömer ^(Radıyallahü Anha) şöyle der;

“Erkeğin ailesi içinde çocuk gibi olması, gerektiğinde de erkekliğini ortaya koyması gerekir.”

Allah Teâlâ kibirli ve ahlakı bozuk kimselerden nefret eder” anlamındaki Hadis-i Şerif'in açıklamasında şöyle denilmiştir: “Hadis-i Şerif'te kastedilen ehline karşı kaba davranan kibirli kimselerdir.” Ayrıca;

عُتِّلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ

“Kaba ve haşin, bütün bunlardan sonra bir de soysuzlukla damgalanmış kimselerden hiçbirine uyma” (*Kalem Sûresi, 68/13.*) âyetinde geçen “kaba” sözünden, ailesine karşı katı kalpli olanın kaba davranışlarının kastedildiği ileri sürülmüştür.

Peygamberimiz dul bir kadın ile evlenen Hz. Cabir’e (*Radiyallâhu*);

“Bakireyle evlenseydin, sen onunla oynayırdın; o da seninle oynayırdı” buyurur.

Bedevilerden bir kadın, kocasının ölümü dolayısıyla şöyle der; “Allah’a yeminle, o ehline karşı gülyüzlü, evinin dışında az konuşan, bulduğunu yiyen ve kaybolanın hesabını sormayan bir adamdı” der.

Erkeğin karısına karşı dikkat etmesi gereken haklardan biri de onunla oynarken aşırıya kaçmadan seviyesini korumasını bilmesi, yanlış hareket ve davranışlar karşısında vakarını kaybetmemesi, kötü şeylere yol açacak davranışlarda bulunmaması dine ve akla ters düşen davranışlar üzerine tepkisini net bir şekilde ortaya koyabilmesidir.

Hasan-ı Basrî (*Rahmetullâhi*) şöyle der;

“Allah’a yemin ederim, bir erkek, karısının her istediğini yerine getiriyorsa Allah onu cehenneme atar”

Hz. Ömer (*Radiyallâhu*) şöyle der;

“Kadınların isteklerine karşı kayunuz, çünkü onların arzularına karşı koymada bereket vardır.”

Bir atasözünde şöyle der:

“Kadınlara danış. Fakat onların söylediğin tersini yap”

Peygamber Efendimiz’in (*Sallallâhu*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Karısının kölesi olan yüz üstü sürünsün!”

Peygamberimizin böyle buyurmasının hikmeti şudur:

Burada şöyle bir incelik vardır: Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) erkeği kadına üstün yaratmışken, böyle bir koca Allah'ın hükmünü ters çevirerek kendini karısının emri altına sokmuş oluyor. Dolayısıyla, bu hareketiyle şeytana uymuş olur.

Nitekim Ulu Allah, şeytanın ayartıcı yönünü bize şöyle anlatıyor:

لَعْنَةُ اللَّهِ وَقَالَ لَا تَخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١﴾
 وَلَا ضِلَّانَهُمْ وَلَا أَمْنِيَّيْنَهُمْ وَلَا أَمْرَنَّهُمْ فَلَيْبِتَكُنَّ أَذَانَ الْأَنْعَامِ
 وَلَا أَمْرَنَّهُمْ فَلْيَغْيِرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ ﴿٢﴾ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ
 وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ﴿٣﴾

Allah onu (şeytanı) lânetlemiş; o da: "Yemin ederim ki, kullarından belli bir pay edineceğim" demiştir. "Onları mutlaka saptıracağım, muhakkak onları boş kuruntulara boğacağım, kesinlikle onlara emredeceğim de hayvanların kulaklarını yaracaklar (putlar için nişanlayacaklar), şüphesiz onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler" dedi. Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür." (Nisa Sûresi, 4/118-119.)

Evde erkeğin son söze sahip olması gerekir. Erkeğin karşı cinsinin sözlerine tabi olması onun yaratılışına terstir. Çünkü Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur;

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ ﴿١﴾

"Erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur." (Nisa Sûresi, 4/34.)

Bu Âyet-i Kerime'de erkeğin idareci olduğu ifade edilirken;

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَْا سَيْدَهَا لَدَا الْبَابِ ﴿١﴾

“İkisi de kapıya doğru koştular. Kadın onun gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında onun efendisine (kocasına) rastladılar.” (Yusuf Sûresi, 12/25.) anlamındaki Âyet-i Kerime’de erkeğin, kadının efendisi olduğu ifade edilmiştir.

Dolayısıyla Allah’ın efendilik bahşettiği bir erkek, kendini karısının kölesi haline getirirse Allah Teâlâ’ya karşı isyan etmiş olur.

Kadın da senin gibi nefis taşımaktadır. Onu biraz salarsan seni istenmeyen şeylere götürebilir. Eğer yularını biraz gevşetirsen seni bir fersah öteye götürür. Bununla birlikte ona karşı güzel bir idareyle onu dizginlersen ona güzel bir şekilde efendilik yapmış olursun.

İmam Şafiî şöyle der;

“Üç kimseye sen iyi davranırsan onlar sana ihanet eder. Sen onlara taviz vermezsen, onlar sana karşı iyi davranmaya başlar: Kadın, hizmetçi ve sefil insan!”

Bu sözyle İmam Şafiî sertlikle yumuşaklığın, acılıkla tatlılığın dengelenmediği ve sadece iyiliğin yapıldığı bir durumu ifade etmektedir.

95. BÖLÜM

KOCANIN KARISI
ÜZERİNDEKİ HAKKI

İmam Şafii bu konuda şu sözü söyler:

Nikâh bir çeşit bağlılıktır; kadın erkeğin cariyesidir. Dolayısıyla kadın, kocasının; günah olmayan her isteğine kayıtsız şartsız olarak uymak zorundadır.

Erkeğin haklarına saygı gösterilmesi konusunda birçok hadisler vardır. Şimdi, kadının vazifeleri, mükellefiyetleri, evde nasıl davranması icap ettiği, beyine karşı nasıl muamele etmesi gerektiğiyle ilgili Hadis-i Şeriflere bakalım:

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kocası kendisinden memnunken ölen kadın cennete girer.”

Peygamberimiz zamanında adamın biri sefere çıkarken karısını üst kattan alt kata inmemesi hususunda ikaz eder. Kadının babası alt katta oturmaktadır. Adam hastalanır. Kadın birini Peygamberimize göndererek evin alt katına inip babasını görmeye izin ister. Peygamberimiz “Kocanın emrine uy” diye haber gönderir. Bu arada kadının babası ölür. Kadın yine alt kata inmek için Peygamberimizden izin ister. Peygamberimiz tekrar “Kocanın emrine uy” diye haber gönderir. Kadının babası toprağa verildikten sonra Peygamberimiz ona, kocasının emrine uyduğu için Allah'ın, babasını mağfiret ettiğini bildirir.

Bir başka hadislerinde Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Hâmile olan, çocuk doğuran, çocuk emziren ve çocuklarına şefkatle bakan kadınlar, eğer kocalarına itaatsizlik etmezlerse, namaz

kılanları cennete girer.”

Peygamberimizin kocanın emirlerine karşı gelmemeyi İslâm'ın temel şartlarıyla birlikte zikrettiği görülmektedir.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bana cehennem gösterildi. Cehennemliklerin çoğunun kadınlar-dan meydana geldiğini gördüm” kadınlar “Niye, ya Resûlüllah?” diye sordular. Peygamberimiz;

“Çok lanet okudukları ve kocalarına karşı nankörlük ettikleri için” cevabını verdi.

Diğer bir hadiste Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bana cennet gösterildiğinde oradakilerin arasında kadınların çok az bulunduğunu gördüm. “Kadınlar nerede?” diye sordum. Cebrail bana:

“İki kırmızı (altın ve zaferan; dikkat çekici renkli elbiseler) onları alıyordu” dedi.

Hz. Âişe (Radiyallâhu Anha) şöyle der:

Evlilik çağına gelmiş bir kız Peygamberimize gelerek “Ya Resûlüllah, evlenmekten korkuyorum, kocanın kadın üzerinde ne gibi hakları vardır?” diye sordu. Peygamberimiz de ona;

“Eğer onun vücudu baştan aşağı irin olsa da onu dilinle yalayıp temizlesen yine hakkını ödeyemezsin!” cevabını verdi.

Genç kız bunun üzerine “Peki evleneyim mi?” diye sordu. Peygamberimiz;

“Evlen, çünkü o daha hayırlıdır” diye cevap verdi.

İbn Abbâs (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

Has'am kabilesinden bir kadın Peygamberimize gelerek;

“Ya Resûlüllah ben dul bir kadını, evlenmek istiyorum. Kocanın ne gibi hakları vardır?” diye sordu. Peygamberimiz şöyle buyurdu:

Kocanın karısı üzerindeki başlıca hakları şunlardır:

1. Kocası, kadın ile beraber olmak istediğinde, kadın karşı gelip reddederse ve kocası o şekilde yatarsa sabaha kadar melekler o, kadına lanet eder.

2. Evinden, onun izni olmadan hiçbir şey vermemesidir. Eğer verirse sevabı kocasının, günahı onun olur.

3. Kocasından izin almadan nafile oruç tutmamasıdır. Eğer tutarsa sadece açlık ve susuzluk çekmiş olur, hiçbir sevap kazanamaz.

4. Eğer kocasının izni olmaksızın evden çıkarsa eve dönünceye kadar veya yaptığına tevbe edinceye kadar melekler ona lanet eder.”

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kadının, Rabbinin Rızasına en yakın hali evinin dört duvarı arasında bulunduğu zamandır. Evinin duvarları arasında kıldığı namaz, camide kılacağı namazdan, odasında kıldığı namaz, evinin diğer bir yerinde kılacağı namazdan ve iç odasında kılacağı namaz, odasında kılacağı namazdan daha faziletlidir.”

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kadın için on avret yeri vardır. Evlenince kocası bir avretini, ölünce toprak bütün avret yerlerini örter.”

Kocanın, karısı üzerinde birçok hakları vardır. Fakat bunlar şu iki genel madde altında toplanmıştır:

BİRİNCİSİ: Namusunu koruması.

İKİNCİSİ: İhtiyacından başka kocasından gereksiz şeyler istememesidir Ayrıca onu haram yollar ile kazanç sağlamaktan kaçındırmasıdır.

Sahâbî kadınların durumları bu şekildeydi. Kadınlar kocalarını ve kızlar babalarını dışarıya uğurlarlarken onlara şunları söylerlerdi:

“Sakın ha, haram yoldan kazanç sağlama. Biz açlığa olsun her türlü sefalete katlanırsınız ama cehenneme dayanamayız”

Seleften bir zat, sefere çıkmak ister. Komşuları yola çıkmaması konusunda onu uyarırlar. Karısına “Kocanın sefere gitmesine niye razı oluyorsun? Sana para bile bırakmadı” derler. Kadın komşularına şu cevabı verir.

“Kocamı tanıdığımdan beri rızık verici değil, rızık yiyendi. Benim rızıkımı veren Rabbim var. Şimdi rızık yiyen gidiyor, fakat rızık veren bakîdir.”

Kadının kocasına karşı sorumluluklarından birisi de, malını gereksiz yere harcamaması ve onu muhafaza etmesidir.

Kadının ana-babasına düşen vazifeler de vardır. Bunların en önemlisi kızlarına kocası ile iyi geçinmeyi öğretmeleridir.

Nitekim bildirildiğine göre Esmâ binti Harice el-Ferazî, kızını evlendirirken ona şöyle nasihatte bulunmuştur:

“Sen doğup büyüdüğün yuvadan uçup bilmediğin bir yatağa giriyor ve bilmediğin bir kişiyle yaşayacaksın. Sen ona yer ol ki, o sana gök olsun. Sen ona döşek ol ki, o sana direk olsun. Sen ona köle ol ki, o sana kul olsun. Onu hiçbir zaman gücendirme ki, seni mahzun bırakmasın. Ondan uzak kalma ki, seni unutmasın. Sana sokulursa sen de ona yaklaş. Senden kaçarsa, sen de ondan uzak dur. Burnunu, kulağını ve gözünü muhafaza et, senden yalnız güzel koku alsın, sadece güzel söz duysun ve sırf güzel şey görsün.”

Şairin biri karısına şöyle der:

Sevgimin devamı için, kusurlarımı görme,
Kızdığım da beni öfkeli edecek söz söyleme,
Tefe koyma beni, öğrenmeden işin iç yüzünü,
Çünkü bilmiyorsun henüz olayın iç yüzünü,
Arzuna kapılarak aşırı şekilde yakınma,
Senden kalbim uzaklaşır, kalpler değişir unutma,
Bana göre sevgiyle sıkıntı kalpte gelirse bir araya,
Gider, sevgi durmaz orada.

96. BÖLÜM

CİHAD'IN FAZİLETİ

Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) şöyle buyurur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا
وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ
هُمُ الصَّادِقُونَ

“Mü'minler ancak Allah'a ve Resûlüne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. İşte doğrular ancak onlardır.” (Hucurât Sûresi, 49/15.)

Nûman bin Besir ^(Radiyallahü Anh) şöyle der;

Allah Resûlünün minberinin yanında duruyordum. Adamın biri:

“Ben, Müslüman olduktan sonra hacca gelenlere su dağıtsam, başka da amel yapmasam aldırım” dedi. Bir başkası:

“Ben Müslüman olduktan sonra Mescid-i Harâm'ı onarsam, başka da amel yapmasam aldırım” dedi. Bir diğeri de:

“Cihâd bu anlattığınız amellerden çok daha faziletlidir” dedi. Bu esnada Hz. Ömer “Peygamberimizin minberi dibinde yüksek sesle konuşmayın. Bu gün Cuma'dır. Namaz bitince Peygamberimizin yanına varır, çekiştiğiniz konuyu sorup, doğruyu öğrenirsiniz” diyerek onları uyardı. Bu olay üzerine şu Âyet-i Kerime nazil olmuştur:

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ أَمَنَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٩٩﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا
وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرُ دَرَجَةً
عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١٠٠﴾

“Siz hacılara su vermeyi ve Mescid-i Haram’ı onarmayı, Allah’a ve ahiret gününe iman edip de Allah yolunda cihad edenlerin imanı ile bir mi tutuyorsunuz? Halbuki onlar Allah katında eşit değillerdir. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez. İman edip de hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler, rütbe bakımından Allah katında daha üstündürler. Kurtuluşa erenler de işte onlardır.” (Tevbe Sûresi, 9/19-20.)

Abdullah bin Selâm (Radiyallâhu Anhu) şöyle der:

Birkaç sahâbî, toplanmış oturuyorduk. Aramızda; “Keşke Allah katında en faziletli ve sevimli amelin hangisi olduğunu bilip onu işleyebilsek” diye bir konu geçti. Bu esnada Allah şu Âyet-i Kerime’yi nüzul etti:

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٠١﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿١٠٢﴾ كَبُرَ
مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿١٠٣﴾ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴿١٠٤﴾
وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُوذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ
أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٥﴾ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ
 مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ
 فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ وَمَنْ
 أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ
 وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ
 بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ هُوَ الَّذِي
 أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
 وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلَّكُمْ عَلَى
 تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
 وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَمْ خَيْرٌ
 لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَعْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ
 جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ
 عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَأُخْرَى يُحِبُّونَهَا نَصْرَ مِنَ اللَّهِ
 وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ الْمُؤْمِنِينَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
 أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي
 إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَنْتَ طَائِفَةٌ
 مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرْتُ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى

عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ

“Göklerde ve yerdekilerin hepsi Allah’ı tesbih eder. O, üstündür, hikmet sahibidir. Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir nefretle karşılaşır. Allah, kendi yolunda kenetlenmiş bir yapı gibi saf bağlayarak savaşanları sever. Bir zaman Musa kavmine: Ey kavmim! Benim, Allah’ın size gönderdiği elçisi olduğumu bildiğiniz halde niçin beni incitiyorsunuz? demişti. Onlar yoldan sapınca, Allah da kalplerini saptırmıştı. Allah, fâsıklar topluluğunu doğru yola iletmez. Hatırla ki, Meryem oğlu İsa: Ey İsrailoğulları! Ben size Allah’ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat’ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim, demişti. Fakat o, kendilerine açık deliller getirince: Bu apaçık bir büyüdür, dediler. İslâm’a çağırıldığı halde Allah’a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir! Allah, zalimler topluluğunu doğru yola erdirmez. Onlar ağızlarıyla Allah’ın nûrunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kâfirler istemeseler de Allah nûrunu tamamlayacaktır. Müşrikler istemeseler de dinini bütün dinlere üstün kılmak için Peygamberini hidayet ve hak ile gönderen O’dur. Ey iman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak ticareti size göstereyim mi? Allah’a ve Resûlüne inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. İşte bu takdirde O, sizin günahlarınızı bağışlar, sizi zemininden ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerindeki güzel meskenlere koyar. İşte en büyük kurtuluş budur. Seveceğiniz başka bir şey daha var: Allah’tan yardım ve yakın bir fetih. Mü’minleri (bunlarla) müjdele. Ey iman edenler! Allah’ın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsa havârîlere: Allah’a (giden yolda) benim yardımcıları kimdir? demişti. Havârîler de: Allah (yolunun) yardımcıları biziz, demişlerdi. İsrailoğullarından bir zümre inanmış, bir zümre de inkâr etmişti.

Nihayet biz inananları, düşmanlarına karşı destekledik. Böylece üstün geldiler.” (Saf Sûresi, 61/1-14.)

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) nazil olan bu ayetleri bize okumuştur”

Rivayet edildiğine göre, Sahâbîlerden biri Peygamberimize “Ya Resûlüllah bana cihada denk gelecek bir amel söyle” der. Peygamberimiz; “Öyle bir amel bulamıyorum” diye cevap verir. Sonra “Mücahit, cihâdayken sen mescidine girip devamlı olarak namaz kılabilir ve aralıksız oruç tutabilir misin” diye sorar. Soruyu soran sahâbî “Buna kimin gücü yeter!” diye cevap verir.

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

Sahâbîlerden biri, suyu tatlı bir kaynağın bulunduğu bir vadiye uğrar. İçinden “Keşke insanlardan uzaklaşarak bu vadide otursam. Fakat bunu Peygamberimize danışmadan yapmam” diye geçirdi. Gelip durumu Peygamberimize bildirdi. Peygamberimiz ona şu cevabı verdi:

“Bunu yapma; çünkü sizden birinizin Allah Yolu’nda cihad etmesi, evinde yetmiş yıl namaz kılmasından daha faziletlidir. Bana kulak verin! Allah, sizi affetsin ve cennete koysun mu, istiyor musunuz? O halde Allah Yolunda savaşınız. Bir ân bile olsa Allah Yolu’nda savaşa katılanlar; cennet işte onlara vâcip olur.”

O sahâbî ibadet etmeye gayretli ve helal yoldan alışveriş yapan biri olmasına rağmen Peygamberimiz sahâbiye evine çekilmeye izin vermeyip onu cihada teşvik ettiğine göre bizim gibi ibadeti az, günahı çok, helal mı haram mı bilinmeyen şeylere dikkat etmeden yiyip içen, niyetleri bozuk kimseler için cihattan geri kalıp bir köşede oturmak nasıl doğru olabilir?

Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Yolu’nda cihad edenler, -ki o kimselerin kimler olduklarını en iyi Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bilir- oruç tutan, huşû gösteren rükû ve secde edip namaz kılan gibidir.”

Peygamberimiz bir defasında “Kim Allah’ı Rab, İslâm’ı din, Muhammedi Peygamber olarak gönül rızasıyla kabullenirse cennete girmek ona vâcip olur.” buyurmuştur. Peygamber Efendimiz’in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) bu sözleri kendisinin çok hoşuna giden Ebû Saîd el-Hudrî; “Ya Resûlüllah, bir daha söyler misiniz?” diye ricada bulundu. Peygamberimiz de sözlerini tekrarları ve şöyle buyurdu;

“Bir şey daha var ki, Allah, onun sayesinde kulun derecesini her biri yerle gök arası kadar olan yüz derece yüceltir” Ebû Saîd el-Hudrî; “Nedir o, ey Allah’ın Resûlü” diye sordu. Peygamberimiz:

“Allah yolunda cihad etmektir” cevabını verdi.

97. BÖLÜM

ŞEYTANIN HİLELERİ

Bir adam Hasan-ı Basrî'ye ^(Rahmetullâhü)_(Aleyh)

“Şeytan uyur mu?” diye sordu. Hasan-ı Basrî de gülümseyerek; “O uyusaydı rahata kavuşurduk!” cevabını verdi. Dolayısıyla mü'min için şeytandan kurtuluş yoktur. Fakat ona karşı koymak, onun etkisini kırmak söz konusudur.

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu)_(Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Şüphe yok ki, mü'min, yolculukta devesini nasıl halsiz bırakıyorsa, şeytanını da bitkin ve halsiz düşürür.”

İbn Mes'ûd ^(Radiyallâhü)_(Anh) şöyle der;

“Mü'minin şeytanı bitkin ve perişandır.”

Kays bin Haccâc ^(Radiyallâhü)_(Anh) şöyle der;

Şeytanım bana şöyle dedi;

“Sana geldiğimde kurbanlık bir hayvan gibi semizdim, şimdi serçe gibi kaldım” “Neden?” diye sordum; bana; “Her an Allah'ın adını anarak beni bitiriyorsun!” cevabını verdi.”

Anlaşıldığı gibi, takva ehline göre, şeytanın gireceği kapıları kapamak veya onun yolunu gözetleyip zararından korunmak güç değildir. Kapılar sözümle, günaha sürükleyen açık yolları kastediyorum. Yalnız onun dolambaçlı yollarını gözetmeyip tuzağa düşebilirler. Çünkü kalbe giden yollarda şeytanın bir çok yolu bulunduğu halde, meleklerin yolu sadece bir tanedir. Meleklerin bu tek kapısı, şeytanın kapılarının arasına karışıp kaybolmuştur, hepsi birbirine benzer.

Kul bu kapılar arasında, gece karanlığında bir çok yola giden çölde kalmış birine benzer. Bu yolcu nasıl, basiretle bir tespit ve güneşin ışığı olmadan yolunu bulamazsa o kişiler de meleklerin yolunu

bulamaz. Buradaki basiretten maksat takva ile tertemiz hale gelmiş bir kalptir. Güneşin ışığından maksat da, Allah Teâlâ'nın kitabı, Resûlünün sünneti ve bunlardan elde edilen bilgilerdir. Aksi halde şeytanın çok açık olan yollarında kaybolup gidebilir.

Abdullah bin Mes'ûd (Radiyallahü Anh) şöyle der:

Peygamberimiz bir gün yere bir çizgi çizdi ve: "Bu Allah'ın yoludur" dedi. Arkasından o çizginin sağına ve soluna bir kaç çizgi daha çizdi ve "Bu yolların her birinin başında birer şeytan vardır ve kendi yoluna çağırır" diyerek şu Âyet-i Kerime'yi okudu:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ
فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصِيكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. Başka yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti." (En'âm Sûresi, 6/153.)

Şeytanın gizli kalmış yollarına misal verdik. Bu yolla nefsinin isteklerine engel olan ve kendilerini günahattan sakındıran alim ve abidleri aldatmaya çalışır.

Şeytanın aşikar olan yollarına da misal verelim ki insanlar bu yollara mecbur kalmadıkça düşmez:

Peygamber Efendimiz'den (Sallallahü Aleyhi Ve sellem) nakledildiğine göre, İsrailoğullarında bir rahip yaşardı. Şeytan bir gün bir kızın boğazını sıkarak onu amansız bir hastalığın kollarına atmıştı. Kızın ailesinin kalbine de onu rahibin iyileştireceği bilgisini atmıştı. Rahibin yanına gelerek ondan kızlarını tedavi etmesini istediler. Bunu önce kabul etmeyen rahip, ısrarlar karşısında dayanamayıp sonunda kabul etti. Tedavi etmek için kızın yanına girdiğinde şeytan gelir ve kızın ırzına geçmek için rahibi teşvik eder. Rahip şeytanın vesveselerine kapılarak kızın ırzına geçer ve onu hamile bırakır. Şeytan tekrar rahibe gelerek:

“İşte şimdi yandın, ailesi gelince kız her şeyi söyleyecek, en iyisi onu öldür, konuşmasın! Sorarlarsa kız öldü dersin” diye vesvese verir. Rahip şeytana uyararak kızı öldürür ve bir yere gömer. Bu esnada şeytan kızın ailesine giderek onlara: “Rahip kızının ırzına geçti, sonra da onu öldürdü ve gömdü” diye vesvese verir. Bu düşüncelerle kızın ailesi rahibe gelerek kızlarını sorarlar. Rahip, kızın öldüğünü söyleyince inanmazlar ve rahibi öldürmek için tutup götürürler.

Bu esnada şeytan rahibe tekrar gelir, “Kızın boğazını sıkın bendim, ailesine vesvese veren de bendim. Şimdi benim dediklerime uyarsan seni bu durumdan kurtarabilirim” der. Rahip can korkusuyla “Ne yapmamı istiyorsun?” diye sorar. Şeytan “Bana iki kere secde et” der. Rahip secde ettiğinde şeytan: “Seni tanımıyorum!” diyerek rahibi kaderine terk eder.

İşte şeytanın bu huyu şu Âyet-i Kerime’de ifade edilmektedir:

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ
إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

“Münafıkların durumu tıpkı şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana 'İnkâr et' der. İnsan inkâr edince de: Ben senden uzağım, çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım, der.” (Haşr Sûresi, 59/16.)

İblis bir gün İmam-ı Şâfi'ye (Rahmetullâhi Aleyh) sorar, “Ey İmam! Beni dilediği gibi yaratan ve dilediği yolda kullanan sonra da dilerse cennete koyacak ve dilerse cehenneme gönderecek olan Allah hakkında ne düşünüyorsun, tutumunda adil midir, yoksa zalim mi?”

İmam Şafiî onun bu sözüne düşünür sonra şöyle cevap verir

“Be herif! Eğer seni senin arzuna uyararak yarattı ise sana zulmetmiştir, yok eğer kendi muradına binaen seni var etti ise O, yaptığından mesul değildir.”

Şeytan aldığı cevabın karşısında öyle perişan oldu ki, neredeyse yerin dibine geçecekti. Fakat çok geçmeden kendisini toparlayarak İmam Şafii'ye dedi ki,

“Ey İmam! Ben bu soru ile yetmiş bin abidin zihnini bulandırarak onları kulluk divanından çıkardım.”

Yine söylendiğine göre, şeytan bir gün Hz. İsa'ya ^(Aleyhis Selâm) gelerek O'na “Lâ ilâhe illallâh de!” diye telkinde bulunur. Hz. İsa ^(Aleyhis Selâm) ona: “Söz doğru, fakat onu senin telkin etmenle söylemem” cevabını verir.

Çünkü onun şer maksadıyla kurduğu tuzakları kadar, hayır işleri için hazırladığı hileleri de vardır. Bu hile ve tuzaklarla abid, alim, zahit ve zengin kimseleri helak etmek için çalışır. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) korursa bu tuzakların hepsi boşa gider.

Allahım! Bizi onun tuzaklarından koru ki hidayete ermiş bir şekilde huzuruna gelelim.

98. BÖLÜM

ÇALGI DİNLEMEK

Kadı Ebû Tayyib Taberi, İmam Şafii'den, İmam Mâlik'den, İmam Ebû Hanife'den ve bunlardan başka daha birçok âlimden çalgı dinlemenin haram olduğuna delalet eden görüşler aktarmıştır.

Adâb'ül-Kaza isimli kitabında İmam Şafii; "Şarkı söylemek bâtıla yakın, tahrimen mekruh bir eğlencedir. Çok şarkı söyleyen, şahitliği reddedilen bir sefihtir" der.

Ebû Tayyib Taberi şöyle der:

"İmam Şâfii ve ona katılan kimselerin görüşüne göre, insanın yakını olmayan bir kadının sesinden şarkı dinlemesi kadın ister görün-sün, ister perde arkasında görünmesin; ister hür, ister köle olsun kesinlikle caiz değildir."

İmam Şafii bizzat kendisi "Halkı toplayıp cariyesine konser verdiren kimse, şahitliği reddedilen bir sefihtir" der.

Bir başka rivayete göre İmam Şafii, kamışla trampet çalmayı hoş karşılamamıştır. Onun Kur'an-ı Kerim'in dinlenilmesinden engellemek için, kâfirlerin icat ettiği bir şey olduğunu söylemiştir.

Bu konuyla ilgili İmam Şafii şunları söyler;

Peygamberimizden gelen rivayetlere göre tavla, diğer eğlenceli oyunlardan çok daha çirkin bir oyundur. Satranç oyununu da hoş görmüyorum. İnsanların bütün oyunlarını çirkin buluyorum. Çünkü oyun oynamak dindar ve şahsiyet sahibi kimselere yakışmaz.

İmam Mâlik şarkı söylemeyi yasaklayarak şöyle demiştir;

"İnsan bir cariye satın alsa da şarkıcı olduğunu görse, yaptığı alış-verişi tek taraflı olarak bozup cariyeyi geri verebilir."

İmam Mâlik'in bu görüşüne, İbrahim bin Sâid hariç, diğer Medine

uleması da katılmaktadır.

İmam-ı Azâm'a gelince, o da şarkı dinlemeyi mekruh görmüştür. Süfyan-ı Sevrî, Hammâd bin Süleyman, İbrahim en-Nehâî, Şa'bi ve benzeri Küfe'li ulema da bu görüşü paylaşmışlardır.

İmamların, bu aktardığımız görüşlerini, Kadi Ebû Tayyib Taberi kitabında söylemiştir.

Ebû Tâlib-i Mekkî ise, bazı âlimlerin şarkı dinlemeyi mubah saydıklarını naklederek; Sahâbîlerden Abdullah bin Cafer, Abdullah bin Zübeyr, Muğire bin Şube, Muâviye ve başkaları sema yapmışlardır. Mekk'de bizim yanımda Hicazlılar senenin mübarek günlerinde -ki bugünler Allah'ın kendilerine zikri emrettiği günlerdir- sema dinlerlerdi. Medine ahali de aynı Mekke halkı gibi sema dinlemeye devam edegelmişlerdi. Kadı Ebû Mervan'ın zamanına geldiğimizde onun sufiler için hazırladığı nameleri görürüz ki bu nameleri insanlara okuyan cariyeler vardı.

Atâ'nın ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} nağme okuyan iki cariyesi vardı. Arkadaşları bu cariyeleri dinlerdi.

Ebû Kasan bin Selim'e "Sen semayı nasıl inkar edersin! Cüneyd-i Bağdadi, Sirri Sakati ve Zunnûn-i Misrî şarkı dinlerlerdi" denmiş, o da: "Ben onu nasıl haram görebilirim ki, benden daha hayırlı kişiler bunu caiz görerek dinlemişler" demiştir.

Abdullah bin Cafer ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} sema dinler, sadece sema dinlerken oynamayı caiz görmezdi.

Rivayet edildiğine göre Yahya bin Muâz ^(Radiyallâhu) _{Anh} şöyle der: "Biz üç şeyi kaybettik, onları bulamıyoruz. Ama ben onları ara sıra görüyorum:

1. İffet ile birlikte yüz güzelliği,
2. Dine bağlılıkla beraber güzel söz,
3. Vefa ile birlikte güzel bir dostluk."

Bu nakilleri, Haris el-Muhâsibî'ye dayanarak anlatan bir kitaptan

da okudum. Bunları aktarırken onun kullandığı sözlere bakıldığında, onun takvalı, dini konusunda titiz ve ehil biri olmasına rağmen, şarkı dinlemeyi caiz gördüğü kolayca anlaşılır.

Şarkı dinlemeye izin verenlerden biri olan İbn Mucahid ^(Rahmetullâhi Aleyh) sema'sız davetlere icabet etmezdi.

İbn Cüreyc de şarkı dinlemeye ruhsat vermiştir.

“Kıyamet günü şarkı dinlemek sevaplardan mı, yoksa günahlardan mı hesap edilir” şeklinde sorulan bir soruya der ki: “Ne sevap olarak hesap edilir ne de günah. Çünkü bu boş söz söylemeye benzer. Çünkü Allah Teâlâ ^(Celâlehu) Allah, boş yere yaptığınız yeminlerden dolayı sizi mesul tutmaz” *(Bakara Sûresi, 2/225.)* buyurmuştur.

Günümüzde de çok sorulan bu konuyla ilgili âlimlerin görüşlerini aktardık.

Gerçeği arayan kişi nakiller ve görüşler çoğaldıkça ya hayret edip kalacak ya da nefsinin isteği doğrultuda bir yöne kayacak. Bu ikisi de yanlış birer tutumdur. Doğru olan, doğruyu hakikatin ışığında ara-maktır. Bu da bu tür şeylerin sakıncalı ve mahzurlu olduğunu düşünerek araştırma yapmaktır.

99. BÖLÜM

BİDAT VE NEFSE UYMANIN
YASAK OLUŞU

Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir dayanağı olmadan sonradan ortaya çıkan şeylerden kaçınınız. Çünkü dayanaksız olan her yenilik bid'attir. Her bid'at da sapıklıktır, her sapıklık ise cehennemdedir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bizim şu dinimizde kim ondan olmayan bir yenilik ortaya çıkarırsa, ileri sürdüğü bu yenilik, reddedilmiştir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Benim ve benden sonra gelen Râşit halifelerimin sünnetine sarılnız.”

Bu Hadis-i Şeriflerden anlaşılan odur ki, Kur'an-ı Kerim, Efendimiz'in (ﷺ) sünneti ve âlimlerimizin görüş birliğine zıt olarak dine sokulmaya çalışılan her türlü yeniliklerin bid'at olarak kabul edilmesi gerekir.

Nitekim Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim güzel bir çığır açarsa hem kendi sevabı ve hem de kıyamete kadar o yoldan gidenlerin sevabı onun üzerine olur. Buna karşılık kim kötü bir çığır açarsa hem kendi günahı ve hem de kıyamet gününe kadar o yoldan gidip kötülük işleyenlerin vebali o kişinin üzerine olur.”

Katade ^(Rahmetullâhi)
_{Aleyh};

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ
فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصِيكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. Başka yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah’ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti” (En’âm Sûresi, 6/153.) Âyet-i Kerimesi hakkında şöyle der:

“Biliniz ki, hak yol bir tanedir. Özü hidayettir. Cennete ulaşır. Şeytan saptırıcı birçok yan yollar ortaya çıkarmıştır. Bu yolların sonu cehennemdir.”

Peygamberimiz bir gün yere bir çizgi çizdi ve: “Bu Allah’ın yoludur” dedi. Arkasından o çizginin sağına ve soluna bir kaç çizgi daha çizdi ve “Bu yolların her birinin başında birer şeytan vardır ve kendi yoluna çağırır” diyerek şu Âyet-i Kerime’yi okudu:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ
فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصِيكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. Başka yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah’ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti.” (En’âm Sûresi, 6/153.)

İbn Abbâs, ^(Radiyallâhu)
_{Anh} bu ayette geçen “başka yollar” hakkında “Bunlar, çeşit çeşit sapıklıklardır” der.

İbn Atiyye de ayette geçen “başka yollar” hakkında şöyle der:

“Ayetteki “başka yollar”, Yahudilik, Hıristiyanlık, ateşperestlik ve diğer sapık dinlerdir. Ayrıca nefsi arzulara kapılarak türlü sapıklık ve yenilikler ortaya koyma da âyetin kapsamındadır. Bu yolların tama-

mı batıl inançlara kayma tehlikesi taşımaktadır.

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Sünnetimden yüz çevirenler, benden değildir.”

Yine Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah katında en büyük hata olarak görülen, nefsin arzularını ilahlaştırarak ona tapmaktır.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Hiç şüphesiz, sözlerin en hayırlısı Allah'ın Kitabı, yolların en hayırlısı Muhammed'in gittiği, yoldur. İşlerin en kötüsü, sonradan ortaya çıkartılanlardır. Her bid'at bir sapıklıktır. Sizin hakkınızda en korktuğum şey, midelerinizin ve cinsî organlarınızın arzuları ve nefsi isteklerinizin sapıklıklarıdır. Sonradan ortaya atılan şeylerden sakınınız. Çünkü sonradan ortaya çıkartılan her yenilik, dalalettir.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlihu) yaptığı bid'ati terk etmediği zamana kadar biat işleyenin tevbesini kabul etmez.”

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bid'at ehlinin namazı, orucu, sadakası, hacı, umresi, cihadı, farzı, nafilisi kabul olmaz, yağdan kılın kolayca çıkması gibi İslâmiyet'ten çıkması kolay olur.

Ben sizi, gecesini, gündüzü gibi aydınlık olan (en küçük şüpheyi barındırmayan, gayet açık) bir din üzerine bıraktım. Benden sonra ancak helâk olanlar, o dinden (başka yönlere) sapar. Sizden kim çok yaşarsa, fazla ihtilâfa şahit olacaktır. Onun için tanıdığını sünnetime ve hidâyete erdirilmiş olan Hulefâ-yı Râşidîn'in sünnetine/yoluna yapışın. Bunları, dişlerinizle sıkıca tutun. Başınızdaki halife, siyah bir

köle bile olsa, ona itaatten ayrılmayın. Çünkü mü'min (tevâzu ve uysallığı bakımından) burnuna yular takılmış deve gibidir, hangi tarafa sevk edilirse uyar." *(İbn Mâce, Mukaddime, 6.)*

Ümmetim hakkında şu üç şeyden korkarım:

1. Alim kişinin sapıklığa saplanması,
2. Nefsin arzularına uymanız,
3. Zalim idareci.

Oyun ve Eğlence Araçlarının Yasak Oluşu

Buhârî, Peygamber Efendimiz'in *(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Kim arkadaşına, 'Gel seninle kumar oynayalım' derse, sadaka versin."

Müslim, Ebû Dâvûd ve İbn Mâce, Peygamber Efendimiz'in *(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Kim tavla veya dama oynarsa, elini domuz etine bulaştırmış gibi olur."

Ahmed bin Hanbel, Peygamber Efendimiz'in *(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Tavla oynayan, arkasından kalkıp namaza duran kimse tıpkı irin ve domuz kaniyle abdest alıp namaza duran kimse gibidir."

Hadis-i Şerif'te belirtildiği gibi bu kişinin namazı kabul olunmaz. Nitekim bu hadisin başka yollardan gelen rivayetlerinde namazının kabul olmayacağı çok açık bir şekilde bildirilmiştir.

Beyhakî, Yahya bin Kesir'den; Peygamber Efendimiz'in *(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem)* şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Peygamberimiz bir gün tavla oynayan kişileri görünce şunları söyledi:

"Kalpler eğlencede, eller işlemede, diller ise boş sözler konuşmakta!"

Deylemi, Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve-sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şu kumar, satranç, tavla ve benzeri haram oyunlar oynayan adamlara rastladığınız zaman onlara selâm vermeyin onlar size selâm verirlerse de selamlarını almayın.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve-sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Su üç şey meysirdendir. Kumar, zar atmak ve hamamda ılık çalmak.”

Hz. Ali (Radiyallâhu Anh) bir gün satranç oynayan bir gruba rastlayınca onlara:

مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ

“Şu karşısına geçip tapmakta olduğunuz heykeller de ne oluyor?” (Enbiya Sûresi, 52.) Âyet-i Kerime'sini okudu şöyle dedi: "Allah adına yemin ediyorum ki, sizden birinin eline bir kor alıp, sönünceye kadar onu avucunda tutması, bunlarla dokunması daha hayırlıdır. Siz bundan başka bir şeyler için yaratıldınız.”

Hz. Ali (Radiyallâhu Anh) bir başka münasebetle; “Satranç oynayanlar, en yalancı insanlardır. Öldürülmediği halde 'öldürüldüm' derler. Ölmediği halde 'öldüm' derler” buyurmuştur.

Ebû Musa el-Eş'âri (Radiyallâhu Anh) şöyle der;

“Satrancı sadece günahkârlar oynar.”

Şunu iyice anla ki, çalgı âletleri şu üç kısımda değerlendirilir:

1. Haram olanlar. Bunlar ud, tambur, düdük ve davul-zurna gibi şarkıcılara eşlik eden âletlerdir.

2. Mekruh olanlar. Bunlar tek başına çalınmadığı halde şarkıcıyı coşturan kaval ve kemençe gibi âletlerdir. Bunları şarkıyla çalmak mekruh, tek başına çalmak mekruh değildir.

3. Mübâh olanlar. Bunlar da şarkı âleti olarak kullanılmayıp de uyarı borusu ve harp davulu gibi nikâh ve toplantıya çağırma için çalınan def gibi âletlerdir.

100. BÖLÜM

RECEB AYININ FAZİLETİ

“Receb” kelimesi, “tercîb” kökünden türeyen ve tâzim ve hürmet anlamına gelen bir kelimedir. Bu ayda tevbe edenlere rahmet yağıp, ibadet edenlerin üzerine de nur indirildiği için bu aya “Asabb” ayı da denilmiştir. Bu ayda savaş yapılmadığı için başka bir isim olarak “Esamm” denilmiştir.

Söylendiğine göre, Receb, suyu süttten beyaz, baldan tatlı ve buzdan soğuk bir cennet nehrinin adı imiş. Bu sudan sâdece Receb ayında oruç tutanlar içebilirmiş.

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Receb, Allah’ın, Şaban benim, Ramazan da ümmetimin ayıdır.”

Hikmet ehlinden biri şöyle der:

Receb kelimesi üç harften ibarettir. “Ra” “cim” “bâ”

“Ra” harfi, Allah’ın rahmetini, “cim” kulun hata ve günahını, “ba” harfi de Allah’ın iyiliğinin çokluğunu temsil eder. Kelimenin bu harfleri vasıtası ile sanki Allah Teâlâ (ﷻ) “Kulunun isyan ve günahını rahmet ve iyiliğim arasına alır, affederim” der gibidir.

Peygamberimiz şöyle der:

“Kim Recep ayının yirmi yedinci gecesinde oruç tutarsa, altmış aylık oruç tutmuş gibi, amel defterine sevap yazılır.”

Receb ayının yirmi yedinci günü, Cebrai’in (ﷺ) Peygamberimize ilk vahiy indirdiği ve Peygamberimizin Miraç’a çıktığı gündür.

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bana kulak verin! Receb, Allah’ın sağır ayıdır. Kim, inanarak ve sevabı sadece Allah’tan bekleyerek Receb ayından bir gün oruç tutsa Allah’ın en büyük rızasını kazanır.”

Denilmiştir ki, Allah Teâlâ (Cellê Celâlehu) senenin diğer aylarını şu dört ayla süsledi: Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb.

Nitekim Allah Teâlâ'nın

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ
يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ

“Gökleri ve yeri yarattığı günde Allah’ın yazısına göre Allah katında ayların sayısı on iki olup, bunlardan dördü haram aylardır” (Tevbe Sûresi, 9/36.) âyeti buraya temas eder.

Haram ayların üçü peşpeşe gelir. Bir tanesi tekdir, o da Receb ayıdır.

Anlatıldığına göre, Beytül Makdis’de bir kadın Receb Ayında günde on iki bin defa İhlâs Sûresi’ni okur ve bu ay boyunca yünden kaba bir elbise giyerdi. Hastalandığında, oğluna ölünce kendisini bu elbisesiyle toprağa vermesini vasiyet etti. Kadın öldüğünde oğlu kadını kıymetli bir kefene sardı. O gece annesini rüyasında gördü. Kadın rüyada oğluna “Ben senden razı değilim. Zira sen, vasiyetimi uygulamadın” dedi.

Oğlan dehşetle uyandı ve yeniden anasını kefenlemek için annesinin kaba yün elbisesini yanına alarak mezarlığa vardı. Kabri açıp anasının cesedini göremeyince şaşırıp kaldı. Bu esnada kulağına “Bize Receb Ayı’nda ibadet edeni yapayalnız kabre terk etmeyeceğimizi bilmiyor musun!” diye bir ses geldi.

Rivayet edildiğine göre, Receb ayının ilk Cuma gecesinin üçte ikisinden sonra sabaha kadar, Receb ayı içinde oruç tutanlar için bütün melekler dua eder.

Peygamber Efendimiz’in (Sallıllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim dokunulmaz her aydan üçer gün oruç tutarsa amel defterine dokuz yüz senelik ibadet etmiş gibi sevap yazılır” Hadisi aktaran Hz.

Enes bin Mâlik ^(Radyallâhu Anh) şöyle demiştir:

“Bu sözü, Peygamberimizin bizzat kendisinden işitmedimse kullaklarım sağır olsun!” demiştir.

Nükte

Haram aylar dört adettir. En büyük melekler dört adettir. Allah'tan gelen başlıca Kitaplar dört adettir. Abdest azaları dört adettir. Tesbih cümlelerinin en faziletlieleri dört adettir. Bunlar da da “Sübhanallah, Elhamdülillah, Lâ ilâhe illallah, Allâhu Ekber”dir. Sayıların temeli dört adettir; birler, onlar, yüzler, binler. Zaman birimleri; saat, gün, ay ve yıl olmak üzere dört adettir. Mevsimler; ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış olmak üzere dört adettir. Maddelerin hali; sıcaklık, soğukluk, kuruluk ve yaşlık olmak üzere dört adettir. Bedenin güçleri; safra, koyu-sıvı, kan ve balgam olmak üzere dört adettir. Râşit halifeler; Ebû Bekir ^(Radyallâhu Anh), Ömer ^(Radyallâhu Anh), Osman ^(Radyallâhu Anh) ve Ali ^(Radyallâhu Anh) olmak üzere dört adettir.

Deylemi'den gelen rivayete göre: Hz. Âişe ^(Radyallâhu Anha) şöyle buyurur: Peygamberimizi şöyle derken duydum;

“Allah şu dört gecede hayrı bolca ve çok seri halde yağdırır. Kurban Bayramı gecesini, Ramazan Bayramı gecesini, Şaban ayının on beşinci gecesini ve Receb ayının ilk gecesini.”

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah'ın duaları mutlaka kabul etti beş gece vardır: Recebin ilk gecesini, Şaban'ın on beşinci gecesini, Cuma gecesini, Ramazan ve Kurban Bayramlarının geceleri.”

101. BÖLÜM

ŞABAN AYININ FAZİLETİ

Bu ayın adının Şaban olmasının sebebi, onda bir çok iyiliğin bulunup bu iyiliklerin o ay içinde etrafa dağılmasıdır.

Şaban kelimesi, sağdaki yol anlamındaki “Şib” kelimesinden türetilmiş bir kelimedir. Nitekim Şaban ayı da -hayra ulaştıran- bir yoldur.

Ebû Ümame el-Bahili, ^(Radyallâhu Anha) Peygamber Efendimiz'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şaban ayı olunca, nefsinizi temizleyin ve o ay içinde niyetlerinizi iyi yapın.”

Hız. Âişe ^(Radyallâhu Anha) şöyle der; “Peygamberimiz oruç tutmaya başladığında, hiç bırakmayacak derdik, orucu kesti mi bir daha tutmayacak sanırdık. En çok da Şaban ayında tutardı.”

Usame bin Zeyd ^(Radyallâhu Anha) şöyle der: “Ya Resûlullah, Şaban ayındaki gibi hiçbir ayda sizi oruçlu görmedim” dedim. Bana şöyle cevap buyurdu;

“Şaban; Receb ayı ile Ramazan ayı arasında ihmal edilen bir aydır. Bu ay içinde amellerin Allah katına çıkabildiği bir aydır. Bende amelim Allah katına çıkarken, oruçlu olmak istiyorum.”

Buhâri ve Müslim’de geçen bir rivayette Hız. Âişe ^(Radyallâhu Anha) şöyle der; “Peygamberimizin Ramazandan başka hiçbir ayın sonuna kadar oruçlu geçirdiğini görmedim. Onun, Şaban ayından fazla içinde oruç tuttuğu bir ay da görmedim.”

Başka bir rivayet, “Şaban ayının tamamını oruçlu geçirirdi” şeklindeyken Müslim’den gelen bir rivayete göre ise “Şaban ayını az bir kısmı hariç oruçlu geçirdi” şeklindedir. İkinci rivayet, birinci rivayeti

açıklar mahiyettedir; dolayısıyla “tamamını tutardı” sözünü, büyük çoğunluğunu oruçlu geçirirdi, şeklinde anlamak daha doğru olur.

Anlatıldığı göre, yeryüzünde Müslümanların iki bayramı olduğu gibi gökte meleklerin de iki bayram gecesi bulunmaktadır. Meleklerin bayram geceleri, Şaban ayının on beşinci gecesine rastlayan “Berat” gecesi, bir de “Kadir” gecesidir.

Mü'minlerin bayramları ise Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramıdır. Bu yüzden Şaban ayının on beşinci gecesine meleklerin bayram günü denilmiştir.

Takiyyüddin es-Sübki, Tefsir Kitabında şöyle der:

“Şaban ayının on beşin gecesi (Berat gecesi) bir yılın günahlarını, Cuma gecesi bir haftanın günahlarını, Kadir gecesi de bütün ömrün günahlarını temizler” yani bu gecelerde bolca ibadet ve dua etmek, o gecelerin hürmetine günahların silinmesine vesile olur. Bundan dolayı Berat gecesinin bir adı da kefaret gecesidir.

Peygamberimizin şu hadisine dayanarak bu geceye hayat gecesi de denilmiştir:

“İki bayram gecesi ile Şaban ayının on beşinci gecesini ibadetle geçirenlerin kalpleri, diğer kalplerin öldüğü gün ölmez”

Bu geceye şefaath gecesi de denilmiştir. Nitekim Peygamberimiz, Şabanın on üçüncü, on dördüncü ve on beşinci gecelerinde ümmeti hakkında Allah Teâlâ'dan şefaath istemiş, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) da bu üç gecenin her birinden ümmetinden üçte birine ve toplamda -Allah'tan kaçıp günaha ısrar edenler hariç- tüm ümmetine şefaath hakkı vermiştir.

Bu geceye Mağfiret gecesi de denilmiştir. Nitekim Ahmet bin Hanbel, Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Şüphesiz, Allah Şaban ayının on beşinci gecesi kullarına nazar eder ve Allah'a ortak koşanlar ile kin besleyip düşmanlık yapanlar

hariç diğer tüm insanları mağfiret eder.”

Bu geceye azad olma gecesi de denilir. Bunun sebebi de şu hadisedir:

Sahâbilerden Hz. Enes bin Mâlik ^(Radıyallahü Anh) şöyle anlatır; Peygamberimiz bir gün beni bir iş için Hz. Âişe'nin evine gönderdi. Eve varınca Âişe'ye; “Acele et, Peygamberimiz, etrafındakilere Şaban ayının on beşinci gecesini anlatırken, kalkıp geldim” dedim. Bunun üzerine Hz. Âişe bana şöyle dedi: “Ey Enes, otur da sana Şaban ayının on beşinci gecesi hakkında bir olay anlatayım”

O gece sıra bendeydi. Peygamber eve geldi, yanımda yatağa girdi. Fakat geceleyin uyandıgımda onu yanımda bulamadım. İçimden “Her halde Kıptî cariyesinin evine gitti” diye geçirdim. Mescid'e çıktım, karanlıkta ayağım ona takıldı. Şöyle diyordu:

“Cismim ve duygularım kemalen sana secde etti. Kalbim sana iman etti. İşte elim ve onunla işlediklerim. Ey her büyük şey için kendisine yalvarılan yüce Allahım! Büyük günahlarımı affet. Yüzüm, onu yaratan ve suret veren, kulağım ve gözüm yaratanına secde etti” sonra başını kaldırıp şöyle dedi:

“Allahım! Bana şirkten arınmış, takva sahibi, kâfir ve isyankar olmayan bir kalp ihsan et” peşinden yine secdeye kapanarak şöyle niyaz eyledi:

“Öfkesinden kaçınıp rızana, cezandan çekinip affına, senden uzak kalmaktan sakınıp Sana sığınırım. Ben seni övecek sıfatları bitiremem. Sen kendini övdüğün gibisin. Ben kardeşim Dâvûd gibi “Efendim için yüzümü toprağa sürdüm, efendimin şanına yaraşan affetmektir” diyorum. Daha sonra başını kaldırıncaya ona; “Ana babam yoluna feda olsun. Sen bir vadidesin, ben başka bir vadide!” dedim. Bunun üzerine bana şöyle buyurdu.

“Ey Hümeyra! Bu gecenin Şaban ayının on beşinci gecesi olduğunu bilmez misin? Allah Teâlâ, bu gece Benî Kelb kabilesinin sürüsünün

koyunlarının kıl sayısı kadar kişiyi cehennemden azad eder. Yalnız şu altı kişi azad edilmez: Devamlı içki içenler, ana babaya karşı gelenler, zinaya düşkün olanlar, almayacağı bir malın fiyatını yükseltmek için alışverişe karışanlar, resim yapanlar ve koğucular.”

Bu geceye kismet ve takdir gecesi de denilmiştir. Bunun sebebi de Ata bin Yesar’dan gelen şu Hadis-i Şerif’tir:

“Şaban ayının on beşinci gecesi Azrail’e bir sonraki Şaban ayına kadar ölecek olanların isimleri söylenir. İnsanın adı ölecekler listesinde mevcut olduğundan haberi olmadan, ağaç diker, evlenir ve binalar inşa eder. Azrail kendisine verilecek nihai talimatla onun canını almayı beklemektedir”

102. BÖLÜM

MÜBAREK RAMAZAN AYININ
FAZİLETİ

Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.” (*Bakara Sûresi, 2/183*)

Saîd bin Cübeyr (*Radiyallâhu Anhu*) şöyle buyurur:

“Önceki ümmetlerin orucu, İslâm’ın ilk günlerindeki gibi, yatsıdan bir sonraki günün akşamına kadar sürerdi.”

Bazı âlimlerin bu konudaki mülâhazaları şöyledir:

Oruç, Hıristiyanlara da farz kılınmıştı. Orucun bazen çok sıcak günlere, bazen de çok soğuk günlere rastlaması, sefere çıktıklarında ve yaşamın başka alanlarında zorluklar çıkarıyordu. Nihayet ileri gelenleri, orucu yaz ile kış arası bir zamanda tutmak üzere anlaştılar ve ilkbaharda oruç tutmayı kararlaştırdılar. Bu kolaylığa kefarete olarak da oruca on gün daha ilâve ettiler. Bir zaman sonra kralları hastalandı ve eğer iyileşirse oruçlarına bir hafta daha ekleyeceğini Allah’a adadı. İyileşmesi üzerine oruca bir hafta daha ekledi.

Bu kral ölüp yerine başkası geçince yeni Kral, orucu elli güne çıkarttı. Daha sonra hayvanlarını toplu halde öldüren bulaşıcı bir hastalık afeti ile karşılaşmaları üzerine kralları; “Oruç süresini daha da

attırın” diye emir verdi. Bunun üzerine on gün başa ve on gün de sona olmak üzere yirmi gün daha eklediler.

Denilmiştir ki, bütün ümmetlere Ramazan orucu farz kılınmıştır. Ama bu ümmetler oruç hakkında yoldan çıkmışlardır.

Beğavi'nin söylediğine göre “Ramazan” kelime olarak “Remzau” kökünden türemiş bir isimdir ve kızgın taş anlamındadır. Araplar şiddetli sıcaklarda oruç tutarlardı. Aylara isim verdikleri zaman da, bu ay şiddetli sıcaklara rastladığından dolayı, adını “Ramazan” koydular.

Denildiğine göre, bu adın verilmesinin sebebi, bu ayın günahları yakıp kül etmesidir.

Ramazan orucu hicretin ikinci yılında farz kılınmıştır. Kesin bir hüküm olduğu için bunu inkar eden dinden çıkar.

Orucun fazileti hakkındaki hadisler:

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Ramazanın ilk gecesi olunca, cennetin tüm kapıları açılır. Ramazan boyunca kapanmazlar. Allah Teâlâ (Celle Celalehu) bir münadiye emreder o da şöyle seslenir:

“Ey hayır dilenen, gel! Ey şerr yapan, o işten vazgeç! Günahlarının affedilmesini isteyen yok mu, günahları affedilsin! Bir isteği olan yok mu, dileği yerine getirilsin! Tevbe eden yok mu, tevbesi kabul edilsin! Bu davet, sabaha kadar kadar devam eder. Allah her gece iftar vaktinde cehennemlik olan bir milyon kişiyi cehennemden azad eder.”

Selman-i Fârisî (Radiyallahü Anh) şöyle der;

Şaban ayının son günü Peygamberimiz bize şu hutbeyi verdi:

“Ey Müslümanlar! Üzerinize öyle büyük bir ay gölge vermek üzeredir ki, bu aydaki bir gece ki bu Kadir gecesidir, bin aydan daha faydalıdır. Allah Teâlâ, bu ayda, hergün oruç tutulmasını emretti. Bu ayda, geceleri terâvîh namazı kılmak da sünnettir. Bu ayda, Allah için ufak bir iyilik yapmak, başka aylarda, farz yapmak gibidir. Bu ayda,

bir farz yapmak, başka ayda yetmiş farz yapmak gibidir. Bu ay, sabır ayıdır. Sabredenin gideceği yer cennettir. Bu ay, iyi geçinmek ayıdır. Bu ayda mü'minlerin rızkı artar.

Bir kimse, bu ayda, bir oruçluya iftâr verirse, günahları affolur. Hak teâlâ, onu cehennem ateşinden âzâd eder. O oruçlunun sevabı kadar, ona sevap verilir.”

Resûlullah'ın bu hutbesini dinleyen Ashâb-ı Kirâm, şöyle dediler:

“Yâ Resûlallah! Her birimiz, bir oruçluya iftâr edecek, onu doyuracak kadar zengin değiliz. Bu büyük sevaptan mahrum mu kalacağız?” Resûlullah şöyle cevap verdi:

“Bir hurma ile iftâr verene de, yalnız su ile oruç açtırana da, biraz süt ikrâm edene de, bu sevap verilecektir. Bu ay, öyle bir aydır ki, ilk günleri rahmet, ortası af ve mağfiret ve sonu cehennemden âzâd olmaktadır. Bu ayda, emri altında olanların vazîfesini hafifletenleri Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) affedip, cehennem ateşinden kurtarır.”

Bu ay içinde dört şeyi çokça yapın. İki ile Rabbimizin rızasını kazanırsınız. Diğer ikisi de sizin için önemli ihtiyaçlardır. Rabbinizin hoşnutluğunu kazandıran iki şey, Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmek ve O'na istiğfar etmektir. Sizin için önemli olan diğer iki şey de, Rabbinizden cennet istemeniz ve sizi cehennemden korumasını dilemenizdir.

Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim inanarak ve sevabını yalnızca O'ndan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş ve gelecek bütün günahları affedilir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) “İnsanoğlunun oruç dışında, her ameli kendisi içindir. Oruç sadece benim içindir ve mükâfatını da yalnız ben veririm” buyuruyor. Allah Teâlâ'nın kendisine isnat ettiği bir ibadet için başka bir şeye gerek bulunmaz.”

“Ümmetime, Ramazan ayında, beş özellik verilmiştir ki, bunlar daha önceki ümmetlere verilmemiştir:

Allah katında oruçlunun ağız kokusu, miskten daha güzeldir, İftar anına kadar melekler onlar için istiğfar eder, o ayda şeytanların elebaşları tutuklanır, Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) her gün cenneti süsleyerek 'Salih kullarımın kötülüklerden kurtulup bana gelmeleri yakındır' der ve o ayın son gecesinde günahları affedilir.”

Sahâbîler “Ya Resûlullah! O gece Kadir gecesi midir?” diye sordular. Peygamberimiz onlara, “Hayır, fakat çalışana işi bitince ücreti verilir” cevabını verdi.

103. BÖLÜM

KADİR GECESİNİN FAZİLETİ

İbn Abbas (radiyallahu anhuma) buyurur ki: Peygamberimize İsrailoğullarından bir adamın bin yıl boyunca Allah yolunda omuzunda silâh taşıdığı anlatıldı. Bu hal Peygamberimizin hoşuna giderek aynı halin kendi ümmeti için de olmasını diledi: “Ya Rabbi, ümmetimi, ömrü en kısa ve ameli en az ümmet olarak yarattın” diye Allah’a yakardı. Allâh ona ve kıyamete kadar gelecek olan bütün ümmetine İsrailoğullunun Allah Yolunda silâh taşıdığı bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi’ni bağışladı.

Rivayet edildiğine göre bu adam Şemun adındadır. Bin yıl boyunca atının palanı kurumadan düşmanla savaşmış, üstün kuvveti ve cesareti ile karşısına dikilen kâfiri dize getirmiştir. Onunla başa çıkamayacaklarını anlayan düşmanları, içlerinde n birini karısına gönderecek eğer kocasını bağlar da bir eve hapsedip onları bu dertlerinden kurtaracak olursa kendisine bir taş altın vereceklerini söylerler.

Adam gece uykuya dalınca karısı onu bir iple bağlar. Fakat adam uyanınca elini ayağını hareket ettirerek ipten kurtulur. Karısına “Niçin böyle yaptın?” diye sorunca kadın “Gücünü denedim” diye cevap verir. Kadın durumu adamın düşmanlarına bildirince kendisine zincir verirler. Fakat adam yine uyanınca ondan da kurtulur.

Şeytan da düşmanlarına gelerek karısına adamdan neyi kesip koparamayacağını sorması aklını verir. Birini gönderip kadına şeytanın dediğini söylerler. Kadın adama neyi koparamayacağını sorunca adam “Saç örgülerimi kopartamam” diye cevap verir. Adamın yere kadar uzanan sekiz saç örgüsü vardır. Adam uyuyunca kadın örgülerin dördü ile ellerini, diğer dördü ile de ayaklarını bağlar.

Kâfirler gelir, adamı alırlar ve boğazlayacakları eve götürürler.

Ev dört yüz direk boyu yükseklikte olmasına rağmen tek direklidir. Bütün düşmanları adama atlayarak, önce dudaklarını, burnunu ve kulaklarını kesip koparırlar. Bu esnada adam Allah'a niyaz ederek kendisine yüksek bir güç vermesini, bağlarını koparmasını, evin direğini yerinden oynatarak binayı düşmanlarının başına yıkmasını ister.

Allâh, adamın duasını kabul ederek kendisine şaşılacak bir güç verir. Adam bu güçle bağlarını koparır, direği yerinden oynatarak evi düşmanlarının başına yıkar ve hepsini öldürür. Kendisi de böylece düşmanlarından kurtulur.

Sahâbiler bu hikâyeyi duyduklarında "Ya Resûlüllah o adam gibi sevap kazanabilir miyiz" diye sorarlar. Peygamberimiz "Bilmiyorum" diye cevap verir. Fakat İbn Abbas'ın yukarıda rivayet ettiği hadiste geçtiği gibi Peygamberimiz Allah'a yalvarır ve Allah da ona Kadir Gecesi'ni ihsan eyler.

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kadir Gecesi olunca Cebrail, bir melek topluluğuyla yere iner. Yere inen melekler ayakta ve oturarak Allah'ı zikreden tüm kullarını selâmlarlar, onlar için istiğfar ederler."

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh) şöyle der; "Kadir Gecesi, yeryüzüne çakıl sayısından çok melek iner. Meleklerin oraya inmeleri için gök kapıları açılır. Nurlar etrafa yayılır. Büyük bir tecelli meydana gelir ve bu gece Meleküt âlemi açılır. Fakat bu hususta insanlar birbirinden farklıdır.

Kimine hem gökyüzünün hem de yeryüzünün Melekütü birlikte açılır. Gökyüzünün perdeleri kalkınca oraya bakan bu kimseler ayakta, oturan, secdeye kapanmış, kimi zikreden, kimi şükreden, kimi tesbih eden kimi de tehlil eden bütün melekleri tüm gerçekliğiyle müşahede ederler.

Kimine de cennet açılır ve içindeki evleriyle, köşkleriyle, hurile-riyle, nehirleriyle, ağaçlarıyla, meyvelerini görür. Göğün tavanı olan

Rahman'ın arşını, peygamberlerin, velilerin, şehitlerin, siddîkların konaklarını müşahede eder. Bu Melekût aleminde hayretler içinde gezintiye çıkar. Cehennemi, onun tabakalarını ve kâfirlerin azap çektikleri yerleri ve başka çeşitli şeyleri görür.

Kimi insanların da Allah ile arasındaki perde açılır; O'ndan başka hiçbir şeyi görmez olurlar.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Her kim Ramazanın yirmi yedinci gecesini sabaha kadar ibadet ile geçirirse, bu bana Ramazan'ın bütün gecelerini ibadetle geçirmekten daha sevimlidir.” Hz. Fâtımâ, bunu duyunca “Babacığım! Geceyi ibâdet ile geçirecek gücü yetmeyen kadın ve erkekler ne yapacak?” diye sordu. Peygamberimiz ona şöyle dedi;

“Onların yastıklarına yaslanarak o gecede Allah'a dua etmeleri, bana göre ümmetimin Ramazan gecelerinin hepsinde işlediği ibadetten daha sevimli gelir.”

Hız. Âişe'den gelen bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Kim iki rek'at namaz kıldıktan sonra istiğfar eder ve Kadir Gecesi'ni ibadet ederek geçirirse Allah tarafından bütün günahları affedilir. Allah onu rahmetine alır. Cebrail, onu kanadıyla okşar. Cebrail kimi kanadıyla okşarsa o kişi cennete girer.”

104. BÖLÜM

BAYRAMIN FAZİLETİ

Şevval'in birinci günü ve Zihicce'nin onuncusu olan günlere, bayram günleri denir.

Zira o günlerde Müslümanlar Allah Teâlâ'a itaat olan oruç ve hac-cın ifasından Resûlüne itaat olan Şevval'in altı gününde oruç tutma-ya dönerler. Her sene tekrarlandığından ve Allah Teâlâ (^{Celle}_{Celâlehu}) çokça mağfiret eylediğinden bu günlere bayram denmiştir.

Peygamberimiz ilk bayram namazını Hicretin ikinci yılında bir Ramazan Bayramında kılmıştır. Peygamberimiz Bayram namazlarını sürekli kıldığından dolayı, bu namazlar Sünnet-i Müekkede'dir.

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallâllâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:
"Bayramlarınızı tekbirler ile süsleyiniz."

Başka bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (^{Sallâllâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kim bayram günü üç yüz defa 'Subhanallahi ve bihamdihî' der-se ve bunun sevabını ölmüş Müslümanlara bağışlarsa, her kabre bin nur girer. Ölünce Allah onun mezarında bin nur yaratır."

Vehb bin Münebbih (^{Rahmetullâhi}_{Aleyhi}) şöyle der:

Şeytan her bayramda öfkesinden böğürür. Diğer şeytanlar "Efendimiz, niye öfkelendiniz?" diye sorarlar. Şeytan da onlara şu ce-vabı verir;

"Allah, Muhammed ümmetinin günahlarını bugün affetti. Onları nefsi arzulara ve lezzetlere daldırmanız boynunuzun borcu!"

Peygamber Efendimiz'in (^{Sallâllâhu}_{Aleyhi Ve sellem}) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Allah, Ramazan Bayramı'nda cenneti yarattı. Tuba ağacını dikti. Cebrail'i, vahiy için seçti. Firavun sihirbazlarının tevbesini kabul etti."

Peygamber Efendimiz'in (*Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bayram gecesini, sevabını Allah’tan bekleyerek ibadetle geçirirse, kalplerin öldüğü gün onun kalbi ölmez.”

Hz. Ömer (*Radiyallâhu Anih*) bayram günü oğullarından birinin üzerinde yırtık bir gömlek görünce gözlerinden yaşlar akar. Oğlu “Niye ağlıyorsun, babacığım?” diye sorar. Hz. Ömer;

“Oğlum, çocuklar seni bayram gününde bu yırtık gömlekle gördüklerinde üzüleceğinden endişeleniyorum” diye cevap verir. Oğlu “Ancak Allah’ın rızasından mahrum kalan veya ana babasına karşı gelenler üzülür. Benden razı olursan bu sayede Allah’ın rızasını kazanacağımı düşünüyorum” der. Bunun üzerine Hz. Ömer gözyaşları içinde oğlunu bağrına basar ve ona dua eder.

Şairin ne güzel demiş:

Dediler ki, yarın bayram var mı giyeceğin?
Dedim, kuluna susayınca su veren Allah’ın elbisesini,
Fakirlik ve sabır öyle iki elbisedir ki,
Sahibini bayram ve cuma görür, orada barınan kalbin.
Ey ümidim! Sen yoksan bayram matemdir bana,
Görünür veya seslenirsen, bayram var bana.

Rivayet edildiğine göre, Allah Ramazan Bayramı sabahında melekleri yeryüzüne gönderir. Sokak köşelerinde durarak insanlardan ve cinlerden başka her canlının duyduğu bir sesle şöyle nida ederler:

“Ey Muhammed ümmeti! Büyük günahları affeden ve çok mükâfat veren kerem sahibi Rabbinize çıkın!” Mü’minler namaz kılmak için mescitlere gittiklerinde Allah Teâlâ, meleklerle sorar:

“Çalışan işçinin karşılığı nedir” diye sorar. Melekler;

“Yaptığı işin ücretini almaktır” diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah Teâlâ (*Celle Celâlehu*) şöyle der:

“Sizi şahit tutuyorum; onlara mükâfat olarak rıza ve bağışlamamı verdim.”

105. BÖLÜM

ZİLHİCCENİN İLK ON
GÜNÜNÜN FAZİLETİ

İbn Abbâs'tan gelen rivayete göre, Peygamberimiz bir gün şöyle buyurur:

"Hiçbir gün yoktur ki, o günde yapılan amel Allah Teâlâ'ya, Zilhicce'nin on gününde yapılan amelden daha fazla sevimli gelsin" Sahâbiler "Allah yolunda cihad etmek de dahil mi?" diye sorarlar. Peygamberimiz şöyle cevap verir; "Evet; bu günlerde yapılan amel cihaddan daha sevimlidir. Malı ve canıyla Allah uğruna evinden cihada çıkıp geri dönmeyenler müstesna!"

Câbir bin Abdullah, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Hiçbir gün yoktur ki, o günde yapılan amel Allah Teâlâ'ya, Zilhicce'nin on gününde yapılan amelden daha faziletli ve daha fazla sevimli gelsin" buyurdu. Sahâbiler "Allah yolunda cihad etmek de dahil mi?" diye sordular, Peygamberimiz şöyle cevap verir; "Evet, bu günlerde yapılan amel cihaddan daha sevimlidir. Allah yolunda atıyla cihada çıkıp şehid olan müstesna!"

700

Hz. Âişe şöyle der; Bir delikanlı vardı, Zilhicce ayı girince oruç tutardı. Peygamberimiz bu halini öğrenince onu çağırarak ona "Bugünlerde niye oruç tutuyorsun?" diye sordu. Delikanlı Peygamberimize "Anam babam yoluna feda olsun yâ Resûlullah! Bu günler hacc ve ibadet aylarıdır. Ola ki, Allah beni bu günlerde yapılan dualara ortak eder" diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz delikanlıya şöyle buyurdu:

"Senin oruç tuttuğun her gün için Allah yolunda yüz köle azad

etmiş, üzerinde gaza ettiğin yüz deve ve yüz at vermiş kadar sevap vardır. Terviye günü gelince senin için Allah yolunda bin köle azad etmiş, üzerinde cihad ettiğin bin deve ve bin at vermiş kadar sevap vardır. Arife günü de Allah yolunda iki bin köle azad etmiş, üzerinde cihad ettiğin iki bin deve ve iki bin at vermiş kadar sevap kazanırsın.”

Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Arife günü oruç tutmak iki sene oruç tutmaya, Aşure günü oruç tutmak bir sene oruç tutmaya bedeldir.”

Tefsir âlimleri Allah Teâlâ'nın;

وَوَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَّمْنَاهَا بِعَشْرِ

“(Bana ibadet etmesi için) Musa'ya otuz gece vade verdik ve ona on gece daha ilâve ettik” (Arâf Sûresi, 7/142.) Âyet-i Kerime'sindeki “on gece daha ilâve ettik” ifadesiyle Zilhicce'nin ilk on gününün kastedildiğini ileri sürerler.

İbn Mes'ûd (Radiyallahu Anh) şöyle der;

Allah, günlerden dördünü, aylardan dördünü, kadınların dördünü seçkin kıldı; Dört kimse cennete ilk önce girer ve dört kimseyi de cennet, hasretle bekler.

Bu seçkin dört günün ilki Cuma günüdür. Cuma gününde öyle bir vakit vardır ki, ona rastlayıp da dünya ve ahiret ile ilgili bir şey isteyen Müslümanın dileği kesinlikle kabul edilir.

İkincisi Arife günüdür. Arife günü gelince, Allah Teâlâ (Celâlehu) meleklerine karşı övünerek şöyle der:

“Ey meleklerim, kullarımı görün, mallarını harcayarak ve bedenlerini yorarak toz toprak içinde huzuruma geldiler. Şahit olun ki, onların günahlarını affettim.”

Üçüncüsü Kurban Bayramı günüdür. Kurban bayramında kul, kurbanını kesince yere akan ilk damla kan işlemiş olduğu bütün küçük günahlara kefarettir.

Dördüncüsü Ramazan Bayramıdır. Mü'minler Ramazanda oruçlarını tutup bayram gününe ulaşınca, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) meleklerine "Her çalışan, ücretini bekler. Kullarım da Ramazan'da oruçlarını tutmuşlar ve bayrama çıkmışlar, şimdi mükâfatlarını istiyorlar. Şahit olunuz ki, onların günahlarını affettim" bu sırada şöyle bir ses işitilir: "Ey Muhammed ümmeti! Şimdi evlerinize dönünüz, kötülükleriniz iyiliklere çevrilmiştir."

Seçilmiş aylar Receb, Zilkade, Zilhicce ve Muharrem aylarıdır.

Seçkin kadınlara gelince bunlar da İmran kızı Meryem, kadınlardan Allah'a ve O'nun Resûlüne ilk önce inanan Huveylid kızı Hatice, Firavun'un eşi Müzahim kızı Asiye ve cennetlik kadınların baş hanımefendisi Muhammed kızı Fatıma'dır.

Cennete ilk önce girecek dört kimseye gelince bunlar her kavmin ilk Müslümanlarıdır.

Peygamberimiz Arapların ilk Müslümanı, Selman Acemlerin ilk Müslümanı, Süheyb Rumların ilk Müslümanı ve Bilâl de Habeşîlerin ilk Müslümanıdır.

Cennetin hasretle beklediği dört kimse de Ali bin Ebû Talib, Selmân-i Farişî, Ammar bin Yasir ve Miktad bin Esved'dir.

Peygamberimiz şöyle der:

"Kim Kurban Bayramı arifesinden bir gün önce oruç tutarsa Allah ona Hz. Eyyûb'un karşılaştığı belâlara karşı sabrederek kazandığı sevap kadar sevap verir. Arife Günü oruç tutana da Allah, Hz. İsa'nunki kadar sevap verir."

Peygamber Efendimiz'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Arife günü olunca, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) rahmetini yayar. Hiçbir günde arife gününden daha fazla insan insan cehennemden azad olunmamıştır. Kim Arife gününde Allah Teâlâ'dan dünya ve ahiret ihtiyaçlarından birini isterse, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) o kul un istediği ihtiyacını gi-

derir. Arife günü tutulan oruç geçmiş ve gelecek senenin günahlarına kefarettir.”

Doğrusunu Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) bilir fakat bunun hikmeti şu olabilir:

Arife günü iki bayram arasındadır. Bayram günleri ise mü'minler için sevinç günleridir. Günahların bağışlanmasından daha büyük sevinç olmaz.

Aşure günü ise iki bayramdan sonra gelir ve bir senenin günahlarına kefarettir. Zira aşure günü Hz. Musa'nın (Aleyhis Selâm) arife günü ise Peygamberimizdir (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem). Peygamberimizin diğerlerine karşı üstünlüğü ise kat kat fazladır.

106. BÖLÜM

AŞURENİN FAZİLETİ

Abdullah bin Abbas ^(Radiyallahü Anh) şöyle der:

Efendimiz ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem) Medine'ye geldiğinde oradaki Yahudileri oruçlu olarak buldu ve onlara:

“Bu ne orucu?” diye sordu.

Yahudiler:

“Bu salih bir gündür. Allah Teâlâ ^(Celle Celalehu) İsrâiloğullarını düşmanlarından bu gün kurtardı. Bu sebeple Musa bu gün oruç tutmuştur” dediler.

Efendimiz ^(Sallallahü Aleyhi Ve sellem):

“Biz Musa'ya sizden daha yakınız!” buyurdu ve bu günde oruç tutmayı tavsiye etti.

Aşure Günü'nün fazileti hakkında birçok malumat ve nakil bulunmaktadır.

Hız. Âdem'in tevbesi bu günde kabul edildi. Hız. Âdem bu günde yaratıldı ve bu gün Cennete sokuldu. Arş, Kürsî, gökler, yeryüzü, güneş, ay, yıldızlar ve cennet bu gün yaratılmıştır. Hız. İbrahim ^(Aleyhis Selâm) bu gün yaratılmış ve bu gün ateşten kurtulmuştur. Keza Hız. Musa ^(Aleyhis Selâm) ve beraberindekiler bugün kurtulmuşlardır. Firavun ve adamları da bugün denizde boğulmuşlardır.

Hız. İsa ^(Aleyhis Selâm) bu gün doğmuş yine bu gün göğe çıkarılmıştır. Hız. İdris ^(Aleyhis Selâm) bugün göğe çıkarılmıştır. Hız. Nuh'un ^(Aleyhis Selâm) gemisi Cudi Dağı'na bu gün oturmuştur. Hız. Süleyman'a ^(Aleyhis Selâm) o büyük mülkü bu gün verilmiştir. Hız. Yunus ^(Aleyhis Selâm) bu gün balığın karnından çıkarılmış, Hız. Yâkûb'un ^(Aleyhis Selâm) gözleri bu gün sağlığına kavuşmuştur. Hız. Yusuf ^(Aleyhis Selâm) bu gün kuyudan çıkartılmıştır. Hız. Eyyüb ^(Aleyhis Selâm) hastalığından bu

gün kurtulmuştur. Yeryüzüne ilk yağmur bu gün düşmüştür.

Önceki ümmetlerde bu gün oruç tutulurdu. Hatta Ramazandan önce bu gün oruç tutmanın farz kılınıp sonra kaldırıldığı rivayet edilir.

Hicretten önce Peygamberimiz bu günde oruç tutmuş Medine'ye gelince oruç tutmayı yinelemiş, hatta ömrünün sonunda "Eğer gelecek seneye kadar yaşarsam dokuzuncu ve onuncu günler oruç tutacağım" buyurmuştur. Fakat o sene yüce dosta kavuşur.

Allah Resulü Zilhicce'nin onuncu gününden başka oruç tutmamıştır. Fakat Zilhicce'nin dokuzuncu, onuncu ve on birinci günlerinde oruç tutmaya şöyle diyerek teşvik eder:

"Aşure'den bir gün önce ve bir gün sonra birer gün oruç tutarak Yahudilere muhalefet edin" bunun sebebi, sadece Aşure günü oruçlu olmalarıdır.

Beyhâkî, Şuabül-İman kitabında Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Aşure Günü kim ailesine karşı cömert davranıp genişlik yaparsa Allah da onu bütün sene boyunca genişliğe kavuşturur."

Taberânî, Peygamber Efendimiz'in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Aşure Günü bir dirhem sadaka vermek yedi yüz bin dirhem sadaka vermeye denktir."

Aşure Günü göze sürme çekme

Aşure Günü gözüne sürme çekenin o sene boyunca göz ağrısı çekmeyeceği ve aşure günü yıkanan kimsenin o sene hasta olmayacağına dair hadis diye söylenen rivayetler uydurmadır.

Aşure gününde gözlere sürme çekme diye bir şeyin bid'at olduğunu Hâkim kitabında açıkça ifade etmiştir.

İbn Kayyim, (Rahmetullâhi Aleyh) Aşure gününde sürme çekmek, hububat yemek, yağ ve koku sürünmek hakkında gelen rivayetlerin yalancılar

tarafından uydurulduğunu söyler.

Şunu bil ki, o gün Hz. Hüseyin'in uğradığı ihanet, onun derece yüceliğinin artışına ve Allah katındaki yüksek mertebesini ve temiz ehli beytin safına katılışını gösteren bir delildir.

Bu günde Hz. Hüseyin'in ^(Radyallâhu)_{Anh} başına isabet eden olay, onun Allah katında derecesinin artmasına ve ehli beytin yanına ulaşmasına bir vesile olmuştur. Aşure gününde bu olayı hatırlayan kimse

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ
هُمُ الْمُهْتَدُونَ

"İşte Rablerinden bağışlamalar ve rahmet hep onlardır. Ve doğru yolu bulanlar da onlardır" (*Bakara Sûresi, 2/157.*) anlamındaki âyette Allah Teâlâ'nın bahşedeceği mükafatı elde etmek için sadece "İnnâ lillâhi ve inna ileyhi râciûn" sözünü çokça söylemekle ilgilenmelidir.

Rafıziler ve benzer bid'at ehlinin yas tutma, ağlaşma ve dövünme gibi adetlerinden uzak durmalıdır. Çünkü bu davranışlar mü'min ahlakıyla örtüşmemektedir. Eğer bu davranışlar doğru olsaydı, Hz. Hüseyin'in ^(Radyallâhu)_{Anh} dedesi olan Peygamberimizin ölüm gününde yas tutmak daha yerinde olurdu. Tek olan Yüce Allah, bize yeter, O ne güzel vekildir.

107. BÖLÜM

FAKİRLERE ZİYAFET
VERMENİN FAZİLETİ

Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Misafire hizmet ettirmeyin, onu gücendirirsiniz. Misafiri gücendiren Allah Teâlâ'yı gücendirmiş olur. Kim Allah Teâlâ'yı gücendirirse Allah da onu gücendirir.”

Bir başka Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Misafir ağırlamayan kimsede bir hayır yoktur.”

Peygamberimiz, bir defasında çok sayıda deve ve sığır sürüsü olan bir adama uğrar. Fakat adam Peygamberimizi ağırlamaz. Peygamberimiz de kalkıp birkaç kuzusu olan bir kadına gider. Kadın bir kuzu keserek onu ağırlar. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurur:

“Şu iki kişinin durumuna bakın; ahlak vermek elbette Allah'ın elindedir. Güzel ahlakı kime vermek isterse ona verir.”

Sahâbîlerden Ebû Râfi (Radiyallâhu Anh) şöyle anlatır:

Bir gün Peygamberimize (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) misafir gelmişti. Ona ikram edecek bir şey bulamayınca beni Hayber Yahudilerinden birine göndererek “Git ve ona de ki, Muhammed önümüzdeki Recep ayına kadar ödünç olarak veya parasıyla un istiyor” Yahudiye gidip, durumu bildirdim. Yahudi “Rehin olmadan vermem” dedi. Dönüp Peygamberimize söyleyince şöyle buyurdular:

“Allah'a yemin olsun ki, ben semada nasıl emin olarak biliniyorsa dünya ehli gözünde de aynı şekilde eminim. Eğer bu Yahudi

unu para veya ödünç olarak verseydi zamanı gelince onu öderdim. Madem öyle diyor, şu zırhımı rehin olarak götür.”

Bu olay üzerine şu Âyet-i Kerime indi:

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ
زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ

“Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandır-
dığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme! Rabbinin ni-
meti hem daha hayırlı, hem de daha süreklidir.” *[Tâhâ Sûresi, 20/131.]*

Hz. İbrahim (Aleyhis
Selâm) bir şeyler yemek istediğinde bir iki mil yürüye-
rek yemek arkadaşı arardı. Bu yüzden “Misafir Babası” lakabıyla ün
salmıştı. Misafir ağırlamadaki samimiyetinden dolayı ruhunu teslim
ettiği yerde, günümüze kadar misafir ağırlama adeti devam ettiril-
miştir. Üç kişi, on kişi hatta yüz kişiye kadar evinde misafir ağırlama-
dığı gece olmamıştır. Şöyle derdi:

“Bir evin korunaksız olması, orada gece misafir olmamasından
kaynaklıdır.”

Peygamberimize “iman nedir” diye sorduklarında; “Yemek yedir-
mek ve herkese selâm vermektir” demiştir.

Peygamberimiz; Günahlara kefarete olan ve dereceleri yükselten
ameller nelerdir? sorusuna da şöyle cevap vermiştir

“Yemek yedirmek ve insanlar uyurken namaz kılmaktır.”

Peygamberimize makbul haccın ne olduğu sorulduğunda şöyle
cevap verdi “Yemek yedirmek ve güzel söz”

Hz. Enes bin Mâlik (Radıyallahü
Anh) şöyle der:

“Misafir girmeyen eve melek de girmez”

Misafir ağırlamanın ve yemek yedirmenin fazileti hakkında sayı-
lamayacak kadar Hadis-i Şerif bulunmaktadır.

Şair bu konu şu beyitleri söyler:

Misafiri neden sevmeyeyim,
Ona güleryüzden neden çekineyim,
Misafir benle birlikte, aslında,
Rızkını yiyor, teşekkür ediyor bana.

Hikmetli sözlerden birinde şöyle denir: İyilik, ancak güleryüz, güzel söz ve misafirperverlikle kemale erer.

Başka bir şair de şöyle der:

Misafirimi yükünü çözmeden karşılarım, güleryüzle,
Bana bolluk getirir, yer kurak olsa bile,
Köylerin çokluğu değildir bolluk, misafir için,
Cömertin yüzü bolluktur, onun için.

Misafir çağıran kimsenin günahkâr kişileri değil, takva sahibi insanları çağırması gerekir. Nitekim Peygamberimiz bir yere davet edilince, icabet eder ve şöyle dua ederdi:

“Sizin yemeğinizi salihler yesin!”

Peygamber Efendimiz’in (ﷺ) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Yalnız takva sahibinin yemeğini ye! Yemeğini de sadece takva sahiplerine yedir.”

Peygamberimiz, davete zenginleri değil de, fakirlerin çağırılmasına dikkat edilmesini söyler:

“Düğün yemeklerinin en kötüsü fakirlerin düşünülmeyip sadece zenginlerin davet edildiği düğün ziyafetidir.”

Ziyafet verildiğinde yakın akrabaların davet edilmesi, onların ihmal edilmemesi gerekir. Çünkü onlara karşı herhangi bir ihmal arada soğukluğa ve akrabalık bağlarının zedelenmesine yol açabilir. Davet yapan kişinin arada kırgınlık olmasın diye, dostları arasında da ayırım yapmadan hepsini davet etmesi gerekir.

Öte yandan yemek verenin yakınlarını ihmâl etmemesi gerekir.

Çünkü onları ihmal etmek soğukluk doğurucudur ve akrabalık bağlarını kesmektir. Yine yemek verenin dost ve tanıdıkları arasında gönül kırıcı bir ayrıma girmemesi gerekir. Çünkü bazı dost ve tanıdıkları başkalarına tercih etmek, diğerlerinin kalbinde küskünlüğe yol açar.

Aynı şekilde daveti veren kişinin bu daveti övünmek gayesiyle yapmaması, dostlarını memnun etme, Allah Resûlünün sünnetini yerine getirme ve Müslümanları sevindirme gayesini gütmesi gerekir.

Ayrıca icabet etmekte meşakkat çekecek kimseleri veya geldiğinde orada bulunanların rahatsızlık duyacağı kişileri davet etmemesi sadece sevilen kimseleri davet etmesi dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Nitekim Süfyan-ı Sevrî şöyle der;

“Davete katılmaktan hoşlanmayan birini davet eden kişi bir günah, bildiği halde böyle bir davete gelen kimse iki günah kazanır. Çünkü davete gelenler karşısındakini istemeyerek oraya gelirler. Durumu bilseler, onlar da gelmezdi.

Takva sahibine yemek vermek, ibadete destek olmak, fasıkın karınını doyurmak da günah işlemeye yardım demektir.”

Bir terzi İbn Mubarek’e “Ben devlet büyüklerinin elbiselerini dikiyorum. Zalimlerin yardımcısı olmuş olur muyum?” diye sorduğunda İbn Mübarek “Hayır, Zalimlerin yardımcıları bilerek sana iğne iplik satanlardır. Sen zalimlerden birisin!”

Davete icabet etmek, Sünnet-i Müekkede’dir. Bazıları, bazı durumlarda vâcip olduğunu söylerler.

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Bir incik kemiği yemeğe çağırılsam icabet ederim. Bana bir dirsek hediye edilse kabul ederim.”

Davete icabetin beş edebi vardır. Bu edepler İhyâ-i Ulûm’id-Din ve başka kitaplarda açıklanmıştır.

108. BÖLÜM

CENAZE VE KABİR

Şunu iyice bil ki, cenazeler basiret sahipleri için bir ibrettir. Cenaze uyarıcı ve korkutucudur. Fakat bu gafiller için değildir. Çünkü cenazeleri görmek gafillerin gönül katıllılığını artırmaktan öte gitmez. Çünkü onlar her zaman başkalarının cenazelerini göreceklarını zannederler. Bir gün onların da o cenaze yerinde olacağını düşünmezler.

Ya da kendi cenazelerinin çok yakında bu şekilde taşınacağını düşünmezler. Orada bulunan kişilerin de böyle düşündüğünü fakat hesaplarının tutmadığını anlamazlar

Aklı başında kimse, tabutun içinde kendisi varmış gibi düşünür. Çünkü belki bir iki gün sonra oraya kendisi girebilir.

Ebû Hüreyre ^(Radıyallâhu Anh) bir cenaze gördüğünde; “Uğurlar olsun. Biz de peşinden geliyoruz” derdi.

Mekhul ed-Dimeşkî ^(Rahmetullâhi Aleyh) bir cenaze gördüğü zaman şöyle dedi:

“Siz önden gidin, biz hemen arkanızdayız. Bir yanda anlamlı bir vaaz, öbür yanda gaflet dolu bir hayat. Biri gidiyor, ötekinin umurunda değil”

Üseyd bin Hudeyr ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der:

“Gördüğüm her cenazede o kişinin bundan sonra ne yapacağını, ona ne olacağını düşünür dururum.”

Mâlik bin Dinar ^(Rahmetullâhi Aleyh) kardeşinin cenazesinde hem ağlayıp hem de şöyle diyordu:

“Nereye gideceğimi bilmeden yüzüm gülmez. Fakat hayatta da bunu bilemem.”

Â'meş (^{Radıyallâhu}_{Anh}) şöyle der:

“Cenazeye gittiğimizde hangimiz hangimize teselli verecek bilemiyoruz; çünkü hepimiz yaşlıyız.”

Sâbit el-Bünânî şöyle der:

“Cenazeye katıldığımızda başını öne düşürmüş, ağlamayan kimse olmazdı.”

Önceki insanlar işte böyle korkarlardı ölümden. Şimdi ise cenazeye katılanların gülüp eğlendiğini hatta ölünün ne gibi miras bıraktığı hakkında konuştuklarını görüyoruz. Cenazenin yakınları da bu mirastan ne pay alacaklarını düşünüyorlar. Hiçbiri bir gün ölüp de kendilerinin de o cenaze gibi omuzlarda taşınacağını düşünmüyor.

Bu gafletin sebebi, şüphesiz günahların çokluğundan dolayı kalplerin katılaşmasıdır. Bu günahlar o kadar etkili ki bize karşılaşacağımız korkunç durumları bile unutturuyor. Dolayısıyla biz de oyun ve eğlenceye dalarak bize fayda vermeyen işlerle uğraşmaya başladık.

Bizi bu gafletten uyandırmasını dileriz Allah Teala'dan... Cenaze törenine katılanlardan beklenen en güzel davranış, ölü için ağlamaktır. Aslında içyüzünü bilseler ölüye değil, kendilerine gozyaşı dökerler.

İbrahim ez-Zeyyad ölüye acıyanları görünce onlara:

“Kendinize acısanız sizin için daha faydalı olur. Çünkü bu kişi üç şeyden kurtuldu. Birincisi; ölüm meleğinin yüzünü gördü. İkincisi ölüm acısını tattı. Üçüncüsü; son nefesteki endişeden kurtuldu.”

712

Ebû Amr bin Alâ şöyle der;

Bir gün ünlü şair Cerir ile birlikteydik, kâtibine şiir yazdırıyordu. Bu sırada bir cenaze gördük. Cerir sustu ve “Bu cenazeler beni kocattı vallahi!” dedi. Peşinden şu beyitleri söyledi;

“Cenazeler yanımıza gelirken ürküyoruz,
Geçip gittikten sonra da eğlenceye dalıyoruz,
Bir koyun sürüsü gibiyiz, üzerine kurt düşen.
Uzaklaşır uzaklaşmaz otlamaya dalarlar, kurt sürüden.”

Cenazede Bulunmanın Edepleri

Düşünceli halde olmak, ibret almak ve fıkıh kitaplarındaki cenazenin sünnet ve edelerine uymak, alçak gönüllü bir şekilde cenazenin arkasından gitmek cenaze edelerindedir. Kişinin ölü hakkında günahkâr biri olsa da iyi düşünmesi veya iyi biri olsa bile kendisi hakkında kötümser olması cenaze edelerindedir. Çünkü son nefesi verme anı zordur. Kimse nasıl geçeceği bilemez.

Nitekim Ömer bin Zerr'in ^(Rahmetullâhi) _{Aleyh} günahkâr tanınan bir komşusu vefat eder. Herkes cenazesine katılmaktan kaçınır. Buna karşılık Ömer komşusunun cenazesine katılır ve namazını kıldırır. Ölü toprağa verince Ömer mezarın başına dikilir ve şunları söyler:

"Ey falancanın oğlu! Allah sana rahmet etsin. Hayatın da sürekli Kelime-i Tevhid'den ayrılmadın ve yüzünü secdeye götürdün. Senin için günahkâr diyorlar. Hangimiz günahsız hatasızız!"

Rivayet edildiğine göre Basra kasabalarından birinde günaha düşkün biri ölmüş. Karısı cenazesini taşımakta yardım edecek hiç kimse bulamamış. Çünkü günahkâr olduğu bilindiğinden kimse cenazeye gelmemiş. Kadın cenazeyi iki hamal ile musalla taşına götürmüştü. Fakat hiç kimse namazını kılmak istememiş. Bunun üzerine kadın, toprağa vermek üzere ölüyü mezarlığa taşıtmış. Yakınlardaki tepede büyük bir zahit yaşamış. Kadın, cenazeyi bekliyormuş birden onu karşısında görmüş. Zahit cenazenin namazını kılmaya hazırlanmış. Bunu gören kasabalılar her tarafa "Zâhid o adamın cenaze namazını kılmak için geldi" diye yayılmış. Bunun üzerine bütün kasaba halkı oraya toplanmış ve zahidin imamlığında cenaze namazını kılmışlar. Halk, zahidin bu cenazenin namazını kılmasına şaşmış. Sorulan bir soru üzerine zahid durumu açıklamış:

Rüyamda bana şöyle söylendi; "Falan yere git. Orada yanında bir kadından başka kimsesi olmayan bir cenaze göreceksin. Onun namazını kil. Onun günahları affedilmiştir" demiş.

Bu sözleri duyan halk daha da şaşırılmış. Bunun üzerin zâhid, ölü-

nün eşini çağırması. Ona kocasının nasıl biri olduğunu sormuş. Kadın "Herkesin gördüğü gibi gününün büyük kısmını meyhanede içki içerek geçirirdi" diye cevap vermiş. Zâhid, kadına "Biraz daha düşün, hiçbir iyi amelini biliyor musun" demiş. Kadın bu sefer şöyle demiş: "Evet, onun üç iyi huyunu bilirim:

Birincisi, sabahleyin ayılınca üstünü değiştirir, abdest alır ve sabah namazını cemaatle kılar. Ama sonra yine meyhaneye döner, içki içmeye başlardı.

İkincisi, evinde her zaman bir veya iki yetim bakardı. Onlara çocuklarından da daha iyi muamele ederdi. Onların üzerine çok titrerdi. Üçüncüsü gece ortasında ayılır ve gözyaşları arasında "Yâ Rabbi, bu bedenimi cehenneminin neresine koymak istiyorsun" diye niyaz ederdi" demiş.

Dahhak ^(Rahmetullâhi Aleyh) şöyle der: Sahâbîlerden biri Peygamberimize "İnsanların en zahidi kimdir, ya Resûlullah" diye sorar. Peygamberimiz adama şöyle der:

"Kabri ve içindeki çürümeyi unutmayan, dünya süslerinden uzak duran baki olanı fâni olana tercih eden, yarını ömründen saymayan ve kendini ölümler arasında sayan kimsedir."

Hz. Ali'ye ^(Radyallâhu Anh) "Niye mezarlığa yakın oturuyorsun?" diye sorarlar. O da şöyle cevap verir;

"Ben onları en güzel ve en doğru komşular olarak görüyorum. Çünkü arkamdan konuşmuyor ve sürekli ahireti düşünüyorlar!"

Hz. Osman ^(Radyallâhu Anh) bir kabrin başına gelir ve gözyaşları sakallarını ıslatıncaya kadar ağlardı. Kendisine "Sen cennet ve cehennem zikredildiğinde ağlamıyorsun da kabrin başında niye böyle ağlıyorsun?" diye sorarlar. Hz. Osman şöyle der:

Ben Peygamberimizin şöyle dediğini işittim:

"Kabir, ahiretin ilk durağıdır, Kişi buradan kolay çıkarsa sonrası kolay olur. Fakat burası çetin olursa sonrası daha zor olur."

Rivayet edildiğine göre Amr bin Âs ^(Radiyallahü Anih) bir defasında mezarlığın yanında atından iner ve iki rekât namaz kılar. Kendisine “Daha önce böyle yapmazdın, şimdi niye kıldın?” diye sorduklarında şöyle der:

“Kabirdekileri ve onlarla kabir arasında neler geçtiğini hatırladım ve bu şekilde Allah’a yaklaşmak istedim.”

Mücahid ^(Rahmetullahih Aleyh) şöyle der;

İlk önce ölüyle kabri konuşur. Şöyle der: “Ben böcek, yalnızlık, gariplik ve karanlıklar yurduyum. Sana vereceğim şeyler bunlardır, sen benim için ne hazırladın?”

Ebü Zerr ^(Radiyallahü Anih) şöyle der;

“Size fakirlik günümü bildireyim mi? Kabre konulduğum gündür.”

109. BÖLÜM

CEHENNEM AZABINDAN
KORKMAK

Buhârî'nin rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şu duayı sık sık yaptı:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru!” (Bakara Sûresi, 2/201.)

Ebû Ya'la, Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Peygamberimiz bir gün sahâbîlere şöyle hitap etti:

Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir gün sahabeye hitabede bulundu ve şöyle dedi:

“Şu iki büyük konuyu; cennet ve cehennemi asla aklınızdan çıkarmayın!” Sonra ağladı, gözlerinden dökülen yaşlar sakalının iki yanını ıslattı ve şöyle dedi:

“Nefsimi elinde tutan Allah'a yemin ederim ki; eğer ahiret hususunda benim bildiklerimi bilseydiniz toprak üzerinde gezinir ve başlarınıza toz toprak saçardınız!”

Taberani, el-Mucemul-Evsat'ında Peygamber Efendimiz'in (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Cebrail (Aleyhis Selâm) Allah Resûlüne (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) bir defasında, her defasından farklı bir surette geldi. Allah Resûlü onu karşılayıp dedi ki: “Ey Cibril, bende mi bir şey var, niye seni beti benzi atmış halde görüyorum?” Hz. Cebrail şöyle dedi:

“Allah Teâlâ, cehennemin körüklerini sana anlatmamı emretmemiş olsaydı sana gelmezdim” Allah Resûlü: “O halde cehennemin özelliklerini anlat bana” dedi. Hz. Cebrail şöyle anlattı:

“Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) cehennemin bin sene boyunca devamlı yakılmasını emretti, sonunda bembeyaz oldu. Sonra bin sene daha yakılmasını emir buyurdu; sonunda kıpkırmızı kesildi. Ardından bin sene daha yakılmasını emretti; sonunda simsiyah oldu. Cehennem ateşi şu an karanlık ve kapkaradır. Kıvılcımları ışık saçmaz, ateşi hiç sönmmez. Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, cehennemden iğne ucu kadar delik açılrsa dünyadaki tüm canlılar ölürdü.

Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, cehennem bekçilerinden birinin yüzünü yeryüzündekiler görse, hepsi onun çirkinliğinden ve pis kokusundan ölüverirdi.

Seni hak peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, Yüce Allah’ın Kur’an-ı Kerim’de sıfatlarını belirttiği cehennemliklere ait zincirlerden birinin halkası dünyadaki dağlardan birine konsa onu eritip yerin en dibine kadar akıttırdı.”

Bu sırada Allah Resûlü şöyle diyerek araya girdi: “Yeter ey Cebrail, yoksa kalbim parçalanıp öleceğim” sonra Allah Resûlü, Hz. Cebrail’in ağladığını görünce şöyle dedi:

“Ey Cebrail, Allah katında yüksek dereceye sahipken niye ağlıyorsun?”

Hz. Cebrail şöyle cevap verdi: “Niye ağlamayayım? Asıl benim ağlamam gerekir. Belki Allah’ın ezeli ilminde gelecekte daha başka bir durumda olacağım? Belki ben de şeytan gibi bir sınavla imtihan edilirim. Şeytan da önceden meleklerden biriydi. Belki de Harut ve Marut’un geçtiği gibi bir sınavdan geçebilirim” bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Vesellem) ve Hz. Cebrail birlikte ağlamaya koyuldular. Gökten bir ses şöyle deyinceye kadar ağladılar:

“Ey Muhammed! Ey Cibril! Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) ikinizi de kendine

karşı gelmekten emin kıldı!" Bu olaydan hemen sonra Hz. Cebrail göğe çıktı. Peygamberimiz de dışarı çıkıp Ensar'dan gülüşen bir kalabalığa rastladı. Onların yanına yaklaşıp şöyle dedi:

"Cehennem hemen arkanızdayken siz gülüyorsunuz ha! Benim bildiklerimi bilseydiniz az güler çok ağlardınız. Boğazınızdan yemek de su da geçmezdi. Yüksek dağlara çıkar, Allah'a niyaz eder dururdunuz."

Allah Resûlünün bu sözleri üzerine kendisine şöyle nida edildi:

"Orta yolu tutun ve Allah'a yaklaşmanın yollarını arayın!"

Ahmed bin Hanbel'in rivayetine göre Allah Resûlü, Hz. Cebrail'e şöyle der:

"Bende mi bir şey var, niye Mâlik'in güldüğünü hiç görmüyorum!" Hz. Cebrail şöyle cevap verir:

"Cehennem yaratıldığından bu yana Mâlik hiç gülmedi!"

İbn Mâce ve Hakim'in rivayet ettiğine göre Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

"Sizin dünya ateşiniz, cehennem ateşinin yetmişte biri şiddetindedir. Eğer su ile iki defa söndürülmeseydi bunu kullanamayacaktınız bu ateş tekrar eski haline dönmek için Allah'a dua eder."

Beyhakî'nin rivayetine göre Hz. Ömer ^(Radiyallâhu) _{Anh} bir gün;

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ
جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ

كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا

"Şüphesiz âyetlerimizi inkâr edenleri gün gelecek bir ateşe sokacağız; onların derileri pişip acı duymaz hale geldikçe, derilerini başka derilerle değiştiririz ki acıyı duysunlar! Allah daima üstün ve

hakîmdir" (*Nisa Sûresi, 4/56.*) âyetini okuyarak Ka'b bin Ahbâr'a

"Ey Ka'b, bize bu âyeti tefsir et! Doğru söylersen, sözlerini tasdik ederim. Yanlış söylersen sözlerine karşı çıkarım" dedi. Bunun üzerine Kâ'b, âyeti tefsir etmeye başladı:

"Ademoğlu cehennemde yanar ve derisi bir saat veya bir gün içinde altı bin kere yeniden yaratılır" dedi.

Hz. Ömer: "Doğru söylüyorsun!" dedi.

Yine Beyhaki, Hasan-ı Basrî'nin bu âyeti şöyle tefsir ettiğini aktarır:

"Ateş, Cehennemlikleri her gün yetmiş bin kere yakıp eritir. Onlar eridikleri her defadan sonra 'Eski durumunuza dönün' diye seslenilir ve hemen eski hallerine dönerler."

Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

Dünyanın en refah yaşamını süren kâfir getirilir ve "Onu bir defa Cehenneme daldırın" denir. Sonra ona "Hiç refah gördün mü?" diye sorulur. O da "Hayır" der.

Sonra dünyada en çok sıkıntı çeken mü'min kul getirilir ve "Onu bir kere Cennete daldırın" denir. Sonra ona "Hiç sıkıntı gördün mü?" diye sorulur. O da "Hayır" diye cevap verir.

Enes bin Mâlik (*Radiyallâhu Anh*) Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Cehennemdekilere bir ağlama gönderilir, onlar da gözyaşları bittinceye kadar ağlarlar. Sonra öylesine kan ağlarlar ki, gözlerine gemiler salınsa yüzecek kadar boşluklar açılır." (*İbn Mâce, 4324.*)

Ebû Ya'lâ, Peygamber Efendimiz'in (*Sallallâhu Aleyhi Ve sellem*) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Ey insanlar, ağlayınız! Ağlayamıyorsanız, hiç olmazsa ağlar gibi yapınız. Çünkü cehennemde cehennemlikler yanaklarında kanal gibi yarıklar açılıncaya kadar ağlarlar. Sonunda gözyaşları biter, sonra gözleri irileşinceye kadar kan ağlarlar."

110. BÖLÜM

MİZAN VE SIRAT

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te, Peygamberimiz bir defasında başını Hz. Âişe'nin ^(Radiyallâhu Anh) dizine koyarak uyur. Bu esnada Hz. Âişe ahireti hatırlar ve yaşaran gözlerinden akan bir damla gözyaşı Peygamberimizin yanağına düşünce Efendimiz ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) uyanır: "Niye ağlıyorsun ey Âişe" diye sorar. Hz. Âişe, "Aklıma ahiret geldi, bundan ağladım. Acaba orada ailelerinizi hatırlar mısınız?" diye sorar. Peygamber Efendimiz de ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle cevap verir:

"Nefsimi kudretinde tutan Allah Teâlâ'ya yemin olsun ki, ahiretin şu üç yerinde kişi kendinden başkasını hatırlamaz:

1. İnsan terazisi hafif mi, ağır mı anlayıncaya kadar, terazi kurulup ameller tartılırken kimseyi hatırlamaz.
2. Amel defterleri dağıtılırken onu sağından mı solundan mı alacağını görünceye kadar kimseyi hatırlamaz.
3. Sırat köprüsünden geçerken kimseyi hatırlamaz."

Tirmizî'de geçen bir rivayete göre Enes bin Mâlik ^(Radiyallâhu Anh) şöyle der;

Bir gün Peygamber Efendimiz'e ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem), kıyamet günü bana şefaat edip etmeyeceğini sordum. Bana;

720

"Allah izin verirse edeceğim" diye cevap verdi. Bunun üzerine "Seni nerede bulurum?" diye sordum.

"Beni ilk önce Sırat üzerinde ara" buyurdu. "Sırat üzerinde bulamazsam?" dedim.

"O zaman Mizan önünde ara" dedi. Ben: "Mizan önünde de bulamazsam?" diye tekrar sordum. Bana şöyle cevap verdi:

"O zaman beni havuz başında ara. Çünkü ben mutlaka bu üç yerin birinde olacağım."

Hakim, Peygamber Efendimiz'in (ﷺ) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Kıyamet günü Mizan kurulur, gökler ve yer üzerine konsa onları bile tartabilir. Melekler bunu görünce: "Yâ Rabbi, bu Mizan kimin amellerini tartacak?" diye sorarlar. Allah Teâlâ:

"Hangi kulumun amelini istersem, onu!" der. Bunun üzerine melekler:

"Ey noksan sıfatlardan münezzehe olan, sana gerektiği şekilde ibadet edemedik" derler.

İbn Mes'ûd (Radyallâhu Anhu) öyle der:

"Cehennem üzerine bilenmiş kılıç gibi keskin ve kaygan Sırat kurulur. Üzerinden geçenlere takılması için ateşten çengeller bulunmaktadır. Bunlara takılan cehenneme düşer. Bazıları Sırat'tan şimşek hızıyla geçer, çengellerin ona takılması imkansızdır. Bazıları rüzgâr hızıyla geçer. Bunlar da çengellere takılmazlar, kurtulma dertleri olmaz. Bazısı at hızıyla geçer. Bazıları ayak hızıyla, bazıları da yürüme hızıyla, bazıları da normal yürüyüşle geçerler. En sonda geçen kimseyi ateş yalar ve canını yakar. Fakat Allah'ın yardım etmesiyle o da cennete girer. Ona: 'İsteddiğini dile, istediğini söyle!' denir.

Adam 'Yâ Rabbi, sen izzet sahibisin! Benimle alay mı ediyorsun?' diyerek şaşırır. Ona tekrar 'İsteddiğini dile, istediğini söyle!' denir. Sonunda istediklerini söyleyince Allah ona 'Sana, istediklerinin bir kat fazlasını veriyorum' der."

Müslim'in rivayet ettiğine göre Ensar'dan Ümmü Mubeşşir (Radyallâhu Anha) şöyle der:

Peygamberimiz bir gün eşi Hafsa'nın (Radyallâhu Anha) yanında otururken "Allah'ın izniyle, ağacın altında bana biat edenlerin hiçbirisi cehenneme girmeyecek" buyururken işittim. Hafsa, Hayır, ya Resûlullah! diyerek araya girdi. Peygamberimiz ona müdahale etti ama Hafsa;

وَأَنَّ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا

“İçinizden, oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur...” (Meryem Sûresi, 19/71.) anlamındaki âyeti okuyunca Peygamberimiz ona,

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا

“Sonra biz, Allah’tan sakınanları kurtarıyoruz...” (Meryem Sûresi, 19/72.) buyuruyor dedi.

Ahmed bin Hanbel’in aktardığına göre, Cehenneme girip girmeyeceği konusunda ihtilafa düşen bir guruptan bir kısmı “Mü’minler oraya hiç girmeyecek” derken diğer bir kısım da “Herkes oraya girecek. Sonra takva sahipleri oradan kurtulacak” diyordu. Aralarında hakem olması için içlerinden biri sahâbîlerden Cabir bin Abdullah’a (Radiyallahü Anh) geldi. Hz. Cabir ona şu cevabı verdi:

Herkes oraya mutlaka girecek. Peygamberimizden böyle işitmediysem, şu kulaklarım sağır olsun. “Cehenneme uğramak” içine girmek anlamındadır. Fakat cehennem mü’minler için, Hz. İbrahim’e olduğu gibi serin ve selamet olacak. Öyle ki, onlar cehennemden soğuktan çılgılığını duyarlar. Bundan sonra Âyet-i Kerime’nin hükmü gerçekleşir:

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًا

“Sonra biz, Allah’tan sakınanları kurtarıyoruz; zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakıyoruz.” (Meryem Sûresi, 19/72.)

Peygamber Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Herkes cehenneme varır. Peşinden amellerinin derecesine göre oradan çıkartılırlar. İlk çıkan şimşek hızıyla, sonra çıkan rüzgâr hızıyla, sonra çıkan atın koşma hızıyla, sonra çıkan hızlı bir süvari hızıyla, sonra çıkan hızlı yürüyen bir yaya hızıyla, en son çıkan da normal yaya yürüyüşü hızıyla oradan çıkar.”

111. BÖLÜM

ALLAH RESÛLÜ'NÜN (*Sallallâhu*
Aleyhi Ve sellem)
VEFATI

İbn Mes'ûd (*Radiyallâhu*
Anha) şöyle der;

Aramızdan ayrılacağı sırada Âişe'nin (*Radiyallâhu*
Anha) evinde yatan
Peygamberimizi ziyarete gittik. Bizi görünce gözlerinden yaşlar aktı
ve şöyle buyurdu:

“Hoş geldiniz! Allah size hayırlı ömürler versin, sizi korusun ve
size yardım etsin. Size Allah'ı ve O'ndan korkmayı tavsiye ederim.
Ben size O'nun gönderdiği açık bir uyarıcıyım! Onun mülkü üzerinde
ve kulları hakkında sakın Allah'a karşı gelmeyin.

Artık ölüm anı, Allah'a dönüş ve Sidret-ül Munteha'ya, cennet yur-
duna ve dolu kadehlere kavuşma anı yaklaştı. Benden yana sizlere ve
benden sonra dininize girecek olanlara selamımı ve Allah'tan rahmet
dileklerimi ulaştırın.”

Rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz dünyadan ayrılacağı sıra-
da Cebrail'e (*Aleyhis*
Selâm):

“Benden sonra ümmetim kimin elinde kalacak” diye sorar. Allah
Teâlâ (*Celle*
Celâlehu) Cebrail'e şöyle söyler: “Habibime şunu müjdele: O'nun
ümmetini yüzüstü bırakmam. O'na müjdele; insanlar haşr olunur-
ken ilk defa mezarının başına O çıkacak ve Mahşer yerinde ümme-
tinin başında bulunacaktır. O'nun ümmeti içeri girmedikçe cennete
girmek, diğer ümmetlere yasaktır.” Bunun üzerine Peygamberimiz
“Şimdi gözüm aydın!” dedi.

Hz. Âişe (*Radiyallâhu*
Anha) şöyle der: “Peygamberimiz aramızdan ayrılacağı
hastalığında yedi kuyudan çıkartılmış yedi tulum su ile kendisini
yıkamamızı söyledi. Biz de söylediği gibi yaptık. Ferahlayıp evden

çıktı, cemaatle namaz kıldı, sonra Uhud şehitleri için istiğfar ve dua etti. Sonra da Ensar hakkında şu vasiyette bulundu:

“Ey muhacirler! Sizler artıyorsunuz. Fakat Ensar, bu gün olduğundan daha fazla artmaz halde. Ensar benim kendisine sığındığım barınağımdır. Onların iyilerine karşı iyi davranın. Hatalı olanlarının hatalarını hoş görün” bir müddet sonra sözlerine şöyle devam etti:

“Bir kul, dünyada kalmak ile Allah’a gitmek arasında muhayyer bırakıldı. O da Allah’ın yanını tercih etti” bu söz üzerine Hz. Ebû Bekir, Peygamberimizin öleceğini sanarak ağlamaya başladı. Peygamberimiz onu görünce şöyle buyurdu:

“Sakin ol, ya Ebû Bekir! Ebû Bekir’e açılan yolu dışındaki, mescidin sokağa açılan diğer bütün kapılarını kapatınız. Çünkü ben Ebû Bekir ile sohbet etmekten daha değerli bir şey bilmiyorum.”

Hz. Âişe ^(Radiyahü Anh) diyor ki:

Peygamberimiz benim evimde, benim nöbetimde, benim kucağımda iken vefat etti. Allah benimle onun ağzının sularını onun ölümü esnasında şöyle birleştirmiştir: Kardeşim elinde (hurma çubuğundan yapılmış) bir misvakla yanıma geldi. Ben, Efendimiz’i ^(Sallallahu Aleyhi Ve sellem) göğsüme yaslamıştım. Baktım ki misvaka bakıyor. Onun, bunu istediğini anladım. Onu çok severdim. “Misvakı alıvereyim mi?” diye sordum. Başıyla “Evet” diye işaret etti. Ben de misvakı alıp iyice yumuşattım. Onu ağzına aldı. Kullanmak istedi ancak misvak sert olduğundan kullanamadı. Ben, “Misvakı yumuşatayım mı?” dedim. Başıyla işaret ederek, “Evet” buyurdu. Ben de (dişlerimle ezerek) misvakı yumuşattım ve kendisine verdim.

Önünde bir su kabı vardı. Elini suya daldırıp “Lâ ilâhe illallah. Gerçekten ölümün çeşitli krizleri var!” demeye başladı. Sonra da “Yüce dost, yüce dost” diyerek elini kaldırdı. O zaman dedim ki: “Vallahi, bizi tercih etmiyor” dedim.

Saîd bin Abdullah ^(Radiyallahü Anh) şöyle der:

Ensâr, Peygamberimizin hastalığının ağırlaştığını duyunca mes-cidin çevresinde toplandılar. Hz. Abbâs ^(Radiyallahü Anh) Peygamberimizin yanına girerek Ensar'ın dışarıda beklediğini ve endişe içinde olduğunu bildirdi. Sonra Fadl ^(Radiyallahü Anh), yanına girerek aynı şeyleri söyledi. Peşinden Hz. Ali ^(Radiyallahü Anh) girerek aynı şeyleri söyledi. Bu sözler karşısında Peygamberimiz elini uzattı ve “tutun” dedi. Hemen tuttular. “Ne diyorsunuz” diye sordu. Yanındakiler “Ölmenden endişe ediyoruz” dediler.

Erkekler Peygamberimizin etrafında toplandıkları için kadınları da feryat etmeye başladılar. Bunun üzerine Peygamberimiz, başı sarılı olduğu halde yatağında doğruldu ve Hz. Ali ile Hz. Fadl'a (radiyallahü anhuma) dayanarak kapıya çıktı. Önünde Hz. Abbâs yürüyordu. Kendi başına yürüyerek minberin ilk basamağına oturdu. Bunu gören herkes etrafında toplandı.

Allah'a hamd ve sena buyurduktan sonra konuştu:

Ey insanlar! Öleceğim diye korktuğunuzu duydum. Ölümü yeni görüyor gibisiniz. Peygamberinizin ölmesinde ne gariplik buluyorsunuz? Öleceğimi, size daha önce söylemedim mi? Siz de zaten benim öleceğimi bilmiyor muydunuz? Benden önceki hiçbir peygamber ümmeti arasında baki kaldı mı ki, ben sizin aranızda baki kalayım? Beni dinleyin; ben de siz de bir gün Rabbimize kavuşacağız. Ben size ilk muhacirlere karşı güzel muamele etmenizi ve muhacirlere de aralarında aynı şeyi yapmalarını vasiyet ediyorum. Zira Yüce Allah şöyle buyurur:

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

“Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyandır. Bundan

ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır.” (Asr Sûresi, 103/1-3.)

Her şey Allah’ın izin vermesiyle yürür. Bir işin gecikmesi, sizi acele etmeye sürüklemesin. Çünkü Allah Teâlâ, birisi acele etti diye acele etmez. Allah’a isyana kalkışana Allah galip gelir. Allah’a hıyanet edeni Allah karşılıksız bırakmaz.

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
وَتَقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ

“Geri dönerseniz, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalık bağlarını kesmeye dönmüş olmaz mısınız?” (Muhammed Sûresi, 47/22.)

Ensar’a güzel muamelede bulunmanızı vasiyet ediyorum. Onlar sizden önce burayı yurt ve iman memleketi edinmişlerdi. Bu sebeple onlara iyi davranmanızı isterim. Kendi yemeklerinden size pay veren, kendi evlerinde sizi rahat ettiren, ihtiyaçları olmasına rağmen sizi kendilerine tercih eden onlar değil miydi?

Bana kulak veriniz! İki insan arasında hüküm vermek üzere görevlendirilen kişi onlardan iyi olanının sözünü kabul etsin, kusurlu olanı mazur görsün.

Şunu iyice bilin, ben aranızdan ayrılıyorum; siz de bana kavuşacaksınız. Buluşma yerimiz havz-u kevser’dir. Benim havzım, Şam’ın Basra şehriyle Yemen’in San’a şehri arası kadar geniştir. İçine süttten beyaz, ak köpükten daha yumuşak ve baldan tatlı bir su dökülür. Ondandır içenler bir daha susamaz. Taşları inci, yatağı misktir. Hesap gününde ondan içmekten mahrum olan, bütün hayırlardan mahrum kalır. Şunu iyice bilin, yarın orada yanıma gelmek isteyen, elini ve dilini gereksiz şeylerden uzak tutsun.

Bu esnada Hz. Abbas, “Ya Resûlullah, Kureyşlilere nasihatte bulun” deyince Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyurdu:

Kureyşlilere şunu vasiyet ediyorum: İnsanlar Kureyşlilere tabidir. İyiler iyilerine, kötüler de kötülerine tabidir. Ey Kureyşliler, insanlara hayırla muamelede bulununuz.

Ey insanlar, günahlar nimetleri ve önceden ayrılan payları değiştirir. İnsanlar iyi olursa yöneticiler de iyi olur; insanlar kötü olursa yöneticiler de kötü olurlar.

وَكَذَلِكَ نُؤَيِّ بِعَضِّ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

“İşte böylece işledikleri günahlardan ötürü zalimlerin bir kısmını diğer bir kısmının peşine takarız.” (En’âm Sûresi, 6/129.)

İbn Mes’ûd’un rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) Hz. Ebû Bekir’e “Sorularını sor” buyurunca Hz. Ebû Bekir “Ya Resûlullah, ölüm vakti gerçekten yaklaştı mı?” diye sorar. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Ölüm anı yaklaştı; öyle ki üzerime iyice sarkmış durumda” buyurdu. Hz. Ebû Bekir “Ya Resûlullah, Allah katında seni bekleyenler senin için mübarek olsun. Başımıza gelecekleri bilebilsem” deyince Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem):

“Allah’a... Sidretul-Münteyâ’ha... Cennet yurduna... Firdevs-i Ala’ya... Dolu kadehe... Yüce dosta... Güzel bir hayata...” buyurdu.

Hız. Ebû Bekir, “Seni yıkama görevini kim üstlensin?” diye sordu. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Yakınlık derecesine göre akrabamın erkekleri” diye cevap verdi. Hız. Ebû Bekir, “Seni nasıl bir kefen saralım?” diye sordu. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Üstümdeki elbiseme, Yemen kumaşından bir elbiseye ve beyaz Mısır bezine sarınız” buyurdu. Hız. Ebû Bekir, “Namazını nasıl kılalım?” diye sordu. Bu esnada Hız. Ebû Bekir ve biz ağlıyorduk. Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem): “Biraz durun, Allah sizi affetsin. Peygamberiniz hakkında size hayır versin. Beni yıkayıp kefenlediğinizde bu evimdeki sedirim üzerine, kabrimin yanına beni koyun ve bir süre dışarı çıkın. Zira bana ilk defa Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) rahmet edecek.”

هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ

“Üzerinize rahmetini gönderen O’dur. Melekleri de size istiğfar eder” (*Ahzâb Süresi, 33/43.*) Sonra benim için istiğfar etmeleri için melek-
lere izin verilir. Allah’ın mahlukatı arasında bana gelip benim adıma
istiğfar edecek ilk kişi Cibril’dir. Ardından Mikail, peşinden İsrail,
sonra da büyük bir orduyla Azrail gelecek. Sonra meleklerin hepsi
gelecekler.

Sonra siz geleceksiniz. Yanıma guruplar halinde gelin, bana selam
veriniz. Tezkiye, feryat ve iniltiyle bana eziyet etmeyin. Önce önde-
riniz, peşinden de yakınlık derecesine göre akrabalarım, sonra ka-
dınlar, en arkadan da çocuklar girsin. Hz. Ebû Bekir, “Seni kabre kim
koysun?” diye sordu. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve sellem): “Yakınlık derecesine göre
akrabamdan birileri sizin görmediğiniz birçok meleklerle birlikte kab-
re koysun. Şimdi kalkınız ve sözlerimi benden sonrakilere iletiniz”
diye cevap verdi.

Hz. Âişe şöyle anlatır: Peygamberimizin vefat ettiği günün saba-
hında, hastalığının biraz hafıflediğini gördüklerinde yanındakiler
sevinç içinde evlerine dönerek onu, eşleriyle baş başa bırakmışlar-
dı. Bu durum karşısında öncekinden daha umutlu olduğumuz es-
nada Peygamberimiz birden kadınlara: “Yanımdan çıkın, melek ya-
nıma girmek istiyor” dedi. Ben hariç hepsi çıktı. Başu kucağımday-
dı. Doğrulup oturdu, ben evin bir köşesine çekildim. Meleklerle uzun
uzun konuştu. Sonra beni çağırıp başını tekrar kucağıma koydu ve
kadınlara içeri girmelerini söyledi. Ben: “Bu Cebrail değildi” dedim.
Peygamberimiz: “Evet Ey Âişe, bu ölüm meleği Azrail’dir” Bana geldi
ve şöyle dedi: “Allah Teâlâ (Celle Celalehu) beni sana göndererek, yanına izinsiz
girmememi emretti. İzin vermezsen geri dönerim, izin verirsen yanı-
na girerim. Ayrıca sen emir vermedikçe ruhunu almamamı emretti.
Emrin nedir?” Ben de ona: “Cebrail gelinceye kadar bana müsaade
et” dedim. Bu aralar Cebrail gelir.

Yine Hz. Âişe şöyle anlatır: Yaşadığımız olaylar karşısında dilimiz tutulmuştu; ne cevap verebiliyorduk ne de görüşümüzü söyleyebiliyorduk. Bizi şaşkınlık içinde bırakan bir darbe almış gibiydik. Durumun ciddiyeti ve korku yüzünden Ehl-i Bey'ten hiçbirimiz konuşamıyorduk.

Cebrail ^(Aleyhis Selâm) bekletmeden geldi. Onun geldiğini hissettim. Evde bulunanlar dışarı çıktığında şöyle dedi: "Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) sana selam veriyor ve daha iyi bildiği halde sana nasıl hissettiğini soruyor. Çünkü o senin şeref ve itibarını artırarak varlığın hepsi üzerinde üstünlük ve değerini eksiksiz hale getirmeyi ve ümmetine örnek olmanı istemiştir" Peygamberimiz:

"Sancı çekiyorum" diye karşılık verdi. Bunun üzerine Cebrail ^(Aleyhis Selâm) "O hale müjdeler olsun. Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) seni, senin için hazırladığı şeylere kavuşturmak istiyor" dedi.

Peygamberimiz: "Ey Cebrail! Ölüm meleği yanıma gelmek ve ruhumu kabzetmek için benden izin istedi" dedi ve o olayı anlattı.

Peygamberimiz "Yâ Cebrail ^(Aleyhis Selâm), ölüm meleği benden izin istiyor, ona haber ver" dedi.

"Ey Muhammed! Rabbin sana özlem duymaktadır. Allah Teâlâ, seni arzuladığını sana bildirmemiş miydi? Yeminle söylüyorum ki, ölüm meleği bu zamana kadar hiç kimsenin yanına gelmek ve canını almak için izin istememiştir ve bundan sonra da istemeyecektir. Rabbin bunu senin izzet ve şerefini tamamlamak ve sana nasıl iştiyak duyduğunu bildirmek için yapmaktadır" dedi. Allah Resûlü:

"O zaman Azrail gelene kadar yanımdan ayrılma" dedi ve hanımlarının içeri girmesine izin verdi. Sonra kızına:

"Ey Fatıma yaklaş!" buyurdu. Hz. Fatıma ^(Radjyalâhu Anha) Resûlüllah'a iyice yanaştı, Resûlüllah ^(Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) onun kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra Hz. Fatıma başını kaldırdı. Gözlerinden yaşlar damlıyor, üzüntüsünden hiçbir şey konuşamıyor ve sadece Resûlüllah'a bakıyordu.

Resûl-i Ekrem (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem):

“Başını yaklaştır!” dedi. Hz. Fatıma tekrar Resûl-i Ekrem’e yanaştı. Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra başını kaldırdı, fakat bu sefer gülümsüyor ve hiç konuşmuyordu. Fatıma’da gördüğümüz bu haller çok tuhafımıza gitmişti. Resûlüllah’ın vefatından sonraki günlerde Fatıma’ya o gün neden böyle davrandığını sordum, şöyle anlattı:

“Kulağıma ilk fısıldayışında, 'Ben bugün vefat edeceğim' demiş ve ben de ağlamışım. İkinci fısıldayışında, 'Ehlîmden ilk olarak bana seni kavuşturmasını ve seni yanıma göndermesi için Allah’a dua ettim' dedi. Buna ise sevinmişim.”

Hz. Âişe (Radiyallâhu Anha) şöyle devam eder:

Sonra Fatıma, Hasan ve Hüseyin’i Resûlüllah’a yaklaştırdı. Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) onları kokladı. Derken ölüm meleği geldi. Selam verdi ve Resûlüllah’ın (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) huzuruna girmek için izin istedi, Resûl-i Ekrem de ona izin verdi. Ölüm meleği: “Ey Muhammed! Bize ne emredersiniz?” diye sordu. Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem):

“Beni hemen Rabbime kavuştur” buyurdu. Azrail (Aleyhi Selâm):

“Tamam, seni bu gün kavuşturacağım. Çünkü Rabbin sana özlem duyuyor. Senin ruhunu almada tereddüt ettiği kadar kimsede tereddüt etmemiş (Allah bundan münezzehtir) ve sadece senden izin alıp yanına girebileceğimi emretmiştir; beklediğin an yakındır” deyip oradan ayrıldı. O sırada Cebrail (Aleyhi Selâm) geldi ve:

“Selam sana ey Allah’ın elçisi! Bu benim yeryüzüne son indirilişimdir. Artık vahiy kesildi, dünya dürüldü. Bundan böyle yeryüzünde senden başkasıyla bir işim olmaz. Ben dünyaya sırf senin için geldim; artık yerime çekilmemin zamanı geldi” dedi.

Hz. Âişe (Radiyallâhu Anha) şöyle devam eder:

Muhammed’i hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemin olsun ki, bu hususta evdeki hiç kimsenin söyleyecek tek bir sözü kalma-

mıştı. Resûlullah'ın (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) söylediklerinden ötürü hepimiz dehşete kapılmış, hiçbir erkeğe de haber gönderememiştik. Kalkıp Resûl-i Ekrem'in yanına vardım. Başını bağrıma koydum. Elimi göğsüne koyduğumda sanki her an bayılacak gibiydi. Sonra kendinden geçti. Bu güne kadar hiç görmediğim bir şekilde terler boşalmaktaydı. Alnındaki terleri silmeye başladım. Bu zamana kadar onun terinin kokusundan daha hoş bir koku koklamamıştım. Bir müddet sonra kendine geldi. Ben: "Anam, babam, ailem, ruhum sana feda olsun; neydi o alnından boşalan terler!" dedim. O bana:

"Ey Âişe! Mü'minin ruhu teriyle birlikte, kâfirin ise eşeğinki gibi ağzının yan taraflarından çıkar" buyurdular.

İşte o zaman korktuğumuz başımıza geldi. Bizler hemen ailelerimize haberyolladık. Erkeklerden ilk gelen babamın gönderdiği kardeşim (Abdurrahman bin Ebû Bekir) idi. Fakat (erkeklerden) hiç kimse gelmeden Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) ruhunu teslim etmişti.

Allah Teâlâ'nın, Resûl-i Ekrem'in (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) vefat anında erkekleri ondan uzak tutmasının sebebi, Allah'ın (Celle Celâlehu) Resûlullah'a yardımcı olmaları için Mikail (Aleyhis Selâm) ve Cebrail'i (Aleyhis Selâm) onun yanına göndermiş olmasıydı.

Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) her baygınlık geçirdiğinde sanki kendisine bir takım tercihler sunuluyormuşçasına, "Hayır, ben refik-i a'layı istiyorum" diyordu.

Bazı aralar kendisine gelip güç yetirdiğinde, "Namaz! Namaz! Cemaatle birlikte namaz kıldığınız müddetçe birbirinizden kopmazsınız" buyuruyordu. Resûlullah (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) vefat edinceye kadar hep bu şekilde, "Namaz! Namaz!" deyip durdu.

Hz. Âişe (Radiyallâhu Anha) şöyle der: "Resûlullah (Sallâllâhu Aleyhi Ve sellem) pazartesi günü, kuşluk vaktinin yükselmesi ile zeval (güneşin tam tepede olma) vakti arasında vefat etti."

Hz. Fatıma (Radiyallâhu Anha) şöyle der: "Bu pazartesi günleri karşılaştığım

hadiseler nedir böyle? Vallahi ümmetin başına gelen sıkıntı ve musibetler hep bu günde olmuştur.”

Ümmü Gülsüm ^(Radiyallâhu Anha) şöyle der: “Bugün aynı zamanda Hz. Ali'nin ^(Radiyallâhu Anh) musibetlere duçar olduğu gündür. Pazartesi gününden çektiğim nedir ki, dedem (Hz. Peygamber) bugün vefat etti, babam Ali ^(Radiyallâhu Anh) ve Ömer ^(Radiyallâhu Anh) bugün şehit edildi.”

Hz. Âişe ^(Radiyallâhu Anha) şöyle anlatıyor: Resûlullah ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) vefat ettiği ve orada bulunanlar feryad-ü figan edip ağlamaya başladıkları zaman insanlar hemen içeriye hücum ettiler. Bu esnada melekler elbisesiyle Hz. Peygamber'in ^(Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) üzerini örttüler.

Ortalık karışmış, herkes farklı bir şeyler söylüyordu. Kimi onun öldüğünü yalanlıyor, kimi de dili tutulmuş öylece kalakalmıştı. Akıllar karışmış ve kimin ne söylediğini kimse anlamıyordu. Kimileri bir köşeye çekilmiş, aklı başında bir halde beklemekte; kimileri de yere çömelmiş, öylece beklemekteydi.

Ömer bin Hattab ^(Radiyallâhu Anh) onun vefat ettiğine inanmayanlardandı. Hz. Ali ^(Radiyallâhu Anh) bir köşeye çekilip oturanlar arasındaydı. Hz. Osman'ın ^(Radiyallâhu Anh) ise dili tutulmuştu.

O gün hiç kimse Hz. Ebû Bekir ^(Radiyallâhu Anh) ve Abbas ^(Radiyallâhu Anh) kadar metanet gösterememiş, Allah Teâlâ ^(Celle Celâlehu) bu ikisine dayanma gücü vermişti. Öyle ki Hz. Ebû Bekir'den ^(Radiyallâhu Anh) başka birinin sözüne bakılmadığı bir zamanda Resûlullah'ın ^(Radiyallâhu Anh) amcası Abbas ^(Radiyallâhu Anh) gelmiş ve insanlara:

“Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, Muhammed ölümü tatmıştır. Zira o aramızda iken şu âyeti okumuştur:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿١﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٢﴾

“Muhakkak sen de öleceksin, onlar da ölecekler. Sonra şüphesiz, siz de kıyamet günü, Rabbinizin huzurunda davalacaksınız.” (Zümer Sûresi, 39/30-31.)

Hz. Peygamber vefat ettiğinde Hz. Ebû Bekir, Medine yakınlarında yerleşmiş bir Ensar kabilesi olan Hazrec kabilesinin Harsoğulları arasında bulunuyordu. Haberi alır almaz hemen Resûlüllah'ın (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) yanına geldi, üzerine kapanıp onu öptü ve:

“Anam babam sana feda olsun, Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) sana ölümü ikinci kez tattırmayacak. Vallahi Resûlüllah vefat etmiş” dedi ve insanların karşısına çıkarak:

“Ey insanlar! Her kim Muhammed'e tapmış ise şunu bilsin ki o ölmüştür. Muhammed'in Rabbine tapanlar ise bilsin ki Allah diridir asla ölmez! Allah Teâlâ (Celle Celâlehu) şöyle buyurmuştur:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنَّ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

“Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) geri dönerse, Allah'a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır.” (Âl-i İmrân Sûresi, 144/3.)

Hz. Ebû Bekir'in (Radiyallâhu Anh) bu konuşmasından sonra sanki insanlar bu âyeti ilk defa duymuş gibi oldular.”

Bu olay bir başka rivayette şöyle geçer:

Hz. Ebû Bekir (Radiyallâhu Anh) Resûlüllah'ın (Sallallâhu Aleyhi Ve sellem) vefat haberini alır almaz hemen Medine'ye geldi. Resûl-i Ekrem'in evine girdiğinde bir yandan gözlerinden yaşlar boşalıyor, bir yandan da ona salat-ü se-

lam getiriyor, zorla da olsa yutkunmaya çalışıyordu. Buna rağmen kendinde idi. Resûlüllah'a (ﷺ) doğru eğildi, yüzünü açtı, alnını ve yanaklarını öptü, yüzünü sıvazladı ve ağlaya ağlaya:

Anam babam sana feda olsun! Nefsim, ehlim sana kurban olsun! Güzel yaşadın, güzel vefat ettin. Hiçbir peygamberin ölümüyle son bulmayan nübüvvet senin ölümünle noktalanmıştır. Sen övülemez kadar azametli, sızlanamayacak kadar ulvisin. Öyle ki herkes sende teselli buluyor ve herkes sende eşit oluyordu. Şayet ölüm senin tercihin olmasaydı, sana olan hüznümüzden dolayı canlarımıza kıyardık. Eğer (ölünün üzerine) ağlamayı men etmeseydin bütün gözyaşlarımızı sana dökerdik. Ancak, gücümüzün yetmediği, önleyemediğimiz bazı şeyler de vardır ki onlar da denizin kabarıp inmesi gibidir. Allah'ım bunları ona ilet!

Ey Muhammed! Rabbinin yanında bizleri de an. Kalbinden bizleri çıkarma. Eğer bizlere vakar ve sakinet bırakmasaydın, ardında bıraktığın yalnızlığa ve hasrete kimseler dayanamazdı. Allah'ım! Bunları dostuna ilet. Onun sevgisini içimizde koru!

Allah Teâlâ'dan günahlarımızı iyiliğe çevirmesini ve bizleri, iman üzere Peygamberimize kavuşturmasını niyaz ederiz. Şüphesiz O, istekte bulunulanların en keremlisi, umut bağlanılanların en yücesidir. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah Teâlâ'yadır.

İMAM GAZÂLÎ

KALPLERİN

KEŞFİ

İmam Gazâlî, asırlar öncesinden kaleme aldığı bu eserinde kalbimizin derinliklerine inerek, gönüllerimize musallat olan ve maddi-manevi değerlerimizi tehdit edebilecek her türlü tehlikeleri teşhis ediyor. Bunun yanında kurtuluşa ermenin yegâne yolu olan istikametın kriterlerini de adeta reçete halinde sunarak iman üzere sebat etmemizin yöntemlerini bizlere gösteriyor.

Sevgiden tövbeye, kibirden harama, şeytanın tuzaklarından faziletli amellere kadar 111 konuya dair imanın derunundan dökülen nasihatlerini siz kıymetli okurlarımızın istifadesine sunuyor.

Gelenek Yayıncılık

Fevzi Çakma k. No:10/1
Esenler / İsta 45 00 T
Tel: 0212 56 212 562 01 72
www.gelenek.com.tr

ISBN 978-605-4810-18-5

9 786054 810185